KALENDARZ LEKARSKI

KRAKOWSKI

NA ROK

1899.

Na wezwanie Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego

ułożył

Doc. Dr Jan Raczyński.

ROK ÓSMY.

W KRAKOWIE.

NAKŁADEM KSIĘGARNI S. A. KRZYŻANOWSKIEGO.

1899.

SPIS RZECZY.

Kalendarz kościelny. Str.
Spis środków lekarskich officyalnych i ważniejszych nieofficyalnych (wraz z podaniem ich cen, sposobu stosowania i dawkowania) 1
Podręcznik terapeutyczny wraz z spisem środków lekarskich w nim zawartych . 64
Choroby oczu i Badanie bystrości wzroku 184
Otrucia 200
Skład chemiczny ważniejszych przetworów odżywczych 215
Tablica brzemienności 221
Tablica rozwoju płodu 222
Oznaczenie okresu ciąży 223
Tablica wyrzynania się zębów 224
Kosmetyka 225
Badanie moczu 231
Ważniejsze ustawy tyczące się stanu lekarskiego 237
Szematyzm lekarski 297
Skala stemplowa 232

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SPÓŁKI
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

Styczeń. Janwar.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	N.	**Nowy Rok.** Mieczysława	20	**N. 4 Adw.** Ihnatia jep. mucz.
2	P.	Makarego i Martyniana	21	Julianyi mucz.
3	W.	Daniela i Genowefy p.	22	Anastazyia mucz.
4	S.	Tytusa i Eugeniusza	23	Muczen. 10 w Kry.
5	C.	Emiliana p. i Telesf. ☾	24	*Wigil. do Roždest.*
6	P.	**Trzech Króli**	25	**Rożdest. Chryst.**
7	S.	Juliana i Lucyana mm.	26	**Sobor Pr. Bohor.**
8	N.	**I po 3 Kr.** Seweryna m.	27	**N. 1 p. R. Stefana mucz.**
9	P.	Marcyanny p. męcz.	28	20 tysiacz. Mucz.
10	W.	Wilhelma i Jana Dobr.	29	14 tys. ubit. Mładence
11	S.	Higiniusza b. i Leonc. 🌕	30	Anysyi mucz.
12	C.	Honoraty i Arkadyusza	31	Mełanyi Rymianki prepod.
13	P.	Hilarego bisk. i Gotfryda	1	**Janwar. Obr. Hospod.**
14	S.	Feliksa męcz.	2	Sylwestra papy Rym.
15	N.	**2 po 3 Kr.** *Im. Jez.* Pawła I.	3	**N. 2 po R.** Małachia proroka
16	P.	Marcellego pap. wyzn.	4	Sobor 70 apost.
17	W.	Antoniego opata wyzn.	5	*Wigil. do Bohojawlen.*
18	S.	Kat. ś. Piotra w Rz. ☽	6	**Bohojawłenyje Hospod.**
19	C.	Ferdynanda i Henryka	7	Sobor S. Joanna
20	P.	Fabiana i Sebastyana m.	8	Heorhia prep.
21	S.	Agnieszki panny męcz.	9	Połyjewkta mucz.
22	N.	**3 po 3 Kr.** *N. Rodz. z Nazar.*	10	**N. 1 po B.** Hryhoria jepisk.
23	P.	Zaślubienie N. Maryi P.	11	Fteodosya prepod.
24	W.	Tymoteusza bisk. męcz.	12	Tatyanny mucz.
25	S.	Nawrócenie ś. Pawła	13	Jermyła mucz.
26	C.	Batyldy i Pauli wd. 🌑	14	SS. Otec w Synai
27	P.	Jana Złotoustego b. w.	15	Pawła Ftyweysk.
28	S.	Karola W. i Walerego b.	16	Petra Weryhy
29	N.	**4 Staroz.** Franciszka Sal.	17	**N. 2 po B.** Antonyia Wełyk.
30	P.	Hiacynty p. i Martyny	18	Aftanazya i Kyryłła
31	W.	Ludwiki-Albertonii wd.	19	Makarya prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

12 — 1 **Schebat.** (r. 5659).

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 5 g. 4 m. 21 rano. | ☽ dnia 18 g. 5 m. 36 wiecz.

🌕 dnia 11 g. 11 m. 49 wiecz. | 🌑 dnia 26 g. 8 m. 34 wiecz.

Luty. Fewrał.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	S.	*Wigil.* Ignacego i Bryg.	20	Jeuftymya Wełykaho
2	C.	**Oczyszczenie N. Maryi P.**	21	Maxyma prepod.
3	P.	Błażeja bisk. męcz. ☾	22	Tymoftea apost.
4	S.	Weroniki panny.	23	Kłymenta jepisk.
5	N.	**5 Mięsop.** Agaty panny m.	24	**N. 3 po B.** Xenyi prepod.
6	P.	Doroty p. m. i Tytusa b.	25	Hrychorya bohosł.
7	W.	Romualda opata w.	26	Xenofonta prepod.
8	S.	Jana z Mathy i Cyryaka	27	Joanna Złatoust.
9	C.	Apolonii p. i Cyrylla Al.	28	Jefrema prepod.
10	P.	Scholastyki i Sylw. 🌕	29	Ihnatia jepisk. mucz.
11	S.	Hipolita i Eufrozyny	30	**Triech Swiatytel.**
12	N.	**6 Zapustna.** Modesta m.	31	**N. 4 po B.** Kyra i Joanna m.
13	P.	Juliana m. i Katarzyny	1	**Fewrał.** Tryfona mucz.
14	W.	Walentego kapłana	2	**Strytenye Hospod.**
15	S.	*Popielec.* Faustyna m.	3	Symeona bohopr.
16	C.	Julianny panny męcz.	4	Isydora prepod.
17	P.	Sabina b. i Sylwina ☽	5	Ahaftyi mucz.
18	S.	Symeona i Konstancyi p.	6	Wukoła prepod.
19	N.	**1 Wstępna.** Konrada w.	7	**N. 5 po B.** Parftenya prepod.
20	P.	Leona p. i Zenobiusza	8	Fteodora mucz.
21	W.	Eleonory panny	9	Nykyfora mucz.
22	S.	*Such.* Kat. ś. Piotra w A.	10	Charałampia mucz.
23	C.	Florentego w. i Piotra	11	Własya jepisk. mucz.
24	P.	*Such. Macieja apostoła*	12	Mełetya archiep.
25	S.	*Such.* Wiktoryna m. 🌑	13	Martyniana prepod.
26	N.	**2 Sucha.** Aleksandra b.	14	**N. 6 po B.** Auxentia prepod.
27	P.	Anastazyi panny	15	Onysyma apost.
28	W.	Romana opata wyzn.	16	Pamfyła mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

11 — 1 **Adar.**
23 — 13 Post. Estery.
24 — 14 Purim.
25 — 15 Schuschan-Purim.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 3 g. 6 m. 24 wiecz.
🌕 dnia 10 g. 10 m. 31 rano.
☽ dnia 17 g. 9 m. 52 rano.
🌑 dnia 25 g. 3 m. 16 popoł.

Marzec. — Mart.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	S.	Albina b. i Antoniny p.	17	Fteodora mucz.
2	C.	Heleny cesarzowej	18	Lwa Papy Rymskoho
3	P.	Kunegundy cesarzowej	19	Archyppa apost.
4	S.	Kazimierza kr. polskiego	20	Lwa episk.
5	N.	**3 Głucha.** Fryderyka op. ☾	21	**N. 7 po B. Miasop.** Tymoftea p.
6	P.	Kolety panny i Maryana	22	SS. MM. w Ewhen.
7	W.	Tomasza z Akwinu w.	23	Połykarpa jep. mucz.
8	S.	Jana Bożego i Beaty	24	Obr. Hławy Joanna
9	C.	Franciszki Rzym. wd.	25	Tarasia archiep.
10	P.	40 Męczenników	26	Porfyrya archiep.
11	S.	Konstantego Wielk. 🌑	27	Prokopia archiep.
12	N.	**4 Srodop.** Grzegorza W.	28	**N. 8 Syrop.** Wasyłyia prep.
13	P.	Krystyny panny	1	**Mart.** *Post Wel.* Jewdoki
14	W.	Zacharyasza p. i Matyldy	2	Fteodota mucz.
15	S.	Izabelli i Leoncyi pp.	3	Jewtropia mucz.
16	C.	Cyryaka dyakona	4	Harasyma prepod.
17	P.	Gertrudy p. i Patrycego	5	Konona mucz.
18	S.	Aleksandra i Edwarda	6	SS. 42 Muczennikow
19	N.	**5 Biała.** *Józefa obl. NP.* ☽	7	**N. 1 Wstupna.** Wasyłyia m.
20	P.	Eufemii i Teodozyi mm.	8	Fteofyłakta mucz.
21	W.	Benedykta opata w.	9	SS. 40 Muczenników
22	S.	Katarzyny król. Szw.	10	Kondrata mucz.
23	C.	Wiktoryana i Oktawiana	11	Sofronia prepod.
24	P.	*Wigil. 7 Bol. NP.* i Gabr.	12	Fteofana prepod.
25	S.	**Zwiastowanie N. Maryi P.**	13	Nykyfora patryar.
26	N.	**6 Kwietnia.** Teodora b.	14	**N. 2 Postu.** Wenedykta pr.
27	P.	Jana pust. i Ruperta 🌕	15	Ahapia mucz.
28	W.	Sykstusa pap. wyzn.	16	Sawyna mucz.
29	S.	Eustazego op. i Cyryla	17	Alexia prepod.
30	C.	*Wiecz. Pańska.* Kwiryna	18	Kyryła archiep.
31	P.	*Wielki.* Balbiny i Kornelii	19	Chrysanfta mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

12 — 1 **Nisan.**
26 — 15 **Święto Paschy.**
27 — 16 **Drugie św. Paschy.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 5 g. 5 m. 6 rano.
🌑 dnia 11 g. 8 m. 52 wiecz.
☽ dnia 19 g. 4 m. 23 rano.
🌕 dnia 27 g. 7 m. 18 rano.

Kwiecień. Aprieł.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	S.	*Wielka* Hugona bisk. w.	20	Prepod. Otec. w Ob. S.
2	N.	**Wielk. Zmartw.** Franciszka	21	**N. 3 Postu.** Jakowa prepod.
3	P.	**Wielk.** Pankr. i Ryszarda☾	22	Wasyłyia jep.
4	W.	Izydora bisk. wyzn.	23	Nykona prepod.
5	S.	Wincentego Fere. wyzn.	24	Zacharyi prepod.
6	C.	Celestyna papieża	25	**Błahowiszcze.**
7	P.	Epifaniusza męcz.	26	Sobor Hawryiła
8	S.	Dyonizego bisk. wyzn.	27	Matrony mucz.
9	N.	**1 po W. Przew.** Maryi Kl.	28	**N. 4 Postu.** Ilariona prepod.
10	P.	Ezechiela proroka. 🌑	29	Marka prepod.
11	W.	Leona papieża wyzn.	30	Joanna Listw.
12	S.	Juliusza papieża wyzn.	31	Ipatya jepisk.
13	C.	Justyna męcz. i Idy	1	**Aprieł.** Maryi Jehyp.
14	P.	Waleryana i Maksyma	2	Tyta prepod.
15	S.	Ludwiny i Kasyldy pp.	3	Nykyty prepod.
16	N.	**2 po W. Grobu J.** Lamberta	4	**N. 5 Postu.** Josyfa prepod.
17	P.	Rudolfa biskupa męcz.☽	5	Fteoduła mucz.
18	W.	Apoloniusza męcz.	6	Jewtychia jepisk.
19	S.	Jerzego b. i Antonii p.	7	Hrehoria prepod.
20	C.	Agnieszki z Pol.	8	Irodiona apost.
21	P.	Anzelma b. wyzn.	9	Jewpsyhia jepisk.
22	S.	Sotera i Kaja męcz.	10	Terentia mucz.
23	N.	**3 p. W.** *Op. ś. Józ. Wojc.*	11	**N. 6 Postu.** Antypy jepisk.
24	P.	Jerzego męczennika	12	Wasyłyia prep.
25	W.	Marka ewangielisty 🌕	13	Artemona jepisk.
26	S.	*N. P. Dobrej Rady* i Kleta	14	Martyna papy.
27	C.	Anastazego p. i Teofila	15	Arystarcha apost.
28	P.	Witalisa i Waleryi mm.	16	**Piatok wełyki.**. Ahapii mucz.
29	S.	Piotra męczennika	17	Symeona prepod.
30	N.	**4 po W.** Katarzyny Sen. p.	18	**N. Woskresenye.** Joanna pr.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

1 — 21 **Siódme święto.**
2 — 22 **Koniec Paschy.**
11 — 1 **Ijar.**
28 — 18 Święto szkolne.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 3 g. 12 m. 55 popoł.
🌑 dnia 10 g. 7 m. 20 rano.
☽ dnia 17 g. 11 m. 43 wiecz.
🌕 dnia 25 g. 8 m. 21 wiecz.

Maj. Maj.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	P.	*Filipa i Jakóba apost.*	19	**Pon. świtły.** Joanna prepod.
2	W.	Zygmunta m. i Atanaz. ☾	20	**Wt. świtły.** Fteodora prep.
3	S.	*Znalezienie św. Krzyża*	21	Januaria mucz.
4	C.	Floryana m. i Moniki	22	Fteodora Sykeota
5	P.	Gotharda b. i Piusa V. p.	23	Heorhia mucz.
6	S.	Jana w ol. i Benedykty	24	Sawwy mucz.
7	N.	**5 po W.** Flawii i Domicel.	25	**N. 1 po W.** Marka Jew.
8	P.	**† Stanisława biskup. Krak.**	26	Wasyłyia mucz.
9	W.	† Grzegor. Naz. i Dyz. ◎	27	Symeona jep. mucz.
10	S.	† Izydora włośc. i Joba	28	Jasona apost.
11	C.	**Wniebowst. P.** Beatryksy	29	Dewiat muczennikow
12	P.	Nereusza i Pankrac.	30	Jakowa proroka
13	S.	Hilarego i Serwacego m.	1	**Mai.** Jermii proroka
14	N.	**6 po W.** *NP. Łask.* i Bonifac.	2	**N. 2 po W.** Aftanasya Weł.
15	P.	Zofii i 3 jej córek	3	Tymoftea mucz.
16	W.	Jana Nepomucena	4	Pełahyi mucz.
17	S.	Paschalisa i Torpeda ☽	5	Iryny mucz.
18	C.	Feliksa kapuc. i Eryka	6	Jowa Prawednoho
19	P.	Piotra Celest. papieża.	7	Wospom. Kresta
20	S.	*Wigil.* Bernardyna Sen.	8	Joanna Bohosł.
21	N.	**Zesł. Ducha św.** Heleny k.	9	**N. 3 po W.** Pren. M. Nykoł.
22	P.	**Swiąteczny.** Julii panny	10	Symona Apost.
23	W.	Dezyderyusza bisk. w.	11	Mokia mucz.
24	S.	*Such.* Joanny wd. i Afry	12	Jepyfania jepisk.
25	C.	Urbana i Grzegorza ♍	13	Hłykeryi mucz.
26	P.	*Such.* Filipa Nereusza w.	14	Isydora mucz.
27	S.	*Such.* Magdal. z P. i Jana	15	Pachomya Weł.
28	N.	**1 po S. SSS. Trójcy.** Wilh.	16	**N. 4 po W.** Fteodora prep.
29	P.	Maksymiliana i Teodoz	17	Andronika ap.
30	W.	Feliksa pap. m.	18	Fteodora prep.
31	S.	Anieli Mer. i Petronelli ☾	19	Patrykia jepisk.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

10 — 1 **Sivan.**
15 — 6 **Zielone Święto.**
16 — 7 **Drugie święto.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 2 g. 6 m. 46 popoł.
◎ dnia 9 g. 6 m. 38 popoł.
☽ dnia 17 g. 6 m. 13 popoł.
♍ dnia 25 g. 6 m. 48 rano.
☾ dnia 31 g. 11 m. 54 wiecz.

Czerwiec. Ijun.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	C.	**Boże Ciało.** Nikodema m.	20	Ftałatea mucz.
2	P.	Eugeniusza p. i Erazma	21	Konstantyna i Jełeny
3	S.	Klotyldy królowej	22	Wasyłyia mucz.
4	N.	**2 po S.** Saturniny i Flaw.	23	**N. 5 po W.** Michaiła prep.
5	P.	Florencyi panny	24	Symeona prepod.
6	W.	Norberta op. i Klaud.	25	Tretye Obritenyie
7	S.	Roberta b. i Sabiny	26	Karpa apost.
8	C.	Medarda bisk. wyzn. 🌑	27	**Wozn. Hosp.** Fteraponta jep.
9	P.	*Serca Jezus.* Felicyana m.	28	Nykyty prepod.
10	S.	Małgorzaty panny	29	Fteodosyi mucz.
11	N.	**3 po S.** Barnaby apost.	30	**N. 6 po W.** Isaaka prepod.
12	P.	Onufrego wyzn.	31	Jermia apost.
13	W.	Antoniego z Padwy	1	**Ijun.** Justyna mucz.
14	S.	Bazylego Wielk. bisk.	2	Nykyfora patr.
15	C.	Wita i Modesta mm.	3	Łukiłyana mucz.
16	P.	Justyny i Ludgardy p. ☽	4	Mytrofana patr.
17	S.	Adolfa b. i Benona w.	5	Dorofteа jep. m.
18	N.	**4 po S.** Marka i Marcel.	6	**N. Sosz. S. Ducha** Wyssariona
19	P.	Gerwazego i Protazego	7	**SSS. Trojcy.** Fteodora jep.
20	W.	Reginy i Florentyny pp.	8	Fteodora mucz.
21	S.	Alojzego Gonzagi w.	9	Kyryłła archiep.
22	C.	Paulina i Konsorcyi	10	Tymoftea jep. mucz.
23	P.	Agrypiny i Wandy pp 🌕	11	Warftołomea apost.
24	S.	*Narodzenie św. Jana*	12	Onufrya prep.
25	N.	**5 po S.** Wilhelma i Łucyi	13	**N. 1 po S.** Akityny mucz.
26	P.	Jana i Pawła męcz.	14	Jełyssea proroka
27	W.	Władysława króla w.	15	Amosa proroka
28	S.	*Wigilia.* Leona pap.	16	Tychona prepod.
29	C.	**Piotra i Pawła apostołów**	17	**Tyło Chryst.** Manuiła mucz.
30	P.	Emilii i Lucyny mm. ☾	18	Łeontia mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

9 — 1 **Thamuz.** | 25 — 17 Post. Zdob. świątyni.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌑 dnia 8 g. 7 m. 20 rano. | 🌕 dnia 23 g. 3 m. 20 popoł.

☽ dnia 16 g. 10 m. 46 rano. | ☾ dnia 30 g. 5 m. 45 rano.

Lipiec. Ijuł.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	Teobalda op. i Aarona	19	Judy Ftad. apost.
2 N.	**6 po S.** *Nawiedz. NMP.*	20	**N. 2 po S.** *Post do Petr.* Meft.
3 P.	Anatolego b. i Awita	21	Jułyana mucz.
4 W.	Józefa Kalas. i Prokopa	22	Jewsewya jep. mucz.
5 S.	Cyrylla i Metodego	23	Ahrypiny mucz.
6 C.	Izajasza i Dominiki	24	**Rożdest S. Joanna Krest.**
7 P.	Apolon. b. i Estery kr. 🌕	25	Sostrad. Pr. Bohor. Fewron.
8 S.	Elżbiety królowej wd.	26	Dawyda prepod.
9 N.	**7 po S.** Jana z D. i Cyrylla	27	**N. 3 po S.** Sampsona prep.
10 P.	Amalii i Felicyty z 7 syn.	28	Kyra i Joanna
11 W.	Pelagii, Sabina i Pius p.	29	**Petra i Pawła Apost.**
12 S.	Jana Gwalb. i Epifany	30	SS. Apost. 12.
13 C.	Małgorzaty panny m.	1	**Ijuł.** Kosmy i Dam.
14 P.	Bonawentury dra w.	2	Położ. Ryzy. Preś. Boh.
15 S.	Rozesł. Ap. i Henryka	3	Jakynfta mucz.
16 N.	**8 po S.** *NMP. Szkapl.* ☽	4	**N. 4 po S.** Andreia archiep.
17 P.	Aleksego wyzn. i Berty	5	Aftanasia Afron.
18 W.	Szymona z Lipnicy	6	Sysoa prepod.
19 S.	Wincentego a Paulo w.	7	Ftomy prepod.
20 C.	Czesława i Kassyana	8	Prokopya mucz.
21 P.	Daniela pr. i Praksedy	9	Pankratya mucz.
22 S.	Maryi - Magdaleny 🌑	10	45 Muczen.
23 N.	**9 po S.** Teofila i Apoilnar	11	**N. 5 po S.** Jewfymyi mucz.
24 P.	Krystyny m. i Fran. z Sol.	12	Prokta mucz.
25 W.	*Jakóba apost.* i Krzyszt.	13	Hawryiła archan.
26 S.	*Anny Matki N. M. P.*	14	Akyły apost.
27 C.	Natalii i Liliozy pp.	15	Kyryka mucz.
28 P.	Innocentego i Wiktora	16	Aftynohema jepisk.
29 S.	Marty gosp. i Lucylli ☾	17	Maryny mucz.
30 N.	**10 po S.** Kunegundy i Hel.	18	**N. 6 po S.** Jemyłyana mucz.
31 P.	Ignacego Lojoli wyzn.	19	Makryny prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

8 — 1 **Ab.** | 16 — 9 Post. Spal. świątyni.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 7 g. 9 m. 31 wiecz. | 🌑 dnia 22 g. 10 m. 41 wiecz.

☽ dnia 16 g. 10 m. 46 rano. | ☾ dnia 29 g. 1 m. 42 popoł.

Sierpień. Awhust.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	W.	Piotra w Okowach m.	20	Iłyi proroka
2	S.	NMP. Anielsk. i Alf.	21	Symeona prepod.
3	C.	Znalez. ś. Szczepana	22	Maryi Mahdałyny
4	P.	Dominika wyzn.	23	Trofyma mucz.
5	S.	N. Maryi P. Śnieżnej	24	Chrystyny mucz.
6	N.	**11 po S.** *Przem. Pańskie* 🌕	25	**N. 7 po S.** Uspen. S. Anny
7	P.	Kajetana wyznawcy	26	Jermołaja mucz.
8	W.	Cyryaka i Maryana m.	27	Pantaleimona mucz.
9	S.	Kamila w. i Romana	28	Prochora apost.
10	C.	Wawrzyńca i Filomeny	29	Kałłynyka mucz.
11	P.	Zuzanny panny męcz.	30	Syły apost.
12	S.	Klary i Hilaryi pp.	31	*Zapust do Uspenya*
13	N.	**12 po S.** Hipolita męcz.	1	**Awhust. N. 8 po S.** Prois.
14	P.	*Wigilia.* Euzebiusza ☽	2	Stefana mucz.
15	W.	**Wniebowzięcie N. Maryi P.**	3	Isaakya prepod.
16	S.	Rocha wyznawcy	4	Sedmy Otrokow.
17	C.	Anastazego i Mirona	5	Jewsychnyia mucz.
18	P.	Heleny Szwedzkiej ces.	6	**Preobraż. Hospoda.**
19	S.	Benigny p. i Sebalda w.	7	Demetrya prepod.
20	N.	**13 po S.** Jacka i Bernarda	8	**N. 9 po S.** Jemełyana jep.
21	P.	Joanny Franciszki Fr. 🌑	9	Matftya apost.
22	W.	Symforyna i Tymoteusza	10	Ławrentya mucz. i Syksta
23	S.	Zacharyasza i Filipa B.	11	Jewpła mucz.
24	C.	*Bartłomieja apostoła*	12	Fotya mucz.
25	P.	Ludwika króla franc.	13	Maxyma prepod.
26	S.	Aleksandra m. i Zefiryna	14	Michea proroka
27	N.	**14 po S.** *Pociesz. N. M. P.*	15	**N. 10 po S. Uspenye Pr. Bohor.**
28	P.	Augustyna biskupa w. ☾	16	Nerukotw. Obraz.
29	W.	Ścięcie ś. Jana i Sabiny	17	Myrona mucz.
30	S.	Feliksa i Róży z Limy	18	Flora i Ławra m.
31	C.	Rajmunda wyzn.	19	Andrea mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

7 — 1 **Elul.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 6 g. 12 m. 48 popoł. | 🌑 dnia 21 g. 5 m. 45 rano.
☽ dnia 14 g. 12 m. 54 rano. | ☾ dnia 28 g. 12 m. 57 rano.

Wrzesień. Sentiabr.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	P.	Idziego opata wyzn.	20	Samuiła proroka
2	S.	Stefana kr. i Kaliksty m.	21	Ftaddea apost.
3	N.	**15 po S.** *Joach.* Bronisł.	22	**N. 11 po S.** Ahaftonyka m.
4	P.	Rozalii panny	23	Łuppa mucz.
5	W.	Wawrzyńca i Urbana 🌕	24	Jewtychia mucz.
6	S.	Zacharyasza proroka	25	Warftołomea apost.
7	C.	*Wigilia.* Reginy p. m.	26	Adryana m. i Natalii m.
8	P.	**Narodzenie N. Maryi Panny**	27	Pimena prepod.
9	S.	Gorgoniusza i Sergiusza	28	Moysea muryna
10	N.	**16 po S.** *Im. NMP.* Mikoł.	29	**N. 12 po S.** Usikn. Hł. Joan.
11	P.	Prota i Jacka braci mm.	30	Alexandra patr.
12	W.	Tobiasza i Gwidona 🌗	31	Położ. Poias'. P. Bohor.
13	S.	Aureliusza bisk.	1	**Sentiabr.** Symona St.
14	C.	*Podwyższenie ś. Krzyża*	2	Mamanta mucz.
15	P.	Nikomeda m. i Emila	3	Anftyma mucz.
16	S.	Ludmiły m. i Edity p.	4	Wawyły świaszcze.
17	N.	**17 po S.** Piętna św. Fr.	5	**N. 13 po S.** Zacharyi pror.
18	P.	Józefa z Kopert. wyzn.	6	Cud. S. Mychaiła
19	W.	Januarego m. i Konst. 🌑	7	Zozonta mucz.
20	S.	*Such.* Eustach. i Faust.	8	**Rożdestwo Pr. Bohor.**
21	C.	Mateusza ap. ew.	9	Joakima i Anny
22	P.	*Such.* Maurycego b. m.	10	Mynodory mucz.
23	S.	*Such.* Tekli panny m.	11	Fteodory prepod.
24	N.	**18 po S.** *NP. Miłosiernej*	12	**N. 14 po S.** Awtenoma m.
25	P.	Kleofasa z Tow. mm.	13	Kornyła mucz.
26	W.	Justyny p. i Cypryana 🌓	14	**Wozdwyżenye S. Kresta**
27	S.	Przen. ś. Stanisł. i Kosmy	15	Nykity mucz.
28	C.	Wacława męcz.	16	Josafata archiep.
29	P.	*Michała archanioła*	17	Sofii mucz.
30	S.	Hieronima dra wyzn.	18	Jewmenia prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

4 — 29 Przeddz. Now. Roku.	19 — 15 **Święto kuczek.**
5 — 1 **Tischri. Nowy Rok 5660.**	20 — 16 **Drugie św. kuczek.**
6 — 2 **Drugie święto.**	25 — 21 **Święto palmowe.**
7 — 3 Post. Gedaljach.	26 — 22 Koniec kuczek.
14 — 10 **Święto pojednania.**	27 — 23 **Radość z praw.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 5 g. 4 m. 33 rano.	🌑 dnia 19 g. 1 m. 31 popoł.
🌗 dnia 12 g. 10 m. 49 wiecz.	🌓 dnia 26 g. 4 m. 2 popoł.

Październik.			Octiabr.
DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 N.	**19 po S. NMP. Róż.** Remig.	19	**N. 15 po S.** Trofyma m.
2 P.	*Aniołów Stróżów.*	20	Jewstafya mucz.
3 W.	Kandyda i Lukrecyi p.	21	Kondrata apost.
4 S.	Franciszka Seraf. w. 🌕	22	Foky mucz.
5 C.	Flawii i Placyda m.	23	Zaczat. s. Joanna Krest.
6 P.	Brunona biskupa w.	24	Ftekły mucz.
7 S.	Justyny p. i Helana	25	Jewfrosyni prepod.
8 N.	**20 po S.** *Wincent.* i Brygid.	26	**16 po S. Joanna Bohosław.**
9 P.	Dyonizego Areop. b. m.	27	Kałystrata m.
10 W.	Franciszka Borg. wyzn.	28	Charytona prepod.
11 S.	Placydy i Filomelli pp.	29	Kyryaka prepod.
12 C.	Serafiona biskupa 🌗	30	Hryhorya jep. mucz.
13 P.	Edwarda króla wyzn.	1	**Octiabr. Pokr. Pr. Bohor.**
14 S.	Kaliksta p. i Fortunaty	2	Kypryana jepisk.
15 N.	**21 po S.** Jadwigi i Teresy	3	**N. 17 po S.** Dyonysya mucz.
16 P.	Maxymy p. i Maksyma	4	Jeroftea jep. m.
17 W.	Florentego i Małgorzaty	5	Charytyna mucz.
18 S.	Łukasza Ewangiel. 🌑	6	Ftomy apost.
19 C.	Piotra z Alkantary w.	7	Serhia i Wakha
20 P.	Przen. ś. Wojc. i Ireny	8	Pełahyi prepod.
21 S.	Urszuli panny męcz.	9	Jakowa apost.
22 N.	**22 po S.** *Jana K.* i Korduli	10	**N. 18 po S.** Jewłampya m.
23 P.	Jana Kapistr. i Sewer.	11	Fyłyppa apost.
24 W.	Rafała arch. i Fortunata	12	Prowa mucz.
25 S.	Kryspina i Kryspian.	13	Karpa i Papyta
26 C.	Ewarysta pap. i Fulki 🌓	14	Nazarya mucz.
27 P.	Iwona w. i Sabiny m.	15	Jewftymya prepod.
28 S.	*Szymona i Tadeusza ap.*	16	Łonhyna mucz.
29 N.	**23 po S.** Narcyza b.	17	**N. 19 po S.** Osyi proroka
30 P.	Marcelego pap.	18	Łuki jew. ap.
31 W.	*Wigilia.* Wolfganga b.	19	Joiła proroka

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

5 — 1 **Marcheschwan.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 4 g. 8 m. 14 wiecz.	🌑 dnia 18 g. 11 m. 4 wiecz.
🌗 dnia 12 g. 7 m. 9 rano.	🌓 dnia 26 g. 10 m. 40 rano.

Listopad. — Nojabr.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	**Wszystkich Świętych**	20	Artemia mucz.
2 C.	*Dzień Zaduszny.* Wikt.	21	Iłariona prepod.
3 P.	Huberta i Sylwii wd. 🌑	22	Awerkia jepisk.
4 S.	Karola Borom. i Modesty	23	Jakowa apost.
5 N.	**24 po S.** Elżbiety Matki	24	**N. 20 po S.** Arefty mucz.
6 P.	Leonarda wyzn.	25	Markiana mucz.
7 W.	Herkulana i Amaranta	26	**Dymytria mucz.**
8 S.	Czterech Koronatów m.	27	Nestora mucz.
9 C.	Teodora żoł. i Ursyna	28	Terentia mucz.
10 P.	Andrzeja z Aw. i Nimfy 🌓	29	Anastasyi mucz.
11 S.	Marcina bisk. wyzn.	30	Zynowia mucz.
12 N.	**25 po S.** *Op. NMP.* Marcin.	31	**N. 21 po S.** Stachya apost.
13 P.	Homobona i Dydaka	1	**Nojabr.** Kosmy i Dam.
14 W.	Jozafata Kuncewicza	2	**Josafata Archiep. mucz.**
15 S.	Leopolda w. i Gertrudy	3	Akepsymy mucz.
16 C.	Edmunda i Pawła	4	Joannyka prepod.
17 P.	Salomei król. polsk. p. 🌕	5	Hałaktyona mucz.
18 S.	Pośw. Kośc. Rz. i Grzeg.	6	Pawła archiep.
19 N.	**26 po S.** *Stan. K.* Elżbiety	7	**N. 22 po S.** MM. 33 w Meł.
20 P.	Feliksa de Val. w.	8	**Mychaiła archan.**
21 W.	*Ofiarowanie N. Maryi P.*	9	Onysyfora mucz.
22 S.	Cecylii panny m.	10	Szesty apost.
23 C.	Klemensa p. i Lukrecyi	11	Myny mucz.
24 P.	Jana od Krzyża i Flory	12	Joanna Myłostyw.
25 S.	*Katarzyny panny męcz.* 🌗	13	Joanna Złatoust.
26 N.	**27 po S.** Piotra Aleks. i K.	14	**N. 23 po S.** Fyłypa *Zapust.*
27 P.	Waleryana bisk.	15	Hurya i Samon m.
28 W.	Rufina m. i Grzegorza	16	Matftea jewanh.
29 S.	Saturnina i Illuminaty p.	17	Hryhoria jep.
30 C.	*Andrzeja apostoła*	18	Płatona mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

— 1 **Kislev.** | 27 — 25 Pośw. świątyni.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌑 dnia 3 g. 11 m. 26 rano. | 🌕 dnia 17 g. 11 m. 18 rano.

🌓 dnia 10 g. 2 m. 35 popoł. | 🌗 dnia 25 g. 7 m. 34 rano.

Grudzień. Dekabr.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	P.	Eligiusza i Natalii wd.	19	Awdya proroka
2	S.	Aurelii i Chryzologa	20	Prokła i Hryhory
3	N.	**1 Adw.** Franciszka Ks. 🌕	21	**N. 24 po S. Wchod. Pr. Bohor.**
4	P.	Barbary p. m.	22	Fyłymona apost.
5	W.	Sabby op. w. i Kryspiny	23	Amfyłochya jepisk.
6	S.	*Post. Mikołaja* i Leoncyi	24	Jekataryny mucz.
7	C.	*Wigilia.* Ambrożego b.	25	Kłymenta papy
8	P.	**Niepok. Pocz. N. Maryi P.**	26	Ałypya prepod.
9	S.	Leokadyi i Waleryi ☽	27	Jakowa mucz.
10	N.	**2 Adw.** *N. Maryi P. Loret.*	28	**N. 1 Adw.** Stefana mucz.
11	P.	Damazego pap.	29	Paramona mucz.
12	W.	Aleksego i Pawła	30	Andrea apost.
13	S.	*Post.* Łucyi i Otylii p.	1	**Dekabr.** Nauma pr.
14	C.	Alfreda kr. i Spiridiona	2	Awwakuma pror.
15	P.	*Post.* Ireneusza m. i Wal.	3	Sofonia proroka
16	S.	Euzebiusza b.	4	Warwary mucz.
17	N.	**3 Adw.** Łazarza bisk. 🌑	5	**N. 2 Adw.** Sawwy Oświasz.
18	P.	Gracyana i Olimp.	6	**Nykołaja jepisk.**
19	W.	Faustyna i Nemezysza	7	Amwrosia jepisk.
20	S.	*Such.* Teofila i Juliusza	8	Patapia prepod.
21	C.	*Tomasza apostoła*	9	**Zaczat. Bohoro.**
22	P.	*Such.* Zenona ż. i Honor.	10	Myny Jermoh mucz.
23	S.	*Such.* i *Wigilia.* Wiktoryi	11	Danyiła Stołpny
24	N.	**4 Adw.** Adama i Ewy	12	**N. 3 Adw.** Spyridona jepisk.
25	P.	**Boże Narodzenie** ☾	13	Ewstratia jepisk.
26	W.	**Szczepana pierwszego m.**	14	Ftyrsa mucz.
27	S.	*Jana ewangelisty*	15	Jełewfterya jepisk.
28	C.	Młodzianków męcz.	16	Ahhea proroka
29	P.	Tomasza Kant. b. m.	17	Danyiła proroka
30	S.	Dawida kr. i Sabina	18	Sewastyana mucz.
31	N.	**1 po B Nar.** Sylwestra p.	19	**N. 4. Adw.** Wonyfatya m.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

4 — 1 **Tebeth.** | 12—10 Post. Oblężenie Jerozol.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 3 g. 1 m. 47 rano. | 🌑 dnia 17 g. 2 m. 31 rano.
☽ dnia 9 g. 10 m. 2 wiecz. | ☾ dnia 25 g. 4 m. 57 rano.

SPIS ŚRODKÓW LEKARSKICH

officynalnych i ważniejszych nieofficynalnych
wraz z podaniem ich cen,
sposobu stosowania i dawkowania.

Środki officynalne oznaczone są *. — Czcionkami rozstrzelonemi drukowane są te leki, których najwyższe dawki nie mogą być przekroczone bez oznaczenia ich wykrzyknikiem.

Ceny wyjęte z taksy na rok 1897.

Skrócenia: *p. d.* = pro dosi; k. r. d. = kilka razy dnia.

Abri precatorii Sem. (Jequirity); Inf. 0·5—1·0:100; stos w niekt. chorobach ócz. 1·0=3 kr.
Absinthi herba. Inf. 5·0—15·0:100 Col., Pulv. 0·5—2·0 kilka razy dnia 100·0=12 kr. — **Extr.** 0·5 *p. d.* 1·0=4 kr. — **Ol. aether.** 1—2 kropli *pro dosi* 1·0=10 kr. **Tinctura abs.** i ***Tinct. Abs. compos.** 20—60 kropli k. r. d. 10·0=4 kr.
Absinthinum 0·1—0·25 *p. d. k.* r. d. 0·01=3 kr.
***Acetanilidinum** zob. **Antifebrinum.**
Acetalum (Diaethylacetal) Hypnotic. i Anaesthaetic. 8·0—12·0 *p. d.* w emulsyi i mixturze, także w lewatywach.
Acetonum (Spir. pyroacet depur.) 5—20 kropli k. r. d. aż do 5·0! *p. d.* do wziewań 0·10—1:100 aqu., także jako maść 10·0=10 kr.
Acetphenetidinum patrz Phenacetin.
***Acetum (purum)** jako napój 100—150 na litr wody ocukrzonej; jako woda do ust lub płukanie 20·0—50·0:150·0; do zmywań, okładów, przestrzyk. czysty lub *ãã* z wodą. 100=3.
***Acetum aromaticum** (zawiera: ol. Rosm., Junip. Levand. Menthae) 7·0—15·0 k. r. d.; do mixtur 15·0—50·0:150·0; jako środek orzeźwiający, do kadzeń. 100=10 kr.
— **colchici** diureticum, antarthricum wewn. 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. 10=2 kr.
— **digitalis** wewn. W chorobach gorączkowych i serca 0·5—1·0 *p. d.* k. r. d. *pro die* 10·0!
pyrolignosum crudum tylko zewnętrznie, czysty lub 10% z wodą, do penzlowań, zmywań i t. d. 100=4 kr.
— **rectificatum** wewn. 0·3—1·0 t. j. 10—30 kropli k. r. d. także w rozcieńczeniu z wodami aromatycznemi; 1:10—20

aqu. jako woda do ust lub płukanie; do okładów, zmywań. 100=12 kr.
***Acetum Scillae**, jako diuret i exp. w mixt. po 1·0—5·0 *p. d.* 10·0=3 kr.
***Acidum acet. concentrat** (96% kwas oct.) tylko zewn. jako środek żrący lub rubef. 10·0=4 kr.
***Acidum acet. dil.** 20—30% (kw. octowy) 0·5—2·0 k. r. d.; w mixturze 5·0:20·0—150·0 zewn. jak Acetum. 100=12 kr.
— **aromat.** tylko jako pachnidło.
— **trichlora-ceticum.** Anesthetic. i Hypnot., 3 razy dnia po 0·1—0·20; zewnętrz, jako środek żrący w 1—5% 1·0=6 kr.
***Acidum arsenicosum** (Arsenicum album) 0·001 aż do 0·005 i 0·006! *p. d.*, 0,02! *pro die* w pigułkach lub rozpszcz.; zewn. jako środek żrący w maściach, pastach po 0·10—0·30:20·0; do kąpieli i okładów 0·50—20 na litr; do injekcyj 0·50—1·0:100 1·0=1 kr. ***Solutio (Liquor) arsenicalis Fowleri** zawiera w 100 częściach sol. 1 część acid. ars.; 2—10 krop. (0·5) *p. d.* i 2! *p. die;* zewn. do zastrz. podsk. 1—2 krople z wodą 1:1—3. 1·0=2. kr. — **Sol. arsen. Bietti** (Ammon arsenic. 1:500 Aqu.) w 5—10 razy większej dawce od poprzedniego, tak samo i **Sol. arsen. Pearsonii** (Natr. arsen. 1:600 aqu.). 1·0=1 kr. — **Pilulae asiaticae** skł. się z acid. arsenic., piper nigr. i gumi arab., 1 pigułka zawiera 0·005 ars. 100 pig.=98 kr. — **Pulv. arsenic. Cosmi** (skł. się z acid. ars., Sang. dracon., Carb. anim., Cinnabaris) używ. do maści, past i w proszku etc.
Acidum aseptinicum 5% wodny roczczyn boraxu w 100 cz. (3%) wody utlenionej z acidum salicyl. lub bez niego 10·0=20 kr.
— ***benzoicum** (sublimat.) (Flores Benzoës) 0·03—0·05 *p. d.* k. r. d. jako expect.; przy polyarthritis 0·5—1·0 co 1—3 godziny, aż do 10·0—12·0 *pro die* w proszku lub mixturze; zewn. do wziewań, opatrunków (5—10%) także do wdych. zapomocą papierosów. 1·0=5 kr.
— ***boricum** (boracicum) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d aż do 5·0 *p. die* w proszkach, pigułkach i rozpuszcz.; zewn. jako zasypka, w roztworze 1—5% do zmywań, przestrzykiwań, płukań, wziewań, także do opatr. ran jako Boroglycerin (92 cz. Glyceryny i 92 cz. a. bor.). borlint, wata borowa (10—20%). borphenolint; do maści i czopków (20—25%). 10·0=3 kr.
— **borosalicylicum** zewn. jak ac. salicyl. 1·0=5 kr.
— **camphoricum** s. camphoratum 0·5—1·0 *p. d.* k. r. d. aż do 6·0 *p. die* w roczczynie alkoholowo wodnym lub w opłatku przeciwko potom suchotników. 1·0=8 kr.
— ***carbolicum crystalisatum** (Ac. phenylicum, Phenolum) 0·01—0·10! *p. d.* k. r. d. aż do 0·50! *p. die* w pigułkach, roztworach alkoh. i emulsyi; zewn. jako środek żrący (5—30%); jako antysep. do lecz. ran w roztworach wodnych, alkoh., oliwie z collod. (1·0: 10·0 Coll.); do zmywań, penzlowań, wcierań, zastrzykiwań w 0·10—15%; do li-

nim. i maści w stos. 1:5 aż do 50 oliwy, glyc., linim. calcis; jako Carbolspray (2—15%) do wstrzykiwań podskórnych (0·10—0·20 : 10·0 Aqu.) do miąższowych (1:5 Aqu.). 10·0 = 3 kr.

Acid. carb. crudum tylko do desinfekcyi w roztworze (1:20) albo jako proszek z innemi ciałami. 100 = 10 kr.

— ***liquefactum** (10: 1 Aqu.) jako środek żrący, jak powyżej. 10·0 = 3 kr.

— **chloronitrosum** (Aqu. regla) z Acid. nitr. wewnętrzne 1·0—2·0 : 100 Aquae w ciągu doby wyżyć 10·0 = 3 kr.

— ***chromicum** jako środek żrący, czysty albo rozcieńczony (1 : 20—50 Aq.). zewn. do penzlowania *āā* z wodą w błonicy: przeciw poceniu się nóg 5 : 100 — zakraplanie w otitis medica chronica. 1·0 = 4 kr.

— **chrysophanicum** zob. Chrysarobinum.

— **cinnamylicum** (kwas cynamonowy) białożółte kryształki słabo w wodzie, lepiej w alkoholu rozpuszcz.; używany w rozczynach 1· : 10—20 do podsk. wstrz. w leczeniu miejscowej gruźlicy (Landerer). 1·0 = 20 kr.

— ***citricum** 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku saturat. *mieszaninie burzącej (2·0—2·5 kw. odpowiada jednej cytrynie). zewn. do penzl. (1 : 10 Aqu.); do zmywań, płukanek (1—2%). 10·0 = 10 kr. Potio Riveri.

— **formicicum** jako rubefac. i żrący; (1—10% rozczynie wodn. lub alkoh. do kąpiel parowych 1·0 = 2 kr.

— **gallicum** 0·5—0·6 *p. d.* k. r. d. w prosz., pigułkach, solut.; zewn. jako płukanie do ust (1·5%), woda do óczz (0.5—2%) injekc. (1%), penzlow. (1 : 6 glicer.). 10·0 = 12 kr.

— **gymnemicum** posiada własności znoszenia poczucia smaku gorzkiego i słodkiego używa się w 12% rozczynie do płukania ust przed zażyciem gorzkiego lekarstwa.

— **hydrobromicum** wew. 20—40 kropli : 100 Aquae używ. zamiast Bromkalium zewnętrznie do przyżegań. 1·0 = 1 kr.

— ***hydrochloric.** (Acid. muriat.) **concentr.** pur. (24%) zewn. jako żrący; 1%—3% jako płukanka; do penzl. (1—3 : 25—30 syrupu lub miodu); do zmywań i okładów (1—2%); do kąpieli 60·0—120·0 na kąpiel. 10·0 = 2 kr.

— ***dilutum** (12%) 10—30 kropli *p. d.* k. r. d. aż do 5.0—10·0 *p. die* w rozcieńczeniu 1—2% jako napój lub w mixturach 10·0 = 2 kr.

— **hydrochloric crudum** (33%) 10·0 = 5 kr.

— **hydrocyanicum** (kwas pruski wodnisty, zaw. 2% woln. kw. sinowodr.) 1/5—1 kropli czyli 0·01—0.05 *p. d.* k. r. d. aż do 0·20 *p. d.* kroplami; zewn. do penzl. (0·25—0·50 : 5·0 Aqu.), jako woda do óczz (0·05—0·25 : 5·0 Aquae), do maści (0·5 : 5·0). 0·1 = 1 kr.

— **hydrofluoricum** (1/2%) 3 razy dnia 10—30 kropli w bardzo znacznem rozcieńczeniu; do wziewań i opatr. (0·5—1·0 : 500) 10·0 = 20 kr.

— **hydrojodicum** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. rozciencz. wodą.

— **hyperosmicum** (Acid perosmicum, osmicum) 0·001 *p. d.* k. r. d. w rozcieńczeniu wodnem lub w pig. (0·015! *p. d.* a

0·05! *p. die* w padaczce); podsk. zastrzyk. raz dnia $^1/_3$—1 strzyk. Prav. 1$^0/_0$ roczczynu w nowotworach, wolu, nerwobólach. 0·1 = 50 kr.

Acidum jodicum 0·10—0·30 *p. d.* k. r. d. aż do 1·20 ! *p. d.* w rozcieńczeniu lub w pigułk., do tamowania krwotoków 5 $^0/_0$ zewn. w maściach 5$^0/_0$—10$^0/_0$ albo podskórnie (1:5— 10 Aqu.). 1·0 = 15 kr.

— **kreosotinicum** (Antipyretic) jak acid. salicyl. 1·0 = 8 kr.

— ***lacticum** 5—20 kropli = 0·3—1·50 *p. d.* k. r. d. w roztworze wodnym (1 : 200 Aqu.) w pastylkach aż do 10·0 *p. die*; zewn. do wziew. (15—20 kropli : 15—30 Aqu.), jako płukanka do ust (1 : 100 —150 Aqu.); do penzlowań (1 : 5—10 Aqu.); do zmywań raz (1 - 2$^0/_0$); czysty albo 60—80$^0/_0$ do przyżegania wrzodów gruźliczych. 1 0 = 3 kr.

— ***nitricum conc. pur.** (około 48$^0/_0$ czyst. kw.), wewn. 0·20—1·0 w pigul. (w chor. wątroby, nephritis); zew. jako środek żrący. 10·0=3 kr. — ***A. nitr. dilutum purum.** około 21$^0/_0$ kw. w dawkach o połowę mniejszych jak acid. nitric. pur. 10.0 = 2 kr. — ***nitriconitrosum** (fumans) czysty lub t. zw. Acid. nitric. solidefactum. 10.0 = 5 kr.

— **chloronitrosum, Aqua regia** (składa się A. nitric. 1·0, A. hydrochloric. 2,0) wewn. 1.0—2·0 :150·0— 200·0 Aqu. łyżkami; zewn. do kąpieli (30.0 -50·0). 10·0 = 3 kr.

— **oleinicum** używ. do rob. plastrów (Dietriecha). 10·0 = 5 kr.

— **oxalicum** 0·5—0·3 *p. d.* k. r. d. w proszku lub w 1$^0/_0$ roztworze; jako płukanie do ust (1$^0/_0$). 10·0 = 4 kr.

— ***phosphoricum** (16$^0/_0$ czysty kwas fosf.), 10—30 kropli 0·5—1·5 *p. d.* k. r. d. aż do 10·0! *p. die*; jako napój ($^1/_2$—1$^0/_0$), w mixturze (2·0—10·0 : 100·0), w pigułkach; zewn. w roztw. 1—4$^0/_0$ jako płukanie do zmywania ran. 10·0 = 6 kr. — **A. phos. siccum (glaciale)** 0·1—0·3 *p. d.* k. r. d. w pigułkach; łagodny środek żrący. 1·0 = 1 kr.

— **picronitricum** (picricum, carbagoticum); 0·10—0·25—0.50 *p. d.* k. r. d. do 1·50! *p. d.* w pigułk. lub w rozpuszcz. w trichinosis); zewn. jak kw. karbol. 10·0 = 10 kr.

— ***pyrogallicum, Pyrogallolum** (kwas pyrogallusowy) zewn. w alkoh. (5—30 : 100) lub w maściach 1—10 : 20 wazeliny lub lanoliny. 1·0 = 4 kr.

— ***salicylicum** (antisept. i antipyret.) 0.15—1.0 *p. d.* co 1—3 godzin aż do 2·0—8·0! *p. die* w proszk., pigułk., roztwor., mixt. lub emulsyi; zewn. jako zasypka czysty lub z amyl. talcum, carbo; jako proszek do zębów lub tabaka (0·10—1.0 : 10—100 carbo., sacch., acid. tannic. etc.); do insufl. do pharynx. (1 : 5—50), w roztw. 1—3$^0/_0$ do opatrunków, także jako wata i gaza salicylowa, jako woda salicyl. 2—3$^0/_0$ z dodatkiem spir. vini, wody arom. gliceryny; do wziewań (1 : 500—1.000), do lewatyw (jako antipyr. 3.0—8·0), jako miejscowy antisept. 1·0—3·0 do przepłukiwań kiszek; mniej używany do zastrz. podsk. (1 : 600—1.000 Aqu.); do plastrów (1 : 2 empl. diachyl.), do maści i linim. do nacierań (w gośćcu: acid. salicyl. 20·0, Spirit. vini 100·0, Ol. ricini 200·0, chloroformi 10·0, 1.0=2 kr. — **A. borosalicylicum** (skł. się Ac. bor. 1, Ac. salic. 2, Aqu. 5, Splr. 10 odparow.

do suchości). — Pulv. salic. c. Talco (P. c. pudores pedum Ac. salic. 3, Amyl 10, Talci 87). 1.0=5 kr.
Acidum sclerotinicum 0·15—0·25—0·30 *p. d.* k. r. d.; podsk. (1:10 Aqu.) 0·01—0·06! *p. d.* aż do 0·25! *p. die* 0.10=6 kr.
— **silicicum** (hydrat) 0.06—0.10 *p. d.* 2 razy dnia jako trochisci, pigułki, proszki lub w rozpuszczeniu. 1.0=2 kr.
— **sozolicum** zob. Aseptol.
— **succinicum** (bursztynowy) 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. w pig., proszkach, roztworze wodn. lub alkoh.; wewn. jako płukanie (1:10—50) do penzl. (1:5—10 miodu lub glyc.). 1·0=2 kr.
— **sulfoichtyolicum** zob. Ichtyol.
— **sulfuricum anglicanum** (crudum; zawiera 75% kw.) 100·0=4 kr. — ***Acid. sulfuric. conc. purum** (96%) 10·0=3 kr. i **Acid. sulfuric. crud.** wszystkie 3 tylko zewn. jako środki żrące lub z proszkiem roślinnym (1:7—8) jako pasty;
— ***sulfuric. dilutum** (zaw. 100 cz. Ac. sulf. conc.: 476 Aqu.) 0·25—1·5 *p. d.* k. r. d. w pig. lub kroplami (5—30 kr. *p. d.*) z syrupem, wodą osłodzoną, jako napój (2·0—4·0:500 Aqu.), zewnętrz. jako płukanka do ust i gardła (1—4%), do penzl. 1·0—3·0:25·0) i zmywań. 10.0=1 kr.
— **sulfurosum liquid.** (Aqua sulfurosa) 5—10 kropli *p. d.* k. r. d.; do penzl., płukań (5 kropli:100 Aqu.). 100=20 kr.
— ***tannicum** czyli **Tanninum** kwas garbnikowy 0·03—0·05 *p. d.* k. r. d. aż do 2·0 *p. die* w proszkach, pigułkach lub rozpuszcz. (w wodzie z dodatk. alkoh., gliceryny) jako mixt. w wod. arom.); zewn. czysty albo w stos. 1:1—10 z amyl., zinc. oxyd., borax., cukrem; do wdmuchiwań do nosa, krtani; do wziewań, zastrzykiwań (0·5—5·0:100—200 Aqu.), płukanka do ust i gardła (1—20:100), do kąpieli (10·0—50), do lewatyw (0·5—2·0:100), do maści (1:4—15), do czopków (0·20 tanniny, 2·0 Cacao, 0.20 cerae fl.). 1·0=2 kr. **Acid. tannic. boratum** (ac. tann. 1:3 Ac. boric.) jako zasypka. — **Baccila tannica** (z taniny, tragacanthy, glyceryny, żelatyny). **Collodium tannic.** (1:10 coll.). — **Glycerinum tannic.** 1:4—10 Glyc.). — **Sapo tannini** (sap 15, tannini 1).
— ***tartaricum** (kwas winny) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. aż do 10·0 *p. die* w proszkach, w pastylk.; w mixt. 4·0:30·0—50·0 syr., 200·0 Aqu. (co godzinę 1—2 łyżek; jako napój 5·0—10·0:50·0 —100·0 syrupu na litr wody) 10·0=4 kr.
— **thymicum** p. **Thymol**.
— **valerianicum** 5—20! kropli *p. d.* k. r. d. aż do 40! kropli *p. die* z alkoh. albo z klejkiemi płynami. 1·0=6 kr.
Aconitum (b. zmienne działanie!) 0·0003—0·001—0·004 *p. d.* 2—3 r. d. aż do 0·007! *p. d.* i 0·04! *p. die* w pigułk., rozp. w alkoh. (1:60) w pastylk.; zewn. w maściach (1—2:60), w alkoh. (1:25—50), do podskórnych wstrzyk. (0·10:10·0 Aqu. z dod. kilku kropli kw. soln. z tego 5—20 przedziałek strzyk. Pravaza =0·001—0·004 *p. d.* w gośćcu, w nerwobólach). 0·01=2 kr.
Aconiti tuber 0·03—0·10 *p. d.* 2—3 r. d. aż do 0·5! *p. die* proszkach, pigułkach. 10·0=2 kr.

***Aconit. Extract.** 0·005—0·01 *p. d.* 2—4 r. d. aż do 0·03! *p. d.* i 0·12! *p. die* w pig. i roztw. alkoh.; zewn. w rozpsz. (1:20—50), w maściach (1:5—10), 1·0=14 kr. — ***Aconit — Tinct.** 2—10 kropli (0·1—0·5!) *p. d.* k. r. d. aż do 1·5! *p. die*; zewn. często do nacierań. 10·0= 7 kr.
Acorus zob. **Calami Rhizoma.**
Adeps benzoatus zob. **Axungia.**
— **suillus** zob. **Axungia.**
Adonis vernalis Hb. Inf. 4·0—8·0:150·0—200·0 colat., co 2—3 godziny łyżkę. 10·0=4 kr.
Adonidin (glykozyd) wewn. 0·01—0·5. 2—3 r. d.
Aescorcin w 10%—20% wodnym roczczynie zakroplony do oka, w celu rozpoznawania zmian na rogówce.
***Aether (sulfuricus)** 5—10 kropli (0·1—0·5) *p. d.* k r. d. aż do 8·0 *p. die* czysty lub z innemi środkami; w kaps. (Perle-d'Ether zaw. 5 kropli); zewn. do anestezyi ogóln. (Aeth. 9+1 Chlorf.) i do miejsc. (czysty), do wcierań (czysty lub w mas ściach), do lewatyw (1·0—1·5:100 Aqu.) do penzl., do wstrz. podsk. w zapadzie (1/2—1 strzyk.) 10·0=3 kr Prav. **Ae. crudus** tylko zewn.
— ***aceticus** jak sulf. 10·0=7 kr.
— **bromatus** zob. Aethylum bromat.
— **camphoratus** (Camph. 1·0 Spir. Aeth. 9) do zastrz. podsk.
— **chloratus** (Aethylchlorid) środek znieczulający, znachodzi się w handlu w postaci zagęszczonej w szklannych rurkach, łatwo przy ogrzaniu ręką zamieniający się w parę, która znieczula błonę śluz; jedna rurka = 60 kr.
— **methylicus** do miejscow. i ogóln. anestezyi.
— **petrolei** zob. **petrol.**
— **valerianicus** 10—20 kropli *p. d.* k. r. d. do 5·0 *p. die* w kropl. albo kapsułk.
Aethoxycoffeinum wewn. 0·25 (z cocainum) w nerwobólach, migrenie. 1·0 = 60 kr.
Aethylenum bromatum 3—10 kropli (Spiritus *ãã* w mleku) *p. d.* r. d. postęp aż do 50 kropli (w padaczce według Donatha. 1·0=5 kr. **chloratum**, Chlorethyl, (liqu. hollandic.) 5—20 kropli *p. d.* 3—4 r. d. z eterem, alkoh., olejotłuszczami; zewn. jako miejsc. anest. (czysty albo z eterem). 1·0=5 kr.
Aethylidenum bichloratum jak chloroform do narkozy przy oper. zębów 1·0=15 kr.
Aethylum bromatum jako sedat. 5—10 kropli (0·3—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. na cukrze albo w kapsułkach, do wziewań 0·20—0·50. 1·0=6 kr.
— **jodatum** wewn. 5—10 kropli *p. d.* w gośćcu, kile.
Agaricus albus (Boletus Laricis, fungus Laricis) jako słabe drastic. po 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d., jako przeciwpotny po 0·2 —0·5 *p. d.* 2—3 r. d. w proszk. pigułk. 10·0=8 kr. — **Agaricinum** (kwas) jako przeciwpotny 0·005—0·01 *p. d.* k. r. d. aż do 0·5! *p. d.* w pig. (zwykle razem w pulv. Doveri, aby zapobiedz rozwoln.). 0·1=3 kr.
— **chirurgorum** do tamowania krwi.
Agathinum (Salicyl-Methylphenyl-hydrazon) antirheum. i an-

tineuralg. 0·25—0·50, 3 r. d. białe kryształki nie rozpuszcz. we wodzie. 0·1=5 ct.

Airol połączenie bismutu z garbnikiem i jodem, proszek szarozielony w zetknięciu z wydzieliną ran, wydziela jod i zmienia barwę na czerwoną. Używany na owrzodzenia wprost w emulsyi 10%, (szerzączka) w maści 10%—20%. 1·0 = 10 kr.

Aletris farinosae Rad. (tonic. amar.) decort. 15·0—30·0:100—150·0 Coll., także w proszkach 0·6 *p. d.* k. r. d. — **Tinct. a. f.** 4·0—8·0 *p. d.* k. r. d. — **Ext. fluid. a. f.** 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d.

***Aloë** 0·02—0·03 *p. d.* k. r. d. jak amar. lub stomachic.; 0·05—0·3 jako rozwalniający; a 0·3—0·6 aż do 1.0! *p. d.* jako drasticum tylko w pigułkach; zewn. tylko w clysm. (0·5—0·25) 10·0=3 kr. — **hepatica** w trochę większych dawkach. ***Extr. aloës** jak poprz. po 0·02—0·03 *p. d.* k. r. d. jako stom., 0·05—0·2 jako rozwaln., a po 0·5 jako drastic. 10·0=11 kr. — **Massa pilular Rufi** (zł. Aloë 60, Myrrha 30, Crocus 10) w podwójnych dawkach jak Aloë. — ***Pilul. laxantes** (Aloë 40. Jalap. 60, Saponis med. 20, Anis vulg. fruct. 10) jedna pigułka waży 0.20. 10·0 = 22 kr. — **Tinct. Aloë** jako tonic. i dig. 5—30 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0=3 kr. — **Tinct. Aloë comp.** ½—1 łyżki. 10·0=4 kr.

Aloënum v. Aloïnum 0·1—0·2 *p. d.* jako purg., 0·2—0·5 *p. d.* jako drastic. w pig. także podskórnie (1:5—8). 1·0=5 kr.

***Altheae sciss. Fol.** 100·0 = 10 kr. i ***Rad.** 100·0 = 18 kr. jako macer., inf., decoct., 5·0—10:10o—300 Coll. albo jako species; Pulv. rad. al. jak consp. i jako masa do pig.; zewn. do katapl. i okład., inf. do płukań i lewatyw; do przestrzykiw. (3·0—5·0:100 Col. — ***Species alth.** (Fol. alth. 10, Rad alth., 5, Liquir 2.5, Flor· malv. 1). 100·0=15 kr. — ***Species emolientes** (Fol. alth., malv. i herb. Meliot *āā* 1, Sem. lini 2). 100·0=18 kr. — ***Species pro cataplasm.** składu jak poprzedz. grubo proszkowany)· 100·0=25 kr. — ***Species pectoral.** (Fol. alth. 4, Rad. liquir, rad. alth., Hord. perl. fruct. Cerat — caric. *āā* 10, Folior. Verb., F. Malv., Rhoead, fruct. anis. stell. *āā* 1) jako decoct. z wodą lub mlekiem. 100.0=17 kr. — ***Syrupus altheae** łyżeczkami, także jako corrigens. 10·0=3 kr.

— ***Alumen** 0·05—1·0 *p. d.* k. r. d. po 5·0 *p. die* w proszk., pig. rozpuszcz. w żentycy lub mleku (1:200 mleka) jako Serum lactis aluminatum ¼—½ litra dziennie; zewn. jako proszek do wdmuch. do nosa, gardła, oczu (czysty albo 1:20—25 cukru), jako woda do ust, gardła, oczu, (0·5—10:100—200) do wziewań, lewatyw (2%), zmywań (5%). do kąpieli (200·0) w maściach (0·1—2·0:10—25). 100=1 kr. — **Al. plumosum** s. **Talcum praep.** 100·0=10 kr. — ***A. ustum** (Al. calcinatum) działa silniej od poprz. ma to samo zastos. zewn. 10·0=4 kr.

Alumina hydrata (Argilla pura s. hydrata) wewn. jako antacidum, w biegunkach po 0·20—1·0.

***Aluminii acetici liquor** (Aluminium aceticum, argilla acetica) 5—20 kropli (0·5—2·0) *p. d.* k. r. d. w rozp.

z syrupem; zewn. czysty albo rozcieńcz. do okładów (1:5—200) opatr., zmywań (1:5—10), przestrzykiwań (0·5—1:100. 100·0=18 kr.

Aluminium acetico-tartaric. tylko zewn. jako adstring. i antysp. czysty albo w rozpuszcz. także jako płukania 1—2%), penzlow. (5—50%). 10·0=18 kr.

— **boroformicicum** dawki i sposób zastosowania jak poprzedni.

— **sulfuricum** w zastos. jak Alumen. 10·0=2 kr.

Alumnol. (5% alumin. i 15% siarki) adstring. i antisept. tylko zewn. 0·5—2% do zmywania ran, przestrzykiwania. w maści 3—6% lub jako zasypka (na ulcus molle) w rzerzączce (1%—2%). 1·0=6 kr.

Ambra grisea (nigra) 0·06—1·0 w proszk., pigułk., pastylk. 0·01=15 kr.

***Ammonia** (pura liquida), Liquor ammonii caustici, Amoniak; około 10% bezwodny amoniak, wewn. 3—20 kropli (0·1—0·5) *p. d.* k. r. d. znacznie rozcieńczony płynami, kleikami; zewn. do wąchania, do injek. (5—15:60—100) do zmywań i nacierań (2—6%); do wziewań, lewat. (5—10 kropli) *p. d.*, do maści i linim. (1:5—10), podskórnie (1:5—10), a do żył (1:2—20). 10·0=2 kr. — ***Liquor ammoniae anisatus** (ol. anis. 1, alkoh. (90%) 20, amm. 5) 3—20 kropli *p. d.* k. r. d. do 5·0 *p. die*; zewn. do wąchania, do wiewań. 10·0=5 kr. Do wcierań używa się ***Linimentum ammoniatum** s. **lin. volatile** (ol. oliv. 4, am. 1). 10·0=3 kr. **Linim. ammoniato-camphoratum** — ***Linim. saponato-camphoratum** (Balsam Opodeldoc.). 10·0=4 kr. **Linim. saponato-camphorat. liquid.** — ***Ammoniacum** (Gummi resina A., A. depuratum) 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. do 5·0 *p. die* w pigułkah albo zawies.; zewnętrz. do plastrów. 10·0 = 7 kr.

***Ammonium acetic. solut.**, Liquor ammon. acetic. (jest 15% Amm. acetic.) 2·0—10·0 *p. d.* k. r. d. czysty albo w mixt. (10·0—50·0:100) z środk. diaphor.; zewn. do płukań i nacierań. 10·0 = 5 kr.

— **benzoicum** zob. **Natrium benz.** 1·0 = 5 kr.

— ***bromatum** zob. **kal. bromatum.** 10·0 = 19 kr.

— ***carbonicum** (sal. alkali volatile, Ammoniumcarbonat) 0·2—0·6 *p. d.* k. r. d. aż do 2·0 *p. die* w proszk. rozpuszcz., mitxt., satur.; zewn. do wąchania, do zmywań, maści i liniment. 1:3—10. 10=3 kr. — **Aqua am. bicarb.** (0·2:200). **Ammonium carbonic. pyrooleosum** (Sal. volatile cornu cervi). 10·0 = 7 kr. — **Liquor am. bicarb. pyrooleos.** (Spir. cornu cervi) 15—30 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0=3 kr.

***Ammo. chlorat.** (sal. amm. depur. salmiak) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. do 10·0 *p. die* w proszk., pig., powid., rozczyn., mixt.; zewn. jako zasypka; do płukanek (1—3%), do zmywań, kąpieli (50·0—100·0), penzlow. (3—5:50) i wziewań; także do maści i linim. (1:5 10). 10·0 = 3 kr. Są także pastylki salmiak. (Tablettes pectorales). — **Am. chlorat. ferrat.** (Ferrum

ammoniatum) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. w rozp. lub mixt. (2—5%). 10·0 = 5 kr.

Amm. jodatum (zaw. 63% jodu) 0·10—0·6 *p. d.* k. r. d.; do maści (1:20—50). 1·0 = 7 kr.

— **embelicum** wewn. 0·30—0·50 z syrupem l. miodem (dzieciom 0·18) przeciwko tasiemcowi. 0.1 = 50 kr.

— **phosphoricum** 0·5—4·0 *p. d.* k. r. d. aż do 6·0 *p. die* w rozpuszcz., 1·0 = 2 kr.

— **picrinicum** (picronitricum) 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. aż do 0·4 *p. die.* polecony w zimnicy. Łatwo wybuchający!

— **sulfoichtyolicum** zob. **ichtyol.**

— **valerianicum** 0·1—0·3 *p. d.* k. r. d. aż do 1·0—4·0 *p. die* w pig., mixt., 1·0 = 10 kr.

***Amygdalae amarae** (Semen amygd. amar.) wewn. w emulzyi ze słodk. migd., zewn. w proszku i w pastach. 10·0 = 3. kr. — ***dulces** 1:25 do emulsyi 10·0 = 2 kr. — ***Emulsio amygdalin.** (Amygd. dulc. decortic. 25, Sach. 15, Aqu. 250). — ***Ol. amygd.** łyżeczkami czysty, albo z wodą jako emulsya fałsz., wreszcie jako mixt. oleosa 10—20:200 Aqu.; zewn. jak ol. oliv. 10·0 = 6 kr. — **Ol. amygd. amar. aether.** 1/4—1 kropli (0·01—0·05) rozp. w alkoh. albo eterze, także na cukrze, albo w emuls., ext. czysty albo w miesz. do wcierań, maści (0·1:10·0). 1·0 = 8 kr. — ***Syrup. amygdalinus.** 10·0 = 4 kr.

Amygdophenin (Aethylamygdophenin) wewn. 1.0 *p. d.* k. r. d. aż do 6·0 *p. die* jako antineuralg., antirheum.

Amylenum hydratum (Amylenhydrat) bezbarwna ciecz (Hypnotic. i sedativ.) 3·0—5·0 *p. d.* rozp. w wodzie, także w lewatywie 4·0 *p. d* z mucilago gumm. arab. 1·0 = 6 kr.

***Amylium nitrosum** ((Amylnitrit.) 1—5! kropli *p. d.* do wziewań; antidot. w asfiksyi chloroform. i zatruciu kokainą podsk. (1:10 Spirit.) 1·0 = 3 kr.

***Amylum** (Tritici) jako constit. do proszk., do mucil., consp.; zewn. jako zasypka; także do lew. 1—2 łyżeczki zagotowane z 200·0 aquae). 100·5 = 15 kr.

Amylum Marantae pulv. (Arrow.-root) (1—2 łyżeczki zagot. z filiżanką rosołu, wody, mleka). 100·0 = 30 kr.

Analgen (antipiret., antneuralg.) 0·50—1·0 *p. d.*, skuteczny jako antineuralg. 1·0 = 25 kr.

***Angelicae** rad. pulv. 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d.; In. 5—8% 10·0 = 6 kr. — **Extr. angelic.** 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 4 kr. — **Spirit. angel. composit.** 10—20 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0 = 5 kr.

Angusturae cortex. 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku, lub dect. (5·0—15·0:100—200) 10·0 = 2 kr.

Anilinum sulfuric. 0·05—0·12 *p. d.* 1—3 r. d. w proszku pig. w rozp. (0·05—0·20:150); ext. w maściach (1:20—30). 1·0 = 2 kr.

***Anisi fructus** (Semen anisi vulg.) 0·3—1·3 w proszku, inf. (3—5%). 10·0 = 6 kr. — **Ol. anisi. vulg.** 1—3 kropli k. r. d. w elaeosach. 10 = 4 kr. — ***Spiri. anis. vulg.** 1/2—2 łyżeczek k. r. d. 10·0 = 3 kr.

***Anisi stellati fructus** jak poprzedni.
Anthrarobinum zob. **Chysarobinum** 1·0 = 6 kr.
Antidotum arsenici = Liquor ferri sulfuric. oxyd. 100, Aquae 200, do tego przy ustaw. mięszaniu 15 Magn. ust. z 250.0 Aqu. winien być zawsze świeżo przygotowywany, podaje się łyżeczkami co $^1/_4$—$^1/_2$ godz. dosis 1 złr. 32 ct.
***Antifebrinum** (Acetanilidum) 0·25—1·0! *p. d.* k. r. d. do 2·0! *p. die* jako antipyr., rheumat., neuralg. w proszk. pigułk., rozp.; zewn. jako antisept. 1·0 = 2 kr.
Antihydropinum zob. Blattae oriental.
Antipyrinum (Dimethylphenylpyrazolon) 0·5—1·0—3·0 *p. d.* 3—4 r. d. aż do 8·0 *p. die* (dzieciom najw. 0·75 *p. d* 3—4 r. d.) jako proszek lub mixt.; zewn. jako zasypka, także do lewatyw; do wstrzykiwań do cewki $^1/_2$—1$^1/_2$%. 1·0 = 9 kr.
Antiseptol (Cinchoninum jodosulphuric.) zaw. 5% jodu, ma zastęp. jodoform, tylko zewn. w 10% rozczynach. 1·0 = 15 kr.
Antispasmin (Narceinnatrium — Natrium salicylicum) wewn. 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. w rozczynach, w krztuścu. 0·10 = 15 kr.
Apiolum cryst. album. 0·25—1·0! *p. d.* k. r. d. aż do 4·0 *p. die* w proszku lub syrupie, polec. w zimnicy i dysmenorrhoe 0·1 = 4 kr.
Apocodeinum hydrochloricum 0·01—0·3 *p. d.* k. r. d. 0·08 *p. die* w pig. lub w rozpuszcz. do zastrzykiwań $^1/_2$—1 strzykawki 2% rozczynu, działa podobnie jak apomorph. 0·1 = 8 kr.
Apolysinum 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku, jako antipir. antineuralg. 0·10 = 2 kr.
***Apomorphinum** hydrochl., jako expec. 0·001—0·005 *p. d.* w proszk., pigułk. mixt.; jako emetic. 0·01! *p. d.* aż do 0·05! *p. die*; także podskórnie jako emetic. w dawce 0·001—0·01; dzieciom 4-tą część dawki lub 0·01—0·03 w lewatywie. 0·10 = 15 kr.
***Aqua amygdalar. amar. concentr.** zawiera na 1000 części 1 część bezwodn. kw. sinowodowowego) 0·5—1·5 (10—40 kropli) *p. d.* aż do 5·0! *p. die* czysta kroplami albo w mixt. 10·0 = 6 kr.
— ***amygd. am. diluta.** (Aq. Cerasorum) (na 1·000 części: 0·05 bezw. kw. sinwdw.) łyżeczkami czysta albo w mixt. 10·0 = 1 kr.
— **aromat. spirit.** do nacierań. 100·0 = 16 kr.
— ***Goulardi** zob. plumbi acet.
— ***calcis** (Aqua calcariae) z. calcium oxydat. 100·0 = 3 kr.
— ***carbolisata** (zaw. 33 części kw. karbolowego i 967 cz. wody) do opatrunków i desinfekcyi. 100·0 = 3 kr.
— ***carminativa** (Flor. chamom. roman. 100, cort. citr., fol. menth. crisp., fruct. carvi., coriandr., foeniculi *āā* 30·0 : 4000 Aqu.) łyżeczkami. 100·0 = 12 kr.
— ***chlori** (Aqua chlorata) zob. Chlor. solut. 10·0 = 3 kr.
— ***cinnamomi** zob. cinn. cortex. 100 = 11 kr.

Aqua cresolica do desinfekcyi.
— ***foeniculi** zob. foen. fruct. 100·0 = 8 kr.
— **hydrosulfurata** przy zatruciu metalami 150·0—500·0 czysta albo rozc. wodą, łyżkami. 10·0 = 3 kr.
— **kreosoti** (Aq. Binelli) wewn. łyżeczkami, zewn. do przepłukiwań, inhalacyi.
— ***laurocerasi** (10·0 zaw. 0·6 bezwodn. kw. sinowodorow.) używ. jak Aqu. amygd. amar. concentr. 10·0 = 4 kr.
— ***melissae** jako corrig. do mixt. 100·0 = 12 kr.
— **menthae crisp.** tak samo. 100·0 = 20 kr.
— ***menthae piperitae** tak samo. 100·0 = 12 kr.
— **phagedaenica** zob. Hydragr. 100·0=20 kr.
— **picis** zob. pix liquida. 100·0=10 kr.
— ***plumbi** zob. plumb. acet.
— ***plumbi spirit.** (a. goulardi) zob. plumb. acet.
— ***rosae** zob. rosae flor. 100·0 = 10 kr.
— ***rubi idaei** zob. Fruct. Rub. id. 100.0 = 9 kr.
***Araroba** zob. Chryzarobin. 1·0 = 9 kr.
Arbutinum (glykozyd z fol. uvae ursi) 0·5—1·0! *p. d.* aż do 4·0! *p. die* w proszku lub w mixt., stos. w zap. nież. pęcherza i w chorobach nerkowych. 1·0 = 30 kr.
Arecae nuces pulv. pod. przeciw tasiemcowi w dawce 4·0—6·0 w proszku. 10·0 = 8 kr.
Argentamin płyn bezbarwny, oddział. alkal., w rzerzączce do przestrzyk. 1:5000. 1·0=8 kr.
Argentum chloratum (muriaticum) 0·01—0·10 *p. d.* 2—4 r. d. w proszku, pig. 0·1 = 3 kr.
— **foliatum** używ. do powlekania pigułek.
— **jodatum** 0·005 *p. d.* jak Arg. chlorat. 1·0 = 50 kr.
— ***nitricum crystallis.** 1·0 = 9 kr. i ***nitricum fusum** 1·0 = 11 kr. wewn. po 0·005—0·03! *p. d.* 2—4 r. d. aż do 0·20! *p. die* w pig. past. rozcz.; w subst. w zgęszcz. lub rozpuszcz. (1:1—2) jako środek żrący; także jako crayon; w rozcieńcz. do przestrzykiwań (0·10—1·0:100 Aqu.), do wziewań (0·01—0·3:100), do penzlow. (1·0—10·0:100), do ócz (0·01—1·0:100), w maści (0·20—0·80:10·0) także w proszku (0·1—0·5:5·0 cukru lub ałunu) do wdmuchiwań do gardła lub krtani.
Arg. nitric. c. calio nitrico (Lapis infernalis mitigatus, zaw. 1 arg. n. i 2 k. nit.) jako śr. żrący łagodn. 1·0 = 5 kr.
Argila alba s. Bolus a. jako constit. do proszk., pig., także zewn. jako zasypka. 100·0 = 12 kr.
Aristol (Dithymoldijodid) różowobrunatny proszek rozp. w oliwie i paraf., stos. w chorobach skóry i nosa (lupus) w 10% maści lanolin. 1·0 = 30 kr.
***Arnicae flores sciss.** 10·0 = 2 kr. i ***Radix** 10·0 = 3 kr. wewn. 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., inf. (2·0 10·0 :100·0); zewn. jako tabaka, także do okład. i lewat. (inf. 5·0—27·0:100). **Extr. flor. arn.** 0·2—0·5 *p. d.* 1·0 = 5 kr. **Extr. rad. Arn.** 0·2—1·5 *p. d.* 1·0 = 5 kr. — ***Tinct. Arnicae** 0·2—0·5 *p. d.*; zewn. do wcierań, okład. i t. d. 10·0 = 4 kr.

Artemisiae Hb. pod. jak Hb. absinthi. **Rad.** Art. w proszk 0.1—2·0 *p. d.* albo w inf. 2—5%; 100 = 12 kr. — **Extr. Art** 0·10—0·5 *p. d.* 1·0 = 8 kr.
*__Asa foetida__ (Gummi resina dep.) wewn. 0·3—0·5—1·0 k. r. d. w pig. lub zawiesinie 2·0—6·0 : 100, także w lewat. 3·0—10·0 (w emuls. z żółtkiem). 10·0 = 9 kr. — **Tinct. as. foet.** 20—60 kropli *p. d.* czyst. albo w mixt 10·0 = 5 kr.
Asaprol proszek rozp. w wodzie i wysk. (antipyr. i antirheum) 0·5—1·0 *p. d.* k. r. d.; 4·0 *p. die.* 1·0 = 15 kr.
Aseptolum (Acid. sozojodolicum) gęsta ciecz działa antysp. 3—5% rozcz. wodnym; rozp. w oliwie, glyc., lub alkoh. nie działa. Stosowany zewnętrznie zamiast kw. karbolowego, nietrujący· 10·0 = 20 kr.
Asparaginum (diuretic.) 0·05—0·10! *p. d.* aż do 0·30 *p. die* w proszku, pig. 0·1 = 2 kr.
Atropinum purum nieuż.
— *__sulfuricum__ 0.0002—0·001 *p. d.* aż do 0·003! *p. die* w pig., proszk. lub w rozp.; zewn. do oczów (0·10—0·5 : 100·0 Aqu.), podskórnie 0·0002—0·001 (2—10 przedziałek strzykawki Pravaza z rozcz. 0·01—0·05 : 10 Aqu.) również razem z morf. (Atrop. sulf. 0·02, morph. mur. 0·4; Aqu. dest. 20·0), w maści i linim. 0·2—0·5 : 100. 0·01 = 2 kr.
— **valerianicum**, wewn. jak sulf. 0·01 = 4 kr.
Aurantii fructus cort. (flavedo cort. aurant.) 0·3—2·0 *p. d.* 2—4 r. d. w proszku. Inf. 5—12%, 10·0 = 6 kr. — **Extr. aurant.** 1·0 = 4 kr. **Aurant. folia** 1·0—4·0 *p. d.* inf. jak cort. 1·0 = 5 kr.; tak samo **flor. aurant.** — *__Aqu. flor. aurant.__ (Aqua naphae) 10·0 = 4 kr. — *__Ol. flor. aurant.__ 1·0 = 50 kr. — *__Ol. cort. aur.__ 1·0 = 3kr., — *__Ol. Bergamott.__ 1·0 = 3 kr.; tak samo **Syrup cort. aur.** cocrig. do mixt. 10·0 = 3 kr.; tak samo **Syrup aur. flor.** *__Tinct. aur. cortic.__ 20—60 kropli. 10·0 = 4 kr.
*__Auro natrium chloratum__ wewn. 0·003—0·03! *p. d.* 1—2 r. dz. aż do 0·05! *p. die* w pigułk., pastylk., proszkach lub w rozp. (in vitro nigro) dzieciom w kokluszu z 2% rozczynu 5—8 kropli; jako woda do ócz (0·1—0·2 : 100), w maściach 0·2 : 5; 0·10 = 35 kr.
Aurum chloratum wewn. 0·002—0·01 w rozp.; zewn. jako środek żrący. 0·10 = 55 kr.
— **foliatum** do powlek. pig.
— **jodatum** stos. w kile.
— **monobromatum** wewn. 0·008—0·012 p. d.; dzieciom 0·003—0·006 p. d. stos. w padaczce. 0·01 = 6 kr.
— **oxydatum** 0·005—0·05 w proszk. i pig.
*__Axungia porcina__ (porci Adeps suillus) tłuszcz do maści. 100 = 20 kr.
*__Axungia porci benzoata__ 10·0 = 5 kr.
Balsamum canadense 10·0 = 10 kr.
— *__Copaivae__ wewn. 0·5—2·0—3·0 t. j. od 10—40 i 60 kropli *p. d.* aż do 20·0! *p. die* w pig. a najczęściej w kapsułkach (capsulae gelatin.) razem z ext. cubeb., także w emulsyi

(15·0 z 7·5 Gummi mimos. i 100·0—150·0 Aqu.) zewn. do lewatyw (7·0—15·0), do nacierań. 10·0 = 7 kr.
Balsamum Nucistae zewn. do nacierań.
— ***peruvianum** wewn. 0·1—1·0 *p. d.* aż do 5·0 *p. die*, w pig., past., elect. lub emulsyi; zewn. czysty lub w maściach używ. do opatr. ran, do zastrzykiwań w gruźlicy (Landerer); rozp. w alkoh. jako płukanie, tinct. do zębów i t. d. jako antiscabiot. 10·0—15·0 na jedno wtarcie, wreszcie do celów kosm. 10·0 = 25 kr. — **Syrup bals. peruv.** czyli Syr. balsamicus — expect. i corrigens.
— ***tolutanum** stos. jak bals. peruv. 10·0 = 14 kr.
— **vitae Hoffmani** (mixt. oleoso-balsamica) 5—20 kropli *p. d.*; do wąchania, nacierań. także do kosmet. 10·0 = 8 kr.
***Bardanae rad.** Dct. (10·0—50·0 : 100—500 Col.). 10·0 = 2 kr. także **Extr. Bardanae** 0·5—1·0 *p. d.* 1·0 = 3 kr.
Baryum chloratum wewn. 0·02—0·1 *p. d.* aż do 0·50! *p. p. die* w pig.; zewn. 0·5—2·0 : 100. 10·0 = 3 kr.
***Belladonae rad.** wewn. 0·01—0·07 *p. d.* do 0·3! p. *die* w proszk., pig., inf. (0·3—1·0 : 100), wziewań (0·5—1·0 : 100), przestrzykiwań 1—4%), okładów (2—5%) i maści (1—5 : 10). 1·0 = 1 kr. — **Extr. rad. Bellad.** 0·01—0·05 *p. p.* aż do 0·2! *p. d.* w proszk., pig. 1·0 = 11 kr.
— ***Fol. Belladon.** 0·05—0·2! *p. d.* aż do 0·6! *p. die* w proszk. pig.; inf. (0·5—1·5 : 100); jako cygareta do palenia, do miejsc. kąpiel.; do okładów, przestrzyk. do wziewań (0·5—1·0 : 100) lewatyw, jako woda do ócz (1·0—3·0 : 25). 1·0 = 3 kr. — ***Extr. fol. Bellad.** 0·01—0·05, aż do 0·2! *p. die* 1·0 = 8 kr. — ***Tinct. fol. Bellad.** wewn. 1—10 kropli, 1·0! *p. d.* aż do 4·0! *p. die.* 10·0 = 6 kr.
Benzinum Petrolei (Benzin) wewn. 0·2—1·0 (5—25 kropli) mixt. i kaps. 2—3 r. dnia, do nacierań (1 : 2— tłuszczu); do lewatyw i wziewań. 100·0 = 10 kr.
***Benzoë, Resina Benzoë** wewn. 0·2—1·0 *p. d.* w pig., emulzyi do proszku do zębów, do płukanek (2—4%), do wody do oczu (1—2%) do środk. kosm. 10·0 = 10 kr. — **Tinct. Benz.** do wody do zmywań, do okład. 10·0 = 4 kr.
Benzol stos. jak Benzin 1·0! *p. d.* aż do 6·0! *p. die* w emulzyi przeciw czerwiom; zewn. w maści 2—3 : 200 w scabies. 10·0 = 5 kr.
Benzonaphtol (Acid. benz. i naphtol.) proszek podaw. wewn. 0·5 *p. d.* aż do 5·0 *p. die* (dzieciom 0·2 *p. d.* aż do 2·0 *p. die*), jako antysept. kiszkowy 1·0 = 4 kr.
Benzolguajacol czyli **Benzosol** (Acid. benz. i guajacol.) proszek używany w gruźlicy w miejsce guajacolu 0·25—1·75 *p. d.* 2—3 razy dz. 1·0 = 20 kr.
Berberidis aquifolii rad. i **tinct.** jako tonic. 15 kropli, aż do łyżeczki *p. d.* k. r. d. 1·0 = 3 kr.
Berberinum muriaritum i **phosphoricum** 0·03—0·05 *p. d.* 0·1 = 5 kr.
Betolum, (Naphtosalolum - Naphthalolum) proszek bez smaku i zapachu, polecany przeciw gośćcowi, nieżytowi

pęcherza, w chorobach kiszek z rozkładem treści jelit; 0·3—0·5 *p. d.* 2—4 razy dnia, aż do 2·0 *p. die* w proszku. 1·0 = 8 kr.
Bismal (Połączenie metylenu, kw. karbol. i bismutu) proszek rozpuszczalny w płynach alkalicznych, 0·10—0·30 k. r. d. w biegunkach, rozwolnieniach suchotników. 1·0 = 10 kr.
Bismuthum benzoicum v. **subbenzoicum** proszek używany jako zasypka na wrzód miękki. 1·0 = 10 kr.
— **carbonicum** 1·0 = 5 kr. i **citricum** 1·0 = 8 kr. używa się jak B. subnitr.
— **ammoniato citricum** 0·2—0·5 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszku.
— **gallicum basicum** = Dermatol.
— **lacticum crystalisatum** 0·05—0·2 *p. d.* 2—4 razy dz. 1·0 = 12 kr.
— *B* **naphtalicum** czyli **Orphol**, brunatny proszek, nierozp. w wodzie 0·50 *p. d.* 1·0—3·0 *p. die* w biegunkach, w durze. 1·0 = 12 kr.
— **oxyjodatum** v. **subjodatum** 1·0—2·0 *p. die*; zewn. jako zasypka i do maści. 1·0 = 8 kr.
— **salicylicum** 0·3—1·0 *p. d.* 2—4 razy dz. aż do 12·0 *p. die* w pig. i w proszk. 1·0 = 5kr. tak samo używa się **B. subsal.**
— ***subnitricum** czyli **Magist. bismuthi** 0·20—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. (dzieciom w rozwolnieniu 0·2—0·4 co 2—3 godz.) w proszk. i pig.; zewn. jako proszek do wdmuchiwań do gardła, nosa, krtani; do wstrzykiwań (w wiewiórze) (4—12%); także do maści (3—10%). 1·0 = 4 kr.
— **tannicum** 1·0 = 4 kr. jak subnitr.
— **tribromphenilicum** czyli **Xeroform**, żółty nierozp. proszek, 5·0—7·0 *p. die* w dawkach po 0·50, wewn. w cholerze; zewn. jako zasypka do nosa, ucha, w chorobach skórnych; w rzeżączce (10%—20% emulsya). 1·0 = 10 kr.
— **valerianicum** 0·03—0·15 *p. d.* w proszk. lub pig. 1·0 = 6 kr.
Blattae orientales 0·06—1·0 *p. d.* w proszk. (jako diaphoretic.) także w inf. lub decoct 5—10%; 1·0 = 8 kr. — **Tinct. blatt.** 15—40 kropli *p. d.* 10·0 = 40 kr.
***Bolus alba** zob. **Argilla alb.**
Boral = Aluminium borico tartaricum rozpuszczalny, krysztal. proszek, zewn. do penzlow., przepłukiwań 5%—10%, do wdmuchiwań, w maściach 10%.
***Borax** (veneta) czyli Natrium biboracicum, wewn. 0·5—2·0 *p. d.* k. r. dz. w proszku, rozp. w mixt., lub w linctus; zewn. do płukanek do ust i gardła (2—5%), do penzlowań (1·0—5·0 : 25·0), do zmywań (10·0—20·0 : 100), przestrzykiwań (1·0—5·0 : 100·0), wziewań i maści (1 : 3—10). 10·0 = 3 kr.
Bromalum hydratum (Bromalhydrat) wewn. 0·05—0·10—0·50 *p. d.* k. r. dz. w pig. lub w rozp. 0·1 = 5 kr.
Bromoformium podaw. dzieciom w kokluszu po 2—6 kropli na łyżce z wodą, dorosłym 0·50 w kapsułkach w napadach astmy. 1·0 = 5 kr.
Bromol = Tribromphenol, proszek rozpuszcz. w alkoholu, eterze, olejach; zewn. w maściach (4·0 : 30·0); do penzlowań błonicy (1·0 : 25·0 Glycerini).
Bromum wewn. 0·005—0·02 *p. d.* aż do 0·1 *p. die* w wodzie

lub alkoh. rozcz., Aqua Bromi czyli bromata 0·25:25·0 wewn. 5–15 kropli; do penzl. w błonicy gardła 0·25—0·50:100 albo razem z kali brom. aa.; zewn. do okład., przestrz., wziew. (Bromi 1·0:500·0) do maści (1·0—2·0:50·0—100.0). 0·1 = 1 kr.
Brucinum wewn 0·005–0·1! *p. d.* 2—3 r. dz. w pig. lub z rozcz. alkohol. (1·0:25·0) kroplami (2—25). 0·01 = 1 kr. — także **Bruc. nitricum** i **sulfuricum.**
Bryoniae rad. 0·5—0·2 *p. d.* w proszk. lub inf. 5—15·0:100 —200 col.). purgans. 10·0 = 2 kr.
***Bulbus scillae** zob. Scill. Bulb.
Butyrum cacao zob. Cac. Sem.
Butyl-Chloralum hydratum, Crotonchloral hydrat wew. 0·1—0·3 *p. d.* w większej dawce 0·3—0·6 *p. d.* działa nasennie pod. rozp. z dodat. glyc. lub alkoh. używany w bolu zębów uciężarnych. 1·0 = 15 kr.
Cacao Semen v. Fabae cac., Dct. (15·0:100—200). 10·0 = 2 kr. **Sem. Cac. express.** (Cac. odtłuszcz.) — **Oleum (Butyrum) Cacao** 0·5—2·0 *p. d.* w proszk., past., zawies.; jako constit, do maści suppos., baccill. 10·0 = 6 kr.
Cacti glandiflori Tinct. składu niepewn. lub pewniejszy — **Extr. Cact. gl. fluidum** jako analeptic. kroplami 5—15 *p. d.* 2—3 razy dziennie. 1·0 = 4 kr.
Cactina, przetwór z Cact. grandifl. działanie i skład niepewny.
Cadmium sulfuricum 0·005–0·01 w pig. i rozp.; jako woda do ócz (0·05—0·2:10·0) do przestrzykiwań (1—2%) do maści (0·1:3—6) 1·0 = 2 kr. — podobnie **C. bromatum, C. jodatum.**
***Calami Rad., Rhizoma** (Rad. acori cal.) 0·5—2·0 *p. d.* w proszk., pig., inf. (5·0—15·0:100 Col.); do proszku do zębów, dzieciom do gryzienia. 10·0 = 2 kr. — **Extr. Cal.** 0·1—0·5 *p. d.* 10·0 = 56 kr. — **Oleum cal.** ½—2 kropli *p. d.* w emuls. — **Tinct. cal.** 10—60 kropli *p. d.* używ. do płuk. do ust, tinct. na zęby. 10·0 = 3 kr.
***Calcaria chlorata** zob. Calcium hypochlorosum.
— **usta** zob. Calc. oxydat.
— **saccharata** 0·5—1·0 *p. d.*; w dużych dawkach podaje się w zatruciu zgęszcz. kw. karbol,
***Calcium carbonicum nativum** (Creta alba, kreda) jako proszek do zębów i t. d. 100·0 = 10 kr. — ***Calcium carb. purum** (praecipt., Calcaria carbonic.) 0·20—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., mixt.; także zewn. w proszk. 10·0 = 15 kr.
— **chloratum** (fusum) 0·1—0·6 *p. d.* w rozp.; do opatr. 1:24, do oczów (0·1—1·0:100) do kąpieli (30·0—100·0 na kąpiel). 10·0 = 5 kr.
***C. hypochlorosum** v. Calcaria hypochlorosa, calcaria chlorata (Chlorkalk) wewn. 0·5—0·30 *p. d.*, 4—6 r. d. pastyl. lub wodnej mixt.: zewn. do płukań 1·0—4·0:100) do penzlow. (0·5—1·5:25), do przestrzykiwań (0·05—0·1:100), do kąpieli (150 0—400·0), maści (1·0—10·0.) Do nakadzań i desinfekcyi (rozwiesza się płótna namoczone w rozp. C. hyp.). Podskórne wstrzykiwanie 2% rozcz. polecane przeciw ukąszeniu 'adowitych wężów. 100·0 = 7 kr.

***C. oxydatum** (Calcaria usta s. caustica) tylko zewn. jako środek żrący, jako Pasta caustica viennensis (zaw. kal. caust. 5 części na 6 cz. Cal. oxyd.). 100·0 = 8 kr. — **extincta** używ. do wytw. ***Aqua calcis** (Aqu. calcariae) wewn. jako antacidum 50·0—200·0 *p. d.* aż do 300·0—600·0 *p. die* z mlekiem; zewn. do płukań, wziewań, okładów.
C. permanganicum używane jak Kal. permang. o silniejszych własnościach antisept.
Calcis linimentum (Stahli) używane w oparzeniach jest miesz. Aqu. calc. z ol. oliv. *ãã.*
***Calcium phosphoricum** (Calcaria phosph.) 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d. w pr. w rozpuszcz. z dodatkiem acid. phosph. polecone przez Kolischera i Freunda do zastrzykiwań w gruźlicy stawów. 10·0 = 34 kr. — **hypophosphorosum** 1·0 = 2 kr. i ustęp **C. sulfo-carbolicum** po 0·2 *p. d.* k. r. d.
— **sulfuratum** najcz. zewn. w maściach (1·0—3·0 : 25) do kąpieli (50·0—120·0) wewn. po 0·06 w pigułkach jako profylaktyk przeciw grypie. 10·0 = 2 kr.
— ***oxysulfuratum** do solutio Vlemingkx'a, do kąpieli. 100·0 = 20 kr.
— **sulfurato-stibiat.** 0·1—0·3 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., proszk. ***sulfuricum ustum** czyli gips do opatrunków. 100·0 = 2 kr.
***Camphora** wewn. 0·03—0·2 *p. d.* k. r. d. jak excit., 0·3—0·5 *p. d.* 1—2 r. d. jako sedativ. w proszk. (in charta cerata) pig., mixt., emulz. Także do wziewań, nakadzań, jako proszek do nosa, do płukań (0·2—1·0 : 100), lewatyw (0·3—1·0), maści (3·0 : 25) mydeł, do podsk. wstrzyk. (1 : 12 Spir., albo 1 : 5 Aeth., lub oliwy); jako excit. całą strzyk. Pravaza na raz) 10·0 = 5 kr. — ***Ol. camphorat.** zaw. 1 C. na 3 ol. oliv. 10·0 = 6 kr. — ***Spirit. camhporat** zaw. 1 C. na 9 Spirit.; do wcierań, zmywań. 10 = 3 kr.
Camphora bromata (monobromata) 0·1—0·5 *p. d.* k. r. d. aż do 3·0 *p. die* w proszkach, kapsułkach, pig. kołacz. (trochisci). 1·0 = 3 kr.
— **carbolisata** używ. do opatr. składa się z 10 cz. rozc. kw. karb. i 25 cz. Camph. pulv.
Cancrorum lapid. pulv. po 0·1—0·3 *p. d.* do proszków. 10·0 = 10 kr.
***Cannabis indicae herb.** 0·2—0·5 *p. d.* w proszk., inf. (2·0—5·0 : 100—200) do wziewań, do cygaret. 10·0 = 3 kr. **Haschisch pur.** (Churrus) 0·01—0·05 *p. d.* ***Extr. cannabis indicae** 0·03—0·1! *p. d.* jako sedat., 0·1—0·2—0·3! *p. die* jako hypn., w pig., past., mixt., rzadko w maściach (0·2—0·5 : 10). 1·0 = 16 kr. — **Resina cannab.** 0·2—0·5 *p. d.* — **Tinct. cannab. ind.** 5—20 kropli aż do 1·0! *p. d.* a 4·0! *p. die* 10·0 = 7 kr.
Cannabinum purum 0·05—0·3 *p. d.* i **Cannabinum tannicum** (hypnotic.) po 0·25—0·5 w pr. 0·1 = 13 kr.
***Cantharides** wewn. 0·015—0·05! *p. d.* k. r. d. aż do 0·2! *p. die*, w proszk., pig. zewn. w proszku lub maści (1·0 : 8—1·0) w plastrze 10·0 = 14 kr. — ***Tinct.**

cantharid. 0·1—0·5! *p. d.* aż do 1·0! *p. die*; zewn. jak canth. 10·0 = 7 kr. Ung. Canthar. — **Collodium Canth.** (1 : 5 Coll.). ***Emplastr. canth. ordin.** (vesicat). 10·0 = 11 kr. ***Empl. canth. perpetuum.** 10·0 = 16 kr. — **Oleum canthar.** 1—6 kropli (0·05—0·3) *p. d.* w kaps., proszk., emulsyi; do maści i wcierań.

Cantharidinum do zewn. użytku w maści, coll. (0·10 : 50) polec. do wstrzyk. podsk., w gruźlicy krtani. (0·0001) także w psoriasis, lepra, błonicy. 0·01 = 6 kr.

***Capilli Veneris Hb.** 10·0 = 2 kr. i **Syrup Capill. Vener.** 10·0 = 4 kr.

Capsici fructus 0·05—0·2 *p. d.* 3—4 r. d. w pr., pig.; zewn. do katapl. 10·0 = 4 kr. — **Tinct. capsici** 10—30 kropli (0·3—1·0) *p. d.* z wodą lub kleikemi śr.; zewn. do wcierań, krople do zębów. 10·0 = 4 kr.

***Carbo ligni depuratus** (Carb. vegetabilis) 0·5—2·5 *p. d.* w proszk., zewn. do proszku do zębów, do płukanek (3·0—5·0 : 100), do maści (10·0 : 25·00). 100·0 = 14 kr. Tak samo używ. — **Carb. animalis.** 1·0 = 3 kr. — **Carb. panis.** 10·0 = 5 kr.— **Carb. spongiae.** 10·0 = 10 kr.

***Cardamomi fructus** (semen) 0·3—1·0 *p. d.* jako składnik Species arom., niekt. tinct. i innych śr. 1·0 = 4 kr.

Cardui benedicti Hb. 1·0—2·0 *p. d.* w proszk., inf. lub decoct. 5·0—15·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — **Extr. card. ben.** 0·5—2·0 *p. d.* 2—3 r. d. w pig., mixt. 1·0 = 2 kr.

Carica papaia zob. Papainum.

Carniferrinum przetwór żelazisty otrzymany z mięsa 0·50 *p. die.* 1·0 = 16 kr.

Carpainum hydrochloricum alkaloid z Carica papaia stos. w angina pectoris i w wadach serca 0·006. *p. d.* aż do 0·03 *p. die* w pig., w kroplach, podskórnie 0·006—0·01 środek nasercowy, działający podobnie jak Sparteina.

***Carrahgeen** Dct. 3·0—5·0 : 100—500 Col. 10·0 = 2 kr.

***Carvi fructus** (Sem.) 10·0 = 5 kr. — **Ol. carvi.** 1·0 = 4 kr. **Spirit. carvi.** mają podobne zastos. jak Anis fr.

***Caryophylli** (flores) wewn. po 0·3—0·6 w prosz, inf. (2·00—6·0 : 100—200 Coll.), do proszku do zębów, do płukania i tinct. 10·0 = 8 kr. — **Oleum caryoph.** $^1/_2$—2 kropli, wewn. do nacierań. 1·0 = 2 kr.

Cascarae sagradae cortex czyli **cortex Purshianae** 0·5—2·0 *p. d.* w inf. 10·0 = 3 kr. — **Extr. fluid Casc. Sagr.** $^1/_2$—1 łyżeczki k. r. d. do 4·0 *p. d.* a 10·0! *p. die* czyste albo w syrupie. 1·0 = 3 kr.

Cascarae amargae cort. także jako extr. fluid. po 40—50 kropli *p. d.* 2—4 r. d. (w syphilis)· 1·0 = 3 kr.

***Cascarillae cortex** 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. w pr. lub lepiej w inf., decoct. (10·0—20·0 : 100—200) Col.). 10·0 = 5 kr. — **Extr. Cascarillae** 0·3—1·5 *p. d.* w pig. 1·0 = 4 kr. — ***Tinct. Cascar.** 20—40 kropli aż do 10·0 *p. die.* 10·0=6 kr.

***Castoreum (canadense)** 0·1—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., proszk. 0.10 = 5 kr. — ***Tinct. castorei** 10—60 kropli *p. d.* 1·0 = 12 kr.

Cast. sibiricum tak samo jak canad, (droższe i silniejsze).
***Catechu** (Terra japonica 0·5—1·5 *p. d.* w pig., proszk. rozp. w wodzie lub alk. 3—5%): do proszku do zębów, do past i tinctur. 10·0 = 7 kr. — ***Tinct. catechu** 10—60 kropli *p. d.*; 10·0 = 15 kr.
***Centauri minoris Hb.** 1·0—2·0 *p. d.* w proszku; w inf. (5—105%). 100·0 = 26 kr. — ***Extr. cent. min.** 0·5—2·0 *p. d.* 2—3 r. d. pig. mixt. 10·0 = 30 kr.
***Cera alba** 10·0 = 6 kr. i ***flava** 10·0 = 4 kr. wewn. w emuls. (15·0 : 200 z żółtkiem lub 15·0 gumi arab.); jako konstit. do maści, plastrów, świeczek itd.
— **japonica** tak samo. 10·0 = 3 kr.
Cerasorum syrupus corrig. i const. 10·0 = 6 kr.
***Ceratum fuscum** zob. Plumbum.
Cereoli laseczki giętkie, cienkie; mogą być pociągane środk. lecznicz. i wprowadzone w rozm. przewody, przetoki i t. d.
Cerium oxalicum 0·05—0·1—0·3! *p. d.* aż do 1·0! *p. die* w proszk. lub pig.; polec. w vomitus gravid, dyspep, w cardialgii, epilepsyi. 1·0 = 2 kr.
Cerussa zob. Plumb. carb.
***Cetaceum** (sperma Ceti) przeważn. zewn. do plastrów, maści (1 : 2 ol. oliv.) 10·0 = 6 kr. Gold Cream.
Ceratum cetac. 10·0 = 8 kr.
Cetrarinum (otrzym. z lichen. islandic.) goryczka w pig. po 0·05—0·5 *p. d.* pół godz. przed jedz., popr. apetyt. 0·10 = 30 kr.
***Chamomillae vulg. flores** 1·0—5·0 *p. d.* w proszk., inf. (5·0—15·0 : 100—200 Col.) do species; zewn. do suchych lub wilg. okładów, do przestrzykiwań (25%) do kąpieli (300·0—750·0 na kąpiel). 10·0 = 6 kr. — **Aqu. chamomill.** do mixt. 100·0 = 10 kr. — **Extr. Chamomill** 0·5—1·5 *p. d.* 1·0 = 2 kr. — **Ol. Chamomill. aeth.** ½—2 kropli *p. d.* 0·1 = 8 kr. — **Syr. Chamom.** Corrig. 10·0 = 4 kr. — **Tinct. Chamom.** 10—30 kropli *p. d.* 2—4 r. dz. 10·0 = 3 kr.
Charta nitrata używany do wdychiwań w astmie.
Charta sinapisata rubefaciens (Rigolott).
Chelidonii Hb. 10·0 = 2 kr. — **Extr. Chelidonii** 0·1—0·5 *p. d.* w pig., mixt. 1·0 = 6 kr.
***Chenopodii ambrosioïdes Hb.** 0·5—4·0 w proszk. spec. Inf. (10·0—30·0 : 100—200 Col.); do okładów. 10·0 = 3 kr.
***Chinae cortex fuscus** 10·0 = 10 kr., **Cort. chin. calisayae** 10·0 = 16 kr. i **Cort. chinae ruber** 10·0 = 28 kr. (Pharmakopea nie rozróżnia poszczególnych rodzajów kory tylko oznacza, że ma zawierać przynajmniej 5% alkaloidu) 0·5—1·5 *p. d.* w proszk., electuarium, pig., mixt., inf., lub decoct., (5·0—25·0 : 100—200 Col.); kawa chinowa, czekol. ch., wino chinowe.; zewn., do zasypek, proszku do zębów, okładów; inf. lub dect. do płukania ust, przestrzykiwań, lewatyw. — **Extr. Chinae aquosum** w 5% rozp. łyżkami 1·0 = 10 kr. i **Extr. Chinae spirituos.** 0·3—2·0 *p. d.* w pig., mixt. i zewn. do tinct. pomad.; — **Tinct. chinae** 1·0—5·0 *p. d.* 10·0 = 6 kr. i ***Tinct. chinae comp.** ½—1 łyżeczki *p. d.* 2—4 r. dz. kroplami albo w mixt. 10·0 = 4 kr.

Vinum chinae 10·0 = 7 kr.
Chinidinum hydrochloricum. 0·10 = 2 kr.
— **salicilicum** 0·10 = 6 kr.
— **sulfuricum** (Conchinin) 1·0 = 6 kr.
— **tannicum** 0·10 = 6 kr. stos. jak sole chininy.
Chininum czysty alk. 0·03—1·0 w pr., pig., w rozp. w alkoh. lub aeth. mało używ. tylko sole:
Chininum aethylosulfuricum w dawce 0·02—0·4 do podsk. zastrzyk. 10·0 = 5 kr.
arsenicicum 0·003—0·01 w pig. 1·0 = 17 kr.
— **bihydrochloricum** (bimuriaticum) 0·25—0·50 *p. d.* podskórne, sól, ch. łatwo rozpuszczalna. 0·1 = 4 kr.
— **bihydrobromicum** 0·50—1·0 w proszku lub podsk. (1·0—3·0 : 10 Aqu.) 0·1 = 4. kr.
— **bimuriaticum carbamidatum** do podsk. zastrzyk. 0·1—0·5 *p. d.*
— **bisulfuricum** (rozp. w 11 częściach wody) stos. jak sulf. 1·0 = 7 kr.
— **citricum** jak Ch. sulf. 1·0 = 15 kr.
— ***ferro citricum** 0·05—1·0 *p d.* do 2·0 *p. die* w proszk. pig., rozp. 1·0 = 5 kr.
— **hydro-bromicum** (bromatum) 0·05—0·5 *p. d.* do 2·0 *p. die* w proszk., pig., rozp., podsk. (10%) rozcz. alkoh. 1·0 = 8 kr.
— **hydro-chloricum** (muriat.) rozp. w wodzie zastos. wewn. jak sulf.; do zastrzykiwań podsk. (0·15—0·25 : Glycer., aqua *āā* 0·5). 1·0 = 8 kr.
— **hydrojodicum** 1·0 = 18 kr.
— **lacticum** łatwo rozpuszcz. w wodzie. 1·0 = 16 kr.
— **phosphoricum** 1·0 = 16 kr.
— **saccharinicum** mniej gorzka zaw. 36% sacchar., i 64% chininy, trudno rozpuszcz. w wodzie. 1·0 = 30 kr.
— ***salicylicum** 0·1—0·5 *p. d.* do 2·0 *p. die* 1·0 = 11 kr.
— ***sulfuricum** jako tonicum 0·03—0·15 *p. d.* k. r. d.; 0·3—2·0 w ciągu 24 godzin w intermittens, neuralgiach, durze i t. d.; po 1·0—2·5 na raz w bardzo wys. gorączk. w proszk., placuszk., pig., w rozp. w wodzie, winie lub mleku; zewn. do wdmuchiwań do nosa, gardła, krtani; do przestrzykiwań nosa, cewki moczow., pęcherza (w 1%), do zastrzyk. podskórn. (1·0 : 10 Aqu. i kilka kropli acid. sulf., lub 1 : 6 Glyceryny) do maści (1 : 40—80) do czopków, pomad (0·5—1·0 : 25) 1·0 = 6 kr.
— ***tannicum** (2—4 razy większe dawki jak sulf.) w proszkach lub zawiesinie. 1·0 = 7 kr.
— **valerianicum** 0·05—0·5 *p. d.* w pr. i pig. 1·0 = 15 kr.
Chinoidinum (2—3 razy większe dawki jak chin. sulf.) 0·1—1·0—3·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., w rozp.; w wodzie z dodatk. kwasu lub alkoh. 10·0 = 9 kr.
— **hydrochloricum** 1·0 = 15 kr.
— **sulfuricum** 10·0 = 9 kr.
Chinolinum 1·0 = 4 kr. wewn. nie używany, tylko do płukań 1·0 : 500,0 z dodatkiem alkoholu i do penzlowań 5% w błonicy. 1·0 = 4 kr.

— **tartaricum** 1·0 = 4 kr., jako antysept. i antypyr. po 0·5—1·0—2·0 *p. d.* 0·5 do 6·0 *p. die* w proszku, mixt., do płukań, wziewań, penzlowań (3—10%).
Chinosol (oxychinolinsulfat) wewn. do zmywań 1:100, gaza, wata; zasypka w poceniu nóg 2:100 amylum.
Chloralose poł. chloralu z glykosami, kryształki rozpuszcz. w letniej wodzie środek nasenny 0·25—0·75 wywołuje sen, czasami działa ubocznie (zawroty, deliria). 0·1 = 12 kr.
Chloralum-butyl hydrat. zob. Butyl-chloralum hydr.
Chloralum cyanhydratum 0·646 rozp. w 100,0 wody daje lek tak samo dział jak Aqua amygd. amar. i zamiast tejże polecany; — przetwór trwały.
— **formamidatum** Chloramid, Chloralformamid, używ. jako hypnot. 2·0—4·0 *p. d.* do 8·0 *p. die* w rozp. w wodzie, łatwo się rozkłada, przechowywać w chłodzie. 1·0 = 6 kr.
— ***hydratum** 0·1—2·0 *p. d.* co godz. jako sedat.; 1·0—3·0 *p. d.* do 6·0! *p. die* jako hypnot. (dawkę tę można w delir. potator. przekroczyć do 4·0! *p. dosi* a 8·0! *p. die* a nieraz jeszcze wyżej) w rozp. albo pig.; zewn. do lewatyw, czopków (1:4), do zastrz. podskórn. (0·5—1·0:100) także do opatryw. ran, atoniczn. wrzodów, róży (1:10—50 Aqu. albo glyc.) do penzłowań. (1:30). 1·0 = 2 kr.
Chloraluretlian (uralium) 2·0—3·0 *p. d.* polecany jako hypnoticum. 1·0 = 10 kr.
***Chloroformium** wewn. 2—10—20 kropli (0·2—1·0.) *p. d.* k. r. d. w syrupie albo z klejami, z alkoholem albo eterem, w zawiesinie, w kaps., do wziewań 2·0—10·0 czysty albo z eterem (1:9); do narkozy czysty lub z eterem i alkoholem, do maści, liniment., lewatyw (6—20 kropli), do podskórn. zastrzykiwań (0·50—1·0). 10 = 6 kr. — **Aqua chloroformii** cenny antyseptyk (1·0 chlorof.:200 Aqu.) wewn. łyżeczkami aż do 150·0 *p. d.* czystej lub w mixturze; do przepłukiwania żołądka (3·0—10·0 chlorof. na 100 Aqu.) 10 = 5 kr.; — **Linimentum chloroformi** (1:2 do 10 Ol. Oliv.); **Liquor morphini chloroformiatus** 5 do 25 kropli *p. d.*
***Chlorum solutum** (Aqua chlorata, Aqua chlori) wewn. 2·0—5·0 *p. d.* aż do 50·0! *p. die* w 5-krotnem rozcieńczeniu (in vitro nigro); zewn. jako płuk. do ust, gardła, do zmywań, przestrzykiwań (5·0—50·0:500·0 Aqu.) do penzlowań (1:1—5 syrupu lub miodu). 10·0 = 3 kr.
Chlormethyl ciecz łatwo ulatniająca się i parą swoją wywołująca miejscowe znieczul., stosowane w neuralg. i lumbag.
Chrysarobinum (niewłaśc. nazw. Acidum chrysophanicum) czyli anthrarobinum, araroba, proszek żółty, wewn. stosowany jako wymiot. i rozwalniaj. 0·35—1·0 w pigułkach lub rozp. w alkal.; zewn. w maściach (1—5:20) w collodium, w żelatynie (5—15%). 1·0 = 10 kr.
Cichorei Hb. i **Rad.** używane jak Taraxacum. 100 = 6 kr.
***Cinae flores** (Semen Cinae) wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d

w proszku, mixt., powidł., czokolad., w infus. 10·0—15:100; do lewatyw) 5·0—20·0:50·0—100·0 Aqu.) 10 = 4 kr. **Extract. Cinae aether.** 0·30—2·0. 1·0 = 5 kr.

Cinchoninum purum 1·0 = 5 kr.; **C. hydrochloricum** i **C. sulphuricum** 1·0 = 2 kr., w dawkach o 2 r. większych niż chininum.

Cinchonidinum purum 1·0 = 3 kr.; **C. chydrochloricum** 1·0 = 3 kr. i **C. sulphuricum** 1·0 = 2 kr., stos. jak poprzedni. **C. tannicum** stos. jak Chinin. tannic.

Cinnamomi cortex (chinensis) 0·20—1·50 *p. d.* w proszku, w powidełk., w maceracyi wodnej l. winnej, w infus. 3·0—15·0:100; conspeg. 10 = 8 kr. — tak samo **Cort. Cinnam. Zeylanici** 10 = 10 kr. — ***Aqua Cinnam. simplex** 100 = 11 kr. — ***Aqua Cinnam. spirituosa** łyżeczkami l. w mixt. 100 = 25 kr. — ***Ol. aether. Cinnam.** ½ do 2 kropli *p. d.*, corrigens. 1·0 = 4 kr. — ***Syrup Cinnam.** (10·0—20·0:100). 10 = 6 kr. — * **Tinct. Cinnam.** 10—60 kropli *p. d.*; dodatek do płuk. zębów i ust. 10 = 4 kr.

Citri fructus jako **succus citri** do mixt., saturacyi, limonad, do płuk., pędz. — ***Ol. citri** 1—3 kropli *p. d.*, corrig. 1·0 = 4 kr. — **Syrup citri** 10 = 6 kr. — **cortex fr. citri** stosow. jak **cort. aurant.** 10 = 5 kr.

Citrophenum poł. kw. cytryn. z Phenetidinem; proszek kryst. tr. rozp. w wodzie; wew. po 0·5—1·0 *p. d.* aż do 6.0. 1·0 = 15 kr.

***Coca** folia, wewn. 0·30—1·0 *p. d.*, 2—4 r. dz., w proszku lub decoct (2·0—10·0:100—150) 10 = 14 kr.

Cocainum hydrobromicum 0·10 = 25 kr. dawka jak:

***Cocainum hydrochloricum** (częściej używ. niż cocain. purum, citrum, hydrobrom, salicyl.) wewn. 0·02—0·10! *p. d.* aż do 0·30! *p. die* w proszku, rozpuszcz. w wodzie, alkoh.; najczęściej zewn. do znieczulenia błony śluz. w 2—20% rozczynie czasem z morfiną; w maściach 0·20—0·30:10—20; w czopkach 0·01—0·02. 0·01 = 19 kr.

— **phenylicum** w alkoh. wod. rozcz. do użyt. zew. 0·10 = 25 kr.

Coccionella 10 = 10 kr. i **Carminum** 0·10 = 1 kr. barwiki.

Cocculi indici fruct. wewn. 0·05—0·20; zewn. w maściach i decoct. (1—2%). 10 = 2 kr.

Cochleariae herba 100 = 36 kr.; **Spiritus cochlear.** 1·0—4·0 *p. d.* do płuk. do ust, do tynktur zęb. 100 = 30 kr.

Codeinum hydrochloricum 0·10 = 9 kr. — **C. sulphuricum** i najw. używ.: **C. phosphoricum** 0·10 = 9 kr., wewn. 0·015—0·10! *p. d.* aż do 0·40! *p. die* w proszk., pig.; mixt.; do podskórn. wstrzyk. 0·50:10 Aqu.).

Coffeae semen 10 = 5 kr.

***Coffeïnum** Theinum — (Theobrominum) wewn. 0·02—0·20! *p. d.* do 0·60 *p. die* w pig., proszk., pastylk.; podskórnie 0·01—0·02 *p. d.* rozpuszcz w chlorof. l. spiryt. 0·10 = 2 kr.

— **citricum** 0·10 = 2 kr.

— **hydrobromicum** 0·10 = 2 kr.

— **natriobenzoicum** 1·0 = 14 kr., i

Coffeïnum salicylicum 0·10 = 2 kr.

Colchici semen 0·05 = 0·25 *p. d.* w proszk., pig. 10 = 3 kr. **Acetum colchici** 1·0—2·0 *p. d.* 10 = 2 kr. ***Tinct. colchici semin.** 0·50—1·50! *p. d.* — 5·0 *p. die* czysta lub w mixt. 10 = 6 kr. — **Vinum colchici semin.** tak samo 10 = 10 kr.

Colchicinum 0·0005—0·003—0·009 *p. d.* w proszk., pig., rozpuszcz. do podsk. zastrzyk. (b. drażni.) 0·01 = 2 kr.

***Colla pisc.** zob Ichtyocolla.

***Collodium** tylko zewn. jako środek osłaniający 10 = 5 kr. — **cantharidatum** zewn. zamiast empl. cantharid. 10·5=25 kr. — **elasticum** (Ol. ricini 1·0, ol. Terebinth. 5, Collodi 94) 10 = 6 kr.

***Colocynthidis fruct** (pulpa) wewn. 0·01—0·30; *p. d.* — 1·0 *p. die* w proszk., macer., infus. (10·0:100 Aqu. lub vinum) 1·0 = 3 kr. — **Fruct. Colocynthid. praeparat.** stos. podob. jak poprz. ***Extract. colocynthid.** wew. 0·005—0·01 *p. d.* jako purg.; 0·01—0·05! *p. d.* — 0·20! *p. die* jako drastic. 1·0 = 15 kr. — **Tinct. colocynthid.** 1·0—1·50 *p. d.* — 5·0! *p. die.* 10·0 = 10 kr.

Colocynthidin (Citrulin) wewn. 0·005—0·01 w pig. jako purgans.

Colocynthinum 0·05 - 0·40 *p. d.* — 0·80 *p. die* w pigułk. 0·10 = 25 kr.

***Colombo rad.** (Calumba) 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. ,infus. decoct., 5·0—15·0:100—200. 10 = 6 kr. – **Extract. Colombo** 0·30—1·0 *p. d.* — 3·0 *p. die* w proszk., pig., mixt. 1·0 = 10 kr.

***Colophonium** tylko zewnętrznie ; * **Empl. oxyceroceum** (Coloph. 1, Cer. flav. 3). 15·0 = 12 kr.

***Collyrium adstring. luteum** 10·0 = 3 kr. zob. Zincum sulphur.

Conchae marinae praeparatae wewn. 0·50--2·0 *p. d.* w proszk.; zewn. do proszk. zęb. 10·0 = 2 kr.

* **Condurango cortex** w infus.macer., l. decoct. (15·0—30·0: 400 aquae ad coll. 200) 1—2 łyżk. *p. d.* 2--4 r. d. 10·0 = 4 kr.— **Extract. Condur.** 0·2—0·50 *p. d.* 10·0 = 12 kr. — **Vinum Condur.** łyżkami. 10·0 = 10 kr.

Conii maculat. herb. 0·05—0·30! *p. d.*, — 2·0! *p. die* w proszk., pig., infus. (1%—2%), zewn. do okładów w infus. (1—4%), do przestrzykiwań, wziewań (czasem z fol. hyoscyami). 10·0 = 4 kr.

Conii fructus 0·05—0·20 *p. d.* 2—4 r. d. 0·80! — *p. die*, **Emplastr. Conii** 10·0 = 5 kr. ***Extract. Conii** 0·02—0·20! *p. d.*—0·60! *p. die* w proszk., pig., rozpuszcz., mixt.; jako woda do ócz (2—4%); do wziewań (0·10—0·20:100), do lewatyw (0·10—0·30:150), do maści (0·50—1·0:10·0). 1·0 = 7 kr. — **Tinct. Conii** 5—15 kropli *p. d.* 10·0 = 20 kr.

Coniinum purum (narcotic) 0·0001—0·001! *p. d.* – 0·003! *p. die* w pig., kropl., mixt.; zewn. rozpuszcz. w alkoh., w maści

(0·01—0·10 : 10—15), 0·01 = 2 kr. — **Con. hydrobrom.** dawka jak poprz. 0·10 = 20 kr.
Convallariae majalis herb. 0·3—0·5—1·0 k. r. d. inf. 5·0—10·0 : 100—150 Col. 10·0 = 2 kr. — **Conv. maj. flor.** 10·0 = 6 kr. — **Extr. conv.** 0·1—0·5 *p. d.* aż do 0·2 *p. die.* 1·0 = 4 kr. — **Tra conv.** kroplami. 10·0 = 11 kr.
Convallamarinum 0·005—0·06! *p. d.* aż do 0·3! *p. die.* 0·10 = 20 kr. — **Convallarinum** jako purgans po 0·05—0·15 *p. d.* 2—4 r. dz. aż do 0·25 *p. die* 0·01 = 11 kr.
***Coryandri fructus** (semen) 0·5—2·0 *p. d.* w proszk., inf., macer. (5·0—10·0 : 100 Col.). 100·0 = 9 kr.
Cornutinum citricum (alkaloid z Sec. corn.) brunatny proszek 0·003, dwa r. d. w pig. rozp. przeciw spermatorrhoe; w położnictwie zam. secale w dawce 0·005—0·01. 0·10 = 50 kr.
Coto cort. (antidiarrhoic.) 0·02—0·05 w proszku. 10·0 = 15 kr. **Tinct. coto** 10—15—30 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0 = 30 kr.
Cotoinum glykozyd 0·005—0·08! *p. d.* aż do 0·5! *p. die,* w kaps., emulz. i mixt. 0·01 = 4 kr.
Creolinum wew. 0·2—0·5 *p. d.* 3 razy dnia po jedz. w kaps., proszk., pig.; zewn. w ½—2 proc. rozczynie do zmywań, do penzlow. 2% 10·0 = 4 kr.
***Creosotum** zob. **Kreosotum.**
Cresolum crudum = surowy kw. karbolowy.
***Crocus** (szafran) 0·2—1·5 *p. d.* w proszk., powid., inf. (2—5%); do okładów, plastrów, maści. 1·0 = 13 kr. — **Tinct. croci** 10—50 kropli. 10·0 = 30 kr.
***Cubebae fructus** 1·0—10·0 *p. d.* aż do 30·0! *p. die* w proszk., pig., tabl.; do przestrzyk. w inf. (10·0—15·0 : 100 Col.), do lewatyw (5·0—15·0 z żółtkiem). 10·0 = 6 kr. — **Extr. Cubebarum** 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d. w pig., zawiesinie. 1·0 = 20 kr. — **Ol. Cubeb.** 5—15 kropli. 1·0 = 4 kr.
Cucurbitae semen (peponum) ziarnka dyni, po 30·0—60·0 w emulz. przeciw tasiemcowi. — **Ol. Cucurbit.** 15·0—30·0 *p. d.* 10·0 = 10 kr.
Cuprum aceticum (Aerugo crystallisata) rzadko wewn. po 0·006—0·06 *p. d.* w pig., proszk., rozp.; zewn. do płuk. (0·1 : 100), przestrzyk. 0·4—1·0 : 100), jako woda do öcz (0·1—0·5 : 100), do maści (1—10%). 10·0 = 6 kr.
— **aluminatum** (lapis divinus) tylko zewn. jako żrący, jako woda do öcz (0·1—0·5:100), płukanka (1·0—2·0:100). 10·0 = 15 kr.
— **bichloratum** wewn. po 0·005—0·01 *p. d.* w rozp.; zewn. do desinfekcyi.
— **carbonicum** 0·2—0·5 *p. d.* w proszk., w pig., w wodzie jako odtrutka w zatruciu fosforem, co ½ godziny.
chloratum jak bichloratum.
— **nitricum** 0·005—0·007 *p. d.* w pig., lub pokarm. klejkiemi, zewn. 0·1—0·4 : 100.
— **oxydatum** (nigrum) 0·01—0·1 *p. d.* w proszk., w pig.; w maści (1 : 8—20). 1·0 = 3 kr.
— ***sulfuricum purum** wewn. po 0·01—0·03 *p. d.*; jako wymiotny po 0·05—0·4! (dzieciom 0·05—0·1 *p. d.* aż do skutku) w proszk., pig., rozp.; zewn. in subst

albo w proszku (1:1—20 sacch.), także w rozp. (0·2—1·0:3·0—100 Aq.), jako żrący i adstring., do penzlow. (0.1—0·2:10 Glyc.), płuk. (0·1—1·0:100), do ócz (0·05—0·5:100), do przestrzyk. (0·2—2·0:100), do maści (1·0—3·0:10—25) i maść do ócz (0·1—0·6:10). 10·0 = 3 kr. — **C. sulf. crudum** tylko zewn. — **Cup. sulf. ammoniatum** 0·01—0·10! aż do 0·4! *p. die* w proszk., pig., rozp.; zewn. do płukań, przestrzyk. (0·1—0·4:50 Aq.) 10·0 = 8 kr.
Curare 0·001—0·002 rozp. w wodz lub alk; do podsk. wstrzyk. (0·1:10 Aq.) rozpocz. od 0·002 ostrożnie w górę aż do 0·02, a nawet 0·15 *p. die*; przed użyciem wypróbować przetwór na żabie. 0·1 = 50 kr.
Curcumae rad. do barw. maści. 10·0 = 4 kr.
Cutolum (Aluminum boricotannicum) zewn. jako zasypka. lub w maśc. w eczem., intertrigo oparzeniach, odmrożeniach.
***Cydoniae semen** 10·0 = 7 kr. używ. do ***Mucilago Cyd.** (1:50 Aq.). 10·0 = 3 kr.
***Dammar resin.** wchodzi w skład empl. adhaesiv.
Dermatol (poł. bism. z kw. gallus.) proszek bezwonny delikatny, używ. zewn. jak jodoform w proszku, maściach, gaza 10—20% itd., także wewn. w chorob. przew. pokarm. jak bism. subnitr. aż do 2·0 *p. die*. 10·0 = 50 kr.
Desinfectol ciecz oleista podobna po creoliny i podobnie stosowana.
Diaphterinum (Oxychinaseptol) proszek w wodzie rozp., nietrujący, antysept. do przepłuk. jam. (½—2%). 1·0 = 8 kr.
Digitalinum verum, proszek mało rozp. w wodzie, ma dział. podobnie jak inf. fol digit.; przetwór dig. germanicum wew. po 0·001—0·002! *p. d.* aż do 0·01 *p. die*; przetwory francusk. i angielsk. znacznie mniej 0·00025—0·0005 *p. d.*; także w maściach. 0·01 = 3 kr.
***Digitalis folia** 0·03—0·20! *p. d.* 4—6 r. dz. — 0·60! *p. die*, w proszk., pig., infus (0·50—1·0:100 Coll. wyżyć w ciągu dnia). 1·0 = 1 kr. — **Acetum digitalis** 0·50—1·0 w kropl., mixt. — **Extractum Digitalis** 0·03—0·20! *p. d.*, 1·0 *p. die*. 1·0 = 12 kr. — ***Tinctura Digitalis** 0·50—1·50 *p. d.* — 5·0 *p. die*. 10·0 = 6 kr.
Digitoxinum proszek nierozpuszcz w wodzie, 0·00025—0·0005 *p. d.* 2—4 r. d. lepiej w klysma 0·0005—0·00075 nie drażni żołądka i dobrze się resorbuje. 0·01 = 35 kr.
Dijodoform rozkł. się w świetle, zast. jak jodoform. 1·01 = 60 kr.
Diuretinum (Theobromin. natrosalicyl) proszek biały w wodzie rozpuszcz., działa moczopędnie, nie wpływa na serce. 1·0—2·0 *p. d.*, 5·0—6·0 *p. die* 10·0 = 130 kr.
Duboisinum sulphur. 0·01 = 7 kr. — **D. hydrobromicum** proszek bez smaku i zapachu, działa nasennie, wew. lub podskórnie 0·0002—0·001 *p. d.* — 0·003 *p. die*; stosowany u umysł. chorych.
***Dulcamarae stipites** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. s d. w proszku infus., decoct. (5·0—20·0:120 coll.), także w species. — **Extract. Dulcamarae.** 0·50—1·50 *p. d.* 1·0 = 2 kr.

Dulcin (Paraphenetol-Carbamid.) 200 razy słodszy niż cukier, podobne zastosowanie jak saccharyny.
Elaeosacchara składają się 50 cukru i 1 olej eter.
***Electuarium aromaticum** c. opio (Theriaca) ½—1 łyżeczki 3—4 r. dz. 10·0 = 4 kr.
***Electuarium lenitivum sennae** 1—10 łyżeczk. l. w mixt. 10·0 = 6 kr.
***Elemi resina** do maści, plastrów. 10·0 = 3 kr.
Elixir amarum łyżeczkę do ½ łyżki *p. d.* 2—4 r. dz.
— **aurantiorum compositum** 1—3 łyżeczek *p. d.* k. r. d. 10·0 = 16 kr.
Embeliae ribis fructus 4·0—15·0 z mlekiem, stosow. przeciw tasiemcowi.
Emetinum purum 0·0005—0·002 jako expector.; 0·005—0·01 jako emetyk, w proszk., rozpuszcz. 0·01 = 10 kr.
***Emplastrum adhaesivum** 100 ☐ cm. = 6 kr.
— **anglicanum** 100 ☐ cm. = 20 kr.
— ***cantharidum ordinarium** (vesicans) Canth. 2, ol. oliv. 1, potem cera flava 4. Tereb 1. 10·0 = 11 kr.
— **perpetuum** (rubefaciens).
— **hydrargyri.** 100·0 = 9 kr.
— **meliloti.**
— ***oxycroceum** (Colophon. 1, Cerae flava 3). 10·0 = 14 kr.
— ***saponatum** (Empl. Diachyl. simpl. 600, Cerae alb. 100, sapo venet. 50, Camphor. 10, Ol. oliv. 40). 10·0 = 5 kr.
Ephedrinum hydrochlor. alk. z ephedra vulg. w 10% roztworze działa jak Homatropin.
Equiseti herba decoct. (5·0—30·0 : 150—200 coll.). 100·0 = 8 kr.
Ergotininum Alkaloid z sec. cornut., przetwór nietrwały, podskórnie 10—20 kropli z roztworu 0·001 . 1·0 w nerwicach naczynioruchowych. 1·0 = 15 kr.
Ergotinum (Extr. sec. cornuti aquos; Bonjean) 0·10 0·50 *p. d.*—2·0 *p. die* w pig., pastyl., rozpuszcz., mixt.; podskórnie 0·02—0·20 *p. d.* (nawet 0·50 *p. d.*)—1·0 *p. die* rozp. w wodzie, glyceryn. i wodzie, glyceryn. i alkoh.; do czopków (0·20—0·50 : 2), do lewatyw (1·0—3·0 : 100—200 aquae). 1·0 = 5 kr.
— **dialysatum** (Bombellon) 1·0 = 11 kr., stos. jak poprzedni.
— **citricum** solubile do zastrzyk. podskórnych 0·0002—0·0007 *p. d.*; — **Cornutinum** (Kobert) 0·0025, w krwotok., poronien. 0·10 = 50 kr.
Eryodictionis Californici fol. (Yerbasanta), **Syrup Er. Calif.** 0·10 = 8 kr.
Eserinum zob. Physostigmin.
Eucalypti globuli, cortex—folia 0·50—1·0 *p. d* — 16·0 *p. die* w proszk., infus., decoct. (10·0—30·0 : 100—150 coll.) co 1—3 godz. w zimnicy; do płukanek, lewat. 10·0 = 2 kr.— **Vinum Eucalypti** 1—3 łyżeczki *p. d.*—**Oleum Eucal.** (Eucalyptolum depuratum) wew. 0·20—2·0 *p. d.*, do nacierań (1—5 : 10 Ol. Oliv.), wziewań, podskór. (0·10—0·50 *p. d.*). 1·0 = 3 kr.—**Tinctura Eucal.** łyżeczkami — 40·0 *p. die*, do płukan. i t. d. 10·0 = 6 kr. — **Eucalyptolum** wewn. 0·3—2·0 desinf., antipyr. 1·0 = 4 kr.

Euphorbiae pilluliferae herb. jako antiasthmati w decoct. z winem l. jako **Extract. alcohol.** 0·05 *p. d.* — 0·10 *p. die*; jako **Tinct. Eupohrb.** 10—30 kropl. *p. d.* 10·0 = 4 kr.
***Euphorbium resina** do drażniących maści (1:20) zasypek; 10·0 = 6 kr.
Euphorinum = **Phenylurethanum** proszek rozpuszcz. w wodzie z wyskok., wewn. 0·10 *p. d.* — 1·50 *p. die* jako antipyretic.; także jako antirheum zew. w maśc., rozp. działa antysept. 1·0 = 15 kr.
Europhen (Kresoljodid). Proszek rozpuszcz. w wysk., chlorof., eterze, ma podobne własności jak jodoform, stosow. w maśc. (2—10%) podskórnie (0·05—0·10) jako antiluetic. 1·0 = 30 kr.
Exalgin antineuralg. antipir. 0·10 *p. d.*—0·25 *p. die* w proszk. l. rozp. w wodzie z dodatkiem alkohol. 1·0 = 25 kr.
Faba calabarica zob. Physostigmin.
— **St. Ignati** podobne stos. jak nux vomic., dawka o $^1/_2$ mniejsza.
Farfarae folia et flores jak folia altheae. 100·0 = 12 kr.
Fell Tauri (recens) 5·0—15·0 *p. d.* k. r. d. w rozp. mixt., z wod. aromat.. do maści, liniment. — **Fel. Tauri inspisatum** 0·50—1·50 *p. d.* k. r. d. w pig. l. jak poprzednie, do maści, liniment., lewat. 1·0 = 2 kr. — **Fel Tauri depuratum siccum** i **natrium Taurochloricum** w dawk. o $^1/_2$ mniejsz.
Ferratinum połączenie białka z żelazem, w wodzie nierozp., l. w połączeniu z sodem rozpuszcz., stosow. w niedokrewn., w błędnicy 0·5—1·0 *p. d.*, 1—3 z dz. dzieciom 0·1—0·5. 1·0 = 10. kr
Ferratinnatrium stos. jak poprzedni szczególnie u dzieci.
Ferrum aceticum liquidum (Liquor ferri acetici (5—20 kropli *p. d.* k. r. d. w aromat. mixt. 10·0 = 4 kr. — **Tinct. ferri acet. aether.** 10—50 kropli *p. d.* 2—4 r. dz. z cukrem, syrup., winem. 10·0 = 8 kr.
Ferrum aceticum siccum 0·05—0·20 *p. d.* k. r. d. w pig. 1·0 = 2 kr.
— **albuminatum liquidum** (Liquor ferri albuminati) $^1/_2$—2 łyżeczek *p. d.* 2—4 razy dziennie. podskórn. 0·50—1·0 *p d.* 10·0 = 4 kr.
— **arsenicicum oxydulatum** 0·003—0·007 *p. d.* 1—2 r. dz. w pig. l. rozpuszcz. 1·0 = 10 kr.
— **bromatum** 0·05—0·25 *p. d.* k. r. d. w pig., rozpuszcz. 1·0 = 3 kr.
— ***carbonicum saccharatum** 0·20—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. 10·0 = 12 kr. — **Pillulae ferri carbon.** (Vallet'a) 1—10 pig. *p. d.*
— **chloratum** (muriaticum oxydulat.) 0·10—0·25 *p. d.* k. r. d. w rozp. **Liquor ferri chlorati** 0·20—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. w syrup., winie. — **Spiritus ferri chlorat. aether.** zob. Ferrum sesquichlor.
— **citricum amoniatum** 0·20—1·0 *p. d.* w pig., proszk., rozpuszcz. 1·0 = 4 kr.
— **citric. c. chinino citrico** zob. Chininum ferrocitricum.

Ferrum citricum oxydatum 0·10—0·60 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., proszk., l. syrup.; podsk. z 10% rozczynu 0·10 *p. d.*
— **hydrooxydatum dialysatum** wewn. 5—10—20 kropli *p. d.* zewn. jako haemostat i styptic. 10·0 = 40 kr.
hypophosphorosum 1·0 = 3 kr.; syrupus ferri hypophosph. łyżeczkami.
— **jodatum** 0·05—0·30 *p. d.*—0·50 *p die*, w proszk., pig., rozpuszcz. (w glycerynie); do maści (1—2:5—10), do kąpieli (25·0—60·0 na kąpiel). — **Liquor ferri jodati** tak samo jak ferrum acet. liquid. — **Ferrum jodatum saccharatum** 0·25—1·0 *p. d.* — 2·0 *p die*, w proszk., pig., pastyl., rozpuszcz. 1·0 = 3 kr. — **Syrupus ferri jodati** 1·0—6·0 *p. d.* 2—3 r. dz. w mixt. l. *āā* ze syrup. simpl. 10·0 = 8 kr.
— **lacticum** 0·10—1·0 *p. d.* w proszk., pig. 1·0 = 2 kr.
— **malatis f. extractum** (Extract. ferri pomat.) 0·20—0·60 *p. d.* k. r. d. w pig., l. rozpuszcz. 10·0 = 10 kr. — ***Tinctura malatis ferri** (Tinct. ferri pomat.) 10—60 kropli (0·50—2·0 *p. d.*) k. r. d. w syrup.. winie, mixt. 10·0 = 9 kr. — **Vinum ferratum** (Martialum) zaw. 1 Extr. ferri pomat : 100—200 wina. 10·0 = 8 kr.
— **oxychloratum solutum** (Liquor ferri oxychlorati)
— zobacz. Ferrum sesquichlor. solutum.
— **oxydatum fuscum** 0·20—1·0 *p. d.* w pig., proszk.
— **oxydatum saccharatum solubile** 0·50 — 3·0 *p. d.* (stos. w zatr. arszenikiem ¼—½ łyżeczki co godzinę). — **Syrupus ferri oxyd. solub.** ½—2 łyżeczek k. r. d.
— **oxydatum oxydulatum** (Aetiops Martialis) 0·15:0·50 *p. d.* w proszk., pig. 1·0 = 2 kr.
— **peptonatum siccum** 1·0 = 7 kr. stos. jak F. alb. solub.
— **phosphoricum oxydulatum** 1·0 = 3 kr. — **Ferrum phosphor. oxydatum** stos. jak F. oxydat. oxydul.
— **pulveratum** (Limatura ferri) 0·05 — 0·2 *p. d.* k. r. d. 10 = 4 kr.
— **pyrophosphoric. oxydatum** 1·0 = 3 kr. stos. jak F. phosphor.
— **pyrophosphor. c. ammonio citrico** 0·10 — 0·50 *p. d.* w proszk., pig., rozpuszcz. 1·0 = 2 kr. — ***Ferrum et Natrium pyrophosphor.** wewn. jak poprzedni podskórnie (1:6 Aqu.) 1·0 = 2 kr.
— **hydrogenio reductum** 0·05 — 0·20 — 0·50 *p. d.* 1—4 r. d. w proszk., pig. 1·0 = 3 kr.
— **sesquichloratum crystalisatum** 10·0 = 5 kr. a z niego ***Ferrum sesquichloratum solutum** (Liquor ferri sesquichlorati) 0·10 — 0·50 — 1·0 (2 — 15 kropli) k. r. d. w rozpuszcz. mixt.; zewn. jako żrący, czysty albo jako styptic. (1:3—5 Aqu.) na wacie (Gossypium haemostatc.); do przestrzyk. (0·10—5·0:100—500 Aqu.), jako woda do ust, oczów, uszu (0·20—4·0:100), jako płukanie (2—5%), do wziewań (1·0—20·0:500) do maści, czopków (1·0:2·0—10). 10 = 4 kr.
— **sesquichlor. basicum solutum** (Liquor ferri oxychlorati 5 — 20 kropli *pro die* w mixt., syrup., zewn.

do obmywania ran. — ***Spiritus ferri sesquichlor. aether. (Tinct. ferri chlor. aether.** Tinct. nervino-tonica Bestuscheffii 0·30—1·50 *p. d.* (10—20 kropli) k. r. d. czysty lub z środkami aromat., w syrupie, mixt. 10·0 = 6 kr.
***Ferrum sulphuricum** (oxydulat) czyste 0·05—0·50 *p. d.* 2—4 r. d. w proszk., pig., pastylk., rozpuszcz.; jako zasypka z ałunem lub węglem; do pęzlow., przestrzyk., do (1—2%), do okładów (2—5%), do kąpieli (25·0—100·0 na kąpiel), jako woda do ócz (0·05—0·40:25 Aqu.); do maści, liniment. (1·0—10·0:30). 10·0 = 2 kr. — **Ferrum sulphur. crudum** (vitriol) do odwietrz. także do kąpieli. 100 = 2 kr.
— **sulphur. siccum** 0·03—0·20 *p. d.* w pigułk. **Liquor ferri sulphur. oxydati** 0·50—2·0 czyli 8—30 kropli. zob. Antidotum arsenici.
— **tartaricum** jako kalium ferro tartaricum (Tartarus ferratus 0·20—0·50 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt., rozpuszcz. 1·0 = 2 kr. ***Kalium ferro-tartar. crudum** (Globuli Martiales) tylko do kąpieli (30·0:120 czyli 1—4 kul na kąpiel). 1 kula = 20 kr.
***Filicis maris rhizoma** (Radix) 12·0—20·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., powidełk., w zawiesinie, rzadko w decoct (30·0—60·0:100 coll.). 10·0 = 6 kr. — ***Extract. filicis maris** 2·0—10·0 *p. d.* w pig., kaps., powidełk. 1·0 = 13 kr.
Foeniculi fructus (semen) 0·50—2·0 *p. d.* w proszk., inf. (5·0—15·0:100) species. 10·0 = 2 kr. — ***Aqua foeniculi** łyżeczk. 100 = 8 kr. — ***Oleum foeniculi** 1—3 kropli *p. d.* 1·0 = 4 kr. — **Syrupus foeniculi** 5·0—15·0 *p. d.* corrig. 10·0 = 3 kr.
Formaldehydum solutum Formalina około 35% roczczyn. wodny czyst. form. przeważnie do dezinfekcyi; w dentystyce.
— **Glutol** form. gelatyna, w połaczeniu ze skrobią jako **Amyloform.**
Formanilidum kryszt. rozp. w wodzie wewn. 0·15—0·25 k. r. d. jako antipir.; zewn. w dmuchiw. *ãã* z amylum lub 2% roczczyn. do penzl. znieczula. 1·0 = 14 kr.
Formicae rufae do kąpieli (½—1 kilo) — **Spiritus formicarum** 20—60 kropli k. r. d.; zewn. do nacierań, zmywań, kąpieli. 10·0 = 6 kr.
Frangulae cortex Decoct (10·0—25·0:100—200 coll.) łyżkami, także do lewatyw. 10·0 = 2 kr.
Fuchsinum (Rosanilinum hydrochloric.) 0·025—0·25! *p. d.* do 0·50! *p. die* w proszk., pig., wodach arom., mixt. 10·0 = 3 kr.
Fungus chirurgorum zewn. jako haemostat.
Fungus Laricis 0·1—0·2 k. r. d. w pig. przeciw potom suchotników. Zob. Agaricus alb.
Galbanum gumi resina (Peucedanum galbanifluum) 0·30—1·0 *p. d.* w pig., do plastr., do lewat. (2·0—6·0) 10·0 = 10 kr.
Galeopsis grandiflora Hb. w infus lub decoct. (15·0—30·0:100). 10·0 = 2 kr.
Gallae (halepenses, turcic.) 0·30—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., infus. (5·0—15·0:100) zewn. do zasypek, maści (1:10), kąpiel, (100·0—200·0 na kąpiel), lewat. 10·0 = 3 kr. ***Tinct.**

gallarum (0·50—2·0) 10—40 kropli *p. d.*, zewn. do penzl., płukanek, przestrzyk. (5—10%). 10·0 = 5 kr.
Gallanolum (Anilid kw. gall.) zewn. w maściach (1—5:30,0) w chor. skórnych (psoriasis). 1·0 = 13 kr.
Gallicinum (Methylaether. k. gall.) w nież. spojówek 1·0=13 kr.
Gallobromolum wewn. w rozcz. 10:150 3 łyżki dziennie zamiast bromu w epilepsyi; zewn. 1—2% w rzerzączce. 1·0=13 kr.
*__Gelatina animal. alba__ decoct. (1·0—8·0:100 coll.), zewn. do kąpieli (½—2 kilo na kąpiel), przeciw odmrożeniom, do lewat., jako constit. do przyrządzania leków. 10·0 = 7 kr.
Gelsemii sempervirent. radices 0·05—0·40 *p. d.* 10·0 = 4 kr. — **Extr. fluid. gels. semp.** 0·03—0·40 *p. d.*—0·50 *p. die.* 10·0 = 12 kr. — **Tinct. gelsem. semp.** 5—30 kropli *p. d.* 10·0 = 7 kr. — **Gelseminum hydrochloric.** 0·001—0·005 *p. d.*—0·015 *p. die* w pig. 0·10 = 60 kr.
*__Gentianae radix__ wewn. 0·30—1·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., macerac. (alkoh. lub wodzie), w infus. l. decoct. (3·0—15·0: 150) 10·0 = 2 kr. — *__Extr. Gentianae__ 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt. 10·0 = 18 kr. — **Tinct. Gentianae** 1·0—2·0 *p. d.* 10·0 = 4 kr.
*__Glycerinum__ wewn. łyżeczk. lub łyżk. aż do 40·0—100·0 *p. d.*, zewn. czysta lub z wodą do nacierań, pęzlow., przestrzyk., lewat. (2·0—3·0), wziew. (czysta lub 1:5—10 aqu.), do tampon., jako const. i excip. rozmaitych środków. 10·0 = 3 kr. — **Glycealeum** (składa się z Farina amygd. 1, Glycer. 2, Oliv. oliv. 6) do maści, opatrunk. — *__Unguent. glycerini__ do opatr. 10·0 = 7 kr.
Gossypium depuratum (wata) — **Gossypii herbacei rad. cort.** 0·30—0·60 *p. d.* w proszk., decoct. (10·0—15·0: 100—200 coll.). 10·0 = 3 kr. — **Extr. fluid. goss.** 1·0—5·0 *p. d.* — 15·0 *p. die.* 10·0 = 2 kr.
*__Graminis radix.__ (rhizoma) decoct. (30·0—100·0:100—200 coll.). w spec. jak succus rec. 100·0 = 8 kr. — *__Extract. graminis__ łyżeczk. 10·0 = 15 kr.
*__Granati cortex__ w mac., decoct. (30·0—100·0:200—500 coll.). 10·0 = 6 kr. — *__Extr. granati__ 4·0—8·0 *p. d.* 2—3 r. dz. w mixt. 10·0 = 64 kr.
Gratiolae hb. 0·10—2·0 *p. d.* — 3·0 *p. die*, w proszk., pig., decoct, l. infus. (2·0—10·0:100—150 coll.). 10·0 = 2 kr. — **Extr. grat.** 0·20—1·0 *p. d.* 1·0 = 5 kr.
Grindeliae robustae flor. jako extr. fluid. 0·20—0·40—1·0—2·0 *p. d.* w asthmie w mixt. l. mleku. — **Extr. grindel.** 0·10—0·15 *p. d.* 1·0=2 kr. — **Tinct. grindel.** 10—15 kropli.
*__Guajaci lignum__ wew. 15·0—20·0 *d. die* w spec., proszk., najczęściej decoct. (15·0—20·0:100—200 coll.). 10·0 = 1 kr. — *__Resina Guajaci__ 0·30—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., pig., zawiesinie (2·0—8·0:100), w mixt. 10·0 = 10 kr. — **Species lignorum** (składa się Lign. Guaj. raspat 5, Rad. ononid. 3, Rad. liquirit. i lign. sassafras *āā* 1) decoct. (25·0—60·0:500—1000 aq.). 100·0 = 20 kr. — **Tinct. Guaj.** 15—50 kropli *p. d.* k. r. d. w mixt. 10·0 = 6 kr.
Guajacolum żółtawa ciecz lub też otrzym. drogą syntet. jako

masa kryst. 0·1—0·20 w rozczynie wodno alkohol., winie, tranie, także w kaps. w miejsce kreosotu u suchot. działa także rozpost. na skórze (1:3 Alkoh.) 1·0 = 12 kr. — **Guajacol benzoic.** i **Guaj. carbonicum** stosow. u suchotn. 0·20—0·60 *p. d.* — 5·0 *p. die.* nie psuje trawienia 1·0 = 20 kr.

***Guarana pasta** 0·50—4·0 *p. d.* w proszk., u dzieci 0·30—1·50 *p. d.* 2—3 r. dz. 1·0 = 3 kr.

***Gummi arabicum** 1·0—10·0 *p. d.* w proszk., rozpuszcz., zawiesin. z syrup., jako excip. dla kamfory itd. 10·0 = 9 kr. — ***Mixt. gumm.** (składa się gum. arab. 10, sacchar. 5, aq. 150) łyżeczkami czysta l. do mixtur. — ***Mucilago gum. arab.** (1 : 2 aq.) czyst. l. w mixt., jako constit. do rozmaitych lek. 10·0 = 6 kr. — ***Pasta gum. albuminata** (ciasto ślazow.). 10·0 = 9 kr. — ***Pulvis gum.** składa się z amylum, rad. liquir. *āā* 1·0, gum. arab., sacchar. *āā* 2) jako constit. do proszk. pig. 10·0 = 6 kr. — **Syrup. gum.** (składa się mucilag. gum. arab. syr. simpl. *āā*).

Guttapercha depur. do ustalających opatr., w dentystyce. 1·0 = 8 kr. — **Traumaticinum** (guttap. 1, Chloroform 10) stosow. jak collodium. 10·0 = 10 kr.

Gutti gummi — resina gutti 0·01—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die* w pig., proszk., zawiesinie (0·30—0·50 : 100). 1·0 = 3 kr.

Haematogen żółtawy proszek łatwo rozpuszcz. w alkal., organiczny związek żelaza (zawiera 0·07% żelaza).

Haemol i **Haemogaloll** organo-metaliczne związki żelaza. Haemol proszek szary. 1·0 = 10 kr. Haemogallol czerwono-brunatny. 1·0 = 12 kr. 0·10—0·50 *p. d.* 3 r. d. w proszk., pastyl.

Hamamelidis virgin. cortex 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., decoct. (15·0—30·0 : 100—200 coll.). — **Extr. fluid. hamamel. v.** 2·0—8·0 *p. d.* 2—3 r. d. 1·0 = 1 kr. — **Extr. ham. v. siccum** (Hamamelin — Hamamelidin) 0·03—0·05 *p. d.* k. r. d. w pig., do maści (2—4 : 20—30), do czopk. (0·05—0·10). — **Hazelin** wodny destylat świeżej kory ham. virg. 1·0—2·0 *p. d.*; zew. do nacierań, okładów etc. 1·0 = 2 kr.

Hellebori viridis (rad. i rhizom.) 0·03—0·30 *p. d.* — 1·0—2·0 *p. die* w proszk., decoct., macer., infus. (0·20—2·0 : 100,. 1·0 = 20 kr. — **Extr. hel. vir.** 0·05—0·10 *p. d.* — 0·30 *p. die.* 1·0 = 8 kr. — **Tinct. hel. vir.** 10—30 kropli *p. d.* 10·0 = 10 kr.

Helleborinum 0·01—0·03! *p. d.* — 0·12! *p. die* w proszk. mixt. w miejsce digitalis, łatwo wywołuje rozwolnienia. 0·10 = 10 kr.

Herniariae glabrae hb. do spec. i decoct. (5·0—15·0 : 100 coll.). 10·0 = 2 kr.

***Hirudo** (pijawki). 1 szt. = 10 kr.

Homatropinum hydrobromicum jako mydriatcum 0·5—1·0 : 10 mniej trujący jak atropin wewn. w pig. 0·001 *p. d.* — 003 *p. die* przeciw potom nocnym u suchotn., 0·01 = 30 kr. — **H. muriaticum** i **sulfuricum** 0·01 = 30 kr. po 0·06! *p. die* stos. tak samo.

Hydrargyrum a[illegible]icum oxydat. rzadko wew., naj-

częściej jako kosmetyk przeciw piegom, rozpuszcz. (1·0—1·50:100 aq.). 0·10 = 1 kr. — **H. acet. oxydulat.** do maści (1·0—2·0:25).

Hydrargyrum aethylo chloratum podskór. (0·10:10·0 aq.) $^1/_2$—1 strzyk. na raz. 0·10 = 25 kr.

— **benzoicum** w wodzie nierozp. tylko w alkohol., wewn. 0·005—0·01 w pig. lub z rozczynu 0·25:30 Aquae i 0·25 soli kuch. dziennie 1 strzykawka podskórnie, zew. do okładów na ulcera luet. (0·05—0·2:30). 1·0 = 4 kr.

— ***bichlor. corrosivum** (sublimat) wew. 0·003—0·03! *p. d.*—0·10! *p. die* w pig. (często z opium) rozpuszcz. w alkohol., wodzie (0·10:20, 12—20 kropli); zew. jako środek żrący w rozczyn. zgęszczonych (0·50—1·0: 10 aq., collod., alkoh.), znacznie rozcieńczony jako antysept. do płukań (0·05—0·10:500—1000), do ócz (0·01:25—100), do wziewań, rozpylań (0·01—0·05: 500—1000); do okładów, opatrunk., przepłukiw. (1·0:1000—2000 z dodatkiem soli); do cewki moczowej (0·10—0·20:100), do pochwy (0·30—0·60:100), do nosa (0·01—0·03:100) itd., do penzlowań (0·50—1·0:100 glyc., wody l. alkoh.), do kąpieli (1·0—30·0 na kąpiel), do maści (0·50—1·0:25), podskórnie (10·0:100 aq., albo lepiej Hydrarg. b. chl. corr. 1:100 aq. + 3 Natr. chlorat.), t. j. 0·005—0·01 *p. d.*, 1—2 r. dz. w rozmaite miejsca ciała; także do dezinfekcyi. 1·0 = 1 kr. — **Pastilli sublim.** = à 1·0 (Zahradnik). **Aqua fagaedenica lut.** (składa się Hydr. bichl. corrosiv. 1·0:100 aq. calcis). 100·0 = 20 kr. — **Aq. fagaed. decolor.** (składa się Hydr. bichl. corr. 1, Ammonium chlor. 2, aq. 100). 100·0 = 20 kr.; używana do opatrunków. — **Hydr. bichl. albuminat. solut.** wewn. w dawk. jak bichl. corr. w mleku, kawie i t. d., często podskór.: 0·005—0·01 *p. d.* 1·0 = 5 kr. — ***Hydrarg. bichlor. amoniat.** (H. praecipitat. album) tylko zewn. jako zasypka (1·0:25—50 sacch.), do maści (1·0:10—25). 1·0 = 3 kr. — **Hydrarg. bichl. amoniat. carb-amidatum solut.** i **Hydrarg. peptonat. solubile** stosow. jak H. bichl. solut. — **Hydrarg bichl. cum Natrio chlorat. solut.** jak sublimat. **Unguent. Hydrarg. album.** (składa się Hydr. praecip. albi 1, Paraffini 9).

— ***bijodatum rubrum** 0·005—001 w pig., rozp (z kal. jod.). — 0·1, *p. die* w kile, zewn. jak sublimat. 1·0 = 4 kr.

Hydrarg. carbolicum (diphenylicum) 0·02—0·03 *p. d.* 2—3 r. dz. (dzieciom 0·004—0·005 *p. d.*) jako antilueticum. 1·0 = 8 kr.

— ***chloratum mite** (Calomel laevig.) wew. 0·01—0·20 *p. d.* 3—4 r. dz. jako antilueticum; 0·10—0·50—1·0 *p. d.* jako laxans, w proszk., pig.; zewn. jako zasypka do nosa, gardła, ócz, lewatyw (0·10—0·50 z środk. klejkimi), do maści, czopk., podskórn. (0·01—0·02 *p. d.*). 1·0 = 4 kr. — ***H. chloratum mite praecipitatione parat.** $^1/_3$ dawki poprzedn. 1·0 = 4 kr. — **H. chlorat. mite vapore parat.** w dawce

o $^1/_2$ mniejsz. 1·0 = 3 kr. — **Aqua fagaedenica nigra** (składa się: Calomel 1, Aq. calcis 60) do opatr. 100·0 = 10 kr.
Hydrargyrum cyanatum 0·005—0·03 *p. d.* — 0·10! *p. die* w pig., proszk., rozpuszcz., w ostatnich czasach polecony przeciw dyfter. (0·01:100, co 2 godz. łyżeczk.), jako woda do ócz (0·05—0·10:100), do okładów, przestrzykiw., podskórnie (0·006 *p. d.*), do maści (0·50—1·50: 20—50). 1·0 = 5 kr.
— ***metallicum depurat.** 150—350 *p. d.* w ileus 10·0=6 kr. **Pilul. coeruleae** (zawier. Hydrarg. 0·06) 2—8 pig *p. d.* jako laxans. — ***Emplastr. hydrarg.** (H. 1:4). 10·0 = 8 kr. — ***Unguent. hydrarg. ciner.** (1:2) do wcierań miejsc. po 0·50—4·0 *p. die* na jeden raz l. kilka razy wetrzeć (z dodatkiem K. Iod., Camphor., Opium, Bellad. i t. d.), do wcier. przy lues. (1·50—4·0 *p. die*), do czopk. (0·20—0·50—2·50:5 Ol. Cacao, sapo l. cera). 10·0 = 10 kr.
— **formamidatum solut.** (1%) do zastrzyk. podskór. 0·01 *p. die*, t. j. jednę strzykawkę. 10·0 = 7 kr.
— ***jodatum flavum** 0·01—0·05! *p. d.* — 0·20! *p. die* w proszk., pig., past.; zewn. do maści (0·50—5·0:25—50), do maści ocz. (0·10—0·50:10—25). 1·0 = 5 kr.
— **kalium sulfurosum** nie tworzy stratu z białk. polec. do wstrz. podskórnych (0·25:10,0 z tego $^1/_2$ 1 strzykawki *p. d.*
— **nitricum oxydat.** 1·0 = 3 kr. i **H. nitricum oxydulat.** 1·0 = 3 kr. od 0·004—0·015 *p. d.* — 0·06 *p. die* w pig., rozpuszcz., do maści (Ung. Hydrarg. citrini). do wcierań.
— **oleinicum** do wcierań 0·50—2·0 *p. d.* 1—2 r. dz. (czasem z morfiną). 1·0 = 3 kr.
— **oxycyanatum** do podsk. zastrzyk. (1·25:100 z tego jednę zastrzyk. *p. d.*) b. silny antiseptyk.
— * **oxydatum flavum** (via humid. parat.) 0·006—0·03! *p. d.* 1—2 r. dz.—0·10! *p die* w proszk., pig.; zew. jako zasypka czysty l. z innymi środk.) do nosa, krtani (1:8—50 sacch.), do ócz (1:5—10 sacch.), do maści (0·50—1·0:10—20), do maści do ócz (0·10—1·0:10—20). 1·0 = 4 kr.
— **oxydat rubrum** (Merc. praecip. rubr.). 1·0 = 4 kr. tak samo jak poprzedni, **Unguent. ophthalmicum** (Hydr. oxyd. flav. 0·10:50 Axung.).
— **oxydulat. nigr.** (Merc. solub. Hahnemani) 0·03—0·20 *p. d.* 2—3 r. dz. w proszk., pig.; do maści (1·0—5·0:25). 0·10 = 1 kr.
— **peptonatum liquid.** do podskórn. wstrzyk. 1·0=4 kr.
— **phosphoricum oxydat.** 0·01—0·06 *p. d.* stopniowo w górę postępuj. w pig., proszk. 0·10 = 1 kr.
— **praecipit. album** zob. H. bichloratum.
— **salicylicum** trudno rozpuszcz. w wodzie zwykłej, łatwo w wodzie z dodatkiem soli; jako antiluet. wew. w pig. 0·01—0·05 *p. d.* 2—3 r. dz., do zastrzyk. podskór., śródmięśniowych (H. sal., kali carbon. *āā* 0·10:10 aq.). do okładów na owrz. syf. (0·5—3·0:1.000. 1·0 = 7 kr.
— **sulfoichtyolicum** (składa się Natr. sulfoichtyol. 10, Hydr. bichl. corrosiv. 3) zob. Ichtyol.
— **sulfuratum nigr.** (Aetiops mineral) 0·10—1·0 *p. d.* 2—3

r. dz. w pig., proszk. 1·0 = 2 kr. — **H. sulfurat. rubr.** (cynober) wewn. taksamo, zewn. do maści, nakadzań i t. d. 10·0 = 10 kr.

***Hydrargyrum tannicum oxydulat.** 0·05—0·10 *p. d.* 2—3 r. dz. (łatwo resorbuje się) w pig., proszk., czasem wspólnie z acid. tannic. l. opium. 1·0 = 8 kr.

***Hydrastis canadensis** (radix-rhizoma) haemostat. 10·0 = 8 kr., najczęściej używ. ***Extr. fluid. hydr. canad.** 0·30—2·50! (5—45 kropli) *p. d.* co 2 godz. aż do 10·0 *p. die* z winem, syrup. l. mixt. 10·0 = 13 kr. — **Extr. hydr. canad. rad. siccum** 0·05—0·25 *p. d.* k. r. d. — 1·0 = 10 kr. **Hydrastinum hydrochloricum** (Alkaloid) 0·03—0·10 *p. d.* — 0·20 *p. d.* w proszk., pig. 0·10 = 20 kr. — **Hydrastininum hydrochlor.** wew. 0·10—0·60 *p. d.* polecany w krwot. macicy; w krwotokach płucnych; w padaczce 0·01—0·02 *p. d.* 0·05—0·1 *p. die* zewn. do maści (0·50—2·0 : 5 Vaselini). 0·10 = 35 kr.

Hydrochinonum 0·20—0·80! *p. d.* — 1·0 *p. die* w rozp. w proszk.; zewn. (1—2%) do przestrzyk. przy gonorrh., podskórn. (10% rozczyn), do maści (1·0 : 30). 0·10 = 1 kr.

Hydrogenium hyperoxydat. wew. jako **Aq. hydrog. hyperoxyd.** (woda utleniona) czysta l. z dodatk. kropli acid. muriat. łyżeczk. polecana w błonicy (2%), zewn. do opatr., wziewań, płukanie. 10·0 = 3 kr.

***Hydromel infantum** (zaw. inf. lax. Vienn. 30, Syr. mannat 10) łyżeczk. 10·0 = 5 kr.

Hydronaphtholum stosowane jak Naphtol.

Hydroxylaminum mur. wewn. w 1% rozcz. w dermatoterapii. 1·0 = 15 kr.

***Hyoscyami folia** (herba) wew. 0·05—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die* w pig., proszk., zew. do okładów, lewat. (inf. 2·0 : 100), wziewań (0·50—2·0 : 500), do okładów, papierosów; 10·0. = 3 kr. — ***Extract. hyoscyami** 0·02—0·10! *p. d.* — 0·50! *p. die* w proszk., pig., mixt., zew. do przestrzyk. (1·0—3·0 : 100), wziewań (0·05—0·30 : 100), do kąpieli (100—200 na kąpiel), do lewatyw (0·05—0·20 na lewat.), do liniment., maści (1·0—2·0 : 10), do czopków. 1·0 = 7 kr. — ***Ol. hyoscyami fol. coct.** 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. do nacierań, lewat. (5·0—30·0 na lewat.) 10·0 = 4 kr. — **Semen hyoscyami** 0·05—0·20 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. 10·0 = 3 kr. — **Hyoscyaminum crystallis.** (alkaloid) wewn. 0·0005—0·001—0·003 *p. d.* — 0·005! *p die* w proszk., pig., rozpuszcz., do zastrzykiw. podskórn. (0·001—0·003 jako hypnoticum), umysłowo chorym 0·003—0·005; do maści (1·0—3·0 : 10). 0·01 = 18 kr. — **Hyoscinum muriaticum** 0·01 = 20 kr. — **H. hydrobrom.** 0·01 = 15 kr. — **H. hydrojodicum** 0·01 = 20 kr. wew. 0·0002—0·0007 *p d.* — 0.001! *p. die* w pig., polecany do uspokojenia umysł. chorych; jako midriaticum (0·01 = 100 aquae), równy w dział. Scopolaminie.

Hypnalum (Monochloralantypirin) kryształki bez smaku, zapachu, łatwo rozp. w wodzie, jako hypnoticum 1·0—2·0 *p. d.* także u dzieci 1·0 = 40 kr.

Hypnonum (Acetphenon) 0·20—0·50 *p. d.* w kapsułk., perełk., (po 0·05 z dodatkiem glyceryny lub Ol. amygdal) w syrupie, mixturze. 1·0 = 15 kr.
***Ichtyocolla** zob. Gelatin. animal.
Ichtyolum (Ammonium sulfoichtyolicum) b. rzadko wewn. używ. 1·0 *p. d.*—4·0 *p. die*, najczęściej zewn. do maści (40%, u dzieci 10%), do podsk. zastrzyk. (0·10 : 10 Aqu.). 1·0 = 5 kr. **Lithium sulfoichtyol.** 1·0 = 9 kr. — **Natium sulfoichtyol.** 1·0 = 7 kr. — **Zincum sulfoichtyol.** 1·0 = 8 kr. **Hydrarg. sulfoichtyolic.** wewn. w rozczynie wodn. 15–20 kropli *p. d.* k. r. d. w chorob. przewodu pokarm., oddech., moczowego, zewn. do penzlow. maści 1 : 50) itd.
Ingluvinum stosow. jak pepsinum. 1·0 = 25 kr.
***Ipecacuanhae radix** 0·005–0·05 *p. d.* jako expect. styptic. diaphoret. cholag. itd.; 0·30–1·0 *p d.* jako emetic. w proszk., pig., macer., infus (0·10—1·0 : 100—200 col. jako expector.; 1·50 : 100—200 col. jako emetyk) do lewat. w infus. (1·0—2·0 : 100). 1·0 = 5 kr.—**Extr. ipecacuanh.** 0·05—0·20 w proszk., pig., rozpuszcz. — * **Pulvis ipec. opiatus (Pulv. Doveri)** zob. opium. — ***Syrupus ipecac.** corrig. i adjuvans., czysty łyżeczk. jako expector. lub łyżkami jako emetyk. 10·0 = , kr. — **Tinct. ipecac.** 5—15 kropli. *p. d.* —50 kropli, jako emetyk. — ***Trochisci ipecac.** (zaw. ipecacuanh. 0·005) 1—3 szt. jako expector. 10 szt. = 6 kr. — **Vinum ipecac.** kroplami (do 30) jako expect.; łyżeczk. jako emetyk. 10·0 = 16 kr.
***Iridis** florent. **rad.** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. jako expector, często jako constit. do pig., corrig. itd. 10·0 = 7 kr. — **Iridis versicolor. rad.** 0·50—4·0 *p. d.* k. r. d. — **Extract. fluid. irid. vers.** 5—15 kropli *p. d.* — **Iridinum** 0·05—0·20 w pig. 0·01 = 5 kr.
Jaborandi folia wewn. infus. (3·0—6·0–8·0! : 100—200 coll.); do lew. infus. (3·0—10·0 : 100—200 coll.). 10·0 = 8 kr.
***Jalapae tubera** 0·05–0·30 *p. d.* k. r. d. jako rozwaln., 0·30 —0·50 *p. d.* jako purg., 1·0—30 *p. d.* jako drastic. na raz lub in dosi refracta w proszk., pig., powidełk. 10·0 = 10 kr. — ***Resina jalap.** 0·03–0·20 *p. d.* k. r. d., 0·30—0·60 *p. d.* 1—2 r. d. (jako drasticum) w proszk., pig. 1·0 = 15 kr. — **Sapo jalapinus** (składa się z Resina jalap,. Sapo medic. *ãã* 4) 0·30—2·0 *p. d.* k. r. d. czyste lub z calom., z aloe itd. **Pilulae jalap.** (Jalap 1 Sapo jalap. 3) 2—10 szt. na raz, jako purg.: **Pilulae laxantes** zob. Aloë. — **Tinct. resinae jalapae** 10—30 kropli *p d.* k. r. d. 10·0 = 8 kr.
Jambul (owoc z drzewa Syzygium jambolanum) polecany w diabetes, w proszku 20·0—40·0 sproszk. dziennie albo jako **Extr. Syzygii Jambolani fluid.**; jako **Tinct. Jamb.** kroplami 10·0 = 30 kr.
Jequirity zob. Abri praecat.
***Jodoformium** wewn. 0·02–0·20! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., kapsułk., w rozpuszcz. w eterze, także perełki jodoform. (0·25 rozp. w eterze); zew. czysty, jako zasypka na rany (5·0!), do wdmuchi-

wań czysty (lub z cukrem), rozpuszcz. w oliwie, alkoh., eterze, glyceryn., do nacierań, zakraplań, penzlow., tampon. (1:20 Glycer.) jako spray (z eterem), do lewat. (1:50 białka), maści (1—5:30), do czopków (0·50—1·0), świeczek, gaza jodoform., wata jodoform. 1·0 = 6 kr. — Do odwonienia jodof. używamy Bals. Peruv., faba tonca, acid. carbol., acid. tannic. itd.

Jodolum (Tetrajodpyrrol) żółtawy proszek, trudno w wodzie rozpuszcz. zawiera 80% jodu, wewn. jako antiluet. 1·0 *p. d.* zewn. jak jodoform. 1·0 = 18 kr.

***Jodum** wewn. 0·005—0·03! *p. d.* 2—4 r. dz. — 0·10! *p. die* w proszk., pig. lub rozpuszcz. w alkoh., eterze, glycer., w wodnym roztczynie Kali jodat.: zew. do wziewań (0·02—0·05:500 Aqu., K. Jod. 1·0) rozpylony lub jako para (z waty) — do papieros., płukanka do ust, gardła (1:100—500), woda do ócz (0·05:100), do okładów, zmywań (2·0—5·0:100), do kąpieli (5·0—15·0 na kąpiel + 10·0—20·0 K. Jod.), do przestrzyk. (0·05—0·50 Jodi, 2·0—2·50 K. Jod., 30·0—100·0 Aqu.), do maści (0·50—1·0:10—20) do liniment., plastr. (0·50—2·0:50); w roztczynach zgęszcz., wodn., glycer., jako środek żrący. 1·0 = 6 kr. — **Solutio jodi Lugoli causticum** (składa się jodi 1, K. Jod. i Aqu. *āā* 2) i **Glycer. jodi caust.** (składa się z Glycer. 2·0, Jodi, KJ. *āā* 1·0) oba jako środki żrące. — ***Tinct. jodi** (Jodi 1, Alcoholi 16) wew. 0·10—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die*; zewn. do penzlow. skóry, błon śluz., czysta (lub z coll., glycer.) do okładów (1·0—5·0:25 Aqu.) do zakrapl. (0·50—1·0:100—200 Auq.), do lewat. (1·0:10—20 Aqu.), do płukań, wziewań. 10·0 = 11 kr. — **Tinct. jodi aether.** (Jodi 1, Aether 12). 1·0 = 2 kr. — **Tinct. jodi fortior** (Jodi 1, Alcoh. 8).

Jodum tribromatum w rozcz. 1:300 polec. do rozpylań w błonicy. 1·0 = 12 kr.

Jodum trichloratum wewn. z roztczynu 0·10:120—150 łyżeczk., w dyspeps.; zewn. do przestrzyk. w blenorrh. (0·10:120) 1·0 = 18 kr.

Juglandis regiae folia (antiscropholos.) wewn. w decoct. 5·0—15·0:150) także jako species, zewn. jako zasypka, do prz strzyk. w infus. — do kąpieli)300·0—500·0 na kąpiel. 100 = 9 kr. — **Extract. juglandis** 0·20—1·50 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 4 kr. — **Juglandinum** 0·10—0·25 *p. d.* k. r. d.

***Juniperus fructus** (baccae juniperi) wewn. 1·0—2·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., powidełk., w infus. (10·0—15·0:150 col.) zewn. do wziewań, nakadzań, kąpieli (w inf. 150·0—200·0:1500). 100 = 10 kr. — ***Ol. Juniperi** 2—6 kropli *p. d.* k. r. d. zewn. do nacierań, maść. 1·0 = 2 kr. — ***Roob Juniperi** łyżecz. czysty lub w mixt. 10·0 = 8 kr. — ***Spirit Juniperi** stosown. jak poprzed. 10·0 = 3 kr. - ***Unguent. Juniperi.** 10·0 = 6 kr.

Kalium causticum fusum zob. Kalium hydrooxydat. fus.
— **aceticum siccum** 0·50—4·0 *p. d.* k. r. d. w rozpuszcz.

pig., także do wąchania. — ***K. aceticum solutum** (Liq. kali acet.) 2·0—12·0 *p. d.* k. r. d. — 30·0 *p. die*, czysty lub w mixt. 10·0 = 6 kr.

Kalium arsenicosum solut. (Liq. kali arsen.) zob. Acid. arsenicos.;

— **bicarbonicum** 0·20—1·50 *p. d.* w proszk., rozpuszcz., limoniad. burzących; zewn. jako woda do ust (2·0—10·0 : 100), do przestrzyk., lewatyw. 10·0 = 5 kr.

— **bichromicum** (K. chromic. rubrum) b. trujący, wewn. rzadko używ. (0·01! *p. die*) zewn. jako środek żrący przy owrzodzeniach nowotworów, w 5% rozcz. przeciw poceniu się nóg. 10·0 = 2 kr.

— ***bromatum** wewn. 0·30—2·0 *p. d.* 2—4 r. d. 5·0—10·0! *p. die* (także 1·0—2·0 *p. d.* co godz. w epilepsyi) w proszk. lub rozpuszcz.; zew. do maści (1·0—5·0 : 10), czopk., penzlow., (1 : 5), wziewań (1·0—10·0 : 500), przestrzyk. w blennorrh. (K. bromat. 1, glycer. 2, Aqu. 20), do lewat. (2·0—5·0 : 100) 10·0 = 7 kr.

— ***carbonicum** (purum e tartaro) wewn. 0·10—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. — 5·0—10·0 *p. die* rozpuszcz. lub w saturacyi (1·0 : 15 octu. lub succ. citri.); zewn. jako woda do ócz (0·05—1·0 : 100) do wziewań (1·0—5·0 : 500). 10·0 = 5 kr. — * **K. carbon. crudum** tylko zew. do kąpieli (100·0—500·0 na kąp.). 100 = 11 kr. ***K. carbon. solutum** (Liq. k. carbonici) zewn. do okładów, miejscowych kąpieli (2·0—25·0 : 1000), do przestrzyk., lewatyw, maści (1·0—5·0—10). 10·0 = 3 kr.

— **chloratum** 0·20—5·0 *p. d.* k. r. d. w proszk. lub rozpuszcz. 10·0 = 3 kr.

— ***chloricum** wewn. 0·10—1·0! *p. d.* k. r. d. — 8·0! *p. die* (u dzieci z większemi dawkami b. ostrożnie, najwyżej 1·0—2·0 *p. die*) w rozpuszcz.; zewn. jako płukanka do ust, gardła. (2·0—5·0 : 100), do wziewań (1·0—10·0 : 500), penzlow. (1·0 : 5—10 glycer. lub syrupu), przestrzyk., okładów. 10·0 = 4 kr.

— **chromicum neutrale** wewn. 0·10—0·60 *p. d.* k. r. d. w rozpuszcz.; zewn. w roczczynie zgęszcz. jako środek żrący. 10·0 = 3 kr.

— **cyanatum** wew. 0·01—0·03! *p. d.* w rozpuszcz., także zew do maści, opatr. 1·0 = 6 kr.

— **dichromicum** stosow. jak K. chromicum.

— **ferrocyanatum** 0·5 — 1·0 *p. d.* jako sedetiv, antineuralg. 10·0 = 12 kr.

— ***hydrooxydatum fusum** (Kal. caustic. fusum — lapis causticus chirurgorum) wew. 0·01—0·15 *p. d.* 2—3 r. dz., rozpuszcz. w alkohol. (Tinct. kalina); zew. jako środek żrący in subst., woda do ócz (0·05—0·10 : 25), do zmywań, opatrunk. (2—4%), kąpieli miejscowych i ogólnych (30·0—100·0 na kąpiel). 10·0 = 10 kr. — **Liquor Kali caustici** wew. $\frac{1}{2}$—4 kropli (0·02 — 0·40); zew. jak poprzedzający, tylko w dawce dwa razy większej.

— ***hydrotartaricum** (Tartarus depuratus, Cremor Tartari) wew. 0·50—2·50 *p. d.* k. r. d., jako laxans 4·0 — 8·0 *p. d.* 1—2 r. dz., w proszk., powidłach, kęsach, mixt.; zewn. jako proszek do oczów, zębów; do kąpieli (60·0—100·0 na kąpiel).

10·0 = 6 kr. — **Serum lactis acidum** (K. hydrotart. 1·0 : 100 Serum lactis) łyżeczk.

*__Kalium hypermanganicum__ (permanganicum) **crystallisatum** rzadko wew. po 0·05—0·15 *p. d.* 2—3 r. d. rozpuszcz. w wodzie; zew. w ropuszcz. (0·50—1·0 : 200) jako desinficiens, jako płukanie do ust, gardła (łyżkę 1% roztworu na szklankę wody), do wziewań, rozpyl. (½—1%), do penzlow. (5—10%), zastrzyk. podskórn. (1%), polecane przeciw ukąszeniu wężów jadowitych. 1·0 = 1 kr.

— **hypochlorosum solutum** (Aqua Javelli) tylko zew. 100·0 = 12 kr.

— *__jodatum__ wew. 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. — 5·0—15·0 *p. die*, rozpuszcz. l. w pig.; zew. do wziewań i rozpylań, do płukania ust, gardła (0·50—5·0 : 100), do okładów (1·0—2·0 : 100), do kąpieli miejscow. i ogólnych, do nacierań (5·0—15·0 : 100 spirit.), do maści (1·0—5·0 : 20—25), do zastrzyk. podskórn., miąższ. (0·50—2·50 : 500 1—2 strzykaw. 1—3 r. dz.). 10·0 = 34 kr. — **Ung. kali jodati** (składa się Kali jod. 20, Natr. thyosulf. 0·25, Aq. 15, Adeps suil. 165).

— *__natrio tartaricum__ (Tartarus natronatus, sal Seignetti) wew. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk. l. rozpuszcz.; jako lax. 15·0—50·0 w kilku dawkach, także w lewatyw. (15·0—30·0 *p. d.*). 10·0 = 3 kr.

—* **nitricum** (purum — saletra oczyszczona) wew. 0·20—1·0 *p. d.* — 10·0 *p. die* w rozpuszcz., proszk.; zew. jak K. chloricum. 10·0 = 3 kr. — **Nitrum tabulatum** (Sal Prunellae) kołaczyki zaw. 0·20 K. nitr. *charta nitrata*.

— **osmicum** 0·001 *p. d.* — 0·01 *p. die* w pig., podskórnie 1% roztwór. 0·10 = 50 kr.

— *__permanganicum__ zob. K. hypermanganicum.

— **silicicum** (szkło wodne) wew. 0·50—1·0 *p. d.* 2 r. dz. w rozpuszcz.; zew. w bólu zębów itd., do opatrunk. 100·0 = 15 kr.

— *__stibio tartaricum__ (Tartarus stibiatus, T. emeticus) wewn. 0·005—0·02 *p. d.* k. r. d. (expect. diaphoret. itd.), 0·05—0·10—0·20! *p. d.* co 10—15 minut (emetic.) w proszk., rozpuszcz., pastylk., mixt.; zewn. do opatr., okład. (0·05—1·0 : 100) jako woda do ócz (0·10—1·0 : 100), do wcierań (10%), lewat. (0·10—0·30 : 50—150 Aqu.), do zastrzyk. przy blennor. (0·10—0·20) : 100) do czopk. (0·10—0·30 : 5—10 B. Cacao), maść (0·10—0·50 : 10) do maści drażniących (1·0—2·0 : 10). 1·0 = 2 kr. **Ung. Autenriethi** (Tartar. stib. 2 Ung. paraff. 8). — *__Vinum stibiatum__ (1 : 250 Malag.) 10—40 kropli *p. d.* k. r. d.; jako wymiotne 15·0—40·0 *p. d.* 10·0 = 10 kr.

— *__sulfuratum__ (Hepar sulfur. kalinum) wewn. 0·05—0·40 *p. d.* 2—4 r. dz. w pig., rozpuszcz., mixt. zewn., do zmywań (5—15%), maści (1·0 : 5—10). 10·0 = 12 kr. — *__Kal. sulfur. pro balneo__ zewn. jak poprzedni, do kąpieli (30·0—150·0 na kąpiel), 100 = 16 kr.

— **sulfuricum** wewn. 0·50—2·50 *p. d.* k. r. d. — 8·0—15·0 *p. die* jako lax. w rozpuszcz. l. proszku.

— **tartaricum** (Tartarus tartarisatus) wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. (jako diuret.) — 20·0 *p. die* w proszk., rozpuszcz., mixt. 10·0 = 10 kr.
— **tartar. boraxatum** stos. jak poprzedni. 10·0 = 15 kr.
— **telluricum** 0·02—0·04 *p. d.* w pigułk. na noc przeciw nocnym potom suchotników 0·1 = 30 kr.
***Kamala** łupka z owocu mallotus philip. wewn. 8·0—12·0 *p. d.* roztarta z wodą lub w powidełk., mixt. 1·0 = 3 kr.
Kava-Kava (Rad. piperis methystici) inf. i decoct. 4—6%.
Kephir 300·0—1000·0 na raz przed l. po jedzeniu.
Keratinum używ. do obciągania piguł., które mają przejść żołądek niestrawione. 1·0 = 30 kr.
Kola nuces (zawiera Coffeinum) inf. (50·0—100·0 : 100—300 coll.).
***Kosso** (Kusso) wewn. 20·0 w 2 dawk. co ½ godz. w mixt. lub tabletk. 10·0 = 12 kr. — **Kossinum crystal.** wewn. 0·50—1·0 *p. d.* (2—3 r. dz. co ½—1 godz.) w proszk., pig., 0·10 = 25 kr.
Kreolinum zob. Creolinum.
Kreosotal (Kreosot. carbonicum Heydeni) płyn gęsty do miodu podobny, zaw. 92% kreosotu, bez zapachu, nie szczypiący, nie drażni żołądka. 2·0—5·0 *p. d.* w tranie lub (dzieciom) w emulsyi. 1·0 = 8 kr.
***Kreosotum** wewn. 0·01—0·10! *p. d.*— 0·50! *p. die* w pig., kapsułk., mixt., zewn. w substancyi podobnie stosow. jak acid. carbolic, do okład. (Aqu. kreosoti) do maści (1·0 : 10). 1·0 = 2 kr.
Kresinum ½—1% roztwór. zewn. jako desinficiens. 1·0 = 1 kr.
Kumys napój przyrządzany z mleka klaczy kirgizkich, także z innego mleka.
Lactucae virosae hb. 10·0 = 3 kr. jako **Extr.** 0·03—0·60! *p. d.* — 2·50 *p. die* w pig. 1·0 = 9 kr.
Lactophenin chemicznie powinowaty z phenacetinem — antineuralg. (ischias), także hypnot., proszek kryst. mało w wodzie rozpuszcz. 0·50—0·80—1·0 *p. d.* — polecany w durze brzusznym u dzieci. 1·0 = 10 kr.
***Lactucarium** 0·03—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die*, (jako hypnot. 0·50 *p. d.* — 2·0 *p. die*) w proszk., pig., emuls.; zewn. do collyr. (0·10—0·30 : 25). 1·0 = 5 kr. — **Extr. Lactucae** virosae 0·03—0·06 *p. d.* jako narcot. i hypnot. 1·0 = 9 kr.
Laminaria (digitata) używ. do rozszerzania ujścia macicy itd. 1 pręcik = 30 kr.
***Lanolinum** (tłuszcz obojętny) do maści, jako constit. 10·0 = 8 kr. — **Lanolinum anhydricum** (bezwodn.) żółtawa masa, przeźroczysta, stosow. tak samo. 10·0 = 10 kr.
Lapides cancrorum zob. calcium. carbon.
Lauri folia stos. jak folia aurantior 100 = 10 kr. — ***Lauri fructus baccae** 0·20—1·50 *p. d.* w proszk., w infus. (5·0—20·0 : 100 coll. 100 = 15 kr. — ***Ol. Lauri** do maści, liniment. 10·0 = 3 kr.
***Lavandulae flores** do rozmaitych species, kąpieli i t. d. 10·0 = 7 kr. — ***Ol. Lavandulae** do maści, liniment. itd.

1·0 = 3 kr. — ***Spirit. Lavandulae simplex** 10·0 = 5 kr. **Spir. Lavandulae compos.** do wąchania, nacierań, zmywań itd.

Leptandrae virginicae radix i więcej używane **Extract.** 0·50—1·0 *p. d.* czyste l. w mixt. (laxans l. drastic.). — **Leptandrinum** 0·015—0·12 w pig. jako laxan. 1·0 = 20 kr.

Levistici radix wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. infus., (10·0—15·0 : 150) jako diuret. 10·0 = 4 kr.

***Lichen islandicus** wewn. 15·0—30·0 *p. die*, jako species, decoct. (5·0—10·0 : 100 l. galareta (1·0 : 3—6). 100 = 10 kr. — **Lichen pulmonarius** i **L. island. ab amaritiae liberat.** stosow. jak poprzed. ***Gelatina lich. island.** 100 = 60 kr. i ***pulverata** 10·0 = 10 kr.

Lignosulfit płyn gęsty, ulatniający; do wdychiwań w przewl. chorob. płuc. 1 flaszka = 1 złr.

Lignum campechianum decoct. (5·0—15·0 : 100), **Extract. l. C.** 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 2 kr.

— ***Quassiae** wewn. 1·0—2·0 w proszk., infus., l. maceracyi (3·0—15·0 : 100 wina). 10·0 = 5 kr. — **Cort. Quass.** 10·0 = 2 kr. stos. tak samo. — ***Extr. Quass.** 0·2—0·6 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt. 1·0 = 13 kr. — **Tinct. Quass.** 20—50 kropli *p. d.* i **Quassinum** 0·02—0·10 *p. d.* 2—3 r. d. 0·10 = 15 kr.

— ***Santali rubri** zew. do nakadzań, proszk. do zębów itd. 10·0 = 1 kr. — ***Ol Santali ostindicum** 0·03 *p. d.* — 2·0 *p. die* w kaps. (jak bals. Copaivae). 1·0 = 5 kr.

— **Sassafras** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. zwykle w decoct. (10·0—30·0 : 100—300 coll.) tak samo **Cort. l. S.** — **Ol. l. S.** 1—5 kropli k. r. d. 1·0 = 2 kr.

***Lini semen** wew. w decoct. (5·0 — 30·0 : 100—300 col.), zew. w decoct. do lewat., przepłuk., przestrzyk.; do kataplasm. 100·0 = 18 kr. — ***Placenta sem. lini.** 100·0 = 6 kr. — **Farina sem. lini.** ***Ol. lini** do lewat., nacierań, maści. 100·0 = 12 kr.

***Linimentum ammoniatum, L. ammoniato camphor.** zob. Ammonia.

— ***saponato camphor.** (Opodeldoc) zewn. do nacierań. 10·0 = 4 kr.

Lipaninum stos. jak Ol. jecor. aselli. 10·0 = 15 kr.

***Liquiritiae radix** wew. w proszk., do spec., infus., jako consp., corrig. i t. d. 10·0 = 5 kr. — ***Extr. liquir.** jako corrig., constit., expect. 10·0 = 18 kr. — ***Succus liquir. depuratus.** 10·0 = 7 kr. — ***Gelatina Liquir. pellucida.** 10·0 = 6 kr. — ***Pasta liquir. flava.** 10·0 = 6 kr. — ***Pulv. liquir. compositus** (Fr. foenicul., Sulf. depurat. *āā* 1, Rad. liquir., fol. Sennae *āā* 2, Sacchari 6). 10·0 = 8 kr. — **Syrup. liquir.**

***Liquor acidus Halleri** 3—20 kropl. (0·30—1·0) *p. d.* k. r. d. czysty l. w mixt. (1·0 — 5·0 : 100), jako napój (5·0 — 10·0 : litr), do penzlowań (1·0 : 10·0) = 10·0 = 5 kr.

Lythargyrum zob. Plumb. oxyd. fusum.

Lithium benzoicum 0·05—0·20 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., rozpuszcz., do wziewań 0·50—2·00 : 100). 1·0 = 6 kr.

Lithium bromatum 0·20—5·0 *p. d.* k. r. d. w rozpuszcz. 1·0 = 6 kr.
— ***carbonicum** wewn. 0·05—0·30 *p. d.* k. r. d. — 2·0 *p. die* w proszk., pastyl., rozpuszcz. (Aqua lith. carbon. 0·15 : 100 Aq.), w sztuczn. wod. mineral. (z Kal. l. natr. bicarb.); zewn. do płukań, wziewań (1—3%). 1·0 = 6 kr.
— **citricum** tak samo.
— **salicylicum** biały kryst. proszek bez zapachu, smaku słodkaw., łatwo rozpuszcz. w wodzie, winie; wew. 0·50—1·0 *p. d.* 3—4 r. d. w proszk. l. rozpuszcz. 1·0 = 4 kr.
— **sulfo-ichtyolicum** zob. Ichtyol.
***Lobeliae inflat. hb.** wew. 0·20—0·50 *p. d.* (jako emet. 1·0—5·0 *p. d.*), częściej w decoct. (2·0—6·0 : 100). 10·0 = 4 kr. — **Extract. fluid. lobel.** 5—20 kropl. *p. d.* 1·0 = 10 kr. — ***Tinct. lob. infl.** 0·50—1·0! *p. d.* — 5·0! *p. die* czysta l. w mixt. 10·0 = 6 kr. — **Lobelinum** płyn żółty oleisty i częściej używ. **Lobelinum sulphur.** 0·02—0·06 *p. d.* — 0·20 *p. die* w asthmie zamiast tinct. lob. mało wypróbowany.
Loretin proszek żółty, krystal., nietrujący, bez zapachu, polecany zam. jodoformu. jako zasypka z talcum, amylum, 1·0 = 10 kr. **Bismuthum loretinic.** środek antysp. osuszający, jako zasypka w conj. phlyct. i t. d. wewn. po 0·5 w rozwolnieniach.
Losophan (Trijodkresol) zaw. 80% jodu, białe krystal. igiełki rozpuszcz. w chlorof., eterze, stosow. w chorob. skóry (herpes tons., pitiriasis, eczema. w maści (3·0—5·0 : 100), w zasypce. 0·10 = 5 kr.
***Lupulinum** 0·10—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., rozpuszcz., w maści (1·0 : 2—5). 1·0 = 3 kr.
Lycetol (dimethylpiperazin) wewn. 1·0 *p. d.* 3 razy dnia posiada podobne własności jak piperazina. 0·1 = 8 kr.
***Lycopodium** wew. 0·50—3·0 *p. d.* w mixt. (5·0—10·0 : 100), w powidł.; zew. jako consperg. 10·0 = 7 kr.
Lysidinum rozp. w wodzie trochę cuchnące ciało kryst. (w handlu zwykle 50% rozcz.) wewn. 1·0—5·0 *pro die* w rozpuszczeniu w nasyconej w wodzie; rozpuszcza kw. moczowy stos. w dnie 1·0 = 35. Cześciej używany stały przetwór:
— **Lys. bitartaricum** 3·0—15·0 *pro die* 1·0 = 30 kr.
Lysol płyn przeźroczysty, oleisty, zapachu kreosotu, własności kw. karbolow., mniej trujący, do opatr. (½—1%) 10·0 = 4 kr.
***Macis** 0·20—0·50 *p. d.* w proszk., pig.; jako corrig. 10·0 = 11 kr. — ***Ol. macid.** 1—2 kropl. *p. d.* w rozpuszcz., w eterze. 1·0 = 5 kr. — **Tinct. m.** 10—20 kropl. *p. d.* k. r. d. 10·0 = 7 kr.
***Magnesia usta** zob. Magn. oxydata.
***Magnesium carbonicum** hydrooxydat. (Magn. carbonica alba) 0·20—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., tablet., mixt., w wodzie (Aq. magn. carbon.); zew. jako proszek do zębów, zasypka. 10·0 = 5 kr. — **Pulvis Magnes. c. Rheo** stosow. tak samo.
— ***citricum** łyżeczk. we wodzie l. limoniadzie. 10·0 = 20 kr. — ***Magn. citr. effervesc.** (składa się Magn. citr., Natr.

bicarb., acid. citric. i sacchar.). 10·0 = 10 kr. — ***Potio magn. citr. effervesc.** (20·0) 1 doza = 56 kr. — **Magn. boro citricum** 10·0—25·0 *p. d.* in dosi refracta w proszk. l. rozpuszcz. 1·0 = 2 kr

Magnesium lacticum 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. (jako laxans 10·0 — 12·0 *p. d.)* w proszk., rozpuszcz. 1·0 = 4 kr.

— **oxydatum** (Magn. usta) 0·2—2·0 *p. d.* k. r. d.; (5·0—6·0 *p. d.* jako laxans) w past., tablet., mixt., proszk.; zewn. do proszku do zębów. 10·0 = 15 kr. — **hydrooxydatum** (Magn. hydrica) wchodzi w skład Antidot. arsenici albi; wew. 0·30—1·50 *p. d.* jako antacidum (2·0—5·0—10·0 *p. d.* jako purg.) w proszk., pastyl., mixt. 10·0 = 4 kr. — **Magn. saccharata** (Magn. oxydat, 10, Syr. simpl. Aqu. *āā* 80) łyżeczkami, jako środek rozwaln.

— **salicylicum** 3·0—6·0 *p. die* stosow. w durze; (6·0—8·0 *p. d.* jako laxans). 1·0 = 6 kr.

***sulfuricum** (Sal. Seidlitzensis) 1·0—3·0 *p. d.* k. razy d. w proszk. lub rozpuszcz. jako digestiv., w większych dawkach 10·0—50·0 w proszk. rozpuszcz. w wodzie zawierającej Co_2 jako laxans; (do lewatyw 15·0—30·0 na lewatywę) 100 = 10 kr. — ***Magn. sulfur. siccum,** w dawkach nieco mniejszych. 10·0 = 3 kr.

— **tartaricum** 0·50—1·0 *p. d.* w proszk. 2—4 r. dz.

Maïdis stigma decoct. (5·0—15·0 : 100 col.) jako diuret. — **Extr. fluid. M. st.** 0·50—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. 10·0 = 28 kr. — **Extr. M. ustilaginis fluid.** stosown. zam. Secale cornut. 10—20 kropli *p. d.* — 4·0 *p. die.* 1·0 = 3 kr.

Malakin (Salicyl-p-Phenetidin) jasno-żółte drobne igiełki w wodzie nierozpuszcz. stosowane jako antipyret, anthireumat., ma działać dopiero w kilka godzin po zastosowaniu, ostatnimi czasy polecane także jako anthelminticum. 1·0 = 20 kr.

***Maltum Hordei** w proszk. 0·50—1·0, w decoct. (10·0—20·0 : 100) do płukań, lewat., kąpieli (1—2 klg. na kąpiel.) 100 = 12 kr. — **Extract. Malti** łyżeczk. z mlekiem winem; jako excip. dla rożnych środków np. Extr. M. ferrat., jodat. itd. 10·0 = 5 kr.

Malvae folia 100 = 14 kr. i ***flores M.** 100 = 3 kr. wchodzi w skład species, decoct. (5—15·0 : 100).

Manganum chloratum 0·10—0·75 *p. d.* w rozpuszcz.; płukanki do ust, gardła (1—4%). 10·0 = 10 kr.

— **hyperoxydatum nativum** 0·10 - 1·0 *p. d.* w proszk., pig., do maści (1·0—3·0 : 10).

— **sulfuricum** 0·10 - 0·60 *p. d.* 2—4 r. dz. w dawce 2·0—4·0 *p. d.* zażyć w 2—4 dawkach w ciągu kilku godzin jako laxans; do maści (5—10%). 10·0 = 10 kr.

***Manna** wewn. 4·0—10·0 *p. d.* k. r. d., w dawce 50·0—100·0 (u dzieci 30·0—50·0) jako laxans, w rozpuszcz., w powidełk. 10·0 = 8 kr. — ***Syrup. mannatus** łyżeczkami, jako corig.

Mastix (Resina Mastich) w dentystyce, także do plastrów. 10·0 = 13 kr.

Matico folia 0·50—2·0 *p. d.* w proszk., pig., w infus. 10·0—

30 : 100). 10·0 = 6 kr. — **Ol. M.** ½—1 kropli *p. d.* 0·10 = 6 kr. **Tinct. M.** 20—40 kropli *p. d.* 2—4 r. dz. 10·0 = 8 kr.

Mel crudum i ***M. depuratum** wewn. 50·0—100·0 *p. d.* czysty lub rozpuszcz. jako laxans, mniejsze dawki jako expector.; zewn. do płukanek ust, gardła, penzlów., katapl., lewatyw itd. 100 = 24 kr. — ***M. rosatum** zewn. do penzl., płukanek. 10·0 — 4 kr.

***Meliloti herb.** do species, plastr. 10·0 = 3 kr. — ***Empl. Meliloti.** 10·0 = 4 kr.

***Melissae folia** infus. (5·0—25·0 : 160·0); do species, kąpieli. 10·0 — 4 kr. — ***Spirit. M. compos.** 20—40 kropli *p. d.* k. r. d.; do wąchania, nacierań. 10·0 = 4 kr.

***Menthae crispae** 10·0 = 3 kr. i ***M. piperitae folia** 10·0=3 kr., stos jak folia Melissae; — ***Ol. M. pip.** wewn. ½—3 kropli k. r. d 1·0 = 14 kr. — ***Rotulae M. pip.** 10·0 = 5 kr., — ***Spiritus M. pip.** 20—30 kropli *p. d.* k. r. d. w mixt. (5·0—10·0 : 100); zewn. do wąchania, nacierań. 10·0 = 4 kr. — **Syrup. M. pip.** corrig. 10·0 = 3 kr.

***Mentholum** wewn. w migrenie po 0·30—1·0 *p. d.* także jako antineuralg., anaestethic. w gruźlicy po 1·0—1·50 5—6 razy dnia w proszk., pig.; zewn. w bólu zębów (nacierania 1·0 : 5·0—10·0 alkoh.), w formie laseczki (Migrainestift), także do wziewań, penzl. 1·0 = 5 kr.

Methylacetanilid zob. Exalgin.

Methylalum (Methylen, Dimethylaether) rozpuszcz. w wodzie, alkohol., działa w maść. liniment. (1·0 : 6—10) kojąco, podskórnie (1·0 : 4 Aq.) jako nasenny; antidot. dla strychniny. 1·0 = 6 kr.

Methylenblau (przetwór ma być wolnym od chlorkucynku) wewn. 0·1—0·50 w zimnicy — podskórnie 0·02—0·08 w 2% roztworze. 1·0 = 15 kr.

Methylenum bichloratum używany (szczególnie w Anglii) w miejsce chloroformu — skład przetworu niepewny.

Methylum chloratum (Chlormethyl) zewn. do znieczuleń miejscowych stos. cienkim strumieniem na miejsce mające być znieczulonem. 1·0 = 6 kr.

Microcidin (Natriumnaphtolicum) proszek w wodzie rozp., antyseptyk nietrujący stosowany w miejsce karbolu. 1·0 = 2 kr.

Migraenin mieszanina antipyryny, coffeiny, kw. cytryn. 1·10 *p. d.* co 2 godz. zwykle 1—2 proszk. przynoszą skutek 1·0 = 20 kr.

Millefolii herb. infus. (5·0—15·0 : 100) species, zewn. do kąpieli, lewatyw. 10·0 = 1 kr. — **Extr. Mill.** 1·0 = 3 kr. — **Ol. Mill.** 1·0 = 20 kr.

Minium zob. Plumb. oxyd. rubrum.

***Mixtura oleoso balsamica** zob. Balsam vitae Hofmanni

***Mixtura sulfurica acida** zob. Liquor acidus Halleri.

Mollinum (składa się z tłuszczu 100, ługu potas. 40, glyceryny 30%) constit. do maści, mydeł. 10·0 = 8 kr.

Monobromphenylacetamid (Antisepsin) wewn. 0·1—0·25 w pig., proszku ma łączyć własności antifebryny i bromu stos. w gośćcu z bólami — sprowadza łatwo sinicę.

Morphinum aceticum 0·03! *p. d.* 0·1! *pro die* 0·10 = 3 kr.
— **hydrobromicum** 0·03! *p. d.* 0·10 *p. d.* polec. w miejsce chloralhydrat.
— ***hydrochloricum** (muriaticum) 0·005—0·03! *p. d.* — 0·12! *p. die*, 2—4 r. dz. w proszk., pig., rozpuszcz.; zewn. do pędzlow. (0·50—1·0:20 — 100) do lewatyw, (0·01—0·03 *p. d.*) do wziewań, rozpylań (0·02—0·10:100) jako proszek do wdmuchiw. (0·50—1·0:2—10 sacch., gummi arab. etc,), do czopków (0·005—0·02) do maści (1·0—5·0:50), do zastrz. podskórnych i miąszowych (0·005—0·02!). 0·10 = 4 kr. — **oleïnicum** jest to morph. hydrchl. rozpuszczone w Acid. oleïnicum 0·05—0·10:3·0 używ. do wcierań.
— **phtalicum** po podsk. zastrz. 0·10 = 12 kr.
— **sulfuricum** stos, jak mor. hydrochloricum. 0·10 = 6 kr.
— **valerianicum.** 0·10 = 10 kr.

Morhuolum produkt tranu, zawierający w znacznej ilości jod, 0·20 *p. d.* w kapsułk. 4—6 kaps. dziennie dla dorosłych, 2—4 kaps. dla dzieci. 1·0 = 7 kr.

Moschus tonquinensis 0·10—0·30—0·60 *p. d.* co 2—3 godziny (dzieciom 0·01—0·15 *p. d.*) w proszk., pig., powidełk., emulsyi, do lewatyw (0·50—1·0 na lewat.) podskórnie (0·30—0·60). 0·10 = 60 kr. — **Tinct. Mosch.** 20—50 kropli k. r. d. 1 kropla = 3 kr.

Muscarinum 0·0005—0·002 *p. die* w pig. l. podskórnie. 0·01 = 24 kr.

***Myristicae semen.** zob. Nux moschata.

***Myrrha** (Gumi resina) 0·20—0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., mixt., zawiesinie; do proszków do zębów, do płukanek ust, gardła, do maści, liniment. 10·0 = 8 kr. — **Extr. m.** tak samo stosowany. 1·0 = 3 kr. — ***Tinct. myrrhae** 10 — 40 kropli *p. d.* k. r. d.; zewn. do płukanek ust, dardła (5·0 – 15·0 : 100), do penzlow. 1·0—3·0 : 10·0 mel.), do przestrzykiwań (1·0—10·0 : 100), do maści (1·0 : 3·0—10·0). 10·0 = 5 kr.

Myrtholum ciecz jasna, dość przyjemnej woni, antysept. stosow. wew. w zgorzeli płuc, bronch. putrida (0·30 *p. d.*) w kapsułk. co 2 godziny. 1·0 = 20 kr.

Napellinum (sedativum) 0·01—0·07 *p. d.* k. r. d. w pig., rozpuszcz., także podskórnie. 0·01 = 10 kr.

***Naphtalinum** purris. (alcoh. depurat.) 0·02—1·0! *p. d.* — 4·0! *p. die* w proszk., pig., kapsuł., stosow., jako antidiarrhoic. także w durze brzusznym, w nieżytach pęcherza; zewn. w maściach l. rozpuszcz. w oliwie (1·0 : 10—15), do lewatyw. 1·0—5·0 : 100). 10·0 = 6 kr.

Naphtalolum zob. Betol.

***Naphtolum** (Izo-Beta naphtol) część składowa dziegciu, polecana w chor. skórnych, zew. w rozpuszcz. w alkohol. (2.0—10·0 : 100), w maści (1·0—3·0 : 30·0), w mydłach (2·0—15·0 : 100). 10·0 = 12 kr.
— **camphoratum** — stos. w gruźlicy do wstrzykiwań miąższowych w dawce 0·15 w oliwie — także zewn. z cocainą.

Narceinum 0·01—0·10 *p. d.* 2—3 gr. dz. w proszk., pig., rozpuszcz., do lewat., do czopk. (0·01—0·05), także podskórnie. 0·01 = 3 kr.
Naregamiae radicis extr. fluid. 0·02—0·05 pr. d. k. jako expectorans dział. podobne do ipecac.
Natrium aceticum 0·50—4·0 *p. d.* w proszk., rozpuszcz., w mixtur. 10·0 = 4 kr.
— **aethylicum** pro cauterisatione, środek żrący, stosow. w rozpuszcz. 1·0:3·0:3·0). 1·0 — 8 kr.
— **arsenicicum** 0·001—0·002 *p. d.* 1—2 r. dz. w rozpusz. l. pig., do kąpieli (2·0 -10·0 na kąpiel), do wziewań. 0·01 = 1 kr.
— **benzoicum** 0·20—1·0 *p. d.* — 15·0 *p. die* w proszk., rozpuszcz., pig., mixt.; zew. do wdmuchiwań, wziewań (5%) rozpylań, penzlow.; jako płukanka, woda do ócz. 1·0 — 3 kr.
— ***bicarbonicum** (Natr. carb. acidum, N. hydrocarbonic., Bicarbonas sodae) wew. 0·30—1·50 *p. d.* k r. d. w proszk., placuszk., mixt., saturacyi, w rozpuszczaniu (Aq sodae); zew. do płukań, wziewań (0·20—2·0: 1·00), do kąpieli (150—400 na kąpiel). 10·0 = 2 kr. — ***Pastillae e natr. hydrocarb.** (Past. Bilinenses s. de Vichy à 0·10. 10 pastyl. = 14 kr. — ***Pulvis aërophorus simplex** (anglicanus) (składa się Natri bicarb. 2·0 i osobno acid. tartarici 1·50). 10 doz = 30 kr. — ***Pulvis aërophorus laxans Seidlitzensis** (Natri bicarb. 3·0, Sal Seignetti 10·0 i do tego Acid. tartaric. 3·0). 10 doz. = 80 kr.
— **boracicum** zob. Borax veneta.
— ***bromatum** stos. jak Kali bromat. 10·0 = 8 kr.
— ***carbonicum purum** s. crystallisatum stosow. jak Natr. bicarbon. 10·0 = 4 kr. — **Natr. carbon. crudum** zewn. do kąpieli (1/4 kilo — 1 kilo na kąpiel). 100·0 = 3 kr. — ***Natr. carbon. siccum** 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig.; do proszku do zębów, do maści (1·0—2·0:20). 10·0 = 4 kr.
causticum solutum (Liquor natr. caustici) stos. tak samo jak Liquor Kali caustici.
— **chloratum** (sól kuchenna) wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. łyżeczk. rozpuszcz. przy krwiopluciu, w neurozach — także jako antidot.; zewn. do lewatyw (1—2 łyżki na lewat.), do okładów suchych, oziębiających (1 soli, 2 śniegu lub lodu), do kąpieli (1—5 klg. na kąpiel), do wziewań (1·0 —10·0:500). 100·0 = 8 kr.
— **chloricum** 0·50—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., rozpuszcz. (3·0—5·0:100), do płukań, wziewań jak Kalichloric. 10 = 6 kr.
— **dithiosalicylicum** szary w wodzie łatwo rozpuszczalny proszek, wewn. 0·20 *p. d.* 2—4 razy dnia w gośćcu staw. 1·0 = 8 kr.
— **hypochlorosum solutum** (Liquor natrii chlorati Javell'a) 0·20—1·0 (5—15 kropli) *p. d.* k. r. d.; zew. do płukań ust, gardła (3—10%), do przestrzykiwań (1—5%), do lewatyw (30—40 kropli), do kąpieli (1/2—1 klg. na kąpiel). 100 = 12 kr.
— **hypermanganicum** jak Kali hypermanganic.
— **hypophosphorosum** (subphosphorosum) 0·50—2·0 *p. die* w rozpuszcz. 1·0 = 3 kr.

— ***jodatum** jak Kali jodatum. 10·0 = 43 kr.
— **lacticum.** 1·0 = 3 kr.
— **nitricum** jak Kali nitricum. 10·0 = 3 kr.
— **nitrosum** 0·05—0·15! *p. d.* rozp. w wodzie (w asthmie, epileps.). 1·0 = 12 kr.
— **paracreosotinicum** działanie podobne do acid. salicyl. 1·0—1·50 *p. d.* — 4·0 *p. die*, u dzieci 0·10 *p. d.*, 1·0 *p. die* najlepsze skutki osiągnięto w gastroenteritis acuta u dzieci.
— ***phosphoricum** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d.; 20·0—50·0 jako laxans w proszk. l. rozpuszcz. 10·0 = 7 kr.
— ***salicylicum** wew. 0·50—1·0 *p. d.* k. r. (w ostr. gośćcu stawów. 1·0—2·0 *p. d.* co godzina) u dzieci 3·0! *p. die*, w proszk., pig., rozpuszcz., mixt.; zewn. do przestrzykiwań, lewatyw. 1·0 = 2 kr. — **Nar. borosalicylicum** 0·50—2·0 *p. d.* k, r. d. rozpuszcz. w wodzie l. alkoholu. 10·0 = 30 kr.
— **santonicum** wewn dorosłym 0·1—0·20!; dzieciom 0·05—0·10! zamiast flor. cinae 1·0 = 10 kr.
— ***silicicum** (Liquor natrii silicici) wewn. 0·10—0·25 *p. d.* k. r. d. w pig., rozpuszcz. (w wodach alkalicz.); zewn. do przestrzykiwań (1—2%), do zmywań, opatrunk., lewat. 100·0 = 16 kr.
— **subsulfurosum** 0·50—1·50 *p. d.* — 5·0 *p. die* w rozpuszcz. do kąpieli siarczan. (50·0—150·0 na kąpiel z dodatkiem 30·0—60·0 octu). 10·0 = 1 kr.
— **sulfoichthyolicum** zob. Ichthyol.
— ***sulfuricum** crystall. (Sal mirabile Glauberi) 1·0—2·50 *p. d.* k. r. d. (jako laxans 10·0—50·0 *p. d.)* w proszku, emuls., w wodach mineral. (sztucznych), do lewatyw (10·0—50·0). 100·0 = 11 kr. — **Natr. sulfur. siccum** w dawce o ½ mniejszej. 10·0 = 4 kr. — **Sal thermar. Carolin. artific.** łyżeczkę aż do 15·0 *p. d.* w rozpuszcz. 10·0 = 6 kr.
— **tartaricum** jak kal. tar.
— **telluricum** w dawce 0·05 wewn. lub podskórnie celem zmniejsz. chorobowych potów. 0·01 = 5 kr.

Nerium oleander i **Tinct. ner. oleandr.** ma działać podobnie jak Folia digitalis 10—15 kropli *p. d.* 10·0 = 1 kr.

Neurodinum antineuralg., antipyretic. 1·0 *p. d.* 1·0 = 20 kr.

Nicotianae folia (tytoń) wewn. 0·03—0·15 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., infus. (0·20—1·0 : 150), do lewatyw (0·50—2·0 : 100—150 coll.), do kąpieli (15·0—60·0 na kąpiel), do zmywań (5·0—10·0 : 100); jako woda do öcz (inf. 0·50—1·0 : 25). 10·0 = 8 kr. — **Nicotinum** 0·001—0·003! *p. d.* w rozpuszcz. w alkoholu l. w klejkich pokarmach. 0·01 = 2 kr.

Nitroglycerinum (Glonoinum) z 1% roztworu alkohol. od 1 do 10 kropli. (0·0001—0·0005) powoli dawkę powiększając, 3 r. dz. przeciw stanom asthmatycznym, w połowicz. bólu głowy, także podskórnie (20—30 kropli, 1% alkohol. roztworu : 10 Aquae). 1·0 = 10 kr. Nitr intabula (*pr. d.* 0·0005) 1 szt. = 4 kr. Nitr in Martindale (à 1/100 gr.) 1 szt. = 5 kr.
— **cajeputi rectific.** wewn. 0·05—0·5 *p. d.* k. r. d. w pig. lub rozp. w alkoh. jako antispasm. także jako środek napotny; zewn. 1 : 10 jako drażniący. 1·0 = 2 kr.

Nitroglycerinum camphoratum drażn. czysty lub jako dodatek do linim., maści. 10·0 = 15 kr.

Nucleinum wyciąg ze śledzion cieląt, proszek bezbarwny, rozpuszczalny w alkaliach, ma posiadać własność pomnażania ciałek białych krwi (leukocytosis); podskórnie (2·0—3·0). 0·10 = 60 kr.

***Nux moschata** (semen Myristicae) stosow. jak Macis w dawkach 2 razy większych. 10·0 = 14 kr. — ***Ol. N. m. expressum** do maści, liniment, plastr. 1·0 = 2 kr.

Oleum amygdalarum zob. Amygdalae.

— **animale aether.** (Dippelli) 5—20 kropl. postępując z dawką w górę, w pig., kapsułk. 1·0 = 3 kr.

— ***Bergamottae** 1—4 kropl. *p. d.* k. r. d. 1·0 = 3 kr.

— ***Cadinum** zob. Ol. Juniperi empyreumat. 10·0 = 2 kr.

— ***Crotonis** wewn. 0·006 -0·025! (½—2 kropli) *p. d.*, w pig., proszk., kapsuł., rozpuszcz., w emulsyi; zew. do nacierań (w równych częściach z olejami), do lewatyw (1—2 kropl.: 100—150 emulsyi). 1·0 = 3 kr.

Sapo croton.

— **hydrargyri** (cinereum) gęsty olej złożony z 3 części rtęci utartej z lanoliną i 4 części Ol. olivarum — używany do podskórnych wstrzykiw. przy leczeniu kiły. 0·10 — 0·15 *p. d.* 1·0 = 5 kr.

— **Hyoscyami (infusum coctum)**, zewn. do nacierań 10 = 2 kr.

— ***jecoris aselli** 1—8 łyżek (dzieci 1—4 łyżeczk.) *p. d.* 2—3 r. dz. czysty, w kapsułk., emulsyi, żelatynie, albo z żółtkiem z dodatkiem 10 kropl. Ol. menth. pip.; zewn. do nacierań lewat. jako excip. do rozmaitych środk. n. p. Ol. jecor. as. ferratum, jodoferratum itd. 100·0 = 23 kr.

— ***Juniperi empyreumat.** (Ol. Cadinum). 1·0 = 2 kr. zob. Juniperus.

— ***Olivarum.** ***provinciale** wew. łyżeczk.; do liniment. emulsyi, ***commune** do nacierań, maści, plastrów, lewatyw. 10·0 = 3 kr.

— **Petrae italicum** zob. Petrol. 100·0 = 30 kr.

— ***Pini pumilion.** zew. do nacierań, wziewań, rozpylań 10·0 = 17 kr.

— **Rapae** jak Ol. olivar. 100·0 = 10 kr.

— ***Ricini** wew. ½—3 łyżeczk. (8·0—30·0) *p. d.* k. r. d. w mleku, herbacie, kawie, kapsuł., emulsyi, mixt., do lewatyw 1—4 łyżki. 100·0 = 20 kr.

— ***Santali** zob. Lignum Santali. 1·0 = 5 kr.

— ***Terebinthinae** wew. 5—20 kropl. (0·25 — 1·0) *p. d.* czysty w kaps. pig., emulsyi, mixt. (z eterem) jako antidot. w zatruciu fosforem; zew. do wziewań, płukań, lewatyw (3·0—15·0 : 150—200 emuls.), do opatr., nacierań, penzl. skóry, maści (1:3—5), do plastr. (1:5—8 żywicy), do mydeł. 100·0 = 13 kr. — ***Ol. Tereb. rectificatum** stos. jak poprz. 10·0 = 2 kr. — **Ol. Tereb. ozonisatum** 5 — 20 kropl. *p. d.* co 2—4 godz z miodem l. żółtkiem; zew. jak poprzedni, działa silniej.

***Olibanum** (gummi resina) 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w pig.; zew. do nakadzań, plastr. maści. 10·0 = 5 kr.
***Ononidis spin. rad.** wew. 1·0—3·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., decoct. (10·0—25·0 : 150), do species. 100·0 = 11 kr.
***Opium** wewn. 0·008—0·15! *p. d.* k. r. d. — 0·50! *p. die* w proszk., pig., mixt., emulsyi; zew. w bólach zębów, do kataplasm., papierosów, maści (1·0—5·0 : 10—25), do czopków (0·10—0·20), do gałek pochw. (0·10—0·20), do lewatyw (0·03—0·10 najlepiej w emulsyi). 1·0 = 5 kr. — ***Electuarium Theriaca** (Elect. aromaticum c. opio) ½—1 łyżeczki *p. d.* 3—4 r. dz. 10·0 = 5 kr. — **Emplastrum opiatum** (odontalgicum, składa się opii 1 : 20). — ***Extr. opii** 0·005—0·10! *p. d.* — 0·40! *p. die* w proszk., pig., pastyl., rozpuszcz.; do płukanek ust, gardła (0·20—1·0 : 150), do wziewań, rozpylań ((0·05—0·20 : 100), do przestrzykiwań (0·10—0·50 : 50), do lewatyw (0·05—0·10), czopków. (0·05—0·10), do maści (0·50—1·50 : 10), do podskórnych zastrzyk. (1·0 : 2—10). 1·0 = 14 kr. — ***Tinct. opii simplex** (thebaica). 1·0 = 1 kr., ***Tinct. opii crocata** 1·0 = 2 kr. (zawierają w 1 gramie 0·01 morfiny) wew. 0·10—1·50! *p. d.* (3—25 kropli) — 5·0! *p. die;* zew. do płukanek ust, gardła (0·50—2·0 : 100), do wziewań, rozpylań (0·20—2·0 : 100) jako krople do zębów, do penzlow. (czysta l. 1·0 : 1—2 aquae), do ócz (czysta l. 1·0 : 1—2 aquae), do przestrzykiwań (1·0—12·0 : 100), do opatrunków (2·0—6·0 : 100), do lewatyw (3—20 kropli na lewat.), do maści (1·0—5·0 : 25). — **Tinct opii benzoica** (składa się: Opium, Acid. benz., camphor., Ol. anisi, spirit. dilut.) 20—60 kropli *p. d.* (1·0—3·0) 2—4 r. dz., dzieciom 5—20 kropli, w mixt., syrup. l. czysta. 10·0 = 20 kr. — ***Pulvis Doveri** (Pulvis Ipecacuanh. opiatus, składa się Opii, radix ipecacuanh. *āā* 1, Sacch. 8) 0·10—1·50! *p. d.* — 5·0! *p. die.* 1·0 = 2 kr. — **Unguentum opii** (zaw. Extr. opii 0·10 : 20).
Orexinum hydrochloricum bezbarwne igiełki, rozpuszcz. we wodzie, smaku gorzkiego, stosow. jako stomachicum przy braku apetytu, 0·20—0·50 *p. d.* w opłatk., pig. 1·0 = 35 kr. ostatnimi czasy pol. **orex basicum** w tej samej dawce.
***Origani hb.** do spec., kataplasm. 100·0 = 13 kr.
Oryzae amylum i **farina** jako środek odżywczy i do celów kosmet. 100·0 = 24 kr.
Ossa sepiae do proszk. do zębów. 10·0 = 4 kr.
Ovum gallinaceum albumen et vitellum ovi jajo kurze.
***Oxymel simplex** dodatek do mixt. (15·0—30·0 : 100) jako napój (50·0—100·0 : 1000); zew. do płukanek, lewatyw (60·0—100·0 na lewatywę). 10·0 = 4 kr.
— ***Scillae** zob. Bulbus Scillae.
— **Oxysparteinum** (hydrochl.) wewn. i podsk. w dawce 0·09 aż do 0·10 pr. d. zwalnia tętno i pobudza serce niezmieniając napięcia ścian naczyń — polec. w wadach sercowych.
***Paleae haemostaticae** (Pengawar Djambi). 1·0 = 2 kr.

Pancreatinum (różne preparaty), zwykle od 0·50—15·0 *p. d.* w pig., z pokarm. mięsnemi, w lewatywie. 1·0 = 6 kr.
Papainum biały proszek z owoców Carica papava, 0·1—0·3, poprawia trawienie zwłaszcza trawienienie istot. białkow. zewn. do penzl. (10%) w błonicy. 1·0 = 40 kr.
Papaveris fructus (capsul.) **immaturi** wewn. w decoct. (5·0—15·0 : 100—200); zew. do okładów, kataplasm. (w decoct. 10·0—20·0 : 100), do płukań, lewatyw. 10·0 = 3 kr. — ***Flores papav. rhoeados** do species. 10·0 = 7 kr. — **Ol. papaver.** jak Ol. amygdal. 10·0 = 2 kr. — **Semen papaver.** w emulsyi (5·0—15·0 : 100). 100·0 = 16 kr. — ***Syrupus Diacodii** (Syrup. papav. albi, składa się: Tinct. papav. 50, rad. liquir. 25., Aq. font. 350 ad col. 250 + Sacchar. 400) łyżeczk. corrig. 10·0 = 3 kr.
Papaverinum hydrochl. kryształki trudno w wodzie rozp., wewn. dzieciom 0·005—0·05 w proszku z cukrem — zmniejsza ruchy peristalt. nie sprowadzając snu — wskazany zamiast opium w biegunkach. 0·10 = 4 kr.
Papayotinum 0·05 — 0·50 — 1·0 *p. d.* w rozpuszcz., proszk., pig., do wdmuchiwań w proszku, do penzlow. (5 — 10%). 0·10 = 12 kr.
Paracotoinum alkaloïd z kory coto we 0·10—0·20 pr. d. w biegunkach 0·10=10 kr.
Paraffinum liquidum płyn oleisty używ. jako constit. dla maści liniment. 10·0 = 4 kr. — **Paraff. solidum** biała masa, topniejąca przy 78°, do maści, plastr. opatrunk. itd. — **Charta paraff.** — **Unguent. paraff.** s. **Vaselinum** (składa się Paraff. solidi 1, Paraff. liquid. 4) stosow. jak poprzedni. 10·0 = 4 kr.
Paraldehydum jako sedativ. 1·0 — 2·0 *p. d.;* jako hypnotic. 3·0—10! *p. d.* w 3—4% rozpuszcz. wodnem z dodatkiem sacchar. na 2—3 razy wyżyć, także w kapsuł., emulsyi; antidot. przy zatruciu strychniną; zewn. do czopków, lewatyw (4·0 na lewatywę). 1·0 = 3 kr.
Pasta dentifricia dura (Pulv. sapon. venet. 20, Calc. carbon. 8, Carmin 0·20, Ol. menth. pip. 0·50, Spirit. vini 5). — **Pasta dentifr. mollis.**
Pelletierinum sulfuricum 0·01 = 8 kr. i **P. tannicum** alkaloid z cortex punic. granat. 0·20—0·50! *p. d.* — 5·0! *p. die* w rozpuszcz., najlepiej w infus. sennae. 0·10 = 18 kr.
Pengawar Djambi środek hemostatyczny.
Pental (Trójmetyletylen) płyn bezbarwny, nierozpuszczalny w wodzie, tylko w chloroformie, eterze, wyskoku, używ. do narkozy podobnie jak chloroform. 1·0 = 10 kr.
***Pepsinum** (solubile) 0·15 — 0·50 *p.* d. 2—4 r. dz. w proszk., rozpuszcz., kaps. (z dodatkiem kw. cytrynowego, winnego, mlecznego) należy zażywać wśród jedzenia. 1·0 = 4 kr. — **Vinum pepsini** łyżeczk. 10·0 = 8 kr. — **Syrup pepsini** łyżeczkę *p. d.*
Peptonum bardzo wiele przetworów (fabr. Merck, Sanders itd.) łyżeczk. do rosołu; do lewatyw. 1·0 = 4 kr.
Petroleum (rectificatum) 5—15 kropl. *p. d.* w kaps., rozpuszcz.,

eterze, do nacier., penzl., okład.— **Aether petrol.** stosow. jak poprzedni, także do znieczulań miejscowych. 10·0 = 3 kr.
Phelandri fructus 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., spec., infus. (5·0—15·0 : 100—200). 10·0 = 3 kr.
Phenacetinum (Paraacetphenetidin) antipyr. 0·30—0·70 *p. d.*; 1·0 i wyżej *p. d.* dzieciom 0·15—0·3 pr. d. jako antineuralg. w proszk., pigułk., kapsuł., także rozpuszczony w alkohol. 1·0 = 4 kr.
Phenocollum hydrochloricum (Paramidoacetphenitidin) wew. 0·50 — 1·0 *p. d.* rozpuszcz. w wodzie jako antipyr., antirheumat. także w zimnicy 1·0 = 20 kr.
***Phenolum** zob. Acid. carbolicum.
Phosphorus 0·0005 — 0·001 *p. d.* — 0·005! *p. die* rozpuszcz. w eterze, alkohol., oliwach, rzadko w pig., zew. (także w rozpuszcz.) do maści (0·05 — 0·30 : 25), do liniment. 1·0 = 2 kr. — **Aqua phosphor.** łyżeczk. — **Ol. phosphor.** (1 : 80— 100 oleum) 2—5 kropli *p. d.* w mixt., emuls., kapsułk., także zewnętrz. do nacierań. 10·0 = 10 kr. — **Ol. jecoris aselli phosphor.** (0·01 : 100 oliwy) łyżeczk. *p. d.* — **Aether phosphor.** (1·0 : 150) kropl. 10·0 = 15 kr.
Physostigmatis Semen (Faba Calabar.) 0·01 = 1 kr. jako **Extr. F. C.** po 0·0015—0·02! *p. d.* — 0·06! *p. die*, w pig., rozpuszcz., (z 1% roztworu wodnego lub glycerynowego 5—10 kropli *p. d.* 2—4 r. dnia), do ócz (kropl. z roztworu 1: glycerini, Aquae *ãã* 10).
***Physostigminum salicylicum** (Eserinum salicyl.) 0·0005—0·001! *p. d.* — 0·003! *p. die* w pig. lub rozpuszczeniu; podskórnie w dawce 0·0005 — 0·001 *p. d.* (z roztworu 1%), do ócz kropl. (0·02 — 0·05 : 10 Aq.) .0·01 = 4 kr.
— **sulfuricum** w dawkach, jak poprzedni.
Phytolaccin (Extr. Phytolacca decandra) wew. 0·1—0·2 w pig. środek rozwalniający.
Picrotoxinum 0·0005—0·001! *p. d.* — 0·02! *p. die* w pig., pastylk., rozpuszcz., zewn. w maściach 0·10 = 15 kr.
Pichy-Pichy Extr. fluid., ciecz ciemnobrunatna, przyjemnego zapachu, mocno gorzka, zastosow. i wskazanie jak dla Balsam Copaiv., Ol Santali itd. 1·0 = 3 kr.
***Pilocarpinum hydrochloricum** alkaloid z Folia Jaborandi 0·01 — 0·03! *p. d.* 0·06! *p. die* w pig. roztworach (0·01 — 0·02 : 80) co godz. łyżeczkę polecany w błonicy u dzieci); podskórnie (2% roztwór) w dawce 0·015 — 0·03! *p. d.* (dzieciom 0·001 — 0·01 *p. d.*); do ócz (0·10 — 0·20 : 10 Aq.). 0·01 = 6 kr.
Pimpinellae radix stosow. jak Radix Imperat. 10·0 = 2 kr. **Tinct. Pimp.** 10—30 kropli *p. d.* k. r. d. do płukan. 10·0 = 4 kr.
Piper album 10·0 = 5 kr. — **Piper nigrum** 10·0 = 5 kr. 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., w maceracyi (5·0— 10·0 : 100 spirit. l. vini) także zewn. do maści.
Piperazinum (Diaethylendiamin) purum l. hydrochloricum, krystaliczne białe igiełki łatwo w wodzie rozpuszcz., używa się w dnie, kamieniach pęcherza, w dawce 1·0—2·0 *p. die*

w rozpuszcz. w wodzie (sodowej); także do przepłukiwań pecherza (1—2%). Do okładów i zastrzykiwań podskórnych w miejsca obrzękłe. 1·0 = 50 kr.

Piscidiae Erythrinae radicis cort. 0·50—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. w proszku (sedativ i hypnotic., dział. podobne do opium) — **Extract P. siccum** 0·25—0·50 *p. d.* — **Extract. P. fluidum** 2·0—6·0 *p. d.* — 12·0 *p. die.* — **Tinct. P.** 40—50 kropli *p. die.*

***Pix liquida** (Resina empyrheumat. liquida) wewn. 0·30—1·50 *p. d.* 2—3 r. d. w pig., kapsułk.; zewn. do wziewań, wcierań, (czysty lub z alkohol., tłuszczami, mydłem w stosunku 1:2—10). do maści (1:4—6), do plastrów (1:2 cera). 100 = 10 kr. — **Aq. Picis** (picea) łyżeczk. — łyżk. 2—4 r. dz.; do wziewań, przestrzyk. opatrunków. 100 = 10 kr. — **Sapo picis.** 10·0 = 4 kr. — **Unguent. picis sulf.** — **Pix litanthracis** smoła z węgla kamienn. tylko zewn. jako środek dezinfekcyjny.

Plantaginis herb. zwykle jako decoct. (15·0—50:100—200 col.). 10·0 = 2 kr.

Platinum natriochloratum stosow. jak aurum natr. chlorat. 1·0 = 10 kr.

***Plumbum aceticum** wew. 0·005, 0·008—0·10! *p. d.* — 0·50! *p. die* w proszk., pig., rozp., mixt., emulsyi, w krwiopluciu od razu większe dawki (0·06—0·10 co 2 godziny); zewn. jako zasypka do wdmuchiwań gardła, krtani (1:5—10 Sacchari), jako płukanka do ust i gardła (0·10—0·50:100), do lewatyw (0·10—0·50), do przestrzyk. (0·30—1·0:100) do pędzlow. (1·0—2·0:10), do wziewań (0·10—1·0:100), do ócz (0·20—2·0:100), do okładów, zmywań (0·50—1·0:100), do maści (1·0:5—10). 10·0 = 5 kr. — **Plumb. acet. solutum** (1·0:6 Aqu.). — ***Plumb. acet. basicum solutum** (Liquor plumb. subacetici) zewn. do płuk. ust i gardła (0·50—1·50:100·0). do pędzlow., okładów, zmywań, opatr. (w dawce 3—5 razy w większej, jak plumb. acetic.); do ócz (0·50—1·0:100), do przestrzyk. (2·0—6·0:100), do lewatyw (0·50—6·0 na lewat.), do maści (1·0:5—10). 10·0 = 3 kr. — ***Aqua plumbi** (Plb. acet. basic. solut. 1, Aquae 49) i ***Aq. plumbi spirituosa** czyli ***Aqua Goulardi** (Plb. acet. basic. solut. 2, Spirit. vini 5, Aquae 100) do okłdów, zmywań, przestrz., lewatyw (100·0—200·0 na lewatywę). — ***Ung. plumbi acetici.** 10·0 = 5 kr.

— ***carbonicum** (Cerussa) zasypka, także do maści, plastr 10·0 = 4 kr. — ***Emplastr. Cerussae** (Empl. Diachyl simpl., Cerussae *ãã* 1, Ung. simplic. 70). 10·0 = 5 kr. — ***Unguent. Cerussae** (Emplastr. Diachyl 1, Cerussae 3, Axungiae 5). 10·0 = 5 kr.

— **jodatum** 0·05—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., do maści (1:5—10). 1·0 = 5 kr.

— **nitricum** stosow. jak Pl. aceticum.

— ***oxydatum fusum** (Lithargyrum). 10·0 = 3 kr. do ***Emplastr. Diachyl. simpl.** 10·0 = 3 kr. i ***Empl. Dia-**

chyl. compos. (Adhaesivum, Empl., Plumbi, Gum. resina). — **Emplastr. diachyl. linteo extens.** — **Ung. Diachyl. Hebrae.**

*__Plumbum oxydatum__ (hyperoxydatum) **rubrum** (Minium) 10·0 = 3 kr. do ***Empl. Minii adust.** (Empl. fuscum camphor.). 10·0 = 5 kr.

— **tannicum.** 1·0 = 2 kr., do Unguent. Plumb. tannici.

Podophylli peltati rad. 0·50—1·0 *p. d.* jako purg. 1·50—2·0 *p. d.* jako drastic. w proszk. — **Podophyllinum** (resina P.) 0·05—0·10 *p. d.* w pig, jako purg., przy zaparciu stolca nawykowem do stałego użytku 0·005—0·02 *p. d.* (dzieciom po 0·005—0·02 jako purg.) w pig., mixt., proszk., rozpuszcz., w alkoholu. 1·0 = 6 kr. — **Podophyllotoxinum** 0·015—0·02! *p. d.* — 0·06! *p. die* rozpuszcz. w alkoholu lub w pig. 0·10 = 16 kr.

Propylaminum (Trimethylamin) 1—2 krople w klejkich płynach 0·10 — 3·0! *p. d.* — 10·0 *p. die* w kaps., kropl., mixt. 1·0 = 3 kr.

Pruni virginianae cort. z niego Extract. fluid. P. v. 2·0 —4·0 *p. d.* jako tonicum.

Pulmonariae folia stosow. jak folia Altheae. 10·0 = 2 kr.

*__Pulpa prunorum__ zob. Senna. 10·0 = 4 kr.

Pulsatillae herb. 10·0 = 2 kr. — **Extr. P.** 0·05—0·20 *p d.* — 1·0 *p. die* w mixt., pig. 1·0 = 6 kr. — **Tinct. P.** 10—40 kropl. — 3·0 *p. d.* — 10·0 *p. die.* 10 = 20 kr.

*__Pulvis aërophorus__ zob. Natrium hydrocarbonic.

*__Pulvis ipecac. opiat. Doveri__ zob. Opium.

Pyoctaninum (Coeruleum; aureum) barwiki anilinowe, używane jako antisept. zewn. czysty jako zasypka, w roztworze 1·0 : 1000), w maści (2%). 1·0 = 18 kr.

*__Pyretri Romani rad.__ do płukania do ust, gardła, w decoct. lub infus. (3·0—10·0 : 100—200 col.). 10·0 = 6 kr.

Pyridinum purissimum (antiasthmatic) 3·0 — 5·0 wylane na talerz ulatniają się (w cieplocie pokoju 20 — 25°), chory pozostaje w pokoju 20 — 30 minut; zastosować można 2 — 3 razy w ciągu dnia. 1·0 = 3 kr.

Pyrodinum (Acethylphenylhydracin) proszek kryst. trudno w wodzie rozp. wew. 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. jako antipyret po większych dawkach występuje haemoglobinuria.

*__Pyrogallol__ zob. acid. pyrogallicum.

*__Quebracho cortex.__ 10·0 = 4 kr. i **lignum Q.** 10·0 = 2 kr. 0·30—0·50 *p. d.* w proszk., maceracyi lub decoct. (5·0 — 15·0 : 100—300 col.). — ***Extract. fluid. Q.** 1—2 łyżeczek *p. d.* 8·0 *p. die.* 10·0 = 11 kr. — **Tinct. Q.** łyżeczk. czysta lub z pokarmami klejkiemi. 10·0 = 5 kr.

Quebrachinum hydrochl. 0·05—0·10 *p. d.* 0·5 *p. d.* w pig. lub rozp., w dusznościach z powodu wady serca. 0·01 = 15 kr.

*__Quercus cortex__ wew. 0·50—1·50 w proszk., l. decoct. (15·0—25·0 : 120 — 200); zewn. do zasypek l. (w decoct.) do płukań gardła, ust, przestrzykiwań, kąpieli (½ — 1 klg. z 2 litrami wody zagotowane wlać do kąpieli). 10·0 = 4 kr. — ***Semen**

(glandulae) **Quercus tostum** (1—3 łyżeczk. na filiżankę wody). 100·0 = 16 kr.
Quillajae saponariae cort. decoct. (3·0—5·0:200 łyżeczkami). 10·0 = 2 kr.
***Ratanhae rad.** wew. 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., decoct. (5·0—15·0:100); zew. do proszków do zębów, w decoct. do płukania ust i gardła, przestrzykiwań i lewatyw. 10·0 = 9 kr. — ***Extr. R.** 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w pig., placuszk., mixt.; płukanie do ust, gardła (5—10%), do penzlowań (1·0—5·0:25), do okładów, zmywań, maści. 1·0 = 7 kr. — ***Tinct. R.** wew. 20—40 kropl. *p. d.* do płukań, penzlowań 10·0 = 5 kr.
Resorbinum mieszanina ol. amygd., cera, lanolinum, sapo i gelatina jako constituens do maści. 10·0 = 10 kr.
Resorcinum (Dioxybenzol) wew. jako antiferment., antisept., antipyret. po 0·20—0·50—3·0! *p. d.* k. r. d. — 10·0! *p. die* w proszk. w opłatkach, mixt., kapsułk., w rozpuszcz.; zew. jako środek żrący w substancyi l. w rozpuszcz.; jako woda do ócz (2·0:100), do przestrzykiwań pęcherza (2·0—5·0—10·0: 100), do cewki moczow. (2·0:100), do lewatyw (1·0:200), do wziewań (0·50—1·0:100), do maści (5·0:30). 1·0 = 3 kr.
Rhamni Catharticae fruct. 10·0 = 2 kr. — **Syrup. Rh. C.** jako laxans łyżeczk. (1—4) do mixtur.
— **Frangulae cortex** w inf. (10·0—30·0:100—200 col.).
— ***Purshiani cort.** zob. Cascara Sagrada.
***Rhei chinensis rad.** (Rhabarbarum) jako stomachic. 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d.; jako purg. 0·50—5·0 *p. d.* w proszk., pig., kapsułk., infus. (2·0—5·0:100), do lewatyw (10·0—20·0:100). 10·0 = 15 kr. — ***Extr. rhei. ch.** 0·05—0·30 *p. d.* jako tonicum; 0·50—1·0 *p. d.* jako laxans w pig., rozpuszcz. 1·0 = 7 kr.
Extr. rh. ch. compos. (Extr. rh. ch. 3, Aloë, Sapo med., Jalapa *āā* 1) 0·10—0·30 *p. d.* jako stomachic., 0·30—0·50 *p. d.* jako laxans w pig. 1·0 = 6 kr. — ***Syrup. rh. ch.** łyżeczk., łyżkami, do mixtur. 10·0 = 3 kr. — ***Tinct. rh. ch. aquosa** ½—1 łyżeczk. *p. d.* k. r. d. 10·0 = 4 kr. — ***Tr. rh. ch. vinosa** (Vinum rh. Darrhelli) dawka jak poprzedni. 10·0 = 11 kr.
Rhododendri folia 0·50—1·0 *p. d.* w proszk., infus. (5·0—15·0:100 col.).
***Rosae flores** 10·0 = 5 kr. — ***Aqua rosae** 100·0 = 10 kr. — ***Ol. rosae** 0·10 = 17 kr.
***Rosmarini folia** do spec., zew. w infus. do zmywań, okładów. 10·0 = 1 kr. — ***Ol. rosmarini** do maści, liniment. 1·0 = 3 kr.
Rubi Idaei fruct. 100·0 = 20 kr. — ***Syrup. rubi idaei** 10·0 = 4 kr.
Rubidium jodatum kryszt. w wodzie rozpuszcz. 5·0—10·0: 200·0 Aquae 3 razy dnia łyżkę zamiast jodkalium — nie wpływa na serce. 1·0 = 40 kr.
Rutae folia 0·50—1·50 *p.* d. k. r. d. w proszk., infus. (10·0—15·0:100—200 col.); do płukań ust i gardła, lewatyw. 10·0 = 3 kr. — **Aqua rutae** 100·0 = 12 kr. — **Ol. rutae** 1—3 kropl *p. d.* 1·0 = 5 kr.

***Sabadillae fruct.** (semen) 0·10—0·25! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., infus. (0·50—1·0 : 100 col.); zew. jako zasypka; do zmywań, lewatyw, maści (1·0 : 4—10). 10·0 = 7 kr. — ***Ung. sabad.** (1·0 : 4·0). 10·0 = 6 kr. — **Tinct. sabad.** wewn. 0·15—0·50! *p. d.* k. r. d.; zewn. do nacierań.

***Sabinae summitates** (frond.) 0·20—1·0! *p. d.* — 2·0 *p. die* w proszk., pig., infus. (2·0—8·0 : 100 col.); zewn. do zasypek, maści, do płukań, przestrzykiwań (5·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — **Extr. Sab.** 0·03—0·20! *p. d.* — 1·0! *p. die.* 1·0 = 10 kr. — **Ol. Sab.** $^1/_2$—3 kropl. *p. d.* 2—3 r. d. w oleosach., w pig 1·0 = 3 kr. — **Tinct. Sabinae** 20—60 kropl. *p. d.* 10·0 = 20 kr.

Saccharinum łatwo w wodzie rozpuszcz., 280 r. słodszy od cukru, stosow. tam, gdzie cukier przeciwskazany (diabetes), do osłodzenia bardzo gorzkich leków, jak strychniny, chininy. Sprzedawany w tabletkach. 1·0 = 20 kr.

***Saccharum albissimum** 10·0 = 2 kr. — ***Sacch. lactis** jako łagodny laxans 10·0—20·0 *p. d.* z mlekiem. 10·0 = 5 kr.— ***Syrup simplex** 10·0 = 2 kr.

Sal Carolinum fact. zob. natr. sulfuric.

— **Seidlitzensis** zob. Magn. sulfuric.

— **Seignetti** zob. Kal. Natr. tartaric.

Salacetol połączenie kw. salicylowego z acetolem, proszek białawy, krystal., w wodzie nierozp., antiseptic. stosowany wewn. w biegunkach, czerwonce 2·0—3·0 *p. d.* (dzieciom 0·50 *p. d.*) (w Ol. ricini) ma działać lepiej od salolu. 1·0 = 21 kr.

***Salep tubera** 0·50—1·0 *p. d.* — 10·0 *p. die* w proszk., decoct (0·25—1·50 : 200—300 col.), w żelatynie (1·0 : 50); zewn. do lewatyw (w decoct. 2·0 : 100). 10·0 = 12 kr. — **Mucilago Salep** (1·0 : 100 Aq.) łyżeczk., łyżkami.

***Salicis cortex** infus., decoct. (10·0—25·0 : 100—200 col.) stosow. jak cortex Quercus. 100·0 = 11 kr. — **Extr. fluid. salic. nigr.** (antiaphrodisiac.). 3·0—5·0 *p. die.* 1·0 = 3 kr.

Salicinum 0·50—2·0 *p. d.* — 10·0 *p. die* w proszk., pig., mixt. 1·0 = 4 kr.

Salicilamidum krystal. żółte blaszki, rozpuszcz. w eterze, wyskoku, wodzie mało; stosow. jak kw. salicylowy 0·15 *p. d.* co godzinę — 1·0 *p. die.* 1·0 = 12 kr.

Salipirinum, Antipyrinum salicylic. (fabric. Riedel), biały proszek, krystal., trudno w wodzie rozpuszcz. 1·0 *p. d.* — 6·0 *p. die* w proszk., mixt., działa podobnie jak natr. salicylic.; także w przypadłościach miesiączk. 1·0 = 10 kr.

Salocoll (Phenocollum salicylicum) 1,0 -2·0 *p. d.* w proszku jak Phenocoll. mur. 1·0 = 20 kr.

Salolum (Phenolsalicylat) biały proszek. krystal., bez smaku, zapachu, w wodzie nierozpuszcz., tylko w wyskoku, eterze, 1·0—2·0 *p. d.* — 10·0 *p. die*, w proszk., tabletk., mixt.; zewn. jako zasypka (czysty, l. *ãã* z amylum), rozpuszcz. w alkohol. l. eterze do płukań, okładów do maści. 1·0 = 4 kr.

Salophenum (Acetylparamidosalol) zawiera 50% kw. salicyl. blaszki krystaliczne, bez smaku, zapachu, rozpuszcz. w eterze, alkoholu, mało w wodzie gorącej, w dawce po 4·0—6·0 *p. die* stosow. jako antineuralg., antirheumat. 1·0 = 18 kr.

Saluminum (sol. i insolubile) = Aluminium salicylicum do zasypek, wdmuchiwań do nosa w ozaena. 1·0 = 8 kr.

***Salviae folia** 0·50—2·0 *p. d.* w proszk. l. infus. (5·0—15·0: 100—200 col.), jako płukanka do ust, gardła (infus.), do przestrzykiwań, zmywań i t. d. 10·0 = 6 kr. — ***Aqua S.** 100 = 12 kr. — **Extr. S.** 0·50—1·50 *p. d.* k. r. d. — 1·0 = 5 kr. **Ol. aether. S.** 1—3 kropli k. r. d.; do płukań, kropli do zębów itd. 1·0 = 5 kr.

***Sambuci flores** podobnie jak flor. chamomil. w inf. (5·0—15·0: 100—200). 10·0 = 2 kr. — **Aqua S.** 100·0 = 12 kr. — **Roob. S.** (succus s. inspisatum) łyżeczk., do mixt. (10·0—30·0: 100). 10·0 = 4 kr.

Sanguinariae canadens. rad. 0·20—0·60 *p. d* w proszk., pig., decoct. (2·0—5·0: 100—200 col.). — **Sanguinarium** 0·005—0·008 *p. d.* jako expector; 0·01—0·02 *p. d.* — 0·05 *p. die* jako emetocathartic.

Sanguis draconis (resina draconis) do plastr., zasypek. 10·0 = 14 kr.

Santali lign. zob. **Lignum Santali.**

Santoninoxim wew. 0·075—0·10 w proszku jako anthelminticum w miejsce santoniny.

***Santoninum** 0·03—0·10 *p. d.* — 0·30! *p. die* w proszk., pig., do lewatyw (0·05—0·10: 50), do czopków (0·05—0·10). 0·10 = 1 kr. — ***Trochisci S.** (0·025—0·05). 10 szt. = 8 kr. — **Natrium santon.** 0·10—0·20 *p. d.* 2—3 r. d. w proszk., pig. 1·0 = 10 kr. — **Calcium santon** 1·0 = 10 kr.

***Sapo kalinus, virid.** 100·0 = 10 kr. — ***S. medicinal.** (amygdal.). 10·0 = 7 kr. — ***S. venetus** (oleac). 10·0 = 4 kr. — **S. jalapinus** wew. 0·10—0·30 k. r. d. w pig. 1·0 = 10 kr. — **S. picis** 10·0 = 4 kr. — **S. sulfuricus.** — ***Spiritus saponatus** 10·0 = 2 kr. — ***Spir. saponis kalini** do nacierań, zmywań, kąpieli ($^1/_4$—1 klg. na kąpiel). 1·0 = 4 kr. — **Spir. saponato camphorat.** zewn. do nacierań.

Saponariae herb. infus. (10·0—30·0 : 100—200 col.). 10·0 = 3 kr. — **Rad. sapon.** w decoct. i infus. 10·0 = 3 kr. — **Extr. sapon.** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt. 1·0 = 3 kr.

***Sarsaparillae rad.** wewn. 1·0—2·0 *p. d.* w pig., w decoct. (15·0—60·0: 250—300 col.), w macerac. alkohol. lub wodnej. 10·0 = 6 kr. — ***Decoct. Sars. composit. fortius** (Zittman). 100·0 = 48 kr. — ***Decoct Sars. Zittmani mitius** 100·0 = 30 kr. — **Extr. Sars.** 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 15 kr. — **Syrup. Sars. compos.** (Roob Laffecteur) 1—2 łyżeczk. 2—4 r. dz.; wskazania jak decoct. Sarsap.

***Sassafras rad.** wchodzi w skład species lignor. 10·0 = 2 kr.

Scamonium halepense (resina) 0·05—0·15 *p. d.* k. r. d.; w dawkach 0·30—0·60 *p. d.* co godz. jako drastic. w pig., proszk., emuls. 1·0 = 6 kr.

***Scillae bulbus** (rad.) wewn. 0·03—0·20—0·50! *p. d.* 3—4 r. d. w proszk., pig., decoct, infus. (1·0—3·0: 100); zew. do maści (1·0: 4·0), do okładów (w infus. 5·0—10·0: 200). 1·0 = 2 kr. — ***Acetum Sc.** 2·0—5·0 *p. d.* k. r. d. w mixt.; zew. do zmy-

wań, lewat., płukań. 10·0 = 3 kr. — ***Extr. Sc.** 0·05—0·20! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., mixt. 1·0 = 5 kr. — ***Oxymel. Sc.** łyżeczk., do mixt. (10·0—20·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — **Tinct. Sc.** 10—20 kropli (0·50—1·50) *p. d.* k. r. d. 10·0 = 4 kr.

Scopoliae lucid. folia jako Tinct. Scop. (1·0 : 8·0 alk.); 20 kropli *p. d.*, do ócz jako midriatic. — **Scopolaminum hydrochloric.** stosow. podobnie jak atropin., w rozczynie (1—2%) nie podnosi parcia śródocznego, działa silniej niż atropin. wewn. 0·0002 — 0·0005! *pr. d.* podsk. 0·0001 jako sedativ. u umysł. chorych.. 0·01 = 13 kr.

Scoparinum 0·50—1·0 *p. d.* w proszk., pig., podskórnie 0·03—0·06 *p. d.* 0·10 = 30 kr.

Sebum ovile constit. do maści, mydeł, czopk. i t. d. 100·0 = 15 kr.

***Secale cornutum** wew. 0·30—0·60—1·0! co 2—4 godz (w celu wzmocnienia bólów co ¼ godz. po 1·0—5·0. *p. die*) w pig., proszk., infus., decoct. (2·0—5·0 : 100), zew. w proszk., w infus. (2·01—5·0 : 100·0) do lewat., przestrzyk. 1·0 = 1 kr. — **Extr. secal. cornuti** zob. Ergotin. 1·0 = 6 kr. — **Tinct sec. cornuti** 0·50—2·0 *p. d.* — 8·0 *p. die* w mixt. 10·0 = 20 kr.

***Senegae rad.** 0·50—2·0 *p. d.* w proszk., pig., infus. lub decoct. (5·0—15·0 : 100—200 col.). 10·0 = 7 kr. — ***Syrup. S.** łyżeczk., do mixt. 10·0 = 5 kr.

***Sennae** (alexandrinae) **folia** 0·30—0·50 *p. d.* k. r. d.; jako laxans 0·50—2·0 *p. d.* (1—2 razy), jako silny purgans 2·0—5·0 *p. d.* w pig., proszk., infus. (5·0—20·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — ***Fol. Sennae sine resina** (F. S. Spirit. extract.). 10·0 = 8 kr. — ***Electuarium lenitivum S.** łyżeczk. lub do mixt. 10·0 = 6 kr. — ***Infus. Senn. composit.** (Aqua laxativ. Viennensis) łyżeczk. — łyżkami 50·0 *p. d.* 10·0 = 4 kr. — ***Spec. laxant. St. Germain** łyżeczkę na filiżankę infus. 10·0 = 8 kr. — ***Syrup Sennae c. Manna** (mannatus) łyżeczk. lub w mixt. 10·0 = 3 kr. — **Acidum cathartinicum** 0·30—0·50 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., pig., mixt., podskórnie 0·20—0·30 *p. d.* (z rozczynu alkohol.). 0·10 = 2 kr.

***Serpylli herb.** do spec.; zewn. do okładów, kąpieli i t. d. 10·0 = 1 kr. — **Ol. Serp.** 2 kropl. *p. d.* k. r. d.; do maści. 1·0 = 4 kr. — **Spirit. Serp.** zewn. 100·0 = 20 kr.

Sesami oleum jak Ol. amygdal. 10·0 = 2 kr.

***Sinapis Semen** wew. 1·0—4·0 *p. d.* 2—3 r. dz. w proszk., infus. (2·0—10·0 : 100), macer. (5·0—15·0 : 100), z mlekiem (25·0—50·0 : 500); zewn. w infus. do płukan. ust, gardła, zmywań, okładów, kąpieli (100·0—250·0 na kąpiel), do pryszczydeł, kataplasm. 100·0 = 18 kr. — ***Farina Sinap.** — **Ol. sinap.** 0·004—0·01 *p. d.* k. r. d. w emuls.; zewn. rozpuszcz. w alkohol. lub olejach (0·20—1·0 : 25). 1·0 = 12 kr. — ***Spirit. Sinap.** wew. 2—10 kropl. *p. d.* k. r. d.; zew. jako rubefac. 10·0 = 4 kr. — **Charta sinap.** Kartka = 8 kr.

Solaninum hydrochloricum 0·05—0·10! *p. d.* — 0·50 *p. die* w pig., w proszk., podskór. 0·05 *p. d.* (z 1% roczczynu). 0·01 = 8 kr.
Solutol przeważnie do dezinfekcyi. 10·0 = 3 kr.
Solveol jako desinfic. i antiseptic. przewyższa w działaniu kreolinę, kw. karbol., nie jest trujący, (0·5% solveol daje te same usługi co 2% kw. karbol.). 10·0=11 kr.
Solvin S. Polysolve przetwór uzysk. z oleju rącznikowego stos. jako constituens do maści.
Somnal 2·0—4·0 *p. d.* jako hypnoticum. 1·0=6 kr.
Sozal proszek kryst. rozp. w wodzie używ. w 1% rożczynie do okładów jak Liquor alum. acetic. 1·0 = 3 kr.
Sozojodolum; Kalium sozojodolicum 1·0 = 15 kr. — **Acidum sozojod; Hydrarg. soz.** żółty proszek nierozp. stosowany zewn. w kile i chorobach skórnych. 1·0 = 24 kr. **Natrium sozojodolic.** proszek bez zapachu, podobnie stosow. jak jodoform w chorob. skórnych i kile, w proszk., maśc., rozpuszcz. w wodzie i alkoh. 1·0 = 16 kr. **Zincum sozojod.** adstring. i antisept. do przepłukiwań (1—2%) pęcherza cewki; w maści (5—10%) w odmrożeniach, wysypkach; w proszku jako zasyka w otitis med. 1·0 = 20 kr.
Spartii scoparii herb. i **flores** w infus., decoct. (5·0—20·0: 100—300), jako diuretic. — **Sparteinum sulfuric** 0·01—0·03 *p. d.* 2—4 r. dz. — 0·10—0·25 *p. die* w pig., rozpuszcz. w wodzie. 0·10 = 5 kr.
***Species amaricantes** (Hb. Absynth., Centauri min., Flav aurant. *āā* 20, Fol. trifol. fibr., rad. Calam., rad. Gent. *āā* 10, cort. cinam. 2·50) stosow. jak infus. (5·0—15·0 : 100 col.). 100·0 = 26 kr. — ***Spec. aromaticae** (Hb. Salv., Menth., pip., flor. Lavand. *āā*) wew. jak poprzed.; zew. do okładów (w infus.) kąpieli (½—1 klg.). 100·0 = 36 kr. — ***Spec. aromat. pro cataplasm.** 100·0 = 47 kr. — **Sp. diureticae** 2 łyżeczki na 6 filiż. wody a 4 filiż. col. wypić w ciągu dnia. — ***Spec. emollientes** do kataplasm. 100·0 = 18 kr. — ***Spec laxant St. Germain** zob. Senna. — ***Spec. lignorum** zob. Guajaci lign. — ***Spec. pectorales** zob. Altheae.
***Spilanthis oleraceae hb.** 10·0 = 5 kr. do ***Tinct. Spilanth. compos.** stosow. w bólu zębów, do płukań ust. 10·0 = 6 kr.
Spiritus aetheris** (Liquor mineralis Hoffmanni) 10—30 kropl. czysty lub w mixt. 10·0 = 8 kr. — **Spirit. aether. nitrosi** (Spir. nitr. dulc.) wewn. kropl.; zewn. do płukań, penzlowań. 10·0 = 5 kr. —Spir. vini rectificatus** (concentratus). 100·0 = 10 kr. — ***Spir. vini dilutus** 100·0 = 8 kr. — ***Spir. vini Cognac.** 10·0 = 9 kr. — **Spir. frumenti.** 10·0 — 2 kr. — **Spir. solani tuberosi.**
Spongia compressa (gąbka); **Sp. carbolisata; Sp. tosta** (Carb. Spong.). 10·0 = 10 kr.
Staphisagriae semen tylko zewn. w proszk., maść, decoct (10·0—15·0 : 100) jako antiparasitic. 10·0 = 4 kr.
Stibium chloratum (Liquor stibii chlorat.; Butyrum Antymonii) środek żrący. 1·0 = 2 kr.

***Stibium sulfuratum aurant.** wewn. 0·015—0·10 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., trochisci (po 0·03). 1·0 = 5 kr.
— **sulfuratum nigrum** (laevigatum) 0·20—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w pig., proszk., trochisci (po 0·18). 10·0 = 3 kr.
***Stramonii folia** wewn. 0·03—0·15—0·30! *p. d.* 3—4 r. dz. — 1·0! *p. die*, w proszk., pig., infus. (0·20—1·0 : 100); zewn. do palenia (Cigarettes antispasmodiques), do maści (1·0 : 10). 10·0 = 2 kr. — **Extr. Str.** 0·01—0·10! *p. d.* — 0·40! *p. die*, zewn. do wcierań, wody do ócz (0·50—2·0 : 100), do maści (1·0 : 25). 1·0 = 7 kr. — **Sem. Str.** 0·01—0·10 *p. d.* **Tinct. Str.** 5—10 kropli. (0·50!) *p. d.* — 2·0! *p. die.*
Strontium bromatum kryształ. igiełki łatwo rozpuszcz. w wodzie 1·0 *p. d.* — 4·0 *p. die*, w dyspeps., gastralg., hysteryi. 10·0 = 3 kr.
— **jodatum** w tej samej dawce co kalium jod. i w miejsce tegoż 1·0 = 10 kr.
— **lacticum** proszek biały, ziarnisty, 1·0 *p. d.* 2—3 r. d. w chorobach nerek, białkomoczu u ciężarnych, także przeciw tasiemcowi. 1·0 = 4 kr.
Strophanti hispidi (semen) w infus. lub decoct. zamiast digitalis; do ***Tinct. Stroph. h.** (1·0 : 20) 5—15 kropli (1·0) *p. d.* 2—4 r. d. — 40! kropli (3·0!) *p. die.* 1·0 = 2 kr. — **Strophantinum** bardzo silnie trujący, mało wypróbowany 0·0001—0·0005 *p. d.* rozpuszcz w alkaliczn. wodach lub stos. pigułkach. 0·01 = 3 kr.
***Strychnos nux vomica** (semen strychni) 0·03—0·12! *p. d.* — 0·50! *p. die* w proszk., pig., do lewatyw (w decot 0·25—0·50 : 100). 1·0 = 1 kr. — ***Extr. Str.** (nuc vomic. spirit.) 0·01—0·05! *p. d.* — 0·15! *p. die* w proszk., pig. 1·0 = 14 kr. — ***Tinct. Str.** (Tinct. nuc. vomic.) 0·10—1·0! *p. d.* — 3·0! *p. die*; zew. do nacierań. 10·0 = 4 kr. **Tinct. nuc. vomic. aetherea; Strychninum purum** i ***Str. nitricum** 0·003—0·007! *p. d.* — 0·02! *p. die* w proszk., pig.; zewn. w rozpuszcz. w olejach lub maści (0·05—0·30 : 10), podskórnie (1% roczczyn.) 0·001—0·01 *p. d.* 1—2 r. dz. 0·01 = 1 kr. — **Str. arsenicosum** podskórnie 0·001—0·004 *p. d.* — **Str. aceticum** i **Str. sulfuricum** stosow. jak Str. nitricum. 0·01 = 1 kr.
***Styrax liquidus** (Balsam Styr., Ambra liquid.) wewn. 0·50 2·0 k. r. dz. w pig. lub rozpuszcz. w alkoh.; zewn. do maści, liniment. *āā* Ol. Olivar. 10·0 = 7 kr. — **Linimentum Styrax.** (Styrax 3, Ol. Oliv. 6, Spir. vini 1); — **Ungu. Styrac. sulfuratum** antiscabiotic. 10·0 = 8 kr.
Succinum jako proszek do kadzideł. 10·0 = 5 kr. — **Ol. Suc.** 5—15 kropl. *p. d.* k. r. d. w pig., kapsułk., jako krople do uszów, zębow itd. 10·0 = 3 kr.
Sulfonalum kryształki bez smaku, zapachu, 1·0—3·0 *p. d.* jako hypnotic, aż 4·0! *p. d.* — 8·0! *p. die*, w pig., pastylk., z gorącą herbatą, rosołem itd. 1·0 = 7 kr.
***Sulfur sublimatum** i **Sulfur sublimat. depuratum** (flores Sulfuris) wewn. 0·30—1·0 *p. d.* k r. d.; jako laxans 2·0—8·0 *p. d.* w proszk., trochisci (po 0·18); wewn. do

wdmuchiwań gardła, krtani, do płukań w emulsyi (1·0—2·0 : 100), do nakadzań, maści (1·0 : 2—5). 10·0 = 3 kr. — ***Ung. sulfurat.** antiscabiotic. 10·0 = 5 kr. — ***Sulfur praecipitatum** (Lac. sulfuris mleko siarczane) 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. jako laxans 1·0—2·0. 10·0 = 8 kr. — **Sulf. chloratum** do pędzlow. — **Sulf. jodatum** wewn. 0·05—0·10 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., glycerynie; zewn. do maści, mydeł. 1·0 = 10 kr.

Symphorol N. (Natr. coffeïnosulfuricum) wewn., 1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku, działa moczopędnie. 1·0 = 25 kr

Syrupus Diacodii zob. Papaver.

— ***Menthae.** 10·0 = 4 kr.

***Syrupus Mororum** 10·0 = 3 kr.

— ***Rubium.** 10·0 = 3 kr.

— ***Rubi ideae.** 10·0 = 3 kr.

Talcum praeparatum zob. Alumen plumosum.

Tamarindi Pulpa Tamarindorum cruda, zewn. w decoct. (25·0—60·0 : 1000) jako napój; (8·0—50·0 : 100—300 Aqu.), jako laxans. — ***Pulp. Tamar. depurata** 25·0—60·0 *p. d.* k. r. d. czysta lub mixt, powidełk.; do lewatyw. 10·0 = 6 kr.

Tanaceti herb. 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., infus. (10·0 —20 : 100). 10·0 = 2 kr. — **Flores T., Oleum Ta.** 1—2 kropli k. r. d. w alkoh. lub z olejami; zewn. do nacierań. 1·0 = 15 kr.

Tannalbin proszek żółtawy; 1·0 *p. d.* k. r. d. dzieciom 0·5 *p. d.* w biegunkach, w gruźlicy jelit, w nephritis. 1·0 = 6 kr.

Tannalum (Aluminium tannicotartar.) wewn. jako środek ściągający do zasypek, zadmuchiwań, wcierań i penzlowań (20%.) 1·0 = 10 kr.

Tannigen szary proszek nierozp. w wodzie rozszczepia się w jelitach uwalniając kw. karbnik.; wewn. na koniec noża k. r. d.; zewn. do nadmuchiwań. 1·0 = 10 kr.

Taraxaci folia do species, decoct. (10·0—15·0 : 100). 100 = 10 kr. — ***Rad. Tarax.** tak samo stosow. 10·0 = 1 kr. — ***Extract. Tarax.** 10·0—30·0 *p. d.* 10·0 = 16 kr.

Tartarus boraxatus (kalium tartaric. boraxat.) 0·50—2·0 *p. d.* w rozpuszcz. (jako diureticum), 5·0—7·0 *p. d.* jako laxans. 10·0 = 15 kr.

— **depuratus** zob. kalium hydrotartaricum.

— **natronatus** zob. Kalium natrotartaric.

— **stibiatus** zob. Kalium stibiotartaric.

Taxi baccatae folia 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., inf. (0·50—2·0 : 100). Extr. T. b. 0·05—0·30 *p. d.*

***Terebinthina** (communis) zewn. do maści, plastr. (1·0 : 3) 100 = 8 kr. — ***Tereb veneta.** wewn. 0·30—1·0 *p. d.* k. r. dz. w pig., emulsyi; zewn. do przestrzykiw. (1·0—4·0 : 100), wziewań, maści, liniment., lewatyw (4·0—8·0). 10·0 = 3 kr. — **Tereb. cocta** stosow. tak samo. — ***Ol. Tereb.** 100 = 13 kr. — ***Ol. T. rectificatum** 10·0 = 2 kr. — **Sapo Tereb., Ungu. Tereb.** stosow. szczególnie w odmrożeniach. 1·0 = 4 kr.

Terpinolum płyn bezbarwny, lotny, w wodzie nierozpuszcz.,

stosow. w nieżytach dróg oddech. 0·10—0·50 *p. d.* w kaps. 1·0 = 5 kr.

Terpinum hydratum 0·20—0·40 *p. d.* — 1·0 *p. die*, w proszkach, pig., mixt. 1·0 = 3 kr.

Tetronalum kryształki rombiczne, bezbarwne, w wodzie słabo rozpuszcz, 1·0 *p. d.* jako hypnotic. 1·0 = 60 kr.

Teucrinum (Teucrium Scordium) płyn ostrego smaku, zapachu czosnku, stosow. w miejscowej gruźlicy celem wywołania reakcyi, 3·0 na jedno zastrzyknięcie; wewn. 0·50 *p. d.* jako stomac. 1·0 = 3 złr.

Thallinum sulfuricum wewn. 0·20—0·50 *p. d.* jako antipyretic. rozpuszcz. w wodzie lub winie, z dodatkiem Syrup. cortic. aurantior.; zewn. do przestrzyk. (1—2%) do świeczek. 1·0 = 40 kr. — Tak samo stosuje się **Thall. tannicum** 1·0 = 25 kr. i **Thall. tartaricum** 1·0 = 35 kr.

***Theae folia** 10·0 = 16 kr. — **Theinum** zob. Coffeinum.

Theobrominum natriosalicylicum zob. Diuretinum.

Thermodinum (oxyphenylurethan) kryształki słabo w wodzie rozpuszcz., antipyretic. w dawce 0·50—0·70 *p. d.* (dla dzieci 0·20—0·30). 1·0 = 20 kr.

Thilanin constit. do maści, zawiera 3% siarki. 1·0 = 5 kr.

Thioform (Bismuthum dithiosalicylicum) 0·3 *p. d.* jako antyseptyk kiszkowy; zewn. czysty do zasypek na wrzody, oparzenia. 1·0 = 10 kr.

Thiolum (fabric. Riedel) jako **Th. siccum** 10·0 = 90 kr. brunatny proszek i **Th. liquidum** 10·0 = 30 kr. ciecz ciemnobrunatna syrupowata, oba łatwo w wodzie rozpuszcz. stosow. zewn. w rozpuszcz. (10%) w ostrych zapalnych chorobach skóry.

Thiophendijodid. tabliczki krystal., nierozpuszcz. w wodzie, stosow. w proszku zam. jodoformu lub w postaci gazy (10%). 1·0 = 60 kr.

Thioresorcinum szary proszek nierozp. w wodzie polec. w miejsce jodoformu; do maści 5%. 1·0 = 8 kr.

Thiosinaminum polecony do wstrzykiwań podskórnych w liszaju żrącym (lupus). 1·0 = 18 kr.

Thujae frond. tylko zewn. jako zasypka. 10·0 = 3 kr.

Thymi herb. i **Ol.** stosow. jak Herb i Ol. Serpylli. 1.0 = 3 kr.

***Thymolum** 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. jako antifermentativ.; 1·0—2·0! *p. d.* jako antifebril., antirheumatic, w proszku lub rozpuszcz. w alkohol., alkaliach; zewn. jak acid. carbolic. 1·0 = 8 kr.

Thyreoidinum siccatum (Merk) w niskiej ciepłocie wysuszony i sproszkowany gruczoł tarczykowy owcy. 0·1—0·2 *pro die* w proszku lub pastylkach postępując w górę aż do 0·4 *pro die* stos. w myxoedema, psoriaris. 1·0 = 30 kr.

Thyrojodin działający składnik gruczołu tarczykowego, około 10% jodu zawierający (w handlu znajduje się mieszanina z cukrem w tym stosunku że 1·0 mieszaniny zawiera $^3/_{10}$ jodu, 0·3— *pro dosi* 1—3 razy dnia w proszku, tabletkach — najwyżej 2.0—4·0 *pro die*; dzieciom o połowę mniej.

***Tiliae flores** 10·0 = 3 kr. stosow. jak Flor. Sambucci.

***Tinct. amara** (Hb. centauri, Fruct. aurant. immat., Rad. Gent., Rhiz. Zedoar) 20—60 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0 = 5 kr.

Tinct. aromatica (Cort. Cinam. Cas. 5, Rh. Zing. 2, Fruct. Cardam, Caryoph. *āā* 1:50 Spirit. diluti). 10·0 = 4 kr. — **Tinct. aromat. acida.** 10·0 = 4 kr.

Tolypyrinum (fabric. Riedel) kryształki bezbarwne, smaku gorzkiego, w wodzie rozpuszcz., działa podobnie jak antipyrina (antineuralg., antirheum.) 1·0 *p. d.* co godz. (4 proszki). 1·0 = 20 kr.

Tolysalum (Tolypir. salicylicum) kryształy w wodzie rozpuszcz. działa podobnie jak poprzedni 1·0—2·0 *p. d.* co godz. (6·0! *p. die*). 1·0 = 15 kr.

Tormentillae rhiz. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., decoct. (5·0—20·0:100), zewn. do płukań, przestrzyk., okładów. 10·0 = 4 kr.

Tragacantha (gummi) wewn. 1·0—4·0 *p. d.*; zewn. jako emulg, constit. 10·0 = 16 kr.

Tribromphenol zob. Bromol.

***Trifolii fibrini fol.** 10·0 = 4 kr. — ***Extr. Trif. f.** 10 = 18 kr., stosow. jak Fol. i Extr. Centauri.

Trimethylaminum zob. Ppropilaminum.

Trionalum delikatne kryształki, rozpuszcz. w letniej wodzie 1·0—1·50 *p. d.* ma działać pewnie w bezsenn. 1·0 = 16 kr.

Tritici farina 100 = 8 kr.

Trypsinum 0·10 = 10 kr., stosow. jak pancreatinin.

Tumenolum constit. dla maści, także rozpuszcz. w alkoh. jako tinct., pasta, stosow. w chorob. skóry. 1·0 = 7 kr.

Tussol (Antipyrin. phenolo-glycolicum) proszek w wodzie rozpuszcz.; stosow. w krztuścu, w dawce do 1 roku 0·01; do 3 lat 0·10; do 5 lat 0·25 *p. d.* 1·0 = 18 kr.

***Unguent. aromaticum Autenriethi** zob. Kal. stibiotaric. 10·0 = 5 kr.

— **basilicum** (z Terebin.). 10·0 = 4 kr.

— **cereum** (cerae flav. 3, Ol. Oliv. 7).

— ***emolliens** zob. Cetaceum. 10·0 = 10 kr.

— ***simplex** zob. Axungia. 10·0 = 4 kr.

Uranium nitric. żółte w wodzie rozp. kryszt. 0·05—0·1 *p. d.* 2 razy dnia aż do 0·5—10 *p. d.* polecane w cukrówce. 1·0 = 20 kr.

Urethanum jako hypnotic. 1·0—30 *p. d.* także jako odtrutka w zatruciu strychniną (4·0—5·0) w proszk., (charta cerata), w kapsułk., w rozpuszcz. w wodzie; podskórnie 0·25 *p. d.* 1·0 = 10 kr.

Uricedinum 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. w skazie moczanowej. Mocz staje się alkalicznym. 10·0 = 45 kr.

Uropherinum salicylicum (Lith. theobrom. salicyl.) 3·0—4·0 *p. die* w roczczynie wodn.; moczopędny jak diuretinum. 1·0 = 4 kr.

Urotropinum rozp. w wodzie proszek oddz. alkalicz. posiada własn. rozpuszcz. kw. moczowego, 1·0—15 *p. d.* rozp., w wodzie rano zażyć. 0·10 = 4 kr.

***Uvae ursi folia** 0·50—3·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., decoct. (20·0—60:100 coll.) do species. 100 = 13 kr.
***Valerianae radix** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., maceracyi lub infus. (5·0—15·0:100); do lewatyw (w decoct). 10·0 = 4 kr. — **Aqua Valer.** 100 = 12 kr. — **Extr. Valer.** 0·50—1·0 *p. d.* w pig., mixt., do lewatyw. 1·0 = 3 kr. — ***Ol. Valer.** 1—4 kropli *p. d.* k. r. d. 1·0 = 10 kr. — ***Tinct. Valer.** 20—50 kropli *p. d.* 10·0 = 3 kr. — **Tinct. Valer. aether.** 10·0 = 5 kr. — **Tinct. Valer. ammoniata** 10·0—20 kropli *p. d.* k. r. d.
***Vanillae fruct.** 0·05—0·60 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., infus. (3·0—5·0:100); zew. jak corrig. consperg. 1·0=12 kr.— ***Tinct. V.** 30—60 kropli *p. d.* k. r. d. 1·0 = 3 kr. — **V. saccharata** (Elaeosacchar. V.). — **Vanillinum** 0·01—0·02 *p. d.* 2—3 r. dz. w proszk., pig., mixt. 0·10 = 15 kr.
***Vaselinum** zob. Paraffinum.
Veratri albi radix (rhiz.) 0·05—0·15—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., w infus. l. decoct. (0·30—1·0·100); zewn. jako proszek do wdmuchiwań do nosa, w decoct. do okładów, także do maści (1·0:5·0). 10·0 = 6 kr. — **Tinct. Ver.** 3—10 kropli (0·50!) *p.* . — 2·0! *p. die* z istotami klejkiemi; zew. do penzlow. 10·0 = 6 kr.
***Veratrinum** wew. 0·0005 —0·001 —0·005! *p. d.* — 0·02! *p. die* w pig., proszk., rozpuszcz. w alkoholu; zewn. do nacierań (0·10—0·50:10 alcohol.), do maści, podskórnie (0·001). 0·01 = 4 kr.
***Verbasci flores** 10·0 = 6 kr. — **V. folia** stosow. jak flor. i fol. Malvae.
Viburni prunifolii cort jako Extr. 2·0—5·0 *p. d.* 1—4 r. dz. 1·0 = 2 kr.
***Violae tricoloris herb.** 1·0—5·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., inf., decoct. (10·0—15·0:100), succus recens; zewn. do okładów, kąpieli (infus.). 100·0 = 14 kr.
Xeroform zob. Bismuthum tribomphen.
Xylolum wew. 15—30 kropli w kapsułk. 1·0 = 1 kr.
***Zedoariae rad** (rhiz) stosow. jak Rad. Zingiberis. 10·0=4 kr.
Zincum aceticum wewn. 0·03—0·10! *p. d.* k. r. d. — 0·30! *p. die* (jako środek wymiotny 0·50 aż do skutku); zewn. do płukań (1·0:100), do opatrunków, przemywań, przestrzykiwań (1·0—5·0:100), do cewki moczowej (0·25—1·0:100), do ucha (2·0—4·0:100), w maści (1·0—10·0). 1·0 = 1 kr.
— ***chloratum** wewn. 0·003—0·01—0·015! *p. d.* — 0·10 *p. die* rozpuszcz. w wodzie, eterze lub pigułk.; zew. w substancyi przeciw bólowi zębów, do opatrunków (1·0:100—500), do przestrzykiwań (0·25—0·50:100), do penzlow. (0·10—1·0:25), do maści (1·0:10·0), jako pasta żrąca (1·0:4·0 pulv. rad. alth.). 10·0 = 10 kr. — **Liquor Landolfi s.** Aurum chloratum (Zinc., aur., stib., Brom. chlorat. *āā* 1, Farina tritic.).
— **cyanatum** 0·005! *p. d.* postępując w górę aż do 0·03 *p. d.* 1—4 r. dz. w proszk., pig., do maści do ócz (0·10:1). 0·01= 1 kr. — **Z. ferrocyanat.** 0·03—0·15 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. 1·0 = 3 kr.

***Zincum oxydatum** 0·05—0·20—0·40 *p. d.* k. d. — 2·0 *p. die* w pig., proszk., mixt.; zewn. jako zasypka, proszek do oez (1·0: 1—5 sacch.), do wdmuchiwań do krtani, woda do óez (0·20—1·0:25), do maści (1·0—5·0:20), do ezopk. (1·0:5·0). 10·0 = 20 kr. — ***Unguent. Zinci oxydat** 10·0 = 12 kr.

— **phosphoratum** 0·001—0·005 *p. d.* 2—3 r. d. w pig., proszk., 0·10 = 1 kr.

— **sulfocarbolicum** tylko zewn. do okładów, opatrunk. (1·0:100—200), do przestrzykiwań do cewki (0·05—1·0:100), do pochwy (0·10—1·0:100). 1·0 = 2 kr.

— ***sulfuricum** 0·005—0·01—0·05! *p. d.* — 0·30! *p. die*; jak, alter. i nauseos; jako emetic. 0·30—0·50—0·80! *p. d.* aż do skutku; zew. do wdmuchiwań do nosa, krtani, óez (1·0:5·0 sacch.), do płukań gardła (0·10—0·50:100), do penzlow. (1—2%), do kąpieli, maści (0·10—1·0:100), jako środek żrący w pręcikach l. w zgęszczonym rozpuszcz. (1·0:2·0). 10·0 = 3 kr. — ***Collyrium adstring. luteum** (Zinc. sulf. 1, Aqu. 100, Spirit. ammon. chlor., Camphor., Crocus). 10·0 = 3 kr.

— **valerianicum** 0·03—0·06! *p. d.* — 0·30! *p. die* w proszk. lub pig. 1·0 = 4 kr.

***Zingiberis rad.** (rhiz) 0·30—1·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., powidełk., infus. (5·0—20·0:100); zew. do płukań (w infus. 10·0—15·0:100). 10·0 = 5 kr. — **Tinct. Z.** 10—30 kropli *p. d.* 10·0 = 5 kr.

Najwyższe dawki środków leczniczych

których lekarz przekraczać nie powinien nie oznaczywszy wykrzyknikiem (!)

	pro dosi	pro die
Acidum arsenicosum	0·005	0·02
„ carbolicum	0·10	0·50
Apomorphinum hydrochloricum	0·01	0·05
Aqua Amygdalarum amarum concentrata. .	1·50	5·00
„ Laurocerasi	1·50	5·00
Argentum nitricum	0·03	0·20
Atropinum sulphuricum	0·001	0·003
Cantharides	0·05	0·20
Chloralum hydratum	3·00	6·00
Chloroformium	0·50	1·00
Cocainum hydrochloricum	0·10	0·30
Codeinum mur.	0·05	0·15
Codeinum phosph	0·10	0·40
Coffeinum	0·20	0·60
Cuprum sulfuricum qua emeticum . . .	0·40	—
Extractum Aconiti radicis	0·03	0·12
„ Belladonnae foliorum..	0·05	0·20
„ Cannabis Indicae	0·10	0·30
„ Colocynthidis	0·05	0·20
„ Conii herbae	0·20	0·60
„ Hyosciami foliorum	0·10	0·50
„ Opii	0·10	0·40
„ Scillae	0·20	1·00
„ Secalis cornuti	0·50	1·50
„ Strychni	0·05	0·15
Folia Belladonnae	0·20	0·60
„ Digitalis	0·20	0·60
„ Hyoscyami	0·30	1·00
„ Stramonii	0·30	1·00
Fructus Colocynthidis	0·30	1·00
Herba Conii	0·30	2·00
Hydrargyrum bichloratum corrosivum . . .	0·03	0·10
„ bijodatum rubrum	0·03	0·10
„ jodatum flavum	0·05	0·20
„ oxydatum flavum	0·03	0·10
Jodoformium	0·20	1·00
Jodum	0·03	0·10
Kreosotum	0·10	0·50

	pro dosi	pro die
Lactucarium	0·30	1·00
Morphinum hydrochloricum	0·03	0·12
Oleum Crotonis	0·05	0·10
Opium	0·15	0·50
Paraldehydum	5·0	10·0
Phenacetinum	0·50	3·0
Phosphorum	0·001	0·005
Physostigminum salicylicum	0·001	0·003
Pilocarpinum hydrochloricum	0·03	0·06
Plumbum aceticum	0·10	0·50
Radix Aconiti	0·10	0·50
„ Belladonnae	0·07	0·30
Santoninum	0·10	0·30
Secale cornutum	1·00	5·00
Semen Strychni	0·12	0·50
Solutio arsenicalis Fovleri	0·5	2·00
Stibium Kalio-tartaricum	0·2	0·50
Strychninum nitricum	0·007	0·02
Sulfonalum	4·0	8·0
Thallinum sulfur.	0·20	1·50
Tinctura Aconiti radicis	0·50	1·50
„ Belladonnae foliorum	1·00	4·00
„ Cantharidum	0·50	1·00
„ Colchici seminis	1·50	5·00
„ Digitalis	1·50	5·00
„ Jodi	0·30	1·00
„ Lobeliae	1·00	5·00
„ Opii crocata \ „ „ simplex /	1·50	5·00
„ Strophanthi	1·00	3·00
„ Strychni	1·00	3·00
Veratrinum	0·005	0·02
Vinum Colchici seminis	1·50	5·00
Zincum sulfuricum qua emeticum	0·80	—

Waga różnych dawek.

Łyżeczka cieczy waży mniej więcej 3—5 grm. Łyżeczka cukru, soli, siarki 2·5—5 gram., proszków różnych 2·50. Łyżka wody 15 grm. Łyżka syropu 20·0. Garść nasion 70—80 grm; Garść liści 20—30 gr. Szczypta kwiatu 2 grm. Litr wody dest. 1000·0; litr spirytusu 850; litr chloroformu 1480; litr oliwy 920·00 szklanka 200—250·0; kieliszek 70—80 grm.

SPIS ŚRODKÓW LEKARSKICH

ZAWARTYCH

W PODRĘCZNIKU TERAPEUTYCZNYM.

Acacia 1081.
Acetum pyrolignos. 163, 518.
— *aceticum conc.* 18.
— *arsenicos.* 37, 44, 45, 698, 704. 904, 905.
— *benzoic.* 737, 844, 855.
— *boricum* 307, 348, 423, 443, 845.
— *carbolicum.* 162, 330, 345. 366, 414, 415, 416, 501, 857, 886, 889, 890, 891.
— *citricum* 75, 76, 342, 315.
— *hyperosmic.* 673.
— *lacticum* 70, 262, 329, 355, 523, 533, 856.
— *muriaticum* 90, 145, 170, 171, 220, 230, 231, 257, 258, 389, 390, 395, 487, 532.
— *phosphoric.* 339.
— *picronitricum* 310.
— *pyrogallicum* 715, 996.
— *salicylicum* 53, 344, 374, 397, 434, 476, 503, 508, 514, 559, 795.
— *sclerotin.* 570.
— *sulfuric.* 104.
— *tannic.* zob. *tannin.*
— *thymic.* 413, 560.
Aconitin 627, 755, 926, 944.
Adeps benz. 11.
Adonis vernalis 863, 1185, 1194.
Aether aceticus 42, 80, 365.
— *sulfur.* 33, 40, 250, 261, 426. 499, 545, 777.
Aethylenum brom. 495.
Agaricin. 637, 638, 1093, 1094.
Airol 305.
Aloë 36, 235, 761, 766, 767, 768, 771, 773.
Althaea 51, 684.
Alumen 54, 120, 311, 409. 411. 497, 514, 558, 566, 667, 1140,
Alumnol 459, 521, 630.
Ammon brom. 43, 403, 486, 601, 614. 831, 841.
— *chlorat.* 156, 357, 687, 889, 1113.
— *citricum.* 241.
— *sulfoichthyol.* 16, 118, 318, 427, 484, 498, 524, 635, 636, 719, 814, 815, 818, 948.
Amylen. hydrat 270, 489.
Amylnitrit. 95.
Amylium nitrosum 405, 1003.
Amylum trit. 14, 16, 416, 417, 442.
— *orizae* 410.
Analgen 677, 752.
Anthrarobin 604, 605, 859, 908.
Antifebrin 150.
Antinervin 680.

Antinosin 178, 785.
Antipyrin 331, 358, 370, 590, 617, 674, 744, 751, 819, 837, 1128.
Antispasmin 848.
Apiolum 39.
Apocodein 144.
Apomorphin. 90, 143, 145, 221, 448, 778, 1112.
Aqua amygd. amar. 148, 732.
— *calcis* 304, 356, 446, 548.
— *cinamm* 6, 527, 535.
— *foeniculi* 548.
Aqua lauroceras. 100, 102, 126, 156, 227, 228, 292, 457, 623, 821, 824, 1197.
— *plumbi* 417.
Arbutin 917.
Argentum nitricum. 62, 108, 177, 318, 379, 440, 488, 546, 783, 1072.
Aristol 461.
Arnicae flor. 774, 1198.
Arsenic zob. *Ocid. arsi. Solutio arsen.*
Asa foetida 634.
Asaprol 940.
Atropin sol. 201, 465, 493, 578.
Balsam peruv. 317, 436, 444, 798, 964, 965, 966, 798
— *de Tolu* 117.
Belladonna 98, 102, 158, 177, 202. 251, 253, 269, 290, 291, 369, 371, 383, 398, 452, 466, 467, 479, 481, 491, 584. 651, 716, 757, 825, 827, 881, 882, 883, 1168, 1171.
Benzoës flor. 338, 425, 445, 474, 738.
Benzonaphtol 214, 538, 1149.
Betol 678.
Bismut salic. 377, 384, 385, 475, 539, 552, 553, 1155.
— *subnitr.* 123, 168, 181, 182, 186, 200, 259, 314, 408, 463, 542, 548, 549.
— *valerian.* 186.
Blattae orient. 739.
Bromalin 494.
Bromoform 842.
Butylchloral 748.
Cacti grandiflor. 809, 1184.
Calcium carbon. 228, 332. 893, 936.
— *oxyd.* 914.
— *phosphor.* 48, 934, 935.
Calomel 84, 282, 287, 373, 402, 458, 534, 586, 710, 793.
Campechu lign. 207.
Camphora 40, 41, 106, 111, 261, 265, 266, 323, 327, 364, 446. 499, 774, 775, 876, 1140, 1143.
Cantharid. tra 29, 34, 67.
Cascara Sagrada 760, 763.
Castoreum 23, 180, 643, 1007.
Chelidonium 166.
Chinae dct. 158, 361, 466, 527.
Chinin. ferrocitr. 245, 273.
— *muriat.* 256, 357, 598, 633, 656, 659.
— *sulfur.* 576, 973.
— *tannic.* 385, 464, 551, 921, 974,
Chloralhydrat 21, 33, 60, 94, 173, 272, 289, 349, 368, 399, 400, 646, 695, 709, 713, 831, 1143, 1145.
Chloroform 21, 71, 351, 509, 743, 899, 953, 954, 955, 956, 1166, 1167.
Chrysarobin 31, 438, 584, 603, 907, 909, 913.
Cocain 10', 159, 176, 184, 222, 257, 258, 324, 587, 617, 620, 621, 832, 1120.
Codein 149, 179, 229, 326, 729. 757, 1162, 1163.
Coffeinum 189, 456, 546, 1128, 1129, 1156.
Colchicum 81.
Collodium 80, 312, 315, 320, 498.
Colombo 213, 549, 1098, 1099.
Coloquint. 771.
Condurango 173, 174, 175.
Convallaria maj. 194, 732.
Coto tinct. 540.
Cotoinum 206.
Creolin 164, 498, 515.
Creosot zob. *Kreosotum.*
Cubebae 116, 117.
Cuprum arsenic. 46.
— *sulfur.* 110, 312, 682, 1015, 1021.
Curare 487, 1098.
Dermatol 1154.
Diaphtherin 951.
Digitalis 193, 194, 281, 450, 456, 458, 598, 802, 1180, 1182.

Diuretin 735, 979.
Doveri pulvis zob. *Pulvis Dov.*
Emplastr. diachylon 430, 431, 670,
— *hydrarg.* 485, 703, 829.
— *saponatum* 432, 434, 481, 703, 829.
Ergotinum 130, 295, 572, 575, 576, 706, 806, 878, 980, 983.
Eucaliptus 151, 152, 344, 661, 662.
Euchininum 657.
Eudoxin. 211.
Euphorin 593, 675.
Europhen 460, 461.
Exalgin 279, 746, 950, 1006.
Extractum haemostat. 131, 573.
— *belladonae* zob. *Belladona.*
— *chelidonii* zob. *Chelid.*
— *nucis vomic.* zob. *Nux vom.*
— *Quebracho* zob. *Quebr.*
— *viburni* zob. *Vibur.*
Ferrum albumin 431.
— *arsenic* 241.
— *carb. sacch.* 237, 278, 394, 697,
— *jodatum sacch.* 989, 1051, 1052.
— *lacticum* 242, 736, 1066.
— *oxyd. dial.* 238, 240.
— *pomat. (tra)* 271, 392, 903.
— *pulv.* 225.
— *pirophosph.* 243, 933.
— *reductum* 44, 236, 239.
— *sesquichl.* 129, 165, 2:4, 346, 352, 496, 976.
— *sulfur. pur.* 37, 233, 234, 475.
Ferratin 247, 471, 600.
Ferropyrin 289, 977.
Filix mas. 1077, 1079, 1080, 1083, 1085.
Flores sulf. 437, 446, 508, 511, 914, 915.
Formalin 429, 520, 6ı1.
Gelsemii extr. 750.
Gentiana 238, 334.
Glycerinum 15, 18.
Gosypii extr. 724.
Guajacetin 1107.
Guajacol 300, 480, 1104, 1105.
Gutti 450, 771.
Haemol 246, 1045.
Haemogallol 248.
Haemoglobinum 47, 48.
Hamamel 588, 725.
Herniaria 125, 293.
Hydrarg. bichlor. 20, 32, 299, 347, 472, 473, 474, 507, 607, 896, 997, 1013, 1018, 1019, 1031, 1035.
— *chlorat* zob. *Calomel.*
— *pp. alb.* 316, 419.
— *pp. flav.* 916, 1057.
— *protojod.* 1042, 1053, 1068.
— *salicyl.* 1038.
— *tannic.* 1043, 1044, 1067.
Hydrargyrol. 1020.
Hydrastis. extr. fl. 367, 577, 718.
Hydrast. hydrochl. 723.
Hydrastinin 574.
Hyosciami 102. 107, 157, 369, 453, 492, 683, 730, 781, 673.
Hyoscin 25, 281.
Ichthalbin 8, 320, 435.
Ichtyol 12, 91, 308, 315, 320, 438, 794, 946, 947.
Ipecac. 138, 156, 216, 378, 452, 681, 686, 690, 693, 731, 874.
Itrol 109.
Jaborandi 734.
Jalapa 85, 767, 771, 782.
Jod 351, 439, 699, 828.
Jodoform 86, 168, 298, 301, 302, 335, 584, 715, 817.
Jodol 786.
Juglandi 549.
Juniperus 285, 824, 911.
Kali aceticum 456.
— *arsenic.* 988.
— *bromat.* 23, 111, 197, 368, 370, 403, 486, 490.
— *carbon.* 511, 787.
— *chloric.* 52, 53, 63, 160, 341, 366, 557, 1010, 1011.
— *hypermang.* 38, 55, 161.
— *jodat.* 91, 97, 286, 439, 812, 1022, 1024, 1025.
Kamala 1077.
Kosso 1078.
Kreosotum 257, 298, 522, 526, 535, 606, 847, 992, 993, 994, 995, 996.
Lactophenin 1092, 1130.
Laudanum zob. *Opium.*
Liquor amm. anis. 89, 103, 140, 544, 546, 970, 1198.
— *alumin. acet.* 303, 381, 410.
— *kali acet.* 284.

Lithium benz. 337.
— *carbon.* 82, 786, 787.
— *chlorat.* 864.
— *citric.* 75, 76.
— *salicyl.* 77, 337.
Lobelia 88, 89. 97, 1001, 1197.
Lobelin. 99.
Lupulin 111, 266, 267, 291.
Lisidin 78.
Magn. carb. 226, 239, 376, 959.
— *salicyl.* 1131.
— *usta* 66, 225, 397, 648.
Methyl. coerul. 753.
— *salicyl.* 942.
Menthol 133, 135, 159, 254, 324, 422, 504, 529, 597, 622, 756, 758, 1166.
Migraenin 602.
Morph. mur. 7, 111, 137, 199, 383, 448, 449, 465, 824, 825, 1121, 1124.
Moschus 264, 404.
Myrthol 136, 154, 334, 530.
Naphtalin 212, 790, 1135.
Naphtol 9, 428, 429, 477, 506, 608, 609, 634, 799, 858, 960, 962, 967, 1137, 1138.
Natrum arsenic. 298, 697, 904.
— *benzoic.* 82, 288, 528, 536, 925.
— *bicarb.* 70, 86, 118, 137, 328, 386, 786, 787, 958, 959.
— *brom.* 272, 399, 466, 486, 712, 713, 714, 1000, 1142.
— *jodat.* 69, 711, 866.
— *nitros.* 96.
— *phosph.* 778.
— *salicyl.* 128, 263, 255, 340, 361, 375, 376, 592, 749, 861, 911, 1127.
— *sulf.* 255, 650.
Nitroglycerin 195, 196, 1090, 1091.
Nosophen 789, 959.
Nux vomica 29, 186, 336, 394, 467, 642, 651.
Oleum cadini 508, 606.
— *cajeputi* 188.
— *camphor.* 41.
— *eucalypt* 151, 152.
— *hyoscyam.* 741, 780, 781, 862,
— *fagi* 436, 915, 961.
— *jecor. aselli* 929, 937, 938, 986. 991.
Oleum lavandul. 151.
— *petrae* 798.
— *rusci* 426, 437, 510.
— *terebinth.* 67, 133, 152, 250, 363, 451, 501, 531, 579, 635, 860.
Opium pur. 51, 54, 130, 203, 263, 333, 374, 375, 385, 406, 564, 572, 820, 918, 1039, 1040, 1041, 1048, 1097, 1153.
Opii extr. aquos. 1, 97, 102, 202, 268, 291, 341, 370, 478, 566, 585, 717, 742, 781, 811, 1042, 1099, 1119, 1125, 1151.
— *tinct.* 51, 54, 180, 183, 208, 256, 259, 260, 288, 292, 369, 376, 382, 398, 498, 540, 541, 562, 571, 644, 731, 822, 949, 953, 957, 1113, 1117, 1118.
Orexin 49, 891, 616.
Papain 219.
Papaiotin 350.
Paraldehyd 27, 92, 707.
Pelletierin. 1003.
Pepsin 170, 236, 362, 389, 395.
Peronin 1108, 1109, 1110, 1111.
Phenacetin 71, 591, 594, 595, 654, 1129.
Phosphor 927, 928, 929, 930.
Physostigmin 280.
Pilocarpin 326, 362, 690, 691, 887, 1088.
Piperazin 79.
Piperin 696.
Pix liquida 511.
Plumbum acet. 122, 411, 512, 513, 580, 585. 672, 920.
— *jodat.* 483.
Podophyllin 651, 766, 770.
Propylamin 277.
Pulvis Doveri 146, 213, 384, 542, 551, 552, 553, 1094, 1133.
Punic. granat. 1075, 1076.
Quebrachin 455.
Quebracho extr. 87, 454.
Ratanh. 208, 551.
Resorcin 13, 20, 93, 121, 175, 220, 312, 313, 314, 318, 319, 412, 421, 442, 444, 508, 537, 541, 664, 700, 822, 999, 1018.
Rheum 84, 172, 235, 237, 386, 684, 760, 762, 766, 768, 769, 771.

Sabina 311.
Saccharinum 328.
Sal. amar. 64.
— *therm. Carol.* 224.
Salep dect. 205, 1132.
Salipyrin 653, 939, 1091.
Salol 80, 115, 127, 203, 297, 377. 420, 422, 539, 553, 679, 795, 924.
Salophen 676, 912, 941.
Salviae fol. 50.
Santonin 83, 84, 791.
Sapo medic. 767, 770.
— *virid.* 10, 437, 510, 662.
Scilla 91, 105.
Secale cornut. 6, 59, 567, 569, 571, 583, 721, 722.
Senegae 139, 692, 873.
Sennae fol. 64, 66,
Sol. arsen. Fowleri 240, 271, 392, 599, 600, 659, 660, 662, 663, 702, 747, 903, 952, 1073.
Sol. Vlemingkx 17.
Solveol 519.
Somnal 640.
Sozojodol 851.
Spartein 191, 808, 1018, 1195.
Spirit. camphor. 19.
— *sapo. kal.* 441,
Stib. sulf. aur. 142, 449, 450, 775, 966, 1016.
Stramonii folia 102.
Strontium 225, 388, 736, 1082.
Strophantus 193, 457, 803, 1183.
Strychnin 28, 48, 68, 182, 183, 468.
Styrax 964.
Sulfonal 22, 274, 847, 1086.
Sulfur praec. 13, 14, 437, 446, 508, 511, 606, 914, 915, zob. *Flores sulf.*
— *aur. ant.* zob. *Stibium.*
Talcum 319, 397, 407, 408, 417, 475.
Tamarind. 759.
Tannin 107, 124, 200, 212, 297, 318, 323, 379, 499, 522, 525, 544, 564, 587, 625, 852, 918, 973, 1148, 1199.
Tannalbin 556.
Tannigen 215, 555.
Tannoform 210, 631.
Taraxac. 766, 768.
Tartarus stib. 217, 681, 693, 759.
Terpinhydrat 149, 837.
Terpinol 134, 447, 528.
Theobromin sal. 192, 283, 1187.
Thiol 18, 309.
Thymol 509, 846.
Tinct. absynth. 390, 526.
— *aconiti* 148, 835, 949.
— *amara* 230, 393.
— *belladon.* zob. *Belladona.*
— *benzöe* 15, 19, 155.
— *Bestuscheffi* 527.
— *cacti gl.* zob. *Cact. gl.*
— *cantharid.* 29 34, 67.
— *cascarae sagrad* zob. *Cascara.*
— *capsici* 34, 35, 872.
— *chinae comp.* 172.
— *cinnam.* 259, 725.
— *colombo* 398.
— *convall. maj.* 194, 732.
— *digitalis* 193, 194, 1181.
— *ferri acet.* 726.
— *ferri pomat.* 232, 392, 871, 903.
— *gallarum* 321, 482, 561, 562, 813.
— *haemostipt.* 568.
— *jodi* 59, 321, 345, 459, 482, 501, 511, 813, 814.
— *laudani* zob. *Opii.*
— *lobeliae* 88, 97, 1001.
— *myrrhae* 360, 366.
— *nerii Oleandr.* 810, 1085.
— *nuc. vomic.* 171, 172, 218, 228, 256.
— *Opii* zob. *Opium.*
— *ratanhae* 551.
— *rhei vin.* zob. *Rheum.*
— *rhur. arom.* 469, 470.
— *stramonii* 91, 369.
— *strophanti* zob. *Strophantus.*
— *thebaica* zob. *Opii.*
— *trifolii fibrin* 769.
— *valerianae* 188, 198, 256, 260, 263, 369, 492, 869, 1001, 1007.
— *veratri* 190.
Trional 26, 645.
Traumaticin 604, 909.
Tussol 843.
Unguent. diachyl 629.
— *emoll.* 15.
— *hydrarg.* 502, 827, 1026.
— *kali jod.* 1122.
Urethan 401, 714, 1087.

Urothropin 740, 853, 924.
Uvae ursi 125, 126, 293.
Valerian. inf. 325, 327, 492, 776.
— *tinct.* zob. *Tinct. Valer.*
Veratrinum 30, 743, 754, 956.
Viburn. prunif. extr. 372.
Vinum condurango 174.
— *stibiatum* 88, 89, 105, 260.
Vlemingkx zob. *Solutio Vl.*
Zincum carbonicum 314.
Zincum ferrocyan. 187.
— *oxyd.* 11, 14, 15, 16, 276, 278, 414, 421, 423, 442, 477, 490, 666, 670, 1004, 1005.
— *sozojodol* 792.
— *sulfocarbolic.* 119.
— *sulfuricum* 514, 516.
— *valerianic.* 275.
Xeroform 306.

Podręcznik terapeutyczny

Abortus (Poronienie).

Jeżeli poronienie nawykowe, wykazać przyczynę. Jeżeli przyczyną kiła, leczenie przeciwkiłowe nawet podczas ciąży, jeżeli jakieś cierpienie macicy, leczenie takowego, jeżeli choroby gorączkowe, należy zwalczać gorączkę. Strzedz chorej w okresie, w którym poprzednio roniła, i w okresach miesiączkowych, szczególniej w pierwszej połowie ciąży. Usunąć wpływy szkodliwe, podnoszące działanie tłoczni brzusznej, zabronić spółkowania, nadmiernego ruchu, trzęsącej jazdy i t. d. Wolne swobodne ubranie. — Unikać u osób krwistych czynników podniecających, napojów wyskokowych, silnych wrażeń. W razie krwawienia podczas ciąży, gdy nie odchodzą skrzepy krwi, i przy badaniu jaja wyczuć nie można, leczenie wstrzymujące poronienie i spokój.

1. *Extr. Opii aquosi 0·10, But. Cacao q. s. ut f. l. artis Suppositoria ad anum Nr. quinque.*
S. Rano i wieczorem czopek (i częściej).

2. *Tinct. Opii simpl. 10·00.*
S. 20—25 kropli rano i wieczorem w lewatywie.

W ostatnim czasie polecano też:

3. *Extr. fluid. Viburni prunifol. gtts. 10,* w połączeniu z 0·50 chloralu, dopóki bóle nie ustaną.

W następnych dniach:

4. *Ammon. bromat. 15·00, Extr. fluid. Viburn. 20·00, Aqu. dest. 120·00.*
S. 2 razy dz. łyżeczkę.

Polecają też włoscy autorowie *Asa foetida* tak w razie grożącego jak i nawykowego poronienia, w pierwszym razie daje się 3 razy dziennie lewatywę z 3 łyżek wody i do tego 15—20 kropli *trae asae foetidae*, w drugim razie należy podawać w pigułkach:

5. *Gummi resinae asae foetidae 6·0. f. l. a. pilul. sexaginta.*
S. 2 pigułki dziennie i powoli aż do 10 na dzień i znowu zniżać do dwóch, aż do porodu.

Gdy nie ma już nadziei utrzymania ciąży: środki pobudzające czynność porodową: zimne okłady na brzuch, wystrzykiwania do pochwy roztworami środków przeciwgnilnych (kwas karbolowy 3%. Creolina 1—2%). Gdy jajo wystąpiło z jamy do szyi macicy, można podać sporysz.

6. *Extr. secal. cornut. 2·00,*
Aqu. cinnam. 90·00,
Syrup. cinnam. 10·00.
MDS. Połowę na raz zażyć, a w razie potrzeby drugą połowę w 2 godziny.

Gdy krwawienie znaczne, zatamponowanie pochwy najpierw gazą jodoformową, poniżej zaś tamponami z waty, napojonemi gliceryną (zmienić za 6—10 godzin i przestrzyknąć pochwę) i podać 3 razy co godz. proszek.

7. *Rp. Phenacetini 0·30.*
Muriat. morphii 0·01.
Mfp. D. t. dos III.
S. Co godzinę proszek.

Jeżeli zachodzi możebność usunięcia jaja w całości, szczególniej, gdy odchody cuchnące, usunąć takowe zabiegiem ręcznym.

W razie krwawienia skutkiem pozostania resztek z jaja płodowego w macicy — wyskrobanie tychże tępą łyżeczką. Postępowanie przeciwgnilne.

Acne rosacea.

Usunąć przyczynę: nadużycia napojów wyskokowych, choroby przew. pokarm., narządu rodnego u kobiet, zaburzenia w krążeniu, choroby nosa i gardła. Wewnętrznie:

8. *Ichtalbin 15·0,*
Pulv. et ext. Liquirit. āā ad pill. 100.
S. 3 razy dnia 2—6 pigułek.

9. *Ichtyoli,*
Aqu. dest. āā 30·0.
S. 3 razy dnia po 20—40 kropli po jedzeniu.

Miejscowo:

10. *Naphtol b. 2·0,*
Sulf. depur. 8·0,
Vasel. flav.,
Sapon. virid. āā 5·0.
S. Na noc posmarować po dokładnem wymyciu mydłem

11. *Resorcin. alb. 20·0,*
Zinci oxydat. 5·0,
Terr. silic. 1·0,
Adp. benzoat. 14·0.
S. Jak wyżej.

Krótkotrwałe (8—10 sekund) okłady z dobrze ciepłej wody kilka razy po sobie, przez 8 dni, po czem pauza i na nowo (Heuss). Gdy skóra podrażniona, puder lub maść cynkowa.

W okresie późniejszym nacięcia nożykiem rozszerzonych naczyń lub nakłócia zapomocą elektrolizy, wreszcie wycięcie kawałków skóry.

Acne vulgaris.

Dyeta. środki przeczyszczające, zabronić: kawy, herbaty, wyskoku. Wewnętrznie.

12. *Ichtyol* (p. a. rosacea), lub:

Sulfur. depurat.
Elaeosacch. citri āā 20·0,
S. $^1/_2$—1 łyżeczki na noc.

Miejscowo: wyciskać zaskórniaki i ropnie gruczołowe i wymywać $^1/_2$% lysolem lub 1‰ sublimatem. Co wieczór myć przetłuszczonem mydłem Dra Eichhoff'a, naftalowem, siarczanem lub resorcynowo-siarczanem i mydliny zostawić przez noc; albo po zmyciu mydłem posmarować maścią:

13. *Sulfur. praecipit. 9·0,*
Resorcin. alb 4·0
Vaselin. flav. 17·0.
S. Maść.

14. *Sulfur. depurat 4·0.*
Zinc. oxyd.
Amyl. tritt. āā 8·0,
Vasel. flav. ad 40·0.
S. Maść.

Rano powyższe maści zmyć i nałożyć:

15. *Ungu. Emollient. 50·0,*
Zinc, oxyd. 5·0,
Glycerini p. 1·50,
Tinct. Benzoës 1·0,
S. Maść.

a gdy skóra podrażniona, posmarować:

16. *Ammon sulfoicht. 1·0,*
Zinc. oxyd.
Amyl. trit. āā 12·50,
Vasel. flav. 25·0.
Mf. Pasta. S. Maść.
przez dzień i noc, unikając mycia.

Gdy trądzik nie zajmuje twarzy a grzbiet, zalecić codzienną kąpiel i smarować:

17. *Sol. Vlemmingkx.*
Aqu. fervid āā 100·0,
S. Zewnętrznie.

Podobnie użyć można:

18. *Thiol. liquid. 10·0,*
Aqu. dest. 30·0,
Glycerin. p. 2·0.
S. Zewnętrznie.

19. *Ac. acetic. conc.*
Tct. Benzoës.
Spir. camphor. āā 6·0,
Spir. vini rect. ad 100·0.
S. Rano i wieczór gąbką skórę zmywać.

20. *Sublimat. corr. 0·2,*
Resorc. alb. 2·0,
Spir. vini rect. 100·0.
S. Jak wyżej.

Agrypnia (Bezsenność).

Uwzględnić przyczyny: Anaemia, Hysteria, Neurastenia, Dyspepsia.

Przy anaemii na wieczór wino, piwo, przy nawałach derivantia, letnie kąpiele, odpowiednia dyeta, unikanie męczącej umysłowej pracy, wczesne jadanie wieczerzy itd. Gdy te środki nie pomagają:

21. *Chloralhydrat 3—5·00,*
Aq. dest. 100·00,
Succi liquir 20·00,
Chloroform gtt. 3.
MDS. Połowę na raz, drugą za ½ godziny.

22. *Sulfonali 1·00,*
Tal. dos. 5.
S. Na godzinę przed spaniem proszek z herbatą lub rosołem, w godzinę drugi. (Przy dłuższem używaniu intoxic!)

23. *Kali bromati 0·25,*
Castor. canad. 0·05,
Sacchari 0·30,
Mfp. tal. dos. 10.
S. 3 proszki dziennie (A. na tle nerwowem).

24. *Chloralamid 3·00,*
Aqu. dest.
Syr. simpl. āā. 30·00.
DS. Na noc zażyć.

25. *Hyoscini hydrojodici 0·01,*
Extr. Gent. q. s. ut. f. pill. N. 50.
S. Na noc 2—3 pigułek.

Polecany też bywa przetwór Bromidia 2—3 łyżeczek na noc.

26. *Trional. 1·0.*
S. 1—2 proszków w mleku, rosole itp.

27. *Paraldehyd. 4·0,*
Mucilag. Salep.
Syr. cort. Aurant. āā 20·0,
Aqu. font. 40·0.
S. połówkę na raz, po 2 godz drugą.

Alcoholismus.

Acutus zobacz: Otrucia.

Chronicus. Leczenie tylko w zakładach możebne. *Tra chinae, Tartar. emetic.* czasami w lżejszych stopniach pomaga:

28. *Strychnin nitr. 0·05,*
Aq. dest. 15·00.
DS. Do injekcyi.

Dzien. 1—2 inj. po 0·50 płynu. Równocześnie natr. brom.

29. *Extr. nuc. vom. 0·50,*
Spir. vini 5·0,
Acid. phospor. dil. 10·0.
S. 3 razy dnia po 10 kropli.

Alopecia areata.

Cierpienie nader uporczywe.

30. *Veratrin 0·40,*
Spir. vini rectif. 90·0
Spir. Lavandul. 30·0,
Glycerin. p. 15·0.
S. Codziennie pendzl. miejsca zajęte (Kaposi).

31. *Chrysarobini 2·0—4·0,*
Lanolin. anhydr. 30·0.
S. Codziennie natrzeć, aż do podrażnienia (Crocker).

32. *Sublimat. corros. 0·1—0·3,*
Spir. vin. rectif. 4·0,
Ol. terebinth. 25·0.
S. Codzien. wcierać (Crocker).

33. *Chloral hydrat. 5·0,*
Aether. sulfur. 25·0,
Ac. acetic. crystal. 1·0 5·0.
S. Co 2 tygodnie dobrze wcierać, — codziennie zaś wyrywać włosy w otoczeniu i wcierać 5% salol w wyskoku, wreszcie:

34. *Tct. capsic. an.*
Tct. Cantharid.
Spir. vin rect. āā 10·0.
S. Do pędzlowania.

Amenorrhea (Brak miesiączki).

Badać dokładnie i szukać przyczyny. Pamiętać o możebności ciąży. W przypadkach haematometra zabieg operacyjny. Jeżeli przyczyną chlorosis, serophulosis, tuberculosis, anaemia, polysarcia, zastosować odpowiednie leczenie, uregulować dyetę i uważać na stolec.

W przypadkach niedostatecznego rozwoju macicy, albo w przypadkach nadmiernego zwinięcia się tejże po porodzie; wstrzykiwania ciepłe, elektryzowania macicy, kąpiele nożne, upusty krwi z części pochwowej, powtarzane w czterotygodniowych odstępach, szczególniej, gdy są molimina menstrualia. Żelazo wewnętrznie, zmiana powietrza, powietrze górskie, Krynica, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

35. *Trae Capsici 3·00,*
Rhumi optimi 80·00,
Mixturae gummosae 120·00.
S. Co 3 g. łyżeczkę od kawy.

36. *Extr. aloes 1·00.*
Pulv. myrrhae q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 3 r. dnia 2—3 pigułek.

37. *Acid. arsenic. 0·06,*
Ferri sulph. exsiccat. 2·00,
Piper nigr.
Aloes.
Myrrh. āā. q. s. f. pill. Nr. 60.
S. 2 r dz. pigułkę po jedz.

38. *Kali hypermang. 1·00.*
Butyr. cacao 1·00,
Pulv. cacao q. s. ut f. pill. 50.
S. 3 r. dnia 1—2 pigułek, lub podaje się w czasie molimina menstrualia

39. *Capsul. elasticar. tenentium 0·002 Apioli Nr. XX.*
S. Rano i wieczór kapsułkę zażyć (Baillot i Barbette).

Anaemia.

Jeżeli wskutek krwotoku leki wzmacniające i podniecające, pożywna dyeta. W razie grożącego zapadu wino Sherry, Szampańskie, czarna kawa, eter, oraz: podskórne wstrzyknięcie rozczynu soli 0·7% w ilości 500—700·00. Enemy z wody słonej, które mo-

żna dawać, gdy chory nawet nieprzytomny. Najpierw enema ciepła dla oczyszczenia kiszki, następnie z wody słonej: na $^1/_2$—1 litra wody gorącej $^1/_2$—1 łyżeczki soli, (zatrzymać przez pół godziny) powtarzać w pierwszych dniach po krwotokach co godzinę, w dalszych, co 2—6 godz. Na przemian można dawać enemy odżywcze (2 na dzień) $^1/_2$—1 litra ciepłego mleka lub nietłustego rosołu z pół łyżeczką soli i żółtkiem.

40. *Aether sulphur. 10·00,*
Camphor. 1·00.
DS. Wstrzyknąć 1—2 wstrzyk.

41. *Olei camphorati 10·00.*
DS. Do wstrzykiwań.

42. *Aether acet. 10·00.*
DS. 10—20 kropli co $^1/_2$ godz.

Przy dłużej trwającej A. według wskazań: arsen (Woda Gubera, Levico), żelazo, wino, pobyt na świeżem powietrzu. Wody żeleziste, Krynica, Żegiestów, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Polecają też upust krwi (Schubert) licząc 2 grm. krwi na kilo wagi.

43. *Liquor. ferri album. 50·00.*
DS. 3 razy dz. łyżeczkę.

44. *Ferri hydrog. reduct. 5·00,*
Acid. arsen. 0·20,
Extr. gentian. q. s. f. pill. Nr. 100.
DS. 2 do 3 pigułek dziennie.

45. *Ac. arsenic. 0·05,*
Pulv. et extr. Liquir. q. s. ut f. pil. Nr 100.
S. 1—10 pigułek stopniowo.

46. *Cuprum arsenicosum 0·002 —0·003 pro dosi* zalecają w ciężkiej A.

47. *Haemoglobina* po *0·20* na dzień w formie pastylek przez Dra Pfeiffera.

48. *Calcar. phosphoric 10·00,*
Haemoglobin 1·00—2·00,
Extr. Strychni 0·10,
Div. in dos. 20.
S. Dziennie 5 proszków.

Wody pyrofosforanowo-żelaziste. Zob. Chlorosis.

Anorexia.

49. *Orexin basic. 0·5.*
S. 2 razy dziennie na godzinę przed jedzeniem w opłatku lub wsypać na język i popić wodą.

Angina diphtheritica zob. Diphteritis.

Angina pectoris zob. Stenocardia.

Angina catarh. acuta.

Ciepłe płókania z naparu korzeni ślazowych.

50. *Infus. fol. Salviae e 20·0 ad 200·0,*
Trae opii simpl. 1·0.
MDS. Płókanie.

51. *Decoct. rad. Altheae 200·0,*
Trae. laud. simpl. gtt. XV,
Syr. moror. 20·0.
MDS. Płókanie.

52. *Kali chlorici 5.0,*
Aq. destill. 300·0,
Spir. menth. pip. gtt. II.
MDS. Płókanie.

53. *Acidi salicylici 1·0,*
Kali chlorici 2·0,
Aq. destill. 300·0.
MDS. Płókanie.

54. *Alum. crud. 5·0,*
Aq. destill. 200·0,
Trae laud. simpl. 1·0,
Melis. rosat. 20·0.
MDS. Płókanie.

Angina phlegmonosa

otworzenie ropnia w stósownym czasie; dnia następnego

w razie objawów zatrzymania się ropy, należy zgłębnikiem, zerwać zlepiające się brzegi otworu.

Angina tonsill., catarrhalis, follicularis.

Ciepłe płukania.

55. *Kali hypermang. 1·0,*
Aq. destill. 300·0.
DS. Woda do ust.

56. *Natri salicylici 1·0,*
Aq. destill. 200·0.
S. Płókanie.

57. *Aq. calcis 200·0.*
S. Płókanie.

W przypadkach przewlocznych dla zmniejszenia powiększonych migdałków:

58. *Arg. nitr. cryst. 1·0,*
Aq. destill. 30·0,
Da in vitr. nigr.
S. Pędzlowanie.

59. *Extr. sec. cornuti 1·0,*
Trae jodi 4·0,
Glycerini 30·0.
S. Pędzlowanie.

60. *Hydrat. chloral. 1·0,*
Sacch. albi 10·0.
S. Do wdmuchiwań.

Aphthae. (Stomatitis aphthosa.)

Pędzlowanie 10% rozczynem kali chloricum, ½% rozczynem acid. tannici, 5% Boraxem.

61. *Succi citri.*
Syrup rub. Id. āā. 10·00.
S. Do pędzlowań.

62. *Argenti nitrici 1·00,*
Aq. dest. 50·00.
MDS. Do pędzlowania.

Wewnętrznie:

63. *Kali chlorici 1·00,*
Aq. dest. 80·00,
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Uporczywie trzymające się plamy lapisować lub przypalić sinym kamieniem. Obok tego zimne napoje, podawanie kawałków lodu, unikanie gorących potraw.

Apoplexia s. Haemorrhagia cerebri.

Łóżko, okład lodowy na głowę, u dobrze odżywionych upust krwi (najwyżej 500 gram.) lub przystawienie pijawki za uszami. Nadto dać zaraz lewatywę z octu, mydła, lub soli tak, żeby nastąpiło silne przeczyszczenie; synapizma na łydki i piersi, nacieranie kończyn. Jeżeli tętno słabe i jest zapad, wino, kawa czarna, kamfora, eter podskórnie. Gdy udar minął, nie pozwalać wstawać z łóżka, okład lodowy dalej mieć na głowie, stolce regulować, wody gorzkie Hunyady Janos, Morszyńska, Saratica, dyeta płynna niepodniecająca, a ze środków wewnętrznych digitalis lub Tinct. Strophanti dla uspokojenia akcyi serca.

W kilka tygodni po ataku, kali jodatum, elektryzowanie kończyn porażonych masowanie, ruchy bierne.

64. *Inf. fol. Sennae e 15·0 ad 200·0.*
Sal. amar.
Syr. rub. idaei āā. 25·0.
S. Co godz. łyżkę.

65. *Inf. rad. Rhei e 15·0 ad 150·0,*
Ol. ricin. 20·0.
MDS Na dwie lewatywy.

66. *Inf. fol. Sennae e 20·0 ad 200·0,*
Magnes. sulfur. 20·0.
MDS. Na lewatywę.

67. *Tinct. Cantharid. 5·0.*
Ol. Terebinth. 25·0.
M. S. Do nacierań.

W zastarzałych przypadkach.

68. *Strych. nitr. 0·005,*
Aq. dest. 10·0.
S. Codzień 1 strzyk. 1-gramow.

Arteriosclerosis.

Przedewszystkiem K. j. w miarę potrzeby równocześnie z digitalis, nitrogliceryną, albo naprzemian z środkami nasercowemi.

Zamiast K. j. można dawać N. j.

69. *Natr. jod. 0·25—0·50.*
S. Na dzień 1, 1·5 - 3·0 gr. w mleku lub wodzie jakiejś burzącej (sodowej, szczawnickiej itp.) używać miesiącami. Na J ma tę wyższość nad KJ, że nie sprowadza tak łatwo zatrucia (nieżyty błon śluzowych.

Powiększa ilość moczu i wydalanie wapna przez nerki:

70. *Natr. carb. 10·0,*
Ac. lactic. q. s. ad saturat.
dein adde Ac. lact. 10·0,
Syr. simpl. 10·0,
Aq. d. ad 200·0.
MDS. Przez dzień wyżyć.

Przeciwskazane tylko w końcowym okresie lub wobec znacznego zaniku nerek.

Arthritis vide Rheumatismus articulorum.

Arthritis urica (Podagra).

Leczenie dyetetyczne. Ograniczenie pokarmów co do ilości i jakości. Wolno jeść mięso chude, o ile możności tylko białe, mleko, jarzyn sporo, unikać tłuszczów i mącznych potraw niemniej napojów wyskokowych. Do picia szczawy lub zwykła woda z dodatkiem kwasku. Wskazany jest ruch na świeżem powietrzu, wycieczki w góry, gimnastyka. Ze środków wewnętrznych polecają: Tinctura lub Vinum Colchici po 10—20 kropli 3—4 razy na dzień, Natrum salicylicum lub Antipyrina 2—3 grm. p. die.

W razie silnych bólów wcierać maść z narkotykami, na wewnątrz morfinę lub podskórnie.

Następnie picie wód Giesshübler, Bilińska, Vichy, Kissingen, Ems, Neuenahr, Obersalzbrunn, Dürkheim, Homburg, otyłym zaś osobom można polecić Marienbad, Karlsbad.

71. *Chloroform 10·00,*
Aq. Colonien. 20·00,
Tr. Aconiti 40·00.
DS. Do nacierań.

72. *Extr. Belladon. 2·00,*
Lanolini 20·00.
Mf. ung. DS. Wcieranie.

73. *Lithii jodat. 0·25,*
Extr. et pulv. gent. āā. q. s.
f. pil. 20.
S. 3—4 pig. dziennie.

74. *Lithii carbonici 0·10,*
Sacchari 0·20,
Mfp. d. tal. dos. 20.
S. 3 pr. dziennie.

75. *Lithi. citric. 0·5.*
Ac. citric. 0·1,
Elaeos. citri. 0·25.
M. f. pastil. Dt. t. d. Nr X.
S. 2 -3 razy dziennie po jednej pastylce w wodzie ropuść.

76. *Lithi. citric. 5·0,*
Aq. d. 125·0,
Ac. citric. 0·5,
Syr. citr. 30·0.
MDS. 2—3 razy dzień. łyżkę.

77. *Natrii lithiosalicyl 1·00,*
D. tal. dos. XII.
S. 3—4 pr. dziennie.

78. *Solut. Lysidini 50%, 10·0,*
Aq. destillat. 200·0
in vitr. nigr.
S. 2—6 łyżek dziennie w wodzie alkalicz. zażyć.

79. *Piperazin* po 0·25 na dawkę, dziennie 1—3 gram.(najlepiej w wodzie sodowej; drogi).

80. *Salol*
Aether āā. 4·00,
Collodii 30·00.
S. Pędzlować miejsca bolesne.

81. *Colchicini 0·02,*
Extr. Gent. q. s. ut f. pil. N. 40.
S. 3—5 pigułek dziennie.

Przy białkomoczu:

82. *Extr. stigmat. maidis 6·0,*
Natri benzoici
Lithii carbonici āā. 3·0,
Ol. anis. gtt. duas
f. pill. Nr. 60.
S. 2 pigułki przed obiadem. przez 20 dni każdego miesiąca.

Ascaris lumbricoides.

Zabraniać pokarmów mącznych, natomiast mleko, mięso.

83. *Santonin 0·15 (— 0·20).*
Ol. ricini 50·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

84. *Santonin 0·03,*
Calomel. 0·05,
Pulv. rad. rhei 0·15,
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 6.
S. Rano i wieczór proszek.

85. *Pulv. sem. cinae 4·00,*
Pulv. rad. Jalap.
Sacchari āā. 2·00,
Mfp. divid. in dos. Nr. 4.
DS. Co $^1/_2$ godz. proszek.

Po użyciu tych środków, dobrze jeszcze dawać duże lewatywy z wody, lub Sublimatu (1 : 2000).

Thymol. 0·10—0·30 pro dosi.

86. *Jodoform 0·03,*
Natri bicarb. 0·25,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 5.
S. 3 razy dz. proszek.
(Na drugi dzień *Ol. ricini*).

Asthma bronchiale.

Usunąć przyczynę (np. polipy w nosie, choroby kobiece).

Podczas samego napadu, chorego rozebrać, (zwłaszcza zdjąć stanik lub gorset), umieścić go w przestronnym pokoju, gdzie dobre świeże powietrze. Najprędzej działają narcotica, podać więc na wewnątrz albo Chloralhydrat 2·00 na raz, lub wstrzyknąć morfinę. Mniej pewnie działa morfina na wewnątrz. Polecić choremu podczas napadu mocną czarną kawę, gorące okłady lub synapizma na klatkę piersiową i łydki. Kilka kropli Amylnitritu do wąchania, lub Pyridyn na spodeczek wylać i tem oddychać, Polecają też Jodkalium w dawkach 1—3·00 na dzień, lub Extr. Quebracho. Jeżeli narcoticum nie może być podane a wśród napadu słychać liczne rzężenia, świsty i furczenia, to podać należy emeticum n. p. apomorfinę podskórnie lub na wewnątrz. W ciężkich napadach można się uciec do narkozy chloroformowej. Po przejściu napadu leczyć chorobę główną i pozostały zwykle po napadzie nieżyt oskrzelowy, odpowiedniemi środkami.

87. *Extr. fluid. Quebr. 25·00.*
DS. 2—3 łyżeczki dziennie.

88. *Vini stibiati.*
Tinct. lobel. infl. āā. 5·00,
Morph. mur. 0·10.
DS. 3 r. na dz. po 15 kropli.

89. *Vini stibiat.*
Trae Lobel. āā 5·0,
Liq. ammon. anis. 1·0.
MDS. Co $^1/_4$—$^1/_2$ godz. 10 kropli.

90. *Apomorphin chlor. 0·05,*
Acidi hydrochl. dil. gtts. X
Aq. menth. pip. 50·00,
Syrup 20·00.
MDS. Co 2 godz. $^1/_2$ łyżeczki

91. *Kali jodati 10·00,*
Tinct. Stram. 8·00,
Extr. liquir. 4·00,
Syrup Scill 30·00,
Aqu. dest. 250·00.
S. 3 r. dz. łyżkę w szklance wody.

92. *Paraldehyd 2·00–3·00,*
Aq. destill. 100·00.
Syr. simpl. 20·00.
S. Na 2 razy użyć w przeciągu ½ godziny.

93. *Resorcini p. 1·00,*
Aq. destill. 85·00,
Syrup cortic. aurant. 15·00.
S. Co ½ godz. łyżkę.

W razie napadu:

94. *Chloral. hydrat. 3·00.*
Syr. simpl. 30·0.
DS. Na raz zażyć.

95. *Amylnitrit. 5·00,*
Ol. foenicul. 10·00.
S. W napadzie 2—5 kropli nalać na chustkę i wdychać.

96. *Natri nitrosi 2·00,*
Aq. dest. 120·00.
DS. 4 r. na dz. łyżeczkę.

97. *Kali jodati*
Tinct. lobel. infl. āā, 10·00,
Extr. opii 0·10,
Aq. destil. 180·00.
DS. Co 2 godz. ½ łyżki.

98. *Extr. Bellad.*
Pulv. Belladon. āā. 0·30,
f. pil. Nr 30.
Na wieczór 1—2 pigułek.

99. *Lobelin 0·01,*
Extr. liquir. 5·0,
f. pill. Nr. quinque.
S. Co 2 godz. pigułkę.

Radzą też w początku napadu pędzlować w głębi nosa:

100. *Tinct. Naregamiae*
Aq. lauroceras. āā. 10·00.
S. 2—3 razy dnia po 10 kropli

101. *Cocainm. 1·00,*
Aq. dest. 20·00.
DS. Do pędzlowania.

102. *Folior. Belladon. 0·3,*
— Hyoscym. 0·15,
— Stram. 0·15,
Extr. Opii aquos 1·5,
Aq. laurocer. 0·5.
MDS. Jako tytoń do papierosów (Trousseau).

Atelectasis pulmonum.

U noworodków ciepła kąpiel, zimne polewanie i nacieranie ciała. Dzieci takie należy często nosić, budzić ze snu. Obok świeżego powietrza, ogrzewać (gorącemi flaszkami w pościeli).

103. *Liquor. ammon. anis. 1·00,*
Aq. destil. 50·00,
Syrup Sacchari 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

104. *Aetheris sulfur. 10·00.*
DS. Jednę lub 2 krople we wodzie.

105. *Vini stibiati*
Oxym. Scillae āā. 15·00.
S. Co 10 minut łyżeczkę aż do wymiotów.

106. *Camphorae rasae 0·10,*
Mucil. gumm. 50·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

Balanitis i Balanopostitis.

Przedewszystkiem nader staranna czystość, szczególnie gdy istnieje skłonność (seborrhoea). Przemywania częste 3% rocz. kw. borowego, ½‰ kali hypermang. i zakładanie suchej waty w rowek pożażołędziowy. Gdy istnieje rzeżączka, zakładać na ujście cewki czopek z waty i często go zmieniać. Również 2—3 razy dnia kąpiele w poprzednich roztworach lub 1% karbolu i zakładanie suchej waty. Gdy przeczosy ustąpią dla hartowania skóry pudrować:

107. *Tannin. p.*
Amyl. trit. āā 15·0.
S. Puder.

albo smarować nalewką jodową lub 5—10% rozcz. resorcyny. Gdy istnieje równocześnie stulejka, przestrzykiwać worek napletkowy 3—4 razy dnia:

108. *Argent. nitr. 0·02,*
Aqu. dest. 150·0.
S. Zewnętrznie.

109. *Itrol. 0·03,*
Aqu. dest. 200·0.
S. Zewnętrznie.

110. *Cupr. sulfur 3·0,*
Aqu. dest. 200·0.
S. Zewnętrznie.

Gdy obrzęk napletka znaczny, spokój, okłady zimne, wreszcie nacięcia (scarification.) lub przecięcie brzegu napletka gdy obawa zgorzeli.

Bartholinitis

a) acuta.

Obok leczenia rzeżączki pochwy (przestrzykiwania), spokój, okłady zimne obok ciepłych kąpieli nasiadowych, a gdy obrzęk się zwiększa, szerokie nacięcie na wewnętrznej stronie wargi sr. mniejszej (z góry na dół) lub nakłócie, wypuszczenie ropy i wstrzyknięcie do wewnątrz 1—2% azotanu srebrowego.

b) chronica.

Wstrzyknięcie ½—1% rozcz. azotanu srebr. do ujścia gruczołu zapomocą strzykawki Anel'a lub gdy sprawa dawna, wycięcie gruczołu albo nacięcie i wyłyżeczkowanie.

Blennorrhoea urethrae

a) acuta anterior.

Leczenie poronne właściwie nie istnieje. W okresie początkowym, gdy wydzielina skąpa, a bólów nie ma, użyć można przepłukiwań sposobem Janet'a, roczynami kali hypermang. 1:4000:2000:1000 zapomocą irrygatora przez 8 do 10 dni, — w pierwszych dniach 2 razy dz., w następnych raz, w ilości ½ litra do przedniej części, a gdy sprawa przejdzie na część tylną, tyleż wpuścić do pęcherza. Sposobu tego użyć można w okresie podostrym nawet długotrwałej rzerzączki, ale tylko wtedy, gdy nie ma powikłań.

Gdy objawy bardzo ostre, zalecić odpowiednią dyetę (zabronić potraw ostrych, korzennych i napojów wyskokowych), względny spokój, stolec codzienny, suspensorium, częste przemywanie prącia, uwaga na oczy, i tylko środki wewnętrzne.

Przeciw częstym wzwodom prącia i zmazom nocnym:

111. *Kali bromat. 10·0,*
Lupulini p. 1·0,
Morph. murat.
Camphor. trit. āā 0·10.
M. f. pulv. div. in dos Nr X.
D. in cart. cerat.
S. Przed nocą dwa proszki z przerwą godziny zażyć.

Przeciw bólom przy oddawaniu moczu:

112. *Decoct. Sem. lini 500·0.*
Syr. Diacodii 10·0.
Co godzinę łyżkę.

113. *Natr. bicarbon. 5·0,*
Sacch. albi 30·0,
Succ. citri gtt. 3.
S. W litrze wody przez dzień wypić.

Gdy zatrzymanie moczu wystąpi, czopki morfinowe, ciepłe kąpiele nasiadowe, cewnik w ostateczności. Gdy objawy nie są zbyt ostre, podawać Bals. Copaiv. Ol. Santali w ilości po 0·5, 3—4 razy dnia.

114. *Extr. fluid. Kawa-Kawa 20·0.*
S. 3 razy dnia po 20 kropli w wodzie.

115. *Salol 0·50.*
S. 4—6 proszków na dzień.

116. *Extr. Cubebar. alcoh. 20·0.*
Tct. aromat. acid. 5·0.
S. 4 razy dnia po 20 kropli.

117. *Bals. de Tolu,*
Pulv. Cubebar. rec. tus. āā 5·0,
M. f. pill. Nr. 50.
S. 3 razy dnia 2—3 pigułek.

Równocześnie polecić można wstrzykiwania i to wtedy, gdy ból przy moczeniu nie jest nasilony, gdy druga część moczu czysta i gdy nie ma powikłań. Zasady przy wstrzykiwaniach: Przed wstrzykaniem oddać mocz, przepłukać cewkę wodą letnią lub płynem zaleconym, strzykawka powinna działać gładko, po wstrzykiwaniach nie oddawać moczu przez 3 4 godzin.

Do wstrzykiwań:

Argent. nitr. 1:5000—3000,
Argentamin. 1:5000—3000
(w aptekach istnieje tylko 10% rozczyn),
Alumnol 1—3%.
Argonin 1½—4%,
Protargol ¼—1%,
Itrol 1:10000:5000,
Largin ¼—1%.
Thallinum sulf. 3—5% (drogi)
Kali hyperm. 1:5000—3000.

Wszystkie te środki wstrzykiwać 3 razy dnia (jeżeli można, czwarty raz w nocy) i zatrzymywać w cewce przez 5 do 10 minut. Gdy wypływ więcej śluzowy a gonokoków w wydzielinie nie znaleziono, pozostawić jeden z powyższych środków tylko na wieczór, a przez dzień wstrzykiwać:

118. *Ammon. sulfoicht. 1—2%.*
S. 3 razy dnia przez 5 min.

119. *Zinc. sulfocarbol. ¼—1%.*
S. Jak wyżej.

120. *Alumin. crudi ¼—1%.*
S. Jak wyżej.

121. *Resorcin. resubl. 3—4%.*
S. Co 3 godziny, w cewce nie zatrzymywać.

Jeżeli wypływ skąpy, śluzowy, wstrzykiwać środki osadowe:

122. *Plumb. acet. basic. sol. 0·5—1%.*
S. 4 razy dnia przez 5 minut, przed użyciem wstrząsnąć

123. *Bismuth. subnitr. ¼—1%.*
S Jak wyżej.

124. *Ac. tannic. 0·1—0·5:100.*
S. 4 razy dnia przez parę min.
Środki te przy dłuższem leczeniu co 10-14 dni zmieniać.

b) acuta anterior et posterior.

Środki hygieniczne takie jak poprzednio; gdy objawy bardzo ostre, stanowczo leżenie w łóżku, spokój. Wewnętrznie:

125. *Herb. Herniar.*
Fol. uvae ursi āā 30·0.
S. Na herbatę.

126. *Decoct. fol. uvae ursi e 25·0:500,*
Aqu. laurocerosi 3·0,
Syr. Diacodii 20,
S. Przez dzień na ciepło wypić

127. *Salol 0·50.*
S. 4—6 proszków dziennie.

128. *Natr. salicyl. 0·50.*
S. Co 2 godz. proszek.
Przeciw krwawieniu:

129. *Ferri sesquichlor 2·0,*
Aqu. destill. 200·0,
Syr. Cinamonn. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

130. *Ergotini 1·0,*
Laudani p. 0·10,
Sacch. albi 2·0.
Div. in dos Nr 10.
S. Co 2 godziny proszek.

131. *Extr. Haemostat.*
Elaeosacch. Cinam. āā 0·50.
Div, in dos Nr 10.
S. Co 2 godziny proszek.

Przy znacznem parciu: czopki morfinowe, kąpiele nasiadowe ciepłe.

Gdy objawy ostre ustąpią zupełnie, zacząć ostrożnie leczenie miejscowe (jak przy blen. chronica).

c) chronica anterior.

Przedewszystkiem przekonać się dokładnie, czy sprawa umiejscowiona tylko w przedniej części, co jest nader rzadkiem. Wtedy przy sprawach nie zbyt dawnych zalecać wstrzykiwania z początku przeciwgnilne, gdy istnieją gonokoki, później ściągające (patrz bl. acuta) lub zapomocą krótkich kauczukowych cewników przepłukuje lekarz sam przednią część cewki większą ilością płynu (Diday), albo wkrapla do części przedniej 1—3% roczczyn azotanu srebrowego zapomocą cewnika i strzykawki Guyon'a.

d) chronica posterior.

Najczęściej istniejąca obok rzeżączki przedniej części. Najpierw przekonać się, czy nie istnieją powikłania (cavernitis, periurethritis, strictura, prostatitis); w razie istnienia, leczyć je obok leczenia rzeżączki t. j. przestrzykiwać tylną część cewki moczowej, co drugi dzień, zapomocą cewnika miękkiego lub metalowego (najlepiej Ultzmann'a) płynami w ilości 100—200 gr., albo roczczyny zgęszczone cewnikiem Guyon'a lub wkraplaczem Ultzmann'a. (płyny patrz przy cystitis). Gdy sprawa trwa długo i opiera się leczeniu, bo zajęte głębsze warstwy błony śluzowej i narząd gruczołowy, użyć ciężkich sond metalowych (Nr 21 — 30 Charrière), które zakłada się co parę dni obok przepłukiwań i pozostawia przez 10 minut w cewce albo nawet mięsi się cewkę na sondzie.

Uwaga. Dla przekonania się, czy zajęta jest tylna część cewki mocz., użyć próby dwóch szklanek (Thompsona), wtedy przy zajęciu tylnej części, druga część moczu będzie więcej lub mniej zmętniała; — w wypadkach zaś wątpliwych przepłukać przed oddaniem moczu część przednią pewną ilością płynu (około 500 grm.) zabarwionego lekko błękitem metylowym, za pomocą krótkiego cewnika kauczukowego, wtedy strzępki niezabarwione lub mętność 1⁰ moczu wskazują niezawodnie na zajęcie tylnej części, gdy zaś i pęcherz zajęty, mętną będzie i druga część moczu.

Bronchiectasis.

Świeże i dobre powietrze, jeżeli można pobyt na wsi lub w górach.

Leczenie nieżytu oskrzelowego. Jeżeli suchy nieżyt, dawać środki wykrztuśne, apomorphin, senega, ipecacuanh., stib. sulph. aurant. z dodatkiem morfiny. Jeżeli wydzielina b. obfita, to środki ściągające, jak tanina, ałun, plumb. acet. na wewnątrz lub do wziewań, albo też środki balsamiczne, ol. terebinth.

132. *Bals. peruv. 5·00,*
Aq. dest. 120·00,
Syrup amygdalini,
Mucil. g. arab. āā. 10·00.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

133. *Ol. terebinth. 0·5—2·0,*
Menthol. 0·25,
Aqu. dest. 120·00.
DS Do inhalacyi.

134. *Terpinol 3·00,*
Extr. et pulv. liquir. q. s.
utf. pil. N. 30.
S. 4—5 pig. na dzień.

135. *Mentholi 2·00,*
Sacchari
Gum. arab. āā. 1·00,
Unguent. Glicer. q. s. f. pil.
Nr. 20 obduc. gelatin.
S. 3—4 pig. dziennie.

136. *Myrtoli 0·15,*
c. glicer. q. s.
ut f. capsul. gelat. N. 20.
S. 3—4 kapsułki na dzień.

Wreszcie pobyt nad morzem lub w miejscach klimatycznych.

Bronchitis acuta.

Wewnętrznie środki rozdzielające, wykrztuśne, wobec silnego kaszlu suchego, środki odurzające, balsamica i wody mineralne alkaliczne: Szczawnicka, Giesshübel, Bilińska, Selterska.

137. *Natri bicarb. 5·00,*
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

138. *Inf. rad. Ipec. 0·50:200·00,*
Syr. cort. aurant. 15·00.
MDS. Co godzina łyżkę.

139. *Inf. Seneg. e 6·00:200·00,*
Syr. simpl. 20·00.
DS. Co godzina łyżkę.

140. *Inf. rad. Quillajae*
e 5·00 ad 200·00,
Liq. āmmon. anis. 2·00,
Syr. Seneg. 20·00.
DS. Co godzina łyżkę.

141. *Vini stibiati 15·00.*
DS. 3 razy dnia po 10 kropli.

142. *Natri bicarbon. 5·00,*
Sulph. aur. antimon. 0·20,
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

143. *Morph. mur.*
Apomorphin mur. āā. 0·10,
Aqu. dest. 15·00,
MD. in vitr. nigr.
S. 3—4 r. dnia po 10 kropli.

144. *Apocodein mur. 0·10,*
Aq. lauroc. 10·00.
MDS. Po 10 kropli.

145. *Apomorphin hydrochl. 0·05*
Acid. hydrochl. gtts. 10,
Aq. menth. pip. 50·00,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. $^1/_2$—1 łyżecz.

146. *Pulv. Doveri,*
Sacch. albi āā. 3·00,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

147. *Extr. hyosc. 0·15,*
Aq. dest. 70·00,
Syr. simpl. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę.

148. *Natri benzoici 10·00,*
Trae aconiti gtts. 20,
Aqu. amygd. amar. 8·00,
Syrup codeini,
Syrup. de Tolu āā. 30·00,
Aqu. dest. 110·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

149. *Natri bicarbon. 5·00,*
Terpin hydrat. 1·00,
Codein. mur. 0·24,
M. Fp. div. in dos. XII.

150. *Antifebrin 0·25 pro dosi.*
Co 2 godziny proszek.

B. chronica. Dobre powietrze, unikanie dymu, kurzu, pożywna dyeta, środki lekko przeczyszczające. Jeżeli można, wysłać na zimę do cieplejszego klimatu, w lecie pobyt na wsi lub zdrojowiskach. Inhalacye soli (2%) z dodatkiem Ol. terpent. Ol. pini

pumilionis. Picie wód Szczawnickich, Giesshübler, Selters., Ems. Expectorantia: Ipeka, Apomorphin. Przy Bronchoblenorrhoea: Ol. Terebinth. dziennie dwa razy po 5—10 kropli z mlekiem, lub w kapsułkach. W razie duszności bańki suche, synapizmy.

B) Foetida:

151. *Ol. eucalypti 15·00,*
Ol. lavandul. gtts. X.
S. Po 10 kropli do inhalacyi.

152. *Tinct. eucalypti alcoh. 2·00,*
Syr. codeini 20·00,
Syr. tolu 20·00,
Aq. 80·00.
DS. Po łyżeczce wyżyć w ciągu 24 godzin.

153. *Ol. Terebinth. rectif. 25·00,*
S. 10—20 kropli do inhalacyi.

154. *Myrtoli 1·50,*
Exhibe in caps. gelat. Nr. 10.
S. Rano i wieczór kapsułkę.

155. *Tinct. benzoes 1·00,*
Mixt. gummos. 120·00.
DS. Jak wyżej.

U dzieci:

Dzieciom z nieżytem oskrzeli bez gorączki, woda Szczawnicka lub Selterska z mlekiem, przy częstym kaszlu:

156. *Inf. ipecac e 0·10 ad 80·00,*
Ammon. muriat. 1·00,
Aq. lauroc. gtts. X.
Syrup simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

157. *Extr. Hyoscyami 0·10,*
Sacch. lactis 5·00,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. 3 pr. dziennie.

Nieżyty oskrz. na tle krzywicy lub zołzów, wymagają użycia tranu, żelaza i jodu, u oseska zwrócić uwagę na przewód pokarmowy. Inhalacya z wód alkalicznych, pobyt w miejscach lesistych i górzystych, lub nad morzem. Dyeta posilna, łatwo strawna (mleko, jaja, mięsa siekane). W razie n. o. z gorączką, trzymać dziecko w pokoju, środki wykrztuśne.

Jeżeli wykrztuszanie skąpe Natr. jodat. (0·50:100 w naparze ipeki) lub: Senega (e 5·00:100·00). Wdychiwania pary. Jeżeli wydzielina obfita, dodać do Senegi Liquor amm. anis. W razie ustania wykrztuszania, sinicy: flor. benzoes, wino mocne, Cognac, ciepłe kąpiele z zimnemi polewaniami. Dzieci małe często nosić na ręku.

158. *Dct. cort. chinae e 3·00 ad 100·00,*
Natri jodat. 1·00,
Trae bellad. gtts. duas
Syr. altheae 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Carcinona oesophagi.

Rozszerzanie cieśni zgłębnikami, aby chory mógł przełykać. W razie bólu przy przełykaniu (dysphagia) kołaczyki:

159. *Cocain. mur. 0·005,*
Menthol. 0·01.
Sacch. q. s. ut f. tabula.
S. W razie potrzeby wziąść kołaczyk.

Lepsza eukaina, ponieważ nie sprowadza zatrucia. Dawka może być w kołaczyku 0·01 i więcej.

Carcinoma uteri.

W początkach cierpienia: wycięcie macicy częściowe, a najlepiej całkowite. W przypadkach, w których zaś znachodzimy nowotworowy naciek w więzach szerokich, leczenie objawowe: utrzymanie czystości przez wstrzykiwania odrażające.

160. *Kali chloricum 1:100.*

161. *Kali hypermang. 10·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. Pół łyżki na litr wody.

162. *Acidi carbol. 20·00—30·00,*
Aqu. dest. 1000·00.
DS. Do wstrzykiwań.

Gdy plamy krwawe:

163. *Ac. pyrolign. crudi 300·00.*
DS. 3—5 łyżek na litr wody do wstrzykiwań.

164. *Creolini 20·00.*
DS. 10 kropli na litr wody.

165. *Ferri sesquichl. sol. 10·00,*
Aqu. dest. 1000·00.
S. Zewnętrznie.

Nadto gdy to nie wystarcza, zakładanie gazy jodoformowej do pochwy.

W przypadkach krwotoków spokój i tampowanie pochwy.

Gdy znaczniejsze wybujałości i częste krwawienie: wyskrobanie nowotworu i przypieczenie cum ferro candente, thermokauterem i t. d. albo środkami chemicznemi silnie żrącemi. W tym celu polecają Jodphenol (1 część jodu na 4 części zgęszczonego płynnego kwasu karbolowego) na wacie, na część pochwową i do szyi. W nowszych czasach polecają 18—20% roztwór wodny ferripyriny, którym napawa się małe tampony i przykłada na miejsce krwawiące; ferripyriny można użyć też w tym celu w proszku na tamponach.

Deniszenko poleca wstrzykiwanie w okolicę nowotworu co kilka dni.

166. *Extr. chelidonii major,*
Glycerini,
Aqu. destill. āā 5·0,
Chloroformii. 0·075.

S. Strzykawkę na raz, podając równocześnie wewnętrznie 1—5·0 extr. chelidonii w roztworze wodnym dziennie. (Metoda nowa lecz nie dosyć wypróbowana).

Show poleca używanie wewnątrz opium z cocainą, tą ostatnią 0·03 *p. dosi* 3 razy dnia. Poprawia to stan ogólny.

Podawać wewnątrz:

167. *Natr. chlorici 20·0,*
Syrup. flor. Naphae. 30·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. 2—6 łyżek w przeciągu 24 godzin

a równocześnie stosować miejscowo:

168. *Natron chlorici.*
Bismut. subnitr. āā 10·0,
Jodoformi 4·0.
S. Stosować do tamponów lub:

169. *Jodoformi 1·0,*
Natron chlorici,
Glycerini āā 20·0.
S. Na tamponie założyć.
(Bovehner-Duvrac).

Wreszcie przeciw bólom należy podawać środki kojące: morfinę, opium i t. d. Baczyć na dobre odżywianie.

Carcinoma ventriculi.

W przypadkach nienadających się do zabiegu operacyjnego leczenie jest przypadowe, zmierzające do podtrzymania sił chorego za pomocą lekko strawnej a pożywnej dyety oraz usuwania bólów przez podawanie środków odurzających. Prócz tego wskazane jest podawanie kwasu solnego, którego żołądek rakowato zwyrodniały najczęściej nie wydziela, oraz podawanie przetworów Condurango, przeciw objawom dyspeptycznym. W razie towarzyszącego rozszerzenia żołądka lub krwotoków vide: Dilatatio ventriculi, Haematemesis.

170. *Acid. hydrochlor. 3·00,*
Pepsini german. solub de
Rostock 2·00,
Aq. dest. 200·00,
Syr. simpl. 15·00.
DS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

171. *Tinct. nuc. vom.*
Acidi hydrochl. ãã. 10·00.
DS. Po każdem jedzeniu 15 kropli w szklance wody.

172. *Tinct. chinae comp.*
— rhei vin. ãã. 30·00,
Tinct. nuc. vom. 3·00.
3 razy dz. po 15—20 kropli.

173. *Extr. Condurango 2·00,*
Chloral. hydr. 1·00,
Aq. destill. 150·00,
Syr. cortic. aurant. 20·00.
DS. 3—5 łyżek dziennie.

174. *Vini Condurango 100·00.*
DS. 3 łyżeczki dziennie.

W razie wymiotów:

175. *Decoct. Condurango e 15·00,*
ad 180·00,
Trac rhei vin. 5·00,
Resorcin 2·00,
Syr. cortic. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

176. *Cocaini muriat. 0·20,*
Aq. dest. 10·00.
DS. W razie wymiotów 10 kropli zażyć.

177. *Argenti nitr.*
Extr. Bellad. ãã. 0·50,
Aq. destillat. 30·00.
DS. 3 razy dnia 15—20 kropli.

178. *Antinosin 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XX.
S. Proszek rozpuszczony w litrze wody do płókania żołądka.
W razie bólów podawać na wewnątrz morfinę lub codeinę.

179. *Codeini mur 0·10—0·15,*
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
W razie bólów 2 proszki.

Cardialgia.

Znaleść przyczynę bólu i takową starać się usunąć. Najczęściej: ulcus ventriculi, carcinoma ventriculi, chlorosis, i u hysteryczek, neurasteników lub jako „crises gastriques“.

W razie napadu ciepły okład na żołądek, synapizmy na dołek podsercowy, wstrzyknięcie podskórne morfiny, narcotica jak: opium z bismuth. subnitricum, Cocaina 0·01—0·02 p. dosi, Belladona, Chloroform i t. p. Nadto uregulowanie dyety.

180. *Tinct. opii croc. 5·00,*
Tinct. castor. 10·00,
Tinct. valer. aeth. 15·00.
MDS. 3 r. dz. po 10 kropli.

181. *Morphii mur. 0·005,*
Bismut. subnitr. 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 10.
S. W razie bólu co 2 godziny proszek.

182. *Extr. Strychni 0·01,*
Bismut. subnitr.
Magnes. carb. ãã. 0·20,
Sacch. 0·10,
Mfp. tal. dos. 10.
S. Co 2 godz. proszek.

183. *Tinct. Strychni,*
Tinct. Opii ãã. 5·00.
DS. Co 2 godz. po 10 kropli w razie silnego bólu.

184. *Cocain. mur. 0·15,*
Aq. dest. 120·00,
Syr. ãurant. 30·00.
S. Co 1/4 godz. łyżeczkę.

185. *Chloroformii 1·00,*
Aq. dest. 150·00.
MDS. Co 1—2 godz łyżkę.

186. *Bismut. valerian.*
Bismut. subnitr. āā. 2·00,
Extr. nuc. vom. 0·50,
Extr. gentian. q. s. f. pill. 50,
Obduc. gelat.
S. 2—3 pig. na czczy żołądek.

187. *Zinci ferro hydrocyan. 0·20,*
Sacch. albi 4·00,
Mfp. div. in dos. Nr. XII.
S. Co 2 godz. proszek.

188. *Ol. cajeput gtts. X,*
Tinct. valerian. aether. 8·00.
S. Co 3 godz. po 30 kropli zażywać.

Prąd stały z anodą na dołek podsercowy, lub też przerywany na 6—10 minut. Przepłukiwanie żołądka ciepłą wodą na 38—40°.

Cardiopalmus, Hyperkinesis cordis.

Usunięcie przyczyny, najczęściej stan ogólno nerwowy, osłabienie, lub zatrucie kawą, herbatą i tytoniem. Nadto leczenie blednicy, niedokrewności i ogólnego osłabienia zwykłemi środkami. Podczas napadu przy silnej akcyi serca, okład lodowy na serce, spokój, wstrzymanie się od wszelkich podniecających napitków, natomiast przy słabem działaniu serca, podać wino, cognac, czarną kawę, herbatę, nadto:

189. *Coffein. citrici 0·10,*
Dtur. tal. dos. N. 4.
S. W razie napadu 1 proszek.

190. *Tinct. Veratri virid. 1·00,*
Aqu. dest. 80·00,
Syr. cort. aur. 20·00.
S. 3 łyżki dziennie.

191. *Sparteini sulph. 0·05,*
Sacchari 0·30,
Mfp. d. tal. dos. tres.
S. W razie napadu 1—2 pr.

192. *Theobromin 0·10,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. 10.
S. 4—5 pr. dziennie.

193. *Trac strophanti,*
Trac digital. āā. 5·00.
DS. Podczas napadu 10—15 kropli raz lub dwa dzien.

194. *Tinct. convall. maj. 8·00,*
Tr. digital. 2·00.
DS. 3 r. dz. po 10 kropli.

195. *Trochisci nitroglyc. 0·001.*
S. W napadzie pół pastylki lub całą zażyć.

196. *Nitroglycerin 0·20,*
Spir. vini 20·00.
MDS. Zacząć od 1 kropli do 10 kropli 3 razy dzien. (w łyżce wody).

Osobom zaś nerwowym:

197. *Kalii bromat.* 1—2 gram. na raz lub też:

198. *Trac Valerian. aeth. 10·00.*
S. 3 r. dz. po 15—20 kropli.
Podskórne wstrzyk. morfiny ½—1 ctgr.

199. *Morphii muriat. 0·10,*
Aq. sterilis
Glycerini āā. 5·0
DS. Do wstrzykiwań.

Catarrhus intestinorum.

Acutus.

Wskazane jest leżenie w łóżku, ścisła dyeta, okład ciepły na brzuch i środek przeczyszczający, najlepiej ol. ricini. W razie silnych bólów, leki odurzające; w razie, gdyby po kilku wypróżnieniach po środku czyszczącym biegunka nie ustąpiła, przetwory makowca, także leki osłaniające i ściągające.

Chronicus.

Leczenie powinno być przyczynowe, uważać należy na dye-

tę, która powinna być lekko strawną, unikać zaziębień (opaska flanelowa na brzuch). Woda karlsbadzka, Kissingen, Wildungen, w razie zaparcia środki lekko czyszczące (Saratica), le watywy codziennie.

U dzieci łączy się zwykle z objawami ze strony żołądka. Patrz: Gastroenteritis.

200. *Bismuth subnitr.*
Tannin.
Resorcin. āā 0·30,
M. f. pulv. T. dos. Nr XII.
S. 3 proszki dziennie (t. zw. Bizmutan).

W razie: tenesmus wstrzyknąć do kiszki stolcowej za pomocą strzykawki Oidmann'a 5 gramów płynu:

201. *Mur. morph. 0·3,*
Atropin. sulph. 0·01,
Aqu. dest. ad 100·0,

lub

202. *Extr. opii 1·5,*
Extr. Bellad. 0·5,
Aqu. dest. ad 100.0.

203. *Saloli 0·25,*
Laud. puri 0·02,
Mfp. dtur tal. dos. X.
S. 3 proszki dziennie.

204. *Bismut. salicyl. 0·25,*
Resorcin 0·15,
Laud. pur. 0·01,
Mfp. tal. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

205. *Decoct. rad. Salep 200·00,*
Laudani puri 0·05,
Syr. Diacodii 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

206. *Cotoini puri 0·50,*
Emuls. amygdal. 100·00.
S. Co ½ godz. 2 łyżki zażyć (Środek b. drogi).

207. *Decoct. ligni Campech. e 20·00 ad 200·00,*
Laud. liq. Syd. gtt. XX,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

208. *Decoct. rad. ratanh. e 15·00 ad 150·00,*
Tinct. laud. simpl. gtt. 1·00,
Syr. cinnamom. 15·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

209. *Tannini puri 1·0,*
Morphii mur. 0·10,
Sacch. albi 5·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

210. *Tannoform. 0·30*
Dt. d. Nr. XII.
S. Co 3 godz. proszek.

211. *Eudoxini 0·30—0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3—5 r. dziennie proszek po jedzeniu

212. *Extr. Opii 0·02,*
Tannini 0·10,
Naphtalin 0·25,
Mfp. d. t. d. XII.
DS. 2—3 proszków dziennie.

213. *Pulv. Doveri 1·00,*
Extr. Colombo,
Sacch. albi āā. 2·00,
Mfp. div. in dos. X.
DS. Co 2 godz. proszek zażyć.

214. *Benzonaphthol. 0·25—0·50,*
Dent. tal. dos. in capsul. amyl. Nr. 20.
S. 4 proszki dziennie.

215. *Tannigen 0·30 - 0·50.*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie

lub Tannalbin w takiej samej dawce.

Catarrhus laryngis zob. **Laryngitis.**

Catarrhus pharyngis zob. Pharyngitis.

Catarrhus ventriculi acut.

Jeżeli w żołądku znachodzi się jeszcze treść, która ostry nieżyt wywołała, najstosowniej przepłukać zaraz żołądek, poczem chory powinien 2—3 dni zachować ścisłą dyetę.

Jeżeli aspiratora pod ręką niema, należy podać środek wymiotny.

W razie, gdy przypuszczamy, że treści w żołądku niema, wystarcza ścisła dyeta, i tylko gdy cierpieniu temu żołądka towarzyszy ta sama zmiana w jelitach, wskazane są środki przeczyszczające. Zresztą leczenie jest czysto przypadowe, gdy silne bóle w okolicy żołądka występują, wskazane są środki odurzające, w razie pragnienia: kwaski, woda sodowa, Giesshübelska etc.

Wobec nadmiernego pobudzenia do wymiotów przy żołądku czczym połykanie kawałeczków lodu i Cocaina 0·005—0·01 na raz.

Jako środki wymiotne:

216. *Pulv. rad. Ipecac. 2·00,*
Div. in dos. VI.
DS. Co kwadrans proszek aż do wystąpienia wymiotów.

217. *Tartari stibiati 0·05,*
Aqu. dest. 50·00.
W 2-ch porcyach w przeciągu 10-ciu minut zażyć.

218. *Natr. bicarb. 2·0,*
Tinct. nucis vom. gtts. decem
Aq. destill. 150·00,
Syr. cortic. aurant. 15·00.
S. Co godz. łyżkę,

219. *Papain p. 0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

220. *Resorcin. resublim.*
Acidi muriat. dil. ää. 2·00,
Aq. destill. 200·00,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

221. *Apomorphini mur. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Podskórn. $^1/_2$—1 strzyk.

Przeciw wymiotom:

222. *Cocain. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00.
DS. 10-15 kropli na raz zażyć.

Przeciw bólom:

223. *Morph. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00.
S. 10 kropli na raz zażyć.

Catarrhus ventriculi chronicus.

1. *Acidus.*

Dyeta pożywna lekko strawna z wykluczeniem potraw korzennych, kwaśnych, tłuszczów, jarzyn, napoi wyskokowych i CO_2 zawierających. Wewnętrznie wskazane są środki alkaliczne, woda Karlsbadzka, Vichy lub Szczawnicka (źródło Magdaleny) przepłukiwania żołądka roztworami soli alkalicznych, lub wodą Karlsbadzką; w razie silniejszych bólów w dołku podsercowym środki odurzające.

2. *Mucosus.*

Wskazana jest dyeta lekko drażniąca, a więc nieco napojów wyskokowych, kwasków organicznych, mięso w możliwem rozdrobnieniu, najlepiej więc siekane. Wewnętrznie środki gorzkie i kwas solny. Masaż żołądka, elektryzowanie.

Ad. 1.

224. *Sal. therm. Carolin factic.*
lub *originalis 100·00.*
S. Na czczo łyżeczkę w $^1/_2$ szklanki ciepłej wody.

225. *Natrii biboracici*
Magn. ustae
Strontii bromati āā. 5·00.
MD. 3 razy na dzień na koniec noża — $^1/_2$ łyżeczki w godzinę po jedzeniu.

226. *Natri bicarb. 15·00,*
Magn. carbon. 10·00,
Calcar. carbon. 5·00,
MD. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

W razie bólów:

227. *Morph. mur. 0·10,*
Aquae laurocer. 10·00,
MD. in vitr. nigro.
S. W razie bólu 10 kr. zażyć.

228. *Tinct. nuc. vom. gtts. X,*
Aq. lauroceras 10·0.
S. Dwa razy dnia po 10 kropli.

229. *Codeini 0·02,*
Natri bicarb. 0·25,
Magnes. carb. 0·10,
Mfp. d. tal. dos. X.
S. W razie bólu 2—3 pr. dz.

Ad 2.

230. *Trac Amar.*
Acid. hydrochl. dil. āā. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 20 kropli w łyżce wody zażyć.

231. *Acid. hydrochl. 3·00,*
Pepsin solub. german. de Ro stock 2·00,
Aqu. dest. 200·00,
Syr. cort. aurant. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

Catarrhus vesicae zob. Cystitis.

Cephalalgia zob. Hemicrania.

Chlorosis.

Usunąć przyczynę bladaczki. Pożywienie posilne, ale łatwo strawne. Świeże powietrze, mierny ale systematyczny ruch. Należyte wysypianie się, nieprzeciążanie chorych ani fizyczną ani umysłową pracą. Szczególną mieć uwagę na zaburzenia żołądkowe i jeżeli takowe istnieją, przedewszystkiem starać się je usunąć.

232. *Tinct. malat. ferri,*
„ Chin. comp. āā. 25.00.
DS. 2—3 łyżeczki na dzień.

233. *Ferri sulfur. pur.*
Kalii carbon. āā. 15·00,
Gi. Tragacanth. q. s. ut. f. pill. N. 120.
Consp. pulv. cinam.
DS. 3 r na dzień 2—5 pig. (Blauda pigułki).

234. *Ferri sulfur. sicc. 6·00,*
Kali carbon. sic. 5·00,
P. altheae 3·00,
Mel. crud. q. s. ut. f. pil. N. 120.
DS. 3 r. na dzień po 2 pig. (Pigułki Valetta).

235. *Aloes 2·00,*
Ferri pulv. 8·00,
Pulv. rad. rhei 4·00,
Mucil. gum. ar. q. s.
f. pill. pond 0·10,
Consp. cinnamom.
S. 2 razy dz. po 3 pig. przy równoczesnem zaparciu

Przy dyspepsyi:

236. *Pepsin germ. 2·50,*
Ferri hydrog. reduct. 1·00,
Extr. nuc. vom. 0·10,
Sacch. lact. 3·00,
Mfp. div. in dos. 10.
S. 3 pr. dziennie.

237. *Ferri carbon. sacch.*
Sacch. albi,
Natri bicarb. āā. 3·00
Myrrh. pulv.
Pulv. rad. rhei āā. 2·00,
Mfp. D. ad scatul.
S. 2—3 razy na dzień na koniec noża.

238. *Ferri oxydati sacch. 10·00,*
Pulv. rad. Gent. 5·00,
Extr. Gent. q. s. ut f. pil.
N. 100.
S. 3 r. po 2 pigułki następnie 3—4 do 10.

239. *Ferri reducti 10·00,*
Magn. carbon.
Succ. liquir. āā. 4·00,
Glyc. q. s. ut. f. pil.
N. 100.
S. 3 r. po 2—4 pig. dziennie po jedzeniu.

240. *Ferri oxydati dialys. 5·00,*
Sol. arsen. Fovler. 1·05,
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. menth. pip.
Syr. cinnam. āā. 15·00.
DS. 3 razy na dzień po łyżce. stołowej.

241. *Ferri arsenic. cum*
Ammon. citrico 0·02,
Sacch. albi 3·00,
Mfp. D. in dos. N. 10.
S. 2 proszki na dzień.

242. *Ferri lactici,*
Sacch. albi,
Elaeosacch. cinnamom. āā. 0·20
Mfp. D. tal. dos. N. XX. in charta cerat.
S. 3 r. dz. proszek po jedzeniu.

243. *Pyrophosph. ferri et sodae,*
Sacch. albi āā. 0·20,
Mfp. D. tal. dos. N. XX.
S. 3—4 proszki na dzień.

244. *Liqu. ferri album. 50·00.*
DS. 3 r. po łyżeczce od kawy.

245. *Chinini ferro-citrici 1·00,*
solve in
Vin. malagens. 200·00.
DS. 3—4 łyżek dziennie.

246. *Haemol pulverati 25·00,*
Da in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

247. *Ferratin. 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3 proszki dziennie.

248. *Haemogallol. pulv. 25·00,*
Do. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

249. *Ferropyrin. 1·00,*
Aq. destillat. 150·00,
Syr. cort. aurant. 30·00.
S. 3 łyżki dziennie.

Liquor mangano ferri peptonati wyrobu Matuli w Podgórzu dzieciom 2 r. d. po łyżeczce, dorosłym po łyżce.

Obok tego przetwory arsenikalne jak Sol. Fovlera, woda Gubera, Levico, Roncegno 2—3 łyżeczki na dzień, następnie i 2—3 łyżek. Wody żeleziste, Żegiestów, Krynica, Elster, Francensbad i t. d. kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Cholelithiasis.

Leczenie 1-mo samej choroby. 2-do napadu kolki wątrobowej.

Ad 1. Uregulowanie dyety, ścisła uwaga na oddawanie stolca, z dyety wykluczyć należy przedewszystkiem tłuszcze i kwasy, oraz napoje wyskokowe. Prócz tego środki rozpuszczające złogi żółciowe, a tu należą wody mineralne (Karlsbad, Ems, Vichy etc.) i środek Duranda; w niektórych przypadkach zabieg operacyjny.

Ad 2. Podczas napadu okład ciepły na okolicę wątroby, podskórne wstrzykiwania środków odurzających.

250. *Aether. sulph. 15·00,*
Ol. Terebinth. rectific. 10·00.
DS. 3 r. dnia po 15—20 kropli. (Środek Duranda).

251. *Extr. belladon. 0·10,*
Aqu. dest. 20·00.
MDS. W napadzie co $^1/_2$ godz. po 15 kropli.

252. *Morph. mur. 0·10,*
Aqu. dest.
Glycerini āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań, w jednej strzykawce 0·01 morfiny.

253. *Natri Salicyl. 0·50,*
Extr. bellad. 0·01,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
S. 4 proszki dziennie w wodzie sodowej.

Polecają też glycerynę w dawce 20—30 grm. w razie napadu. W dawce 5—15 grm. w wodzie alkalicznej kilka razy dziennie dla zabezp. od napadu.

lub

254. *Ol. olivar. optim. 200·00,*
Cognaci 20·00,
Vitelli ov. Nr. 2,
Menthol. 0·20.
DS. W przeciągu godziny na 2 razy użyć.

255. *Natri salicyl. 1·00,*
Natri sulphur. 3·00—5·00.
Mfp. Dtal. dos. N. XV.
S. 2—3 proszki dziennie stósownie do ilości wypróżnień.

Cholera.

W pierwszym okresie choroby środki przeczyszczające, a z tych przedewszystkiem Calomel. Po kilku obfitych wypróżnieniach, wywołanych środkiem czyszczącym, przetwory makowca. W przypadku, gdzie są już wymioty, rozwolnienie, odrazu przejść do przetworów makowca, chorego ułożyć w łóżku, okłady rozgrzewające, środki podniecające: herbata z rumem, cognakiem i t. p. Ciepłe kąpiele. Następnie przejść do enteroklysmy według Cantaniego: w wodzie przegotowanej o ciepłocie 30—40° C. rozpuszcza się tanninę 10·000:1000·00 lub też Acid. salicyl. 1%; lejkiem Hegara wlewa się do kiszek 1—2 litrów z wysokości 2 metrów. Powtarzać co kilka godzin. Jeżeli pomimo tego następuje zapad (stad. algidum) stosować hypodermoklysę z wody destylowanej i sterylizowanej (wodę trzeba w tym celu $^1/_2$ godz. gotować w kolbce zatkanej korkiem z waty.) Na 2 litry takiej wody daje się 6·00 Natri carbon. i 8·00 Natri chlorati ogrzewa do 40° C. (zachować ostrożność co do antiseptyki). Zresztą leczenie przypadowe, rozcierania wyskokiem, spirit. camphoratus; przeciw kurczom inj. morfiny (1—2 ctgr.) w razie wymiotów: wino szampańskie, zimna woda sodowa kwaśna, kawa czarna, połykanie lódu, Kokaina. W razie zapadu środki podniecające, inj. podsk. eteru, ol. camphor. Desinfekcya stolców i wymiocin.

Krople Botkina:

256. *Trae chinae comp. 25·00,*
Chinin mur. 1·00,
Acid. mur. 1·50,
Trae Opii 6·00,
— Valer. aeth. 12·00,
— nuc. vom. 1·50,
Ol. menth. 0·50.
DS. Co godz. 15 kropli.

257. *Cocain mur. 0·30,*
Aqu. dest. 130·00,
Creozoti gtt. 15,
Acid. mur. dil. gtt. 50,
Syr. simpl. 30·00.
S. Co 2 godz. łyżkę

258. *Acid. hydrochl. 2·00,*
Cocain. mur. 0·12,
Tinct. Opii 2·00,
Aq. dest. 170·00,
Syr. simpl. 30·00.
DS. Co godz. łyżeczkę, do-

póki wymioty trwają, później rzadziej (lekarstwo trzymać w lodzie).

259. *Tinct. Cinnamom. 20·00,*
— Opii croc. 0·75,
Bismut. subn. 5·00,
Mixt. gumm. 100·00.
S. Co godz. łyżkę (w biegunkach początk.).

260. *Tinct. opii croc. 6·00,*
Vini ipecac. 4·00,
Trae Valerian. aeth. 12·00,
Ol. menthae pip. 1·00.
DS. 15 kr. w herbacie z mięty.

261. *Camphor. 1·00,*
Aether. acet. 15·00,
Trae opii 3·00.
DS. Co ½ godz. 10 kropli.

Dujardin Beaumetz radzi:

1) aby chorego ogrzać napojami, kawą, herbatą z rumem i t. p. 2) przeciw biegunce:

262. *Acidi lactici 10·00,*
Syr. simpl. 20·00,
Tinct. cort. aur. 2·00.

Całość wlać do litra wody i co kwadrans 3 łyżki podać. Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub:

263. *Tinct. valerian. 5·00,*
Laudan. Sydenham. 1·00,
Liquor Hoffmann 5·00,
Aq. menth. pip. gtts. V.
MDS. Po 25 kropli, ile razy przychodzi skłonność do wymiotów lub parcia na stolec.

Bucquoy poleca przeciw biegunce:

264. *Moschi opt. 0·30,*
Olei Menth. pip. gtts. 10,
Aetheris sulf. 10·0,
S. Co godzinę 5—10 kropli.

Cholera infantum zob. Gastroenter. acuta i acutiss.

Chorda.

1) Dyeta mleczna. 2) Uregulowanie stolca. 3) Zimne okłady i kąpiele systematycznie przeprowadzane, gdyż chwilowo użyte, działają raczej rozdrażniająco; *Antiaphrodisiaca*:

265. *Camphor. rasae 0·20,*
Mixt. gummosae 100·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

266. *Lupulini puri 0·10,*
Camphor. rasae 0·01,
Extr. Lupuli q. s. ut. f. pill. dtr. tal. dos. N. XII.
DS. 6 pigułek dziennie. Gdy to bezskuteczne, injekcya morfiny (0·01—0·02).

267. *Lupulini puri 0·10,*
Sacchari 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
DS. 3 proszki dziennie.

268. *Extr. opii aq. 0·10,*
Butyri Cacao q. s. ut f. supp. Nr. 5.
S. Wieczór 1—2 czopki.

269. *Extr. Belladonn. 1·0,*
Lanolin 8·0,
Vaselin 2·0.
S. Maść.

270. *Amylenhydrat 5·0,*
Aquae flor. aur. 50·0,
Syr. cort. aur. 30·0.
S. Na noc zażyć połowę.

Chorea minor.

Dobre odżywianie, pobyt na świeżem powietrzu, gimnastyka lecznicza, chociaż w cięższych przypadkach w samym początku, lepiej dzieci trzymać w łóżku. Zabronić nauki, dozwolić dużo spać. Jeżeli na tle niedokrewności, blednicy, reumatyzmu; podawać przetwory chininy i żelaza, w ostatnim przypadku, przetwory salicylu. Kąpiele letnie, siarczane, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowi-

nowa) (24—26°) prąd stały. Rozpylanie eteru na kręgosłup. W cięższych przypadkach, w celu uspokojenia można podawać chloral, Urethan, Sulfonal, aby wywołać dłuższy sen.

271. *Solut. arsen. Fovleri,*
Trae ferri pomati āā. 5·00.
DS. 3 r. dnia po 2—3 kropli po jedzeniu. Można postąpić do 5-ciu kropli.

Wody arsenowe: Gubera 2—3 łyżek, Levico i t. d.

272. *Chloral. hydrat. 4·00,*
Natri bromati 2·00,
Aqu. dest.
Syr. aurant. āā. 25·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.

273. *Natri bromati 0·20,*
Chinini ferrocitrici 0·10,
Sacch. 0·20,
Mfp. Dtr. tal. dos. N. XV.
DS. 3 pr. dziennie.

274. *Sulfonali 0·25—0·50,*
Dtur. tal. dos. N. V.
S. Na noc proszek.

275. *Zinci valerian. 0·50,*
Sacch. alb. 2·0.
M. f. p. div. in pp. V.
S. 3 proszki dziennie.

276. *Flor. Zinci 0·50,*
Pulv. Valerian. 0·25,
Pulv. gum. 10·0.
Mfp. Div. pp. N. XXX.
S. 3 proszki dziennie.

Prócz tych środków, zachwalano w ostatnich czasach antipyrinę po 2—3 gram. dziennie (0·50 pro dosi).

277. *Propylamini 1·00,*
Aqu. menth. pip. 50·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę. (Przez 3—4 dni).

278. *Ferri carbon. sacch. 2·0,*
Oxyd. Zinci 1·0
Sacch. alb. 10·0.
Mfp. S. 3 r. d. na koniec noża.

279. *Exalgin 1·00,*
Solve in spir. menth. pip. 5·00,
Aquae tiliae 120·00,
Syrup aurant. 30·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.

Ostatniemi czasy polecają:

280. *Physostigm. sulf. 0·01,*
Aq. dest. 10·0.
S. Wstrzykiwać początkowo ½ strzykawki później 1—2 strz.

281. *Hyoscin. muriat. 0·01,*
Aq. dest. 10·0.
S. Do zastrzykiwania, jak poprzedzający.

Cirrhosis hepatis.

Leczenie polega na podawaniu środków lekko czyszczących, najlepiej solnych, uregulowanie dyety, z której napoje wyskokowe wykluczyć należy, polecając też ścisłą dyetę mleczną; jeżeli chory przebył kiłę, to należy zastosować wcierki szaruchy a po tem kal. jodatum.

Przeciw nagromadzeniu się płynu w jamie brzusznej, środki moczopędne, gdy te nie są dostateczne i wobec indicatio vitalis, nakłócie powłok brzusznych i wypuszczenie płynu.

Jako moczopędne:

282. *Calomelanos 0·10,*
Sacch. albi 0·30,
Mfp. Dtur. tal. dos. N. XV.
DS. 5 proszków dziennie.

Przy czem jednak należy zwrócić baczną uwagę na dziąsła.

283. *Theobromini natrosalicyl. (vel Diuretin) 0·50,*
D. tal. dos. N. XV.
DS. 5 proszków dziennie.

284. *Inf. fol. Digit. 1·00 : 200·00,*
Liqu. Kali acet. 20·00,
Trae cort. aurant. 25·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

285. *Inf. Juniperi 15·00 : 200·00,*
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżkę.

286. *Kali jodati 10·00,*
Aq. dest. 200·00.
MDS. 2 łyżki dziennie.

Colica flatulenta.

Najczęstszą przyczyną niestrawności i kolki jest za częste podawanie piersi i uspakajanie dziecka piersią. Polecić regularne karmienie co 3 godz. w dzień i 2 razy w ciągu nocy.

W napadzie: wilgotne ciepłe okłady na brzuch, smarowanie ciepłą oliwą, lub maściami aromatycznemi. Wprowadzić do kiszki stolcowej kateter (powyżej sphincter internus). Lewatywy z ciepłej wody z oliwą. Rumianek lub herbata z mięty, łyżeczkami. Starszym dzieciom przykładać płatki nakrapiane rumem, synapizma.

287. *Calomel. 0·01—0·03,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. V.
S. Co godz. proszek.

288. *Natri benzoici 0·20,*
Aqu. dest.
Aqu. foenicul. āā. 30·00,
Trae laudani gtts. duas.
Syrup simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

289. *Chloral hydrat v. Urethan 0·50,*
Aqu. dest. 80·00,
Mucilag. gum. arab. 20·00.
MDS. Na 2 lewatywy w razie boleści lub drgawek.

Colica menstrualis vide Dysmenorrhea.

Cystitis.

Najczęściej przy sprawie rzeżączkowej.

Jeżeli objawy ostre: spokój, okłady ciepłe na okolicę pęcherza i międzykrocze, kąpiele nasiadowe ciepłe, dyeta mleczna, niedrażniąca, bez napojów wyskokowych, uregulowanie stolca.

Przeciw parciu na mocz:

290. *Morph. muriat. 0·01,*
Extr. Bellad. 0·02,
But. Cacao 1·50,
M. f. supp. d. t. d. Nr VI.
S. 2—3 czopków na dzień.

291. *Lupulini 0·20,*
Extr. Bellad. 0·01,
Extr. Opii aquos 0·005,
Sacch. albi 0·30,
M. f. pulv. d. t. d. Nr XII.
S. 3—4 proszków na dzień.

292. *Mixt. gummos. 500·0,*
Tinct. Laudani spl. gtt. XV,
Aqu. lauroccr. 10·0.
S. Co godzinę łyżka

przy bardzo znacznem parciu wstrzykiwanie morfiny.

Wody alkaliczne (Giesshübler. Bilińska, Salvator) tylko wtedy, gdy mocz wybitnie kwaśny; lepiej dawać do picia napary z ziół.

293. *Fol. Uvae ursi,*
Herb. Herniar.,
Chenop. Ambrosioides āā 10·0,
Div. in dos. Nr 10.
S. porcyę naparzyć w filiżance wody.

Przeciw krwawieniu:

294. *Liqu. ferr. sequichlor. 2·0,*
Aqu. dest. 175·0,
Syr. Cortic. aurant. 25·0.
S. Co godzinę łyżka.

295. *Ergotini Bonjean 1·0,*
Sacch. alb. 2·0,
M. f. pulv. div. in dos. Nr X.
8 S. 4—6 proszków dziennie.

296. *Extr. hydrast fluid.,*
Vini malacensis āā 30·0.
Syr. Cinnam. 15·0.
S. Co 1—4 godz. po łyżce.

297. *Ac. tannic. 0·1,*
Salol. 0·5,
D. t. dos. Nr XV.
S. Co 2 godziny proszek.

Gdy objawy gwałtowne miną podawać Ac. salicyl. (5—6 proszków po 0·50), Natr. salicyl. (3—4 p. po 1·0), Salol (5—6 p. po 0·5), Natr. benzoic. (5—6 p. po 0·25), Urotropin (4—5 p. po 0·30—0·50).

W postaci przewlekłej, gdy wykluczono kamień pęcherza, nowotwór lub zwężenie cewki, podawać jeden z powyższych środków obok leczenia miejscowego t. j. przepłukiwań za pomocą cewnika opróżnionego pęcherza płynami:

2—4% *acid boric.*
¼—1‰ *argent. nitric.*
1—2% *argonin,*
¼—1‰ *argentamin,*
½—2% *protargol,*
½—2% *largin,*
¼—½‰ *itrol (argent. citric)*
1 : 5000 sublimat.

Cewnika użyć można albo miękkiego Nelatona lub metalowego najlepiej Ultzmann'a. Gdy zaś chory nie znosi większych ilości płynu w pęcherzu, wkraplać za pomocą wkraplacza Ultzmann'a lub Guyon'a płyny zgęszczone:

1— 5% *argent. nitric.,*
5—10% *argonin,*
5—10% *protargol,*
1— 3% *itrol,*

w ilości 20—30 kropli. Gdy znaczny osad, ciągnący się:

5% *Natri chlorat.*
S. w obfitej ilości dwa razy dziennie pęcherz przepłukać.

W rozpaczliwych przypadkach drenowanie pęcherza.

Przy c. tuberculosa obok środków ogólnie przy gruźlicy używanych i dobrem odżywieniu.

298. *Creosot. 0·05,*
Jodoform. 0·01,
Natr. arsenic. 0·001,
Cynogloss. 0·05,
Pulv. benzoic. qu. s. ut. f. pill.,
D. tal. pill. Nr 50.
S. 2 pigułki dwa razy dnia.

Do pęcherza zaś wkraplać:

299. *Hydrarg. sublimat. corr. 1 : 5000 : 3000,*
S. 30—50 kropli do pęcherza wkraplać.

300. *Guajacol p. 5·0,*
Ol. Olivar. 100·0.
S. 1—2 razy na dzień po 1—2 ccm.

301. *Jodoform. 1·0,*
Ol. Olivar. 100·0.
S. Jak wyżej.

302. *Jodoform. 20·0,*
Glycerin. 10·0,
Aqu. dest. 6·0,
Tragacanth. 0·25.
S. Łyżeczka na 150 gr. wody letniej do przestrzykiwania pęcherza, połowę zostawić jak najdłużej.

Combustio.

Gdy tylko rumień istnieje wystarcza puder i okład:

303. *Liquor. Alumin. acet. 300·0.*
S. Do okładów.

Gdy istnieją pęcherze, nakłuć je i przykładać:

304. *Aqua Calcis,*
Ol. lini āā 75·0.
S. Zewnętrznie.

305. *Airol. 2·0,*
Vaselin. flav. 2·0.
M. f. ung. S. Maść.

306. *Xeroform. 2·0.*
Vaselin. flav. 20·0.
M. f. ung. S. Maść.

307. *Acid. borici 4·50,*
Mag. bismuth. 9·0,
Lanolin. Libreich,
Vaselin. fl. āā 45·0.
Mf. ung. S. Maść.

308. *Ichtyol. 4·0,*
Aqu. Calcis 30·0,
Lanol. Liebreich,
Vaselin. fl. āā 15·0.
M. f. ung. S. Maść.

309. *Thiol. liquid 50·0.*
S. Do pędzlowania.

310. *Acid. picronitric. 2·0,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Rany posmarować i przyłożyć zmaczaną w płynie gazę. Opatrunki we wszystkich przypadkach często zmieniać, szczególnie, gdy jest zgorzel, opatrunki przeciwgnilne. Gdy oparzenie na znaczniejszej przestrzeni stosować ciągłą letnią kąpiel (25°—34° R.).

Condylomata accuminata.

Jeżeli na wąskiej szypule najlepiej odciąć nożyczkami, gdy liczne, odpalić żegadłem Paquelin'a. Jeżeli drobne i w mniejszej ilości lub na żołędzi, łechtaczce i t. p. smarować 2 trzy r. dnia c. tinct. jodi lub tinct. ferri sesquichlorati, zasypywać:

311. *Pulv. frond. Sabin,*
Alumin. crudi āā 10·0,
Cupr. sulf. 1·0.
S. Puder, albo wypalić: *Acid. chloroacet concent. p.*; wreszcie pędzlować codziennie aż do odpadnięcia (2—3 razy).

312. *Resorcin. resubl. 5·0,*
Collodii p. 25·0.
S. Zewnętrznie.

Dla uniknięcia nawrotów

313. *Resorcin. resubl. 5·0,*
Aqu. dest. 100·0,
S. Do przemywania.

314. *Zinc. carbon.,*
Bismuth. subnitric. āā 9·0,
Resorcin. pulv. 2·0,
Talc. Venet. 80·0.
S. Puder.

Condylomata lata zob. Syphilis.

Congelatio.

W świeżem odmrożeniu nacieranie śniegiem w chłodnem miejscu aż do ogrzania i przeniesienia następnie do ciepłego pokoju, później pędzlowanie nalewką jodową.

315. *Ichtyol. (v. Thiol) 10·0,*
Collodii p. 100·0.
S. Zewnętrznie.

Gdy istnieją pęcherze, usunąć je i zakładać maść:

316. *Hydr. praecipit. alb. 2·0,*
Vaselin. flav. 30·0.
M. f. ung. S. Maść.

317. *Argent. nitr. 1·00,*
Vaselin. flav. 10·0,
Bals. peruv. 1·0.
M. f. ung. S. Maść.

Jeżeli skóra obrzękła:

318. *Ammon. sulfoicht.,*
Resorcin. alb.,
Tannin. āā 1·0,
Aqu. dest. 5·0.
S. Do pędzlowania.

319. *Resorcin. resubl. 2·0,*
Mucil. gummi arab.
Aqu. dest. āā 5·0,
Talc. pulv. 1·0.
S. Do pędzlowania.

Przy zgorzeli opatrunek przeciwgnilny, usunięcie części zgorzelinowych, okłady z wody Goularda lub Liqu. alum. ac. Gdy sprawa dawniejsza, starać się usunąć zastój żylny przez wywołanie przekrwienia czynnego

i obmywanie wyskokiem, kąpiele ciepłe z wody octowej lub ciepłe kąpiele piaskowe — obok tego:

320. *Ichtalbin (v. Ichtyol) 20·0,*
Glycerin. p.,
Collodii p. āā 10·0.
S. Co wieczór zapędzlować.

321. *Tct. jodi,*
Tct. Gallar. āā 10·0,
Collodii p. 50·0.
S. Do pędzlowania po podniesieniu kończyny ku górze.

322. *Calcar. chlor. 1·0,*
Ung. Paraffin. 9·0,
M. f. ung. subtill. d. in vitro fusco.
S. Na noc wcierać przez 5 minut (nos, palce).

Croup vide Laryngitis croup.

Coryza.

Siąkanie bez nieżytu wskutek oddechania zimnem powietrzem, silnego światła itp. usuwa ucisk palcami nozdrzy.

Siąkanie i nieżyt usuwają: Olejek terpentynowy, 2—5% roztwór wyskokowy mentolu, świeża tra jodi wziewane. Dalej wdmuchiwania do nozdrzy proszków rozmaitych za pomocą „autoninsufflatora" (po prostu dwie rurki szklanne połączone w środku rurką gumową):

323. *Camphorae.*
Ac. tannic. āā 2·0,
Mf. p. subtiliss.
S. Proszek do nosa

albo

324. *Cocain. mur. 0·2,*
Menthol. 0·1,
Sacch. lact. 8·0.
Mf. p. subtiliss.
S. 4—5 razy dziennie wdmuchiwać do nosa.

Prócz tego leczenie napotne, wewnętrznie: chinin., salicyl., antipyrin., salipyrin.

Delirium tremens pot. zob. alcoholismus.

Diabetes insipidus.

Pożywna dyeta, mierne użycie napojów. Leczenie hydropatyczne, pobyt w górach. Kąpiele morskie, przetwory bromowe.

325. *Infus. Valerian. e 5·00, ad 100·00,*
Natri bromati 1·00,
Syrup 15·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

326. *Codeini phosphor. 0·10,*
Syr. simpl. 30·00.
MDS. 3 razy dz. łyżeczkę. (Dla dziecka 10 lat).

327. *Camphor. monobrom.*
Extr. Valer. āā. 5·00,
ut f. l. ar. pil. N. 30.
S. 2—3 pigułek dziennie.

Diabetes mellitus.

Tylko pożywienie złożone z mięsa, jaj i mleka, to ostatnie jeżeli procent cukru nie wysoki. Tłuszcze nie są zabronione.

Chleba najwyżej 100—150 grm. na dzień, z jarzyn wolno szpinak, sałatę, zielony groszek i fasolkę, kalafiory, szparagi, kapustę; z mącznych jedynie trochę ryżu. Do picia: kawa, herbata osłodzona saccharyną, która nawet w większych ilościach nie szkodzi, kwaskowate wina, wódka, cognac, woda.

Jeżeli przy dyecie mięsnej występują zapady i grozi choremu coma diabeticum (badać mocz półtorachlorkiem żelaza), to podawać wtedy większe ilości sody w wodzie sodowej lub Gieshüblerze.

Z lekarstw najlepiej jeszcze działa woda Karlsbadzka, potem Vichy, Neuenahr, spore dawki opium do 1·0—2·0 pro die.

Do osłodzenia płynów używa się pigułek z saccharyny.

328. *Saccharini 3·00,*
Natri carb. sicc. 2·00,
Manniti 50·00,
f. pill. N. 100.
S. Pigułkę na ½—1 szklankę płynu.

329. *Acid. lacticum 5·00—10·00 pro die.*

330. *Acid. carbol. 5·00,*
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. menth. pip. 50·00.
DS. 3—4 łyżeczki na dzień.

Według Ebsteina:

331. *Antipyrina 2—3·00 pro die.*

332. *Codeini 0·05,*
Dtal. dos. N. XX.
S. Na dzień 3—4

lub

333. *Opii puri 0·50,*
Natr. bicarb. 5·00.
Mfp. Div. in dos. N. XV.
S. 3—4 na dzień.

334. *Extr. fol. Myrtillor 5·00,*
Extr. et pulv. Gentian q. s.
f. pil. N. 50.
S. Od 3 pig. dzien. do 10—12 lub (Pill. Myritill. Jasper).

335. *Jodoformii*
Extr. lactucae sativ. āā. 1·00,
Cumarin 0·10,
M. ut f. pill. N. XX.
S. 2—3 pigułki na dzień.

336. *Pilocarpini mur. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Podskórnie ½—1 strzyk.

337. *Lith. salicyl. 5·0,*
Lith. benzoic. 10·0,
Succ. et pulv. liquizit. q. s.
ut f. pill. N. centum.
S. 5—6 pigułek dziennie.

338. *Flor. benzoes*
Pulv. gummos. āā. 2·0,
M. u. f. p. Div. in dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

W razie coma diabeticum środki podniecające, wstrzykiwanie eteru, ciepła kąpiel ze zlewaniami głowy zimną wodą.

Diathesis urica zob. Arthritis urica.

Dilatatio ventriculi.

Gdy przyczyną cierpienia jest zwężenie odźwiernika bliznowate, lub nowotworowe, wskazany jest zabieg operacyjny.

Chwilową poprawę osiągnąć można przez systematycznie, dłuższy czas stosowane przepłukiwanie żołądka, raz lub 2 razy dziennie roztworem kw. borowego lub salicyl. resorcyny, lub w razie oddziaływ. kwaśnego roztworem sody, soli lub wody karlsbadzkiej.

W razie bólów wskazane są środki odurzające i to lepiej podskórnie niż wewnętrznie.

W razie, gdy przyczyną cierpienia jest zwiotczenie ścian żołądka, należy przepisać dyetę pożywną, w małych ilościach a często podawaną z wykluczeniem o ile możności płynów; co dzień naczczo uwolnić żołądek zapomocą aspiratora żołądkowego od zalegającej treści, a w razie towarzyszącego nieżytu żołądka, takowy stosownie leczyć.

Skutecznie też działają zabiegi wodolecznicze, miesienie i prąd indukcyjny, w okolicę żołądka stosowane.

W celu wzmocnienia mięśni żołądka: ipecacuanha 0·02—0·05 w przeciągu 24 godz., raz w pół godziny po jedzeniu, drugą dawkę (0·01) po całej godz. Extr. Belladon. po 0·01—0·02 na dawkę.

Przy zaparciu stolca: przed jedzeniem dwie łyżeczki: Sulphat Magnes., Cremor tartari, et flor. sulphur. aa. p. aeq. Lewatywy z gliceryny. Jeżeli po jedzeniu występują boleści, poleca się 2—4 łyżek wody chloroformowej lub morfinę z magnezyą lub sodą. Przeciw wzdęciu: kreda, węgiel, magnesia w bardzo małych ilościach.

Diphtheritis s. Angina diphteritica.

Odróżnić postać pierwotną, czyli błonicę od postaci następowych t. j. zapaleń dyfterytycznych (błonicowatych). Pierwsza przy małej gorączce, szarych, grzybowatych nalotach bez znaczniejszych bólów gardła, bez obrzęku gruczołów szyjnych: prowadzi najczęściej do dławca (laryngitis diphteritica), druga odznacza się głębokiemi owrzodzeniami gardła, obrzękiem gruczołów szyjnych, wysoką gorączką lub też ciepłotą subnormalną, objawami ogólnego zakażenia.

I. Rozpoznawszy błonicę należy jak najwcześniej zastrzyknąć surowicę przeciwbłoniczą. Surowicę przyrządzają dzisiaj w takich dawkach, że w jednej flaszcze mieści się tysiąc jednostek uodporniających, chociaż ilość surowicy wynosi w surowicy Bujwida 2—5 cm.³, Paltaufa 10 cm.³. Wobec rozwiniętej błonicy należy zastrzyknąć naraz przynajmniej jedną flaszeczkę; gdy błony zajęły całe gardło a zwłaszcza, gdy stwierdzono objawy rozwijającego się dławca 2 lub 3 dawki. Gdy po 24 godzinach naloty nie okazują tendencyi do oddzielania, a tembardziej, gdy się szerzą, należy dawkę powtórzyć. W ciężkich przypadkach dochodzi się nieraz i do 10.000 jednostek uodporniających (10 flaszeczek) zastosowanych w ciągu 4—5 dni. Zastrzyknięcie robi się w powłoki brzuszne, w udo lub w skórę klatki piersiowej (w okolicy pachy) odpowiednią strzykawką, poprzednio przez gotowanie wyjałowioną.

Wczesne zastrzyknięcie surowicy zapobiega szerzeniu się błon na krtań, stwierdzonem też jest powszechnie, że pod wpływem surowicy nie przechodzą przypadki lekkie w ciężkie postacie (septyczne) jak to dawniej często spostrzegano.

Wobec błonicy pierwotnej postaci lekkiej po uskutecznionem zastrzyknięciu, zupełnie zachować się wyczekująco, co najwyżej polecić wewnętrznie:

339 *Acidi phosph. dil. 2·0,*
Syr. rubid. 20·0,
Aquae d. 100·0.
S. Co 3 godziny łyżeczkę,

lub

340. *Natri salicyl 2·0,*
Syr. rubid 2·0,
Aquae dest. 100·0,
S. Co 2 godziny łyżeczkę.

3% roztwór kali chlorici lub acidi borici do płukania, odpowiednia lekka a posilna dyeta trochę wina.

II. Wobec błonicy z rozpadem i objawami ogólnego zakażenia należy obok zastrzykiwań surowicy w dawkach większych (naraz dwie flaszeczki) leczyć miejscowo i wewnętrznie.

Leczenie miejscowe: Okłady z lodu na szyi (w woreczkach gumowych), pić wodę z lodu z dodatkiem wina czerwonego, lody owocowe. Później przy rozpadzie błon lub zgorzeli, można przejść do ciepłych okładów i kataplazmów.

Płukania:

Aq. calcis, Acid. salicyl. 1%, Ac. boricum 2%, Kali chloric. 2%, Sublimat. 1%, Thymol ½%, Menthol ½%.

341. *Kali chlorici 10·0,*
Aquae dest. 400·0,
Extr. opii aquos 0·40,
Syr. simpl. 20·0.
S. Płókanie.

Mniejszym dzieciom przestrzykuje się gardło dużą strzykawką.

Pędzlowania:

342. *Solut. acid. citr. e 10·00: ad 50·00.*

343. *Resorcin. 30·0,*
Glycerin. 30·00.
S. Co 2 godz. pędzlować

344. *Acidi. salicyl. 0·50—1·00,*
Spir. vini. q. s.,
Glycerin. 40·00,
Infus. fol. Eucalypti 60·00.
DS. Co godz. zwilżać watą zamoczoną w tym płynie, miejsca bł. zajęte.

345. *Acidi carbol. cryst.,*
Acid. citric. cryst.,
Trae jodi āā 3—5·00,
Franz-Cognac 100·00.
MDS. Co 2 godz. pędzlować.

346. *Ferri sesquichl.*
Glycerin. āā. 10·00.
DS. Pędzlowanie 3 razy dz.

347. *Sublimati corros. 0·05,*
Aquae dest. 50·0,
Acid. tartar. 0·25.
S. Pędzlowanie.

348. *Acidi boracici 5·0,*
Glycerini puri,
Aquae dest. āā 10·0.
S. Pędzlowanie.

349. *Chloral hydrat. 10·0,*
Aquae dest. 20·0.
S. Co ½ godz. pędzlować.

350. *Papayotoni rec. 1·0,*
Aquae dest. 20·0,
Acid. mur. qu. s. ad react. acid. perf.
S. Co 10 minut pędzlować.

351. *Jodi puri 0·40,*
Spirit. vini. 20·0,
Chloroformii 2·0.
S. Pędzlować.

352. *Liqu. Ferri sesqu. 1·00,*
Aquae dest. 10·0—50·0.
S. Pedzlowanie.

Wdychiwania:

353. *Merc. subl. corr. 0·02,*
Aquae dest. 200·0.
S. Do inhalacyi.

354. *Sol. hydrogen. superoxyd. 2·0,*
Aquae dest. 100·0.
S. Do inhalacyi.

355. *Acid. lactici gtts. 40,*
Aquae dest. 200·0.
S. Do inhalacyi.

356. *Aquae calcis,*
Aquae dest. āā 150·0.
S. Do inhalacyi.

Środki podawane do wewnątrz:

357. *Chinin. muriat. 0·50—1·50*
Ammon. chlorati 1·00,
Aq. dest. 60·00,
Syrup rubid. 20·00.
DS. 3 razy dz. na łyżeczkę.

358. *Antypirin 1·50—2·00,*
Cognaci 20·00,
Aq. destil. 80·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co 3 godz. łyżeczkę.

359. *Kali chlorici 0·50—20·0,*
Aq. destil. 80·00,
Syrup rub. id. 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

360. *Tinc. Myrrhae 4·00,*
Glycerini 8·00.
Aq. dest. ad 200·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

361. *Dcti cort. chinae e 5·00 ad 100·00,*
Natri salicyl. 2·00,
Syrup sacchari 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

362. *Pilocarpin muriatic. 0·01,*
Pepsin 0·20,
Acid. muriat. dil. gtts. V,
Aq. dest. 80·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co godz. łyżeczkę (po każdej łyżeczce wino mocne).

363. *Ol. Terebinth. rctf. 8·00,*
Pulv. gum. ar. q. s.,
Aq. dest. 120·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co 3 godz. łyżeczkę (popić mlekiem).

364. *Camphor. 0·30,*
Mixt. gumm. 80·00,
Syrup sacchari 20·00.
DS. Co g. łyżeczkę, (zwłaszcza w formie septycznej).

365. *Aether. acet. 5·00,*
Ol. cinamom. 1·50.
DS. Co 2 godz. 3—5 kropli.

Arak co ½ godz. łyżeczkę, aż do upojenia.

366. *Kali chlorici 5·00,*
Trae myrrhae 15·00,
Acid. carbol. gtts. V.,
Mel despum. 20·00,
Aq. dest. 150·00.
DS. Co ½ godz. po 15 kropli.

Nadto w razie osłabienia czarna kawa, stare wino, cognac, nacierania octem lub winem.

W razie obrzęku gruczołów szyjnych okład z Liquor alum. acetic.

Gdy wystąpi dławiec stosować leczenie podane przy laryngitis crouposa.

Dysmenorrhoe.

Wykazanie przyczyny (przyczyna mechaniczna, dalej, czy przyczyna w macicy; czy w jajnikach). Unikać ruchu bezpośrednio przed i podczas peryodu, zaziębienia, szkodliwych wpływów moralnych. Regulować dyetę. Jeżeli chora niedokrewna lub skrofuliczna, odpowiednie leczenie stanu chorobowego ogólnego. Leczenie kąpielowe: Iwonicz, Rabka, Krynica, kąpiele borowinowe, (Mattoniego sól borowinowa).

Podczas boleści spokój, suche ciepło na okolicę podbrzusza, środki kojące jak: lewatywy z Tra. opii simpl. (15 kropli na lewatywę albo Chloral hydrat (1·0) na lewatywę). Czopki do kiszki stolcowej, zawierające opium lub morphium, wstrzyknięcie morphiny pod skórę, u osób silnych, krwistych, po jednej pijawce, na wewnętrznej powierzchni obu ud.

W cięższych przypadkach należy zbadać dokładnie miejscowo narząd płciowy przez odbytnicę, albo jeżeli możebne przez pochwę i leczyć, jak u osób zamężnych.

Najczęstszą przyczyną bolesnego miesiączkowania, bywa niedrożność przewodu szyi macicy.

Niedrożność pochodzić może ze zmiany położenia macicy jak np. zagięcia tejże, z wrodzonej wązkości przewodu, z krętego przebiegu tegoż.

W tych razach u mężatek zazwyczaj napotykamy równocześnie niepłodność.

W przypadkach takich wskazanem jest leczenie mechaniczne, polegające na wyrównywaniu zagięcia macicy, na rozszerzaniu przewodu szyi macicy sposobem tępym, wprowadzaniu zgłębnika lub rozszerzaczy na ten cel zbudowanych, do jamy macicy. Jeżeli te sposoby nie prowadzą do celu, wskazanem jest rozszerzenie macicy sposo-

bem krwawym (Hysterostomatomia) najlepiej modo Rosner-Mars.

W ostatnim czasie polecają: Elektryzowanie według metody Apostolego.

367. *Extr. hydrast. canad. fluid.*
2 razy dziennie po 25 kropli na 8 dni przed regularnością.

368. *Chloral hydrat. 8·00,*
Kali brom. 16·00,
Aqu. camphor. 200·00.
S. Co 2 lub 4 godz. łyżeczkę.

369. *Trae thebaicae*
„ belladonae
„ hyoscyami
„ valerianae
„ Stramoni āā. 10·00.
S. 3—4 razy dnia po 15—20 kropli.

Francuscy autorowie polecają:

370. *Kali bromati*
Antipyrini āā 10·0,
Extr. viburni prunifol. fluid. 20·0,
Aq. destill. 120·0
Syr. cort. aurantiae āā. 30·0.
DS. 2—4 łyżek dzienie.

Polecają też czopki.

371. *Extr. opii aquos. 0·02,*
Extr. belladonnae 0·01,
F. l. art. supposit.
S. Czopki.

372. *Trae vibur. prunifol.*
„ piscid. erythr. āā 10·0,
S. 4 razy dnia 20 kropli w wodzie zażyć.

Dysenteria.

W czasie epidemii unikać niestosownego pożywienia. Ścisła desinfekcya wypróżnień.

Dyeta ścisła, kleik, rosół, mleko. Słabszym można dozwolić bulion z jajem, wyciągów mięsnych, wina.

Oseski zostawić przy piersi, karmiąc regularnie co 3 godziny.

Leczenie rozpocząć należy od środków przeczyszczających, Calomel. Ol. ricini, dorosłym 2—4 łyżek dziennie. Później środki ściągające, miejscowe przepłukiwania kiszki letniemi roztworami. Starcia około odbytnicy troskliwie oczyszczać i zasypywać pudrem salicylowym.

Codziennie kąpiel ciepła, dorośli jedną dziennie. Ciepłota kąpieli 27° przez 5—10 minut. Okłady wysychające, kataplazmy, zawijania ciepłe sprawiają ulgę.

373. *Calomelanos 0·05,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtr. tal. dos. N. VI.
S. Co godz. proszek.

374. *Acidi Salicyl 10·00,*
Opii pulv. 0·20,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3—4 proszki dziennie.

375. *Natri Salicyl 0·50,*
Laudani 0·05,
Mfp. Dent. tal. dos. N. X.
DS. 3 pr. dziennie.

376. *Natri Salicyl 5·00,*
Aqu. dest. 80·00,
Trae laud. gtts. X.
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżkę.

377. *Saloli p. 5·0,*
Bismuth. salic. 2·0,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

378. *Rad. Rhei 6.0,*
Rad. ipec. 2·0,
Inf. Aq. fervid. q. s. ad colat. 120·0
adde
Gumi arab. 4·0,
Syr. altheae 30·0.
S. Co godz. łyżkę.

Do lewatywy używa się: sól kuchenna (0·5%), Acid. salicyl. (0·5%), Thymol (0·10%).

379. *Argenti nitrici 0·05,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Na 2 razy w lewatywie zastosować

lub

380. *Tannini 5·00,*
Aqu. dest. 500·00.
S. Na 2 lewatywy.

381. *Liquor. alum acet.*
Aqu. dest. āā. 100·00.
DS. Na 2 lewatywy.

Po lewatywach jakoteż w razie silnego parcia dać czopki:

382. *Butyri Cacao 0·50,*
Trae opii guttam
Mf. supposit.
S. 2—3 r. dziennie.

383. *Extr. bellad. 0·10,*
Morphii mur. 0·05,
Butyr Cacao q. s. f. sup.
N. V.
S. 1—2 czopków dziennie (dorosłym).

W przypadkach przewlekłych podawać dalej lewatywy i środki lekko ściągające.

W razie zapadu: Cognac, wino, kamfora, eter.

W okresie zdrowienia przechodzić zwolna do pokarmów: jaja, skrobane mięso itd.

Dzieciom:

384. *Bismut. salicyl 1·00,*
Pulv. Doveri 0·20,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X
DS. 3 pr. dziennie.

385. *Chinini tannici*
Bismuti salicyl. āā. 1·00,
Laudani 0·10.
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3 pr. dziennie.

Dyspepsia.

Przedewszystkiem wykryć przyczynę cierpienia i dokładnie zbadać funkcyę żołądka i kiszek.

Cierpienie to najczęściej stoi w związku z czynnościowem, nadmiernem wydzielaniem soku żołądkowego, lub z niedomogą wydzielniczą żołądka.

Stosownie do tego w 1-szym przypadku wskazane są środki alkaliczne, wody: Karlsbad, Vichy, Szczawnicka Magdalenka, w 2-gim kwas solny i środki gorzkie.

W innych razach zboczenia w wydzielaniu soku żołądkowego nie ma, tylko błona śluzowa żołądka jest nadczułą, a w tych przypadkach należy przed jedzeniem podawać środki znieczulające (cocaina) i zapomocą przepłukiwań żołądka zmniejszać przeczulicę błony śluzowej, można też podawać przetwory bromowe.

Prócz tego należy zwrócić uwagę na ogólny stan chorego, u anemicznych wskazane są środki żelaziste (Krynica, Żegiestów, Francensbad i t. d.) u neurasteników i hysteryczek skutecznem bywa leczenie wodoleczniczе, wyjazd nad morze lub w góry.

386. *Natri bicarbon.*
Magn. carbon.
Kali carbon. āā. 5·00,
Pulv. rad. Rhei 7·00,
MD. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć, w razie jeżeli jest nadmierne wydzielanie soku żołądkowego.

387. *Sal. therm. Carolin 100·00.*
DS. Co dzień rano łyżeczkę w pół szklance ciepłej wody.

388. *Strontium brom. 2—3·00.*
Po obiedzie i po kolacyi.
W razach niedomogi wydzielniczej:

389. *Acid. hydrochl. 3·00,*
Pepsini German. solub de
Rostock 2·00,
Aqu. dest. 150·00,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

390. *Acid. hydrochl. dilut.*
Trae absinthi āā. 15·00.
DS. Po każdem jedzeniu 20 kropli w łyżce wody zażyć.

391. *Orexin basic. 0·30,*
Dent. tal. dos. N. 5.
S. Jeden proszek rano zażyć.

U anemicznych z niedomogą wydzielniczą:

392. *Sol. Fovleri 5·00,*
Tinct. mal. ferri 10·00.
DS. Po obiedzie i kolacyi od 10—30 kropli.

393. *Trae ferri pomati 25·00,*
Trae Rhei vinosae
Trae amarae āā. 15·00.
MDS. 3 razy dnia po łyżeczce zażyć.

394. *Ferri carb. sacchar. 5·00,*
Extr. nucis vomicae 0·50,
Pulv. et extr. Rhei āā. q. s.
ut f. pill. N. 100.
DS. 3 razy dnia po 2 pigułki zażyć.

u oseseków

Regularne karmienie, jeżeli przyczyną mleko krowie, wrócić do piersi, lub też zarządzić odpowiednie żywienie sztuczne. Calomel (0·01—0·03) lub Natrum benzoic. (3%) co 2 godziny łyżeczkę.

W razie wzdęcia bolesnego, wprowadzić kankę lub miękki kateter do odbytnicy. Jeżeli wymioty nie serowate, cuchnące, wskazują na brak kwasów: Acid. mur. (0·30:50·0) lub:

395. *Pepsin 1·00,*
Ac. muriat. gtts. tres.
Aqu. dest. 90·00,
Syr. simpl. 15·00.
S. Przed pokarmem łyżeczkę.

396. *Acid. lactic. 3·0,*
Aquae d. 100.0,
Syr. simpl. 20·0.
S. Co 3 godziny łyżeczkę.

W razie nagromadzenia się kału w jelitach. Ol. ricini.

Przy Intertrigo towarzyszącem zmywanie wodą mydlaną.

397. *Magnes. ustae 5·00,*
Talci praepar. 20·00,
Acid. salicyl. 0·20.
MDS. Do posypywań.

U starszych dzieci:

398. *Trae Colombo*
Trae cascarillae āā. 5·00,
Trae bellad. 2·00,
Trae opii gtts. IV.
S. 5—10 kropli przed jedzen.

Eclampsia infantum.

Uwzględnić przyczyny: Początki chorób ostrych i zakaźnych, użycie środków odurzających, przepalenie głowy, kolki brzuszne, niestrawność, robaki, choroby dróg moczowych (phimosis), koklusz, skurcz głośni, ciała obce w nosie, zranienia.

Wśród samego napadu zimne okłady (woda z octem) na głowę co parę minut, lewatywy, gorczyczniki na kark i łydki, w razie długotrwałych drgawek wdychanie chloroformu (ostrożnie!) kilka kropel na chustce trzymać pod nosem. Lewatywy z chloralu.

W razie powtarzających się napadów:

399. *Chloral hydratis 1·00,*
Natri bromati 1·00,
Aqu. dest. 60·00,
Syrup sacchari 15·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

400. *Chloral hydratis 0·50,*
Aqu. dest. 80·00,
Mucilag. gum. ar. 20·00.
MDS. Połowę do jednej lewatywy.

401. *Urethani*
Sacchari āā. 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. V.
S. Co 2 godziny proszek w łyżeczce wody.

Jeżeli stolec zaparty:

402. *Calomelanos 0·30,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. Co godzinę proszek.

403. *Kali bromat. 2·0,*
Ammoni brom. 1·0,
Aqua dest. 100·0,
Syr. simpl. 30·0.
MDS, 4 łyżeczki dziennie.

404. *Moschii 0·30,*
Mixt. gum. 60·0.
MDS. S. Co 1/4—1/2 godz. łyżecz

Eclampsia parturent. (Drgawki porodowe).

U ciężarnych okazujących cierpienie nerek, znaczniejsze obrzęki, podawać środki moczopędne (kali aceticum, Acidum benzoicum) środki wypróżniające, środki napotne, mleczna dyeta. Kąpiele ciepłe (36°—38° C.) ostrożnie.

Podczas napadu ułożenie w łóżku otoczonem materacami, aby chorą uchronić od obrażeń; przed wystąpieniem szczękościsku, wsunąć język do jamy ust i między szczęki wsunąć kawałek drzewa okrytego płótnem. Ruchów nie krępować. Znieczulić chorą silnemi dawkami narkotyków, morfin podskórnie 0.02—0·03 lub chloral w lewatywie (2·0). Gdy się chora budzi lub napad występuje, ponowić dawkę. Można użyć chloroformu do wdychania, ale tylko wtedy, jeżeli stwierdzić możemy pewną okresowość w występowaniu napadów np. napady występują regularnie co 20 lub 15—10 minut, wtedy minutę naprzód podać chloroform. Po napadzie kąpiel ciepłą 30° R., potem zawinąć w prześcieradło i koc, aby wywołać poty.

Podczas ciąży napady mogą ustać i ciąża być donoszoną, dlatego tylko w razach, gdy powyższe leczenie niepomaga, napady występują zbyt często, albo grozi obrzęk płuc, wzniecenie porodu przedwczesnego (założenie świeczki elastycznej do macicy, niektórzy radzą przebicie pęcherza płodowego).

Jeżeli napady występują podczas porodu najlepiej chloroformować, można użyć i narkotyków jak wyżej i kombinować jedno z drugiem. Podaje się narkotyk, a oprócz tego, ilekrotnie występują objawy zwiastunowe napadu, chloroform. Unikać częstego badania wewnętrznego, aby nie drażnić chorej. Jeżeli są warunki do łagodnego ukończenia porodu, to takowy ukończyć. Zabiegów gwałtownych, w celu rozwiązania rodzącej używać nie należy, chociaż w ostatnich latach zdanie się zmieniło w tym względzie i radzą w każdym przypadku o ile można najprędzej w uśpieniu ukończyć poród (Dührsen, Zweifel). Jeżeli szyja macicy zamknięta, można przed rozwiązaniem puścić do 500 gr. krwi w razie gdy tętno napięte mocno. Jeżeli napady występują w połogu, postępowanie jak podczas ciąży.

405. *Amyleni nitrosi 5·0,*
Ol. foeniculi 10·0.
MDS. 2—5 kropli do wdychiwań na chustce (amylnitrit).

406. *Laudani p. 0·20,*
Sacch. albi 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr X..
S. Co $^1/_2$ godz. proszek.

Eczema acutum.

Przedewszystkiem uwzględnić moment etiologiczny, usunąć więc zależnie od przypadku szkodliwe czynniki zewnętrzne, a więc wodę i światło, wpływ wilgotnego powietrza, drażnienia przez odzież. Gdy wyprys słoneczny (e. solare) polecić nosić kobietom weloniki żółte lub zielone, mężczyznom parasole.

Przy wyprysku ostrym, szczególnie, gdy istnieje sączenie, pilnie pudrować:

407. *Talci Venet.,*
Amyl. trit. āā 50·0,
Zinc. oxyd. 5·0.
S. Puder.

408. *Zinc. oxyd.*
Magist. bismuth. āā 15·0,
Ceruss. 7·50,
Talc. Venet.,
Amyl. Orizae āā 30·0.
S. Puder.

409. *Amyl. Orizae 100·0,*
Pulv. Alumin. plumos. 20·0,
Zinc. oxyd.,
Pulv. rad. Ireos flor. āā 5·0.
S. Puder.

Do zasypek nie dawać olejków eterycznych.

Gdy wyprysk zajmuje całe ciało, zawinąć chorego w zapudrowane prześcieradło i skrzętnie zasypywać pudrem.

Jeżeli skóra obrzękła, suche zimno (przyrząd Leiter'a) lub często zmieniane okłady:

410. *Liqu. Alumin. acet.,*
Aqu. fervid. āā 150·0.
S. Do okładów.

411. *Plumb. acetic. 7·0,*
Alumin. crud. 2·0,
Aqu. dest. 200·0.
S. 2 litrami wody rozcieńczyć do okładów.

412. *Resorcin. resubl. 10·0,*
Aqu. fervid. 500·0.
S. Do okładów.

413. *Ac. thymic. 0·50,*
Aqu. dest. 500·0.
S. Do okładów.

Gdy znaczne sączenie:

414. *Ac. carbol. liquefact. gtt. XL,*
Spir. vin. rect. 20·0,
Glycerin. p. 8·0,
Zinc. oxyd.
Amyl. tritic. āā 10·0,
Aqu. fontis. 250·0.
S. Woda do obmywania.

Przy eczema papulosum acutum lub gdy istnieje znaczne swędzenie nawet przy sączącem, zwilżać kilka razy dnia wyskokiem i pudrować:

415. *Ac. carbolic. (s. salicyl.) 2·0,*
Spir. vini rect. 150·0,
Spir. Coloniens.,
Spir. Lavandul.,
Glycerin. p. āā 25·0.
S. Zwilżać zamoczoną watą.

416. *Ac. carbolic. (s. salicyl.),*
Glycerin. p. āā 2·0,
Balsam. peruvian. 1·0,
Spir. vini rect. 200·0,
S. Jak wyżej.

Zamiast wyskoków użyć można:

417. *Talc. Venet. pulv.,*
Amyl. tritic. āā 100·0,
Glycerini p. 40·0,
Aqu. Plumbi 200·0,
M. f. liniment.
S. Rozcieńczyć taką samą ilością wody i pędzlować.

418. *Zinc. oxyd. 10·0,*
Gelatinae angl.,
Glycerin. p. āā 20·0,
Aqu. dest. 40·0,
M. f. massa gelatinosa.
S. Ogrzać w kąpieli wodnej i smarować na skórę.

Przy eczema squamosum parę razy dnia smarować maścią i zapudrować lub obwiązać opaską, usunąwszy poprzednio łuski za pomocą oliwy lub waseliny.

419. *Mercur. praecipit. alb. 3·0,*
Ung. Glycerin. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

420. *Salol. p. 2·0,*
Ol. Olivarum,
Axung. porcin.,
Lanolin. anhydr. āā 25·0,
M. f. ung.
S. Maść.

421. *Resorcin. resubl. 5·0—10·0,*
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic.,
Vaselin. flavi,
Lanolini p. āā 25·0,
M. f. ung.
S, Maść.

422. *Menthol. 1·50,*
Saloli 2·0,
Ol. Olivar. 3·0,
Lanolini anhydr. 50·0,
M. f. ung.
S. Maść na ręce.

423. *Ac. boric. (v. Salicyl) 3·0,*
Zinc. oxydat.,
Amyl. trit. āā 25·0,
Vaselini flav. 50·0.
S. Pasta (najwięcej używana).

424. *Formalin. 0·25,*
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic. āā 25·0,
Vaselin flav. 50·0.
S. Pasta.

425. *Resin. Benzoës pulv. 5·0,*
Axung. porcin. 160·0,
Digere, cola et adde:
Zinc. oxyd. 25·0,
M. f. ung.
S. Maść Wilsona.

Gdy skóra gładka, mało zaczerwieniona, pędzlować raz na dzień ostrożnie.

426. *Ol. Rusci 50·0,*
Spir. vin. rect.,
Aether. sulf. āā 75·0.
S. Tinctura Rusci.

427. *Ammon. sulfoichtyol. (s. Thiol) 50·0,*
Spir. vin. rect.,
Aether. sulfur. āā 75·0.
S. Do pędzlowania.

428. *B naphtol. 1·0,*
Spir. vin. rect. 100·0.
S. Do pędzlowania.

429. *B naphtol. 0·50,*
Ung. emoll. 25·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Gdy maść zadrażnia, zasypywać pudrem.

Przy wyprysku przewlekłym należy strupy i łuski usunąć i naciek w skórze doprowadzić do wessania.

Gdy wyprysk sączący (e. madidans) przykładać na wąskich kawałkach płótna rozsmarowaną maść dwa razy dziennie poczem obwiązać watą i opaską, przedtem jednak zmyć dokładnie mydłem szarem i wodą ciepłą, co i później wedle potrzeby powtórzyć należy.

430. *Emplast. diachylon simpl.*
Ol. Olivarum āā 50·0,
M. f. ung.
S. Maść Hebry.

431. *Emplast. diachyl. simpl.*
Vaselin. flav. āā 50·0,
M. f. ung.
S. Maść Kaposi'ego.

Gdy naciek znaczny:

432. *Empl. saponat. 80·0,*
Ol. Olivarum 20·0,
Ac. salicyl. 2·0 - 5·0.
S. Przykładać na kalikocie.

W celu usunięcia strupów przykładać na kawałkach płótna oliwę, maść Hebry, Kaposi'ego

433. *Ac. boric.*
Glycerin. āā 5·0,
Cerae alb.
Paraffin. āā 20·0,
Ol. Olivar. qu. s. ut. f. ung. molle.
S. Maść i dobrze opaskami owinąć.

Podobnie przykładać

434. *Empl. saponat. 100·0,*
Leni calore fuso adde:
Ac. salicyl. 10·0,
M. f. empl.
S. Plaster salicylowy (Pick'a).

Dla usunięcia pozostałości po maści i rozmiękłego przyskórka, zmyć spiryt. mydlanym lub mydłem szarem, poczem usuwać naciek w skórze przez smarowanie dziegciem, ichtyolem, naftolem lub

435. *Ichtyalbin. 3·0,*
Aqu. dest.,
Glycerin. p.,
Dextrini āā 20·0,
M. f. pasta.
S. Dwa razy na dzień wcierać.

436. *Ol. fagi 5·0,*
Glycerin. 2·50,
Ung. emoll. 25·0,
Bals. peruvian. 1·50,
M. f. ung.
S. Maść.

437. *Ol. Rusci,*
Flor. sulfur. āā 20·0,
Sapon. virid.,
Axung. porcin. āā 40·0,
M. f. ung.
S. Maść.

438. *Chrysarobin,*
Ichtyol. āā 5·0,
Ac. salicyl. 2·0,
Vaselin. flav. ad 100·0,
M. f. ung.
S. Maść chrysarob. Unny.

Gdy wystąpi podrażnienie, maść obojętna (m. cynkowa, borowa, Hebry) i puder, poczem na nowo środki drażniące.

Gdy wyprysk uporczywy, szczególnie na rękach, zapędzlować c. kali caustico 1 : 2, poczem maść lapisowa 1% lub

439. *Kali jodati 0·25,*
Jodi puri 0·1,
Glycerin. p. 12·50.
S. Zapędzlować raz dziennie, następnie maść cynkową lub pastę borową

440. *Arg. nitric. 1·0,*
Aqu. dest. 20·0.
S. Zapędzlować — następnie maść.

Jeżeli wyprysk trwa uporczywie czas dłuższy lub często powraca skutkiem jakiejś choroby ustrojowej (scrophulosis, chlorosis, dysmennorrhoea i t. p.) leczyć chorobę podstawową.

Eczema seborrhoicum.

Gdy znaczne sączenie pudrować, potem obmyć strupy, namoczywszy je przez kilka godzin oliwą i usunąć nadmierny tłuszcz ze skóry za pomocą mydła:

441. *Spir. saponato-kalin. 100·0.*
S. Mydło.

Gdy skóra bez strupów, czysta, polecić maście:

442. *Resorcin. resubl. 5·0,*
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic āā 25·5,
Vaselin. fl. 50·0,
M. f. pasta.
S. Maść.

443. *Ac. borici 3·0,*
Ol. Amygdal. 30·0,
Paraffin.
Cerae alb. āā 5·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Gdy skóra przychodzi do stanu prawidłowego, na noc przykładać maść, a przez dzień zmywać.

444. *Resorcin. resubl. 10·0,*
Spir. vin. rect. 100·0,
Spir. Coloniens. 50·0,
Bals. peruvian. 2·0.
S. Spirytus na głowę.

445. *Ac. boric. 4·0,*
Glycerin. p. 15·0,
Spir. vin. rect. 100·0,
Tct. Benzoës 2·0.
S. Codziennie głowę zwilżyć.

446. *Sulfur. praecipit. 12·0,*
Camphor. trit. 1·0,
Mucilag. gum. arab. 6·0,
Aqu. Calcis.
Aqu. Rosarum āā 100·0.
S. jak wyżej.

Przytem zalecać można do mycia głowy mydeł Eichhoff'a: resorcynowego, resorcynowo-siarkowego i naftolowego.

Emphysema pulmonum.

Przeważnie leczenie symptomatyczne.

Unikanie zaziębień, przemoczenia nóg, w ogóle wszystkiego, co może sprowadzić lub powiększyć nieżyt oskrzelowy. Główne zadanie leczyć nieżyt oskrzelowy przez pobyt na świeżem górskiem powietrzu, picie wód w Szczawnicy, Reichenhall, Nauheim; na wewnątrz Pulv. Doveri, Amonium muriat, Tannina z morfiną, Stibium sulphurat. aurant. z morfiną, apomorfin, Inf. Ipecacuanhae lub radix Senegae, przetwory balsamiczne jak: Balsam peruv. tolutanum, ol. terebinth. terpinol, terpinhydrat (3·00: na 30 pigułek, z tego 1—3 pig. dziennie).

Leczenie w gabinetach pneumatycznych lub za pomocą przyrządów Waldenburga lub Geigla i Majera (Würzburg) lub Schnizlera, lub w Truskawcu w zakładzie inhalacyjnym.

U ludzi otyłych można polecić picie wód Karlsbadzkich lub Kissingen. Przy osłabieniu akcyi serca, podawać obok środków wykrztuśnych i nasercowe. Uważać na wypróżnienia, w razie braku tychże, podać odpowiednie środki.

Dyeta pożywna, ale nie wzdymająca.

447. *Terpinoli 3·00,*
Extr. et pulv. liquir. q. s.
ut. f. pil. N. 30.
S 3—4 pig. dziennie.

448. *Apomorph. hydrochl. 0·05,*
Morphii mur. 0·03,
Acidi mur. gtts. X.
Aqu. dest. 180·00,
Da in vitro nigro.
S. Co 3 godziny łyżkę.

449. *Stibii sulph. aurant. 0·30,*
Morph. mur. 0·10,
Natrii bicarb. 5·00,
Mfp. div. in dos. N. XV.
S. 2—3 proszki dziennie.

450. *Gutti*
Fol. digit.
Bulb. Scillae,
Stibii sulphur. aurant.
āā. 1·50,
Extr. Pimpinellae q. s. ut. f. pil. N. 60.
DS. Co 2 godziny pigułkę.

451. *Ol. terebinth. 2·00,*
Aq. menth. pip. 150·00,
Mucil. g. arab. 30·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżkę.

452. *Extr. Belladon. 0·1,*
Pulv. rad. Ipec. 0·2,
Sacch. alb. 3·0,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

453. *Extr. Hyoscyam. 0·15,*
Aqu. dest. 70·00,
Syr. simpl. 10·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżeczkę.

Przy dyspnoe:

454. *Extr. Quebracho aq. 5·00,*
Aq. destill. 25·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę zażyć.

455. *Quebrachin 0·50,*
Extr. Glycyrrhizae q. s. ut. f. pil. N. X.
S. 4—5 pigułek dziennie.

Endocarditis.

Leczenie objawowe a więc: Spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, niepodniecająca. Na okolicę serca okłady zimne lub worek z lodem.

Na wewnątrz cardiaca, zwłaszcza digitalis, strophantus, w razie bólu mierne dawki morfiny.

Przy znacznem osłabieniu: kawa czarna z cognakiem, wino mocne, kamfora lub eter podskórnie wstrzyknięty. Coffeina lub Theobromina po 0·10 na dawkę, 1·00 pro die, obok innych środków nasercowych jak Convalaria, Sparteina i t. d.

Przy gorączce wysokiej, mierne dawki antipyretyków, z obawy groźnego zapadu najlepiej razem z Coffeiną lub Theobrom.

456. *Infus. fol. digit. e 1·50 ad 150·00,*
Coffeini citrici 5·00,
Liquor. Kali acet. 50·00,
Succ. liquir. 10·00.
S. W ciągu 2 dni użyć.

457. *Tinct. Strophanti*
Aq. lauroc. āā. 10·00.
S. 3 r. dz. po 10—20 kropli.

W zaparciu stolca:

458. *Pulv. fol. digit.*
Calomelanos āā. 0·40,
Sacchari 3·00,
Mpf. div. in dos. 10.
S. Co 3 godz. proszek (dla dzieci).

Endometritis.

a) Ostry nieżyt: spokojne leżenie w łóżku, środki lekko wypróżniające, okłady wysychające na brzuch, wstrzykiwania letnie, zawierające środki desinfekcyjne: Acidum boric. (3 : 100) Ac. carbolicum (2 : 100) i t. d. W razie bólów, czopki cum laudano lub cum morphio.

b) Przewlekły nieżyt wymaga już to leczenia ogólnego w przypadkach niedokrwności, zołzów i t. d., już też leczenia miejscowego.

W tym celu można używać wprowadzania środków żrących przypiekadłem Chiarego, albo za pomocą sondy owiniętej watą i napojonej n. p. cum Tra jodi. cum liquore ferri sesquichl. itd. Przepłókiwania macicy za pomocą cewnika Bozemanna, Olshausena, itd. rozczynami: kwasu borowego, karbolowego jak wyżej. Schulze radzi przedtem rozszerzyć macicę sposobem tępym. Wprowadzenie rozczynów silniejszych, jak kwas karbolowy 4%, Cuprum sulphuricum 10% za pomocą rurki Bandla w jego wzierniku do jamy macicy. Wprowadzanie pręcika Spiegelberga lub Fritscha owiniętego watą napojoną rozczynem chlorku cynku 10—50%, przyczem należy pod tylną wargę macicy podłożyć watę napojoną 10% rozczynem sody, aby spływający chlorek cynku nie sparzył bł. śluz. pochwy. Klien poleca co 3—8 dni wprowadzanie do szyi za pomocą odpowiedniego instrumentu (Uteruspistole) patyczków zrobionych z cukru mlecznego, gumy arabskiej, białka, glyceryny, które zawierają 2% argentum solubile.

Wprowadzanie na pręciku owiniętym watą rozczynu 50% kw. mlekowego (Ilkiewitsch).

459. *Alumnol 2·50,*
Trae jodi,
Alcohol āā 25·0.
S. Zewnętrznie.

Dawniej wstrzykiwano roztczyny do jamy macicy wstrzykawkami Brauna, Madurowicza. Wprowadzanie do jamy macicy pręcików zawierających jodoform, taninę itd. Wprowadzanie do jamy macicy gazy jodoformowej w postaci długiego paska, którego jedna część wypełnia macicę, druga zaś sterczy do pochwy.

Jako nowy sposób uważać należy przyżeganie bł. śluzowej za pomocą pary wodnej 100° C. 1—$1^1/_2$ minuty, ku czemu wymyślono przyrządy (Suegirieff, Panecki).

Gdy te sposoby nie wystarczają, wyskrobanie jamy macicy (Abrasio mucosae).

O w r z o d z e n i a c z ę ś c i p o c h w o w e j należy goić przyżeganiem zapomocą: nastoju jodowego, azotanu srebrowego w laseczce, Cuprum sulphuricum w kryształach, Acidum nitricum fumans, który się stosuje ostrożnie za pomocą pręcika szklanego albo asbestowego. W ostatnich czasach polecają zakładać do pochwy gałki składu:

460. *Europhen 0·05,*
Ol. amygdal. gtt. nonnull.,
Butyr. cacao 2·50,
Mf. globulus vagin. N. I.
(frigid parat).

lub tampony posypane proszkiem

461. *Europhen 5·00,*
Aristol. 4·00,
Mf. pulv. D. in scatul.
S. Proszek do tamponów.

W przypadkach dawnych owrzodzeń z przerostem gruczołowym, najlepiej wyskrobać ostrą łyżeczką dno wrzodu i przypiec następnie, do czego użyć można ferrum candens, thermocauter Paquelina, Galvanocauter.

Enteritis follicularis.

Odstawione dzieci wrócić do piersi. Mieszanka śmietankowa Biederta lub zupa Liebiga za pokarm. Kleik jęczmienny, kawa żołędz., kakao.

Przepłukiwanie jelit 1% wodą słoną, 3% Acid. boricum, 1% Natr. salicyl. Liquorem alum. acetici aa. c. Aq. Toż i na wewnątrz.

462. *Liquor. alum. acet. 30·00,*
Aq. dest. 50·00,
Syrup 20·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę.

463. *Bismut. s. 0·10—0·20 p. dosi* 3—4 r. dziennie.

464. *Chinin tannic. 0·05—0·10 pro dosi.*

W razie boleści i parcia Extr. opii aq. 0·01 pr. dosi, 3—4 r. dz., Tra opii według wieku.

Enterocatarrchus zob. Catarrhus intestini.

Enuresis nocturna.

Uwzględnić powody: Ascaridy, Oxyuris, Phimosis, pavor nocturnus, zboczenia w odżywieniu, Onania.

Zimne obmywania, kąpiele nasiadowe chłodne od 5—20 minut, na wieczór; wstrzymywać od napojów. Polecać przez dzień wstrzymywać mocz.

Polecają unikać spania na wznak, lub tak ułożyć chorego aby była podwyższoną miednica. Prąd stały, a mianowicie wprowadzić wązką elektrodę metalową (nasmarowaną oliwą) do odbytnicy (u dziewcząt do pochwy) drugą elektrodę zwilżoną na spo-

jenie kości łonowych lub perineum, prąd słaby można zwolna wzmacniać — elektryzować przez 5 minut. Antipyrina po 0·50—1·00 na noc między 9 a 11 godziną przez 14 dni z rzędu.

465. *Atropin sulphur. 0·05,*
Aqu. dest. 30·00.
DS. Po tyle kropli ile dziecko ma lat, o 4 i 7 g. wieczorem.

466. *Extr. chinae aqu. sic. 5·00,*
solve in
Aqu. dest. 100·00,
Natri bromati 2·00,
Trae bellad. gtts. X.
Syrup sacchari 20·00.
MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

467. *Extr. bellad. 0·05,*
Extr. nuc. vomic. 0·10,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. Na noc jeden proszek.

468. *Strychnini nitrici 0.001,*
Sacchari 10.00,
Mfp. div. in dos. aequal.
N. XX.
S. Na noc proszek.

469. *Extr. fluid rhuris arom.*
10·00.
S. 5—10 kropli 2 razy dziennie podawać we wodzie.

470. *Trae rhuris arom. 10·00.*
S. 2 razy dnia 10—15 kropli.

W razie nadczułości pęcherza, podać na noc Chloral na wewnątrz lub też w lewatywie. Polecają też pryszczydła przyłożyć na kark.

Skrofulicznych i źle odżywionych leczyć zarazem chininą i środkami żelazistymi.

471. *Ferratini 0·20,*
in pastill. compress. fabric.
L. Marcisiewicz (Cracoviae).
S. 1—2 past. dziennie.

Ephelides (piegi).

Zupełnie i trwale usunąć się nie dają, na pewien czas usuwa:

472. *Hydrarg. bichlor. corr. 0·50,*
Aqu. dest. 50·0.
S. Przez 4 godz. zamoczaną szmatkę przykładać.

473. *Hydrarg. bichl. corr. 0·50,*
Collodii p. 50·0.
S. Na noc posmarować.

474. *Hydrarg. bichlor. corr. 0·05,*
Emuls. Amygdal. 100·0,
Tct. Benzoës 5·0,
Aqu. Naphae 50·0.
S. Wieczór wcierać.

Gdy wystąpi zadrażnienie pudrować:

475. *Bismuth. carb. basic. 10·0,*
Talc. Venet. pulv. 20·0,
Baryt. sulfur. praecip. 30·0,
Ol. Rosar. gtt. 2.
S. Puder

albo przykładać na noc maść na płótnie:

476. *Ac. salicyl. 2·0,*
Ung. emollient. 40·0,
Tct. Benzoës 1·0.
M. f. ung.
S. Maść.

477. *Naphtol b 5·0—10·0,*
Zic. oxydat.,
Amyl. trit. āā 12·50,
Vaselin. flav. 25·0.
M. f. pasta. S. Godzinę codziennie wcierać.

Rano po starciu maści pudrować.

Epididymitis.

Wstrzymać leczenie miejscowe rzeżączki. W okresie ostrym zalecić spokój, dyetę, uregulowanie stolca. Worek mosznowy za pomocą poduszeczki podnieść ku górze i kłaść zimne okłady z lodu lub przyrządem Leiter'a;

gdy chory ich nie znosi, okłady ciepłe z gorącej wody lub z mąki siemienia lnianego. Przeciw bolom smarować:

478. *Extr. Opii aquos. 1·0,*
Ung. simpl. 20·0,
M. f. ung.
S. Maść.

479. *Extr. Bellad. 1·0,*
Ung. simplic. 20·0,
M. f. ung.
S. Maść.

480. *Guajacol. 2·0—5·0,*
Ung. simplic. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

481. *Extr. Belladon. 0·15,*
But. Cacao q. s. ut. f. supp. Nr X.
S. 2 czopki dziennie.

Przy bardzo silnych bólach wstrzykiwanie morfiny, a gdy znaczne hydrocele, nakłócie trójgrańcem. Gdy ból się zmniejsza (tylko przy ucisku) okłady zimne przetrzymywać, wreszcie przejść do okładów wysechających i ciepłych.

Gdy chory nie może leżeć, założyć umiejętnie suspensorium Horanda lub Neissera, przykrywając moszna maścią, watą i płótnem kauczuk.

482. *Tct. Jodi,*
Tct. Gallar. āā 10·0.
S. Do pędzlowania.

483 *Plumb. jodat. 3·0.*
Ung. simpl. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Również dla usunięcia nacieku smarować:

484. *Ammon. sulfoichtyol. 20·0,*
Glycerini p. 40·0.
S. Zewnętrznie.

485. *Empl, hydrarg.,*
Empl. saponat. āā 20·0,
S. Rozsmarować na płótnie i przykładać na moszna. Wreszcie założyć opatrunek Frickeg'o z opasek plastru przylepcowego.

Epilepsia.

Starać się wykryć przyczynę padaczki i takową o ile można usunąć, zwłaszcza przy epilepsyi odruchowej.

Chory nie powinien fizycznie lub umysłowo natężać się, unikać napojów wyskokowych, żyć hygienicznie, uważać na regularny stolec, nie pijać kawy, herbaty, mało lub wcale nie palić, unikać wszelkich gwałtownych wzruszeń.

Podczas aury położyć chorego do łóżka, porozpinać ubranie a podczas napadu czuwać przy nim. Nieraz kilka wdechów parą amylnitritu, podanie cognacu, wina, może wstrzymać napad. Podczas bardzo silnego napadu można robić inhalacye chloroformowe.

Jako środki polecane przeciw epilepsyi przedewszystkiem: kali bromatum po 2—5 do 10 i 15 grm. na dzień, lub mięszanki bromowej:

486. *Ammon. bromati,*
Natri brom.
Kali brom. āā. 3·00—5·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. 2—3 łyżek dziennie, dalej Curara podskórnie (0·005).

487. *Curare 0·10,*
Aqu. dest. 10·00,
Acid. muriat. gtt. unam.
DS. $^1/_5$—$^1/_2$ strzykawki na raz.

488. *Argenti nitrici 0·50,*
Pulv. et extr. Acor. q. s. ut f. pil. Nr. 50.
S. 4—10 pigułek dziennie.

489. *Amylenhydrat 5·00—10·00,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. 2—3 łyżki dziennie.

Polecano też:

490. *Decoct. artemisiae e 15·00 ad 250·00, Kali bromati 10·00—20·00.*

Podawać też można Valerianę w proszku (0·50—2·00) pro die, albo jako infusum e 10—15·00 na 200·00. Belladona w pigułkach np.:

491. *Extr. Belladon. Fol. Bellad. āā. 1·00, Extr. et pulv. liquir. q. s. u. f. pill. N. 100.*
S. Codzień 2—3 do 6—7 pigułek.

Następnie Zincum oxyd. od 0·05—0·20 p. dosi, w połączeniu z innymi środkami, lub atropinę na wewnątrz:

492. *Zinci oxydati 0·05, Rad. Valer. 2·00, Extr. Hyoscyam. 0·06, Ol. Valerianae 0·05, Mfp. D. tal. dos. N. X. Da in charta cerata.*
S. 3 proszki na dzień.

493. *Atropini sulphur. 0·01, Aqu. dest. 10·00.*
DS. 2—3 razy na dzień po 10 kropli (uważać na źrenice!).

494. *Bromalin 10·00, Div. in dos. Nr. X.*
S. 2–4 proszki dziennie.

Dalej przetwory arsenikalne jak: Sol. Fowleri, woda Levico, Roncegno.

Przytem można zastosować procedury hydropatyczne i elektryzowanie prądem stałym głowy n. sympaticus. Podczas status epilepticus można robić inhalacye chloroformowe lub eterowe.

495. *Aethyleni brom. Spir. vini rectif. āā. 5·00, Aquae menth. pip. gutt. II.*
S. 3 razy dziennie po 5—10 kropli w 1/3 szklanki mleka.

Epistaxis.

Kauteryzacya broczącego naczynia, najlepiej cum acido nitrico fumante, zapomocą pręcika drewnianego zakończonego dość ostro, następnie tamponada gazą taninowo - jodoformową. Tamponada od przodu dobrze wykonana zupełnie wystarcza.

496. *Ferri sesquichlor. sol. 5·00, Aq. destillat. 500·00.*
DS. Do przepłukiwania nosa.

Dla chorych cierpiących na drobne częste krwawienia:

497. *Alum. crud pulv. 10·00, Aq. dest. 500·00.*
DS. Codziennie nos przepłukiwać.

Erysipelas.

Przedewszystkiem uwzględnić przyczynę i leczeniem jej zapobiedz nawrotom. Ogólne postępowanie jak przy każdej chorobie gorączkowej. Miejscowo: wstrzykiwanie 2—3% kwasu karbolowego lub 1/2‰ rozcz. sublimatu w brzeg nacieku róży, wcierania 5% oliwy karbolowej po dokładnem zmyciu miejsc zajętych mydłem szarem, wcierania 3 razy na dzień wyskoku (90%).

498. *Ammon. sulfoicht., Creolini āā 2·0, Tct. opii 5·0, Collodii p. 40·0.*
S. 2–3 razy na dzień zapędzlować.

499. *Acid. tannic. Camphor. trit. āā 2·0, Aether. sulf. 15·0.*
S. Co 3—5 godz. pędzlować.

500. *Ol. terebinth. 10·0—20·0, Ac. carbolic. 1·0.*
S. Co godzinę pędzlować i zmieniać okład z Aqua Plumbi.

501. *Acid. carbolic.*
Tct. Jodi,
Spir. vin. rect. āā 5·0,
Ol. terebinith. 10·0,
Glycerin. p. 15·0.
S. Co 2 godziny pędzlować.

Na kończynach można zakładać na granicy opaski z przylepca (Wölfer) lub elastyczne (Kröll), dla powstrzymania szerzenia się róży.

Gdy częste nawroty:

502. *Ung. hydrarg. ciner. 5·0,*
Vaselin. flav. 10·0.
S. Wielkości grochu wcierać przez 10 minut.

Erythema exudativum multiforme. — Erythema nodosum.

Leczenie tylko objawowe. Przy znacznem swędzeniu:

503. *Ac. salicyl. (s. carbol.) 3·0,*
Spir. vin. rect. 150·0,
Glycerin. p. 5·0.
S. Zwilżać nacieki i pudrować.

504. *Menthol. 0·50,*
Spir. vin. rect.,
Spir. Coloniens. āā 50 0.
S. j. w.

Gdy gorączka wybitna: Natr. salicyl. 3·0—5·0 na dzień; Phenacetin. 2·0—3·0. Miejscowo: okłady Leiter'a, z wody kolońskiej, z aqua plumbica, z liqu alumin. acet.

Favus.

Chorych odosobnić, bo F. łatwo przenieść się daje. Najpierw rozmiękczyć strupy (scutula) za pomocą oliwy, tłuszczów.

505. *Ac. carbolic. 2·0,*
Ol. Olivarum 100·0,
S. Zewnętrznie.

506. *Naphtol. 0·50,*
Glycerini p. 100·0.
S. Zewnętrznie

poczem zmyć na drugi dzień głowę spirytusem mydlanym i wodą letnią.

Następnie wyrywać włosy za pomocą szczypczyków lub szpatułki językowej w miejscach chorobowo zajętych i ich otoczeniu (na $^1/_2$ cm.), wreszcie wcierać środki przeciwpasożytnicze:

507. *Hydrarg. sublim. corr. 0·10.*
Spir. vin. rect..
Glycerin. āā 75·0.
S. Zewnętrznie.

508. *Ol. Cadmi,*
Ac. salicyl. āā 2·50,
Resorcin. resubl. 5·0,
Sulf. praecipit. 10·0,
Vaselin. flav.,
Lanolin. p. āā 15·0.
S. Zewnętrznie.

509. *Thymol. 1·0,*
Chloroform. 15·0,
Ol. Olivar. 30·0.
S. Zewnętrznie.

510. *Ol. Rusci,*
Sapon. virid. āā 50·0,
Spir. vin. rect. 100·0.
S. Zewnętrznie.

Postępować tak kilka tygodni, a gdy głowa się oczyści lub wystąpi zadrażnienie, pauza, po której na nowo, jak poprzednio.

Pirogoff poleca po codziennem zmyciu głowy golić chore miejsca i co 24 godzin przykładać:

511. *Kalii carbon. 4·0,*
Flores. sulf. 15·0,
Tct. Jodi,
Pic. liquid. āā 50·0,
Axung. porcin. 100·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Febris intermittens zob. Intermittens.

Fluor albus, blenorrhoea vaginae, leukorrhoea, catarrhus vaginae.

Zwrócić uwagę na przyczyny wywołujące, lub podtrzymujące zapalenie (gwałtowne spółkowanie, pasożyty, ciała obce, jak tampony, krążki, zapalenie wyższych dróg rodnych).

Ostry okres: Polecić spokój, środek wypróżniający, nie używać środków drażniących do przepłukiwań. Letnie przestrzykiwania z wody przegotowanej z dodatkiem soli, lub kwasu borowego 2—3%.

Przewlekły nieżyt: Leczyć choroby ogólne: Niedokrewność, zołzy, bladaczkę. Wstrzykiwania środkami ściągającemi 1, 2, 3 razy dziennie.

512. *Plumbi acet. b. pur. 2·00.*
D. t. dos. X.
S. Proszek do litra wody.

513. *Plumb. acet. b. solut. 100·0.*
S. 2 łyżki na litr wody.

514. *Acidi salicylici 20·00,*
Alum. crudi 10·00,
Zinci sulphur. 5·00.
Mfpul. D. in scatula.
S. Na koniec noża do $\frac{1}{2}$ litra wody.

515. *Creolini 15·00.*
S. 5—10 kropli na litr wody do wstrzykiwań.

516. *Sulphat. zinci*
Alum. pulver āā.
S. $\frac{1}{2}$ łyżeczki na litr wody do wstrzykiwań.

517. *Acidi salicylici 1·00.*
D. t. dos. X.
S. Proszek na litr wody.

518. *Aceti pyrolig. crudi 300·00.*
S. 2—3 łyżek na litr wody.
Lub

519. *Solveoli 50·00.*
S. 2 łyżeczki na litr wody.

520. *Sol. Formalini 10% 100·0.*
S. Łyżeczkę na litr wody.

521. *Alumnol 1·50,*
D. t. pulv. X.
S. proszek na litr wody.

W ostatnim czasie Lirola poleca:

522. *Acidi tannici 60·00,*
Alcohol absolut.
Kreosoti āā. 30·00,
Aq. destill. 240·00.
S. Łyżkę na litr wody ciepłej do wystrzykiwania.

523. *Acid. lactici,*
Aq. destill. āā 50·0.
S. Łyżkę na $\frac{1}{2}$ litra wody.

Bodenstein poleca tamponowanie górnej części pochwy gazą, którą zmienia co 24 godzin przez kilka dni, po czem pędzluje 5% rozczynem arg. nitricum.

Do przysposabiania rozczynów należy użyć wody przegotowanej. Gdy powyższe wstrzykiwania nie usuwają cierpienia, można we wzierniku oczyścić pochwę i zapędzlować n. p. octem drzewnym, półtorachlorkiem żelaza, siarkanem miedziowym 10% i to można powtarzać kilkakrotnie, ale nie częściej, jak raz na 3 dni, w ogóle, gdy już odczyn po poprzednim zabiegu minął. Po zapędzlowaniu nadmiar leku spłókuje się letnią wodą i zakłada tampony z waty. Można też zakładać na tamponach w kształcie walców proszki: acid. salicilicum, alumen, jodoform z dermatolem, zincum sulphur. w połączeniu z amylum.

Wreszcie zalecają tampony napojone lekami.

524. *Amon. sulfoichthyol 5·00,*
Glycerini 100·00.
S. Płyn do tamponowania.

525. *Glycerini 100·00,*
Tannini 3·00.
S. Do tamponowania.

Gangraena pulmonum.

Świeże powietrze, częste przewietrzanie pokoju; chory powinien leżeć w łóżku, dyeta pożywna i podniecająca (przetwory wyskokowe), jeżeli niema przeciwskazań.

Na wewnątrz środki wykrztuśne i balsamiczne (bals. peruv., bals. tolutan.) częste wziewania z ol. terebinth. 1,0—3,0 na 200 wody lub ol. pini pumilionis polonicae po 10—15 kropli na kieliszek wody do maszynki inhalacyjnej Siegla. Lub też kwas karbolowy 2% do wziewań, ale w takim razie uważać na mocz, czy nie wystąpi zabarwienie ciemne. Również wziewania z Thymolu 0·20 z dodatkiem kwasu borowego 3·0 na 100 wody.

526. *Kreosoti fagi opt. 2·00,*
Tinct. absynth. comp.
Spir. Vini Cognac 50·00,
Vini malac. 150·00.
S. 3 razy dnia łyżkę w wodzie ocukrzonej zażyć.

527. *Cortic. Chin. reg. 20·00,*
Macera p. horas sex cum vin. gallic. 180·00,
dein filtra et adde
Tinct. nervin. ton. Bestuscheff 2·00,
Aq. Cinnamomi
Syr. cort. aurant. āā. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

528. *Terpinol. 3·00,*
Natr. benzoici 2·00,
Sacch. albi q. s. ut f. pil. N. 30.
S. Co 2 godziny pigułkę.

529. *Menthol. 3·00,*
Sacch. albi
Gum. arab. āā. 2·00,
Aqu. dest. q. s. ut. f. pil. N. XX.
S. Co godzinę pigułkę.

Lub menthol podawać w kapsułkach wyrobu Zahradnika po 1·0 grm. z dodatkiem ol. olivar. 2·0.

530. *Myrtoli 0·20,*
Dtal. dos. N. X. in caps. gel.
S. 3 razy dn. po jednej kap.

531. *Ol. terebinth. rect. 3·00,*
Mucil. gum. arab.
Syr. simpl. āā. 25·00.
Sensim terendo affunde
Aqu. dest. ad 150·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

Do spluwaczki przykrywanej szczelnie wlewać 5% kw. karbolowy lub 2% kreolinę.

Gastrectasia zob. Dilatatio ventriculi.

Gastroenteritis u dorosłych patrz Catarrh. ventriculi, Catarrh. intestinorum.

Gastroenteritis u dzieci.

Zapobieganie: przestrzegać czystości i świeżości mleka, nie odłączać dzieci w miesiącach letnich. W chwili wybuchu choroby nie dawać żadnego pokarmu, nawet piersi, przez 24—48 godzin, a podawać przegotowaną wodę, lekki odwar herbaty na zimno z dodatkiem kilku kropli koniaku. Celem usunięcia wymiotów przepłukanie żołądka wodą przegotowaną z dodatkiem soli (1%), natr. benzoicum lub bicarbonicum. Równocześnie podawać:

532 *Acidi mur. diluti gtt. X,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

533 *Acidi lactici 1·00,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli obok wymiotów są silne rozwolnienia, wtedy do herbaty

dodawać czerwonego wina, odwar z borówek suszonych. Można też z początku podać:

534. *Calomelanos 0·01—0·02,*
Sacch. lactis 0·15,
Mfp. dent. tal. dos. N. VI.
S. Co godzinę proszek.

Gdy stwierdzimy znaczne wzdęcia brzucha, stolce mocno cuchnące, wtedy stosować można

535. *Kreosoti gtt. II,*
Aq. Cinnamomi 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

536. *Natri benzoici 2·50,*
Aq. destill. 90·00,
Syr. simpl. 10·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.

537. *Resorcini 0·20,*
Aq. Chamomill. 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

538 *Benzonaphtol*
Sacch. albi āā. 0·05—0·20,
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

539. *Saloli*
Bismuthi salicylici āā. 0·10,
Sacch. albi 0·20,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. X.
S. Co 4 godz. proszek.

Jeśli rozwolnienie nie ustaje, należy przy ścisłej dyecie stosować.

540. *Trac Coto gtt. V,*
Aq. destill. 50·00,
Trac laud. simpl. gtt. II.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

541. *Inf. herb. Melissae*
e 5·00—100·00,
Resorcini 0·30,
Trac opii simpl. gtt. II.
Syr. sacch. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

542. *Bismuthi subnitrici*
Sacch. albi āā. 0·10,
Pulv. Doveri 0·01—0·02,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. XII.
S. Co 3 godz. proszek.

Jeżeli wymioty i rozwolnienie nie ustają i wytwarzają się objawy, które nazywamy *Cholera infantum*, wtedy: czarna kawa, herbata z rumem lub koniakiem, szampan co $^1/_2$ godz. łyżeczkę. Kąpiele ciepłe, lub kąpiele gorczyczne (łyżkę farinae sinapis w woreczku płóciennym), nacieranie dzieci aż do zaczerwienienia skóry, ogrzewania kończyn i pościeli, wstrzykiwania podskórne eteru.

543. *Cognaci 10·00,*
Aq. dest. 180·00,
Syr. sacch. 20·00.
MDS. Co $^1/_2$ godz. łyżeczkę.

544. *Liquor. ammon. anisati,*
Spir. aether. āā. 10·00.
MDS. Co $^1/_2$ godz. 3—5 kropli.

545. *Aether sulfur. 2·00,*
Mixt. gummos. 100·00,
Aq. Cinnamom.
Syr. simplic. āā. 10·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

546. *Coffeini n. benzoic. 0·10,*
Cognaci opt. 10·00,
Liquor. amm. anis. gutt. XV,
Syr. simpl. 20·00,
Aquae cham. 80·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Gdy stan ostry przeminie, wracać powoli do podawania pokarmów początkowo płynnych i klejkich.

Nadto można stosować lewatywy lub wysokie wlewania 3% kw. borowego, tanniny 1:000 lub

547. *Argenti nitr. cryst. 0·10,*
Decoct. tub Salep. 50·0.
DS. połowę na 1 lewatywę.

Lewatywy można także robić z krochmalu z dodatkiem Natr. Salicyl. w razie parcia z dodat-

kiem Trae laud. 1—2 kropli. Jeżeli po przebyciu ostrego stanu wytwarza się zaparcie, zob. obstipatio alvi.

Gastroent. chronica.

Dzieciom sztucznie żywionym podawać (gdy mleka nie trawią) mięszankę śmietankową (1/4 litra śmietanki, 3/8 litra przegotowanej wody, 15·0 cukru mlecznego) co 3 godz. nie częściej, starszym rosoły mocne, Cacao. Wzbronić tłuszczów, jarzyn. W celu zmniejszenia wzdęcia i pobudzenia do lepszego krążenia okłady wysychające. Wody: Kissingen, Carlsbad, Wildungen.

548. *Aq. foeniculi 75·00,*
Bismut subnitr. 2·00,
Aq. calcis 6·00,
Syr. flor. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

549. *Infus. rad. colombo e 0·50 : 75·00,*
Bismut subnitr. 2·00,
Syr. flor. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

550. *Fol. Iugland. 100·00,*
Vini burgund. 500·00,
Macera per 48 horas, adde
Syr. splc. 30·00.
S. Co 3 godz. 1—2 łyżeczki.

551. *Chinin tannici 0·05—0·10,*
Pulv. Doveri 0·01—0·02,
Sacchari 0·15.
Mfp. tal. dos. N. 10. S. 3 pr. dziennie.

552. *Bismut. salic. 0·05—0·10,*
Pulv. Doveri 0·02,
Sacchari 0·15,
Mfp. dt. tal. dos. 10.
S. 3 proszki dziennie.

553. *Saloli 0·30,*
Pulv. Doveri 0·15,
Bismut. salicyl. 1·00,
Mfp. div. in dos. 10.
S. 4. proszki dziennie.

Przeciw anaemii woda pyrophosphoran. żelezista.

554. *Tannin. 0·20,*
Aq. dest. 80·00,
Vini Tokay 15·00,
Glycerin. 10·00,
Trae Opii gtts. tres.
S. Co 3 godz. łyżeczkę. (Mięsz. Gerhardta).

555. *Tannigen. 0·20,*
Dt. d. Nr. VI.
S. 3 proszki dziennie.

556. *Tannalbin 0·50,*
Dt. d. Nr. VI.
S. 2 proszki dziennie.

Starsze dzieci mogą używać wody Karlsbadzkiej na ciepło (Sprudel), wina chinowego przetworów żelaza.

Gingivitis.

Usunąć przyczyny (Periodontitis, epulis, stomacace), gdy przyczyną rtęć, zaprzestać leczenia rtęcią, kąpiele obok leczenia miejscowego:

557. *Kali chloric. 10·0,*
Aqu. dest. 500·0,
S. Płókanie.

558. *Alumin. crud. 5·0—10·0.*
Aqu· dest. 500·.
S Płókanie.

559. *Ac. salicyl. 2·50,*
Spir. vin. rect. qu. s. ad sol.
Aqu. dest. 500·0.
S. Płókanie.

560. *Ac. thymic. 0·50,*
Aqu. dest. 500·0.
S. Płókanie.

Po jedzeniu (przynajmniej 3 razy na dzień) powinien chory czyścić zęby miększą szczoteczką i proszkiem na zęby, poczem smarować dziąsła:

561. *Tct. Rathan.*
Tct. Gallar. āā 20·0,
S. Do pędzlowania dziąseł.

562. *Tct. Spilanth. Olerac.*
Tct. Opii simpl. āā 10·0,
Aqu. dest. 20·0.
S. Zewnętrznie.

563. *Tct. Tormentill.,*
Tct. Gallarum āā 20·0.
(Tct. Myrrhae. 10·0).
S. Do pędzlowania dziąseł.

Gdy wystąpi zgorzel brzegu dziąseł zapuszczać nalewkę jodową między brzeg dziąseł, a zęby.

Haematemesis.

Przedewszystkiem należy uwzględnić przyczynę krwotoku. Chory powinien jak najspokojniej leżeć i wstrzymać się od przyjmowania pokarmów przynajmniej 24 godzin, a nieraz 1—2 tygodni. Jeżeli osłabienie jest znaczne, lewatywy odżywcze.

Na okolicę żołądka okład lodowy, kawałki lodu do połykania i środki przeciw-krwotoczne, obok laudanum, cocainy lub morfiny w takich dawkach, aby znieść całkiem pobudliwość żołądka.

W razie zapadu eter podskórnie, lub ol. camphoratum lub też roztwór soli jako hypodermokliza.

Gdy wzmagająca się ostra niedokrewność wskazuje, że krwotok nie ustępuje, wtrzykiwania podskórne przetworów sporyszowych.

Po ustąpieniu krwotoków dłuższy czas spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, mleko zimne łyżkami, a obok tego leczenie przyczynowe.

564. *Tannini puri 0·50,*
Opii puri 0·10,
Sacchar. albi 3·00,
Mfp. div. in dos. N. V.
S. Co 2 godziny proszek, lub opium w czopkach.

565. *Liqu. ferri sesquichlor. guttas 10.*
Aqu. dest. 200·00,
Morph. mur. 0·05,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Co godzinę łyżkę.

566. *Alum. crud. 1·00,*
Extr. opii aq. 0·20,
Elaeosacch. Menth. pip. 3·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

567 *Extr. Secal. cornut 2·00,*
Spir. dilut.
Glycerini āā. 5·00.
DS. 1/4 do jednej strzykawki podskórnie.

568. *Tinct. haemostyptica 15·00.*
DS. 3 razy po 15 kropli.

Haemoptoe.

Bezwzględny spokój, ułożenie chorego na wznak w łóżku, w pokoju o miernej ciepłocie, lekkie przykrycie.

Wzbronić wszelkich ruchów,

Pokarmy tylko płynne, zupełnie chłodne (najlepiej mleko). Wstrzymywać się od kaszlu, a jeżeli kaszel trwa, to spore dawki morfiny 1—2 ctg. na raz. Chorego nie badać. Na piersi lód w worku gumowym lub pęcherzu; połykać małe kawałki lodu. Obok tego do zażywania: Plumb. aceticum z opium aa. 0·03 na dawkę, lub też Liq. ferri sesquichl. 25 kropli na 1/2 szklanki wody, z tego łyżkami; lub też Extr. Secal. cornuti. Pulv. Secal. corn. aa. 2·00 na 30 pigułek, z tego co 2 godz. pigułkę.

W cięższych krwotokach wstrzyknąć ergotynę (Bombelon) 1/2—1 strzykawki na raz lub podać atropinę w dawce 0·0002 lub wstrzyknąć 1/4—1/2 strzykawki roztworu 0·01 : 10·0.

Przy podniesionej akcyi serca, radzą Inf. digitalis, (według Leydena przeciwskazane).

569. *Extr. secal cornuti,*
Acidi tannici āā. 1·20,
Pulv. et extr. gent. āā. q. s.
ut f. pill. Nr. 20
DS. Co 2 godziny pigułkę zażyć.

570. *Acid. sclerotin. 1·00,*
Aq. destill. 25·00.
S. 3 strzykawki dziennie wstrzyknąć.

571. *Inf. Secal. corn. e 1·00 ad 150·00,*
Tinct. laud. simpl. gtt. V,
Syr. capill. vener 2·00.
S. Co ½ godz. łyżkę.

572. *Ergotini puri*
Acidi tannici āā. 1·50,
Extr. opii aquos 0·05,
Extr. liquir. q. s. ut f. pill. Nr. 20,
S. Co 3 godz. pigułkę.

573. *Extr. haemostat. 1·00,*
Morphii muriat. 0·10,
Elaeosacch. foenicul. 2·00,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz, proszek.

574. *Hydrastinini 0·25,*
Sacch. lact. 3·00,
Mfp. div. in dos. X.
d. in charta cerat.
S. 3 pr. dziennie (następnie 2—1).

575. *Ergotin dialys. Bombelon 2·00,*
Aqu. dest. 20·00,
Acid. carbol. gtts. tres.
MDS. Do wstrzykiwań (1 strzykawka Prawaza zawiera 1 decigr.).

576. *Ergotin*
Chinin. sulph. āā. 2·00,
Pulv. fol. Digit.
Extr. hyosc. āā. 0·20,
Mf. pil. N. XX.
S. Co 2 godziny pigułkę.

Polecają też wstrzykiwania z Atropiny np.

577. *Atrop. sulfur. 0·01,*
Morph. mur. 0·20,
Aqu. dest. 10·00.
D. ½—1 strzykawki wstrzyknąć.

578. *Extr. fluidi Hydr. canad. 10·00.*
S. Po 20—30 kropli, kilka razy dziennie.

579. *Ol. terebinth. 0·30,*
Dtal. dos. N. XX. in caps. gelat.
S. Co 2 godz. kapsułkę.

580. *Plumb. acet. 0·5,*
Morph. mur. 0·05,
Sacch. q. s.
ut f. p. div. in dos. N. X.
S. Co 2—3 godz. proszek.

Haemorrhois.

Starać się o należyte wypróżnienia przez podawanie środków lekko przeczyszczających, wodę karlsbadzką, wodę gorzką Saratica i t p

Gorące kąpiele nasiadowe, kąpiele borowin. (Mattoni) Irrygacye odbytnicy usuwają czasami cierpienie.

Sonda chłodząca t. zw. przyrząd Arzbergera.

Oprócz tego można próbować czopków z ergotyny, chrysorabinu, lewatyw ściągających, wstrzykiwań czystego kwasu karbolowego do guzów.

Jedynie pewnym środkiem jest tylko operacya. Guzy wypadnięte należy odprowadzić do wnętrza, jeżeli jednak już przeszły w stan zapalny lub zgorzelinowy, najlepiej ograniczyć się do posypywania proszkiem jodoformowym i okładów z octanu glinowego.

Przeciwko uporczywemu swędzeniu najskuteczniejsze są zmywania wyskokiem.

581. *Pulv. liquir. comp. 50·00.*
S. Łyżeczkę wieczór zażyć.

582. *Sal. thermar. Carolinens. 50·00.*
S. Łyżeczkę w szklance letniej wody rozpuścić.

583. *Etr. Secal. corn. 2·00,*
Butyr Cacao q. s. f. l. a. supposit. N. 10.

584. *Chrysarobin 0·80,*
Jodoformii 0·30,
Extr. Bellad. 0·60,
Vaselin. 15·00.
Mf. ung. S. Maść.

585. *Plumb. acetici 0·25,*
Extr. Opii aquos 0·05,
But. Cacao q. s. ut f. supp.
Dtal. dos. N. X
S. 2–3 czopki przez dzień.

586. *Calomel 2·00,*
Morphini 0·15,
Bism. subnitr.
Vaselini āā. 25·00,
Glycerini 8·00,
M. f. ung.
S. Zewnętrznie.

587. *Cocain hydrochl. 1·00,*
Morphii sulf. 0·20,
Atropin sulfur. 0·10,
Tannin. 0·20,
Vaselin 30·00.
Mf. ung. S. Po wypróżnieniu posmarować.

588. *Extr. Hamamel. virg fluid 0·20,*
Butyri Cacao 10·00,
Ol. amygdal. 7·50.
Mfung. S. W razie krwotoków posmarować.

Helminthiasis zob. Ascaris lumbr., Oxyuris, Taenia.

Hemicrania.

Uwzględnić: ogólne osłabienie, choroby nerwów, chor. narządów trawienia, zboczenia płciowe. W czasie napadu spokój. Masowanie czoła i skroni (można użyć maści z mentolem lub kokainą). Smarowanie pręcikiem z mentolu.

589. *Chinin. muriat. 0·25,*
Coffeini natro salic. 0·10,
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
DS. W czasie napadu co godzinę proszek (użyć 2 lub 3).

590. *Antipyrini 0·10,*
Coff. natr. sal. 0·10,
Dtal. dos. N. X.
S. 1—2 proszki na dzień w czasie migreny.

591. *Phenacetin 0·50,*
Chinin. 0·20,
Mfp. dtr. tal. dos. N. 10.
S. Jak wyżej.

592. *Natri Salicyl. 0·10,*
Dtur. tal. dos. N. 10.
DS. Jak wyżej.

593. *Euphorin 4·00,*
Div. in dos. N. 10.
S. 3 proszki dziennie.

594. *Coffeini citrici 1·00,*
Phenacetin 2·00,
Sacchari 1·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
DS. Co 2 godziny proszek.

595. *Phenacetin 0·40,*
Natr. Salicyl. 0·60.
M. f. pulv. t. dos. aeq.
Nr VI. S. W razie bólu 1 proszek zażyć po godzinie drugi.

Podskórne zastrzyknięcie Ergotyny (Bombellon) 0·25. Chloralhydrat 1—2 gram. w lewatywie.

W razie, jeżeli głowa przy migrenie jest chłodna — robić gorące kompresy.

596. *Pastae Guarana*
Sacch. albi āā. 2·00.
Mfp. Div. in dos. N. 5.
S. Jeden lub dwa proszki podczas migreny.

597. *Mentholi 0·50,*
Spir. vin. gal. 10·00.
DS. Do nacierania skroni.

Do dalszego leczenia można użyć:

598. *Chinin. muriat. 5·00,*
Pulv. fol. Digital. 1·50,
Extr. gent. et pulv. q. s.
f. pil. N. 30.
DS. Na noc pigułkę.

599. *Solut. arsen. Fowleri 5·00,*
Trae ferri pomat. 10·00.
MDS. Rano i wieczór po 5 do 10 kropli.

600. *Ferratini 0·20,*
Chinin. mur. 0·10,
Sol. ars. Fowleri gtt.
in past. compress.
S. Dwie pastylki dziennie.

Woda arsenikalna Gubera.

601. *Ammon. bromati 1·00,*
Kali bromati
Natri bromati āā. 2·00,
Aqu. dest. 180·00,
Syr. aurant. 20·00.
MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

602. *Migraenini 1·00.*
D. T. dos. III.
W razie bolu 1 proszek zażyć.

Herpes tonsurans.

Chorego odosobnić od otoczenia.

Jeżeli H. ograniczony na skórze niepokrytej włosami: rozcierać mydło szare (sapo virid.) na skórze, rozmydlić i pozostawić przez 24 godzin; tak robić przez kilka dni, póki nie wystąpi zadrażnienie, wtedy puder.

603. *Chrysarobin. 5·0,*
Lanolin. anhydr. 25·0,
Adip. suill. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść.

604. *Anthrarobin. 5·0,*
Traumaticin. 25·0,
S. Zewnętrznie.

605. *Anthrarobin. 10·0,*
Spir. vin. rect.
Spir. Lavand. āā 25·0.
S. Pędzlem wcierać.

w uporczywych przypadkach:

606. *Kreosoti 1·0,*
Ol. Cadini,
Sulf. sublim. āā 10·0,
Bicarbon. Potass. 30·0,
Axung. porcin. 50·0,
M. f. ung.
S. Maść.

607. *Merc. sublim. corr. 0·50,*
Aqu. dest. 200·0.
S. 2—3 razy dziennie wcierać.

608. *Naphthol. 1·50,*
Spir. saponato-kal.,
Vaselin. flav. āā 15·0.
S. Zewnętrznie.

Gdy H. t. *maculosus universalis:* ciepłe kąpiele mydlane i smarowanie ostrożne częściowe poprzednimi środkami, albo:

609. *Naphthol. 6·0,*
Sapon. virid. 300·0.
S. Przez 2—3 dni 2 razy dziennie nacierać i pudrować, w końcu kąpiel.

Przy H. t. *capilitii*, postępowanie jak przy favus (zmycie głowy, epilacya, środki przeciwpasożytnicze).

610. *Ol. Rusci 15·0,*
Spir. saponat. kalin. 25·0,
Lact. sulfur. 10·0,
Spir. Lavandul. 50·0,
Bals. peruvian. 1·50,
Naphthol b 0·50.
S. Zewnętrznie.

611. *Formalini 25·0.*
S. Pędzlować codziennie miejsca zajęte.

Przy h. t. *vesiculosus*, tylko pudrować.

Hydrocephalus.

H. acutus. Zimne okłady, wcieranie szaruchy (po 2·0—4·0

dziennie na głowę i kark), wewnętrznie podać Calomel, (0·01—0·03 co godzinę).

Dzieciom silnym można postawić 2—4 pijawek.

W razie drgawek chloral (0·50—1·0 pro dosi). Synapizm na łydki i kark.

Leczenie krzywicy i zołzów.

H. chronicus. Maść n. p, 10% jodoformowa. Leki moczopędne (Kali aceticum, Juniperus) leki przeczyszczające. Wypuszczenie płynu przez nakłócie lędźwiowe (punctio lumbalis) dające się kilkakrotnie wykonać bez niebezpieczeństwa, usuwa objawy pochodzące od wzmożonego ucisku śródczaszkowego.

Hyperemesis gravidarum (wymioty u ciężarnych).

Zbadać dokładnie ciężarną w celu, czy się nie da wykazać przyczynowe cierpienie: tyłopochylenie, tyłozgięcie ciężarnej macicy, lub inne zmiany narządu płciowego, lub innych organów, jak nieżyt żołądka, białkomocz, i w takich razach leczenie przyczynowe.

W przypadkach, gdzie żadne zmiany wyraźne wykazać się nie dadzą, należy używać środków zrazu łagodniejszych, później coraz silniejszych, z tych, które bywają zalecane. Uregulowanie i zmiana dyety, picie śniadania w łóżku, jedzenie z rana pokarmów ostrych jak n. p. kawałek śledzia, albo picie koniaku zaraz po przebudzeniu. Dyeta mleczna, podawanie pokarmów chłodnych, woda sodowa, wody mineralne alkaliczne, połykanie kawałeczków lodu. Kawa mrożona, lody, wino szampańskie przy jedzeniu. Stomachica, pepsyna, kwas solny.

612. *Cerii oxalici 0·05.*
S. 1—2 pig. na dzień.

613. *Mag. Bismuth 1·50,*
Natri bicarb.
Sacch. albi āā. 2·00,
Mf. pulv. div. in dos. X.
DS. 3 razy dnia proszek.

614. *Kali bromati*
Natri bromati
Ammon. bromati āā. 3·00,
Aqu. dest. 200·00,
D. in vitr. nigro.
S. Rano i wieczorem po łyżce w wodzie sodowej.

615. *Cerii valerianici 0·05.*
S. 5 pigułek dziennie.

616. *Orexini basici 0·30,*
D. t. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

617. *Cocain. muriat 0·03,*
Antipyrini 1·0,
Aqu. destill. 100·0.
S. Co 1/2 godz. łyżeczkę.

618. *Trae jodi*
Chloroformi āā. 5·0.
S. Rano i wieczór wśród jedzenia 5 kropli z wodą.

619. *Kreosoti*
Ol. amygd. dulc. āā. 2.50.
S. 3—4 razy dnia 5 kropli w mleku.

620. *Cocaini muriat. 0·10,*
Aqu. dest. 100·00.
DS. Co 1/2 godz. pół łyżecz.

621. *Cocaini muriatici 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. 3—4 razy dziennie 10—15 kropil.

622. *Menthol 1·00,*
Spiritus vini 20·00,
Aqu. dest. 150·00.
S. Co godzinę łyżkę.

623. *Aqu. laurocer. 10·00,*
D. in v. nigro.
S. Kilka razy dnia po 10 kropli na lodzie.

Narkotyki jak opium, morfin, chloral, jużto przez usta, jużteż podskórnie lub w lewatywach.

Lodowe okłady, synapizmy, rozpylanie eteru na okolicę żołądka.

W cięższych przypadkach odżywianie przez odbytnicę.

Gdy te środki nie prowadzą do celu, pomazywanie części pochwowej roczynem azotanu srebrowego (1:40) lub laseczką. Stosowanie na część pochwową belladonny lub kokainy w postaci maści.

624. *Cocaini muriat 1 0,*
Extr. Belladonn. 0·25,
Vaselini 15·0.
Mfung. S. Do smarowania cz. pochwowej i ujścia.

Rozszerzenie palcem szyi macicy, w sposób aseptyczny, (zabieg ten ostrożnie, gdyż grozi poronieniem).

Gdy chora nie zatrzymuje zupełnie pokarmów i zachodzi obawa o życie, wskazanem jest, wzniecenie poronienia co jednak ex consilio winno być postanowione.

Hyperidrosis.

Przy ogólnem poceniu unikać częstych kąpieli, napojów zagrzewających, ciepłego odzienia i wstrząśnień umysłowych. Przeciw swędzeniu zwilżać wodą kolońską, octem, następnie pudrować.

Przy miejscowem h. (nogi, ręce, pachy i częci płciowe) zmywania:

625. *Ac. tannic. 1·0,*
Spir. vini rect. 200·0.
S. Zewnętrznie.

626. *Decoct. cort. Quercus e 20·0 ad 200·0,*
S. Do zmywania.

627. *Extr. Aconiti 1·0,*
Spir. vini rect. 200·0.
S. Zewnętrznie.

W pachy i pachwiny zasypywać przytem puder, albo:

628. *Spir. Cologn. 15·0,*
Mixt. Oleosobalsam.
Aqu. dest. 25·0.
S. 2 razy dnia pędzlować po zmyciu.

Gdy na stopach wystąpią przeczosy i owrzodzenia, zalecić obok codziennych kąpieli, częstej zmiany pończoch:

629. *Ung. diachyl. simpl. Hebrae 200·0.*
S. 2 razy dziennie owijać stopy, każdy palec z osobna, rozsmarować maścią przez 10—14 dni, potem kąpiele letnie codziennie i zasypywać:

630. *Alumnol.,*
Aristol. āā 4·0,
Amyl. trit. 15·0.
S. Zasypka.

631. *Tannoform. 10·0,*
Talc. Venet. 20·0.
S. Zasypka.

632. *Naphthol 5·0,*
Zinc. oleinici 30·0.
S. Puder.

Gdy przeczosy zagojone, zalecić pędzlowanie nóg:

Ac. chromic. 5%—10%, lub
Ac. picronitr. 2%,

633. *Glycerin. p. 10·0,*
Ferr. sesquichlor. 30·0,
Essent. Bergammott. gtt. 20.
S. 2 razy dnia pędzlować.

634. *Naphthol. 1·0,*
Glycerin. p. 2·0,
Alcohol. absol. 20·0.
S. 1—2 razy dziennie zapędzlować, po pędzlowaniu zawsze pudrować.

Unna rozróżnia dwie postacie:

1. gdy ręce i nogi chłodne, bo krążenie nieprawidłowe, wtedy wieczór kąpiele letnie z octem,

spir. kamforowym, gorczycą, — potem:

635. *Ol. terebinth.,*
Ammon. sulfoichthyol. āā 5·0.
Ung. Zinc. oxyd. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść, rano zmyć i puder.

2. Gdy ręce i nogi ciepłe skutkiem przekrwienia, wtedy wieczór letnie kąpiele i wcierania:

636. *Ammon. sulfoicht.,*
Aqu. dest. 50·0,
Lanolini anhydr. 20·0.
S. Rano zmyć mydłem ichtyolow. przetłuszczonem.

Wewnętrznie podawać:

637. *Pulv. Agaric. alb. 3·0,*
Sacch. alb. 5·0,
M. f. pulv. Div. in dos. Nr 20.
S. 2—3 pr. dziennie.

638. *Agaricin. 0·02,*
Sacch. alb. 3·00,
M. f. p. div. in dos. Nr 10.
S. Co 3 godz. proszek.

639. *Atropin. sulf. 0·01,*
Gumm. Tragacant. 1·50,
Glycerin.,
Pulv. Liquirit. āā qu. s. ut. f. pill. 20.
S. 2 pigułki dziennie.

Hysteria.

Zwrócić uwagę na zmiany w poszczególnych organach, zwłaszcza w narządzie moczo-płciowym.

Chorą leczyć psychicznie i starać się zyskać zaufanie. Jeżeli jest anaemia, chlorosa, to odpowiednio leczyć.

W cięższych przypadkach, chorego umieścić w odpowiednim zakładzie i leczenie systematycznie przeprowadzić.

W mniej wybitnych, leczenie w zakładach wodoleczniczych, zimne nacierania, kąpiele letnie, kąpiele borowinowe (sól borowinowa Mattoniego) i inne procedury. Elektryzowanie prądem stałym, lub faradycznym daje nieraz dobre skutki.

Ze środków wewnętrznych wszystkie nervina, jak Asa foetida, Castoreum, Valeriana, Camphora bromata, Zincum valerianicum i wiele innych. Obok tego pobyt na wsi, w górach lub kąpielach morskich, hygieniczne życie, dyeta pożywna niepodniecająca.

Podczas napadu hysterycznego raptowne zlanie wodą twarzy, silny prąd elektryczny, chłodna kąpiel, Chloral w lewatywie lub na wewnątrz. W razie bezsenności Sulphonal 1—2 grm. lub Chloralamid 2—3 grm. na noc. Amylenhydrat 2—3 gramy w wodzie.

Obok tego zalecaną bywa mięszanka bromowa.

640. *Somnali 10·0,*
Aq. dest. 45·0,
Syr. rub. id. 20·0.
MDS. Na noc łyżkę zażyć.

641. *Amon. bromat.*
Natr. bromat.
Kalii brom. āā. 3·50,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Rano i wieczór po ½—1 łyżce w herbacie lub mleku.

642. *Tinct. nuc. vom. 1·00,*
Tinct. castorei 2·00,
Aqu. lauroc. 10·00.
DS. 3 razy po 10 kropli.

643. *Castorei mosc. 0·50,*
Sacch. alb. 2·0.
M. f. p. Div. in dos. N. X.
S. Dwa proszki dziennie.

644. *Tinct. castorei*
Tinct. Valerian. āā. 2·0,
Tinct. Asae foetid. 5·0,
Tinct. opii croc. 1·0.
S. 3 razy dnia po 10 kropli zażyć.

645. *Trionali 1·0,*
Dent. tal. dos N. V.
S. Na noc 1—2 proszki.

Icterus.

Leczenie powinno być przedewszystkiem zastosowane do przyczyny cierpienia, (vide Catarrhus gastro-duodenalis, Cholelithiasis, Cirrhosis hepatis, Carcinoma hepatis etc.). Zresztą leczenie przypadowe, w razie bólów w okolicy wątroby, okład ciepły i wstrzykiwania podskórne morfiny.

Swędzenie skóry łagodzą ciepłe kąpiele z dodatkiem sody i zmywania 2% kwasem karbolowym, z dodatkiem sody lub roczczyn:

646. *Acidi carbol. 10·00,*
Chloralhydr. 5·00,
Aq. dest. 500·00.
S. Do nacierań.

647. *Menthol 2·00,*
Spir. vini 50·00.
S. Do nacierań.

Dyeta przeważnie mleczna i rosołowa (unikać mięsa).

648. *Infus. rad. Rhei e 10·00 ad 180·00,*
Magnes. ustae 5·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W chronicz. przyp. wody Karlsbad, Maryenbad. Przeciw biegunce Bismut, Dover, opium. Przytem amara np.:

649. *Fol. Trifol. fibrin*
Hb. Millefolii
Centaur. min.
Fol. menth. pip.
Fruct. foenicul. āā. 30·00,
Mf. Species.
S. Herbata: 1—2 łyżek na ½ litra wody.

W nowszych czasach używano z dobrym skutkiem wlewania zimnej wody w 1-szym dniu na 12—13° R., w 2-gim 15—16° 3 i 4-go dnia 18—20° w ilości 1—2 litrów.

650. *Natri salicyl. 1·00,*
Natri sulfur. 3·00.
Dtal. dos. N. XII.
S. Na dzień 1—2 proszki, żeby wypróżnienie wywołać.

651. *Podophyllin 0·015,*
Extr. Bellad. 0·01,
Extr. Nuc. vom. 0·02,
f. pill. dent. tales Nr. 20.
S. 2—3 pig. na noc w ciągu godziny użyć.

Ileus.

Jeżeli przyczyną niedrożności jelit jest zwężlenie, okręcenie, uwiązgnięta przepuklina, nie wiele można się spodziewać z leczenia środkami wewnętrznymi, należy przystąpić do zabiegu operacyjnego, przedtem jednak należy przez podawanie przetworów makowca uspokoić gwałtowne ruchy jelit i zapomocą dużych lewatyw próbować przywrócić drożność. Lewatywy z wody sodowej: łączy się syfon z sondą do odbytnicy włożoną i powoli wypróżnia. Gdy powodem niedrożności jelit jest uwiązgnięta przepuklina, należy starać się ją odprowadzić. Jeżeli niedrożność jelit pochodzi z wgłobienia, udaje się często zapomocą przetworów makowca i lewatyw drożność przywrócić. W nowszych czasach polecają prócz tego, wypróżnienie żołądka zapomocą aspiratora żołądkowego.

Gdy te środki nie skutkują, nie należy długo zwlekać z zabiegiem operacyjnym.

Gdy przyczyną cierpienia jest zaparcie kału, a nie ma objawów zadrażnienia otrzewnej, należy podawać środki przeczysz-

czające w dużych dawkach, w razie przeciwnym lub, gdy środki czyszczące nie skutkują, przetwory makowca, okład lodowy na brzuch, kawałki lodu do połykania, zresztą leczenie przypadowe.

652. *Magnes. sulphur. 150·00,*
Aq. fontis 500·00.
S. Do lewatyw.

Impetigo patrz Eczema.

Influenza.

Najpierw środek przeczyszczający (Calomel 0·50 pro dosi, dzieciom 0·05—0·10). Dalej leczenie objawów, środki przeciwgorączkowe. Chinina, Antipyrina, Phenacetin, Coffeina, szczególnie, gdy bóle głowy zbyt silne. Natr. salicylicum (zwłaszcza dzieciom).

Przeciw nieżytom oskrzeli Inf. Ipec. cum Natro benz., Codein.

Starcom zaraz podać wina i środki wzmacniające

653. *Chinini mur. 0·35,*
Salipyrin 0·50,
D. t. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

654. *Phenacetini 0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. X
in past. compress.
S. 3 pastylki dziennie.

Intermittens.

W czasie napadu leżenie w łóżku. Przed napadem wiadomym, na 5 godzin Chinina.

Częste napady wymagają zmiany miejscowości.

655. *Chinin muriatici 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. V.
S. Przed napadem proszek.

Przez kilka dni, chociażby napad się nie powtórzył, rano i wieczór po proszku.

Jeżeli chory chininę wymiotuje, można ją dać w lewatywie z krochmalem lub:

656. *Chinini mur. 3·00,*
Antiphyrin 2·00,
Aqu. dest. 6·00.
MDS. Do wstrzykiwań podskórnych.

(1 strzykawka = 0·3 chin. mur.).

Jeżeli chory nie znosi chininy, podawać euchininę, błękit metylenowy.

657. *Euchinini 1·5—2·0 = 1·0 chinin. hydrochlor.,* (*słabogorzka, ale droga).*

658. *Methyleni caerulei 0·1, 0·2 —0·5.*

Przy dłuższem trwaniu:

659. *Decoct. cort. chinae e 10·00 ad 180·00,*
Sol. arsen. Fowleri 1·00,
Syrup. Sacchari 20·00.
MDS. 4 łyżki dziennie.

660. *Sol. arsen. Fowleri 5·00,*
Trae chinae comp. 15·00.
S. Rano i wieczór po 5 kropli, postępować co dzień o jednę kroplę, aż do 20-tu.

661. *Decoct. fol. Eucalypt. gl. e 10·00—20·00 ad 150·00,*
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co godz. łyżkę.

662. *Sol. Fowleri*
Tinct. Eucalyp. glob. āā. 10·00.
DS. Po obiedzie i kolacyi 6—20 kropli w kieliszku wody.

663. *Ferratini 0·20,*
Sol. Fowleri gtt. 1 — 3,
Dent. tal. dos. X, in past. compress.
S. 2—3 pastylki dziennie.

Dzieciom:

Chinini muriat. 0·30—0·50,

Jeżeli wymiotują, dać w lewatywie lub czopkach

664. *Resorcini puri 0·30,*
Dent. tal. dos. N. VI.
S. Co 3 godz. proszek.

665. *Chinin muriatici 0·25,*
Buthyri Cacao 0·50.
Mf. supposit. dtur. tal. N. V.
S. Przed napadem na 3 godz. czopek, a później po jednym przez kilka dni.

Dzieciom można podać euchininę 0·30—0·50 w mleku, kakao, ros. roztartą, prawie bez smaku.

Intertrigo.

Dla zmniejszenia pocenia, swędzenia i sączenia zakładać watę między stykające się powierzchnie skóry i pudrować:

666. *Zinc. oxydat. 2·0,*
Pulv. Semin. Lycopod. 20·0.
S. Zasypka.

667. *Alumin. plumos.,*
Pulv. rad. Ireos flor. āā 25·0,
Amyl. Orizae 50·0.
S. Zasypka.

668. *Zinc. oleinic. 10·0,*
Talc. Venet. 20·0.
S. Zasypka.

Gdy jest zaczerwienienie, przeczosy, rozpadliny na skórze, wtedy maście albo wcierać i pudrować albo przykładać na płótnie.

669. *Ac. boric. 5·0,*
Solve in Glycerin. 5·0,
Vaselin. flav. 20·0,
Bals. perur. 1·0,
M. f. ung.
S. Maść.

670. *Ammon. sulfoicht. 5·00,*
Zinc. oxydat. 10·0,
Empl. diachyl. comp.,
Lanolin. anhydr. āā 50,
M. f. ung.
S. Maść.

Rano maść zetrzeć watą, a przed założeniem świeżej, przemyć:

671. *Merc. sublim. corr. 0·1,*
Aqu. dest. 200·0.
S. Zewnętrznie.

672. *Plumbi acet. 1·0,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Zewnętrzmię (lub do okładów).

Zwrócić uwagę na trawienie.

Ischias.

Wynaleść przyczynę.

Jeżeli na tle malaryi, to chinina, arsen; jeżeli wskutek zaziębienia: kąpiele ciepłe, łaźnia parowa, leżenie w łóżku, ciepłe utrzymywanie nóg, środki odwodzące, wzdłuż nerwu kulszowego, jak: suche bańki, Tinct. jodi, synapizmy, vesicatoria, obok tego masaż, prąd elektryczny stały (anoda na miejsce bolesne), rozpylanie eteru przyrządem Richardsona, na wewnątrz antipiryna, Natr. Salicylicum, phenacetyna, salipyryna, salol, betol lub kali jodatum w dawkach kilkagramowych dziennie.

W razie silnych bólów injekcye morfiny. Można też wstrzykiwać:

673. *Acid. hyperosmici 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
S. 1/4 strzykawki Prawaza.

Jeżeli neuralgia się zmniejszy i chorego można wysłać do kąpiel to: Swoszowice, Krzeszowice, Lubień, Cieplice czeskie, Trenczyn, Piszczany, Busk, Truskawiec, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa). Polecane też bywają z dobrym skutkiem kąpiele w limanie odeskim (Zakład Dra Jachimowicza).

W przypadkach ciężkich uciec się można do naciągania nerwu.

674. *Antipyrin.*
Chinini muriat. āā. 0·50.
S. 3 proszki dziennie.

675. *Euphorin 0·40,*
Dtur. tal. dos. 20.
S. 2—3 razy dziennie.

676. *Salophen 1·00,*
D. tal. dos. Nr. 10.
S. Co 2 godziny proszek.

677. *Analgeni 0·50,*
D. tal. dos. N. 10.
S. 3—5 pr. dziennie.

678. *Betoli 3·00—5·00,*
Sacchari 3·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 4 proszki dziennie.

679. *Salol 0·50—1·00,*
Dtr. in capsul. amylac.
D. tal. dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

680. *Antinervin 0·20—0·30.*
Kilka razy dziennie.

Z dobrym skutkiem pomazywania skóry w przebiegu nerwu kulszowego za pomocą kwasu solnego zgęszczonego co dzień lub co drugi dzień. Następnie opatrunek z waty i opaski. Takich pomazań zastósować 4, 5 i więcej w razie potrzeby, uważając jednak, aby zbytnio skóry nie nadrażnić.

Laryngitis catarrh. acuta.

Środki napotne, okłady wysychające, w samym początku wziewania zimne rozpylaczem Richardsona, lub też wziewania z przyrządu Siegla, używając do tychże ałunu czystego 1% z dodatkiem 0·10% morfiny; podobnież boraksu lub soli kuchennej.

U dzieci: *Pseudocroup.*

Wziewanie pary wodnej lub słabych roztworów soli, Natr. carbon., Ammon. mur. jużto z inhalatora, jużto trzymając dzieci nad parą. Ciepłe okłady na szyję, kataplazmy. Podawać dużo ciepłych napojów, herbaty, mleka, w ostateczności środki wymiotne.

681. *Inf. ipecac. e 2·00 ad 40·00,*
Tart. stib. 0·05,
Syrup 10·00.
MDS. Co 10 minut łyżeczkę.

682. *Cupri sulfur. 0·20,*
Aqu. dest. 40·00,
Syrup 15·00.
DS. Co 10 minut łyżeczkę.

683. *Extr. Hyoscyam. 0·20,*
Aquae amygd. amar. 5·00,
Mucil. gummi arab. 20·00,
Syrup emulsiv. 30·00,
F. Linctus.
S. Co 2 godziny łyżeczkę dla złagodzenia kaszlu.

684. *Dct. Altheae 100·0,*
Sal. ammon. depur. 1·0,
Syr. capilli Vener. 10·0.
DS. Co godz. łyżeczkę.

Dzieci skłonne do P. w czasie niepogody trzymać w domu.

Laryngitis chronica.

Leczenie wziewaniami nie wystarcza, należy stosować leczenie miejscowe, zwracając równocześnie uwagę na zachowanie się gardła, jamy noso-gardłowej i nosa. Pobyt nad morzem lub w górach, płókanie i picie Szczawnickiej Józefiny, Emskiej. W przypadkach lżejszych zadmuchiwania do krtani z czystego ałunu, lub ałunu z morfiną.

685. *Alum. crudi*
Sacch. lactis āā. 5·00,
Morphii mur. 0·10.
DS. Do zadmuchiwań krtaniowych.

Laryngitis crouposo-diphtheritica.

Ponieważ dławiec (krup prawdziwy) jest prawie zawsze tyl-

ko błonicą krtani, przeto stosować należy surowicę przeciwbłoniczną i to w dawce większej (2 flaszeczki), wyniki tego leczenia w dławcu są bardzo dobre.

Nie używać ani upustu krwi, ani pijawek, pryszczydeł. Lekkie środki przeczyszczające.

Wziewania z aparatu Siegla już to wody wapiennej, już to podanych niżej środków, z początku co 3 godziny, w braku przyrządu inhal. nachylać dziecko nad wodę parującą.

Leczyć błonicę, jak podano przy *Diphtheritis*, a gdy występują objawy ścieśnienia krtani, (stenosis) przyczem i błony zaczynają się odrywać, dawać środki wykrztuśne.

W razie upadku sił: wino, cognac, czarna kawa z rumem, kamfora. Jeżeli przy wdechu i wydechu słychać rzężenia z odrywających się błon, wtenczas można dać środek wymiotny.

Gdy się jednak ścieśnienie krtani wzmaga, występuje zapadanie dołków nadobojczykowych, zaciąganie się dołka podsercowego, bezgłos i napady duszności — nie zwlekać z wykonaniem tracheotomii lub intubacyi.

686. *Inf. Ipecac. e 0·20 ad 80·00*
Kali chlorici 1·00,
Syrup. rub. id. 20·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

687. *Ammon. muriatici 1·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Do inhalacyi.

688. *Acidi lactici 2·00,*
Aqu. dest. 300·00.
DS. Do inhalacyi.

689. *Sublim. corrosivi 0·05,*
Aqu. dest. 300·00.
DS. Do inhalacyi.

Używa się również do inhalacyi: *Kali chloricum 2%, Acid. boricum 2%, Resorcinum 1%.*

690. *Infus. Ipecac. e 0·20 ad 100·00,*
Pilocarp. muriat. 0·02,
Syr. Rubi idaei 15·00.
MDS. Co pół godz. łyżeczkę.

691. *Pilocarpin 0·02,*
Ammon. carb. 2·00,
Kali chlor. 2·00,
Cognaci 20·00,
Syr. Senegae 25·00,
Aqu. dest. 170·00.
DS. Co godz. 2 łyżeczki.

692. *Inf. Senegae e 3·00 ad 80·00,*
Liquor amon. anisati 1·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

693. *Inf. Ipecac. e 1·00 ad 50·00,*
Tart. emetic. 0·05,
Syrup rubid. 10·00.
MDS. Co 5 minut łyżeczkę aż do wymiotów.

Laryngospasmus.

Najczęstszą przyczyną jest krzywica (craniotabes) więc leczyć ją odpowiednio (fosfor). W razie napadu zbryzgiwania twarzy zimną wodą i wewnętrznie, celem zapobieżenia napadom:

694. *Kali bromati 3·00,*
Aq. destill. 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 3—4 godz. łyżkę.

W razie częstych napadów:

695. *Chloral hydrat 2·0.*
Aq. destill.
Mucilag. gum. arab. āā 50·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę aż do ustania napadów.

Leukaemia.

Przyczyna niewiadoma. Leczenie prawie zawsze bez skutku.

Podawać należy chininę z żelazem, lub dodatkiem arszeniku. Po dłuższem używaniu zmienić

na ol. eukalyptusowy i piperynę, lub polecić pić wodę Gubera, Levico, Roncegno lub Mitterbad, kąpiele borowinowe (Mattoni). Krynica Żegiestów, St. Moritz, Francensbad.

Próbowano robić wstrzykiwania do miąższu śledziony:

Ergotyny 0·50—1·0, Sol. arsen. Fowleri lub Tra Eucalypti.

Żywić chorego forsownie, pobyt na świeżem powietrzu najlepiej górskiem, mierny ruch, zresztą leczenie symptomatyczne.

Radzono inhalacye z tlenu 30—50 litrów dziennie.

696. *Piperini 5·00,*
Ol. Eucalypti e fol. rec. 10·00,
Chinin muriat. 4·00,
Extr. et pulv. liquir q. s. ut f. pil. N. 100.
S. 4—8 pigułek dziennie.

697. *Chin. mur. 5·00,*
Ferri carbon. sacch. 4·00,
Natri arsenicosi 0·10,
Extr. et pulv. Gent. q. s. ut f. pill. N. 100.
S. 1—2—5 na dzień.

Wstrzykiwania podskórne:

698. *Ac. arsenic. 1·0,*
Liq. natr. caust. 5·0,
Coque ad solut.
Aq. destill. steril. 95·0.
S. Do wstrzykiwań. Zacząć od $^1/_{10}$ strzykawki Pravaza stopniowo więcej, aż do całej strzykawki. Wstrzykiwan. są bolesne!

Lupus a) erythematosus.

Po dokładnem zmyciu mydłem szarem, pędzlować codziennie aż do podrażnienia:

699. *Kali jodat. 1·0,*
Jodi pur. 0·1,
Glycerin. p. 10·0.
S. Zewnętrznie.

700. *Ac. salicyl.,*
Ac. lactic. āā 0·5,
Resorcin. resubl. 0·75,
Spir. vin. rect. 30·0.
S. Zewnętrznie.

701. *Ac. lactic. 10·0.*
S. Zewnętrznie.

702. *Sol. arsenic. Fowl. 1·0,*
Aqu. dest. 6·0.
S. Zewnętrznie.

703. *Emplast. hydrarg.,*
Emplast. saponat. āā 15·0.
S. Na płótnie rozsmarować i codziennie przykładać. Gdy zmiany uporczywe wyskrobać lub wypalić żegadłem Paquelina.

b) vulgaris

Zależnie od umiejscowienia wyskrobać dokładnie i wypalić przyrządem Paquelina albo wyciąć w zdrowych tkankach i pokryć sposobem Thierscha (Lang) lub przykładać:

704. *Arsenic. alb. 1·0,*
Cinnabar. fact. 3·0,
Ung. emoll. 35·0.
S. Pasta Cosmiego — przykładać przez 3 dni poczem maść cynkowa.

705. *Ac. pyrogallic. 5·0,*
Vaselin. flav. 50·0,
M. f. ung.
S. Przykładać aż do podrażnienia.

Podobnie dłuższy czas przykładać plaster rtęciowy codziennie świeży.

Gdy są guzki pojedyncze przypalać laseczką lapisu, ile możności głęboko.

Obok leczenia miejscowego zalecać i ogólne, świeże powietrze, żelazo, arszenik, tran, jod i kąpiele w solankach jodowych.

Malaria vide **intermittens.**

Mania.

Odosobnienie zabezpiecza chorego i otoczenie. Unikać alkoholu, dyeta pożywna mięsna obok żelaza, arsenu i t. p.

Tylko w razie silnego podrażnienia mózgu (zrywań, zgrzytania zębami, przy zwężeniu źrenic) można stawiać pijawki i podać środki przeczyszczające. Kąpiel, lodowe okłady. Jeżeli przeważa podrażnienie płciowe Kali bromatum 4—10·0. Jeżeli mania skutkiem opilstwa: morfina, opium.

Przy objawach anemii mózgu wino, piwo, chloral lub Secal. corn. np.

706. *Ergotini bis dep. 0·06,*
Aqu. dest. 180·00,
Syr. rubi idaei 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

Melancholia.

Największy spokój, położyć chorego do łóżka.

Czuwać, aby chory sobie lub otoczeniu szkody nie zrobił. Dyeta pożywna, w razie potrzeby sztuczne karmienie. Środki nasenne, opium, letnia kąpiel 26—28 R., chloral w lewatywie 3—4 grm., lub somnal 2—3 grm. pro dosi, lub sulfonalu 1 grm. w gorącem mleku.

707. *Paraldehyd. 3·0—6·0,*
Tinct. aurant 20·0.
S. Na raz użyć.

Meningitis cerebro-spinalis epidem.

Leczenie objawowe. Rozpocząć podaniem Calomelu, w dużych dawkach, a następnie dbać, by były dobre codzienne wypróżnienia. Lód na głowę i na kark, lub zastosować przyrząd Leitera, pijawki, bańki wzdłuż kręgosłupa. Wcieranie szaruchy na ogoloną głowę lub maści jodoformowej. Wstrzykiwanie morfiny, chloral i natrum bromatum. Natrum jodatum (1—2 gramów dziennie). Przeciw gorączce: Antipiryna, acid. Salicyl., Salipyr.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe, Cocain. muriatic. (1:10, po 5 kropli).

708. *Jodoformii 5·00,*
Vaselini 50·00.
Mfung. DS. Wcierać 2 razy na dzień w głowę.

709. *Chloral hydrat. 5·0,*
Aqu. destill.
Syr. aurant. āā. 50·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

u dzieci

Zimne okłady na głowę, wcieranie szaruchy (2·00—4·00) w tyłogłowie i kark. Wewnętrznie Kalomel (0·01—0·03 co godzinę), pryszczydła — starszym dzieciom i silnym można postawić pijawki. W razie drgawek chloral w lewatywach. Przeciw wymiotom pigułki lodowe. Po uspokojeniu unikać gwaru, rażącego światła; dyeta z początku ścisła, później pożywna, ciepłe kąpiele 35° C. z okładem zimnym na głowę ½—1 godz. 1—2 razy dnia.

Przetwory jodowe, Natrum jodatum 1% co 2 godz. łyżeczkę, wcieranie 10% maści jodoform.

Meningitis tuberculosa.

W pierwszych chwilach przeciw podrażnieniu mózgu natr. bromat. (1—2 grm. pro die) zimne okłady na głowę. Pokój zaciemnić. Lewatywy i środki przeczyszczające. Pokarmy dawać często w małych ilościach. Baczność na oddawanie moczu.

710. *Calomelanos 0·30—0·50,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
DS. Co godz. proszek.

711. *Kali v. Natr. jodat. 1·00 —2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

712. *Natri bromati 1·00—2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup Sacch. 20·00.
MDS. Co 2 godz. 2 łyżeczki.

W razie wielkiego rozdrażnienia lub drgawek:

713. *Chloralhydrat. 1·00,*
Natri bromat. 1·00,
Aqu. dest. 80·00;
Syrup cort. Aurant. 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

714. *Urethani 1·50,*
Natri brom. 0·50,
Aqu. dest. 100·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę

715. *Jodoformii 2·00,*
Lanolin
Vaselin āā. 10·00.
Mf. ungu. DS. Wcierać w tyłogłowie.

Metritis.

W przypadkach ostrego zapalenia macicy: spokojne leżenie w łóżku, u osób silnych kilka pijawek na okolicę podbrzusza, zimne okłady, worek lodowy, nacinanie części pochwowej macicy.

Środki solne wypróżniające. W razie boleści maść:

716. *Extr. Bellad. 2·00,*
Vaselini flavi 30·00.
Mf. ungu. DS. Zewnętrznie.

717. *Extr. opii aquosi 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f. l. artis suppositoria ad anum N. V.
DS. Co 3—4 godz. czopek.

Po ustaniu bólów, okłady wysychające na brzuch zamiast lodu.

W przypadkach przewlekłego zapalenia: unikanie pracy fizycznej natężającej, gwałtownego spółkowania, uregulowanie stolca (środki solne, Cascara Sagrada, Hunyady Janos, Saratica).

U niedokrewnych podawanie żelaza. Jeżeli równocześnie miesiączkowanie zbyt obfite:

718. *Extr. Hydrastis Canad. fabricationis Parke et Davis 40·00.*
D. in l. guttatoria.
S. 3 razy dnia po 20 kropli.

Leczenie miejscowe: Przestrzykiwanie wodą przegotowaną, stopniowo co kilka dni ciepłotę wody podwyższając od 28°—38° R, ale nie silnym prądem, kąpiele nasiadowe ciepłe. Pomazywanie części pochwowej we wzierniku co 2—3 dni cum Tra jodi, albo Ichthyolem. Tampony w przypadkach świeżych.

719. *Ammon. sulf. ichth. 5·00,*
Glycerini 200·00.
DS. Do tamponów lub

720. *Kali jodati 5·00,*
Glycerini 100·00.
D. in v. nigro.
S. Do tamponów.

Nakłówanie co kilka dni części pochwowej we wzierniku, miesienie.

W przypadkach zastarzałych amputatio portionis vaginalis, gdy powiększenie macicy znaczne, leczenie kąpielowo zdrojowe: Iwonicz, Rabka, Ciechocinek, Rymanów, Truskawiec.

W późniejszych okresach: Krynica, kąpiele morskie. Kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Menorrhagia,

Nie jest właściwie chorobą, lecz

tylko objawem choroby ogólnej w ustroju (haemofilia, bladaczka), jako przyczyny można uważać masturbacyę, wzruszenia umysłowe, występuje w przebiegu lub po chorobach zakaźnych jak płonica, ospa, dur, ostry gościec stawowy. Jako przyczyny miejscowe wymienić należy: Niedowład macicy po częstych porodach lub poronieniach, zatrzymanie części łożyska lub błon, zmiany zapalne na błonie śluzówej macicy i jej miąższu, zmiany zapalne w częściach dodatkowych, zmiany położenia macicy, nowotwory macicy (włókniaki); wreszcie występuje obfita miesiączka w okresie przejściowym (climax), prawdopodobnie wskutek zmian w naczyniach. Leczyć zboczenia w ogólnym organizmie, polecić odpowiednie zachowanie się hygieniczne i dyetetyczne. W czasie miesiączki spokój, a jeżeli mimo to krwawienie jest silne leczyć tak, jak krwotok maciczny. (Patrz następny ustęp). Gottschalk poleca 4—5 dni przed wystąpieniem krwawienia 4 razy dnia po *0·025* stipticinum (Cotarninum muriaticum) w proszku, a w razie wystąpienia krwotoku podwajać dozę środka.

Metrorrhagia.

Dokładne wykazanie przyczyny krwotoku.

W przypadkach krwotoku poporodowego z macicy, jeżeli przyczyną złe kurczenie się tejże: nacieranie dna macicy przez powłoki brzuszne ręką, okłady zimne na brzuch, Secale cornutum przez usta, w lewatywie lub podskórnie. Wstrzykiwania gorące na 40° do pochwy. Uciskanie macicy dwuręczne. W ostatnich czasach Dührssen tamponuje macicę gazą jodoformową.

721. *Extr. Secalis cornut. 3·00.*
DS. Na koniec noża w rosole zażyć.

722. *Extr. Secalis corn. 2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syr. cort. aurant. 15·00.
DS. Co godzinę łyżkę.

723. *Hydrast. muriat. 0·02,*
Sacchar. albi 1·00,
Mf. trochisci D. t. dos. XII.
S. 4 pastylki dziennie.

724. *Extr. fluid. Gossyp. herb. 20·00.*
S. 3 razy dnia po 20 kropli.

725. *Extr. fluid. Hamamelidis virgin. 30·00.*
S. 3 r. dnia po 1/2 łyżeczki.

Gdy macica dobrze skurczona i nic nie zawiera, a krwotok trwa, domyślać się należy przyczyny krwotoku w pęknięciu ujścia zewnętrznego macicy, lub w innem miejscu. Założyć wziernik i tamować krwotok miejscowo przez podwiązanie, ucisk, tamponadę, zeszycie pęknięcia.

Jeżeli przyczyną są pozostałe części łożyska, błon, skrzepy: usunąć je dokładnie, jeżeli można ręcznie, a gdy to niemożebne, wyskrobać jamę macicy.

Gdy to nie pomaga wytamponować pochwę zapomocą Penghawar-Djambi w gazie jodoformowej; jeżeli przyczyna — nowotwory macicy — usunięcie tychże sposobem operacyjnym. Na razie, podczas krwotoku tamponada pochwy, po przestrzyknięciu tejże roczynem środka przeciwgnilnego j. n. p. 2% roczyn kw. karbol.; 1:2000—3000 roczyn sublimatu i t. d. Do tamponowania najlepiej użyć, kulek waty oczyszczonej, zamoczonej w glicerynie, pierwsze kulki owinąć gazą jodoformową.

W przypadkach gwałtownych, wstrzyknięcie do jamy macicy, rozczynu Liquor ferri sesquichlor. strzykawką Madurowicza lub Brauna, przyczem warunek konieczny, aby kanał macicy był dostatecznie drożny, aby rozczyn mógł przez szyję macicy do pochwy spływać. (Postępowanie obosiecznie, ze względu na możebność dostania się rozczynu do jamy brzucha). Wreszcie okłócie od pochwy tętnic macicznych. W ostatnich czasach polecają i zachwalają tak środki miejscowo zastosowane jak i wewnętrzne.

Do pierwszych należy ferripyryna jako proszek na tamponach lub 20% rozczyn wodny, dalej zastosowanie do wnętrza macicy za pomocą odpowiedniego cewnika strumienia pary wodnej 100° C. 2—3 minut (Snigurieff).

Wprowadzanie do macicy patyczków szklannych watą owiniętych, napojonych płynem, który otrzymujemy przez zmięszanie antipyryny i salolu w równych częściach i ogrzewanie tego proszku w probówce nad lampą spirytusową po 2—3 minutach tworzy się płyn brunatny, po oziębieniu krzepnie, lecz dalej ogrzewany, utrzymuje się dłużej w stanie płynnym (Labadie — Lagrave).

Do nowszych środków wewnątrz podawanych należy Stipticin (Cotarnin. muriaticum) podawane w proszkach *0·05* 5—6 razy dnia lub w kapsułkach; w razie gwałtownych krwotoków wstrzyknąć co dnia *0·20* w mięsień pośladkowy. — (Gottschalk).

Równocześnie zwalczanie powstającej ostrej niedokrewności: ułożenie spokojne, poziome, ciepłe okłady na głowę, chłodne napoje, wino, kawa czarna, cognac, rum, Tinct. cinnam, Tra ferri acet. aeth. Wstrzykiwania podskórne eteru, ol. camphoratum, wstrzykiwania podskórne większych ilości rozczynu soli kuchennej 0·6:100; lewatywy z tegoż rozczynu.

726. *Trae Cinnam. 50·00.*
S. Co ½ godziny ½ łyżeczki we wodzie.

727. *Tinct. Ferri acet. aeth. 15·00*
S. 15 kropli do ½ szklanki wody do popijania.

Bandaże na kończyny, ucisk na tętnicę główną przez powłoki brzuszne.

Migraena zob. Haemicramia.

Morbili, Odra, Kur.

Niemowlęta i chorowite dzieci oddzielić. Jeżeli przebieg prawidłowy nie trzeba uciekać się do lekarstw. Pokój ostrożnie przewietrzać, ciepłota od 15—16° R. okrycie średnio ciepłe, lekkie przysłonięcie okien, jeżeli jest światłowstręt.

Dyeta w czasie gorączki ścisła, po jej przebyciu pożywna, za napój lekkie kwaski, lub wody (szczawy alkaliczne). Dopóki trwa łuszczenie nie wypuszczać dzieci z łóżka, a mniej więcej 8—14 dni nie wypuszczać z pokoju, zwłaszcza, gdy są objawy nieżytu.

Przeciw nieżytowi spojówek wystarczają przemywania 2% kw. borwego. Silny świąd uspakaja się nacieraniem tłuszczami.

728. *Lanolin anhydr. 50·00,*
Vaselin americ. 20·00,
Aq. dest. 25·00.
M. terendo f. Ung.
S. Co 3 godz. nacierać.

Silny kaszel wymaga podania naparu ipecac. ze środkami narkotycznemi, wziewania pary wo-

dnej, napoje ciepło, odwar ślazu i t. p. W razie biegunki dyeta i opium.

Wysokie gorączki i majaczenia, uśmierzać zimnymi okładami na głowę. Chinina — antipyryna, Natr. salicylicum.

Wśród upadku sił, stygnięcia kończyn: wino, cognac, camphora, Acid. benzoicum.

Przeciw drgawkom: Chloral w lewatywach (0·50 : 50) kali bromatum (2 : 100) co godzinę łyżeczkę.

Jeżeli gorączka przewleka się ponad 4 dni, zwrócić uwagę na przełyk, uszy i nerki.

Powikłania: błonica, dławiec, nieżyt oskrzeli, zapalenie płuc, leczyć według wskazówek odpowiednio podanych.

729. *Codeini phosphor. 0·02,*
Linctus gummosi 50·00,
Syrup Altheae 30·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę w razie silnego kaszlu.

730. *Extr. Hyoscyami 0·15,*
Aqu. dest. 70·00,
Syr. simpl. 10·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

731. *Infus. Ipecac. e 0·20 ad 100·00,*
Tinct. laudani gtts. duas.
Liquor ammon. anisat. 1·00,
Syrup altheae 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Morbus Basedowii.

Regularne, hygieniczne życie, unikanie zmęczenia fizycznego i umysłowego, wstrzymanie się od nadużywania a nawet od picia wyskoku, herbaty, kawy, nadmiernego palenia. Pobyt na świeżem powietrzu, zwłaszcza w górach Davos, St. Moritz, Zakopane, Szmeks, Truskawiec lub nad morzem.

Jako leczenie radykalne polecono wycięcie gruczołu tarczykowego z dobrym w niektórych przypadkach skutkiem.

Na okolicę serca okład zimny lub lód, zwłaszcza podczas silniejszej akcyi serca, oraz digitalis lub strophantus w miernych dawkach.

U chorych osłabionych anemicznych: żelazo, chinina, arsen, zabiegi wodolecznicze, obok systematycznego stosowania prądu galwanicznego na sympaticus (ganglion supremum i processus mastoidei).

Przetwory bromowe i nervina, woda Gubera, Levico, Roncegno, Żegiestów, Krynica, Elster, Francensbad, obok należytego odżywiania i psychicznego spokoju.

732. *Natri brom.*
Aq. amygd. am. āā. 15·00,
Trae convall. maj. 12·00,
Aq. dest. 60·00.
DS. 2—3 łyżeczek na dzień.

733. *Ferri lactici 1·00,*
Coff. natr. sal. 1·5,
Elaeosacch. foen. 5·00.
Mfp. Div. in dos. N. XX.
S 2—3 proszki dziennie.

Morbus Brighti.

W razie Morb. Brighti, w okresie ostrym, powinien chory bezwarunkowo leżeć w łóżku. Dyeta złożona z mleka, kleików-rosołów, lekkich zupek, trochę kaszki, lub ryżu w mleku. Do picia wodę szczawnicką, bilińską, gieshübelską, ubogim zaś zwykłą wodę z dodatkiem cytryny lub kwasku.

Na okolicę nerek stawiać bańki suche, nawet cięte lub pijawki, jeżeli mocz bardzo krwawy i zawiera wiele białka.

Jeżeli opuchliny są znaczne, to polecić kąpiele gorące zaczynając od 28° R. do 30° i 32° R. po 15—45 minut, ze zlewaniami na głowę, następnie za-

wija się chorego w koce na 1—2 godzin, żeby się dobrze pocił. Jeżeli chory czuje się w kąpieli bardzo osłabionym, dać można kieliszek wina. Albo też urządza się choremu w łóżku sztuczną parówkę za pomocą przyrządu opalanego spirytusem. Obok tego można dawać mierne dawki środków nasercowych, jak digitalis, strophantus lub coffein dla połączenia działania napotnego z moczopędnem. Wstrzykuje się też pilokarpinę po 0·01—0·02 na dawkę, uważając jednak czy nie nastąpi zapad. Obok napotnych i moczopędnych polecają silne środki przeczyszczające jak colocynth, Jalapa, gumi gutti, Rheum, nawet pig. Morisona.

W razie przypadów mocznicowych **uraemia**, kąpiel gorąca ze zlewaniami zimnemi, silny laxans, podskórnie eter lub kamfora, albo też do lewatywy Hydras chlorali 2—3 gramów lub Acid. benzoicum po 0·2 co 2—3 godz. u silnych wenesekcya, pijawki.

Nephritis p. scarlatinam zobacz Scarlatina.

W okresie przewlekłym, chory niekoniecznie ma leżeć w łóżku, zwłaszcza, jeżeli opuchliny nieznaczne.

Dyeta przeważnie mleczna, 2—4 litry mleka, jaja, mięsa mniej, jarzyny, żadnych alkoholików i korzeni.

Do picia wody: Bilińska, Giesshübel lub woda z kwaskami, Truskawiec. Unikać zmęczenia fizycznego, odziewać się ciepło, nie narażać się na niepogodę i zmiany temperatury.

Choremu należy polecić mierne dawki tanniny lub Plumb acet., Ferr. sesquichloratum obok ciepłych kąpieli, mniej energicznie stosowanych, jak w okresie ostrym i zawijania w koce. Nadto podawać diuretica: Coffein 1·0—1·50 p. die, theobrominum salicyl. w tych samych dawkach, digitalis, adon. vernalis z dodatkiem Liq. kali acet. 15—20 na 200.

734. *Fol. Joborandi w naparze. Rad. Onodinis, Rad. Petroselini, Bacc. Juniperi* jako ziółka.

W razie zaparcia stolca środki przeczyszczające.

735. *Diuretini 5·00,*
Aq. dest. 100·00,
Syr. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

736. *Strontii lactici 50·00,*
Aq. dest. 250·00.
MDS. 2 łyżki dziennie.

737. *Acidi benzoici 0·20,*
Elaeosacch Citr. 0·50.
Mfp. Dent. tal. dos. N. V.
S. Co 2 godz. proszek.

738. *Flor. Benzoes,*
Sacch. albi āā. 2·0.
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

739. *Blatt. orient. 2·00,*
Elaeosacch. foen. 5·00.
Mfp. div. in dos. N. XII.
S. 2—3 proszki na dzień.

Silnie moczopędnie działa napar z liści brzozy zwykłej (Betula alba), zbieranych na wiosnę i suszonych.

740. *Urotropin 0·5.*
S. 3 razy dziennie proszek.
Działa szybko i wydatnie moczopędnie.

Morpiones zob. Pediculi pub.

Myelitis.

W ostrej:

Ułożenie chorego równo w łóżku, najlepiej na poduszkach powietrznych. Bańki cięte lub pi-

jawki w samym początku choroby, potem Tra. jodi, wcierki z Ung. cinereum 3—4 grm. p. die i jednocześnie kali jodatum, jeżeli była lues, a nawet jako środek przeciwzapalny.

Uważać przy tem na ślinotok, lodowe okłady na stos pacierzowy. Równocześnie silne środki przeczyszczające: Kalomel, Jalapa, Senna. Uważać na odleżyny, na zatrzymanie moczu.

W przewlekłej formie:

Kąpiele ciepłe, wyjazd do Cieplic, Gasteinu, Trenczyna, Wildbadu, Swoszowic, Piszczan, Lubienia, Truskawca i t. p. wód. Elektryzowania prądem stałym i faradycznym. Na wewnątrz kali jodatum z 10:200, 2 łyżki dziennie. Arg. nitricum 0·01—0·02 w pigułkach, arsen po 0·01 lub Ergotynę po 0·10—0·50 2—3 razy dziennie (skutek jednak wątpliwy).

Myringitis zob Otitis.

Nephritis zob. Morbus Bright.

Neuralgia intercostalis.

Najczęściej przyczyną zimnica, wtedy Chinina i Arsen.

Elektryzowanie, wcierania kojących maści. Wstrzykiwania morfiny lub antipyriny.

741. *Chloroformii 10·00,*
Ol. hyosc. cocti
Ol. olivar. āā. 20·00.
MDS. Do nacierań.

742. *Extr. Opii aquos. 2·00.*
Spir. aromat. 100·00.
DS. Do wcierań.

743. *Veratrini 0·50,*
Chloroformii 10·00,
Spiritus 50·00.
MDS. Do nacierań.

744. *Antipyrin.*
Aqu. dest. āā. 5·00.
MDS. 1 lub 2 strzyk. wstrzyknąć w okolicę bólu.

Neuralgia trigemini, Prosopalgia. Tic douloureux.

Uwzględnić i leczyć przyczyny: anemia, histerya, zimnica, choroby ucha, zębów itp.

Wycięcie blizny ugniatającej nerw. Leczenie przymiotu, zatrucia ołowiem (Truskawiec).

745. *Chinin muriat. 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. X.
S. Jeden proszek przed napadem.

746. *Exalgin 2·50,*
solve in
Tinct. cort. aurant. 5·00,
Aq. destill. 120·00,
Syr. aurant. 25·00.
S. Rano i wieczór łyżkę.

747. *Solut. arsen Fowleri 10·00.*
DS. 3 razy dziennie od 3—5 kropli po jedzeniu.

W razie bólu powstałego z przeziębienia:

748. *Butyl chloral 2·00—3·00,*
Spir. vini rectf. 10·0),
Glycerin 20·00,
Aqu. dest. 120·00.
MDS. 3—4 łyżek na raz.
(Dawki według stopnia bólu i indywidualności chorego).

749. *Natri Salicyl. 5·00,*
Aqu. dest. 180·00,
Syrup aurant. 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

750. *Extr. Gelsemii fluid. 10·00.*
DS. Co $1/2$ godz. po 5 kropli. (Najwyżej 3 dawki).

751. *Antipyrin 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. 10.
DS. Rano i wieczór proszek.

752. *Analgeni 0·50.*
3—4 razy na dzień.

753. *Methyl. caerul. 0·02—0·03,*
Dent. tal. dos. Nr. VI.
S. 2—3 razy dziennie.

754. *Veratrin. 0·15,*
Morphii acet. 0·10,
Ungu. cerei 10·00.
Mf. ungu. S. Wcierać w miejscą bolące.

755. *Aconitini cryst. 0·01,*
Spir. vini concentr.
Aq. dest. āā. 30·00.
S. 2 łyżeczki dziennie.

Wstrzykiwanie 1% wodnego roczczynu Ac. hyperosmici (świeży roczczyn, bo się łatwo psuje). Elektryczność, naciąganie lub wycięcie kawałka nerwu.

Neurosis gastrica.

Leczyć hypersecretio (patrz catarrh. ventr.),
Zaś wymioty nerwowe:

756. *Menthol. 0·05,*
Natr. hydrocarb. 1·00.
D. tal. dos. ad caps. am. N. XII.
S. 3 razy dzien. po jedzeniu.

Czopki:

757. *Extr. Bellad. 0·2,*
Codein. phoshor. 0·3,
Butyr. Cacao q. s.
U. f. supp. Nr. X.

Suggestya wsparta lekiem:

758. *Menthol. 0·3,*
Trae amar. 3·00.
M. S. Przed jedzen. 15 kropli.

Obstipatio alvi habitualis.

Usunąć przyczyny cierpienia, środki lekko czyszczące, dyeta mięszana, kompoty, jarzyny, owoce, figi, miód, pierniki, zimna woda na czczo, u chorych. którzy znoszą mleko, dawać takowe w sporych ilościach. Nieraz dobre skutki wywiera kuracya winogronowa.

Na noc okłady wysychające na brzuch. Elektryzowanie prądem przerywanym.

Obok tego zabiegi hydropatyczne, mięsienie, codzienne lewatywy, wody mineralne: Karlsbad, Marienbad, Hunyady Janos, Saratica, Kissingen (Rakoczy), Saidschütz, Friedrichshall, proszki Seidlickie.

759. *Decoct. pulp. Tamarind*
e 15·00 ad 150·00,
Cremor. tartari 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę lub na noc 3—4 łyżek — lub też powidełka tamaryndowe.

Ziółka francuskie St. Germain.

760. *Trae Rhei vinos.*
Extr. fluid. Cascar. Sagr.
āā. 25·00.
DS. 2 razy dnia po 1/2 do 1ej łyżeczki.

761. *Extr. Aloë aquos.*
Extr. taraxaci āā. 5·00,
f. pil. N. 50.
S. Rano i wieczór po 1—2 pigułek.

762. *Trochisci compressi e Rheo*
à 0·50 N. 50.
DS. Co dzień na noc 1—3 pastylek.

763. *Trochisci compressi e Cascar. Sagrad à 0·50 N. 50.*
S. Co dzień na noc 1—3 pastylek.

764. *Sal. therm. Carolin. 100·00.*
DS. Co dzień na czczo łyżeczkę w 1/2 szklanki ciepłej wody.

765. *Natri bicarb.*
Magnes carbon. āā. 50·00,
Pulv. rad. Rhei 7·00.
DS. 2 razy dnia na koniec noża.

Nadzwyczaj zalecają:

766. *Podophyllini 0·30,*
Extr. Aloës
Extr. Rhei āā. 3·00,
Extr. taraxaci q. s. f. pil. N. 40.
S. Na noc 1—3 pigułek.

767. *Extr. Aloës aquos,*
Extr. Jalapae,
Sapon. medicin. āā 5·00,
Pulv. et extr. rhei q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 4 pigułki rano zażyć.

768. *Pulv. rad. Rhei,*
Extr. aloës aquos āā. 5·00,
Extr. Tarax. q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 3 pigułki rano zażyć·

769. *Pulv. r. rhei chin 5·00,*
Extr. Trifol. fibrin. q. s. u. pill. Nr. 50.
S. 5 pigułek rano zażyć·

770. *Podophyllini*
Sapon. medicin. āā. 0·20,
Mellis dep. q. s. ut f. pill. Nr. 20.
S. 1—3 pig. dziennie·

771. *Extr. Coloquinth. 05·0.*
Pulv. rad. Rhei,
Pulv. aloës,
Resinae Jalapae,
Gummi gutti āā. 1·00,
Myrrhae 2·00,
F. pill. Nr. 50.
S. 1—4 pig. dziennie.

772. *Calomelanos,*
Tub Jalapae,
Sacch. lactis āā. 0 30,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. X.
S. 2 proszki dziennie.

773. *Aloës 2·00,*
Ferri sulfurici,
Chinini sulfur. āā. 1·00,
Extr. Hyoscyami 0·50,
Extr. et pulv. liquir. āā. q. s. ut f. pill. Nr. 30,
Consperge c. lycopod.
S. Pigułkę dziennie zażyć.

Przy uporczywem zaparciu, wlać przez wysoko do rectum wprowadzoną sondę: 70 gr. aeter sulf. z 300 gr. Aq. foeniculi.

Oedema pulmonum.

Leczenie głównej choroby w odpowiedni sposób.

Przy pierwszych objawach obrzęku płuc ostrego, podać środki podniecające akcyę serca jak: czarna kawa, cognac, grog, wino, kamfora, piżmo. Podskórnie wstrzyknąć eter, ol. camphoratum lub coffeinę.

Zewnętrznie położyć na piersi i łydki synapizmy, rozcierać nogi i ręce, dać choremu kąpiel i zlewać głowę i piersi zimną wodą.

Jeżeli chory jest krwisty, można puścić krew, zwłaszcza w obrzęku płuc wśród spraw zapalnych.

Nadto można dać lewatywę ze środków ostrych jak: Decoct. colocynt., octu, roczczynu soli itp.

Jeżeli niebezpieczeństwo na razie minęło, dawać cardiaca: i digitalis, koffeinę, teobrominę, Sparteinę, Tra stroph.— Po tem leczyć główną chorobę i zwracać uwagę na pierwsze objawy zastoinowe.

774. *Infus. flor. Arnicae e 15·00 ad 120·00,*
Camphor. trit. 1·25,
Mucil. g. mimos. 20·00.
Mf. emulsio. S. Co 1/2 godziny łyżkę.

775. *Acidi benzoici 3·00,*
Camphor. pulv.
Stibii sulf. aurant. āā. 0 50,
Sacch. alb. 5·00,
Mfp. div. in dos. X.
S. Co 2 godz. proszek.

776. *Inf. rad. Valerian. e 10·00 ad 150 00,*
Aeth. acet. 2·00.
Syr. Seneg. 15·00.
DS. Co godz. łyżkę.

777. *Aetheris sulfur.*
Spir. vin. concen. ää. 5·00,
Aq. destillat. 150·00,
Syr. rub. idaei 15·00.
MDS. Co godzinę łyżkę.

778. *Apomorphin. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00,
DS. 1—2 strzykawki podsk.

779. *Moschii oriental 0·50,*
Sacch. alb. 2·00,
Mfp. div. in dos. quinque.
S. Co godz. proszek.

Orchitis zob. **Epididymitis.**

Otitis externa circumscripta.

W samych początkach można zakładać waciki zanurzone w 5% kokainie lub w rozczynie Tinct. opii 4·00, Aqu. destil. 12·0.

780. *Ol. hyoscyami*
Chloroformi
Trae laud. simpl. ää. 10·00.
S. Wcierać w okolicę ucha.

781. *Ol. hyoscyami 10·00,*
Extr. opii aquos. 0·50.
S. 5 kropli ogrzanych na wacie do ucha.

Przy wyraźnym czyraku w przewodzie zewn. otwarcie tegoż z następowem opatrzeniem antyseptycznem, do czego dobrze się nadaje gliceryna karbolowa (0·50 – 15·00), kwas borowy z alkoholem (0·50—10·00). W przypadkach często powtarzających się recydyw zalecają zapuszczanie spirytusu sublimatowego Hydrarg. bichl. corros. 0·05—0·10 na 50·0 Spir. vini rect.

O. externa diffusa.

Wprowadzenie gazy zwykłej zanurzonej w rozczynie octanu glinowego, w płynie Burowa.

O. media acuta suppurat.

Leczenie w początku choroby i przed przebiciem błony bębenkowej, jak przy ostrym katarze, gdy błona bębenkowa jest znacznie wypuklona, zielonawo zabarwiona, chory ma silne bóle, gorączkuje, należy przyspieszyć samoistne przebicie, wykonując paracentezę. Po tejże, względnie po samoistnej perforacyi, ucho lekko przestrzykiwać 2 r. dziennie lub nawet co godzinę, zależnie od sekrecyi, stosować Politzera. Przy bolesności wyrostka sutkowego, okłady lodowe; w przypadkach ropienia w wyrostku trepanacya.

O. media chronica.

Przy znacznem ropieniu częste przestrzykiwania ucha zwykłą wodą ciepłą i zakładanie następowo waty; w ropieniu bardzo obfitem należy użyć przestrzykiwań przez kateter, co oddaje bardzo dobre usługi. Gdyby wypływ z ucha był cuchnącym, najlepiej jeszcze używać rozczynu kali hypermanganici 0·50:100·0 W przypadkach, gdyby to ropienie było podtrzymywane przez caries kostek słuchowych, granulacyi w uchu wewn., nagromadzenie się mas żółciołojakowych, te należy usunąć, w postaciach zaś ropienia z atyku przestrzykiwania tegoż kaniulą Hartmana.

Przy ropieniu nieznacznem po wystrzykaniu ucha i dokładnem osuszeniu, stosować zadmuchiwania miałkiego kwasu borowego, dalej zapuszczania:

782. *Acid. borici 0·60,*
Glycerini
Aqu. dest. ää. 10·00.
DS. Krople do ucha.

783. *Argenti nitrici 0·50,*
Aq. destil. 10·00.
DS. 10—15 kropli do ucha.

784. *Nosopheni*
Acidi borici ãã. 5·00.
Mfp. S. Wdmuchiwania do ucha.

785. *Antinosini 0·50,*
Aq. destill. 100·00.
DS. Do przestrzykiwań ucha. Zinci sulfur. 0·20 na 20·0 Aquae dest., lub Zinci sozo-jodolici 0·4—0·6 : 20·0 dodając odpowiednio 1·00—3·00 Spir. vini rectif. lub bez tegoż, dalej Natrum tetraboricum w rozczynie od 4—20%; zresztą chronienie ucha od wpływów zewnętrznych, przez noszenie ciągłe waty w uszach.

Oxaluria.

Dyeta przeważnie mięsna, mleczna, unikanie mącznych pokarmów, jarzyn, octu, cytryn, wina. Ze środków leczniczych: picie wód: Vichy, Karlsbad, Elster, Salzbrunn, Wildungen.

Na wewnątrz: lith. carb., lith. salicylicum, Natr. carbon. po 0·50—1·0 dziennie w wodzie selterskiej.

786. *Natri bicarb. 10·00,*
Lith. carb. effervescentis 50·00,
Mfpulv. Div. in dos. N. XX.
S. Rano i wieczór proszek w szklance wody.

787. *Natri bicarb. 2·00,*
Lith. carbon.
Kali carbon. ãã. 0·50,
Aq. flor. naph.
Syr. simpl. ãã. 20·00,
Aqu. dest. 300·00.
DS. Przez dzień wypić (rozczyn Ewicha).

788. *Natr. phosphor. 10·00,*
Div. in dos. Nr. X.
S. Raz dnia proszek.

Oxyuris vermicularis.

Lewatywy z wody, czosnku roztartego w wodzie (garść na 1 litr) z ½% roztworu sublimatu, lub też lewatywy z czystego tranu.

789. *Buthyri Cacao 3·00,*
Calomelanos 0·05,
Mf. supposit. Dtur. tal. dos. Nr. V.
S. Na noc jeden czopek.

790. *Naphthalin 1·00.*
Ol. olivar. 40·00.
MDS. Do lewatywy. Dorosłym 5—6·00:80·00 oliwy.

791. *Santonini 0·15,*
Ol. papaver. 50·00.
S. Do lewatywy.

Ozaena.

Leczyć chorobę, na której tle występuje: (kiła, zołzy, gruźlica). Zwracać uwagę na czystość powietrza, utrzymywać jednostajną ciepłotę. Ostrożne przestrzykiwania ½% roztworem soli kuchen., 1% kw. borowy, maść borowa. W razie trudności przy ssaniu, karmienie osesków łyżeczką. Wdmuchiwanie kalomelu.

792. *Zinci sozojodolici 2·00,*
Vaselini
Lanolini ãã. 20·00.
Paraf. liquidi q. s. f. ung.
S. Posmarować gazę i wkładać do nosa.

793. *Calomelanos 1·00,*
Hydrgr. praec. rubri 0·50,
Sacchari 20·00.
Mfp. S. Do wdmuchiwań.

794. *Ichthyoli 10·0.*
Ol. ricini 20·0,
Spir. vini 100·0.
S. Do inhalacyi.

795. *Saloli 1·0,*
Acid. salicyl. 0·20,
Tannini 0·10,
Acid. borici subt. pulv. 4·0.
Mfp. S. Tabaka. Co godzinę zażywać przez ½ dnia.

796. *Jodoli cryst. 20·0.*
S. Do wdmuchiwań do nosa.

797. *Jodoformi 0·30,*
Vaselini 30·0.
S. Maść.

St. Sawicki radzi wdychiwania par formaliny.

Parametritis p. Perimetritis.

Paraphimosis.

Starać się jak najwcześniej odprowadzić za pomocą palców, wywierając ucisk na żołądź; i zlewając ją podczas zabiegu zimną wodą. Jeżeli się nie udaje, nacięcie pierścienia ścieśniającego w kierunku podłużnym prącia i następowe odprowadzenie napletka, okłady zimne i częste przemywania.

Pediculi a) capitis.

U dzieci zmyć dobrze głowę spirytusem mydlanym i posypać siarką, poczem zmywać przez kilka dni spiryt. kamforowym. U starszych nasmarować dokładnie głowę (u mężczyzn ostrzydz włosy) naftą lub:

798. *Ol. Petrae 100·0,*
Bals. peruvian.
Ol. Olivarum ãã 25·0.
S. Zewnętrznie.

i owiązać głowę chustką grubą, a po 24 godz. zmyć głowę spir. mydlanym. Dla zgubienia jajek, czepiających się włosów, zmywać głowę wysyconym rozczynem sody lub octem.

b) vestimentorum.

Kąpiele, leczenie wyprysku, a rzeczy do desynfekcyi lub oczyścić 1—2% rozcz. sublimatu.

c) pubis.

Nasmarować 1—2 razy maścią szarą lub 1% rozcz. sublimatu, które jednak wywołać mogą wyprysk, dlatego lepiej użyć 8—10 razy:

799. *Naphthol 2·0,*
Ol. Olivarum 20·0.
S. Zewnętrznie.

800. *Creolini 2·0,*
Aqu. dest. 100·0,
S, Zewnętrznie.

801. *Mercur. sublim. corr. 0·1,*
Spir. vin. rect.,
Glycerin. p. ãã 75·0.
S. Na noc wcierać i nie obsuszać.

Pericarditis.

Przedewszystkiem spokój, chory powinien leżeć w łóżku. W okresie ostrym na okolicę serca worek lodowy. W razie silnych bólów parę pijawek, suche bańki pędzlowanie c. Tra. jodi. Na wewnątrz Inf. digitalis e 1·00 ad 200·000. co godzinę łyżkę, lub inne cardiacum. W razie silnej gorączki podawać antipyrinę, fenacetynę lub antifebrynę w połączeniu z koffeiną dla uniknięcia zapadu. Jeżeli bóle trwają, dać morfinę, chloralhydrat, lub sulfonal na noc. Dyeta przy tem płynna niepodniecająca, uważać na regularne stolce. — Jeżeli okres zapalny minął, stosować resorbentia: okłady ciepłe, pędzlowanie jodyną, diuretica, jak: coffeina, diuretyna, digitalis. Tra strophanti itp. a dyeta wówczas posilna, lekko podniecająca.

W uporczywych przypadkach można zrobić punkcyę i aspiracyę przyrządami Potaine'a lub Dieulafoy.

802. *Infus. fol. digit.*
e 1·00 ad 180·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. 2 łyżki.

803. *Tinct. Strophanti 10·00.*
DS. 3 razy dz. po 10 kropli.

Po ustaniu gorączki, gdy exsudat zostaje:

804. *Infus. Juniperi e 15·00 ad 200·00,*
Liqu. Kali acet.
Oxymell Scillae āā. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

805. *Infus. hb. Digitalis e 1·00 ad 150·00*
Kali acet. 5·00,
Syrup simpl. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

806. *Decoct. Equiset. e 20·0 ad 200·0,*
Liquor. terr. fol. tart.
Oxymell. scillae āā. 15·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

807. *Pulv. fol. digit. 0·5*
Coff. natrobenz 1·00
Sacch. lactis
Elaeosacch. Calami āā. 1·5.
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

808. *Sparteini 0·02,*
Sacch. albi 0·20,
Mfp. Dtal. dos. N. X.
S. 3 proszki na dzień.

809. *Trae cacti grandiflor 10·0.*
DS. 3 razy dziennie po 10 kropel.

810. *Trae Nerii oleander. 1·00.*
DS. 3 razy dziennie po 10 kropli.

Perimetritis.

Tu możemy też mówić o zapaleniu około trąbek i jajników (perisalpingitis et periophoritis) jak również o zapaleniu tkanki okołomacicznej (parametritis), gdyż objawy i leczenie są bardzo do siebie podobne.

W okresie ostrym:

Spokojne leżenie w łóżku, okłady lodowe na okolicę bolesną, w razie znacznej boleści i gwałtownych objawów, u osób silnych 5—6 pijawek nad okolicę pachwinową, dyeta ścisła, płynna, nadto wewnętrznie: Tra opii simpl. po 10 kropli kilka razy dziennie albo:

811. *Extr. opii aquos. 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f l. artis suppositoria ad anum N. V.
DS. Co 3 godz. czopek użyć, a gdy nasilenie objawów się zmniejsza rzadziej.

Gdy ciepłota opadnie, środki łagodnie wypróżniające: lewatywy z wody, z dodatkiem 2 łyżek ol. ricini albo z dodatkiem łyżki gliceryny. Czopki glicerynowe, oleum ricini wewnętrznie.

Gdy objawy ostrego zapalenia ustąpiły, okłady wysychające, po ustąpieniu bolesności: kąpiele nasiadowe ciepłe, z dodatkiem $^1/_8$—$^1/_4$ kilo soli na kąpiel. Kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa) Truskawiec.

Przestrzykiwanie pochwy słabym prądem wodą nn 30—38° R. z dodatkiem soli kuchennej (2 łyżki na litr) lub z dodatkiem płynu o składzie:

812. *Kalii jodati 3·0 - 5·0,*
Trae jodi 15·0—20·0,
Aq. destill. 250·0.
S. 1—2 łyżek na litr wody.

813. *Trae jodi*
„ gallarum āā. 20·00.
DS. Do pędzlowania.

814. *Ammon. sulfo-ichthyol. 5·00—10·00,*
Vaselini flavi 50·00.
Mf. ungu. DS. Zewnętrznie.

815. *Ammon. sulfo-ichthyol, 5·00—10·00,*
Glycerini 200·00.
MDS. Do tampon. codzien.

W przypadkach przewlekłych miesienie:

816. *Kali jodati 10·00,*
Gelatini q. s. f. l. art. globuli vaginales N. X.
DS. Raz dnia gałkę użyć lub:

817. *Jodofor. desodorati 3·00,*
But. Cacao q. s. ut f. l. art. globuli vaginales N. X.
DS. Raz dnia gałkę użyć.

818. *Ammon. sulfo-icht. 1·00,*
Butyr. Cacao q. s. f. l. art. suppos. ad anum N. X.
S. 1 czopek dzien. użyć.

Jeżeli w przebiegu chronicznego a zatem późniejszego okresu, mimo użycia wyż wymienionych sposobów leczenia, badanie i objawy wykazują znaczne zmiany około jajników, lub w nich samych, albo że w trąbce rozszerzonej znajduje się treść (śluz, ropa, krew), to często dopiero leczenie operacyjne usunąć zdoła cierpienie, wskutek którego życie dla kobiety staje się ciężarem. W tych przypadkach należy wyciąć trąbkę schorzałą (salping-ectomia).

Peritonitis.

Bezwzględny spokój; dyeta ściśle płynna. Wewnętrznie podawać przetwory makowca w dużych dawkach, a w razie silnych wymiotów kawałki lodu do połykania i kokainę lub morfinę. Zewnętrznie środki przeciwzapalne, okład lodowy, pijawki, pędzlować brzuch kleiną (collodium) z dodatkiem jodoformu. Gdy okres ostry minie, okłady wysychające lub ciepłe. Kąpiele ciepłe całe lub nasiadowe.

W przypadkach surowiczego zapalenia z przebiegiem chronicznym, może być czasem wskazane wypuszczenie płynu z jamy brzusznej, a nawet t. z. toaleta jamy brzusznej.

P. tuberculosa.

Leczyć ogólnie: posilna dyeta, słone kąpiele (Rabka, Iwonicz, Rymanów), kąpiele borowinowe, Truskawiec miejscowo ostrożnie wcierać maść jodoformową 25·0 na 100 wazeliny, a następnie brzuch pokryć ceratką Billrotha i opasać cały brzuch flanelą,

819. *Antipyrin 10·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. 2 łyżki do lewatywy co 2 godziny, póki gorączka nie spadnie do 38.

820. *Laudani pur. 0·02,*
Sacch. albi 0·30,
Dtur. tal. dos. XII.
S. 3 pr. dziennie.

821. *Emuls. communis 200·0,*
Aq. lauroceras. 10·0,
Morphii muriat. 0·10.
S. Co godz. łyżkę.

822. *Resorcini resublimat 2·0,*
Aq. destillat. 180·0,
Tinct. laud. simpl. gtt. XV,
Syr. simplic. 20·0,
D. in vitr. nigro.
S. Co 2 godz. łyżkę.

823. *Cocaini mur. 0·15,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. W razie wymiotów 10—15 kropli zażyć.

824. *Emuls. commun. 200·00,*
Aqu. lauroc. 5·00,
Morphii mur. 0·05,
Syrup simpl. 10·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

W razie parcia na stolec:

825. *Morphii mur. 0·01,*
Extr. bellad. 0·02,
Butyri Cacao 1·00,
f. suppos. dtur. tal. dos. X.
S. W razie parcia użyć jeden czopek.

826. *Jodoform 5·00,*
Lanolin
Vaselin āā. 25·00.
Mfung. S. Rano i w. wcierać.

Perityphlitis zob. **Typhlitis.**

Periurethritis. — Cavernitis.

W okresie ostrym spokój, zaprzestać leczenia rzeżączki, miejscowo okłady zimne (z aq. plumbi., liqu. alumin. acet-). Gdy chełbotanie, nacięcie wczesne; gdy nie ma dążności do ropienia (okres przewlekły), smarować:

827 *Extr. Belladon. 1·0,*
Ung. ciner. 10·0.
S. 3 razy dnia wielkości grochu dokładnie wetrzeć.

828. *Jodi pur. 0·2,*
Kal. jodat. 2·0,
Ung. simpl. 20·0.
S. Jak wyżej.

829. *Empl. hydrarg.*
Empl. saponat. āā 15·0.
S. Rozsmarowaną na płótnie codziennie przykładać.

Perniones zob. **Congelatio.**

Pertussis. Koklusz, Krztusiec.

Oddzielić dzieci zdrowe zwłaszcza małe. Dyeta pożywna, karmić zaraz po wymiotach. Pobyt na świeżem powietrzu, oddychanie zgęszczonem powietrzem, zmiana miejsca pobytu. Rozpylanie 5% kw. karbol. w mieszkaniu.

W razie wystąpienia zapalenia płuc (napady czasem ustają) dawać leki wykrztuśne:

Inf. Ipecac. c. Natro benzoico.

830. *Trae Bellad. gtts. 2—5,*
Mixtur. gummos. 100·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

831. *Chloral hydratis 0·50,*
Ammon. v. Natri brom. 2·00,
Aqu. dest. 100·00,
Mixtur. gumm.
Syrup rub. id. āā. 15·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

832. *Cocain mur. 1·00,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. Do pędzlowań, przełyku i krtani.

833. *Morphii mur. 0·01—0·02,*
Aqu. dest. 60·00,
Syrup altheae 15·00.
MDS. 3 razy dz. łyżeczkę.

834. *Chinini muriat. 0·50,*
Natr. bicarb.
Sacchari āā. 1·50,
Mfp. div. in dos. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

835. *Trae alcohol. rad. Aconit.*
Trae Bellad. āā. gtts. 10,
Aqu. amygdal. amar. 1·00,
Aqu. dest. 100·00,
Syrup aurant. 20·00.
MDS. 3—4 r. dz. łyżeczkę.

836. *Coccionell. pulv. 1·00,*
Kali carbon. 3·00,
Sacchari 10·00,
Aq. dest. 100·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

837. *Antipyrin. 1·00,*
Terpinhydratis 1·00,
Aqu. tiliae
Syrup aurant āā. 50·00.
MDS. 4—5 r. dz. łyżeczkę.

838. *Extr. Hyosc. 0·20,*
Linctus gummosi 100·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

839. *Codeini mur. 0·05,*
Linct. gumm. 60·00,
Syrup Altheae 30·00.
MDS. 3—5 łyżek dziennie.

840. *Antipyrin 0·50—1·00,*
Aqu. de Vichy 80·00,
Syrup rub. id. 20·00.
DS. Używać zaraz po napadzie łyżeczkę. — Wyżyć w ciągu 24 godzin.

841. *Dct. hbae Thymi*
10·00 ad 200·00,
Ammon. bromat. 2·00,
Syrup Altheae 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

842. *Bromoformii 5·00.*
DS. Dzieciom
do roku życia 2—3 kropli,
od 2—4 lat 3—4 „
do 8 lat 4—5 „
3 razy dziennie podać w łyżeczce wody.

843. *Tussol (antipyr. amygdalic.) 2·0,*
Aq. destill. 80·0,
Syr. Senegae 20·0.
MDS. Dziennie 1—3 łyżeczek.

844. *Acidi benzoici*
Bismut. salicyl. āā. 5·0,
Chinin sulf. 1·0.
Mfp. DS. 2 r. dziennie wdmuchiwać do nosa.

845. *Acidi borici*
Coffeae tost. āā. 5·0.
Mfp. DS. 2 r. dziennie wdmuchiwać do nosa.

846. *Thymoli 1·0,*
Spir. vini rectif. 250·0,
Aqu. dest. 750·0.
DS. Do inhalacyi.

847. *Kreosoti 0·25,*
Sulfonal 0·20,
Syrup tolutani 150·0.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę (przed użyciem wstrząsnąć).

848. *Antispasmini 1·0,*
Aq. amygd. amar. 10·0.
S. 1—2 r. dz. po 10 kropli.

Pharyngitis.

Leczenie winno poprzedzać zbadanie jamy noso-gardłowej, względnie nawet nosa; przy zajęciu tychże równoczesne leczenie. W przypadkach postaci zanikowej, suchej, leczenie prawie bezsilne; nieraz sprawia się ulgę chorym pędzlowanie.

849. *Jodi puri 0·25,*
Kali jodati 1·0,
Glycerini 20·0.
DS. Zewnętrznie.

Pharyngitis hypertr. granulosa lub *lateralis.*

Kauteryzowanie miejscowe lapisem w substancyi lub pędzlowanie całego gardła roczczynami lapisu 10 i 20%, lub taniny np.

850. *Acidi tannici 2·0,*
Spir. vini rectif. 20·0.
DS. Zewnętrznie.

851. *Sozojodoli 2·50,*
Aqu. dest. 50·0.
S. Do pędzlowania.

Niemniej można chorym zapisywać zimne rozpylania z roczczynów 1—2% Natri bicarb., Kali carbon., Natri chlor., Ammonii chlor., dalej płókania z tych środków lub z taniny np.

852. *Acidi tannici 5·0,*
Spir. vini rectif. 50·0,
Aqu. dest. 500·0.
(Morphii mur. 0·10—0·20).
DS. Do płókania gardła.

Phosphaturia.

853. *Utropin 0·5.*
S. 3 proszki dzienie.

Kwasy:

854. *Ac. mur. dil. 30 0.*
S. 3 razy dziennie po 20 kropli w ½ szklanki wody.

855. *Ac. benzoic 2·0,*
Sacch. alb. 1·0,
M. f. pulv. Div. in dos. aeq. Nr. VI.
S. 3 proszki dziennie.

856. *Ac. lactic. 3·0,*
Aq. d. 200·0,
Aq. Menth. pip. 50·0.
S. 3 razy dziennie po łyżce w ½ szklanki wody sodowej.

Pityriasis versicolor.

Rozmydlić na skórze mydło szare, siarkowe lub naftolowe

(przetłuszczone Eichhoff'a) i pozostawić, robiąc to codziennie aż do podrażnienia skóry; wtedy kąpiel i puder; albo nacierać codziennie i pudrować, aż nie nastąpi złuszczenie przyskórka:

857. *Ac. carbolic. (s. salicyl.),*
Spir. Lavandul. āā 2·0,
Spir. viti rect. 150·0.
S. Zewnętrznie.

858. *Naphtholi 0·50,*
Spir. vini rect. 50·0.
S. Zewnętrznie.

859. *Anthrarobin 5·0,*
Lanolin. anhydr. 40·0,
Ol. Olivar. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść.

860. *Ol. terebinth. 20·0,*
Lanolini 30·0.
M. f. ung.
S. Maść.

Pleuritis.

Łóżko, pożywienie płynne, zwłaszcza jeżeli jest gorączka. Suche bańki na okolicę zajętą zapaleniem opłucnej, jeżeli bardzo silny ból, to nawet 4—6 pijawek lub wstrzyknięcie morfiny. Po tem okład lodowy, lub wysychający. W razie męczącego kaszlu morfina. Jeżeli się wypocina nie wytwarza, to pozostać przy tem leczeniu, co najwyżej pędzlowanie przez kilka dni cum Tra jodi i nie pozwalać choremu wychodzić dopóki tarcie istnieje i stan podgorączkowy się utrzymuje. Zresztą trzeba leczyć chorobę zasadniczą, najczęściej nacieki szczytowe. Jeżeli zaś nagromadza się wypocina, to obok okładów wysychających można zalecić smarowanie raz na dzień jodyną lub pryszczydło. Wewnętrznie Natrium salicylicum 3—4 gr. dziennie. W okresie, kiedy już wypociny nie przybywa, pędzlowanie jodyną, kataplasmy ciepłe, wewnętrznie Kalium jodatum, diuretica, jak: Inf. digitalis, Theobrom. natro salicyl. po 4—5 grm. dziennie, Coffeinum natro-salic. 1—1·5 dziennie, Calomel, Adonis vernalis 6·0 na 200·0, Tra stroph., Kali nitricum itp. Nadto można próbować środków przeczyszczających, jeżeli nie ma przeciwskazania.

Tam, gdzie wypocina ropna, należy zrobić resekcyę żebra i ropę wypuścić, jeżeli zaś chory się nie zgadza, to przynajmniej punkcyę i aspiracyę płynu przyrządem Potaina lub Dieulafoi. Punkcya nadto jest wskazaną, jeżeli znaczna bardzo duszność grozi życiu chorego.

Po przebyciu zapalenia opłucnej, wyjazd na świeże powietrze, w góry do Zakopanego, Szczawnicy, Davos, Gleichenbergu, odżywianie forsowne, gimnastyka odpowiednia i leczenie w gabinetach pneumatycznych.

Zresztą leczyć należy chorobę główną, która dała powód do zapalenia opłucnej, a tą jest najczęściej gruźlica płuc.

861. *Dect. cort. chinae*
e 10·0 ad 150·0,
Natri salicyl. 3·0,
Syrup. aurant. 20·0.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

862. *Chloroformii 10·0,*
Ol. Hyosc.
Ol. olivar. āā. 20·0.
S. Do nacierań.

Przy pozostałym exsudacie:

863. *Decoct adonidis*
e 15·0 ad 200·0,
Oxymel Scillae 20·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

864. *Natr. chlorat. 5·0,*
Lithii chlorat. 1·0,
Aqu. petroselin. 130·0,
Syrup. menth. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

865. *Perlae med. cum Creosot. carb. 0·20*
fabric. „Hygea“ Zahradnik.
S. 4—10 per. dziennie.

866. *Kali hydrojod. 2·0,*
Jodi puri 0·50,
Ung. digitalis 20·0.
Mfung. S. Maść.

867. *Jodoform 2·0,*
Unguenti simpl. 50,
Ol. Bergamott. gtts. III.
S. Do wcierań w kl. p.

868. *Sapo. vir. 50·0.*
S. Maść. Wcierać codzień maczając rękę w ciepłej wodzie w ilości odpowiadającej wielkości kasztana.

Albo okłady napojone: Spirit. saponato-kalin.

Pneumonia.

Leków swoistych przeciw pneumonii nie posiadamy. Leczenie więc przeważnie objawowe. Dyeta płynna: bulion, rosół, mleko, winna polewka, wino, rosół z jajem.

W pierwszym okresie zapalenia płuc można postawić suche bańki, zwłaszcza, jeżeli jest kłócie w piersiach, przy bardzo silnem kłóciu nawet 2—3 pijawek lub cięte bańki i okład lodowy lub wstrzyknięcie morfiny. Przy silniejszym kaszlu, męczącym chórego, nieznaczne dawki narkotyków. Jeżeli gorączka bardzo wysoka lub trwa długo, należy przeciwdziałać przez zmywanie ciała letnią wodą lub pół na pół wodą z octem, podawać środki przeciwgorączkowe jak: antipyrinę 1·00—2·00 lub fenacetinę, ale lepiej z dodatkiem kofeiny 0·15—0·20 na dawkę, lub też obok tych przetworów dać jeszcze cognac lub mocne wino. Przy słabem tętnie, takiejże akcyi serca, podać digitalis, strophantus lub sparteinę.

W objawach zapadu, podać kamforę 0·1 w kieliszku wina lub podskórnie strzykawkę ol. camphorat.; wreszcie, podskórnie eter.

869. *Infus Valerianae*
e 5·00 ad 200·00,
Aether sulf. 2·00,
Syr. aurant. 20·00.
S. Co godzinę łyżkę.

Chorym, przyzwyczajonym do nadużywania wyskoku, należy z obawy przed delirium nie szczędzić wina, cognacu.

870. *Cognaci optimi*
Aq. melissae āā. 60·00,
Syr. cort. aur. 40·00,
Vitel. ovi N. duo.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W razie delirium: opium, morfina lub chloralhydrat (2—3 grm.).

871. *Chloral. hydr. 4·0,*
Aq. dest. 25·0,
Syr. cortic. aurant. 20·0.
S. Na raz użyć.

872. *Tinct. Capsici annui 5·0,*
Aq. dest. 180·0,
Syr. simpl. 20·0.
S. Co 2—3 godz. łyżkę.

W okresie rozdzielania się nacieku: środki wykrztuśne, rozdzielające jak: woda giesshübelska, selterska, józefinka szczawnicka.

873. *Infus Senegae*
e 10·00 ad 200·00,
Natri benzoici 2—3·00,
Liquor ammon. anis. 2·00,
Syrup simpl. 20·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

874. *Infus Ipecac.*
e 0·30 ad 180·00,
Aqu. lauroc. 2·00,
Syr. Altheae 20·00.
DS. Co 2 godziny łyżkę:

Pulv. Doveri 0·25, 2 lub 3 dawki, Stib. sulfur. aurant. 0·01—0·02 na dawkę, 2—3 razy na dzień itp. W razie trudnego rozdzielania się nacieku: okłady wysychające, okłady ciepłe, kataplazmy, dyeta pożywna, wino, cognac.

Podagra zob. Arthritis.

Pollutiones.

Leczenie przyczynowe: phimosis, kamienie pęcherza, choroby kiszki stolcowej, a przedewszystkiem neurastenia; unikać podrażnień płciowych, wysiłków umysłowych lub fizycznych; zalecać pobyt na wsi lub w górskiej okolicy, kąpiele rzeczne, morskie lub solankowe. Dyeta lekko strawna; unikać napojów wyskokowych, kawy i herbaty, późnej wieczerzy, miękkiej pościeli i ciężkiego przykrycia. Leczenie ogólne wzmacniające (żelazo, arszenik, chinina); wewnętrznie:

875. *Natr. bromat. 2·0,*
Dent. tal. dos. Nr. X,
S. Rano i wieczór proszek.

876. *Camphor. monobrom. 0·30,*
D. ad caps. amyl. d. t. Nr. XV.
S. 7—4 kapsułek dziennie.

877. *Kal. bromat. 2·0,*
Lupulini pur.,
Camphor. ras. āā 0·20,
Dent. tal. dos. ad. caps. amyl. Nr. XX.
S. Rano i wieczór proszek.

878. *Ergotin. Bonjean 0·1,*
Sacch. albi 0·3,
Dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3—4 proszków dziennie.

Przytem użyć można leczenia miejscowego sondami metalowemi ciężkiemi, psychrophorem Winternitz'a, elektroterapii, wreszcie przepłókiwań pęcherza lub wkraplania sposobem Ultzmanna jak przy rzeżączce.

Processus puerperalis, Febris puerperalis.

Zapobiegać przeniesieniu zakażenia z osób chorych na zdrowe. Ściśle aseptyczne postępowanie podczas porodu, t. j. utrzymanie w stanie aseptycznym rąk, narzędzi, bielizny, czyli wszystkiego, co wchodzi w zetknięcie z rodzącą, unikanie niepotrzebnego częstego badania rodzącej.

Gdy występuje po porodzie gorączka lekka do 38° C. a tętno spokojne, odchody rozłożone: przestrzykiwanie pochwy 1—2 razy dnia roczynami: kwasu karbolowego, kwasu borowego, kreoliny, tymolu. Posypanie owrzodzeń w przedsionku i na międzykroczu jodoformem, opatrzenie gazą jodoformową. Antipyretica zaciemniają obraz chorobowy i nie przynoszą korzyści.

Gdy ciepłota i tętno się podnosi po użytem postępowaniu: przestrzykiwanie jamy macicy środkami przeciwgnilnymi (Acid. boricum 3%, Acid. carbol. 2—5% i t. d. za pomocą cewników Bozemanna, Fritscha, Olshausena, 2—3 razy dziennie). Gdy po 2 dniach ciepłota nie opada, postępowania tego zaniechać.

Gdy są objawy podrażnienia otrzewny: lód na brzuch, opium per anum.

Środki rozwalniające (Ol. ricini, Calomel) podawać można, tylko gdy nie ma zadrażnienia otrzewnej.

Po rozwinięciu się gorączki połogowej, postępowanie Run-

gego: mocne wina 1—2 butelek dziennie, cognac. Gdy skłonność do wymiotów, wino szampańskie z lodu.

879. *Cocaini muriat. 0·10,*
Aqu. dest. 100·0.

DS. Co pół godz. łyżeczkę.

Gdy wstręt do wina, to cognac, rum.

880. *Spir. vini Cognac. optimi*
Aqu. dest. āā. 60·0,
Vitellum ovi unius,
Syr. simpl. 20·0.

DS. Co pół godz. 1—2 łyżek.

Mleko, herbata, czarna kawa, silne rosoły, Beeftea; do napoju: woda z dodatkiem białka kurzego, jednego jaja na szklankę (przecedzić). Gdy tętno szybkie: Coffeina wewn. Jeżeli nie ma podrażnienia otrzewny, kąpiele letnie (22—24° R.) 5—10 minut 1—2 razy dziennie. Polecają też wstrzyknąć w udo lub łydkę 1·0—1·2 terpentyny oczyszczonej celem wywołania miejscowego ropienia (abscessu). W nowszych czasach stosowano wstrzykiwanie roczczynu sublimatu do żył (0·001 pro dosi i wyżej z roczczynu 1%).

W ostatnich czasach próbowano leczyć gorączkę połogową w rozpaczliwych przypadkach za pomocą wstrzykiwań surowicy przeciwpaciorkowcowej (Marmorka) w dawkach od 5—20 cm. sześć. – Wyniki niepewne. Miller radzi z chwilą wystąpienia objawów, oczyścić we wziernikach pochwę i tamponować szczelnie zmieniając tampony co 6—12 godzin.

Podskórne wstrzykiwanie normalnego roczczynu soli kuchennej (6 : 1000) 2 litry dziennie.

Postępowanie przeciwgorączkowe: Gdy ciepłota dochodzi do 39·5° C., zmywania całego ciała kilka razy dziennie, gdy dochodzi do 40° C. zawijanie w mokre, w letniej wodzie maczane prześcieradła; zawijanie takie można powtórzyć 2—3—4 razy, aż do opadnięcia ciepłoty, 1—2 razy dziennie. Zimny okład na głowę. Uważać na tętno i w razie zapadu środki podniecające.

Prostatitis acuta.

Zaprzestać leczenia miejscowego; polecić pacyentowi łóżko, dyetę płynną, antiflogosa, na międzykrocze pijawki, dbać o wolne wypróżnienia; przeciw bólom i trudnemu oddawaniu moczu (spasmus sphincteris externi) narkotyki w czopkach:

881. *Morphii mur. 0·10,*
Extr. Bellad. 0·30,
Butyri Cacao q. s. f.
supp. ad anum N. X.

Dobre usługi oddaje przyrząd podany przez Fingera (Kühlapparat), przez który (podobnie jak w psychroforze) przepuszcza się wodę o ciepłocie 12—15° przez 20—30 minut codziennie. Jeżeli mimo wszystkich zabiegów leczniczych gruczoł nie zmniejsza się, a nawet wybadać się da chełbotanie — przecięcie z kiszki odchodowej, dalsze leczenie jak każdego ropnia.

P. chronica.

Leczyć przedewszystkiem sprawę rzeżączkową czy nieżytową części tylnej cewki, psychrofor, miesienie per rectum, kąpiele nasiadowe, wprowadzanie czopków:

882. *Kali jodati 0·50,*
Jodi puri 0·05,
Extr. Belladon. 0·07,
Butyri Cacao q. s.,
f. supp. ureth N. V.

883. *Ammon. sulfoicht. 0·15,*
Extr. Bellad. 0·01,
But. Cacao 1·50,
M. f. supposit.
S. Rano i wieczór czopek.

Prosopalgia patrz Neuralgia trigemini.

Prurigo.

Dzieciom źle odżywionym, zołzowym, podawać porą zimową tran, przetwory jodu, w lecie kąpiele jak: Rabka, Iwonicz, Solec.

Przytem w lekkich przypadkach lub z początku choroby u dzieci zmyw nie dokładne codziennie mydłem siarkowem lub naftolowo-siarkowem w kąpieli pełnej, poczem maść obojętna.

Kąpiele ciepłe z dodatkiem wątroby siarczanej lub Solutio Vleminckx stosowane codziennie przez dłuższy czas. Kaposi poleca codziennie nacieranie maścią naphtolową 3—5%, następnie puder (wieczorem); rano na drugi dzień kąpiel 20—24°. Polecają nacieranie pędzlem szczecinowym zwłaszcza kończyn.

U starszych:

884. *Naphthol 6·0,*
Ol. cadini,
Sulf. praecipit. āā 10·0,
Menthol. 1·0,
Vaselin. flav. 100·0,
M. f. ung.
S. Maść

885. *Natr. sulfothiophenic. 5·0 —10·0,*
Vaselini fl.,
Lanolin. anh. āā 50·0,
M. f. ung·
S. Maść.

Wewnętrznie:

886. *Ac. carbol. 10·0,*
Extr. et. pulv. Liquir. āā q. s. ut. f. pul. Nr. 100.
S. 5—10 pigułek dziennie.

887. *Pilocarpin. muriat. 0·2,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Codziennie strzykawka Pravatz'a.

Pruritus ani.

Stosowanie maści:

888. *Calomelanos 5·00,*
Vaselini 35·00.
S. Maść.

889. *Mercurii sublimati 0·03,*
Ammon. chlorati 0·12,
Acidi carbolici 4·00,
Glycerini 60·00,
Aquae rosarum 120·00.
S. Zewnętrznie

nacierać tym płynem 2—3 razy dziennie. Skuteczne bywają pędzlowania c. oleo rusci, 5% roztworem alkoholowym kwasu karbolowego.

Pruritus universalis.

Uwzględnić w leczeniu przyczynę, jaką bywają: przewlekłe nieżyty żołądka i kiszek, cukrzyca, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym. Późny wiek stanowi sam przez się przyczynę tego przykrego cierpienia (pruritus senilis). Polecić kąpiele z dodatkiem sublimatu, wątroby siarczanej, ałunu, zimne tusze, zawijania w mokre koce. Przeciw napadowi swędzenia zmycie ciała:

890. *Acidi carbolici 5·00,*
Spir. vin. gall. 100·00.

lub 3% roztwór alkoholowy mentolu, następnie puder. Jako maście:

891. *Chloral. hydrat.*,
Ac. carbol. āā 0·5,
Ol. Olivar.,
Lanolin. anh. āā 25·0.
S. Nacierać miejsca swędzące.

892. *Hydrarg. oxydat. rubr. 0·10,*
Vaselin. flav. 25·0.
S. Nacierać po zmyciu mydłem.

Wewnętrznie:

893. *Calcii chlorat. 1·0,*
Dent. tal. dos. Nr XX.
S. 3 razy dnia po jedzeniu proszek.

894. *Ammon. valerian. 10·0,*
Syr. Menth. pip. 20·0,
Aqu. Tiliae 125·0.
S. 2–4 łyżek dziennie.

Pruritus vulvae.

Uwzględnić przyczyny: Zapalenie sromu i pochwy, u dziewcząt pasorzyty, wyprysk, masturbacyę, żylaki, blizny po wrzodach, zaparcie stolca, diabetes. Przyczyną świerzbiączki może być nieprawidłowe uwłosienie sromu (Mars) mianowicie zwrócenie włosów na wewnątrz przedsionka (entropium labiorum). — Unikać drapania, kąpiele nasiadowe na 24—26° R., okłady z kwasu karbolowego 2%, okłady sublimatowe ½‰. Wyciąć lub wygolić nieprawidłowo rosnące włosy. — można też użyć maści

895. *Menthol 3·0,*
Ol. olivar. 1·0,
Lanolini 6·0.
Mfung. S. Do smarowania.
Lub zwilżyć roztworem:

896. *Hydrarg. bichlorat 2·0,*
Alcohol 10·0,
Aq. rosarum 40·0
Aq. destill. 450·0.
S. Zewnętrznie.

897. *Natri subsulfur. 30·00,*
Acidi carbol. 5·00,
Glycerini 2·00,
Aqu. dest. 500·00.
MDS. Do obm. (płyn letni).

898. *Ac. carb. crist. 5·0–10·00,*
Ol. olivar. 100·00.
DS. Do smarowania.

899. *Chloroform 5·00,*
Ol. olivar. 50·00.
MDS. Do pędzlowania.

900. *Cocaini muriat. 1·00,*
Lanolini 5·00,
Vaselini 15·00.
Mfung. S. do smarowania.

More-Madden poleca miejscowe zastosowanie:

901. *Methylenblau 0·25,*
Aq. destill 35·0
S. Do rąk lekarza i wewnętrznie podaje.

902. *Methylenblau 0·06,*
Extr. et. pulv. gentina. āā q. s. fla pill. dt. t. dos. XXX.
S. 2—3 pigułek dziennie.

Psoriasis.

Wewnętrznie:

903. *Solut. Fowleri*
Trae malatis ferri āā. 10·00.

rozpoczynając od 12 kropli na dzień; co 3–4 dni bierze chory o 2 krople więcej. W ten sposób zwiększając stopniowo dawkę, dojść można do 40 kropli na dzień, którąto ilość używa pacyent przez dłuższy czas, aż zmiany chorobowe zaczynają ustępować. Zmniejszając w podobny sposób dawki o 2 krople co 3—4 dni dochodzi się znów do pierwotnej ilości.

904. *Natr. arsenicos. 0·50,*
Aqu. destill. 25·0.
S. ½–1 strzykawka Pravatz'a co drugi dzień.

905. *Ac. arsenicos. 0·50,*
Piper. nigr. 5·0,
Gummi tragacant. 1·0,
Aqu. destill. q. s. ut. f. pill. Nr. 100.

S. 3 pig. dziennie — co 4 dni o jedną pigułkę więcej aż do 10 i nazad.

Haslund a za nim wielu innych poleca jodek potasu w wielkich dawkach, zaczynając od 3·00—5·00 pro die; co 2—3 dni zwiększa dawkę, dochodząc stopniowo do 15·00—20·00 pro die. W 4—6 tygodniu przy tem leczeniu zaczynają zmiany na skórze ustępować. Lekkie objawy zatrucia nie są zdaniem autora przeciwwskazaniem do dalszego podawania leku.

Leczenie zewnętrzne ma za zadanie:

1) usunięcie łusek.
2) „ nacieku.
3) „ przekrwienia.

Celem usunięcia łusek, polecamy ciepłe kąpiele i zmywanie się w nich mydłem szarem lub salicylowem. Na pojedyncze części ciała jak łokcie, kolana można stosować okłady Priessnitza. Kąpiele można zastąpić przez tłuszcze jak: waselina, szmalec, tran zawijając pojedyncze części opaskami flanelowemi po poprzedniem nasmarowaniu jednym z wymienionych tłuszczy.

Celem usunięcia nacieku wcierania (robione codziennie) za pomocą pędzla szczecinowego.

906. *Acidi pyrogal. 10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

907. *Chrysarobini 5·00—10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

908. *Anthrarobin. 10·0,*
Vaselin. flav. 40·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Jeżeli zmiany chorobowe na skórze są nieliczne, rozsiane, nadaje się dobrze smarowanie ognisk chorobowych przez 10—14 dni rozczynem

909. *Chrysarobini 5·00,*
Traumaticini 50·00.
S. Zewnętrznie.

910. *Gallanol. 5·0,*
Traumaticin 45·0,
S. Zewnętrznie.

911. *Ol. Juniperi 10·0,*
Acetoncollod. 20·0
S. Zewnętrznie.

912. *Salophen 5·0,*
Ung. emollient. 50·0,
M. f. ung.
S. Maść.

913. *Chrysarobin. 10·0,*
Gelatin. alb. 50·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. Rozpuścić w kąpieli wodnej i rozsmarować pędzlem na skórze.

Przy zastarzałej psoriasis zmodyfikowana sol. Vlemmingkx:

914. *Calcii oxydat. 50·0,*
Sulf. sublim. 100·0,
Aq. destill. 1000·0.
Coque ad remanent 600·0.

DS. Pocierać poszczególne miejsca, po czem kąpiel ciepła.

Także maść Wilkinsona stosowana według Hebry.

915. *Sulf. citrin.*
Ol. fagi āā. 50·0,
Sapon virid.
Axung. porci āā. 100·0,
Pulv. cretae alb. 10·0.

DS. Przez 6 dni pędzlem 2 razy dnia nacierać, 10 dnia kąpiel.

Kaposi poleca zwłaszcza na zmiany na głowie 5—10% maść naphtholową.

W razie powstającej dermatitis, po użyciu któregokolwiek z powyższych środków, zanie-

chać dalszego używania, ograniczyć się do pudrowania skóry.

Przeciwko zmianom na czaszce

916. *H. Praecip. albi 2·00,*
Unguenti emoll. 20·00.
S. maść.

którą maść wciera pacyent codziennie, po poprzednim usunięciu łusek za pomocą zmywań głowy mydłem szarem.

W okresie wybuchu ostrego łuszczycy, nie używać środków drażniących silnie skórę (chrysarobin, oleum rusci i t. d.), bo łatwo powstają wypryski i zapalenia powierzchowne skóry; ograniczyć się do polecenia kąpieli ciepłych i leczenia wewn.

Pyelitis.

Najczęściej połączona z cystit.

Jeżeli jest okres ostry zapalny: chory ma leżeć w łóżku, suche bańki w okolicę nerek, dyeta tylko płynna, przeważnie mleczna, najlepiej mleko pół na pół z wodą wapienną, picie wody: Bilińska, Giesshübler, Fachingen, Preblau, Ems, Gleichenberg, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, wystrzegać się kawy, herbaty, korzennych zapraw i napitków wyskokowych.

Przy cierpieniu przewlekłem dyeta mniej ścisła, z unikaniem jednak wszelkich napojów wyskokowych i korzeni, kąpiele letnie i leczenie miejscowe, jak cystitis.

Wewnętrznie: środki balsamiczne i odwar ziół (zob. blennorrhoea), wreszcie środki ściągające:

Kali chlorici 4·0—6·0 na 200·0, z tego co godzinę łyżkę.

917. *Arbutini 3·00,*
Aq. dest. 150·00,
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

918. *Tannini 0·10,*
Opii 0·02,
Sacch. albi 0·30,
Mfp. d. tal. dos. N. X.
3—5 proszki dziennie.

919. *Natr. salicyl.* po *0·50,*
S. 3—4 razy na dzień,

920. *Plumbi acetic. 0·3—0·5,*
Sacch. alb. 5·0,
Div. in dos. Nr. X.
S. Co 2—3 godz. proszek.

921. *Chinin. tannic. 0·2,*
Sacch. alb 0·3,
Dent. tal. dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

922. *Ol. terebinth. rect. gtt. 8.*
D. tal. dos. in caps. gelat, Nr. 50.
S. 3 kapsułki dziennie.

923. *Ser. lactis clarific. 500·0,*
Alumin. crud. 3·0
S. W dniu wyżyć.

924. *Urotropin.,*
Saloli āā 0·2—0·50,
Dent. tal. dos Nr 15.
S. 4—5 proszków dziennie.

925. *Natr. benzoic. 0·3,*
Elect. aromat. 0·1,
Pulv. et. ext. Acoris qu. s. ad pill.,
Dent. tal. dos. Nr 50.
S. 4—5 pigułek dziennie.

Przy bolesności:

926. *Ol. terebinth. rect ,*
Camphor. pulv. āā 6·0,
Extr. thebaic. 0·35,
Extr. rad. aconit. 0·20,
M. f. pill. Nr 20.
S. Co 8 godzin pigułka lub narkotyka, pijawki na okolicę nerek, wreszcie wstrzykiwania morfiny.

Rachitis.

Najwięcej skuteczne pielęgnowanie i żywienie. Dzieci z krzy-

wicą powinny być jak najwięcej na powietrzu w ubraniu lekkiem, zamiast pierza materace z włósia, przy Craniotabes: poduszeczka z włósia z wyciętym otworem na główkę. Przy skrzywieniach kręgosłupa i załamaniu kończyn, nie pozwalać dzieciom bez podpory siedzieć, a próby ze staniem i chodzeniem bardzo ostrożnie zaczynać. W razie obfitych potów zmywać ciało kilka razy gąbką zamaczaną w zimnej wodzie i dobrze wyciśniętą, a wzłaszcza tyłogłowie.

Młodszym dzieciom nie podawać pokarmów mącznych.

Drugim ważnym czynnikiem są kąpiele, jeżeli nieżyt oskrzeli nie przeszkadza.

Daje się je w połączeniu ze słodem ($^1/_2$ litra) i solą ($^1/_4$—$^1/_2$ do 1 funta na 20 litrów) z dodatkiem ziół aromatycznych, w razie niedokrewności sole żeleziste, kąpiele (26° R.) z soli borowinowej (Mattoniego), na tydzień 2—3 rązy, nigdy na noc.

Nieżyt oskrzeli leczyć naparem Ipecac, Senegae, Liquor Ammoniae anis.

Kurczowi głośni energicznie zapobiegać, (zob. Laryngospasmus). Skrzywienia kończyn wymagają leczenia gimnastycznego, ortopedycznego, szyn, gorsetów itp.

927. *Phosphori 0·01,*
Ol. amygdal. dulc. 30·00,
Gum. arab.
Sacchari ãã. 15·00,
Aqu. dest. 40·00.
M. f. emulsio.
D. in vitro caeruleo.
DS. Jednę łyżeczkę na dzień.

928. *Phosphori 0·01,*
Lipanin 30·00,
Pulv. gumm. ar.
Sacchar. ãã. 15·00,
Aqu. dest. 40.00.
DS. 1—2 łyżeczek dziennie.

929. *Phosphori 0·01,*
Ol. jecor Aselli 100·00.
DS. 1—2 łyżeczek dziennie.

930. *Phosphori 0·06,*
Alcohol. 20·00,
Spir. menth. 0·50,
Glycerin. 60·00.
DS. 3 razy dziennie po 6 kropli. — (Co tydzień o kroplę więcej aż do 10).

Także Thyraden w pastylkach.

931. *Aqu. pyrophosphatis ferri et sodae.*
S. 3 razy dziennie łyżeczkę, dalej:

932. *Trac ferri chlorati 5—10·00.*
S. 3 razy dziennie po 5 kropli we wodzie.

933. *Ferri pyrophosphor. 0·05—0·10,*
Sacchari lactis 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 15.
S. 2 proszki dziennie.

934. *Calcii phosphor. pulv. 30·00.*
DS. Parę razy dziennie na koniec noża do pokarmów.

935. *Calcar. phosphor. 30·00,*
Ferri lactici 2·00,
Sacch. lactis 30·00.
Mfp. S. 3 razy dz. na koniec noża.

936. *Bismut. subnitrici*
Carbonat calcar. ãã. 1·50,
Mfp. div. in dos. N. 10.
S. Co 4 godz. proszek (w razie uporczywego nieżytu przewodu pokarmowego).

937. *Ol. jecor. aselli 2·00—4·00,*
Mucilag. gum. arab.
Aqu. dest. q. s. f. l. a.
Mixt. oleosa col. 80·00,
Syrup simpl. 10·00.
DS. 3 razy dz. łyżkę.

938. *Ol. jecor. Aselli 150·00,*
Limaturae ferri 20·00,
stent in macerat. per 24 horas deinde decant.
DS. Rano łyżeczkę.
Dzieciom z nieżytem kiszek stanowczo fosforu nie podawać.

Rheumatismus articulorum.

1. Acutus.

Chory bezwarunkowo ma tak długo pozostać w łóżku, dopóki gorączka nie minie, obrzęki się nie zmniejszą i bóle nie ustąpią.

Ze środków najprędzej działających polecają: Antipyrinę, z Natr. salicylicum po 0·50, dziennie takich proszków 4—6. Jeżeli obawiamy się zapadu po silnych dawkach antipyriny, to lepiej dodać do każdego proszka 0·15 Coffeiny natrosalicylici.

Dalej stosować można samo Natr. salicyl. 5·0—6·0 pro die, Acid. salicyl. 4·0—5·0 pro die, Phenacetin po 0·50, 4—5 proszk. dziennie — Antifebrin od 0·25—0·50, 3—4 proszki na dzień, Betol 0·3—0·5, 3 razy na dzień.

939. *Salipyrin 0·50.*
DS. Kilka razy dziennie proszek.

940. *Asaproli 4·00,*
Aq. foenicul.
Syr. simpl. āā. 30·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżeczkę.

941. *Salopheni 1·00,*
Dt. tal. dos. X.
S. 3—4 pr. dziennie.

Euphorin po *0·40.*
Kilka razy dziennie.

Phenocollum hydrochl. 1—1·50 pro die.
Methacetin 0·20—0·30 pro dosi.
Kilka razy dziennie.

Nadto okłady lodowe na bolesne stawy, lub ciepłe okłady. Pędzlowanie jodyną i zawijanie w watę. Smarowanie stawów mięszanką chloroformową lub ichtyolem.

Dobre wyniki daje zwłaszcza gdy podawanie Natr. salicyl. jest z jakichkolwiek powodów przeciwwskazane, zewnętrznie na chory staw Methylium salicylicum. Płyn ten czysty kroplami (50—120 kropli i więcej) nakapać na chory staw i natychmiast przykryć kawałkiem papieru gutaperkowego, watą i opaską flanelową. Raz lub dwa razy na dobę. Wsysa się do skóry niezmiernie szybko.

Zamiast Methyl. salicyl. zewnętrznie można użyć Oleum Wintergreenn cz. ol. Gaultheriae, który zawiera 90% methyl. salicyl.

Także podać można wewnętrznie zamiast Natr. salicyl:

942. *Methyli. salicyl. artificial. 1·0,*
Syrup. citri,
Rum āā 50·0,
Inf. fol. Theae chinens 1:100·0
S. Łyżkami w przeciągu 2 dob wyżyć.

Jeżeli równocześnie występują bóle w nerwach jako powikłanie gośćca ostrego w postaci: polyneuritis dawać równocześnie salicyl i jodek potasowy.

943. *Natr. salicyl. 5·0,*
Kal. jodat. 1·0—2·0,
Aq. d. 200·0.
MS. Wyżyć przez dzień.

Jeżeli szum w uszach po tym leku występuje dodać doń:

Extr. Secal. corn. 0·5—1·0.

Nadto leczenie wszelkich powikłań w odpowiedni sposób, zwłaszcza zapaleń osierdzia, opłucnej i t. p.

2. Chronicus.

Obok środków wyż wymienionych i kali jodatum 2—3·0 pro

die, polecić ciepłe kąpiele, kąpiele ze soli borowinowej (Mattoniego) pędzlowanie jodyną, masaż stawów maścią jodową ruchy bierne lub wysłać chorego do czeskich Cieplic, Trenczyna, Piszczan, Swoszowic, Krzeszowic, Truskawca i t. d.

944. *Aconitin 0·75,*
Ung. emol.
Vaselini āā. 15·00.
Mf. ung. S. Wcierać w bolesny staw.

945. *Jodoformii 3·00,*
Extr. Opii aq. 2·00.
Ung. simpl. 30·00.
Mf. ungu. DS. Maść.

946. *Ichthyoli 10·00,*
Ungu. parafin. 90·00.
Mf. ungu. DS. Maść.

947. *Ichthyoli 5·00,*
Ungu. emolient. 50·00.
Mfungu. S. Wcieranie.

948. *Ammon. sulfoichthyol*
Spir. aether. āā. 10·00,
Collodii 20·00.
DS. Do pędzlowania stawów.

949. *Trae Colchici 10·00,*
„ Aconit. 3·00,
„ Opii 2·00.
DS. 3—4 r. po 15—20 kropli.

950. *Exalgin 2·50,*
Alcohol menth. 15·00,
Aqu. dest. 190·00,
Syrup simpl. 30·00.
S. Co godzinę łyżkę.
(Jedna łyżka 0·20 Exalg. 0·80 pro die).

951. *Diaphtherini 0·50,*
Spir. vini
Cognaci
Aq. naphae
Syrup simpl. āā. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.
(Dla dzieci).

952. *Natri jodat. 6·00,*
Sol. Fowleri 5·00,
Natri bicarb. 15·00,
Kali bicarb. 30·00,
Dct. Sarsaparill comp. 600·00
S. Po obiedzie łyżkę użyć.

Rheumatismus musculorum.

Wewnętrznie można podać mierne dawki Natr. salicylicum. Antipyriny, Phenacetyny a obok tego działać miejscowo przez wcieranie maści kojących, mięszanki chloroformowej. Kąpiele ciepłe, zawijania w koce, łaźnia parowa, masaż, prąd elektryczny, kąpiele siarczane, Cieplice w Czechach, na Węgrzech, Truskawiec i t. p. miejscowości.

953. *Chloroform*
Ol. olivar. āā. 10·00,
Tinct. opii simpl. 5·00.
DS. Do wcierań.

954. *Chloroformii*
Glycerini āā. 50·00.
DS. Wcieranie.

955. *Trae Bellad. 1·50.*
Bals. vitae Hoffman. 80·00,
Chloroformii 20·00.
DS. Do wcierań.

956. *Veratrin 0·30,*
Chloroform 15·00,
Mixt. oleos. balsam. 80·00.
DS. Do wcierań.

957. *Spir. sapon 30·00,*
Trae opii 2·00.
DS. Do wcierań.

Rhinitis.

Catarh. acuta.

Środki napotne, miejscowo pędzlowanie 10% kokainą lub wprowadzanie długich tamponików z waty zanurzonych w roztworze kokainy, przyczem nie należy zapomnieć o tem, iż kokaina może się dostać do trąbek Eustachiusza, sprowadzając

przemijające przytępienie słuchu.

Rh. chron. atrophica.

często połączona z cuchnieniem z nosa i zaleganiem mas zeschłej wydzieliny. Po wykluczeniu scleroma, lues, cierpień zatok bocznych nosa, należy stosować przestrzykiwania nosa, najlepiej z irygatora, 2—3 razy dziennie, biorąc na każdy raz, litr wody ciepłej, dodając do niej łyżeczkę od kawy z proszku:

958. *Natri bicarbonici 10·00,*
Natri chlorati 50·00.
S. Łyżeczkę na litr wody do przestrzykiwania.

959. *Magn. carbon.*
Natr. bicarbon. ãã. 0·20,
Mentholi 0·05,
Nosopheni
Sacch. lactis ãã. 2·50.
Mfp. Tabaka do nosa.

Można też dodać kwasu salicylowego lub borowego w ilości 5·00. Gdyby zeschła wydzielina nie dała się usunąć przestrzykiwaniami, należy ją usuwać szczypczykami.

Przy rozpoznaniu lues leczenie tejże ogólne obok miejscowego, gdzie na pierwszym miejscu należy postawić nitras argenti w roczczynach 20—50%, względnie sublimat 1%. Przy scleroma również przepłukiwania nosa, przy ropieniu z zatok bocznych nosa leczenie tegoż.

chron. hypertrophica.

Zbadanie nosa od tyłu, by się o stanie przerostu przekonać. Leczenie miejscowe tuszowaniem z lapisu 5—10%, wprowadzanie bougies z waty zanurzonych w roczczynie 3% Na chlorat. z każdej strony po dwa, odpowiednio dolnemu i średniemu przewodowi nosowemu, usuwanie wybujałości przerostowych w końcu leczenie galwanokauterem.

Scabies.

U dorosłych polecić wetrzeć 3—4 razy (wieczorem) jednę z niżej podanych maści, zwróciwszy uwagę na to, by maść została dokładnie wcieraną, zwłaszcza między palcami, w dłonie, staw nadgarstkowy, łokcie, pachy, pośladki, prącie, okolice stawu kolanowego i stopowego.

960. *Naphthol 10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

961. *Florum sulfuris*
Olei fagi ãã. 40·00,
Saponis viridis,
Axungiae porci ãã. 80·00,
Cretae albae 5·00.
S. Maść.

962. *Axung. porcin. 100·0,*
Sapon. virid. 50·0,
Naphthol. 15·0,
Cretae alb. pulv. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść (Kaposi)

W praktyce ubogich Solutio Vleminckx (300), którymto płynem chory powinien się natrzeć 2—3 razy.

Zamożnym maść Hebry:

963. *Ol. Lavandul.,*
Ol. Menth.,
Ol. Caryophyl.,
Ol. Cinnamom. ãã 1·50,
Gumm. tragacant. 5·0,
Kali carbon. 35·0,
Flor. sulfur. 100·0,
Glycerin. p. 200·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Dzieciom przepisujemy:

964. *Balsami peruviani*
Styracis liquidi ãã. 5·00,
Vaselini 50·00.
S. Maść.

965. *Balsam. peruvian.*
Styrac. liquid. āā 50·0.
S. Zewnętrznie.

966. *Sulfur. venet.*
Bals. peruvian. āā 10·0,
Axung. porc. 100·0,
M. f. ung.
S. Maść.

967. *Naphthol 5·00,*
Vaselini 75·00.
S. Maść.

U dzieci zwrócić uwagę na to, by obok miejsc powyżej wskazanych równie dokładnie wetrzeć maść w stopki, po czem leczyć często pozostające wypryski.

Scarlatina.

Ścisłe odłączenie chorych, aż do zupełnego złuszczenia t. j. 5—6 tygodni, poczem należy mieszkanie odwietrzyć, okna, podłogi wymyć 5% kw. karbolowym lub formaliną.

Pokój troskliwie przewietrzać, ciepłota 13—14° R. wystarcza, bieliznę można często zmieniać.

Za pożywienie: mleko, kleiki, po ustąpieniu gorączki dyeta pożywniejsza, lecz nie zaraz mięsna. Za napój podawać można czystą wodę, kwaski.

Płukanie gardła częste 2% kw. borowym, 2% kali chloricum. W razie silnej gorączki, zimne okłady na głowę, chinina, antipyrina (ostrożnie), Natr. salicyl.

Na obrzęki gruczołów okłady z liquor alumini acet., wcierania szarej maści. Skoro tylko wystąpi chełbotanie, przecinać.

W razie znacznego świądu:

968. *Lanolin anhydric. 50·00,*
Vaselin. americ. 20·00,
Aqu. dest. 25·00.
M. terendo f. ung.
S. Do nacierań.

Drgawki, majaczenia uspakajać okładami z lodu; lewatywami z chloralu (0·50 : 50·0).

W razie zapadu, osłabienia serca, Cognac, mocne wina, czarna kawa, kamfora.

Zmiany na błonie śluzowej gardła (dyfterya) leczyć płukaniami, pędzlowaniami. Zastrzykiwania surowicy przeciwbłoniczej w przypadkach tych nie odnoszą żadnego wyniku.

Powikłania, z wysiękiem opłucnej, błony brzusznej, zapaleniem stawów, chorobami ucha, rakiem wodnym, zapaleniem nerek — zob. odpowiednie rozdziały.

969. *Natr. salicyl. 3·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

970. *Liquor Ammon. anis.*
Aether. sulfur. āā. 5·00.
MDS. Co 2 godz. po 10 kropli w czarnej kawie.

971. *Camphorae 0·50,*
Spir. vini
Aqu. dest. āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań.

972. *Acidi benzoici 0·20,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Od początku płonicy należy mocz codziennie badać. Od pierwszej chwili zapalenia nerek podawać dużo mleka.

Po stwierdzeniu białkomoczu postawić 5—10 suchych baniek. Dopóki w osadzie z moczu znajduje się wiele ciałek krwi i wałeczków, nie podawać leków moczopędnych, lecz ściągające.

973. *Acidi tannici 0·50,*
Chinin. sulfur. 1·00,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. 6.
S. 3 proszki dziennie.

974. *Chinini tannici 4·00,*
Div. in dos. N. X.
S. 3 razy dziennie proszek.

975. *Solut. acid. tannici*
2·00 ad 100·00,
Solut. natri bicarb. q. s. ad react. alcal.
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

W razie silnego krwawienia:

976. *Liquor ferri sesquichl. gtts. X.*
Aq. cinnamom.
Syrup simpl. āā. 50·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

977. *Ferropyrini 1·00,*
Aq. destill. 100·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli się pojawia znaczna puchlina, lub ucisk na płuca, podawać wcześnie leki moczopędne, a przy towarzyszącej anaemii żelazo n. p. Tra ferri pomati, 3 r. dzien. po 15 kropli.

978. *Infus. fol. digital.*
e 0·20 ad 100·00,
Liquor Kali acet. gtts. XX.
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

979. *Diuretini 2·00,*
Aq. destill. fervid. 100·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

980. *Dcti equiset. e 3·00 ad 100·00,*
Liquor Kali acet. gtts. XX.
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Można też używać w razie dłużej trwającej puchliny, kąpieli na 29° R., 5—10 minut i zawijania w koce na 2—3 godziny; przeciwskazanie stanowi tylko stan zapalny płuc lub osłabienie serca, w kąpieli dawać zimne okłady na głowę.

Uraemia patrz Morbus Brighti.

Scorbutus.

Dobre powietrze i dobre pożywienie, podawać dużo zielonej jarzyny (sałata, szpinak itp.) owoce, lemoniada z cytryn. Mleko w dużych ilościach. Wino, piwo. Letnie kąpiele. Płukanie ust roztworami lekko ściągającymi (kali chloricum, acidum boricum). Pędzlowanie: Tra Myrrhae, Tra ratanh. Nacieki krwawe smarować oliwą z chloroformem. W ciężkich przypadkach leki pobudzające, kamfora, eter, wino często podawać.

981. *Dct. cort. chinae e 10·00 ad 150·00,*
Acidi sulfur. dil. 2·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

982. *Kali citrici 4·00,*
Aq. destill. 180·00,
Syr. rub. idaei 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

983. *Ergotini pur. 2·00,*
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. laurocer. 5·00,
Syr. Moror. 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

984. *Liquor ferri sesquichl. 2·00,*
Aqu. cinamom. 200·00,
Syrup Sacchari 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

Leczenie następowe wymaga dłuższego podawania: żelaza, przetworów chinowych, dobrego żywienia i kąpieli.

985. *Trae chin. comp. 40·00,*
Trae aurant. 10·00.
S. 4 razy dnia łyżkę.

Scrophulosis.

Przestrzegać odpowiedniego żywienia u dzieci mniejszych, starsze dzieci żywić mięsem, mlekiem, kawą żołędziową, dać nieco wina czerwonego, owoce, jarzyny lżejsze. Suche mieszka-

nie przewietrzane. Kąpiele, zmywania wodą są koniecznemi.

Dzieci blade, chude, mogą używać więcej tłuszczów, podać tran. Lepiej odżywionym tran z dodatkiem Trae. jodi. Zaprzestać jednak tranu przy braku apetytu, biegunce, gorączce. Tran dawać w godzinę po jedzeniu $^1/_2$—1 łyżki, małym dzieciom w emulsyi, po 3 tygodniach przestawać na kilka dni.

Jeżeli dzieci nie znoszą tranu lub są przeciwskazania, podawać przetwory jodu z żelazem, herbatę z liści orzecha, ekstrakt słodowy (1—2 łyżeczek 2 razy dziennie).

W lecie pobyt na świeżem powietrzu, wody mineralne jodobromowe lub słone — (Iwonicz, Rabka, Rymanów) tak do kąpieli, jak i do picia.

Kąpiele ze soli z dodatkiem soli iwonickiej, rabczańskiej, rymanowskiej, soli borowinowej Mattoniego (po $^1/_2$—1—2 funtów), kąpiel na 27° R. przez 15—20 minut.

W obrzmiałe gruczoły wetrzeć na wieczór łyżeczkę mydła szarego (Sapo kalin) i zmyć rano i tak przez szereg dni dopóki nie będzie większej bolesności.

Choroby towarzyszące jak: Conjunctivitis, Keratitis, Otitis, i t. p. obok ogólnego leczenia leczyć miejscowo (zob. pod odpowiedniemi rozdziałami).

986. *Ol. jecor. Aselli 10·00,*
Mucil. gum. ar. q. s.
Aqu. dest. 60·00,
Syrup Melissae 10·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

987. *Syrup ferri jodati 20·00,*
Syrup sacchari 40·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

988. *Kali arsenicos solut.*
Aqu. cinamom. āā. 10·00.
MDS. 3 razy dziennie po 3—6 kropli.

989. *Ferri jodati sacchar. 0·50,*
Sacchari 5·00,
Mfp. div. in dos. N. XX
S. 3 proszki dziennie.

990. *Trae jodi gtts. X.*
Kali jodati 1·00,
Aq. menth. pip.
Glycerin. āā. 50·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

991. *Ol. jecor. Aselli*
Aq. Calcar. āā. 100·00,
Mf. linim. adde
Trae chinae comp. 20·00,
„ Rhei vin. 15·00,
„ Calami 5·00.
MDS. 2—3 razy dziennie łyżeczkę do 1 łyżki.

Prof. Sommerbrodt radzi dawać wytrwale kreozot od paru kropli dziennie do 1 grama w winie lub kapsułkach, zaraz po jedzeniu.

992. *Kreosoti 1·00,*
Ol. jecor. Aselli 150·00.
DS. Łyżeczkę na godzinę przed jedzeniem.

993. *Kreosoti 1·00,*
Tinct. gentian. 2·00,
Spiritus 25·00,
Vini Xerens. q. s. ad 100·00.
DS. 2—3 łyżeczek dziennie do $^1/_2$ szklanki wody.

994. *Kreosoti carbonici 25·0.*
S. Dwa razy dnia 5—10—20 kropli.

995. *Capsulae tenent.*
Kreosot. carbonic. 0·10—0·20
fabric. Hygea (Zahradnik).
S. 2 razy dnia 1—3 kapsułek.

996. *Capsul. tenent.*
Kreosoti carbon. 0·10,
Ol. jecor. Aselli 2·00
fabric. „Hygea“.
S. Jak wyżej.

Sclerosis initialis zob. **Syphilis.**

Septicaemia.

Wstrzykiwania do żyły wyjałowionego roztworu fizyologicznego soli (0·6%) codzień 1 liter. Po wstrzyknięciu następuje odczyn w postaci dreszczów i gorączki, ale skutek ogólny ma być dobry. Jest to przepłókiwanie krwi zakażonej, zalecane obecnie przez lekarzy francuskich.

997. *Chinin. mur. 5·0,*
Hydrarg. bichlorat. corros. 0·20,
F. l. a. pill. Nr XX.
S. 2 pigułki dziennie.

Soor.

Czyste utrzymywanie ust, przemywać po pokarmach, dobre pokojowe powietrze.

Po usunięciu mechanicznem grzybków (miękkiem płótnem zwilżonem w zimnej wodzie) pędzlować:

998. *Kali hypermang. 0·12,*
Aqu. dest. 15·00.
MDS. Do pędzlowania.

999. *Resorcin. 0·50,*
Aqu. dest. 90·00,
Syrup 10·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę. (Dla dziecka od 1—2 lat).

Do przemywania ust: Borax (1·50:100·0 Aq. destil.) kali chloricum, Bicarb. sodae (0·50:150·0).

Spasmus glottidis zob. Laryngospasmus.

Stenocardia.

Leczenie samego napadu polega na wygodnem ułożeniu chorego, usunięciu uciskającego ubrania, podaniu choremu trochę czarnej kawy, łyżkę wina lub cognacu.

Podskórnie wstrzyknąć morfinę, lub dać do wziewania trochę chloroformu.

Na okolicę serca synapizmy, okład gorący, rozcierać kończyny, dać lewatywę z soli. Można też dać do wziewania kilka kropel Amylnitritu, Pyridiny lub Aethyljodür (według Seé).

Polecają też wewnętrznie wśród napadu: Nitroglyceryne w roztworze 0·01 na 10·0 z tego 10—20 kropli na raz, lub pastylki nitroglicerynowe po 0·001.

Następnie leczyć chorobę przyczynową, najczęściej więc: wady sercowe, choroby nerwowe i zatrucia przewlekłe tytoniem, kawą i herbatą.

1000. *Natri brom. 5·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

1001. *Tinct. Lob. infl.*
— *Valer. aeth. āā. 10·00.*
DS. 10—20 kropli podczas napadu.

1002. *Natr. nitrosi 0·5,*
Sacch. albi 3·00.
Mfp. Div. in dos. X. in capsul. amylaceis.
S. 1—2 proszki dziennie.

1003. *Amyl. nitros. 5·0,*
Ol. Foeniculi 10·0.
S. 3—6 kropli przed napadem

1004. *Oxydi Zinci 0·50,*
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. 5.
S. 3 proszki dziennie.

1005. *Flores Zinci 1·0,*
Sacch. albi 3·0,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

1006. *Exalgin 2·50,*
Alcohol Menth. 15·00,
Aqu. dest. 190·00,
Syrup 30·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

1007. *Tinct. Valerianae 5·0,*
Tinct. Castorei 1·0.
S. Co kwadrans 10 kropli.

Stomatitis aphthosa zob. Aphthae.

Stomatitis catarrhalis.

Czyste utrzymywanie jamy ustnej, wymywanie ust chłodną wodą. Pędzlowanie: 2% kwasem borowym, 1% roczczynem kali chloric. Dzieciom starszym zimne pokarmy, mleko z lodu. Wyrwać psujące się zęby, które są częstym powodem stomatitis.

1008. *Boracis 5·00,*
Mel. rosat. 20·00,
Aq. rosar. 10·00.
MDS. Do pędzlowania.

Stomatitis ulcerosa. Stomacace.

Pędzlowanie pojedynczych owrzodzeń roczczynem kali hypermang (0·12: 25·0) 5—6 razy dzień, lub lepiej nawet przestrzykiwanie jamy ust za pomocą irrygatora.

1009. *Acid. salicyl. 5·0,*
Aquae dest. 500·0.
S. Woda do płókania ust.

1010. *Acidi borici 1·00,*
Kali chlorici 0·75,
Succi citri 15·00,
Glycerini 10·00.
DS. Do pędzlowań.

Wewnętrznie: kali chloricum (1·0—3·0 na 120·0 Aquae, pr. die).

1011. *Decoct. cort. Chinae e 5·00 ad 100·00,*
Kali chlorici 2·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

W razie krwawienia:

1012. *Liquor ferri sesquichl.*
Aq. dest. āā. 15·00.
MDS. Do pędzlowań.

Sycosis barbae.

Włosy krótko ostrzydz, skórę przez parę dni rozmiękczać za pomocą maści Hebry, plastra salicylowego 5—10% (zob. eczema), później codziennie częściowo włosy z miejsc zajętych wyrywać, ropnie nacinać, a czasem nawet wyskrobać i stosować środki przeciwpasorzytnicze:

1013. *Hydrarg. sublimat. corr. 0·10,*
Spir. vini rect.,
Glycerin. p. āā 75·0.
S. Rano i wieczór dobrze wetrzeć.

1014. *Ac. acetici 10·0,*
Lact. sulf. 2·50.
S. Zewnętrznie.

1015. *Cupr. acetic. 0·30,*
Ung. simplic. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść wcierać rano, na noc przykładać:

1016. *Ac. tannic. 2·0,*
Sulf. praecipit. 4·0,
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic. āā 7·0,
Vaselin. flav. 20·0,
M. f. pasta. S. maść.

1017. *Ol. Rusci 3·0,*
Ac. salicylic. (s. Resorcin.) 1·50,
Axung. porcin. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

1018. *Resorcin. resubl. 1·0,*
Hydr. sublim. corr. 0·10,
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic. āā 7·50,
Vaselin. flavi 15·0,
M. f. pasta. S. Maść.

Leczenie trwać musi tygodnie nawet miesiące, poczem jeszcze brodę golić należy przez kilka miesięcy.

Syphilis acquisita.

Sclerosis initialis.

Podejrzane przeczosy lub owrzodzenia małe, na przystępnych miejscach położone, w pierwszych dniach istnienia wyciąć i ranę zeszyć lub wypalić żegadłem Paquelin'a.

Przy wrzodzie rozwiniętym wystarcza najczęściej pilne przemywanie:

1019. *Hydrarg. bichlor. corr. 0·30,*
Aqu. dest. 300·0.
S. Zewnętrznie.

1020. *Hydrargyrol. 0·50,*
Aqu. dest. 200·0.
S. Zewnętrznie

i zakładanie po każdem przemyciu świeżej suchej waty.

Przy wrzodzie nalotem dławcowym pokrytym:

1021. *Cupri sulfur. 3·0,*
Aqu. dest. 30·0.
S. Do pędzlowania.

1022. *Kali jodat. 1·0,*
Jodi puri 0·10,
Aqu. dest. 50·0.

S. Zewnętrznie.

Jeżeli wrzód fagadeniczny, rozszerzający się, zasypywać po dokładnem wymyciu, jodoformem, kamforą, przytem starać się o podniesienie ogólnego stanu przez dobre odżywianie i środki wewnętrzne (żelazo, arszenik, chinina). Gdy wrzód oczyszczony, polecić środki przeciwgnilne (zob. ulcus molle).

Dla usunięcia nacieku użyć:

1023. *Emplast. hydrarg.,*
Emplast. saponat. āā 15·0.
S. Rozsmarowany na płótnie przykładać, a gdy wrzód zagojony, a naciek znaczny się utrzymuje, zapędzelkować 5% roztworem wyskokowym sublimatu i przykładać powyższy plaster.

Przy wrzodach dużych trudno się gojących, ze znacznym naciekiem podajemy rtęć wewnętrznie.

Syphilis secundaria.

W okresie wybuchu wysypki dla uśmierzenia objawów nerwowych, gośccowych, neuralgicznych, podać jod:

1024. *Kal. jodat. 10·0,*
Aqu. dest. 150·0
S. Rano i wieczór łyżkę w mleku.

1025. *Kal. jodat. 5·0—10·0,*
Extr. Belladon. 0·25,
Pulv. acoris. q. s. ut f. pill. Nr 50.
S. 5—6 pigułek dziennie.

Dla pobudzenia wysypki kąpiele wannowe lub parowe. Wtedy zarazem przygotować należy chorego do leczenia ogólnego rtęcią: wzmacniać stan ogólny ustroju za pomocą pożywnej, łatwo strawnej dyety, nie drażniącej przewodu pokarmowego, kąpieli; przy niedokrewności: środki wewnętrzne (arszenik, żelazo); przygotować przewód pokarmowy: oczyścić zęby i zalecić czystość jamy ustnej (płókanie, proszek na zęby), zmniejszyć palenie cygar i papierosów (tylko przez cygarniczkę), wypróżnić jelita za pomocą środków przeczyszczających (ol. ricini, cascara sagrada, nie używać soli), zabronić napojów wyskokowych (chyba w małej ilości), leczyć istniejące choroby wewnętrzne, a szczególnie skórne, wreszcie zbadać mocz przed podaniem rtęci.

Z rozpoczęciem leczenia rtęciowego czekać, póki okres wybuchowy nie jest ukończonym:

Wcierania: zalecone prawie zawsze przy piewszym wybuchu, jako najsilniej działające, jeżeli się nie ma do czynienia z osobnikiem niedokrewnym, wyniszczonym lub gdy skóra jakiemś cierpieniem nie zajęta. Do wcierań zapisuje się:

1026. *Ung. hydrarg. ciner. 1·5—3·0,*
D. ad. chart. cerat. tal. dos. Nr XXX.
S. Wcierania.

1027. *Hydrarg. oleinic. 1·5—3·0,*
D. ad chart. cerat. t. d. Nr. XXX.
S. Wcierania.

1028. *Ung. hydrargyr. cin. c. Resorbino 1·5—3·0,*
D. ad. chart. cerat. t. d. Nr XXX.
S. Wcierania (maść delikatna łatwo w skórę wetrzeć się dająca).

Miejsce wcierań:

1 dzień: obie łydki,
2 „ wewnętrzne strony uda
3 „ przedramion. } wewnętrz. strony
4 „ ramiona }

Jeżeli chory sam wcierań nie robi dodać można:

5 dzień: grzbiet,
6 „ kąpiel wannowa ciepła zmycie dokładne skóry mydłem i nowy szereg wcierań.

Dwie paczki z powyżej zapisanych rozmazuje chory na miejsca przeznaczone (na każdą stronę jedną) i wciera po każdej stronie przez 15—30 minut aż do suchości.

Wcieranie robić należy najlepiej w czasie południowym; chory powinien na godzinę przedtem położyć się do łóżka w dobrze ogrzanym pokoju (16°—18° R.), zagrzać się i po obtarciu skóry wcierać.

Przy wcieraniach, jak przy każdem leczeniu rtęciowem, zalecać pobyt na świeżem powietrzu; mieszkanie przewietrzać, pożywienie łatwo strawne, nie drażniące, zabronić napojów wyskokowych i nadmiernego palenia, wreszcie polecić dokładne staranie o jamę ustną t. j. płókanie wodą do ust (zob. gingivitis) co godzinę, po każdem jedzeniu (3 razy dnia) czyścić zęby proszkiem:

1029. *Pulv. dentifric. alb. 50·0,*
Saloli pulv. 4·0.
S. Proszek na zęby.

1030. *Oss. Sepiae praep. 40·0,*
Pulv. rad. Irid. flor. 10·0,
M. f. pulv. subtill.
S. Proszek na zęby.

Przy stomatis, dalej pilne płókanie, na dziąsła nalewki, a na owrzodzenia języka i policzków lapis in substantia.

Ilość wcierań zależy od zmian, zwykle najmniej 30, kierujemy się zasadą, że po ustąpieniu zmian użyć trzeba jeszcze $^1/_3$ część tej ilości, jaka potrzebną była dla usunięcia zmian.

Zamiast wcierań użyć można u chorych, u których siły podupadłe lub gdy warunki zewnętrzne na wcierania nie pozwalają — pomazywań Welandera. Na miejsca do wcierań przeznaczone, rozciera się podwójną ilość jak przy wcieraniach i zawiązuje się opaską kalikotową.

Wstrzykiwania:

a) Połączeń rtęci rozpuszczalnych.

Miejsce: w grzbiet między łopatkami wstrzykiwać pod skórę strzykawką Pravatz'a, po dokładnem oczyszczeniu miejsca i strzykawki — płyny:

1031. *Hydr. sublimat. corr. 0·1,*
Natr. chlorat. 0·5,
Aqu. dest. 10·0,
(Morphii muriat. 0·05),
S. Codziennie jedna strzykawka.

1032. *Hydrarg. formamidat. 0·1*
Aqu. dest. 10·0.
S. Jak wyżej.

1033. *Hydrarg. bicyanat. 0·1,*
Glycerin. pur. 2·0,
Aqu. dest. 18·0.
S. Jak wyżej.

1034. *Hydrarg. bijodat.,*
Kal. jodat. āā 0·2
Natr. phosphor. tribas. 0·4,
Aqu. dest. 50·0.
S. Jak wyżej.

Płyn Łukaszewicza wstrzykiwać co 7 dni w pośladki (miąższowe):

1035. *Hydr. sublim. corr.,*
Natri chlor. āā 0·50,
Aqu. dest. 10·0.
S. Wstrzykiwanie co tydzień w pośladek strzykawką Pravatz'a.

b) Połączenia rtęci nierozpuszczalne.

W pośladek wstrzykiwać, wbijając długą igłę prostopadle do skóry — płyny:

1036. *Calomelan. 1·0,*
Glycerin. 50·0.
S. Co tydzień 1·0 wstrzykiwać.

1037. *Hydr. oxydat. flav. 0·50,*
Ol. Amygdal. dulc. 15·0,
S. Co 5 dzień strzykawka Pravatz'a.

1038. *Hydrarg. salicyl. 1·0,*
Gumm. arab. 2·0,
Aqu. dest. 18·0.
S. Co 6 dzień strzykawka 2-a gramowa.

Wstrzykiwania mają tę zaletę, że dawka podanej rtęci jest wiadoma, nie przeszkadza choremu w zajęciu, a kontrola lekarska jest ścisła. Przepisy hygieniczne jak przy wcieraniach.

P o d a w a n i e r t ę c i n a w e w n ą t r z :

Najdogodnieszy sposób leczenia rtęciowego, ale najsłabszy, dlatego dłużej trwający. Używać go można w postaciach łagodnych, gdy nie ma przeciwskazania ze strony przewodu pokarmowego. Przygotowanie i zachowanie się hygieniczne tak samo, jak poprzednio, tylko z większą uwagą na przewód pokarmowy, który przy używaniu rtęci na wewnątrz łatwiej zadrażnionym być może.

1039. *Calomelanos laevig. 0·5,*
Opii puri 0·1,
Sacch. alb. 5·0,
M. f. p. div. in dos. Nr 12.
S. 3 proszki dziennie wśród jedzenia.

1040. *Hydrarg. sublim. corr. 0·10,*
Extract. Opii 0·07,
Pulv. et. extr. acoris q. s. ut f. pill. Nr 20.
S. 2–4 pig. dziennie.

1041. *Protojoduret. hydrarg. 0·4,*
Opii pur. 0·3,
Pulv. et extr. acoris q. s. ut f. pill. Nr 20.
S. Rano i wieczór pigułka.

1042. *Deutojodur. hydrarg. 0·1,*
Extr. Opii aq. 0·3,
Extr. Quass. q. s. ut. f. pill. Nr 20.
S. 2 razy dnia po 1—2 pigułki.

1043. *Hydrarg. tannic. oxydul.*
Sacch. alb. āā 3·0,
M. f. pulv. div. in dos. Nr 30.
S. 3 razy dnia proszek wśród jedzenia.

1044. *Hydrarg. tannic. oxydul. (s. Hydr. salicyl.) 2·0, Pulv. et. extr. Quass. āā q. s. ut f Nr 40.*
S. 2—3 r dnia pigułka.

1045. *Haemol. hydrargyro - jodat. 10·0, Pulv. et extract. Liquir. āā q. s. ut f. pill. Nr 50.*
S. 3 razy dnia pigułka.

Kąpiele:

wskazane u chorych ze zmianami wrzodziejącemi na skórze lub u dzieci, stosowane codziennie przez $\frac{1}{2}$–2 godzin, przy ciepłocie 28°-30° R, w wannie porcelanowej lub drewnianej. Po kąpieli powinien chory leżeć przez godzinę w łóżku.

Hygiena ust jak przy wcieraniach.

1046. *Hydr. sublimat. corr. 10·0—20·0. Spir. vin. rect. 100·0.*
S. Wlać do jednej kąpieli (dla dorosłych).

Leczenie jodem:

Przeważnie używane w kile wtórorzędnej złośliwej, w której z podawaniem rtęci trzeba być bardzo ostrożnym, po leczeniu rtęciowem i przy zmianach w jamie ust. Uważać trzeba szczególnie przy dłuższem podawaniu na trądzik jodowy i nieżyt błon śluzowych.

1047. *Kal. jodat. 10.0, Aqu. dest. 150·0.*
S. Rano i wieczór łyżkę w mleku.

1048. *Natr. jodat. 10·0, Pulv. et extr. Acoris. q. s. ut f. pill. Nr 50.*
S. 5—10 pig. dziennie.

1049. *Lithii jodat. 1.50, Pulv. et extr Gent. āā q. s. ut f. pill. Nr 50.*
S. 3 razy dnia po 2 pigułki.

U osób zołzowych podawać można:

1050. *Ol. Jecor. asell. 100·0, Jodi pur 0·15.*
S. 2–3 łyżek dziennie.

1051. *Ferr. jodat sacch 2·0, Pulv. et extr. Acoris āā q. s. ut f. pill. Nr 30.*
S. 3 razy dnia po 2 pig.

1052. *Syrup. ferr. jodat. Syrup. simpl. āā 25·0, Aqu. dest. 150·0.*
S. 3 razy dnia łyżka.

Przy postaciach przejściowych połączyć jod z rtęcią:

1053. *Kal. jodat. 10·0, Deutojod. hydrarg. 0·05, Aqu. dest. 150·0.*
S. Rano i wieczór łyżka.

Zamiast podawania jodu wysłać można chorego do kąpieli jodowych: Hall, Lipik, Iwonicz, Rabka, Rymanów, Luchaczowice. Również kąpiele siarczane i w takich miejscach kąpielowych, obok kąpieli przeprowadzone leczenie rtęcią jest bardzo dobrym środkiem pomocniczym, (Trenczyn, Baden pod Wiedniem). Jako następowe leczenie, wysłać chorych do zakładów wodoleczniczych.

Napary:

Najwięcej używany dekokt Zittmann'a w postaciach kiły trzeciorzędnej lub kiły złośliwej, w których rtęć jest przeciwskazaną

1054. *Decoct. Zittmanni mitior (s. fortior) 500·0.*
S. Połowę dobrze ogrzaną wypić rano na czczo w przeciągu $\frac{1}{2}$ godziny, drugą połowę popołudniu, poczem leżeć parę godzin w łóżku.

Przy piciu powyższych przetworów zalecić pokarmy łatwo

strawne, niedrażniące, unikać kwasów, surowych owoców i napojów wyskokowych. Podawać można równocześnie z jodem.

Leczenie miejscowe:

Na kłykciny sączące wyniosłe, owrzodziałe, na częściach płciowych lub około stolca położone, obok leczenia ogólnego, przemywanie 1‰ rozcz. sublimatu i smarowanie:

1055. *Calomelan. 5·0,*
Ung. Zinc. oxyd. 45·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Na pozostałe nacieki plaster rtęciowy; gdy zaś długo się utrzymują pędzlowanie:

1056. *Hydr. sublim. corr. 1·0,*
Spir. vin. rect. 20·0.
S. Zewnętrznie.

Na kłykciny sączące w gardle i jamie ust ścisła czystość i pędzlowanie co drugi dzień nader delikatnie powyższym rozczynem lub codziennie 5—10% rozcz. kwasu chromowego.

Przy *psoriasis palmaris et plantaris* zmywanie codzienne mydłem sublimatowem i pędzlowanie:

1057. *Merc. sublim. corr 0·2,*
Collodii elast. 20·0.
S. Zewnętrznie,

lub przykładanie plastra rtęciowego.

Przy s. *pustulosa faciei* obmycie oliwą strupów i smarowanie:

1058. *Merc. praecipit. alb. 2·0,*
Vasel. flav. 20·0,
M. f. ung.
S. Maść.

1059. *Merc. sublim. corr. 0·1.*
Vaselin. flav. 20·0,
M. f. ung
S. Maść.

Na kłykciny w nosie, płukanie nosa;

1060. *Hydr. sublim. corr. 0·5,*
Aqu. dest. 1000·0.
S. Zewnętrznie.

1061. *Jodi pur. 0·4,*
Kal. jod. 1·0,
Aqu. fontis 1000·0.
S. Zewnętrznie,

albo wkładać do nosa na wacie maść:

1062. *Merc. praecipit. rubr. 0·2,*
Ung. emollient. 20·0,
M. f. ung.

Przy zmianach w krtani wziewania środków ściągających:

1063. *Resorcin. resubl. 1·0,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Do wziewań.

1064. *Mercur. subl. corr. 0·02,*
Aqu. laurocer. 10·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. Do wziewań.

Syphilis tertiaria.

W lekkich postaciach jod lub dec. Zittmanni, w ciężkich szczególnie, gdy zagraża utrata jakiego narządu, leczenie rtęciowe, często obok jodu. Przytem leczenie miejscowe. Przy owrzodzeniach kilakowych tak na skórze, jakoteż na błonach śluzowych jamy ust, gardła i nosa, przykładanie plastra rtęciowego i pędzlowanie co drugi dzień:

1065. *Jodi pur.,*
Kal. jodat. āā 2·0,
Glycerin. pur. 20·0.
S. Zewnętrznie.

Przy kilakach nie otwartych nigdy nie robić nacięcia, a przykładać plaster rtęciowy zwykły lub mulowy Beiersdorf. Przy kile okostnej, kości, stawów i pochewek ściągnistych, pędzlowanie nalewką jodową, przy-

kładanie plastra, wreszcie zabiegi chirurgiczne.

Przy licznych wrzodach na skórze kąpiele sublimatowe.

Syphilis hereditaria

Dziecko karmić powinna, ile możności, własna matka. Rtęć podawać najlepiej, nawet u osesków, w postaci wcierań po 1—2·0 maści szarej lub 0·5—1·0 mydła rtęciowego Unny na dzień.

Wewnętrznie:

1066. *Calomelanos laevig. 0·01,*
Ferr. lactic. 0·02,
Sacch. alb. 0·20,
Dent. tal. dos. Nr X.
S. Rano i wieczór proszek.

1067. *Hydrarg. tannic. oxydul. 0·02.*
Sacch. albi 0·2,
D. tal. dos. Nr XV.
S. Rano i wieczór proszek.

1068. *Protojodur. hydrarg. 0·01*
Sacch. alb. 0·3,
D. tal. dos. Nr XV.
S. 2—3 proszków dziennie.

Również dobrze działają obok środków wewnętznych stosowane lub same — kąpiele:

1069. *Hydr. sublim. corr. 2·0,*
Natri chlorat. 5·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. Do kąpieli 20 litr. (28°—30° R.).

Gdy dziecko zołzowe podawać:

1070. *Syr. ferri jodat. gtt. 15,*
Aqu. dest.,
Syr. simpl. āā 20·0.
S. Rano i wieczór łyżeczka.

Po ustąpieniu objawów starać się o dobre odżywienie, podawać tran, żelazo, jod; solanki:

1071. *Ferri jodat. sacch. 0·10*
Sach. alb. 0·2,
Dent. tal. dos. Nr XV.
S. 3 proszki dziennie.

Tabes dorsualis.

Jeżeli tabes na tle kiłowem, to wcierania unguenti cin. i kali jodat.

W innych przypadkach kąpiele letnie lub ciepłe, procedury hydropatyczne, elektryzowanie stosu pacierzowego prądem galwanicznym, mniej polecane prądem faradycznym. Pędzlowanie stosu pacierzowego c. Tra jodi.

Na wewnątrz Arg. nitricum 0·01—0·02 w pigułkach.

1072. *Argenti nitrici 1·00,*
Argill. 10·00,
F. c. aq. dest. qu. s. pil. N. 100.
Consp. c. pulv. cinnam.
S. Przez 8 dni po 1 pigułce, następnie po 2—3.

1073. *Sol. arsenic. Fowleri 5·0,*
Aq. Cinnamomi 25·0·
S. Rano i wieczór po 15 kropli zażyć.

Kali jodatum 10:200, Arsen po 0·001, Ergotyna po 0·1—0·5 2—3 razy dziennie, Fosfor po $^1/_{10}$ miligr. do $^5/_{10}$ miligr., w roztworach oleistych, mały dają rezultat dodatni.

Wieszanie chorego sposobem Moczutkowskiego i Charcota małe korzyści przynosi, jednak czasem ulgę sprawia.

Zresztą leczenie symptomatyczne, zwłaszcza kojenie bólu środkami narkotycznemi, phenacetina po 0·50 2—3 razy dzien., exalgina po 0·25 2—3 proszków na dzień, antipyrina 1·0, 3—4 na dzień, wstrzykiwania morfiny.

Chorych zamożniejszych wysłać do Nauheim, Teplitz, Wildbad, Ragaz, Pyrmont, Elster Gastein, Piszczany, Treczyn, Truskawiec.

1074. *Liniment volat. 30·00*
Chloroform 20·00.
MS. Do nacierań.

W ostatnich czasach polecają czynną gimnastykę na osobnych przyrządach. Chodzenie po schodkach osobno na ten cel zrobionych, poręczki, wahadła, krzesła ruchome i t. p. Jest to tak zwane „wyrównawcze leczenie za pomocą ćwiczeń“, wprowadzone przez lekarza szwajcarskiego Frenkla.

Taenia.

Wieczorem dnia poprzedniego przed rozpoczęciem leczenia lekki purgans i filiżanka herbaty lub rosołu, także śledź. Rano dnia następnego trochę czarnej kawy lub herbaty i lekarstwo, które stosować zamierzamy. W 2 godziny po zażyciu leku Ol. ricini lub calomel aż do skutku. U starszych dzieci postępowanie podobne jak u dorosłych; u mniejszych, jeśli źle odżywione i osłabione nie spędzać tasiemca. Jeśli dziecko zwymiotuje podany lek, należy dawkę powtórzyć.

1075. *Cortic. Punic. Granati 50·0*
Natrii bicarb. 5·0,
Macera per horas 24 in aq. destill. 400·0,
dein coque ad remanent. 200·0,
Syr. mannati 20·0.
DS. Co $^1/_2$ godziny 3-cią część zażyć.

1076. *Extr. cort. rad. Pun. Granat. 18 0,*
Extr. Filic. mar. aether. 10·0,
M. exhibe in caps. gelat. Nr. XXX.
DS. Rano na czczo zażyć 8—10 kapsułek, potem herbata, póżniej co $^1/_2$ godz. 2 aż do ostatniej kapsułki.

1077. *Pulv. Kamalae 20·0,*
Extr. Filic. mar. 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. XXX,
Da in capsul. gelatin.
DS. Co $^1/_4$ godz. 4 kapsułki.

1078. *Pulv. flor. Kuso 25·0,*
Melis despum. q. s ut. f. electuarium.
DS. W ciągu godziny zażyć na 2 lub 3 razy.

1079. *Extr Filic. mar. aether.*
Pulv. Filic. mar. āā. 2·0,
Conservae rosarum q s. ut f. pill. Nr. 15.
DS. Co $^1/_2$ godz. po 3 pigułki.

1080. *Extr. Filic. mar. aether. 5·0—10·0,*
Aq. menth. pip. 150·0,
Ol. ricini 30·0,
Sacch. albi 20 0,
M. f. emulsio.
DS. W ciągu kilku godzin częściami zażywać.

1081. *Cortic. Acaciae anthelm. pulv. 40·0,*
Infund. ad col. 200·0.
DS. Wypić 3 - 4 godziny przed śniadaniem.

1082. *Strontii lactici 20·0,*
Aq. destill. 120·0,
Glycerini 20·0.
DS. Codziennie po 2 łyżki przez 5 dni.

Dzieciom:

1083. *Extr. Filic. mar. aether. 2·0—4·0*
Melis despum.,
Rad. filic. mar. pulv. q. s. ut f. electuarium.
DS. W ciągu $^1/_2$ dnia częściami zażywać.

1084. *Pelletierini sulf. 0·30,*
Tannini p. 0·50,
Aq. destill. 30·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

1085. *Extr. Filic. mar. rec. par 5·0.*
DS. Zmieszane z cukrem sproszkowanym i z dodatkiem kilku kropel cytryny w 2 częściach w ciągu dnia zażyć.

Tetanus.

Usunięcie powodów: oczyszczenie ran i wrzodów, wydobycie ciał obcych, odszczepów kostnych.

Wstrzykiwać morfinę w małych dawkach, chloroformowanie. Chloral w lewatywach lub wewnętrznie z Cognakiem.

1086. *Sulfonali 1·00,*
Dtur. tal. dos. N. 5.
S. 3 do 4 pr. dziennie (rozpuściwszy w 200 gramach herbaty lub rosołu).

1087. *Urethani 1·00,*
tal. dos. N. 5.
2 do 3 razy dziennie proszek we wodzie.

1088. *Pilocarpin hydrochlor. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. Do wstrzykiwań (2—3 strzykawek dziennie).

Acid. salicyl. w dużych dawkach, kali bromatum 5—10 grm. dziennie.

W razie osłabienia serca, podskórne wstrzykiwanie eteru, kamfory.

1089. *Antipyrini 0·50,*
Dt. d. N. X.
S. Co 3 godziny proszek.

1090. *Curare 0·05,*
Glycerini 5·0.
S. ½ strzykawki (2 strzykawki dziennie).

Z polecanych zastrzykiwań antitoxyny przeciwtężcowej (Tizzoni - Catani) korzyść wątpliwa.

Tic douloureux zob. Neuralgia trigemini.

Tonsillitis zob. Angina.

Trismus et Tetanus neonatorum.

Główną uwagę zwrócić na pępek, opatrunek przeciwgnilny.

Chloral po 0·05 pro dosi, kilka razy dziennie, w mleku, wlać przez nos lub w lewatywie (w podwójnej dawce), Sulfonal 0·20 p. dosi w lewatywie po każdym napadzie. Sole bromowe po 0·50 na dzień. Ciepłe kąpiele 28° R. kilka razy dziennie. Karmić mlekiem, również przez nos. Lewatywy odżywcze z mleka po 50 ctm. sześć. co 2 godziny.

Tuberculosis pulmonum

W przypadkach gruźlicy dziedzicznej, należy zwrócić całą uwagę na higieniczne wychowanie, przebywanie jak najwięcej na świeżem powietrzu, gimnastykę, wysypianie się, dobre odżywianie, nie obciążanie pracą umysłową lub fizyczną, unikanie zaziębień, hartowanie skóry przez zimne nacierania słoną wodą, zwłaszcza: szyi i klatki piersiowej.

W pierwszych początkach suchot przedewszystkiem uważać na podniesienie odżywienia chorego, forsowne żywienie. Polecić picie mleka w lecie, tranu w zimie, tłuszczów jak najwięcej, o ile tylko żołądek znosi. Pobyt kilkomiesięczny w górskiem powietrzu podczas lata, na zimę zaś polecić wyjazd do jednej ze stacyj klimatycznych najbardziej zalecanych: Davos (zakład Dra Turbana), Zakopane (zakład Dra Chramca, Dra Chwistka i Dra Piaseckiego), Szczawnica (zakład Dra Kołączkowskiego), Meran, Arco, Gries (z. A. Nazarkiewicza) Nizza itp.

Ze środków leczniczych stosować kreozot, guajakol, guajacetinę, sirolinę (Roche), kreozot.

carbonic. 6·00 pro die, arsen, zresztą leczenie symptomatyczne jak przy bronchitis.

W późniejszych okresach obok powyższych poleceń pilnie uważać na pojawiające się krwioplucia i stosownie je wstrzymywać. Zmniejszać wydzielanie plwocin przez środki balsamiczne, usuwać gorączkę przez podawanie miernych dawek leków przeciwgorączkowych, jak antipyriny po 0·50, 2—3 pr. na dzień, w razie potrzeby. Toż samo phenacetiny lub antifebriny po 0·25

1091. *Salipyrin 1·00,*
Dtur. tal. dos. 15.
S. Co 2 godz. pr. (do 7 dzien.).

1092. *Lactophenin. 0·50,*
D. t. dos. XV.
S. 3—4 proszki dziennie.

Usuwanie nocnych potów przez zmywanie ciała winnym octem, cognakiem, wodą kolońską lub na wewnątrz cognac z mlekiem, lub atropina po 0·001 na noc, Agaricin bardzo słabo działa, z nowszych środków polecają: Kalium telluricum po 0·01 na noc, dochodząc do 0·05.

1093. *Acidi agaricin. 0·01—0·05,*
Sacchari 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. X.
S. 2 proszki dziennie.

1094. *Agaracin. 0·10,*
Pulv. Dover. 2·0,
Rad. Altheae
Mucilag. gum. arab. āā. 1·0,
Mf. pill. Nr. 20.
S. Wieczór pigułkę zażyć.

1095. *Hyosc. hydrojod. 0·05,*
Argill. q. s. ut f. pill. Nr. 20.
S. Na noc pigułkę.

Przeciwpotnie działa bardzo dobrze Tra Salviae 30—50 kropli na 2 godziny przed spodziewanymi potami.

W razie krwotoków bezwzględny spokój, okład lodowy na piersi, połykanie lodu, pokarmy tylko chłodne, wstrzyknięcie Ergotini Bombelon 0·50 do 1·0 na raz, podanie większych dawek morfiny dla zapobieżenia kaszlowi.

Przy tętnie przyspieszonem dać: Fol. Digitalis 0·05 z morfiną 0·01 co 2—3 godz. proszek

W ciężkich przypadkach krwotoku, wstrzyknąć atropinę 0·10 : 10·0 z tego pół strzykawki na raz, lub Acid. sclerotinici 1 : 010 : wody, z tego co godzinę strzykawkę.

1096. *Extr. fluid. Hydr. canad. 10·00.*
S. Na wieczór 30 kropli.

Przeciw biegunce leki osłaniające z dodatkiem opiatów:

1097. *Plumb. acet.*
Laudani āā. 0·03.
M p. dtur tal. dos. 10.
S. 2—3 razy dziennie.

1098. *Laudani pur. 0·20,*
Tannini pur. 1·0,
Pulv. rad. Colombo 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. X
S. Co 4 godz proszek.

1099. *Decoct. rad. Colombo e 10·0 ad 200·0,*
Mucilag. Salep. 10·0,
Extr. op. aq. 0·10,
Syr. cortic. aur. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

Creosotum carbon., Guajacolum, Morrhuolum w perełkach i kapsułkach „Hygea“ wyrobu M. Zahradnika (tańsze aniżeli n. p. kreozotal we flaszeczkach).

1100. *Kreozoti e bit. fagi 3·00,*
Trae gent. 30·00.
DS. Po jedzeniu 20—30 kr. w kieliszku wody lub wina.

1101. *Kreozoti e bit. fagi 1·00,*
Trae gent. 2·50,
Spir. vini rectif. 25·00,
Vini Xerens 100·00.
DS. 3 razy dziennie po łyżeczce w szklance wody.

1102. *Kreozoti 2·0,*
Natri arsenic. 0·04,
Vini malagensis 500.
S. 2 kieliszki dziennie.

1103. *Kreozot. carbon. 40·0.*
S. 3 r. na dzień po $^1/_2$—1 łyż.

1104. *Guajacol. carbon. 20·0,*
Div. in dos. XX.
S. 2 proszki dziennie.

1105. *Guajacoli 2·0,*
Spir. vini 20·0,
Tinct. gentian. 10·0,
Extr. Coff. conc. 20·0,
Aqu. dest. 200·0.
MDS. 2—4 łyżek dziennie.

Pigułki guajakolowe po 0·05 wyrobu Zahradnika, w tych samych dawkach co kreozot.

1106. *Benzosoli 0·30—0·50—1·0,*
D. t. dos. XV.
S. 2 proszki dziennie z początku po 0·30, potem po 0·50, wreszcie po 1·00 na raz.

1107. *Guajacetin. 0·5.*
S. 3 proszki dziennie.

Przeciw męczącemu kaszlowi suchotników:

1108. *Peronin.* po 0·02–0·05 w wodzie, herbacie; dawki zwiększać stopniowo.

1109. *Peronin 0·5,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Łyżeczkę na noc w wodzie ocukrzonej.

1110. *Peronin. 0·02,*
Sacch. a. 0·3,
M. f. pulv. dos. d. Nr. X.
S. Proszek na noc, działa też nasennie.

1111. *Peronin. 0·3,*
rad. et succ. Liquir. q. s. u. f. pill. Nr XXX.
S. Na noc 2—3 pigułek.

1112. *Apomorph. hydrochlor. 0·02,*
Syr. Ipec. 7·5,
Syr. Tolut. 30·0,
Aqu. dest. 90·0.
MDS. 5 razy dziennie łyżeczkę (uspokaja i działa wykrztuśnie).

1113. *Ammon. mur.,*
Trae opii.,
Spir. Chlorof.,
Syr. Ipec. āā 7·5,
Syr. prun. virg. ad 90·0.
S. Co 4 godziny łyżeczkę.

Ma działać uspokajająco na kaszel i równocześnie wykrztuśnie — bardzo dobrze:

1114. *Extr. fluid. Hydrastis.*
S. 4 razy dziennie po 20—30 kropli w wodzie ocukrzonej.

Tuberculosis laryngis.

W przypadkach owrzodzeń więcej ograniczonych, kwas mlekowy 40 i 80%, przy zmianach rozleglejszych zadmuchiwania czystym jodolem; przy bólach przy przełykaniu zadmuchiwania morfiny.

1115. *Morphii mur. 0·50,*
Sacch. lact. 5·00.

1116. *Nosophen 5·0,*
Pulv. gumm. 1·0.
DS. Wdmuchiwanie do krtani.

Również można połączyć jodol z morfiną. W przypadkach zasychania wydzieliny w krtani, bólów i uporczywego kaszlu, można też polecić wdychiwania ciepłe ze słabych roztworów soli kuchennej z dodatkiem morfiny w stosunku 0·10—0·20% lub tylko z morfiny.

Tussis convulsiva zob. Pertussis.

Typhlitis et Perityphlitis.

Leczenie zewnętrzne polega na stosowaniu środków przeciwzapalnych i odwodzących: okład lodowy, pijawki, smarowanie jodyną. W przypadkach, gdy chory nie znosi okładów lodowych — okład wysychający. Nie zwlekać z zabiegiem operacyjnym.

Wewnętrznie przetwory makowca w dużych dawkach. Jeżeli je chory wymiotuje, w postaci czopków do kiszki odchodowej, a w razie gwałtownych bólów, podskórne wstrzyknięcie morfiny. Dyeta wyłącznie płynna, bezwzględny spokój.

Gdy okres zapalenia minie, środki przyspieszające wessanie wypociny są wskazane, więc: okłady ciepłe, wcieranie maści jodowych. Jeżeli stolce w tym okresie dobrowolnie nie nastąpią, należy je ułatwić za pomocą lewatyw. Zresztą leczenie czysto przypadowe, w razie silnych wymiotów, kawałki lodu do połykania, Cocaina.

W razie zapadu, napoje wyskokowe, eter podskórnie.

1117. *Trae opii simpl. 5·00.*
DS. 3 razy dziennie po 5—10 kropli.

1118. *Tinct. laud. simpl. gtt. X,*
Emuls. amygdal. 50·0.
S. Co 3 godz. łyżkę.

1119. *Extr. Opii 0·02,*
Sacchari albi 0·30,
Dent. t. dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

W razie silnych wymiotów:

1120. *Cocain muriat. 0·20,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. W razie wymiotów 10 kropli zażyć.

1121. *Morphii mur. 1·00,*
Spir. vini 5·00,
Glycerin 10·00,
Aq. dest. ad 30·00.
DS. Do podskórn. wstrzykiw. (Rozczyn bardzo trwały).

Jako przyspieszające wessanie

1122. *Ung. Kali jodati 25·00.*
DS. Do wcierania.

1123. *Kali jodati 2·00,*
Extr. Bellad. 0·50,
Ung. simpl. 30·00.
MDS. Do wcierania.

W razie parcia na stolce lub mocz:

1124. *Morph. mur. 0·20,*
Butyri Cacao 10·00,
Mf. l. a. supposit. N. X.
S. 2—3 na dobę użyć.

1125. *Extr. Opii aquos 0·03,*
Butyri Cacao 1·0,
F. suppos. dent. t. dos. X.
S. 2—3 czopki dziennie użyć.

Typhus.

Leczenie przypadowe, polegające na zwalczaniu zagrażających objawów. Przy pierwszem podejrzeniu na T. abd. purgans, najlepiej Calomel po 0·50 z dodatkiem pulv. Ialapp. 0·30 2—3 dawki aż do skutku.

Gorączkę należy obniżać zapomocą chłodnych zmywań całego ciała wodą czystą lub z dodatkiem octu, letniemi kąpielami i środkami przeciwgorączkowymi, jeżeli zbyt wysoka, ale ostrożnie, aby nie wywołać zapadu.

Skrzepiać akcyę serca napojami wyskokowemi, a gdy te nie są dostateczne, środkami nasercowemi.

W razie silnej biegunki, przetwory makowca i środki ściągające; w razie zaparcia stolca w pierwszym okresie choroby,

środki czyszczące, w późniejszych okresach lepiej lewatywy stosować.

Przytem należy pamiętać o należytem przewietrzaniu mieszkania, desinfekcyi stolców i bielizny. Dyeta powinna być wyłącznie płynna, zwłaszcza mleko, rosoły, wino czerwone.

W razie nieżytu oskrzeli bańki suche.

1126. *Chinin. mur. 0·40,*
Dtur. tal. dos. XII.
S. 2—5 pr. dziennie.

1127. *Natr. salicyl. 5·0,*
Aqu. dest. 200·0,
Syr. simpl. 15·0.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

Gdy chodzi o znaczne obniżenie ciepłoty ciała:

1128 *Antipyrin 0·50,*
Coff. natrosalicyl. 0·05
Dtur. tal. dos. X.
DS. Co godzinę proszek aż do obniżenia ciepłoty.

1129. *Phenacetin 0·50,*
Coff. natrosalicyl. 0·05,
Dent. tal. dos. X.
DS. Co godzinę proszek aż do obniżenia ciepłoty.

1130. *Lactophenin 5·0,*
Div. in dos. Nr. X,
Da in caps. amyl.
S. Co 2 godz. proszek.

1131. *Magn. salicyl. p. 10·0,*
Div. in dos. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

W razie silnej biegunki:

1132. *Decoct. Salep. 0·50 ad 200·0,*
Trac Opii simpl. gtts. 10,
Syr. rub. Idei 15·0.
DS. Co godzinę łyżkę zażyć.

1133. *Chinin. mur. 2·0,*
Pulv. Doveri 3·0,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

1134. *Mixt. gum. 200·0,*
Extr. Laudani aquos 0·10.
MDS. Co godzinę łyżkę.

1135. *Napthalini 0·20,*
Magi. Bism. 0·15,
Chinin sulph. 0·25,
Mfp. tal. dos. 15.
S. 3 proszki dziennie.

W razie zapadu:

1136. *Camphor. trit. opt.*
Alcohol 0·05,
Coffeini natrosalicyl. 0·10,
Chinini mur. 0·20,
Mfp. Dent. tal. dos. XII.
DS. 4—5 proszków dziennie.

1137. *Naphtol-B*
Bismuth, salicyl. āā. 0·20.
Mfp. S. 10 proszków na 24 godziny w razie biegunki.

1138. *Naphthol-B*
Magnes. salicyl. āā. 0·20.
S. ut su ra.
(w razie zaparcia stolca).

W razie krwotoków jelitowych okład lodowy na brzuch i środki przeciwkrwotokowe:

1139. *Ferri sesq. sol. 1·0,*
Aq. Cinnam. 150·0,
Syr. Cinnam. 20·0.
S. Co godz. łyżkę.

1140 *Alumin. crud. 0·50,*
Laudan. pur. 0·10,
Camphor. 0·30,
Sacch. lactis. 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
S. Co 2 godz. proszek.

1141. *Plumbi acetici*
Laudani p. āā. 0·30,
Amyli puri 5·0,
Mfp. div in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Nareszcie w razie silnego podrażnienia mózgu:

1142. *Natri bromati 0·50,*
Sacchari 10·0.
Rozpuściwszy we wodzie, wypić w ciągu dnia.

1143. *Camphor. 0·50,*
Chloralhydrat. 1·0,
Aqu. dest. 60·0,
Vitell. ovi unius.
S. Co 2 godzinny łyżeczkę.

Typhus exanthematicus

według tych samych prawideł.

Ulcus contagiosum s. molle.

Jeżeli nie ma żadnego powikłania (zwłaszcza żaden z gruczołów pachwinowych nie powiększony) można starać się oczyścić dno wrzodu przez środki żrące:

1144. *Cupri sulfurici 5·00,*
Aqu. dest. 15·00.
S. pędzlowanie.

Pacyent przykłada co 2 godziny na owrzodzenie tamponik waty umoczony w tym płynie, na noc zostawia takowy, poczem w miejscu wrzodu tworzy się strup, który po odpadnięciu odsłania ranę czystą. Wtedy polecić obmywanie rany jakim płynem antyseptycznym i przykładanie maści z Argent. nitr. 1% lub 3% borowej lub zasypywać:

Jodoform,
Nosophen, Antinosin, Eudoxin
Airol,
Antiseptin,
Amyloform,
Dermatol,
Jodoformin, Jodoformal,
Sanoform,
Xeroform,

obok przemywania 3% kw. borowym, 5% cupr. sulfur., 2% kwas. karbolowym.

Podobnie oczyszczenie wrzodu sprowadzić można:

pędzlując wrzód 10% roz. wodnym kwasu chromowego i zaraz potem pociągnąć lapisem in subst., albo przez przypalenie żegadłem Paquelin'a albo zgęszczonym kw. karbolowym, albo zasypywać itrolem i przemywać ½‰ rozcz. itrolu.

Gdy wrzód fagadeniczny zalecać zaraz z początku częste i obfite przemywanie 1% rozcz. kali hypermanganic. i jodoform albo:

1145. *Chloral. hydrat. 5·0,*
Aqu. font.,
Spir. vin. rect. āā 10·0.
S. Pędzlowanie.

1146. *Bitumin. fagi 10·0,*
Calcar. sulf. 50·0.
S. Posypać grubo i założyć opatrunek zmieniany 3 razy na dzień.

W pierwszych chwilach, kiedy który z gruczołów jest lekko powiększony, bolesny, starać się przez okłady lodowe, wcieranie szaruchy zapobiedz ropieniu. Najczęściej wynik bywa ujemny, a wtedy, nie czekając, aż gruczoły powiększą się znacznie, nawet da się wyczuć chełbotanie, wyciąć gruczoły zajęte, a nawet podejrzane. Kiedy daje się wykazać wyraźne chełbotanie, można ograniczyć się do przecięcia, następne leczenie jak każdego ropnia.

Ulcera intestini tuberculosa.

Leczenie czysto przypadowe, polega na podawaniu środków odurzających wewnętrznie lub w postaci wstrzykiwań podskórnych. W razie silniejszych bólów na podawaniu przetworów makowca wraz ze środkami ściągającemi i przeciwgnilnemi z powodu zwykle towarzyszącej biegunki. Przytem należy starać się podnieść odżywienie chorego zapomocą odpowiedniej dyety (do mleka dodawać Aq. Calcis).

1147. *Tinct. Opii simpl. 10·00.*
DS. 2—3 r. dnia po 5—10 kropli

1148. *Laudani puri 0·02,*
Tannini 0·10,
Naphtalini 0·25,
Sacch. alb. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. XII.
DS. 2—3 proszki dziennie.

1149. *Benzonaphtoli*
Bismut. salicyl
Resorcin āā. 0·20.
Mfp. dtur tal. dos. N. 15.
S. 3—5 proszków dziennie.

1150. *Tinct. Colombo*
— Cascarillae āā. 15·00.
DS. Co godzinę 10—30 kropli w kleiku.

1151. *Extr. Opii 0·02,*
Resorcini 0·20,
Sacch. alb. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. XII.
DS. 2—3 proszki dziennie.

1152. *Decoct. rad. Colomb.*
e 10·00 ad 150·00,
Tinct. opii gtt. XX.
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

1153. *Bismuth. subnitrici 5·00,*
Opii puri 0·02,
Sacch. alb. 4·00,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki na dzień.

1154. *Dermatol. 0·25—0·50.*
S. 3—10 proszków dziennie.

1155. *Bismuth. salicyl. 9·0.*
Div. in dos. aeq. Nr XII.
S. 3-6 proszków dziennie.

Ulcus ventriculi. Wrzód żołądka okrągły.

Przy świeżym wrzodzie zalecić ścisłą dyetę co $^1/_2$ godziny łyżkę kw. mleka, woda białkowa z cukrem, okłady lodowe na żołądek, spokój bezwzględny, opium. Dalsze leczenie polega na podawaniu środków alkalicznych, czy to w postaci wód mineralnych, czy też soli alkalicznych.

Korzystne wyniki leczenia dają przepłukiwania wodą karlsbadzką lub rozczynami soli karlsbadzkiej prawdziwej lub sztucznej, które mają i tę zaletę, że je stosować można i w razach, gdzie picie wody karlsbadzkiej z innych powodów jest przeciwwskazanem.

1156. *Natri bicarbon 40·00,*
Natri sulphur. 40·00,
Natri chlorati 20·00.
Mfp. S. Łyżeczkę na litr wody do przepłukania żołądka.

W razie silnych bólów lub wymiotów są wskazane środki odurzające, w razie krwotoków żołądkowych postępowanie lecznicze jak przy Haematemesis. Obok tego postępowania leczniczego dyeta powinna być pożywna a lekko strawna z wykluczeniem wszelkich napojów wyskokowych lub CO_2 zawierających, kwasów, tłuszczów i pokarmów korzennych. Gdy chorego z powodu silnych bólów, gwałtownych wymiotów lub żołądkowych krwotoków nie można stosownie żywić, wskazane są lewatywy odżywcze.

Często towarzyszące zaparcie stolca usuwać należy lewatywami.

1157. *Chloroformii 1·00,*
Aqu. dest. 120·00,
Bismuth subnitr. 3·00.
D. Co godz. łyżkę.

1158. *Sal. therm. Carolin. 100·0.*
DS. Co dzień na czczo łyżeczkę w $^1/_2$ szklanki letniej wody zażyć.

1159. *Natr. bicarb.*
Magn. ustae āā. 15·00.
MDS. 3—4 razy dziennie na koniec noża zażyć.

1160. *Morph. muriat. 0·10-*
Aqu. laurocer. 10·00.
DS. W razie bólów 10 kr. zażyć.

1161. *Natr. bicarb. 5·00,*
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

1162. *Codeini ph. 0·02,*
Natr. bicarb. 0·50,
f. p. dent. t. dos. XII.
S. 2—3 proszki dzien. zażyć.

1163. *Magister. bismuth. 5·00,*
Codeini m. 0·20,
Mfp. div. in dos. X.
S. 3 proszki dziennie.

1164. *Morph. mur. 0·10,*
Aqu. dest.
Glycerini āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań. W jednej strzykawce 0·01 morfiny.

Uraemia zob. Morbus Brighti.

Urticaria.

Starać się o wyszukanie i usunięcie przyczyny cierpienia. Takimi są: pasorzyty skórne (pluskwy, pchły), nieżyty przewodu pokarmowego, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym. Jako leczenie symptomatyczne skierowane przeciw swędzeniu i pieczeniu skóry polecić używanie:

1165. *Aceti vini*
Aqu. dest. āā. 100·00,
Acidi salicylici 1·00.
S. Zewnętrznie.

Zwilżyć wodą, a potem rozetrzeć sól kuchenną.

1166. *Menthol. 5·0,*
Chloroform.,
Aether. sulf.,
Spir. camphor. āā 15·0,
S. Zwilżać lekko skórę.

1167. *Chloroform.,*
Glycerin. p. āā 50·0.
Po zwilżeniu skórę pudrować.

Przy powtarzającej się pokrzywce, kąpiele i wewnętrznie:

1168. *Chinin. muriat.,*
Ergotin. āā 0·15,
Extr. Belladon. 0·003,
Glycerin. q. s. ut. f. pill. Nr. 30.
S. 6—16 pigułek dziennie.

1169. *Atropin. sulf. 0·01,*
Aqu. dest.,
Glycerin. p. āā 2·0,
Pulv. Tragacanth. q. s. ad pill. Nr 10.
S. 2 pigułki dziennie.

Vaginismus.

Usunięcie zmian chorobowych miejscowych jak owrzodzeń, zapalenia i t. p. jeżeli się znachodzą. Poprawa stanu ogólnego i podawanie środków uspokajających ustrój nerwowy. Gdy objawy niezbyt jeszcze gwałtowne a przyczyną choroby jest niedokładny stosunek płciowy, wpływ moralny, środki znieczulające miejscowo, aby umożliwić coitum.

1170. *Cocaini muriat. 1·0,*
Aqu. dest. 3·0,
Spir. vini rect. 2·0.
DS. Do pędzlowania.

albo:

1171. *Extr. Bellad. 1·0,*
Vaselini 15·0.
Mf. ungu. DS. Na wacie między wargi na noc zakładać.

Zasypywanie jodoformu. Można też polecić okłady z wody Goularda, pędzlowanie rozczynem azotanu srebrowego 1 : 50 lub rozczynem kwasu karbolowego 1 : 30. Rozszerzanie powolne wnijścia pochwowego rozszerzaczami.

Jeżeli przypady gwałtowne: wycięcie błony dziewiczej i nagłe rozciągnięcie wnijścia pochwowego sposobem tępym po poprzedniem zachloroformowaniu chorej.

Vaginitis zob. Fluor albus.

Varicella.

Lżejsze przypadki nie wymagają leczenia, prócz lekkiej dyety, oraz pozostania w pokoju zwłaszcza, w chłodniejszej porze roku. Swędzenie usuwa się obfitemi zasypkami, owrzodzenia wymagają opatrunków. Należy zwracać uwagę na zdarzające się powikłanie z zapaleniem nerek, w skutek czego po 3 tygodniu badać mocz.

1172. *Acidi salicyl 0·50,*
Alumin. plumosi 50·00.
Mfp. S. Zasypka.

Variola.

W okresie zwiastunów, przeczyszczenie. Przewietrzać pomieszkanie, ciepłota pokoju 14—15° R., lekkie przykrycie chorego, dyeta pożywna płynna, mleko, mocny rosół z żółtkiem. Dużo wody, orszada, woda z winem. Przeciw bólom głowy lodowe okłady. Napięcie skóry łagodzić smarowaniem tłuszczów (oliwa, vaselina, 5% maść borowa). Kąpiele ciepłe, a gdy to niemożebne, zmywania ciepłą wodą, zwłaszcza twarz i powieki. Płukanie: 2% Kali chloricum, 3% kw. borowy.

1173. *Kali chloric. 5·00,*
solve in
Infus. flor. Tiliae 300·00,
Trae laudan. 1·00,
Mell. rosati 10·00.
DS. Płókanie.

1174. *Tannin. puri 1·00,*
Alumin. 0·50,
Kali bromat. 5·00,
Mucilag. gum. ar. 25·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Płókanie.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub wstrzyknięcie morfiny w okolicę dołka podsercowego.

W razie bezsenności:

1175. *Chloralhydrat 3·00,*
Aqu. dest. 60·00,
Syrup rubid.
Mucilag. gum. ar. ãã. 20·00.
DS. Połowę na raz użyć.

1176. *Sulfonali 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. 5.
S. Na noc proszek w herbacie lub rosole.

Zaraz po wybuchu wysypki dać na głowę, twarz i szyję maskę z płótna, pozostawiwszy otwory na nos, oczy i usta, posmarowaną pastą:

1177. *Acid. carbol 3·00,*
Amyli
Ol. amygdal. dulc. ãã. 50·00:
F. Pasta. S. Zewnętrznie.

Resztę ciała smarować często

1178. *Acid salicyl 3·00,*
Amyli 30·00,
Glycerin neutr. 70·00.
Mf. Pasta.

A oprócz tych środków:

1179. *Ol. amygd. dulc. 15·00,*
Syrup flor. aurant. 30·00,
Aqu. lauroc. 10·00,
Chinin. hydrochlor. 0·50,
Solve in acid. hydrochlor. q. s. f. emulsio.
S. Co kwadrans do ½ godz. po kilka kropli (Leventaner z Konstantynopola).

Wstrzymuje też rozwój wysypki Cocaina, już to 3—4 wstrzyknięć podskórnych roztworu 2%, już też 0·20: 125 mixt. gum. w przeciągu 24 godzin podana. Ciepłota ma spadać szybko i rozwój wysypki ustaje.

W osłabieniu serca: kamfora, wino, cognac na pół z wodą z żółtkiem i cukrem, co godz. łyżkę. Ropnie wcześnie otwierać.

Vitia cordis.

W okresie wyrównania stosowne żywienie, mleko, mięso bez korzeni, osobom chudym więcej tłuszczów, otyłym tychże zabronić.

Wzbronione również napoje wyskokowe, prócz lekkich win. Ruch, a mianowicie po równi, lub po miernych wzniesieniach gór, z wyjątkiem, gdy chorzy dostają duszności, zawrotów głowy, lub nieregularności tętna, gimnastyka lecznicza, kąpiele solne letnie. Unikać wzruszeń. Uregulować stolec.

Wobec braku wyrównania leżenie w łóżku:

1180. *Infus. Digitalis e 1·0—1·5*
ad 150·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

1181. *Trae digital. 2·50,*
Aqu. lauroc. 8·00.
MDS. 3 razy dziennie po 15 kropel.

1182. *Pulv. fol. Digitalis*
0·50—1·00,
Sacchari 3·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
S. Co 2 godziny proszek.

Jeżeli po użyciu Digital. tętno mocniejsze, regularniejsze, ilość moczu większa, to przestać na parę dni podawać.

1183. *Trae Strophanti*
Aqu. lauroc. āā. 10·00.
S. 3 razy dzien. po 10 kropli (Dzieciom od 5—16 lat do 5 kropli dziennie).

1184. *Trae Cacti grandifl. 5·0,*
Trae convalar. maj. 10·0.
DS. 3 razy dnia po 15 kropli.

1185. *Trae Nerii Oleander 5·0,*
Trae Adonis vernalis 10·0.
S. 3 r. dz. po 15 kropli.

1186. *Coffeini natrobenz. 2·00,*
Sacchari 5·00,
Mfp. div. in dos. 20.
S. 5—8 pr. dziennie.

1187. *Theobrom. natro-benz. 0·10*
Sacchari albi 0·20,
Mfp. d. tal. dos. 20.
S. Co 2 godz. proszek.

1188. *Sparteini, 0·02,*
Sacch. albi 0·30.
Mfp. dtal. dos. N. X.
S. 2—3 proszk. dziennie.

1189. *Inf. Conval. maj. e 6·00*
ad 180·00,
Coff. natrobenzoic. 1·00,
Syr. simpl. 20·00.
D. Co 2 godz. łyżkę.

1190. *Trochisci Nitroglycerin*
à 0·001,
Tal. dos. 10.
S. W razie napadu duszności osłabienia akcyi serca $^1/_2$—1 pastylki.

1191. *Sol. Nitroglycerin alcoh.*
(0·3%) 1·0,
Alcohol 5·0.
S. 3 razy dnia 5—6 kropli.

1192. *Inf. fol. Digital. 1·5:*
150·0,
Natr. jodat. 3·5—5·0.
MDS. Co godz. łyżkę w mleku.

1193. *Kali jodati 10·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Rano i wiecz. $^1/_2$—1 łyżki.

1194. *Infus. Adonis. vern. e 5·00,*
ad 180·00,
Syrup rubid. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

1195. *Spartein. sulfur. 0·10,*
Aqu. dest. 180·00,
Syrup sacchar. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

1196. *Tinct. fruct. immat.*
Nerii Oleandri 10·00.
DS. 2—3 r. dzien. po 20 kropli.

Przeciw puchlinie nacięcia obrzękłej skóry, jużto lancetem lub małym trójgrańcem po czem opatrunek aseptyczny. W razie duszności goreczycznik na okolicę serca, moczenie nóg w gorącej wodzie, wstrzykiwanie morfiny, w razie silnego bicia serca, blaszanka z zimną wodą na okolicę serca.

1197. *Tinct. Lobeliae 5·00,*
Aqu. lauroc. 10·00.
DS. Co godz. 10 kropli.

Przy objawach obrzęku płuc:

1198. *Inf. flor. Arnicae e 7·50*
ad 150·00,
Liquor Ammoniae anis. 2·00,
Syrup aurant. 15·00.
MDS. Co godzinę łyżkę.

Volvulus zob. Ileus.

Vulvitis.

Pierwszym warunkiem leczenia jest utrzymanie sromu w czystości i sucho, unikać drażnienia, polecić spokój, kąpiele ciepłe nasiadowe, następnie srom wysuszyć unikając tarcia, okłady z wody Goularda, z 2% roztworu octanu ołowiowego zasadowego, z 1—2% kwasu karbolowego, z 2—4% kwasu borowego. Jeżeli są nadżerki, to maść cynkowa, salicylowa, pudrować pudrem salicylowym, lub zasypać proszkiem składającym się w równych częściach z jodoformu i dermatolu lub proszkiem składu

1199. *Jodoformi 4·0,*
Tannini 1·0,
Magist. bismuth. 6·0,
Mf. pulv. D. in scatula.
S. Do zasypywania (Lutaud).

Ropnie otworzyć. Jeżeli zapalenie sromu jest następstwem chorób wyższych dróg rodnych n. p. rzeżączki pochwy, raka macicy, przetok moczowych, należy usunąć przyczynę, toż samo, jeżeli przyczyna jest niedokrewność, żołzy, kiła, należy oprócz leczenia miejscowego, zastosować leczenie ogólne.

CHOROBY OCZU.

Conjunctivitis catarrhalis.

W przypadkach ostrych i silniejszego stopnia chronicznych, ze znaczniejszem rozpulchnieniem spojówki i wydzieliną obfitą, lapisowanie 1% roztworem nitr. arg. lub 5% protargolem. Obecność następowego wrzodu rogówki (ulcus corn. catarrh.) nie zmienia tego leczenia, a nakazuje prócz tego zapuszczać atropinę dla zapobieżenia następowej iritis. Opaska jak w ogóle w zapaleniach spojówki przeciwwskazana.

Rp. Arg. nitr. cryst. 0·5,
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

Rp. Protargoli 2·5,
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

W przypadkach chronicznych, lżejszych o wydzielinie skąpej zapuszczanie 2—3 razy dziennie jednej z następujących wód ocznych:

Rp. Acidi borici 1·50,
Aqu. dest. ferv. 50·00,
Zinci sulfur. 0·25.
MDS. Woda do ócz.

Rp. Collyr. adstr. lut. 30·00,
Aqu. dest. 20·00,
Detr. ad vitr. nigr.
DS. Woda do ócz.*)

Rp. Plumbi acet. perf. neutr. 0·50—1·00,
Aqu. dest. 100·00,
Solv. filtra.
DS. Woda do ócz.

Octan ołowiu jest przeciwwskazany wobec wrzodów lub złuszczeń przybłonka rogówki, powstałyby bowiem nieuleczalne białe zaćmienia z inkrustacyi ołowiem. Używając jakichkolwiek wód ocznych, należy unikać zapuszania późnym wieczorem.

Wskazanie przyczynowe nakazuje wystrzegać się wszelkich zewnętrznych szkodliwości, jak: kurz, dym itp., nadto w przypadkach chronicznych zwrócić uwagę, czy katar spojówki nie ma lokalnej przyczyny w innych cierpieniach, jak blepharade-

*) Jakkolwiek *Collyr. adstr. lut.* wedle ostatniej farmakopei austr. o połowę jest słabsze niż dawniej, przecież dzięki różnorodnym swym częściom składowym *(Zinc. sulf., ammon. chlor., camphora, spir. vin., crocus)* bez rozcieńczenia zanadto silne sprawia pieczenie.

nitis, blennorrhöe sacci lacr., ectropium, distichiasis, u starszych wreszcie złogi wapniste w gruczołach Meiboma. Wówczas obok zwykłego, wskazane leczenie przyczynowe.

Conjunctivitis crouposa.

Jestto tylko silniejszy katar oczny z wypociną krzepnącą w postaci szarej błonki włóknikowej na powierzchni spojówki. Wydarza się wyłącznie niemal u dzieci.

W okresie tworzenia się błonek unikać kauteryzowania, a polecić tylko zapuszczanie co 2—3 godz. roztworu sublimatu 1 : 500 lub 3% kwasu borowego obok okładów lodowych (3—4 razy dziennie po 1 godz.). Gdy po kilku dniach błonki się oddzielą, leczyć jak zwykły katar ostry.

Rp. Acidi borici 3·00,	*Rp: Sublim. corros. 0·02,*
Aqu. dest. 100·00.	*Aqu. dest. 100·00.*
DS. Woda do öcz.	DS. Woda do öcz.

Conj. blennorrhöica adultorum.

Śluzoropotok ostry jest zawsze następstwem zakażenia spojówki jadem trypra (2—4 dni po infekcyi). W obrazie choroby góruje 1) silny obrzęk powiek zwłaszcza górnej, 2) poduszkowate obrzmienie spojówki gałki (chemosis), 3) znaczne rozpulchnienie i jednostajne ciemno czerwone przekrwienie spojówki, przez co zacierają się kontury gruczołów Meiboma. 4) obfita wydzielina, która w pierwszych 2—3 dniach bywa brudno krwawą, łatwo krzepnącą, do popłuczyn mięsnych podobną, później zmienia się w ropną. Wydzielina ropna w odróżnieniu od kataralnej nie układa się w nitki, ale miesza się jednostajnie ze łzami. W wątpliwych przypadkach rozstrzyga obecność rzeżączki części rodnych lub wykazanie gonokoków w wydzielinie spojówkowej.

Rokowanie zawsze wątpliwe, grozi bowiem zropienie rogówki przebiegające pod formą wrzodu lub abscesu. Rzadszą i mniej niebezpieczną komplikacyą jest łuszczka. wydarzająca się jednak w późniejszych dopiero okresach.

Leczenie: Przedewszystkiem uchronić drugie oko od infekcyi szczelnym opatrunkiem (na oko zwitek waty, który pokrywa się owalnym płatkiem borlintu, do biedy zwykłego płótna lub ceratki, brzegi przytwierdzić do skóry kolodyonem, na to założyć zwykły monoculus). Opatrunek ten zmieniać należy codzień tak długo, dopóki przez leczenie nie usuniemy wydzieliny ropnej z oka chorego

W okresie I (wydzielina surowicza) wskazane przepłukiwanie co $^1/_2$ godz. worka spoj. sublim 1 : 5000 tudzież okłady lodowe stosowane przez dzień i noc, a zmieniane co parę minut. Wobec gwałtownych bólów 6—7 pijawek na skroń.

Z chwilą, gdy wydzielina przybiera charakter ropny (II lub III dzień choroby) przystąpić do energicznego kauteryzowania 2%—3% roztworem nitr. argenti. Lapisować wystarcza 1 raz dziennie — w cięższych przypadkach, gdy strup po lapisie się

oddzielił nawet 2 razy dnia. Rozczyn arg. nitr. zastąpić można 10% roztworem protargolu, który jako mniej drażniący można już od razu zastosować w przypadkach, gdzie wydzielina nie okazuje skłonności do krzepnienia w błonki. Gdy nastąpił wrzód lub absces rog. zrazu (obok lapisowania) atropinę, gdyby jednak wrzód głęboki groził przebiciem ½% eserynę lub 2% pilokarpinę.

Przy odwijaniu powiek zachować jaknajwiększą ostrożność, unikać ugniecenia oka lub dotykania rogówki. Gdyby delikatne odwinięcie powiek wobec wrzodu rogówki było niemożliwe, ułatwi to i na przebieg wrzodu korzystnie wpłynie rozcięcie zewnętrznego kącika powiek (kantoplastyka prowizoryczna).

W przypadkach lekkich, lapisowanie usuwa doszczętnie chorobę, w cięższych, pozostaje przerost spojów i znany pod nazwą: conjunctivitis blennorrhöica chronica, przypominający trachoma papillare. Wówczas przejść należy do tuszowania siarkanem miedzi.

Rp. Arg. nitr. cryst. 1·0—1·5,
Aqu. dest. 50·0,
D.r. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

Rp. Protargoli 5·0.
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

Blennorrhöe neonatorum.

Śluzoropotok noworodków różni się od takiejże choroby dorosłych tylko lżejszym stopniem objawów zapalnych i łagodniejszym przebiegiem. Czas występywania 2 - 5 dni po urodzeniu się. Charakterystycznem jest tylko brak okresu wydzieliny surowiczej. Wydzielina jawi się tu od razu w formie ropnej, do gęstej śmietany podobna. Leczenie jak u dorosłych.

Dla zapobieżenia chorobie w każdym przypadku fluor albus u rodzących antyseptyczne przestrzykiwania pochwy, u noworodków zaś wnet po przyjściu na świat zapuszczenie do ócz kropli 1—2% lapisu.

Conjunctivitis follicularis.

Cierpienie to przypominające I okres jaglicy da się jednak odróżnić na podstawie:

1) umiejscowienia na dolnej tylko spojówce, 2) dla regularnego ułożenia mieszków limf. w szeregach, 3) powierzchownego ułożenia i barwy różowawej.

Leczenie: pędzlowanie 2% Acet. plumb., po czem obficie wodą spłukiwać. W lżejszych przypadkach zapuszczanie 2—3 razy dnia ½% plumb. acet.

Rp. Plumb. acet. neutr. 2·0,
Aqu. dest. 100·00,
SOlv. Filtra.
DS. Do pędzlowania-

Trachoma.

Leczenie: w formie ostrej, względnie rzadkiej (obrzęk powiek, chemosis, w rozpulchnionej spojówce powiek drobne głęboko ukryte ziarna jaglicowe) okłady lodowe, częste przepłukiwania roczczynem sublimatu (1:5000) głównie jednak lapisowanie 1—2% roczczynem. Po ustąpieniu objawów ostrych leczyć jak formę chroniczną.

Leczenie jaglicy chronicznej zależy od każdorazowego okresu choroby. W każdym przypadku, gdy spojówka jest rozpulchniona a wydzielina obfita, należy rozpocząć od lapisowania. Z ustąpieniem zbytniej wydzieliny rozchodzi się o usunięcie zmian przerostowych (ziarna i przerosłe b. odaweczki). Środki do tego służące są następujące:

1) Systematyczne tuszowanie cum cupr. sulf. in subst. tak długo, aż spojówka nie stanie się gładką i bladą. Środek ten jednak może być przeciwskazany chwilowo, jeżeli wystąpi świeży infiltrat, wrzód lub ostra łuszczka wśród żywego nastrzykania rzęskowego. Wówczas wrócić do lapisu, aż do ustąpienia nastrzykania rzęskowego.

2) Systematyczne pocieranie wacikiem zwilżonym w roczczynie (1:2000) sublimatu, odwiniętych spojówek.

3) Gdzie przeważają ziarna jaglicowe a są powierzchowne, najkorzystniej zastosować wygniatanie bądź to przez uciskanie załamka chwyconego pomiędzy paznogciowe powierzchnie obu palców dużych, bądź też osobną „ad hoc" pensetą Knappa. Po wygniecceniu, które czasem wypadnie powtórzyć, okłady lodowe, przestrzykiwanie sublimatem a po kilku dniach powrót do leczenia zwykłego (lapis względnie cuprum).

4) Nielicznie rozsiane a do wygniecenia zagłębokie lub zbyt młode ziarna jaglicowe, można pojedynczo wypalać galwanocauterem Settler-Niedena.

5) W przypadkach ciężkich opierających się leczeniu powyższemi środkami przy znacznym przeroście załamka, skraca znacznie przebieg wycięcie częściowe załamka wedle Heisratha. Metoda ta, jakkolwiek ma swoich przeciwników, wolną jest przy umiejętnem wykonaniu od wszelkich szkodliwych następstw.

W przypadkach lekkich lub na ukończeniu leczenia, można pędzlować cum plumb. acet. (cave przy wrzodach) lub zasypywać proszek tanninnwy z kw. borowym w stosunku 1 : 3. Gdzie niemożliwem jest leczenie przez lekarza, wskazanem jest przynajmniej zapuszczanie roztworu cupr. sulf. lub tanniny.

Rp. Cupr. sulf. 1·00,
Glycerini puri 15—20·00.
DS. Krople do öcz.
(1—2 kropli raz dziennie).

Lub też gdzie wskazana ostrożność:

Rp. Tannini puri 1·00,
Glycerini puri 8—15·00.
DS. Krople do ócz.
(1—2 kropli raz dziennie).

Dobrze jest zmieniać te środki, aby wykluczyć wpływ przyzwyczajenia. Komplikacye, jak łuszczka i wrzody nie wymagają zazwyczaj osobnego leczenia. Przyczyną przewlekania się komplikacyi mogą być następstwa jakglicy, jak distichiasis, trichiasis, blepharophimosis, entropium. Stany te wymagają operacyi. Aż do chwili oper. należy baczną zwracać uwagę na rzęsy i często epilować wadliwie rosnące lub wkręcone.

Kerato conjunctivitis phlyctaenulosa.

Wspólną cechą wszystkich postaci tego cierpienia, występującego pod formą pryszczyków na spojówce, lub rogówce, łuszczki, czy też miotełki naczyniowej, jest ich tło skrofuliczne. Leczenie musi więc być nietylko lokalne ale i ogólne: posilna dyeta (pokarmy mięsne, jaja, mleko, zdrowe suche mieszkanie, w zimie zażywanie tranu, w lecie kąpiele słone (Rabka, Iwonicz, Rymanów). Lokalnie: zasypywanie calomelu przez czas dłuższy, nawet z parę tygodni po ustąpieniu cierpienia.

Rp. Calomel. vap. p. alcoholis.
subt. pulv. 5·00.
DS. Proszek do ócz.
Pędzelek.

Wobec znaczniejszej wydzieliny spojówkowej, lepiej zacząć leczenie od lapisu a później dopiero przejść do calomelu. Unikać calomelu przy równoczesnym podawaniu jodku potasu, wywiązujące się bowiem przy tem połączenia jodu z rtęcią, działają silnie gryząco. W formie złośliwej (infiltrat głębszy, barwy szaro-żółtej) dążyć wpierw do oczyszczenia się nacieku za pomocą środków podanych w leczeniu wrzodów rogówkowych.

Energiczniej jeszcze niż calomel działa zmodyfikowana maść Pagenstechera.

Rp. Mercur. praecip. flav.
0·15—0·2,
Vaselini flavi 5·00.
M/ung. DS. Maść do oka.

Środek ten wprowadza się bądź grubszą sondą okul., bądź pręcikiem szklannym pod powiekę, po czem z lekka masuje się palcem przez powiekę. Maść ta nadaje się szczególnie w formach naczyniowych kerat. phlyct. Gdzieby postępowanie to nie wstrzymało progresyi miotełki naczyniowej, najlepiej przypalić galwanokauterem brzeg wrzodu znajdującego się na szczycie miotełki.

Conjunctivitis diphterithica.

Jest to najniebezpieczniejsza z chorób ocznych, u nas na szczęście rzadka, częstsza w północnych Niemczech.

Leczenie: pierwszem zadaniem odosobnienie chorego dziecka i wstrzykiwanie surowicy swoistej. Lokalnie w okresie infiltracyi (deskowato twardy obrzęk powiek, naciek brudno szary w spojówce, zdjąć się nie dający) leczenie przeciwzapalne i antyseptyczne, jak w conjunctivitis blenorrhoica: przestrzykiwanie pilne sublimatem i okłady lodowe, jednak miernie i bez przesady stosowane. Francuscy okuliści radzą nadto pomazywanie spojówki sokiem cytrynowym. W okresie ropienia i exfoliacyi błon dyft., lapisowanie 2% roczczynem lub co lepiej cum lapide mitigato w miejscach już od błon wolnych. W okresie zbliznowacenia zmniejszają dolegliwości środki osłonne, jak mleko i maść borowa.

Combustio conjunctivae cum calce.

Sparzenie wapnem przedstawia obraz podobny do dyfteryi spojówki. Charakterystycznem jest mleczno białe zazwyczaj nie wyjaśniające się zaćmienie rogówki, o ile ta sparzoną została. Pierwszym zadaniem lek. jest wydobyć starannie łyżeczką Daviela szczątki wapna, kryjące się w fałdach spojówki, przyczem unikać wszelkiego spłókiwania, prócz chyba roztworem cukru trzcinowego, który zobojętnia wapno. Dla usunięcia bólów i objawów zapalnych okłady lodowe obok zapuszczania w pierwszych dniach 3—5% kokainy, w razie potrzeby z dodatkiem atropinu, na strupy zaś oparzelinowe zasypywanie jodoformu.

Rp. Cocaini mur. 0·3—0·5,	*Rp. Jodoformi subtil. pulv.*
Aqu. dest. 10·00·	*5·00.*
DS. Krople do ócz.	Proszek do ócz.

W okresie zabliźniania rozrywać końcem tępej sondy świeżo powstające zrosty, aby zapobiedz symblepharon. W razie, gdyby takowe mimo to wystąpiło, operacya.

Keratitis parenchym. diffusa.

Obraz choroby na szczycie rozwoju może nasunąć nie wprawnym myśl łuszczki. Dla odróżnienia pamiętać należy, że naczynia nowo wytworzone w cierpieniu tem leżą w głębszych warstwach rog. ztąd też przez zaćmienie rogówki wydają się brudno-czerwone podczas, gdy w łuszce leżą powierzchownie, rozgałęziają się widocznie, a barwy są żywo czerwonej.

Leczenie musi uwzględnić tło, a więc w luescongen. natrum lub kal. jodat. wewnętrznie, w kile nabytej wcierania szaruchy. W okresie zapalnym (nastrzykanie rzęsk. i łzawienie) lokalnie poprzestać należy na zapuszczaniu atropinu dla zapobieżenia iritis. Z resztą posilne pożywienie, pobyt na świeżem powietrzu a tylko wobec ciężkiej komplikacyi z Iridokyklitis lub Iridochoroiditis, ciemny pokój. Po ustąpieniu objawów zapal-

nych, przejść należy do środków wyjaśniających, jak calomel, maść Pagenstechera, tra. opii crocata lub Ol. terebintinae cum glicerin. *āā* do zapuszczania 1 raz dziennie. W szeregu środków tych Calomel jest najłagodniejszym, Ol. teribint. najsilniej drażniącym środkiem. Od Calomelu więc zacząć należy i zwolna do co raz silniejszych przechodzić.

Rp. Natr. jod. 5—8·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Po dwie łyżki dziennie.

Rp. Ung. Ciner. 1·50—2·00.
D. t. d. Nr. 30
DS. Po 2 pak. uż. do wcier.

Rp· Ol. terebint. rectific.
Glycerini āā.
DS. Jedną kroplę raz dziennie zapuszczać do oka.

Wrzody rogówki.

Zawdzięczają one swe powstanie infekcyi lokalnej na tle exkoracyi rogówki. Dla tego to obok drobnych urazów rogówki ciała obce, trichiasis, entropium, lagophthalmus, exophthalmus) najczęstszą przyczyną wrzodów rog. są zapalenia spojówki, gdzie wydzielina śluzowa lub śluzowo-ropna stanowi materyał zakaźny. Odróżniamy więc:

1) Wrzody kataralne charakteryzujące się swem położeniem obwodowem i kształtem półksiężycowym.
2) Wrzody na tle jaglicy.
3) Wrzody na tle śluzoropotoku.
4) Wrzody na tle dyfteryi.
5) Wrzody urazowe.

Zboczeniom stanu ogólnego zawdzięczają swoje powstanie wrzody po Keratitis phlyctaenulosa tudzież po herpes corneae febrilis.

Leczenie zależy od etiologii. Wrzody następowe goją się pod wpływem leczenia choroby spojówki (Trachoma, conjunctivitis blennorhoica, conjunctivitis catarrhalis). Obok tego dla zapobieżenia Iritis, należy utrzymać źrenicę w rozszerzeniu za pomocą atropinu. W leczeniu wrzodów pierwotnych rogówki zależy postępowanie od stadyum wrzodu. W okresie progresyi tj. wobec silniejszego nastrzykiwania rzęskowego, żółtawego zabarwienia dna i brzegów wrzodu, należy dążyć wpierw do oczyszczenia nacieku. W przypadkach lżejszych osiągamy to przez zapuszczenie atropiny, zapraszanie jodoformu i opaskę. W przypadkach cięższych wskazane jest obok atropiny zapuszczanie sublimatu 1 na 5000 co 1 - $^1/_2$ godz., ciepłe okłady z siemienia lnianego przez kilka godz. dziennie, na noc jodoform i opaska. Wobec wrzodów głębszych, gdzie grozi przebicie, lub zachodzi obawa zniszczenia przeważnej części rogówki, lepiej jest zastąpić zwłaszcza przy wrzodach obwodowych atropinę pilocarpiną lub eseryną środki te bowiem obniżając ucisk śródoczny, poprawiają odporność rogówki. Dopokąd wrzód wybitnie ropny (np. ulcus serpens corneae) jest niezbyt rozległy, najlepszym środkiem wstrzymującym progresyę jest przypalenie galwa-

nokauterem. Przy większych jednak rozmiarach wrzodu lub absecsu rogówki wskazana będzie keratotomia wedle Saemischa.

Doprowadziwszy leczeniem tem wrzód do oczyszczenia się (oko blade, dno wrzodu już zaledwie szare lub zupełnie czyste) przystąpić należy do przyspieszenia regeneracyi przez środki lekko drażniące a zarazem wyjaśniające, jak calomel i maść Pagenstechera.

Maculae corneae.

Łatwo je odróżnić od nacieków zapalnych uwzględniając: 1) brak nastrzykania rzęsk. 2) ostre odgraniczenie, 3) barwę białą lub niebieskawą, 4) gładką zwierciedlącą powierzchnię. Tylko świeże plamki można do pewnego stopnia wyjaśnić przez dłuższe stosowanie środków podanych przy Keratitis parenchym. diff. Plamy grubsze zasłaniające źrenicę dają wskazanie do iridectomii optycznej. W celu kosmetycznym można szpecące plamy uczynić mniej widocznymi przez tatuowanie co w przypadkach odpowiednich może również korzystny wpływ wywrzeć na bystrość wzroku.

Staphyloma corneae.

Garbiaki częściowe bez względu na stopień upośledzenia wzroku jaki wywołują, dają wskazanie do iridectomii, aby ocalić wzrok podupadający skutkiem podwyższenia ucisku śródocznego. W razie wrośnięcia źrenicy całkowitego w bliznę, można przy utrzymanym poczuciu światła (światło stoczka na 6 m. lokalizacya dobra) przez iridectomię nawet wzrok przywrócić.

Garbiaki całkowite o ile wywołują dolegliwości przez swe rozmiary, a utrzymane jest poczucia światła, mogą być usunięte drogą operacyjną (Wecker, Knapp). Wobec braku jednak poczucia światła zwłaszcza przy równoczesnym wydęciu twardówki, wskazana jest enukleacya gałki ocznej.

Iritis, iridokyklitis.

Prosta iritis zdradza się:

1) nastrzykaniem rzęskowem,

2) często zmętnieniem cieczy wodnej, czasem obecnością ropy w przedniej komórce (iritis supur.).

3) Zmianą barwy tęczówki (porównaj z okiem II-em).

4) Zatarciem promienistego rysunku właściwego tęczówce.

5) Obecnością tylnych przyczepień łatwo uwidaczniających się po zapuszczeniu atropiny. Jestto najczęstszy objaw iritis.

6) W pewnych przypadkach szaremi osadami na tylnej ścianie rogówki (Iritis serosa)

Nie rzadko przechodzi zapalenie na ciałko rzęskowe co przynajmniej w ostrych przypadkach zdradza się silnym bólem przy dotykaniu okolicy ciałka rzęskowego (Iridokyklitis).

Leczenie. Ponieważ iritis, pomijając wrzody i zapalenia rogówki, jest zawsze niemal następstwem chorób ogólnych (syphilis w około 70% przypadków, rheumatismus, diabetes melitus, tuberculosis, gonorrhoe) więc przedewszystkiem leczenie ogólne zależenie od etiologii a więc: wcierania ung. ciner. kalium jod. interne natr salicyl i t. d. W przypadkach ostrych ciemny pokój, w lżejszych okulary dymne.

Lokalnie: zapuszczanie atropiny lub innych środków i t. d., tak często. aby źrenicędo maximum rozszerzyć, w pierwszych dniach zatem co 2 do 3 godz., później rzadziej. Przy większej ilości tylnych przyczepień zapuszczanie atropiny z cocainą. Jeżeli źrenica opiera się rozszerzeniu, 6—7 pijawek na skroń. Z powodu bólów tudzież dla pobudzenia szybszej resorbcyi, ciepłe okłady (zimne przeciwskazane z wyjątkiem świeżej iritis traumatica). Wobec idiosynkrazyi do atropiny zapuszczanie duboizyny, jak powyżej.

Rp. Atropini sulf. 0·05,
Aqu. dest. 5·00
DS. Krople do oka.

Rp. Atropini sulf, 0·05,
Cocaini mur. 0·15.
Aqu. dest. 5·00
DS. Krople do ócz.

Rp. Duboisini sulfur. 0·025,
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

Scopolamin hydrobom 0·01
Aqu. dest. 5·0.
DS. Krople do ócz.

Ophthalmia sympathica.

Przyczyną choroby jest iridokyklitis traumatica oka 2-go po urazie przebijającym gałkę. Choroba w najlżejszym swym stopniu objawia się łzawieniem i łatwem nużeniem się oka (Iritatio symp.). Właściwe zapalenie symp przebiega najczęściej pod formą ciężkiej iridokyklitis plast., rzadziej neuritis opt.

Leczenie: Enukleacya oka pierwszego, zresztą postępowanie, jak w ogóle przy iridokyklitis: Kali jodat. wewnętrznie, w cięższych przypadkach wcierania szaruchy.

Następstwa w postaci seclusio i occlusio pupillae, dają wskazanie do iridectomii, ale dopiero po zupełnem uspokojeniu się oka.

Iridochorioiditis suppur. Panophthalmitis.

Oba cierpienia te dla oka bezwzględnie zgubne, kończą się z reguły zanikiem gałki ocznej. Pierwsze charakteryzuje się obrzmieniem powiek wysokiego stopnia, obecnością chemosis, hypopion, tudzież reflexem żółtawym z głębi oka. Gdy choroba wzmogła się do panophtalmitis, do powyższych objawów przyłącza się wysadzenie gałki ku przodowi, nie rzadko także gorączka. Przyczyną bywa infekcya ropna, bądź to po urazie przebijającym gałkę, bądź też metastaza na tle pyemii, endocarditis ulcerosa, meningitis cerebrospin.

Leczenie: Ze względu na złe rokowanie, rozchodzi się tylko o złagodzenie bólów i skrócenie choroby. Polecić więc należy

ciepłe okłady, na noc injekcyę morfiny; wobec rozwiniętej panophthalmitis, gdy zbliża sie czas przebicia ropy, incizya w twardówce w okolicy równika cięciem równoległem do brzegu rogówki. Enukleacya przeciwskazana z powodu niebezpieczeństwa meningitis.

Ciała obce i zranienia oka.

Drobne a lekkie ciała obce, znajdziemy zazwyczaj pod powieką górną lub dolną tuż po nad, względnie po pod wolnym brzegiem powieki. Ukryte w załamku górnym, co bywa rzadziej, łatwo wykazać i wydobyć łyżeczką Daviela. Odpryski metaliczne, (zendra, opiłki żelazne) jeśli drobne, wbijają się powierzchownie tylko w rogówkę, skąd je, po poprzedniem znieczuleniu rogówki kokainą ($5^0/_0$) dokładnie wydobyć należy igiełką dyscysyjną lub t. z. dłutkiem rogówkowem. Ciała obce, tkwiące w komórce przedniej, wymagają już delikatniejszego zabiegu operacyjnego. Ciała obce, które przebiwszy twardówkę lub rogówkę, dostały się wgłąb oka, sprowadzają z reguły utratę oka, bądźto za pośrednictwem chronicznej iridokyklitis plastica, bądź też panophthalmitis. Ważniejszym jest niebezpieczeństwo sympatycznego zapalenia oka 2-go, dla tego w przypadkach podobnych wskazaną jest enukleacya. Tylko tam, gdzie ciałem obcem jest stal lub żelazo, można w świeżych przypadkach uniknąć enukleacyi, przez wydobycie elektromagnesem.

Wobec każdego cięższego zranienia oka, pierwszym zadaniem jest skrupulatna czystość i założenie antyseptycznego opatrunku. Specyalista oceni, jaki zabieg, a względnie leczenie, będzie w dalszym ciągu wskazane.

Katarakta.

W rozwoju zaćmy odróżnić należy 4 okresy: 1) Cataracta incip. dająca się wykazać oświetleniem ogniskowem lub wziernikiem, gdzie jakiś wzrok jeszcze utrzymany. 2) Cat. intumescens, gdzie utrzymane już tylko poczucie światła. kom. przedn. płytka, soczewka niebieskawo-szora zaćmiona, okazuje połysk perłowej macicy i rysunek klinów. 3) Cat. matura, gdzie soczewka już dokładnie zaćmiona, barwa szara lub żółtawo-szara, komórka zaś wróciła do dawnej głębokości. 4) Cat. hypermatura: kom. przed. głębsza, z poza zeszczuplałej kory przegląda żółtawe jądro, nie rzadko dołacza się zaćmienie torebki.

U dzieci nie należy wyczekiwać dojrzałości, ale operować (Disciss.o) już w pierwszych latach życia, aby uniknąć otrętwienia siatkówki (amblyopia ex anopsia) u dorosłych wskazaną operacya (extrakcya) dopiero w okresie dojrzałości Warunkiem odzykania wzroku po operacyi jest zdolność rozpoznawania światła stoczka na 6 m. i lokalizacya dobra.

Glaucoma.

Niebezpieczna ta choroba nakłada na lekarza obowiązek wczesnego rozpoznania, aby nie zaniedbać odpowiedniej chwili

do operacyi. W samym początku (okres zwiastunów) występują przelotne zamglenia wzroku, widzenia kół barwnych do koła światła, wreszcie mniej lub więcej wyraźne bóle w czole i głowie. Przedmiotowo w chwili napadu można już stwierdzić pewne objawy jaskry, które jednak po pewnym czasie ustępują. Gdy jaskra przechodzi w okres 2-gi (Glauc evolutum) nie ma już przerw pomiędzy pojedynczymi napadami — oko stale okazuje wybitne zmiany:

1) Przekrwienie przednich żył rzęskowych.

2) Zamglenie rogówki, rozlane głównie w środku o powierzchni jakby pokłutej.

3) Komórka przednia płytka.

4) Tęczówka łupkowo szara.

5) Źrenica szeroka, często owalna, na bodźce nie oddziaływa

6) Jako przyczyna wszystkich tych objawów, a zarazem jako najgłówniejszy objaw przedmiotowy — podniesienie ucisku śródocznego.

Zwolna wśród chwilowych remisyi i zaostrzeń, wzrok co raz niżej podupada, wreszcie poczucie światła ginie (Glauc. absolutum). Przebieg bywa ostry lub chroniczny. W pierwszym przypadku do opisanych objawów przyłącza się silniejsze nastrzykanie rzęskowe czasem chemosis, podmiotowo zaś gwałtowne bóle w okolicy oka i w głowie.

Jaskra prosta przebiega tylko z lekkiem stwardnieniem oka bez objawów zapalnych, bez bólów, wziernik zaś wykazuje exkawacyę tarczy dobrzeżną.

Leczenie: Środkiem radykalnym jest wczesne wykonanie iridectomii obwodowej i szerokiej. Mniej pewną jest sclerotomia. Aż do chwili operacyi wskazane są środki obniżające ucisk śródoczny jak, zapuszczanie $^1/_2$% eseryny lub 2 % policarpiny, które w miarę ciężkości przypadku zapuszczać należy co 3 do 2 godzin dziennie. Działanie ich jest bardzo korzystne, jednak tylko przemijające. Nadto nie działają one tam, gdzie źrenica np. z powodu atrofii tęczówki nie zwęża się.

W jaskrze ukończonej (Glauc. absolut.) wskazane wypatroszenie gałki ocznej lub enukleacya

Rp. Eserini salicyl. 0·025,
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do oczu.

Rp. Pilocarpini mur. 0·1,
Aqu. dest. 5·00.
DS. Woda do oczu.

Hordeolum.

W razie, gdy już widnieje czop ropny — nacięcie. U osób bojaźliwych ciepłe okłady. Przy habitualnej skłonności do jęczmieni, dłuższe używanie maści z praecipitatu białego lub żółtego.

Rp. Hydrarg. praec. albi
0·15—0·2,
Vaselini flavi 5·00.
DS. Maść na powieki.

Lub też:

Rp. Mercuri praecip. flav. 0·15 —0·2,
Vaselini flav. 5·00.
MDS. Maść na powieki (do smarowania przed ułożeniem się do snu, w wielkości ziarna grochu między rzęsy).

Blepharadenitis.

W formie łuskowej i strupkowej maść z precipitatu białego lub żółtego, pilne usuwanie strupów, zmywanie brzegów powiek wacikiem zmoczonym w wodzie kolońskiej. W formie wrzodziejącej, przypalanie cum lapide mitigato. Uwzględnić nadto przyczynę (scrophulosis, blenorrhöe sacci lacr.).

Chalazion.

Od jęczmienia różni się brakiem objawów zapalnych, tudzież punktem wyjścia z chrząstki powiekowej (Gruczoły Meiwiena . Usunięcie za pomocą nacięcia od strony spojówki powiekowej cięciem równoległem do przebiegu gruczołów Meibora po czem galaretowatą treść wygnieść, a torebkę wyskrobać należy.

Blennorhoe sacci lacrym.

Objawy: łzawienie, tudzież śluz ropiasty za uciskiem okolicy woreczka łzowego, wydobywający się z punktów łzowych. Od czasu do czasu przyłącza się ostre ropne zapalenie woreczka łzowego (dacryocystitis) z ogólnymi objawami abscesu, charakteryzującego się tem, że odpowiada położeniem woreczkowi łzowemu, a nie przekracza ku górze lig. canthi int. Dacryocystitis nie leczona przebija na zewnątrz, a rezultatem jest przetoka woreczka łzowego.

Leczenie: W blennorrhoe sacci lacr., tudzież wobec przetoki niezbędnem jest systematyczne sondowanie przewodu noso-łzowego sposobem Bowmana. Rozpocząć należy od Nru 2 go a kończyć na Nrze 4-tym. Po każdorazowem wyjęciu sondy (sonda leży $^1/_2$ godziny) przestrzykać należy przewód noso-łzowy przez kanalik łzowy, za pomocą szprycki Anela lub dobranego zakraplacza sublimatem 1 na 5 00. Gdy przy leczeniu tem już żadnej wydzieliny z wor. łzow. wycisnąć nie można, sondować jeszcze w rzadszych odstępach czasu dla zapobieżenia recydywie. Wiedzieć jednak należy, że tylko prawidłowe sondowanie prowadzi do celu, podczas gdy wywoływanie „par force" dróg fałszywych, zdradzających się krwotokiem z nosa lub przewódki łzowej mści się zazwyczaj każdorazowem pogorszeniem stanu.

Przetoki granulujące, goją się pod wpływem tego leczenia same, przetoki zaś o ścianach zabliźnionych wymagają nadto

operacyi. Przypadki zbyt zadawnione z zarośnięciem przewodu noso-łzowego lub ze znacznem wydęciem wor. łzow. dają wskazania do extyrpacyi woreczka łzowego.

Dacryocystitis.

Gdy nie trwa nad 24 godz. można często wyleczyć poronnie, przez wywarcie ucisku za pomocą wałeczka waty na woreczek łzowy i założenie staranne opaski uciskowej. Gdy jednak jest fluktuacya, należy przeciąć cięciem prostopadłem do skóry tuż po pod lig. canthi int. Następnie zaś traktować, jak zwykły absces, a więc dla zapobieżenia sklejenia się brzegów rany wprowadzenie paska gazy jodoform, do woreczka tak długo, dopokąd wydzielina nie straci charakter ropny i obrzmienie zapalne nie ustąpi, poczem przejść należy do sondowania.

BADANIE BYSTROŚCI WZROKU I REFRAKCYI.

Bystrość wzroku wyraża się stosunkiem odległości, w jakiej dany przedmiot może być jeszcze rozeznanym, do odległości, w jakiej przez oko normalne rozeznanym być powinien. W skali druków poniżej podanej nagłówki oznaczają odległości normalne w metrach. Kto więc D = 30 czyta tylko na 5 metrów, posiada bystrość wzroku $= {}^5/_{30}$ i t. d. Przy równoczesnem oznaczaniu refrakcyi należy badać w stałej odległości, nie mniejszej od 6 lub 5 metrów.

Jeżeli badany największych nawet Nrów nie rozpoznaje w odległości 6 m., należy badać, na jaką odległość widzi i liczy palce. Liczenie palców odpowiada mniej więcej Nrowi 60 Snellena. Kto więc palce liczy tylko na 3 m, tego bystrość wzroku $= {}^3/_{60} = {}^1/_{20}$.

Bystrość wzroku mniejsza od 1 wskazuje na zboczenia bądź to w przeźroczystości środków łamiących (zaćmienia rogówki, soczewki, ciałka szklanego) bądź na choroby siatkówki, nerwu wzrokowego lub naczyniówki, bądź też wreszcie na wady refrakcyi. Wadę refrakcyi stanowić może wzrok krótki (Mp.), nadmiarowy (Hp.) lub astygmatyzm. Jeżeli bystrość wzroku badana w dali (5—6 m.) okazuje się mniejsza od 1, podczas gdy w pobliżu czyta badany nawet najdrobniejsze druki do pewnej stałej odległości, wskazuje to na obecność krótkiego wzroku, wówczas należy oznaczyć największą odległość, w której badany drobne druki jeszcze czytać potrafi. Będzie to t. z. punkt dali wzrokowej. Stopień krótkiego wzroku w dyoptryach znajdziemy dzieląc 100 (cm.) przez ową odległość: n. p. ktoś czyta Nr 0·8 na odległość 50 cm. Mp. będzie $= {}^{100}/_{50} = 2$ Dpt.

Dokładnie oznaczymy stopień Mp. empirycznie, oznaczając, jakie najsłabsze szkło wklęsłe najlepiej bystrość wzroku w dal poprawi. Na odwrót, w hypermetropii miarą stopnia wady będzie najsilniejsze szkło wypukłe, dające najlepszą bystrość wzroku. Hypermetropia istnieć może jednak i tam, gdzie bystrość wzroku w dal okazuje się prawidłową (t. z. Hp. facultativa), w takim razie miarą Hp. jest najsilniejsze szkło wypukłe, które bystrości wzroku nie pogarsza.

Jeżeli przy prawidłowej bystrości wzroku stwierdzamy zupełną niemożność czytania drobnych druków, wskazuje to na wadę akomodacyi. U osób młodych przed 43 rokiem życia bywa to wynikiem porażenia akomodacyi („mydriatica", przebyta dyfterya, zatrucie toksynami nieświeżych ryb, raków, kiełbas itp.). U osób starszych jest to wada fizyologiczna: presbyopia. Postęp presbyopii unaocznia poniższa tabliczka (dla emetropów).

W r. 43 — 1 D.
„ 50 — 2
„ 55 — 3
„ 60 — 4
„ 65 — 4·5.

Wartości te zmniejszają się u krótkowidzów o stopień Miopii u hypermetropów zwiększają się o stopień hypermetropii.

Doc. Dr. Franciszek Sroczyński.

D = 0,5.

Przyroda czaruje nas urokiem barw i zachwyca powabem postaci, a widok jej zjawisk podnosi serce i koi cierpienia duszy. Czysta i zimna woda jest najlepszym napojem, bo nas pokrzepia a zdrowiu nie szkodzi. Sknera jest jako na skale jagody: ludziom nic po nich, jeno wronom gody. Kto daje a wymawia, szpetny ma zwyczaj, lepiej niech nie daje a wypominaniem daru nie zatruwa. Bieda a niedostatek to dwie bardzo odmienne rzeczy. Biedny nie posiada tego, co mu do utrzymania potrzeba: kto niedostatek cierpi, ten wprawdzie z biedy nie umiera, lecz nie posiada wielu rzeczy potrzebnych ale koniecznych.

D = 0.8.

Jednego naprawisz datkiem, drugiego zepsujesz, bacz zatem komu dajesz. Kto godnemu daje, sam zyskuje, ale nikomu nie dawaj bez miary i rozwagi, bo szybko ustaniesz. Nauka bez cnoty jako miecz u szalonego i sobie i drugim szkodzi. Trudna zgoda z ogniem woda. Lenistwo idzie podwoli, niedostatek za niem kroczy a bieda dogania je szybko. Nawet przyjacielowi nie zwierzaj wszystkiego. lecz gdy to czynisz, wybierz znanego ci nie z mowy ale z czynu,

D = 1,25.

Najgorsza i jedyna prawdziwa niedola, okrom zbrodni, to strata ukochanej osoby. Nadzieja pokrzepia opuszczonego, pociesza go w biedzie i niedoli i chroni od rozpaczy. Kto sam kochany i innych kochaniem darzy, ten pewno bogaty jest w wielkie cnoty; wzajemne kochanie bowiem zwykle wielkich zalet jest wynikiem.

D = 5.

O L T Z B

D = 10.

L F N

D = 15.

B D

D = 30.

E

Otrucia

z oznaczeniem przybliżonej dawki zabójczej, objawów i sposobów leczenia.

Zestawił Dr Fr. Simon.

Aconitinum. Najsilniejszy alkaloid lecz niestały. W roztworach łatwo rozkłada się. **Dos. letal.** = **0·003.** — Objawy zob. Tojad.

Acid. arsenicosum — As_2O_3 — połączenia: **Zieleń Scheleego** (octan As.) i **Z. szweinfurtska** (octan As. i miedzi). Także w barwikach anilinowych jako zanieczyszczenie chemiczne. — **Dos. letal.** = **około 0·10 gr.** Dos. toxica = mniej więcej 0,01 gr. — Otrucie ostre objawia się po ½—1 godziny w rozmaitej postaci.: I. postać (na czczy żołądek) Arsenicismus gastrointestinalis podobny do cholery azyatyckiej lub zatrucia grzybami. Nudności, wymioty (corpus delicti), boleści w żołądku i brzuchu, biegunka gwałtowna, stolce krwawe obrzydliwie cuchnące, później wodniste albo odrazu ryżowe. Rysy zaostrzone. Pragnienie. Tętno szybkie, drobne, czasem sinica, zapad. Już po 12 godzinach śmierć albo pozorna poprawa, potem dreszcz, osutka płonicze, stranguria (w moczu arsen) zapad i śmierć 4.—8. dnia. II. postać (na pełny żołądek) Ars. cerebrospinalis: zawroty i ból głowy, ból w kończynach, niedowład., parestezye, nagły zapad bez objawów jelitowych, sinica, coma, czasem drgawki i szybko śmierć (6—8 godzin). Rokowanie gorsze niż w I.-szym. — III. Postać mieszana. Częsta. IV. Na skórę i bł. śluz. pochwy stosowany (pasta) tworzy w miejscu bolesne owrzodzenia a stąd zresorbowany daje objawy powyższe. — *Leczenie:* Jeżeli wymioty słabe ½ — 1 Pravaza Apomorphini 1% lub pulv. Ipecac. 1,00 naraz a nigdy Tart. stib! Przepłukać żołądek dokładnie! (Nie podawać kwasów). Potem dopiero Antidotum Arsenici albi: Rp. Magn. hydrooxyd. recenter parati in Aqua. Dtur. 200, gr. DS. zażyć ⅓ część naraz a resztę co 10 minut łyżkę. — Później ol. ricini i diuretica. Leczenie symptomatyczne. — Śmiertelność w ogóle mniejsza niż 50%.

Acid. carbolic. C_6H_5 OH. U chirurgów zdarzały się zatrucia chron. — dziś rzadko, — Dos. tox. = 1—10 gr. — **Dos. letal.** = **10 gr.** Zatrucia podostre wskutek okładów i opatrunków karbolowych dłuższy czas stosowanych objawiają się odurzeniem, nudnością, wymiotami. Skóra chłodna, lepki pot. Mocz okazuje zabarwienie zielonawe, które na powietrzu brunatnieje. Reakcya chlorkiem baru okazuje zmniejszenie siarkanów. *Leczenie:* usunąć przyczynę. — Zatrucie ostre po wypiciu silnego roztworu lub zgęszczonego karbolu. *Objawy:*

piekący ból w ustach, gardle, przełyku i żołądku: zbielenie błony śluz. wymiociny białe, śluzowe, zdradzają zapach karbolu. Zawroty głowy, szum w uszach, bladość twarzy, zwężenie źrenic, utrata przytomności, oddech nieregularny, osłabienie tętna, zapad, śpiączka. *Leczenie:* Emotica. Przepłukanie żołądka wodą wapienną. Wewnętrznie: Calcaria saccharata w roczczynie zgęszczonym (Huseman). Sól glauberska, (do injekcyj podskórnych), mleko, kleiki, excitantia, sztuczne oddechanie.

Acid. hydrochloric. — HCl. — **Dos. letal.** = **10 — 20 gr.** *Objawy* zależne od ilości i zgęszczenia. Skóry nie nadżera, tylko dermatitis. Na błonie śluz. tworzy czasem nekrotyczne strupy mogące imitować błony dyfterytyczne. Stomatitis. Silne palenie gardła i przełyku, gastroenteritis. Wymiociny żółte, brunatne zwykle ,z krwią, silnie kwaśne. Zawroty głowy, drgawki, zapad. Śmierć w ciągu doby lub nephritis. *Leczenie:* Zimne mleko, dużo płynów, woda białkowa lub mydlana. Magnezia usta in aqua, a z konieczności kreda lub soda ostrożnie w małych ilościach. Pompa żoł. tam, gdzie nie ma obawy perforacyi. Później przeciw bólom narkotyk. Środki osłaniające jak kleiki, guma. Lód. W razie zapadu excitantia.

Acid. hydrocyanicum (kwas pruski CNH), **Sinek potasu**, **Aq. laurocerasi** (= 0·1% CNH), gorzkie migdały. Czasem w likierach. **Dos. letal.** = **0,06 gr.** = **1 kropla**. Cyankali = 0,25 jeżeli niezanieczyszczony potażem. 50—60 migdałów g. Połączenia podwójne z żelazem trują jeżeli się rozłoża w żołądku. *Objawy:* Dawka zabójcza po 2—5 minutach powala o ziemię, krzyk, ból głowy, utrata świadomości. Kurcz oddechowy, wydech ciężki, przedłużony. ,Gałki oczne wytrzeszczone, lśniące. Czasem brak drgawek. Źrenice szerokie. Śmierć w kilku minutach z porażenia oddechania. Plamy pośmiertne i krew jasno czerwone. Gdy dawka nie wystarczająca objawy szybko ustępują. Sinek potasu działa nadto żrąco na bł. śluz. żołądka. *Leczenie*: Pobudzić do wymiotów, w początkach sonda żołądkowa. Sztuczne oddechanie. Excitantia podskórnie. Zlewania zimne w ciepłej kąpieli. Venesectio z transfuzyą krwi.

Acid. nitricum. HNO_3. — **Dos. letal.** = **8 — 15 gr.** — Działa żrąco analogicznie jak HCl., lecz silniej. Pary drażnią silnie przewód oddechowy. Palący ból w ustach, gardle i t. d. Kaszel. Uczucie trwogi. Wymioty treścią brunatną, (od krwi) a w nich żółte strzępy. Zapach właściwy. Znekrotyzowana bł. śluz. warg, jamy ust etc. tworzy charakterystyczne cytrynowo żółte lub brunatne strupy Brzuch wzdęty, bolesny. Stolec zwykle zaparty. Anuria. Dyspnoe. Tętno drobne, zapad. Czasem oedema glottidis, które grozi uduszeniem. Śmierć przeważnie już w I. lub II. dobie. *Leczenie* ma na celu przedewszystkiem szybko rozcieńczyć kwas i zneutralizować. Zobacz wyżej Acid. hydrochl. — W razie obrzęku głośni tracheotomia.

Acid. oxalicum. Kw. szczawiowy. $C_2H_2O_4$ — **Dos. letal** = **4·0—40·0** Objawy: smak bardzo kwaśny z następowem paleniem. W gardle uczucie dławienia. Piekący ból w żołądku, wymioty. Ogromne osłabienie, omdlenie, śpiączka. Bladość lub sinica powłok. Ciepłota ciała obniża się, oddechy płytkie. Mrowienie kończyn, bóle ciągnące w lędźwiach, drgawki, biegunka krwawa. Moczu skąpo, w nim kryształki szczawianu wapn. cukier i białko. Czasem anuria. Śmierć w kilka godzin lub dni z porażenia serca, uraemii. *Leczenie:* przedewszystkiem przetwory wapienne, Aqua calcis co 10 minut szklankę kilka razy. Kreda, Calcaria saccharata, Magnesia usta. Symptomatycznie lodowe pigułki, narkotyk, gorczyczniki. Przeciw anuryi diuretica i diaphoretica. — Excintantia.

Acid. picronitricum. Dawki **powyżej 2 gr.** mogą spowodować śmierć. Smak gorzki. Rozkłada ciałka krwi. Gastroenteritis Wymiociny żółte. Zabarwienie żółte skóry i spojówek. Mocz żółty lub czerwony. Zajęcie sensorium. Kurcze. Nephritis — *Leczenie:* Przepłukanie żołądka, ol. ricini, sól glauberska. Mocna kawa. W cięższych przypadkach hypoder. moklizy, infuzye soli kuchennej, transfuzya krwi.

Acid. sulfuricum. H_2SO_4. — **Dos letal.** = na próżny żołądek **4 gr.** zgęszczonego kwasu. — Silnie nadżera odciągając chciwie wodę. Wargi i usta sparzone, często i skóra rąk. Wymioty treścią czekoladową lub czarną (od krwi), bezwonną, silnie kwaśną. Z okropnego bolu drgawki i omdlenie. Kaszel, oddechy powierzchowne, tętno drobne, ciepłota ciała obniżona. Coma. Nierzadko perforacya żołądka, peritonitis i szybka śmierć. — *Leczenie* jak przy Acid nitric. — Nie używać pompy żołądkowej! — Tracheotomia.

Aether sulfur. — Wypity w większej ilości może spowodować uduszenie z wzdęcia, pęknięcie żołądka lub przepony, Używany długi czas jako napój sprowadza zatrucie chroniczne podobne jak w alkoholizmie. Wdechiwany działa na ośrodki kory mózgowej i rdzenia przedłużonego powolniej i łagodniej niż chloroform (porównaj), podniecenie dłuższe, narkoza słabsza. Ślinotok. — Początkowo zaczerwienienie twarzy, tętno silniejsze i szybsze — oziębienie ciała większe niż po chloroformie Odróch rogówkowy zwykle się utrzymuje. — Grożącym objawem jest ustawanie oddechu. Śmierć następuje z porażenia oddechania a następowo serca. Nagłe porażenie serca (syncope) rzadsze niż po chloroformie, (częstsze natomiast następowe pneumonie). — *Leczenie:* Sztuczne oddechanie na wolnem powietrzu ułożywszy chorego skośnie z obniżoną głową, zbryzganie piersi zimną wodą, faradyzowanie nerwów przeponowych a skoro nastaną oddechy amoniak do wąchania. Injekcya strychniny (0·002). — Tracheotomia, wdmuchiwanie kateterem tlenu.

Amanita zob. Grzyby trujące.

Alkalia. Ług potasowy, sodowy i węglany tychże. Mydło potasowe i salmiak. — **Dos. letal.** zgęszcz. roztworu **Na OH.**

i **KOH** powyżej **5 gr.** — a potażu K_2 CO_3 = mniej więcej **15 gr.** — Działanie żrące szybkie i głębokie, nadto potas osłabia akcyę serca. Smak obrzydliwy, ługowaty, okropnie palący skłania odruchowo do wyplucia. Bł. śluz. ust zniszczona. Jeżeli połknięty palenie w przełyku i żołądku, dławienie. Wymioty gwałtowne mazistą szarą treścią lub brunatną, alkaliczną. Wielkie pragnienie, trudność połykania. Przytomność często utrzymuje się. Wzdęcie brzucha, kolka, czasem biegunka i drgawki niestałe. Zapad. Mocz alkaliczny zawiera kryształki fosforanu magn. amonowego. Śmierć w pierwszych 3 dniach lub po tygodniach wskutek następstw (strictura cardiae et pylori). — *Leczenie:* Nie sondować lecz neutralizować kwaskami! Ocet, kwas cytrynowy rozcieńczony. Dużo płynów, mleko, kleiki. Pigułki lodowe. Opium lub injectio Morphii. Przeciw zapadowi excitantia, lewatywa z wina. Odżywcze lewatywy. — Gdy obrzęk głośni tracheotomia. — Później leczenie chirurgiczne.

Ammonia pura liquida. — Podobnie jak inne Alkalia (zobacz), nadto dyspnoe, oedema glottidis, salivatio. Gaz NH_3 silnie drażni spojówki i przewód oddechowy, pobudza do kaszlu. Bronchitis acuta lub pseudocrouposa, oedema pulmonum. (Mocznik zwiększony). — Zapad i śmierć szybko, czasem po kilku minutach lub godzinach; w następnym dniu rokowanie dość dobre. — **Dos. letal.** =**4·0—40·0** Śmiertelność = mniej więcej 50%. — *Leczenie* zobacz Alkalia.

Alkohol. — **Dos. letal.** trudna do oznaczenia mniej więcej **150—300** gr. czystego alkoholu. U dzieci = 60—100 gr. Objawy ostrego zatrucia: palenie w ustach i żołądku, krótki okres podniecenia, zaczerwienienie twarzy, błyszczące oczy, nastrzykanie spojówek, źrenice zwężone, tętno przyspieszone, woń wyskoku z ust. — Depressya, utrata przytomności, bezwładność, oddech powolny, ciężki, charczący. Tętno zwolnione, małe. Znaczna bladość, skóra zimnym lepkim potem pokryta, źrenice rozszerzone, zniesienie odruchów, oddawanie bezwiedne kału, drgawki toniczne i kloniczne, trismus Śmierć po 1 lub kilku godzinach albo po długim śnie wyzdrowienie. — *Leczenie:* Przepłukanie żołądka. U krwistych i tęgich zapobiedz udarowi przez upust krwi, wzniesienie głowy i zimne okłady na głowę a gorące na kończyny, gorczycznik na łydki i kark, lewatywy z octu (1:4). W razie zapadu injectio ol. camphor. a jeżeli połykać może 10 kropel Liq. Ammonii caustic. lub anisati na ¼ szklanki herbaty, czarna kawa. W razie potrzeby sztuczne oddechanie, wyciągnięcie języka, faradyzacya n. phrenici. — Alcoholismus chronicus zob. podręcznik terapeut.

Allantiasis zobacz Ptomainy.

Amylium nitrosum — C_5H_{11} O. NO. — **Dos. let.** dla człowieka **nieznana**. — Zmiany we krwi (Methemgl.). — Poraża centra wasomotoryczne. Działa szybciej niż Nitroglyc. Nagłe rozszerzenie naczyń, uczucie tętnienia karotyd i gorąca twarzy, zawroty i ból głowy, lęk, bicie serca. rozszerzenie źre-

nie, omdlenie. Wymiociny mają zapach jabłek. — *Leczenie* patrz nitrobenzol. Nadto polecano injekcye Ergotini.

Anilinum (amidobenzol) $C_6H_4NH_2$ — **Dos. letal.** dotychczas niestwierdzona mniej więcej **powyżej 10 gr.** — W większej ilości połknięta lub w postaci pary wdechnięta (w fabrykach) powoduje ból głowy i zawroty, osłabienie, chód zataczający nudności, omdlemie. Zmiany we krwi (Methemgl. etc.). Znaczna sinica skóry, dyspnoe. Wydech o zapachu aniliny. Tętno przyspieszone, drobne, potem zwolnione, zapad Drgawki rzadko. Mocz brunatno czerwony. W cięższych zatruciach śmierć. Niektóre farby anilinowe (fuksyna) bywają zanieczyszczone arsenem są więc niebezpieczniejsze. *Leczenie:* zobacz Nitrobenzol, nadto sól glauberska, wdechania tlenu lub przynajmniej częstego powietrza.

Antymonu połączenia. Tartarus Stibiatus. Dos. let taudno oznaczyć z powodu wymiotów i indywidualizmu. U dzieci już czasem 0·10 działa zabójczo. Działanie podobne jak Arsenu lecz słabsze. *Objawy:* Ból w ustach, przełyku i żołądku, smak metaliczny, nudności salivatio, nieustające wymioty i wszelkie objawy choleryczne (zob. Acid. arsenicos.). *Leczenie:* Po przepłukaniu żołądka tannina i znów przepłukanie lub purgans. Zresztą symptomatycznie: pigułki lodowe, morfina, excitantia.

Aqua laurocerasi zob. Acid. hydrocyan.

Argent. nitr. — $Ag.NO_3$ — **dos. letal.** duża, **trudno oznaczyć** Śmierć prawie nigdy, gdyż zapobiegają temu wymioty. *Objawy:* Nadżarcia bł. śluz. powierzchowne, strup biały. Ból piekący. Gastroenteritis. Wymiociny białe ciemnieją na świetle. Zawroty głowy, zapad. *Leczenie:* Środki wymiotne zwykle zbyteczne więc mleko, przepłukanie obfite żołądka wodą słoną lub białkową. Zresztą symptomatycznie.

Arszenik zobacz Acid. arsenicos.

Atropinum. Belladona. Hyoscyamus, Datura Str. Dos toxica = 0·01 gr. — **Dos. letal = 0·10 gr.** Dla dziecka kilka jagód Belladony, lub kilkanaście nasion Datury. Odwar z kilku gramów liści. Śmiertelność względnie mała = 10%. — *Objawy* występują szybko. Po kilku minutach suchość w ustach i drapanie w gardle, niemożność połykania. (Po jagodach nudności i wymioty). Zaczerwienienie i obrzmienie twarzy, tętno przyspieszone do 130, (porażenie N. vagi), silne tętnienie karodyt. Skóra sucha, szkarłatna, uczucie gorąca. — Rozszerzenie źrenic, zaburzenia wzrokowe. Zawroty i ból głowy, złudzenia i omamy. Szał. Trismus. Później sopor lub coma. Śmierć w ciągu 12 godzin lub rokowanie quoad vitam dobre. — Objawy ustępują zwolna po kilku dniach. *Leczenie:* środki wymiotne. Przepłukanie żołądka odwarem garbnikowym. Laxans. Acid. tanic. 20% co 5 minut łyżkę. Zimne okłady na głowę. Gdy szał injectio Morphii. Rp. Pilocarpini 0·05, Aq. dest. 5·00 co kwadrans injectio Pravaza, aż się język zwilży.

Barowe sole: — Witeryt $BaCO_3$ jako trucizna na szczury. Azotan Ba w pyrotechnice (zielone ognie). Siarkan jako

Blanc fixe. — Zatrucie wodorotlenkiem Ba $(OH)_2$ nie zdarzyło się. **Dos. let. = 10 gr.** Czasem w ciągu 12 godzin śmierć. Objawy w zatr. podobne jak sól. ołowiowemi, nadto działają na serce jak digitalis. *Leczenie* zobacz: Plumbum.

Belladonna zob. Atropinum.

Botulismus zobacz Ptomainy.

Brom. W postaci pary wywołuje conjunctivitis, rhinitis, salivatio, strasznie męczący kaszel, spasmus glottidis, bronchitis a nawet pneumonią. — Zawroty i ból głowy, odurzenie. Zażyty wewn. silne zapalenie dróg pokarmowych, zapad i rychła śmierć. Sole bromowe obniżają czynność systemu nerwowego, stupor, osutka krostkowa. *Leczenie:* czyste powietrze, sztuczne oddechanie, amoniak do wdechania. Wewnętrznie klej krochmalny, woda białkowa. Ciepłe kąpiele.

Camphora. Dos. tox. = 1,00—2,00 gr. Rozdrażnienie, popęd do ruchów, gonitwa myśli, drżenie, zaczerwienienie twarzy, utrata świadomości, wymioty, drgawki, czasem szał. *Leczenie:* środki wymiotne, zlewanie zimną wodą

Cantharidin (bezwodnik kw. kantarydowego). **Dos. let. ponad 0,01 gr.**

Cantharides (Lytta vesicatoria, Mylabris Cichorei) **Dos. letal. pulveris Cant. około 2 gr.** — tincturae C. 30, gr.; Emplastri Canth. 15, gr. — *Objawy:* Palenie języka, przełyku, żołądka, ślinotok, wymioty, pęcherze na bł. śluz. Biegunka niestałe, parcie. W okolicy nerek ból, parcie na mocz, ilość moczu mała, mętny, zawiera białko, wałeczki przybłonkowe, — palenie w cewce, bolesne erekcye. U ciężarnych abortus. Bol głowy, zwolnienie tętna, obrzęk twarzy, rozszerzenie źrenic. Coma. *Leczenie:* nie podawać tłuszczów ani napojów wyskokowych!! Przepłukanie żołądka lub środek wymiotny, kleiki, mixt. gummosa. lód, bańki w okolicy lędźwiowej, kąpiele ciepłe, opium.

Carbol zob. Acid. carbolic.

Chinin — Dos. letal. około 8, gr. — Dos. tox. 1 — 1·50 gr. *Objawy:* Wymioty, ból brzucha, szum w uszach, odurzenie, głuchota i ślepota, halucynacye, ogromne osłabienie, morzysko, śpiączka, tętno zwolnione, ciało chłodne, sinica, czasem abortus. Śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* środek wymiotny, przepłukanie żołądka, tannina, excitantia.

Chlor. działa podobnie jak brom (zobacz) lecz silniej, haemoptoe, dyspnoe, sinica. Gaz wdechnięty naraz w dużej ilości sprowadza nagłą śmierć. *Leczenie* zobacz Brom. Wziewania pary wodnej, narkotyk.

Chloralum hydratum — Dos. letal. = 5,00—10,00 gr. Silniejsze roztwory drażnią i nadżerają błonę śluzową. Smak drapiący, palenie wzdłuż przełyku i żołądka, czasem wymioty. Upośledzenie czucia, sen, który przechodzi w coma. Oddech ciężki. Oziębienie ciała, osłabienie serca, sinica, czasem nagle śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* emetica, przepłukanie żołądka, sztuczne oddechanie. Środki drażniące skórę, excitantia, injectio Atropini 0,0005 gr.

Chloroformium. $CHCl_3$ — *Wypity* w większej ilości powoduje gwałtowne piekące bóle w przełyku i żołądku krótkie podniecenie, długi sen, wydech zdradza zapach właściwy. Często śmierć. **Dos. letal. — 40 gramów.** *Wdechiwany* sprowadza często kurcze oddechowe, nudności, potem podniecenie, niekiedy szałowe z chwilowem zaczerwienieniem i zasinieniem twarzy, szum w uszach, mrowienie wreszcie znieczulenie, zniesienie odruchów i napięcia mięśniowego. Głęboki sen, źrenice zwężone. Zaczerwienienie twarzy ustąpiło, oddechy regularne, tętno zwolnione, parcie krwi niższe, ciepłota ciała obniża się. Czasem asphyxia wskutek opadnięcia języka. — **Dos. letal.** rozmaita, nawet 100 gr. wdechiwano bez szkody, wyjątkowo już po 2 gramach syncope i nagła śmierć z porażenia serca. — *Objawy groźne:* zasinienie ust i twarzy (asphyxia), — albo woskowa bladość, tętno małe, przepuszczające lub niewyczuwalne, oddechy zbyt powierzchowne, źrenice silnie zwężone następnie ad maximum rozszerzone, akcya serca ustaje. *Leczenie:* Ważniejszem jest zapobieganie, należy więc przed rozpoczęciem narkozy zbadać serce i płuca, dbać o czystość i dobroć chloroformu i przestrzegać przepisów techniki narkotyzowania. Zalecają na 10 minut przed rozpoczęciem narkotyzowania injekcyę morfiny i atropiny. — W razie asphyxii wyciągnąć język, obniżyć głowę i pierś, sztuczne oddechanie połączone z massagem serca i t. d. zob. Aether. W razie zakrztuszenia się wymiocinami wyssać cewnikiem elastycznym.

Cocainum. — **Dos. letal. 1, gr.**, wyjątkowo znacznie mniejsza (indywidualizm). *Objawy:* tętno szybsze, kołatanie serca, mrowienie w palcach, bladość, zimny pot, suchość w ustach, miganie przed oczyma, omdlenie, rozdrażnienie umysłu, rozszerzenie źrenic, potem depresya, tętno zwolnione, zapad. *Leczenie:* wdychanie amylnitritu, morphium, gorczycznik na serce, sztuczne oddechanie.

Coffeinum. Dos. tox. = 0·30 gr. — 0·50 gr. Dos. letal. = ?. — *Objawy:* niepokój i rozdrażnienie, szum w uszach, zawrót głowy, odurzenie, drżączka, stężenie mięśni. Tętno szybkie nieregularne, kołatanie serca, niekiedy drgawki czasem nawet śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* środki wymiotne lub przepłukanie żołądka, wdychanie Amylium nitrosum. Środki drażniące skórę, sztuczne oddychanie, morfium.

Colchicinum. **Dos. letal. = 0,04—0,06 gr.** Wszystkie części rośliny (Colchicum autumnale) są trujące szczególnie nasiona Ziemiowita jako odwar. *Objawy* zwykle dopiero po 2—3 godzinach. Palenie w całym przewodzie pokarmowym, pragnienie, wymioty, biegunka. Trwoga, zawroty, majaczenie, duszność. Świadomość czasem zupełna. Znieczulenia z niedowładem wstępującym, czasem szybki zapad. Drgawki. Przebieg zwykle długi, polepszenia naprzemian z pogorszeniem, Śmiertelność = ± 50%. — Śmierć z porażenia oddechania. *Leczenie:* Emetica zwykle zbyteczne, raczej lodowe pigułki.

odwary garbnikowe. Rp. Acidi tannici 5,00 + Extr. Opii aquosi 0,20 + Aq. dest. 200,00 DS. Co 5 minut łyżkę. — W zapadzie excitantia. Sztuczne oddechanie.

Coniinum. — Dos. tox. = 0,05 gr. — **Dos. let. = 0,15 gr.** Alkaloid płynny, gryzący, w wszystkich częściach Szczwołu (Conium macul.), najwięcej w nasionach (0·7%). *Objawy:* Wkrótce po zażyciu palenie w ustach, drapan'e w gardle, salivatio, wymioty, rozszerzenie źrenic, senność, zawroty głowy, w łydkach niedowład. i porażenie, tętno przyspieszone (poraż N. vagi), porażenie kończyn dolnych, potem górnych, wreszcie mięśni oddechowych, tężec i śmierć z uduszenia (podobnie jak curare). *Leczenie:* Emetica. Acid. tannici 2% co 5 minut łyżkę. Excitantia. Swieże powietrze i sztuczne oddechanie.

Cornutinum, ergotinum — zobacz Secale.

Cuprum. C. aceticum (grynszpan). C. sulf. — **Dos. letal. = + 10,00 gr. Dla dzieci = + 1·50 gr.** *Objawy:* W słabym roztczynie smak ściągający, metaliczny, nudności, wymioty zieloną treścią, biegunka krwawa potem czarna. Morzysko. Przypadłości nerwowe, zawrót i ból głowy, znieczulenia, drgawki i zapad, sprowadzający czasem szybko śmierć. *Leczenie:* Przepłukanie żołądka słabym roztczynem kalii ferrocyanati lub przynajmniej wodą. Mleko, woda białkowa, cukier. — Magn. ustae.

Czad i Gaz świetlny zawierają w swym składzie trujący CO. zobacz Tlenek węgla.

Datura Stramonium zobacz Atropin.

Digitalis purpurea. — **Dos. letal. Trae. D. 25 gr.** — Infus. e folior. 2,50 gr. — Extr. D. 1,20 gr. — Digitalin 0,01. — *Objawy:* Ból głowy, nudności, wymioty uporczywe, biegunka. Tętno pełne, zwolnione 40—30 na minutę (podrażn. N. vagi), amblyopia, szum w uszach, rozdrażnienie, nawet delirium, Później tętno przyspiesza się (poraż. N. vagi). małe, nieregularne. Omdlenie, oziębienie ciała, lepki pot. Coma. *Leczenie:* tannina, czarna kawa z rumem lub koniakiem, injectio ol. camph. Przeciw wymiotom lód, morfina. Przeciw oziębieniu ciepłe okłady.

Ergotinum, cornutinum zob. Secale, sporysz.

Eter zobacz Aether sulf.

Gazy kloaczne zawierają czasem ogromną ilość siarkowodoru (2—15%) i dwusiarczku amonu. Atmosfera zawierająca 0·08% H_2S może być zabójczą. Powonieniem wykrywa się już 0·001%. — *Objawy:* ból i ciśnienie w głowie, zawroty, nudności, drapanie w gardle, szczypiący ból w nosie i oczach, osłabienie, omdlenie, drgawki kloniczne i toniczne, źrenice szerokie, tętno i oddechy słabe, sinica, coma, najczęściej śmierć. Po wdechnięciu większej ilości H_2S przebieg szybki. Nagle się upada z krzykiem, utrata świadomości, sinica, w ustach piana, śmierć, *Leczenie:* Zapobiegawczo wsypywać do dołów kloacznych siarkan żelaza. Gaz świetlny zobacz tlenek węgla. Swieże powietrze, sztuczne oddechanie, środki drażniące skórę, infuzya 0·6% Na Cl. Excitantia.

Grynszpan zob. Cuprum.
Grzyby trujące. Amanita phalloides (i pokrewne) podobna do Bedłki pieczarki, sprowadza teżsame objawy co i Helvella podobna do jadalnego smardza (Morchella), który w stanie surowym ma być też czasem trującym. — *Objawy:* Po kilku (do 24) godzinach nudności, wymioty, biegunka śluzowa lub krwawa, gwałtowne boleści brzucha, tętno małe, skóra zimna, miganie przed oczyma, mydriasis, mdłości, uczucie lęku, sopor, zapad, czasem delirium, drgawki i śmierć. Często żółtaczka, haemoglobinuria. — Śmiertelność 75%. — W zatruciu **muchomorem** (Am. muscaria) przeważają często objawy nerwowo-mózgowe, odurzenie, rozdrażnienie, szał, drgawki epileptyczne. Źrenice rzadko zwężone (muscarin), zwykle rozszerzone (cholin), sekrecya czasem wzmożona. Przebieg szybszy. *Leczenie:* zapobiegawczo przed smarzeniem grzyby sparzyć wrzącą wodą lub octem i wyciąg ten odlać. Przepłukanie żołądka, purgans, acid. tannic 2% co 5 minut łyżkę. Excitantia, diuretica. Jeżeli przyczyną muchomor nadto atropinę 0,0005. —
Helleborus virid, foetid. i niger. Ciemiernik. Folia et radix. **Dos. letal = Extracti 2,00, Decocti 30 gr.** — Piekący ból i obrzęk języka, salivatio, silne przypadłości żołądkowo-jelitowe, odurzenie, rozdrażnienie, drgawki i sopor. Źrenice często rozszerzone. Tętno z początku zwolnione później bardzo szybkie i drobne. Oddechy zwolnione i słabe. Śmierć wśród zapadu. *Leczenie:* usunąć resztki trucizny z przewodu pokarmowego, zresztą postępować jak przy digitalis (zob.)
Hydrarg. bichlor corros. — Sublimat. — **Dos. let. = 0,50 gr.** Przy połykaniu smak ściągający, metaliczny i ból palący w ustach, gardle a szczególnie w żołądku; wymioty treścią białawo-śluzową, często z domieszką krwi, potem okropny ból brzucha, biegunka wodnista, często krwawa z parciem, utrzymująca się długo. W stolcach strzępy nekrotyczne błony śluzowej i krew jak w czerwonce. Zapad, anuria lub oliguria, w moczu białko. Śmierć w ciągu 3 dni lub później a wtedy dołączają się nowe objawy: ptyalismus merc. foetor ex ore, obrzęk ślinianek, stomatitis et gingivitis ulcerosa. — *Leczenie:* woda białkowa i mleko! Jeżeli wymioty niedostateczne wstrzyknąć apomorfinę lub pobudzać mechanicznie do wymiotów, a nie sondować ani też nie podawać soli. — Lód, narkotyk. Lawatywy z wody, czopki z makowcem. Płukanie gardła kalio chlorico, etc.
Hyoscyamus niger. zobacz Atropin.
Jadowite grzyby zob. grzyby trujące.
Jad kiełbasiany zobacz Ptomainy.
Jad żmij i innych gadów. — *Objawy miejscowe:* po ukąszeniu niektórych gadów w miejscu ukąszenia tylko 2 kłute rany, po innych nadto zaczerwienienie, obrzęk otoczenia a czasem i całej kończyny, który później sinieje i ziębnie, czucie miejscowo upośledzone. *Objawy ogólne:* trwoga, drżenie, nudności i mdłości, ból i zawrót głowy, znaczne osłabienie mięśniowe,

oddechanie utrudnione, zapad. Rzadko biegunka. Skłonność do krwotoków. — Śmierć wśród drgawek lub też wyzdrowienie powolne. — *Leczenie:* podwiązać kończynę powyżej ran a te wyciąć z najbliższem otoczeniem lub wypalić żelazem. Wstrzykiwania miąższowe do rany 1% kali hypermang. lub sublimatu. Przepłukiwanie żołądka. Wewnętrznie alkoholica w dużej ilości, kamfora. — Diaphoretica. W Australii wstrzykują strychninę. — Sztuczne oddechanie.

Jod. Zatrucie ostre po solach jodowych rzadkie, częste po jodynie wypitej przypadkowo lub wstrzykniętej do jam ciała. *Objawy:* gastroenteritis czasem bardzo gwałtowna, wymiociny brunatne zawierają niebiesko zabarwione resztki potraw mącznych. Szybko zapad, anuria, coma i śmierć. W przypadkach łagodniejszych nadto obrzmienie ślinianek, salivatio, coryza, zaczerwienienie twarzy, ból głowy, osutki na skórze. Również **Jodoform** wessany z powierzchni ran może wywołać podobne objawy, w przypadkach cięższych często psychozy. *Leczenie:* przepłukanie żołądka kleikami lub wodą białkową, magnezya, zresztą leczenie symptomatyczne, lód, środki podniecające i nasenne. Później roborantia, chinin.

Kalium chloricum. — $KClO_3$ — Wytwarza we krwi Methemogl. **Dos. letal.** = **10 — 30, gr.** — U dzieci = 4, gr. pro dosi. Po dużej dawce (30, gr.) zatrucie bardzo ostre, śmierć po kilku godzinach wskutek rozkładu krwi i wewnętrznego uduszenia. *Objawy:* gwałtowne wymioty, biegunka, zapad, coma, usta i paznokcie bardzo sine, śmierć. Po dawkach mniejszych (10. gr.) zatrucie podostre. *Objawy:* przypadłości żołądkowo-jelitowe, ból głowy, zabarwienie skóry żółtaczkowe z sinawo-ciemnymi plamami, bolesność w podżebrzach, powiększenie śledziony i wątroby, ból w okolicy nerek, duszność. Moczu skąpo, mętny, brunatny, lub czarny, zawiera białko, rozpadłe ciałka krwi, wałeczki, methemgl. i haematynę. — Anuria z zaczopowania kanalików, śmierć wśród objawów uraemii. — Krew czekoladowa, płynna. — *Leczenie:* wcześnie przepłukać żołądek, nie podawać kwasów natomiast płyny słabo alkaliczne, środki napotne i moczopędne, Venesectio z transfuzyą krwi odwłóknionej lub infuzya 0·6% NaCl. — Excitantia.

Karbol zob. Acid. carbolic.

Kloaczny gaz zob. Gazy kl.

Kreosotum zob. Acid. carbolicum,

Kwas pruski zob. Acid. hydrocyanic.

Morphium. Dos. letal. = ± **0·10 — 0·40 gr.** — U oseskōw może kilka miligr. wystarczyć. — *Objawy* występują po injekcyi morf. w 5—10 minut, po zażyciu w pół godziny, po makowcu później. Smak gorzki, uczucie ciepła w skórze, zaczerwienienie i świąd, czasem pot obfity. Tętno trochę szybsze. Znużenie, ciężkość głowy, senność, sen lekki z utrzymaniem odruchów przechodzi w sopor i coma. Źrenice silnie

zwężone nieoddziaływują. Oddechy bardzo zwolnione, tętno miękkie coraz wolniejsze, ledwie wyczuwalne, obrzęk płuc i śmierć z porażenia oddechania w 6—8 godzin. W agonii czasem rozszerzają się źrenice (CO_2). *Leczenie:* Morfina wydziela się do żołądka więc częste przepłukiwanie tegoż wodą lub odwarem garbnikowym. Tannina. Sztuczne oddechanie. Excitantia. Ogrzewanie ciała. Injekcye Atropiny 0·2 miligr. co pół godziny.

Muchomor — Amanita muscaria — zobacz grzyby trujące.

Nicotinum. zobacz Tytoń.

Nitrobenzol ($C_6H_5NO_2$), olejek Mirbany. **Dos. letal.** = **20 kropel** ± **15, gr.** — W niektórych perfumach i likierach. Zmienia skład krwi (Methemgl.). — *Objawy:* w pół godziny po zażyciu lub wdechnięciu par sinawo szare zabarwienie twarzy, pot, nudności, wymioty, boleści brzucha, biegunka. Zapad. Wymiociny, mocz i powietrze wydechane mają zapach migdałowy. Sensorium zajęte, coma. Czasem kurcze. Źrenice rozszerzone. W moczu ciało redukujące. Śmierć (± 30%), po kilku lub kilkunastu godzinach lub też polepszenie po dłuższym śnie i wyzdrowienie. *Leczenie:* przepłukanie żołądka, purgantia nieoleiste! Nie podawać wyskoku ani mleka! Zimne zlewania, sztuczne oddechanie Transfuzye krwi odwł. Infuzye 0·6% NaCl. — Coffein podskórnie. Czarna kawa.

Nitroglycerinum (trinitroglyc.). — Glonoinum. $C_3H_5(ONO_2)_3$. **Dos. letal.** = **kilka do 20 kropel.** Działa podobnie jak Nitrobenzol. i Amylium nitros. lecz powolniej. *Objawy:* palenie w gardle, okropny ból głowy, zaczerwienienie twarzy, pot, nudności, wymioty, zawroty głowy, utrata przytomności, osłabienie mięśniowe. Oddechy z początku przyspieszone potem zwolnione, ciężkie. Coma, sinica. *Leczenie* patrz Nitrobenzol.

Nux vomica zob. Strychnin.

Opium zawiera 10—15% morfiny, Extr. opii = 17—20% morf. — Tinct. opii simpl. = 1% morf. Intoxitatio zob. Morphium.

Petroleum. Oleum petrae. Dobra nafta nie jest trująca, podłe gatunki nieczyste sprowadzały śmierć. — *Objawy:* zaburzenia żołądkowo-jelitowe, ból głowy, utrata przytomności, zapad. *Leczenie:* emetica lub przepłukanie żołądka. Sztuczne oddechanie, środki podniecające.

Phosphorus. Główki zapałek siarkowych = 6—7% Phosph. Paczka = mniej więcej 0,05 Ph. **Dos. letal. 0,05—0,15** a dla dziecka mniej więcej 6 główek t. zn. kilka miligr. — W wodzie bardzo trudno się rozpuszcza tylko w tł szczach lub alkoholu. *Objawy:* Najostrzej u dzieci, już po kilku godzinach śmierć wśród zapadu, u starszych zwykle przebieg podostry i rozmaity. W pierwszym dniu objawy żołądkowe, wymiocin zwykle skąpo, świecą w ciemności i wydają woń czosnku; podobnie i kał. W 2 dniu wyjątkowo zapad i śmierć, najczęściej jednak pozorna poprawa. — Później żółtaczka, ból w prawem podżebrzu, powiększenie wątroby, ciepłota podniesiona, moczu mało, ciemny, białko.

W dniach następnych zwolnienie lub nasilenie objawów, znowu wymioty i to krwawe, abortus, krwotoki z nosa wybroczynki w skórze, bezwładność mięśni, ból głowy, zajęcie sensoryum, senności, coma, zapad. Pod koniec wątroba może zmaleć. Śmierć z porażenia serca przeważnie w 4—7 dniu. Śmiertelność mniej więcej 50%. *Leczenie:* obfite przepłukiwania żołądka wodą lub b. słabym kalihypermang. — Jako emetyk najlepiej Cuprum sulf. 1:50 Aquae. DS. Co 5 minut łyżkę aż do skutku. Następnie co kwadrans w mniejszych dawkach jako antidotum. Również dobra jest stara terpentyna (ozon.) Rp. Ol. terebintinae crudi et vetusti 10,00 DS. Co kwadrans po 10 kropel wypić z kleikiem. W następnych dniach leczyć symptomatycznie. Nie podawać mleka ani tłuszczów!!

Plumbum Najważniejszy **octan ołowiu** gdyż inne sole działają mniej energicznie. — Ostre zatrucie rzadkie. **Dos. letal.** = **20—50 gr.** — *Objawy:* Nadżarcia błony śluz., palenie, wymioty, biegunka czasem krwawa, zapad. Wymiociny zwykle szare. Jeżeli ulegnie resorbcyi: morzysko, bóle w mięśniach, niedowład., zawroty głowy, znaczne, zwolnienie tętna (40), obstipatio, znieczulenie, stupor. — Śmierć zwykle dopiero po dłuższym czasie, częściej wyzdrowienie ale niezupełne. *Leczenie:* środek wymiotny i laxans. Najlepiej Natr. sulf. lub Magnes sulf. — Rp. Magnes. sulf. 10%. DS. Szklankę w ciągu 10 minut. — Mleko. Diuretica.

Ptomainy. Jad gnilny w zepsutem mięsie, kiełbasach, (Botulismus, Allantiasis), rybach i serze. — W kilka lub kilkanaście godzin po spożyciu nudności i mdłości, odbijania, wymioty czasem uporczywe, ból brzucha, biegunka naprzemian z zaparciem, morzysko. Porażenie nerwów wydzielniczych, suchość w ustach i gardzielu, trudność w połykaniu, porażenie głośni, głos ochrypły lub aphonia, kaszel, duszność, suchość skóry. Szum w uszach, złudzenia słuchowe, zawroty i ból głowy, chód chwiejny, osłabienie mięśniowe, porażenie nerwów ocznych, ptosis, rozszerzenie źrenic, dwuwidzenie, chromatopsya. Sen niespokojny. Tętno i ciepłota początkowo zwykle podwyższona, potem opada. Zapad. — Śmierć zwykle po 4—8 dniach, wyjątkowo nagle wśród objawów cholerycznych. Wyzdrowienie bardzo powolne. — *Leczenie:* purgantia salina, woda karlsbadzka, kalomel. Narkotyk, odwary garbnikowe, herbata z czerwonem winem. Pilocarpin. — Nie podawać tłuszczów!

Santoninum. — **Dos. tox.** = **0,10—0,30.** — Semen recte flores Cinae zawierają $1^1/_2$% Santonini. — *Objawy:* widzenie fiołkowych konturów, potem xantopsia, miganie płatków przed oczyma, halucynacye słuchu i wzroku, odurzenie, nudności, zgrzyt zębów, kurcz mięśni twarzowych i drgawki ogólne, nieprzytomność, rozszerzenie źrenic, zapad, porażenie ośrodków oddechowych. — Mocz żółty po dodaniu alkaliów czerwienieje purpurowo. — *Leczenie:* przepłukanie żołądka, emeticum, purgans. Chloral hydrat. Sztuczne oddechanie.

Secale cornutum. Sporysz. — Ostre otrucie rzadko sprowadza śmierć, częściej chroniczne. **Dos. let. ponad 7,00 gr.** — *Objawy:* nudności, szum w uszach, wymioty śluzowe, morzysko, biegunka, stolce brunatne. Zimny pot, sopor, delirium, zaburzenia czuciowe, tętno drobne szybkie, coma, czasem abortus a nawet śmierć. Zwykle poprawa lub cierpienie chroniczne w postaci: Ergotismus gangraen. lub spasmodic. — *Leczenie:* przepłukanie żołądka, środek wymiotny, tannina 2%, excitans. Amylium nitros.
Siarkowodór zob. Gaz kloaczny.
Sporysz zob. Secale cornut.
Strychninum et Brucinum. 2–3% w nasionach Strychnos Nux vomica. — **Dos. let. = Str. nitr. 0,03—0,10 gr.** Dla dziecka jeden do kilku miligr. — *Objawy:* gorycz, zwykle brak wymiotów. Po upływie pół godziny bolesne uczucie ciągnienia w mięśniach z pojedyńczymi drgawkami, trwoga, później wybitne napady tężca ogólnego pochodzenia rdzeniowego i odruchowego, wywoływane podnietami na zmysły, z początku krótsze później kilkadziesiąt sekund trwające. Wtedy opistotonus, ustanie oddechania, sinica, wytrzeszczenie gałek ocznych, rozszerzenie źrenic, tętno szybkie 100 do 120. Świadomość zupełnie zachowana. — W przerwach między napadami objawy ustępują, pozostaje okropny ból i zaburzenia zmysłów. — Rokowanie zależy od częstości i nasilenia napadów. W napadzie 3 minuty trwającym może nastąpić śmierć z uduszenia. Mało kto przetrzymuje więcej jak 5 napadów. Śmierć najczęściej po 2 godzinach. — *Leczenie:* Nie używać sondy żołądkowej bo odruchowe napady!! W pierwszych chwilach najlepiej apomorfinę podskórnie a wewnętrznie tanniny 2% co 5 minut łyżkę. Chloralhydratis dosim plenam per rectum, a nim zadziała może się okazać w razie napadu konieczną narkoza chloroformowa. Sztuczne oddechanie.
Sublimat zobacz Hydrarg. bichl.
Stibium tartaricum. zob. Antymonu połączenia.
Tlenek węgla. — **Dos. letal. CO obliczają na 0,80 gr.** Śmiertelność znaczna (w Berlinie 77%). — *Objawy* występują zwolna: uczucie ciężkości głowy i tętnienie w skroniach, zawroty i nudności poczem silny ból głowy, wymioty jedno lub kilkorazowe, miganie przed oczyma zaczerwienie twarzy, szum w uszach, osłabienie, chory z trudnością wychodzi na świeże powietrze i ratuje się albo upada, traci przytomność, sopor, coma. Oddech ciężki charczący. Tętno z początku pełne, silne, później miękkie i szybkie, przepuszczające. Coma może przeciągać się kika dni, zwykle jednak (w ciężkich przypadkach) śmierć już po kilku godzinach, przeważnie bez drgawek. Ciepłota ciała podnosi się pod koniec i po śmierci o 1—3° Cels. — Uratowani okazują sztywność mięśni i bezwładność kilkudniową, często psychosy i inne cierpienia. *Leczenie*: Świeże powietrze z sztucznem oddechaniem. Podniesienie głowy, zimne zlewania, amoniak do wąchania. Podskórnie ol. camphor. — Faradyzowanie N.

phrenici. Gdy się coma przedłuża infuzye 0·6% Na Cl po upuszczeniu krwi lub lepiej transfuzye odwłóknionej krwi. — W razie wymiotów zapobiegać aspiracyi wymiocin do płuc.

Tojad. — (**Aconitum** Napellus, Lycoctonum etc. Odmiany roślin krajowych.) — Zawiera akonitynę (najwięcej w korzeniu), najjadowitszą z wszystkich alkaloidów (zob. Aconitinum). — *Objawy:* pieczenie w ustach, mocno szczypiący smak rzodkwi z następowem znieczuleniem języka, ból piekący wzdłuż przełyku i żołądka. Ślinotok, pragnienie, wymioty. Mrowienie i drętwienie członków, porażenie dolnych kończyn. Uczucie zimna, zimne poty, kolka, rzadko biegunka. Lęk, zawroty i ból głowy, amblyopia i głuchota, źrenice zwykle rozszerzone. Tętno drobne i zwolnione, do 40, arytmia. Oddech ciężki powierzchowny. Drgawki. Świadomość często utrzymana. Przebieg czasem bardzo szybki, pół do kilka godzin. Śmierć z porażenia ośrodków oddechowych lub zupełne wyzdrowienie. *Leczenie:* (środki wymiotne?). Przepłukanie żołądka, sztuczne oddechanie. Nadto Acid. tannici 2% co 5 minut łyżkę. Pigułki lodowe.

Trucizna kiszkowa, kiełbas i wędlin zobacz Ptomainy.

Tytoń zawiera (lepszy) 2% do (gorszy) 7% nikotyny a w dymie zasady pyridinowe działające podobnie szkodliwie lecz słabiej. **Dos. letal. = nikotyny 0,05, a odwaru z 1 — 2 gr. liści.** — *Leczenie:* po małej ilości alkaloidu i po paleniu tytoniu: uczucie gorąca w s órze, salivatio, nausea, zawroty głowy, wymioty. Drżenie mięśniowe, wzmożenie peristaltyki, biegunka z silnem parciem. Oddechy powierzchowne, niepokój serca, tętno przyspieszone, później zwolnienie. Omdlenie, drgawki toniczne i kloniczne. Po zbudzeniu się długo osłabienie, brak apetytu. — Po większej dawce uczucie palenia w ustach i przełyku, nagła utrata przytomności, silne drgawki, znaczne zwężenie źrenic, rychła śmierć (w kilku minutach). — Częstsze są zatrucia chroniczne. — *Leczenie:* przepłukanie żołądka odwarem garbnikowym. Wewnętrznie tannina, kali jodati, czarna kawa, excitantia, zimne zlewania głowy, sztuczne oddechanie.

Ukąszenie żmij zob. jad żmij.

Veratrinum (w nasionach Sabadillae offic.) działa podobnie jak Veratroidin (w cebuli ciemiężycy). Lokalnie drażni bardzo silnie zakończenia nerwów czuciowych, palenie potem znieczulenie. Po spożyciu palący ból w całym przewodzie pokarmowym, gwałtowne wymioty i biegunka krwawa, zawroty, omdlenie, mrowienie w kończynach później na całem ciele. Ciepłota ciała obniżona, zimny pot. Tętno drobne, słabe, nieregularne. Oddechanie utrudnione. Znieczulenie skóry z utrzymaniem świadomości, drgawki i stężenie niektórych mięśni, głównie twarzowych. Ciężki zapad i śmierć z porażenia serca i oddechania. — *Leczenie* symptomatyczne i sztuczne oddechanie.

Skład chemiczny ważniejszych przetworów odżywczych.

I. Przetwory zawierające pepton i bialko.

	Woda	Białko rozpuszczalne	Ciała wyciągowe	Popiół	Na Cl.
Wyciąg mięsny Liebiga . .	17·72	20·5	38·29	22·74	—
Bowril (gęsty)	29·14	35·1	18·8	17·5	14·12
Bowril (płynny)	44·42	16·9	20·32	18·32	10·7
Meat juice Valentina . .	59·1	6·7	22·7	11·5	—
Fluid meat	25·71	30·6	30·18	13·5	10
Sok mięsny Puro	36·6	31·01	19·2	9·79	—
Pepton Kochsa	40·16	34·78	15·93	6·89	—
„ Kemmericha	35·3	47·13	9·97	7·73	—
„ Liebiga	31·9	33·4	24·6	9·9	—
„ Antweilera	5·91	80·4	4·08	9·61	—
„ Denaeyea	75·45	12·2	—	—	—
„ Merka	3·9	68·4	15·0	12·7	—
Somatoza	9·2	80·0	0	6·7	—
Eukazyna	8	90·0	—	—	—
Nutroza	8	90·0	—	—	—

II. Przetwory zawierające węglowodory.

	Woda	Białko	Tłuszcz	Węglowodany	Popiół
Mąka owsiana Knorra . . .	9·4	11·1	5·1	73·6	0·7
„ ryżowa „ . . .	12·8	6·9	0·7	78·8	0·6
„ jęczmienna „ . . .	10·9	7·9	1·4	77·5	1·4
Kasza owsiana „ . . .	10·5	14·1	5·5	67·9	2·0
Miazga „ . . .	7·2	10·6	6·2	74·3	1·7
Tapioka „ . . .	7·9	—	—	91·9	0·2
Mąka bobowa „ . . .	10·3	23·2	2·13	59·4	1·7
„ grochowa „ . . .	10·4	25·2	2·01	57·2	2·9
„ soczewicowa Knorra .	10·7	25·5	1·8	57·3	2·6
Maizena	14·3	0·5	—	89·9	0·3
Mondamin	11·9	0·5	—	87·2	0·3
Arrowroot	11·9	0·5	—	82·4	0·2
Mąka strączkowa (Leguminosenmehl) Hartensteina.					
Mieszanka I	—	27	—	64	—
„ II	—	21	—	68	—
b III	—	18	—	69	—
„ IV	—	15	—	72	—

III. Najczęściej używane mączki dziecinne:

	Białko	Tłuszcz	Węglowodany w ogóle	Cukier trzcinowy i gronowy	Skrobia rozpuszczalna w wodzie	Skrobia rozpuszczalna w diastazie	Skrobia rozpuszczalna w kotle parow.	Woda	Piopiół
Mączka Nestlego	8·4	5·3	76 8	37·8	16 8	19·7	2·5	6·3	2·05
„ Kufekego	13·7	0·3	75·8	11·9	43·9	18·6	1·7	7·8	1·5
„ Neavego	12·1	2 1	71·2	2·2	13·1	16·2	39·7	3·0	3·3
Sucharki Opela	13·1	1·3	71·1	8·2	18·0	54·3	0·6	10·2	1·0

Mleko roślinne Lahmanną.

Wody	24·44
Tłuszczu	24·05
Białka roślinnego	7·50
Cukru	41·50
Niezawierających azotu ciał wyciągowych	1·30

Wyciąg słodowy Liebiga.

Cukru	53·25
Ciał wyciągowych i tłuszczu	15·02
Białka	5·45
Popiołu	1·35
Wody	21·93

Miód.

Wody	16·13
Cukru inwertowanego	78·74
„ trzcinowego	2·69
Białka	1·29
Popiołu	0·12

Przetwory mleczne.

Mleko wielokrotne podług prof. W. Jaworskiego.

	Mleko podwójne	Mleko potrójne
Tłuszczu	6·6	10·0
Białka	1·8	1·8
Cukru mlecznego	6·0	6·0
Soli nieorganicznych	+0·3	+0·3
Ciężar gatunkowy	1·027	1·021
Wartość kaloryjna	9·3	125

(Mleko tłuste) Mięszanka śmietankowa Biederta.

	Śmietanki	Wody	Cukru mlecznego	Mleka	Sernika %	Tłuszczu %	Cukru %	
Mięszanka I . .	1/8 litra	3/8 litra	18 grm.	—	0·9	2·5	5	
„ II . .	1/8 „	3/8 „	18 „	1/16 litra	1·2	2·6	5	
„ III . .	1/8 „	3/8 „	18 „	1/8 „	1·4	2·6	5	Mleko Gärtnera odpowiada mięszance IV Biederta
„ IV . .	1/8 „	3/8 „	18 „	1/4 „	1·7	2·8	5	
„ V . .	1/8 „	3/8 »	18 „	3/8 „	2·0	3·0	5	
„ VI . .	—	1/4 „	12 „	1/2 „	2·3	2·4	5	

Kumys i kefir.

	Kumys.	Kefir.
Ciał białkowych (w 1000 gr.)	11·20	38·0
Tłuszczu „	12·0	20·0
Cukru mlecznego „	22·0	20·025
Kwasu mlecznego „	11·5	4·0
Kwasu węglowego „	7·85	
Wyskoku „	16·5	8·0

Wartość kaloryjna 1 kilogr. (resp. litra)

najpospolitszych pokarmów.

Mięso wołowe chude . .	980	Groch	2950
„ „ tłuste . .	3270	Kartofle	660
„ cielęce średnie . .	1070	Cukier	3830
Wieprzowina tłusta . .	3130	Mleko całe	670
Kiszka wątrobiana . . .	2900	„ zebrane	390
Szynka	3790	Ser szwajcarski	3400
Chleb żytni	2030	Masło	7560
„ pszenny	2290	Słonina	6170
Sucharki	3320	1 Jaje	73
Ryż	3420	Szpinak	240
Bób	3030	Sałata	90

Ilość zwykłych pokarmów

potrzebna na pokrycie 3000 koloryi dziennie.

Grochu	1 klg.	Chudej wołowiny . .	3·1 klg.
Kartofli	5 „	Tłustej „ . .	0·9 „
Cukru	0·8 „	Cielęciny	2·7 „
Mleka całego . . .	4·5 litra	Tłustej wieprzowiny .	0·9 „
„ zebranego .	7·5 „	Kiszki wątrobianej .	1· „
Sera szwajcarskiego	0·8 klg.	Szynki	0·8 „
Masła	0·38 „	Chleba żytniego . . .	1·4 „
Słoniny	0·5 „	„ pszennego . .	1·3 „
Jaj	41 sztuk	Sucharów	0·8 „
Szpinaku	12·5 klg.	Ryżu	0·8 „
Sałaty	33· „	Bobu	1·

Tablica brzemienności.

Ostatnia regularność		Dzień porodu		Ostatnia regularność		Dzień porodu	
Styczeń	1	Październ.	8	Lipiec	5	Kwiecień	12
"	5	"	12	"	10	"	16
"	10	"	17	"	15	"	21
"	15	"	22	"	20	"	26
"	20	"	27	"	25	Maj	1
"	25	Listopad	1	"	28	"	4
Luty	1	"	4	Sierpień	1	"	8
"	5	"	8	"	5	"	12
"	10	"	12	"	10	"	17
"	15	"	22	"	15	"	22
"	20	"	27	"	20	"	27
"	25	Grudzień	1	"	25	Czerwiec	1
Marzec	1	"	6	"	28	"	4
"	5	"	10	Wrzesień	1	"	8
"	10	"	15	"	5	"	12
"	15	"	20	"	10	"	17
"	20	"	25	"	15	"	22
"	25	"	30	"	20	"	27
"	28	Styczeń	2	"	25	Lipiec	2
Kwiecień	1	"	6	"	28	"	5
"	5	"	10	Październ.	1	"	8
"	10	"	15	"	5	"	12
"	15	"	20	"	10	"	17
"	20	"	25	"	15	"	22
"	25	"	30	"	20	"	27
"	28	Luty	2	"	25	Sierpień	1
Maj	1	"	5	"	28	"	4
"	5	"	9	Listopad	1	"	8
"	10	"	14	"	5	"	12
"	15	"	19	"	10	"	17
"	20	"	24	"	15	"	22
"	25	Marzec	1	"	20	"	27
"	28	"	4	"	25	Wrzesień	1
Czerwiec	1	"	8	"	28	"	4
"	5	"	12	Grudzień	1	"	7
"	10	"	17	"	5	"	11
"	15	"	22	"	10	"	16
"	20	"	27	"	15	"	21
"	25	Kwiecień	1	"	20	"	26
"	28	"	4	"	25	Październ.	1
Lipiec	1	"	8	"	28	"	4

Tablica rozwoju płodu.

Wiek w miesiącach	Wzrost w centym.	Ciężar w gramach	Stan powłok zewnętrznych	Punkty i stopień kostnienia
1—1 1/2	1—1.5	1—3	Przeświecająca purpurowo-czerwona skóra bez włosów	Punkty kostnienia w obojczyku i szczęce dolnej.
1 1/2—2	2—5	5—10		
2—3	5—10	25—50	Zaczyna się rozwijać błona źreniczna.	Zjawiają się w szczęce dolnej brodawki zębowe.
3—4	10—15	50—150	Tworzenie się paznogci oraz łożyska paznogciowego. Narządy płciowe zewnętrzne zaczynają się różniczkować.	Punkty kostnienia w kości siedzeniowej (os. ischii).
4—5	15—20	200—250	Płeć jest już wyraźna, wyrastają włosy na brwiach i głowie.	Skostnienie kości piętowej.
5—6	20—30	250—400	Ciało pokrywa puszek (lanugo), paznogcie stają się rogowe.	Punkty kostnienia w kości skokowej i łonowej.
6—7	30—35	500—1000	Puszek okrywa ręce i nogi. Błona źreniczna najwyraźniejsza. Zaczyna się tworzyć pokład tłuszczowy (panniculus adiposus).	3—4 punkty kostnienia na mostku.
7—8	35—40	1000—1500	Skóra już nie prześwieca, wyróżnia się naskórek; powłoki zewnętrz. mają barwę blado-różową.	Skostnienie ostatnich kręgów k. krzyżowej.
8—9	40—45	1500—2000	Cała skóra pokryta jest mazią płodową. Błona źreniczna zanika. Worek mosznowy zaczyna się marszczyć, a szpara sromowa zamykać.	
Płód donoszony	45—50	3000—3500	Skórę pokrywa grubsza warstwa mazi płodowej. Paznogcie wystają poza końce palców. Błony źrenicznej brak. Pępek nieco niżej środka długości ciała.	Punkty kostnienia w kłykciowej epifizie kości udowej. W szczęce dolnej 4 zupełnie oddzielone dołki zębowe (lunulae).

Oznaczenie okresu ciąży.

Miesiąc I (księżycowy). Macica nieco powiększona, okrąglejsza część pochwowa nieco rozpulchniona, ilość śluzu większa. Błona śluzowa przedsionka i pochwy zachowuje się podobnie jak w czasie regularności.

Miesiąc II. Z końcem miesiąca macica dochodzi do wielkości średniej pomarańczy i jest wyraźnie grubsza. Dno macicy opada nieco ku przodowi; występuje wyraźnie rozpulchnienie i zasinienie części pochwowej, błony śluzowej pochwy i przedsionka. Sutki stają się pełniejsze, zrazy gruczołowe zaznaczają się wyraźniej. Obwódka i linia biała ciemnieją.

Miesiąc III. Macica miękka wzrasta prawie do wielkości główki noworodka, wypełnia górną część miednicy małej i dnem dochodzi do górnego brzegu spojenia łonowego. Czasami daje się słyszeć szmer maciczny. Ze sutek można już zwykle wycisnąć kilka kropel kleju.

Miesiąc IV. Dno macicy dochodzi ku końcowi miesiąca na szerokość 2—3 palców ponad spojenie. Przy sprzyjających warunkach można wybadać balotujący płód i wysłuchać ruchy płodu.

Miesiąc V. Pod koniec miesiąca macica dochodzi na szerokość dwóch palców poniżej pępka. Matka uczuwa ruchy płodu a niekiedy można już słyszeć tętno płodu.

Miesiąc VI. Macica wzrasta do wysokości pępka. Części płodu wyczuwalne, tętno i ruchy płodu wyraźne..

Miesiąc VII. Dno macicy ku końcowi miesiąca sięga na szerokość 2—3 palców ponad pępek. Części płodu można wyraźniej wybadać. Część pochwowa pozornie się skraca. Pępek się wygładza. U pierwiastek zaczynają się tworzyć pręgi na skórze dolnej części brzucha. Obwód brzucha przez pępek = 91 cm., w środku pomiędzy spojeniem a pępkiem 94 ctm., odległość spojenia łon. od wyrostka mieczykowatego = 42 cm.

Miesiąc VIII. Dno macicy dochodzi do połowy odległości pomiędzy pępkiem a wyrostkiem mieczykowatym. Powłoki brzuszne u pierwiastek mocno napięte tak, że po za dno macicy nie można wtłoczyć palców; pępek wygładzony. Część pochwowa skrócona leży wysoko. Położenie płodu da e się już z łatwością oznaczyć. Obw. brzucha w wysokości pępka 95 cm., poniżej pępka 97 cm., odległ. pomiędzy spoj. a wyrostkiem mieczyk. 43.5 cm.

Miesiąc IX. Dno macicy dochodzi najwyżej w okolicę dołka podsercowego. U pierwiastek w drugiej połowie główka

często wstępuje odcinkiem do miednicy małej. U wieloródek szyjka zwykle drożna, aż do ujścia wewnętrznego.

Obw. przez pępek 97·5, poniżej pępka 99 cm., odległ. pom ędzy spoj. a wyrostkiem mieczyk. 44 cm.

Miesiąc X. Dno macicy opada ku przodowi, obniża się tak, że mniej więcej stoi w tej samej wysokości jak z końcem ósmego miesiąca: Powłoki brzuszne powyżej dna macicy mniej napięte, tak, że i u pierwiastek można objąć palcami dno macicy od tyłu. Pępek wypuklony. U pierwiastek główka wstępuje odcinkiem do miednicy małej, wypukla i rozszerza sklepienie przednie i skraca pochwę.

Obwód brzucha na wysokości pępka 99 cm., poniżej 100 cm., odległ. spoj. od wyrostka mieczyk. 45·5

Tablica wyrzynania się zębów
w warunkach normalnych.

A. Zęby mleczne.

Dwa środkowe siekacze dolne	w 6—8 m.
4 siekacze górne, z początku środkowe potem boczne	„ 10—12 „
4 pierwsze zęby trzonowe oraz siekacze boczne dolne wyrzynają się w porządku następującym: naprzód 2 przednie trzonowe górne, potem 2 boczne siekacze dolne i w końcu 2 przednie trzonowe dolne	„ 15—8 „
4 kły — naprzód 2 górne potem 2 dolne .	„ 18—24 „
4 górne trzonowe	„ 30—36 „

B. Zęby trwałe.

4 pierwsze trzonowe duże wyrzynają się	w 6—7 roku
4 siekacze środkowe	„ 7—8 „
4 siekacze boczne	„ 8—9 „
4 pierwsze trzonowe małe	„ 9—11 „
4 drugie trzonowe małe	„ 10—12 „
4 kły	„ 11—13 „
4 trzonowe duże	„ 12—14 „
4 zęby mądrości	„ 17—25 „

KOSMETYKA.

Kosmetyka zajmuje się staraniem o skórę, włosy, jamę ust i paznogcie, aby je utrzymać w stanie prawidłowym i estetycznym.

1. Dermatocosmetica.

Dla czystości skóry używa się mydeł szczególnie sodowych, zupełnie obojętnych; dla celów leczniczych lub zapobiegawczych mydeł sodow. przetłuszczonych ze środkami lekarskimi (Dr. Eichhoff) n. p. mydło ichtyolowe (1%), salicylowe (5%), tanninowe (5—10%), dziegciowe (5%), kamforowo- (5%) siarkowe (10%), boraksowe (5%), jodowe (5% kal. jod.), naphtolowe (5%), resorcynowe (5%), marmurowe (20%) — podobnie mydeł płynnych, sproszkowanych lub t. zw. saponimenta:

Rp. Sapon. medicat. 25·0,
Natr. carbon. sicc. 2·5,
Amyl. Oriz. 10·0,
Rhiz. Irid. flor. pul. 5·0,
Mixt. oleos. balsam. 4·0.
S. Poudre de Fève.

Rp. Sapon. kalin. alb. 20·0,
Spir. vin. 5·0,
Ol. Amygdal. aeth. q. s.
S. Crême mydlany.

Rp. Sapon. stearinic. dialys. 60·0
Sapon. oleïnic. dialys. 40·0.
Natr. caustic. 2·0,
Solve digerendo in
Spir. vini rect. 800·0
tunc adde,
Bals. peruvian. 100·0
et filtra.
S. Saponimentum Balsami peruviani.

Słabiej niż mydła działają saponiny, jak:

Rp. Tct. Quillayae 5·0,
Glycerini p. 30·0,
Bals. vitae Hoffmani 40·0,
Aqu. Coloniens. 40·0,
Tct. Iridis 40·0,
Tct. Moschis 0·2,
S. Woda ateńska.

Węglany alkaliów i borax działają również podobnie, rozmiękczając przyskórek i rozpuszczając tłuszcz, n. p.:

Rp. Kali v. Natri carbon.
(Boracis) 2·0,
Aqu. Rosarum 100·0,
Tct. Benzoës 10·0.
S. Przeciw zaskórnikom (comedones).

Rp. Boracis 20·0,
Eleosacc. Cumarini 1·0,
Aqu. Rosarum 940·0,
Glycerini p. 50·0
Ol. Rosae gtt. 5,
Ol. Neroli gtt. 1,
Ol. Ambrae gtt. 2.
S. Woda toaletowa Dietericha.

Tłuszcze robią przyskórek więcej przeźroczystym, miękkim i błyszczącym, a rozpuszczając wydzielinę gruczołów łojowych i kwasy tłuszczowe potu, działają oczyszczająco na skórę:

Rp. Ol. Cacao 60·0,
Ol. Amygdal. 30·0,
Cerae alb. 10·0,
Ol. Bergamott. 1·0,
Ol. Rosae gtt. 5.
S. Pomada na skórę.

Rp. Lanolin. anhydrit. 80·0,
Ol. Cacao 20·0,
Ol. Rosae gtt. 2.
S. Pomada lanolinowa.

Podobnie działają zawiesiny tłuszczowe:

Rp. Amygdal. amar, 5·0,
Aqu. Rosae,
Aqu. flor Naphae āā 70·0,
Boracis 5·0,
Tc'. Benzoës 15·0.
S. Woda Hufelanda.

Saccharina (glyceryna, miód) wchodzą łatwo w skórę, robią ją miękką, sprężystą — i mają własność rozpuszczania w sobie istot trudno w tłuszczach rozpuszalnych. Glyceryny samej nie należy używać, bo odciąga bardzo silnie wodę i robi skórę suchą.

Rp. Glycerin. p: 50·0,
Aqu. flor. Aurant. 25·0,
Aqu. laurocer. 2.5.
S. Woda glycerynowa na ręce.

Rp. Ung. Glycerin. 100·0,
Ol. Bergamott. gtt. 2,
Ol. Rosae gtt. 1.
S. Pomada glycerynowa.

Rp. Mellis crudi 40.0,
Cerae flav. liqu. 10·0.
S. Maść miodowa.

Rp. Sapon. Cocois 45·0,
Mellis crud. 3·0,
Ol. Melissae gtt. 1.
S. Sapo mellis.

Spirituosa w stanie rozcieńczonym oczyszczają i odświeżają skórę, dlatego też używane bywają jako wody do mycia dla utrzymania świeżości skóry.

Rp. Mixtur. oleoso-balsam. 50·0
Spir. Camphorat.,
Aqu. Rosae āā 25·0.
S. Woda na skórę.

Rp. Spir. Coloniens. 60·0,
Spir. saponat.,
Glycerin. p. āā 20·0.
S. Spirytus na skórę.

Balsamica mają podobne działanie, dlatego używa się ich jako nalewki do t. zw. wód piękności.

Rp. Aqu. Rosae 113·0,
Tct. Bals. Tolutan. 1·4.
S. Lac virginis.

Rp. Tct. Benzoës 4·0,
Kal. carbon. 1·0,
Spir. Camphor. 1·0,
Aqu. Coloniens. 250·0,
Tct. Ambrae 0·25.
S. Eau de Princesse.

Tu należą również dziegieć, balsam peruwiański i siarka, działające także przeciwgrzybkowo, a używane przy trądziku, piegach, plamach wątrobianych i łupieżu pstrym — w różnych postaciach:

Rp. Sapon. Cocoïs 100·0,
Bals. peruvian. 1·0.
S. Mydło bals. peruwiańsk.

Rp. Picis liquid.
Sapon, stearin. pulv. āā 3·0,
Sapon. Oleac pulv. 24·0.
S. Sapo picis.

Rp. Sulf. sublimat. 1·0,
Glycerin. p.,
Spir. camphor.,
Spir. Lavandul āā 5·0,
Aqu. dest. 60·0.
S. Woda Kummerfeida (nowa).

Rp. Sulf. praecipit.
Glycerin. p.,
Spir. ditut.,
Kal. carbon.,
Aether. sulf. āā 10·0.
S. Crême Hebry.

Rp. Lanolin. anhydr.,
Ol. Amygdal.,
Sulf. praecipit. āā 5·0,
Zinc. oxyd. 2·5,
Tct. Irid. flor. 0·5,
Tct. Anchus. 2·5·
S. Na skórę rozsmarować i zapudrować.

Kwasy rozcieńczone działają na skórę jako środki ściągające, dlatego używane, szczególnie do octów toaletowych:

Rp. Ac. acetic. 4·0,
Spir. Coloniens. 100·0,
Tct. Benzoës 1·0.
S. Ocet toaletowy

Rp. Ac. acetic. glac. 1·0,
Aqu. flor. Naphae 20·0.
S. Ocet toaletowy.

Do środków osłaniających skórę (dectiva) należą przedewszystkiem pudry i szminki. Pudry na twarz używane powinny się składać tylko z proszków roślinnych:

Rp. Rhiz. Irid. flor. pulv. 20·0,
Amyl. Orizae 80·0,
Ol. Rosae gtt. 2,
Ol. Ambrae gtt. 2,
Vanellini 0·05.
S. Zasypka.

Rp. Farin. Amygd. amar.,
Rad. Althaeae p. āā 100·0,
Ol. Pelargon.,
Ol. Bergamott. āā 1·0.
S. Zasypka.

Szminki nie powinny zawierać szkodliwych przetworów metalicznych:

Rp. Talc. Venet. pulv, 20·0,
Rhiz. Irid. flor. 5·0,
Amyl. Orizae 75·0,
Rudramenti Carmini 2·5,
Cumarini 0·01,
Tct Moschi gtt. 5.
S. Proszek szminkowy.

Rp. Carmini 1·0,
Liqu. Ammon. caust. 3·0,
Glycerini p. 25·0,
Aqu. Rosae 75·0,
Ol. Neroli gtt. 3,
Tct. Moschi gtt, 2.
S. Szminka płynna.

Rp. Zinc. oxyd. 10·0,
Ol. Amygdal. 15·0,
Ung. Cerei 35·0,
Ol. Cacao 40·0,
Ol. Bergamott. gtt 2,
Ol. Rosae gtt. 2.
S. Maść szminkowa.

2. Trichomatocosmetica.

Podobnie jak skórę w ogóle, tak i pokrytą włosami, powinno się utrzymywać czysto w ten sposób, że należy zmywać co kilka dni głowę, szczególnie u kobiet, wodą letnią i mydłem, poczem dokładnie obsuszyć, co najlepiej robić na noc, a wyczesywać dopiero rano, gdy włosy są zupełnie suche. Długość włosów i sposób czesania (fryzura) nie wpływają na ich porost, o ile nie używa się szkodliwych tłuszczów lub zapiekania włosów, co zastąpić można zakręcaniem włosów w t. zw. papiloty.

Dla utrzymania sprężystości włosów użyć można:

Rp. Ol. Amygdal. 50·0,
Ol. Unnonae odorat. 0·5,
S. Olejek na włosy.

Rp, Ol. Olivar. optim. 50·0,
Ol. Bergammott. 1·0,
Ol. Cinnamom. 0·5.
S. j. w.

Do pomad na włosy nie dodawać nigdy wody, ani glyceryny, bo pierwsza przyczynia się do łatwego jełczenia, druga odciągając wodę, obsusza włosy.

Rp. Medull. bovin. 30·0,
Cerae alb. 5·0,
Ol. Olivar. 15·0,
Ol. Jasmin. ping. 5·0.
S. Pomada na włosy.

Rp. Ol. Ricini 50·0,
Ol. Arachid. 38·0,
Cetacei 12·0.
Ol. Jasmin. ping. 2·0.
S. Pomada krystaliczna (Dieterich).

Dla lepszego układania włosów używa się środków klejowych, które nadają pewien połysk włosom:

Rp. Tragacanth. 1·0,
Aqu. Rosae 20·0.
S. Bandolina.

Rp. Ol. Ricini 20·0,
Sapon medicat.,
Resin. Benzoës āā 2·0,
Spir. absolut. 180·0,
Ol. Rosae gtt. 1,
Ol. Bergamott. gtt. 5.
S. Brylantyna (Dieterich).

Rp. Cerae flav. 60·0,
Ol. Ricin.,
Terebinth. Venet. āā 20·0,
Alcannini 0·2,
Ol. Bergamott. 0·5.
S. Pomada twarda na wąsy.

Na włosy zanadto tłuste użyć można po dokładnem wymyciu głowy mydłem — pudru. Przy znacznej ilości łupieżu zmywać głowę:

Rp. Kal. carbon. 2·5,
Boracis 5·0,
Aqu. Rosar. 100·0.
S. Woda na włosy.

Rp. Spirit aether. 30·0,
Tct. Benzoës. 3·0,
S. Woda Hebry.

Rp. Ac. carbol. 0·15,
Spir. vin. rect. 100·0,
Glycerin p. 15·0.
S. Woda Kaposi'ego.

Od czasu do czasu jednak trzeba włosy natłuścić:

Rp. Zinc. oxyd. 2·5,
Ung. Paraffin. 25·0,
Balsam. peruv. 2·5,
M. f. ung.
S. Maść

lub zmywać głowę mydłem żółtkowem.

Wody wyskokowe na włosy mają znaczenie takie, jak mydła na skórę:

Rp. Ammon. carbon. 2·0,
Boracis 2·0,
Mellis ros. 5·0,
Bay-Rum (Spir. vin.) 10·0.
Aqu. Rosar. 90·0.
S. Woda na włosy (Dieterich).

Rp. Ovorum recent. Nr 3 misce exactissime cum
Aqu. Rosar. 800·0,
Spir. saponat. 50·0,
Kal. carbon.,
Liqu. Ammon. caust. āā 10·0,
Ol. Bergamott. gtt. 3,
Ol. Rosae gtt. 2.
S. Amerik. Shampooing Water.

Do barwienia włosów nie ma prawie innych środków jak tylko metaliczne (ołów, srebro, bizmut), z roślinnych bowiem tylko sok orzechów włoskich dobrze barwi, ale musi być całkiem świeży. Po dokładnem zmyciu głowy mydłem i rozczynem sody, należy włosy dobrze obsuszyć i za pomocą szczoteczki zwilżyć płynem I.

Rp. Ac. pyrogallic. 0·5,
Alcohol. absolut. 10·0,
Aqu. dest. 40·0.
S. Rozczyn I.

Po 5 minutach zwilżyć włosy płynem II.

Rp. Argent. nitr. 1·0—2·5,
Aqu. dest. 20·0,
Liqu. ammon. caust. q. s. ad solutionem sedimenti enascentis,
Dent. ad vitr. coerul.
S. Rozczyn II.

Gdy chcemy otrzymać bardzo ciemną barwę trzeba po 10 min. zwilżyć płynem III.

Rp. Natr. subsulfuros. 0·3,
Aqu. destill. 20·0.
S. Rozczyn III.

W 3 godz. potem zmyć głowę mydłem.

Albo użyć można najpierw płynu A.

Rp. Argent. nitr. 2·0,
Aqu. dest. 20·0,
D. ad vitr. coerul.
S. Rozczyn A.

po kilku minutach zwilżyć płynem B.

Rp. Kali sulfurat. 3·0,
Aqu. dest. 20·0.
S. rozczyn B.

Przez dodanie siarkanu miedziowego lub amoniaku otrzymuje się zamiast czarnych, brunatne lub jasne włosy. Podobnie użyć można siarkanu żelaza z kwas. pyrogall., połączeń kadmu, ołowiu i cynku.

Dla pobudzenia porostu włosów używa się środków ściągających i drażniących skórę:

Rp. Tct. Gallar. 10·0,
Spir. Coloniens. 30·0.
S. Wcierać pędzelkiem w skórę

Rp. Ac. tannic. 10·0.
Aqu. Coloniens,
Aqu. Rosar āā 100·0.
S. Zewnętrznie.

Rp. Veratrin. 0·3,
Spir. vin. gett. 125·0,
Spir. Lavandul.,
Glycerin. p. āā 25·0
S. Zewnętrznie.

Rp. Ac. carbol. 2·0,
Tct. Strychni,
Tct. Cantharid. āā 5·0,
Tct. Chinae 30·0,
Spir. Coloniens.,
Ol. Cocos āā 40·0.
S. Woda na porost włosów.

Rp. Ol. Sabinae 1.0,
Spir. vin. rect. 40·0.
S. Zewnętrznie.

3. Dentifricia et Pharyngo-cosmetica.

Dla czerwoności warg użyć można w aptekach gotowe *cerat. labial. rubr.*, albo

Rp. Carmin. 0·2,
Ung. lenient. 20·0,
M. f. ung.
S. Maść na wargi

lub też powyżej wymienione szminki.

Gdy cuchnienie z ust pochodzi skutkiem złych zębów lub nieczystości, zalecać częste płukanie szczególnie po jedzeniu:

Rp. Salol. 5·0,
Spir. vin. dil. 100·0,
Tct. Coccionell. 4·0,
Ol. Rosar. gtt. 2,
Ol. Menth. pip. gtt. 1.
S. Łyżeczka na szklankę wody.

Rp. Caryophyllor.,
Cort. Cinnam. Cass.,
Fruct. Anisi stell, āā 0·5,
Coccionell.,
Tartar. depur.,
Ol. Menth. pip. āā 0·25,
Spir. vini rect. 80·0,
Macera per octo dies et filtra.
S. Eau de Botot.

Rp. Salol. 2·5
Eau de Botot 100·0.
S. Kilka kropli do szklanki wody.

Dla wzmocnienia dziąseł użyć pędzlowania:

Rp. Ac. tannic. 2·0,
Spir. vin. rect. 30·0,
Tct. Benzoës 10,
Ol. Menth. pip. 5·0.
S. Do pędzlowania dziąseł.

Rp. Tct. Myrrhae.
Tct. Benzoës āā 5·0,
Spir Cachlear. 40·0.
S. J. w.

Dla czystości ust należy również czyścić zęby miękką szczoteczką i proszkiem lub pastą:

Rp. Calcii carbon. praec. 75·0,
Carmin. 0·1,
in pauxillo Liqu. ammon. caust. sol.,
Sacch. lactis,
Salol. pulv.,
Rhiz. Irid. flor. pulv. āā 6·0,
Ol. Caryophyll. gtt. 5.
S. Proszek na zęby.

Rp. Pulv. carbon. Liqu. depur.,
Pulv Cort. Chin. Calisay,
Pulv. fol. Salviae āā 20.0,
M. f. pulv. subtilliss.
S. Proszek na zęby.

Rp. Calcii carbon. praecip.,
Rhiz. Irid. flor. pulv.,
Talci pulv.,
Sapon. medicat. āā 25·0,
Ol. Menth. pip. 0·5,
Carmini solut. q. s. ad tingend
Glycerin. p.,
Spir. vin. rect. āā q. s.,
ut. f. pasta mollis.
S. Pasta na zęby (Pelletier'a).

Wreszcie dla utrzymania przyjemnego zapachu z ust, podaje się środki aromatyczne w postaci pastylek i pigułek jak:

Prince Albert-Cachous

lub

Rp. Sacch. alb 75·0,
Carbon. pulv. 25·0,
Vanillini 1·0,
Mucilag. Tragac. q s.,
ut f. pastill. Nr 120.
S. Wedle potrzeby pastylka.

Rp. Moschi 0·01,
Rhiz Irid. flor. pulv. 5·0,
Extr. Liquirit. 10·0,
Ol. Menth pip. gtt. 10,
Mucil. gumm. arab. q. s. ut f. pill. pond. 0·05,
Obducent. argent.
S. Pillulae odoriferae Viennenses.

4. Paznogcie.

Po umyciu rąk przy pomocy szczoteczki do paznogci, należy wydobyć z pod tychże brud za pomocą tępego patyczka drewnianego lub rogowego; brzeg skóry zaś na paznogciu leżącej usuwać ostrożnie ku tyłowi; zadzierki krótko obcinać i zalewać kollodionem. Paznogcie obcinać należy od czasu do czasu niezbyt krótko, szczególnie nie wycinać w kącikach.

Dla nadania paznogciowi równości i połysku należy wygładzić za pomocą proszku nasypanego na kawałek gładki drzewa:

Rp. Stanni oxyd. 20·0,
Carmin. 0·30.
S. Proszek na paznogcie.

Rp. Lapid. smiridis pulv.,
Talc. Venet. āā 10.0.,
Ol. Odoral. q. s. ad odorat.
S. J. w.

W końcu wytrzeć dokładnie sarnią skórką i pastą:

Rp. Farin. amygdal. decort. 20·0,
Mellis rosat. q. s.
ut f. pasta mollis.
S. Pasta na paznogcie.

Plamy i chropowatości wymywać kwasem cytrynowym lub octem.

BADANIE MOCZU.

Badając mocz zwracamy uwagę na następujące szczegóły:

I. Przeźroczystość.

Prawidłowy mocz jest przeźroczystym. Jeżeli mocz jest mętnym, to bada się *oddziaływanie*. Przy oddziaływaniu **kwaśnem** zmętnienie pochodzi najczęściej od *kwaśnych moczanów:* osad barwy pomarańczowej (sedimentum lateritium). Wykazać to można przez lekkie ogrzanie (nie zagotowanie), mocz się powinien wyjaśnić. Moczany kwaśne znajdują się w każdym moczu, pozostają jednak z reguły w roczczynie. Do wydzielenia ich może się przyczynić znaczne oziębienie moczu, zagęszczenie tegoż, znaczna ilość soli moczanowych lub silnie kwaśne oddziaływanie. Najczęściej spotykamy się z osadem moczanowym przy gorączce i przy zastoju w układzie żylnym.

Jeżeli zmętnienie po ogrzaniu nie ustępuje, to przy oddziaływaniu kwaśnem może ono zależeć tylko od *ukształtowanych składników* Należy wykonać badanie drobnowidowe. Osad otrzymuje się przez odsączenie, centryfugowanie, lub odstawienie w kończystym kieliszku i zebranie pipetą. W osadzie można znaleść rozmaite bakterye (przyczem mocz może być początkowo kwaśny), ciałka ropne, czerwone, rozmaite przybłonki, wałeczki, nitki nasienne i komórki nowotworów. Największe znaczenie mają *wałeczki*: świadczą one o chorobie nerkowej w ogóle, gdyż w moczu prawidłowym ich nie znachodzimy, lub chyba bardzo wyjątkowo i tylko odosobnione. Z rozmaitych ich postaci można wnioskować o rozmaitych sprawach w nerkach, nie można jednak rozpoznać wprost samej choroby. Wałeczki krwawe i wałeczki obłożone ciałkami krwi świadczą o krwotokach nerkowych; przybłonkowe o złuszczaniu się przybłonków; wałeczki z ciałkami białemi o sprawach wypocinowych; z kulkami tłuszczu i komórkami stłuszczonemi o sprawie zwyrodnienia tłuszczowego w nerce.

W jednostajnie mętnym, wolnym od białka moczu o oddziaływaniu obojętnem, lub słabo kwaśnem, zależy zmętnienie, które przy ogrzaniu się nie wyjaśnia, a także przy sączeniu nie wiele, lub wcale nie, prawie bez wyjątku, od rozmaitego rodzaju bakteryj.

Niekiedy spotykamy przy znacznej kwasocie piaskowaty, mniej, lub więcej zabarwiony osad, który jest prawie zawsze krystalicznym kwasem moczowym. Od tego odróżnić trzeba wydalanie „żwiru moczowego“ w okrągłych ziarnkach złożonych także z kwasu moczowego, z czem się spotykamy przy kamicy.

Jeżeli mocz oddziaływa **alkalicznie**, to o przyrodzie osadu rozstrzyga badanie mikroskopowe. Oprócz wymienionych już składników możemy stwierdzić obecność szczawianu wapniowego w 8-ściennych kryształkach, fosforanu wapniowego bezpostaciowego w nieregularnych płytkach z ziarnistą powierzchnią, fosforanu magnowo-amonowego w kryształkach trumienkowatych i moczanu amonowego o postaci kolczugowatej.

II. Barwa.

Prawidłowa barwa jest żółtą, mniej lub więcej wysyconą.

1. **Wzmożenie prawidłowego zabarwienia** do barwy pomarańczowej okazuje mocz przy małej ilości, a następnie przy większej zawartości urobiliny, co się zdarza przy gorączce, zastoju w układzie żylnym, w początku i w końcu żółtaczki t. j. przed pojawieniem się i po zniknięciu barwika żółci, wreszcie po znacznych wewnętrznych krwotokach z powodu przemiany barwika krwi na barwik żółci.

2. **Barwa czerwona** pochodzi najczęściej od przymieszki krwi. Potwierdzenie daje badanie drobnowidowe osadu. Ciałka czerwone są często pokurczone, morwowe, innym razem znów obrzękłe. Z reguły zawiera mocz równocześnie rozpuszczony barwik krwi, hemoglobinę, często nieco zmieniony (methemoglobina). Badanie widmowe w przypadkach wątpliwych nie zawsze daje wyniki pewne. Najprostszą jest *próba Hellera*. Dodaje się do moczu parę kropli ługu sodowego, ogrzewa do zagotowania i odstawia na parę minut. Powstaje w każdym wypadku kłaczkowaty osad fosforanów ziemnych; przy obecności barwika krwi zawiera ten osad hematynę i ma barwę czerwonawą, a na brzegach odcień zielonawy. Mocz oddany po użyciu rzewienia, senesu i santoniny daje podobne oddziaływanie, jednak, jeżeli się osad wymyje i rozpuści w kwasie octowym, to roczczyn ma barwę cytrynowo żółtą, a następnie przybiera na powietrzu barwę fioletową.

Mocz po użyciu sulfonalu jest niekiedy zabarwiony czerwono skutkiem zawartości hematoporfiryny. Łatwo ją można poznać po 2 smugach absorbacyjnych, jeżeli się mocz zakwasi kwasem solnym i bada widmowo.

3. **Barwa brunatna z żółtą pianą** pochodzi prawie bez wyjątku od barwika żółci. Do udowodnienia tegoż służy *próba Gmelina*. Kieliszek wypełnia się blisko do połowy moczem, nachyla się go o 45° i wlewa po ścianie parę cm.³ kwasu azotowego zmieszanego z kilkoma kroplami kw. azot. dymiącego. W miejscu zetknięcia powstają barwne pierścienie: zielony, niebieski, fioletowy i czerwony. Mocze zawierające dużo indykanu dają podobne oddziaływanie; przytem w wątpliwych wypadkach próba Gmelina czasem zawodzi, niema więc ona dla rozpoznania większego znaczenia. Więcej zaleca się *próba chloroformowa*. Mocz zakwasza się kwasem octowym i kłóci z chloroformem. Jeżeli osiadający na dnie chloroform jest żółty, lub żółto zielonawy, to mocz zawiera barwik żółci.

4. **Barwę oliwkową do czarnej** okazuje mocz po użyciu karbolu i środków pokrewnych. „Mocz karbolowy“ jest znakiem, że środki te powinny być odstawione.

5. **Zielonawo-żółta barwa** zdarza się po użyciu rzewienia i santoniny. W obu przypadkach barwi się mocz po dodaniu ługu sodowego fioletowo-czerwono. W pierwszym przypadku także po dodaniu węglanu sodowego, w drugim nie, lub dopiero powoli.

6. **Ciemne zabarwienie** przy staniu na powietrzu może pochodzić od melaniny, względnie melanogenu (przy guzach melanotycznych). Z reguły jest wtedy mocz już przy oddaniu nieco ciemno zabarwiony, a ciemnieje jeszcze więcej przy lekkiem ogrzaniu z kwasem azotowym, roztworem kw. chromowego, lub chlorku żelazowego.

7. **Barwa niebieska** od błękitu indychtu zdarza się, zresztą b. rzadko, przy barwikowych rakach żołądka i wątroby. Chloroform kłócony z takim moczem barwi się niebiesko.

III. Ilość moczu i ciężar gatunkowy

stoją do siebie w odwrotnym stosunku. Przy ilości 1500 na dobę, wynosi c. g. 1·017—1·020. Nawet c. g. 1·030 może, mianowicie w lecie, być prawidłowym, jeżeli ilość moczu jest odpowiednio zmniejszona.

Mała ilość przy wysokim c. g. i ciemnem zabarwieniu wskazuje na gorączkę, utratę wody innemi drogami, lub obniżenie parcia w układzie tętniczym, jakie widujemy przy chorobach serca i płuc.

Wysoki c. g. przy bladej barwie i prawidłowej, lub zwiększonej ilości wskazuje na moczówkę cukrową.

Bardzo nizki c. g. prawie zawsze jest związany z wielką ilością moczu, jak to widzimy przy moczówce prostej, marskości nerek; zwykle jednak nie ma to większego znaczenia (blednica, histerya).

IV. Oddziaływanie.

Oddziaływanie powinno być kwaśne, jednak mocz oddany po obiedzie oddziaływa b. często alkalicznie. Jeżeli całodzienny mocz jest alkaliczny, to trzeba przedewszystkiem stwierdzić, czy zależy to od stałych zasad, czy od węglanu amonowego. Odróżnienie jest łatwe. Jeżeli papierek lakmusowy trzymany, lub zawieszony nad moczem przyjmuje barwę niebieską, chodzi o węglan amonu, w przeciwnym razie o *stałe zasady*. W tym ostatnim wypadku niema to większego znaczenia i zależy od roślinnego pożywienia, albo od lekarstw (saturacye, sole kwasów roślinnych, węglany alkaliów). Alkaliczne oddziaływanie może być także wynikiem często powtarzających się wymiotów z powodu utraty kwasu solnego, wreszcie może zależeć od wessania alkalicznych przesięków.

Obecność *węglanu amonowego* jest ważna, świadczy bowiem o amoniakalnem kiśnieniu moczu, przyczem mocznik przecho-

dzi w węglan amonowy. Mocz posiada wtedy i inne cechy: 1) charakterystyczny zapach moczu rozłożonego nie zależący od węglanu amonowego i co do swej istoty jeszcze nie zbadany; 2) jest zupełnie mętny z powodu ogromnej ilości bakteryj, co można stwierdzić badaniem drobnowidowem; 3) zawiera osad nieorganiczny pływający częściowo na powierzchni, częściowo rozdzielony w moczu, lub trzymający się ścian i dna naczynia, a złożony z fosforanu wapniowego, fosforanu magnowo-amonowego i moczanu amonowego. Sole te mogą się znaleść także w moczu prawidłowym po użyciu soli kwasów roślinnych, jednak taki mocz jest przeźroczy ty i nie zawiera węglanu amonowego.

Każdy mocz, nawet pierwotnie kwaśny, prędzej lub później przechodzi na powietrzu kiśnienie amoniakalne. Czynnikami przyspieszającymi są: wysoka ciepłota otaczająca i obecność krwi, ropy lub białka. Jest więc rzeczą bardzo ważną stwierdzić, czy mocz już w chwili oddania jest amoniakalnym. Taki mocz zdarza się mianowicie przy nieżytach pęcherza moczowego, szczególniej na tle porażeń pęcherza, gdy pęcherz nie opróżnia się całkowicie, resztki rozłożonego moczu zalegają i zakażają ustawicznie mocz zdrowy przypływający z moczowodów.

V. Białko.

Białka w moczu prawidłowym nie znachodzimy, chyba tylko bardzo wyjątkowo i w bardzo małej ilości, co najwięcej 0·05%, jako t. z. *białkomocz fizyologiczny* (po ciężkiem znużeniu, po ucztach, zimnych kąpielach, wzruszeniach umysłowych) i u dzieci jako białkomocz okresowy (mocz z nocy białka nie zawiera, dopiero po wstaniu z łóżka pojawia się ono codziennie).

Zresztą obecność białka jest zawsze objawem chorobowym i może zależeć *a)* od przymieszki krwi, lub ropy z nerek, lub dróg moczowych (wejrzenie moczu, badanie mikroskopowe), *b)* od obecności hemoglobiny (wejrzenie, próba Hellera), albo też *c)* jest to prawdziwy białkomocz nerkowy t. j. białko przechodzi do moczu już w kłębuszkach skutkiem zmian w przybłonku tychże. Mogą to być zmiany lekkie, a białkomocz trwa wtedy z reguły krótko (gorączka, lekkie zatrucie, napad padaczkowy i inne stany nerwowe, moczysko ołowiowe, zastój w układzie żylnym), albo też chodzi o ciężkie zmiany, jakie spotykamy przy zapaleniach nerek.

1. Próba Hellera z kw. azotowym. Kieliszek napełnia się blisko do połowy moczem, nachyla o 45° i nalewa po ściance kwasu azotowego zgęszczonego. Granica obu płynów powinna być ostra. Jeżeli jest białko, to występuje na niej mniej, lub więcej zbita, jednostajna, ściśle odgraniczona, biała smuga. Niekiedy pojawia się ona dopiero po odstaniu (ilość białka wynosi wtedy 0·003%). Łatwiej ją dostrzedz na czarnem tle. Po używaniu terpentyny i balsamu kopaiwowego, lub tolutańskiego (pigułki i kapsułki kreozotowe) występuje tensam odczyn, jednak zmętnienie po zmąceniu z kwasem azotowym można

usunąć przez kłócenie z wyskokiem. W moczach wysyconych pojawia się często smuga obłoczkowata położona znacznie wyżej nad granicą płynów (kwaśne moczany), ustępuje ona przy słabem ogrzaniu, lub nie pojawia się po rozcieńczeniu moczu.

2. **Próba z zagotowaniem** jest mniej czułą. Mocz powinien być zupełnie przeźroczysty. Jeżeli samo przesączenie nie wystarczy do usunięcia zmętnienia, dodaje się na koniec noża magnezyi palonej, lub kilka kropli roztworu siarkanu magnowego, a potem kilka kropli roztworu węglanu sodowego, kłóci silnie, a potem sączy. Czysty mocz ogrzewa się teraz w próbówce aż do zawrzenia i dodaje kilka kropli kwasu octowego. Zmętnienie dowodzi obecności białka. Dodatek kwasu octowego jest konieczny, bo nawet z moczu kwaśnego może się przy zagotowaniu strącić fosforan wapniowy, który się jednak w kwasie octowym rozpuszcza.

3. **Próba z żelasinkiem potasowym.** Mocz zakwasza się kw. octowym i dodaje kroplami 10% roztworu żelasinku potasowego. Powstaje biały osad, lub zmętnienie. Próba b. czuła, pewna i dogodna.

4. **Próba sublimatowa.** Mocz zakwasza się kw. octowym i dodaje w równej objętości następującego roztworu (Jolles). Sublimatu **10,**$_0$ kw. bursztynowego **20,**$_{00}$, chlorku sodowego **10,**$_{00}$, wody przekropl. **500,**$_0$. Powstaje biały osad, lub opalescencya. Próba pewna i b. czuła, wykazać można jeszcze 0·001% białka.

Jeżeli badanie wykazało tylko ślady białka, to trzeba jeszcze zrobić próbę *na mucynę* (nukleoalbuminę) przez silne zakwaszenie moczu na zimno kw. octowym. Zmętnienie świadczy o obecności mucyny i pozwala wnioskować, że oddziaływanie na białko pochodzi od mucyny.

VI. Chlorki.

Mocz zakwasza się kw. azotowym i wpuszcza kroplę azotanu srebrowego (1:8). Powinna powstać zbita grudka chlorku srebrowego szybko opadająca na dno. W stosunkach chorobowych, szczególniej przy zapaleniu płuc, chlorki mogą być zmniejszone: powstaje osad wiotki, kaszkowaty, lub tylko mniej, lub więcej znaczne zmętnienie. Mała ilość chlorków zależy od małej ilości przyjmowanych pokarmów, lub od rzeczywistego zatrzymania chlorków w ustroju. Obfite pojawienie się następowe chlorków w moczu jest dobrym znakiem.

VII. Cukier.

Jeżeli w moczu jest cukier, to chodzi albo tylko o przejściowy *cukromocz* (po przyjęciu obfitych pokarmów skrobiowych i cukrowych, po pewnych zatruciach np. tlenkiem węgla, morfiną, przy pewnych chorobach gorączkowych np. wągliku, cholerze, przy chorobach układu nerwowego, mianowicie przy zmianach w okolicy rdzenia przedłużonego, przy chorobach trzustki), albo też chodzi o *cukrzycę*.

1. **Próba Trommera.** Do moczu dodaje się $^1/_3$ objętości ługu sodowego, następnie kroplami wśród silnego kłócenia rozczynu siarkanu miedziowego (1 : 10) dotąd, aż część niebieskawego stratu nawet przy silnem wstrząsaniu już się nie rozpuszcza. Jeżeli mocz zawiera dużo cukru, powstaje płyn ciemno niebieski. Ogrzewa się teraz do zawrzenia. Jeżeli mocz zawiera cukier, to występują szybko nieprzeźroczyste, żółte, pomarańczowe i czerwone smugi wodnika, względnie tlenku miedziawego. Tylko wtedy jest odczyn pewny. Trzeba jednak pamiętać, że przy używaniu pewnych lekarstw, jak chroralu, kw. salicylowego, kw. bedźwinowego mocz daje tensam odczyn. Proste zżółknienie cieczy, gdy ona pozostaje przeźroczystą, nie dowodzi cukru; także gdy odczyn powstaje dopiero przy dłuższem gotowaniu, albo później po oziębieniu. Jeżeli próba była wątpliwą, to dobrze jest powtórzyć ją z moczem rozcieńczonym 5-krotnie.

2. **Próba Böttgera** (nie zbyt czuła). Do moczu dodaje się tyle węglanu sodowego, ile się go rozpuszcza przy ogrzaniu, następnie b. małą ilość azotanu bizmutowego zasadowego i gotuje przez kilka minut. Zabarwienie czarne, względnie szare, świadczy o obecności cukru, jednak tylko w moczu bezwzględnie wolnym od białka.

3. **Próba fermentacyjna** jest najpewniejszą. Mocz się gotuje, studzi, dodaje dobrych drożdży i wlewa do odpowiednich rurek: Z ilości wytworzonego CO_2 można nawet w przybliżeniu oznaczyć ilość cukru.

VIII. Indykan.

Próba Jaffego. Do moczu dodaje się równą objętość kw. solnego, a następnie kroplami wśród wstrząsania rozczynu podchlorynu wapniowego (5:100, przesączyć, rozczyn musi być często zmieniany). Jeżeli mocz przybierze barwę zieloną, potem niebieską, to zawiera wiele indykanu; niekiedy może się nawet błękit indychtu w postaci kłaczków na dnie naczynia osadzić. Wielka ilość indykanu zdarza się przy niedrożności jelit, zapaleniu otrzewny, wreszcie przy chorobach wyniszczających. Barwa moczu nie jest zmienioną, bo indykan jest bezbarwnym.

Mocz prawidłowy przybiera przy tej próbie często barwę fioletową, albo nawet czerwoną. Pochodzi to od czerwieni indychtu, która przechodzi do eteru, jeżeli się mieszaninę przedtem zalkalizuje. W stosunkach chorobowych jest niekiedy to zabarwienie czerwone bardzo wybitnem, choć przyczyny tego są nieznane. *Lz.*

WAŻNIEJSZE USTAWY

tyczące się stanu lekarskiego.

Akuszerka zob. Położna.

Apteki i aptekarze.

Tylko według recept podpisanych przez upoważnionych do tego lekarzy i chirurgów lekarstwa w aptece robione być mogą. Nie wolno aptekarzowi robić uwag nad receptą lub nad lekarzem przed osobą, która przyszła po lekarstwo. Ostro zakazano aptekarzowi mieć tajne porozumienie z lekarzami na szkodę chorego lub kupującego. Gdyby recepta była nieczytelną lub niezrozumiałą, nie może być pierwej zrobioną, dopóki od lekarza wyjaśnienie nie zostanie zaciągnięte. Aptekarz jest obowiązanym przekonać każdego lekarza aptekę odwiedzającego o dobroci i gatunku każdego swego lekarstwa i ma mu takowe na żądanie okazać. (Dekr. kanc. nadw. z dnia 1 stycznia 1825 roku L. 982 dz. u. kr. Nr. 29).

Dyplom magistra farmacyi nie uprawnia do samoistnego wykonywania zawodu aptekarskiego. Do uzyskania tego prawa potrzebnym jest jeszcze dowód 5-letniej zawodowej służby odbytej po uzyskaniu stopnia magistra farmacyi o ile nie wchodzą w zastosowanie ulgi w rozp. Minist. z 9 maja 1890 r. dz. u. p. Nr. 81 wymienione. (Rozp. Min. spr. w. z 13 marca 1892 r. L. 27295 ex. 1891).

Sprzedaż leków bez zachowania istniejących przepisów i ostrożności, jest przekroczeniem pociągającem karę na właściciela i prowizora apteki, jakoteż i na pomocnika aptekarskiego. Jeżeli o sprzedaży takowej właściciel nie wiedział, to za brak dozoru podlega karze od 25—50 złr., po raz drugi od 50—100 złr., a za trzecim razem zarząd apteki będzie mu odebranym i prowizor ustanowiony. Zakazano sprzedawać arkana, t. j. lekarstwa nieznane z istoty i składu chemicznego. Nie wolno także sprzedawać bez ordynacyi lekarza lekarstw oznaczonych w «farmacopea austriaca», ani też sprzedawać wyżej oznaczonych tam taks. Jeżeli właściciel o sprzedaży zakazanej wiedział, to za pierwszym razem karanym będzie od 50—100 złr., za drugim od 100—200 złr., a gdyby z tego kto szkodę poniósł, to i ścisłym aresztem od 1—6 miesięcy (§. 345 ust. krn.). Jeżeli lekarstwo fałszywe lub źle przyrządzonem było tak, że skuteczność lekarską straciło

stają się winni przekroczenia pomocnik i właściciel lub prowizor apteki za brak dozoru. Każdy lekarz, który coś podobnego dostrzeże, obowiązany jest donieść zwierzchności pod własną odpowiedzialnością (§. 349 ust. karn.). Jeżeli w aptece lekarstwa zostaną przemienione, albo nienależycie wydane, wydający karany będzie aresztem tygodniowym, w razie zachodzącej większej i częstszej nieuwagi aresztem do 3 miesięcy (§. 353 ust. karn.). Za nieprawną sprzedaż leków przez osoby do tego nieupoważnione, areszt od 1—3 mies., jeżeli się okazały szkodliwe skutki, to areszt od 1—6 mies., a oprócz tego wszystek zapas ma być przestępcy odebrany (§. 354 ust. karn.).

Apteki domowe.

Lekarzowi wolno utrzymywać aptekę domową, jeśli w okręgu jednej godziny drogi nie ma żadnej apteki publicznej (z 3. XI. 1808).

Otwarcie apteki domowej może nastąpić za pozwoleniem powiatowej władzy politycznej, której przysługuje prawo kontroli (przez lekarza powiat.) (Rozporz. minist. spr. wewn. z 26. grudnia 1882).

Za leki z apteki domowej należy pobierać opłaty, nie przekraczające obowiązującej taksy aptekarskiej. Leki złożone (praeparata et composita), służące do wewnętrznego użytku, należy sprowadzać z apteki publicznej. Ztąd też właściciel apteki domowej ma się wykazać spisem leków, pobieranych z jednej z najbliższych aptek publicznych (min. 13. XII. 1889), podpisanym przez dotyczącego aptekarza (9. V. 1833), jak również ma prowadzić książkę, w której należy zapisywać wszystkie na recepty wydawane lekarstwa. Leki z apteki domowej może wydawać tylko lekarz lub zastępujący go farmaceuta. Właściciel (lekarz) jest odpowiedzialny za prowadzenie apteki.

Apteka domowa ma być zaopatrzoną w wagi, ciężarki, miary i t. p. prawem przepisane przyrządy i naczynia; wagi i ciężarki mają być co 3 lata sprawdzane przez urząd probierczy.

Z leków mają się obowiązkowo znajdować na składzie:

a) Acidum tannicum (10 dawek po 1 gramie),

b) Chloroformium (100 gr.),

c) Cuprum sulfuricum in pulv. (10 dawek po 1 gr.),

d) Ferrum sesquichlor. solut. (100 gr.),

e) Radix ipecacuanhae in pulv. (10 dawek po 1 gr.),

f) Morphium hydrochlor. (do injekcyi morphii hydrochlor. 0·10, aquae destill. 5·00),

g) Tinctura opii simplex (20 gr.).

Powyższe leki mają być dokładnie oznaczone napisami, oraz firmą apteki, z której zostały pobrane i datą, kiedy zostały przyrządzone. Leki silnie działające mają posiadać napisy na szkle naczyń; etykiety papierowe są w tym razie zabronione (Min. spr. wewn. 2. X. 1895).

W każdej aptece domowej ma być jeden egzemplarz obowiązującej farmakopei i corocznej taksy leków.

Budynek

murowany podczas wiosny pod dach doprowadzony a w jesieni narzucony może być dopiero w następnej wiośnie zamieszkanym. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony a w następnej wiośnie narzucony może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddanym. Gdyby w powyższym okresie czasu tylko niektóre części domu zostały wykończonemi, może Zwierzch. gminna dać pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku, jeżeli odpowiada warunkom bezpieczeństwa publicznego i wymogom sanitarnym. W każdym domu mieszkalnym mają być urządzone wychodki. W domach piątrowych wychodki urządzone być muszą w bezpośredniem połączeniu z budynkiem. W parterowych można je umieścić osobno jednak tak, aby były od ulicy niewidoczne. Na każde dwa mieszkania przypadać powinna przynajmniej jedna komórka. Rada gminna wydaje przepisy co do sy-temu odpływu nieczystości (system dołowy, kanałowy, beczkowy). Oddalenie zbiorników ma wynosić przynajmniej 2 mtr. od granicy sąsiedniej a najmniej 8 mtr. od najbliższej studni. Przy systemie kanałowym obowiązanym jest budujący urządzić kanały poboczne murowane i kryte, których wymiary wynosić mają najmniej 60 ctm. szerokości a 80 ctm. wysokości. (Ust. budowl. z 4 kwietnia 1889 r. dz. u. i r. kr. Nr. 31).

Budynki nowo wystawione nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej. Kto bez podobnego pozwolenia świeży dom zamieszka, jak zarówno i właściciel, który na to pozwoli, będzie karany aresztem od 3 dni do 1 miesiąca lub utratą półrocznego czynszu najmu (§. 386 u. k.).

Chajder.

1. Lokal na Chajder ma być urządzony w domu suchym, przewiewnym, z dobrem światłem, z czystem podwórzem i wychodkami, z wygodnymi schodami.

2. Izba szkolna może służyć tylko do celów naukowych; nie może więc być zarazem mieszkalną lub sypialną, nie wolno w niej prać lub gotować, nie może przytykać do warsztatu lub zakładu przemysłowego, któryby szkodliwie wpływał na zdrowie ludzkie.

Izba szkolna musi mieć suche ściany, podłogę, piec, dosyć światła, okna zaopatrzone w wentylatory nie powinny wychodzić na północ, światło ma padać dzieciom z lewej strony, ściany mają być czysto pobielone lub jednakowo pomalowane.

3. Na każdego ucznia ma przypaść przynajmniej $^1/_2$ metra^3 powierzchni.

4. Ławki mają być w rozmaitej wysokości, stosownie do wieku dzieci, zaopatrzone w wygodne siedzenia.

5. Wychodki w podwórzu z dogodnym dla dzieci przystępem, mają mieć należyty odpływ kanałem, mają być czysto utrzymywane i od czasu do czasu dezinfekcyonowan .

6. Proszącemu o udzielenie koncessyi na chajder, należy wyraźnie wymienić warunki, które mają być dopełnione przy urządzeniu lokalu i dopiero po dopełnieniu tychże można udzielić koncessyę.

Również i przeniesienie koncesyonowanego chajderu do innego lokalu może nastąpić tylko za zezwoleniem władzy na podstawie komisyjnych oględzin.

7. Na zewnętrznej ścianie chajderu ma być umieszczona tablica z polskim napisem (ok. nam. 11. VI.. 1889. L. 08682).

Chirurdzy.

Dyplomy chirurgów można było dostawać tylko do końca 1875 r. Zakaz dotychczas obowiązujący, na mocy którego chirurdzy (patronowie, magistrowie i doktorowie chirurgii) nie mogą podejmować się leczenia chorób wewnętrznych, jeżeli w miejscu jest lekarz, zostaje zniesiony (ust. z d. 17. II. 1873).

Rozporządzenie Namiestnictwa z d. 1867 (w myśl dekretu kancelaryi nadwornej z 19 grudnia 1816) zabrania najsurowiej cyrulikom utrzymywania oficyny chirurgicznej, a pozwala im trudnić się tylko goleniem.

Aprobowani chirurgami Bracia Zakonu Miłosierdzia nie są upoważnieni po wystąpieniu swem z zakonu do wykonywania w stanie świeckim praktyki chirurgicznej (rozp. min. spr. wewn. 2. V. 1856).

Cholera.

O podejrzanych wypadkach zasłabnięcia należy natychmiast c. k. Starostwu donosić. Telegramy z doniesieniami tego rodzaju są wolne od opłaty w myśl rozp. Minist. handlu z 17 październ. 1869 r. L. 17900 (dz. u. p. Nr. 159) i rozp. Minist. spr. w. z 13 listop. 1892 r. L. 27267. Po sprawdzeniu cholery należy bezwłocznie chorych izolować pod strażą w ich własnem mieszkaniu a domowników umieścić w domu izolacyjnym i w razie potrzeby żywić na koszt Skarbu państwa, pozostawiając przy chorym tylko osoby do pielęgnowania koniecznie potrzebne, albo chorego przenieść do szpitala izolacyjnego, jeżeli izolacya w mieszkaniu jest niemożebną. Należy zabezpieczyć odpowiednią opiekę lekarską oraz leczenie, ewentualnie na koszt rządu. Należy przeprowadzić rewizyę wszystkich domów, śledząc za przypadkami choroby zatajonemi. Po ukończeniu się choroby przeprowadzić dezinfekcyą jak najściślej według obowiązujących przepisów (patrz dezinfekcya). Należy pouczyć osoby pielęgnujące chorego i zatrudnione zwłokami jak się mają zachować dla osobistej ochrony. Dla dopilnowania wykonania zarządzeń eksponować c. k. Żandarmeryę a w miarę potrzeby urzędnika politycznego (Rozp. Namiest. z 29 sierpnia 1893 r. L. 70714). Obowiązkiem lekarza cholerycznego jest głównie udzielać chorym pomocy lekarskiej, przepisywać dla nich leki i dyetę, instruować służbę niższą jakoteż osoby pielęgnujące chorych, podawać komisarzowi wykaz na dzień następny potrzebnych wiktuałów i innych potrzeb dla izolowanych, śledzić

za tajnemi przypadkami cholery, zarządzać dezinfekcyę i osobiście dozorować jej wykonania i wreszcie wykonywać osobiście oględziny zwłok w przydzielonym mu okręgu. (Rozp. c. k. Namiest. z 6 września 1894 r. L. 72455). Jeżeli urzędnik polityczny nie został delegowanym ma lekarz choleryczny przedkładać c. k. Starostwu codziennie telegraficzne lub pisemne sprawozdanie z wymienieniem świeżo na cholerę zapadłych, wyzdrowiałych i zmarłych z podaniem imienia, nazwiska, wieku, Nr. domu i zatrudnienia. Lekarz delegowany do zbadania pierwszych przypadków cholery lub o nią podejrzanych winien przed wyjazdem zaopatrzeć się na koszt Skarbu Państwa w potrzebne utensilia do przesłania objektów cholerycznych i przesyłać je bezzwłocznie c. k. Namiestnictwu (Reskr. Namiest. z 24 kwietnia 1893 r. L. 31425). Objekta te o ile w drodze urzędowej nie zostają wysyłane przez c. k. Starostwo, podlegają zwykłej opłacie pocztowej, którą ponosi wysyłający za zwrotem z funduszu Państwa po dołączeniu kwitu pocztowego. Każda przesyłka ma być oznaczona napisem: «Mikroskopijne preparaty».

Szczegółowe i bardzo instruktywne pouczenie o postępowaniu policyjno-sanitarnem podczas panującej cholery zestawił i wydał nakładem c. k. Starostwa w Krakowie Dr. Józef Barzycki c. k. lekarz inspekcyjny.

Nadmienić należy, że wobec niedokładnych środków, jakie przeciw zawleczeniu cholery posiadamy, stanowi główną i niemal jedyną broń przeciw rozszerzeniu się tej choroby jaknajszybsza i najdokładniejsza izolacya pierwszych przypadków chorobowych oraz z wszelką pedanteryą i rozumnie przeprowadzona dezinfekcya (patrz dezinfekcya).

Choroby syfilityczne.

Podejrzane o nią osoby mają być rewidowane przez lekarza z polecenia Zwierzchn. gminnej i przed wydaleniem z miejsca w drodze przymusowej być winny wyleczone (Dek. k. z 29 maja 1827 r. L. 13068).

Choroby zaraźliwe zwierząt.

(Ust. 29 lutego 1880 r.). Tu się zaliczają: a) zaraza pyskowa i racicowa bydła rogatego, owiec, kóz i świń; b) zaraza śledzionowa czyli wąglikowa zwierząt domowych; c) zaraza płucna bydła rogatego; d) nosacizna i tylczak u koni, osłów i mułów; e) ospa u owiec; f) zaraza stadnicza i otręt na częściach płciowych u koni i rogacizny; g) parchy u koni i owiec; h) wścieklizna psów i innych zwierząt domowych; i) księgosusz.

W razie wybuchu jednej z tych chorób, władze admin. powiatowe mają zarządzić na razie pierwsze środki tymczasowe i uwiadomić natychmiast władze krajowe.

Cmentarze.

Wszelkie katakomby i cmentarze w obrębie zamieszkań znajdujące się, mają być zamknięte i założone w pewnej odległości

od takowych. Na cmentarz ma być wybrane miejsce do ilości dusz odpowiednie, któreby nie cierpiało przez wylewy wód, ani też nie miało gleby wstrzymującej butwienie; miejsce to ma być murem obwiedzione. Krewnym dozwolono obok murów stawiać pomniki. (Dekr. kanc. nadw. 20 sierpnia 1784).

Cmentarze powinny być dla zdrowia nieszkodliwe i dla bydła niedostępne, mają być obwiedzione parkanem (murem), albo żywym płotem, rowem głębokim i obsadzone drzewami i krzewami, tudzież aby się trzymano porządku przy wykopywaniu grobów. (Rozp. Nam. 20 stycznia 1860. L. 802).

Groby mają być 6 stóp głębokie, 6 st. długie i 2 st. szerokie; między grobami ma być miejsce na 2 st. zostawione. Przy tworzeniu nowych cmentarzy, ma być wziętą ogólna ilość zmarłych w ostatnich 10 latach za podstawę do obrachowania potrzebnej przestrzeni, rachując $^3/_4$ sążnia kwadratowego na każdy grób. Pomnożywszy więc te dwie liczby, potrzebna przestrzeń na cmentarz się okaże. (Gub. dek. 22 grudnia 1837).

Cmentarze powinny być zakładane poza obrębem miejscowości, w oddaleniu najmniej 5 sążni od każdego zamieszkałego budynku, nie w pobliżu plebanii, mianowicie zaś na placach pustych, pastwiskach, gdzie nie są narażone na zalanie wodą i gdzie ziemia nie przeszkadza gniciu. (Dekr. nadw. kanc. 24 maja 1825. L. 12404).

Dentystyczni technicy.

(Okólnik Minist. spr. wewn.). Tylko sporządzanie sztucznych zębów i szczęki jest wolnem prawem zarobkowania. Wykonawcom takich zębów, jeżeli nie są lekarzami, zabronioną jest każda operacya jakoteż montowanie i wstawianie zębów. Rozporządzeniem tem cały zakres dentystyki oddany został w ręce lekarzy.

Dezinfekcya.

Choroby wymagające dezinfekcyi są: cholera, ospa, błonica, wszystkie formy tyfusu, czerwonka, płonica, odra i różyczka, róża i choroby przyranne, wąglik i nosacizna, gorączka połogowa, wścieklizna, zakaźne zapalenie spojówek oka, suchoty płuc i koklusz.

Pospolicie używanemi środkami dezinfekcyjnymi są: gorąca para wodna i środki chemiczne. Do 100° C. ogrzana para wodna niszczy prątki wąglikowe w przeciągu kilku minut. W przedmiotach suchych giną zarazki pod działaniem pary 100° C. w ciągu 60—90 minut, w wilgotnych w ciągu 2 godzin. W siennikach 17 ctm. grubych i w innych przedmiotach lekko zwiniętych umieszczone zarodniki wąglikowe giną już po 20 minutach. Prątki tyfusowe i choleryczne giną już przy ciepłocie pary 94·5—95° C. po nieco dłuższym czasie. Dla przekonania się czy w zwiniętych przedmiotach w aparacie dezinfekcyjnym doszła ciepłota do 100° C. służą termometry sygnałowe. Przy działaniu gorącej pary niszczą się przedmioty skórzane i futra, materye wełniane białe żółkną, nie tracąc wytrzymałości, materace i płótno nie doznają zmian. Działanie suchego, gorącego powietrza jest znacznie mniej sku-

teczne jak pary już dlatego, że znacznie trudniej wnika w głąb przedmiotów.

Środki chemiczne do dezinfekcyi rąk i przedmiotów prać się dających są: 1‰ sublimat, 5% kw. karbolowy, 2% lysol, 5% kreolina, 2% soda, 1½% rozczyn mydła potasowego.

Do dezinfekcyi wychodków służą: mleko wapienne (świeżo sporządzone z 1 cz. wapna niegasz. na 20 cz. wody), siarkan miedziowy w rozczynie nasyconym. Surowy kwas karbolowy służy tylko do odwonienia.

Dotkniętego zakaźną chorobą należy odosobnić, a w izbie ego zostawić tylko te sprzęty i przedmioty, które są konieczne, resztę zaś usunąć.

Suknie, które chory nosił i używaną bieliznę, należy odrazić. Bieliznę wszelką, zdjętą z chorego lub z jego łóżka, należy przed praniem namoczyć na 12 godzin w naczyniu w izbie chorego stojącem i zawierającem 5% rozczyn kw. karbolowego. Odzież odraża się parą wodną. Śmiecie, szmaty używane do wytarcia odchodów, zanieczyszczone opatrunki i słomę z pościeli najlepiej spalić. Narzędzia lekarskie i przyrządy obmyć wodą i mydłem, potem włożyć do 5% kw. karbolowego na godzinę. Wymiociny, odchody stolcowe i mocz, plwocinę i t. d. należy zbierać w naczynia napełnione do czwartej części kwasem karbolowym, a potem wylać do wychodka. Jeżeli chory używał przenośnego waterklozetu, to przed użyciem takowego przez zdrowych, należy siedzenie zmyć i lejek odchodowy silnie zlać 5% karbolem.

W ospie, płonicy, odrze i różyczce, należy szczególnie zważać na odpadki skórne, jako na przenośniki choroby. W wągliku i w chorobach przyrannych zwracać szczególną baczność na opatrunki i instrumenta użyte, w zakaźnem zapaleniu ócz na ręczniki i chustki do nosa, które wydzielinami z ócz mogą być zanieczyszczone, na opatrunki, gąbki i miedniczki użyte przy obmywaniu powiek; w kokluszu i suchotach płuc na plwociny i rzeczy przez nie powalane.

Po ukończonej chorobie należy ozdrowieńców wymyć w kąpieli mydlanej, dać czystą bieliznę i odzież odrażoną lub nie używaną, wodę zaś z kąpieli wylać do wychodka, wannę lub miednicę wymyć rozczynem karbolu i tymże rozczynem zlać rurę spustową w wychodku. Zwłoki zmarłych na choroby zakaźne po stwierdzeniu śmierci, bez obmywania zawinąć w płótno napojone 5% rozcz. karbolu, włożyć do trumny i co najrychlej wynieść z mieszkania. Wystawiania takich zwłok na widok należy zabronić. Wszystkie przedmioty używane przez chorych, jakoto: łóżka, sprzęty, materace a także firanki, zasłony, dywany i t. d. należy poddać dezinfekcyi parą wodną. Do przenoszenia tych przedmiotów do aparatu dezinfekcyjnego używać skrzyń szczelnie zamykających się lub owinięcia w płótno napojone 5% karbolem. Skrzynie lub inne użyte środki przewozowe po wypróżnieniu oczyścić 5% karbolem a potem wodą. Sprzęty pokryte skórą wytrzeć gąbką umaczaną w rozczynie karbolowym, potem płatem płótna zmaczanym w wodzie, a w końcu suchą. Meble pokryte kosztownemi materyami wystawić na działanie mgły karbolowej, potem wytrzeć suchemi wełnianemi płatami i na wolnem powietrzu

lub na strychu przewietrzyć przez dni kilka. Sprzęty drewniane i metalowe oczyszcza się rozczynem kwasu karbolowego i mydłem szarem. Drzwi, okna, podłogi, futryny należy wytrzeć kwasem karbolowym, a potem obmyć wodą z ługiem. Ściany i sufity trzeba oskrobać i po nowem zatarciu pobielić wapnem karbolowem (1:100 części mleka wapiennego), następnie przez czas dłuższy przewietrzyć. Osoby pielęgnujące chorych lub zatrudnione przy odrażaniu nie powinny w izbie chorego jeść, pić lub palić tytoniu, ubranie mają mieć ściśle przylegające do ciała, a wychodząc powinny zmyć dobrze ręce, głowę, twarz i zarost mydłem, a po każdem pielęgnowaniu umyć ręce ciepłą wodą z mydłem zapomocą szczoteczki a potem 5% karbolem; osoby te, nim będą użyte do innych posług, powinny się wykąpać, obmyć ciało mydłem a odzienie ich, obówie i bielizna mają być dezinfekcyowane. Nie wolno używać publicznych dorożek do przewożenia dotkniętych zakaźną chorobą. Nie dozwalać zwierzętom domowym przebywać w izbie chorego; niszczyć muchy, które są częstym czynnikiem przy przewlekaniu zarazy. (Dz. u. k. 15 paźdź. 1887. Nr. 56).

Na pobojowiskach zagrzebać należy przedewszystkiem gnijące resztki, posypawszy chlorkiem wapna, wapnem lub ziemią i zasiać roślinami szybko rosnącymi.

Podczas epidemii cholery należy postępować jak powyżej z tą różnicą, że w braku aparatu dezinfekcyjnego należy według obowiązujących przepisów, wszystkie przedmioty nie dające się wymoczyć w kw. karbolowym jakoto kożuchy, futra, pościel z pierza, chustki wełniane, kołdry i tp. polecić oszacować i spalić na koszt Skarbu Państwa. Wszystkie zaś sprzęty bez żadnego wyjątku z domu na podwórze wynieść, świeżo gaszonem wapnem dokładnie wybielić a po 12 godzinach należycie zmyć, podłogę dobrze takiemże wapnem zlać a ściany izby obielić. Również płoty, ścieżki, przełazki i wszelkie miejsca o zakażenie podejrzane, należy wapnem zlać i obielić. Potem dopiero przeprowadza się dezinfekcyę odzieży zajętych przy oczyszczeniu domu osób. Zapasy chleba przepieka się w piecu, zapasy zaś kaszy, zboża, mąki, soli itp. suszy się w piecu lub na blasze. Jeżeli ze studni czerpano wodę konewkami z zakażonego domu, należy do studni wsypać $^1/_2$—1 korca niegaszonego wapna, wodę kilka razy żerdzią zakłócić i po 48 godz. wylać. Po przeprowadzonej dezinfekcyi pozostaje dom i jego mieszkańcy jeszcze przez 5 dni w izolacyi i obserwacyi.

Egzamin

w celu uzyskania posady w publ. służbie zdrowia.

Egzamina mają miejsce na wiosnę i w jesieni każdego roku. Chcąc być dopuszczonym do egzaminu należy się wykazać: 1) Dyplomem doktora wsz. nauk lekarskich, 2) Znajomością psychiatryi przez świadectwo uczęszczania na kursa psychiatryi i złożonego collegium lub 3 miesięcznego uczęszczania do kliniki psychiatrycznej po doktoracie, 3) Świadectwem ukończenia kursu szczepienia ospy i nauki o chorobach zwierzęcych, 4) Dowodem, że kan-

dydat po otrzymaniu stopnia doktora przynajmniej przez dwa lata praktykował w publicznym szpitalu lub klinice lub przez 3 lata zajmował się praktyką prywatną.

Przedmiotami egzaminu są:

1) Hygiena (praktycznie i teoretycznie) i ustawy sanitarne. 2) Medycyna sądowa i psychiatrya sądowa (praktycznie). 3) Farmakognozya i toksykologia (praktycznie i teoretycznie). 4) Chemia lekarska (praktycznie). 5) Policya weterynarska. Taksa za egzamin wynosi 24 złr. (Rozp. Min. spr. w. z 21 marca 1873 dz. p. p. 37).

Epidemie.

Jako choroby epidemiczne uważane są: 1) dżuma, 2) cholera, 3) tyfus, 4) szkarlatyna, 5) ospa, 6) błonica i dławiec, 7) krztusiec, 8) odra, 9) czerwonka, 10) gorączka połogowa, 11) kiła, 12) świerzb, 13) wścieklizna.

Obowiązek donoszenia o chorobie epidemicznej ciąży w pierwszym rzędzie na głowie rodziny, następnie na Zwierzchności gminnej, lekarzach, duszpasterzach, oglądaczach zwłok.

Choroba przybiera charakter epidemiczny, jeżeli w tym samym czasie zachoruje więcej jak 5 osób w gminie, albo więcej jak dwie osoby w jednym domu (na ospę naturalną i cholerę nawet 1 osoba).

W czasie epidemii należy w myśl §. 4 ustawy z d. 30 kwietnia 1870 r. starać się o izolowanie chorych z całą surowością w szpitalu izolacyjnym. W braku tego izolować w domu, zabraniać odwiedzać chorych, przenosić chorych z domu do domu lub przewozić z jednej gminy do drugiej. W okręgu epidemicznym wzbronić handlu szmatami i w ogóle domokrąztwa. Należy zwracać szczególną uwagę na stan zdrowia włóczęgów, osób wędrownych, szupaśników i więźniów. W razie szerzenia się epidemii wzbronić tłumnych zgromadzeń, targów, odpustów, gromadnego brania udziału w pogrzebach zmarłych na chorobę zakaźną, styp pogrzebowych i t. d. Gdy choroba pojawi się w karczmie lub innym lokalu publicznym zamknąć tenże. Podczas epidemii tyfusu brzusznego, cholery, czerwonki, zwracać szczególną uwagę na stan studzien i jakość wody do picia. Wzbronić używania wody z potoków przez zakażoną miejscowość przepływających. Wzbronić prania bielizny w takich potokach. Gdzie to możebnem urządzić przy studniach stałe przybory do czerpania wody. Starać się, aby na podwórzach i obejściach utrzymywano wzorową czystość. Po wygaśnięciu epidemii w domu należy przeprowadzić dokładną dezinfekcyę domu, odzieży i pościeli (patrz: d e z i n f e k c y a). Dzieciom szkolnym, dotkniętym chorobami zakaźnemi nie wolno uczęszczać do szkoły, dopóki się nie wykażą świadectwem lekarskiem, że powrót ich do szkoły nie zaszkodzi innym dzieciom. Jeżeli świadectwo takie nie może być przedłożonem, to powrót do szkoły dozwolonym jest dzieciom, które przebyły ospę, szkarlatynę i dyfteryę po 6, zaś odrę po 4 tygodniach. Przy świerzbie orzeka Rada szkolna miejsc. Nauczycielom i dzieciom zdrowym wprawdzie, lecz zostającym w styczności z chorymi na tyfus, ospę, szkarlatynę lub dyfteryę nie wolno chodzić

do szkoły, aż powyższy okres u chorej osoby przeminie. W razie szerzenia się epidemii szkołę zamknąć. Młodzieży szkolnej nie wolno gremialnie prowadzić na pogrzeb osoby zmarłej na chorobę zakaźną.

Lekarze delegowani do miejscowości zakażonych mają przedewszystkiem pouczyć ludność o rodzaju choroby i zaraźliwości tejże, polecić wykonanie środków policyjno-sanitarnych, wykonania tychże przypilnować, pod własną kontrolą kazać przeprowadzić dezinfekcyę domu, bielizny i pościeli, dla ubogich chorych przepisać potrzebne leki. W razie niechęci wykonania środków policyjno-sanitarnych lub oporu, natychmiast o tem c. k. Starostwu donieść. Sprawozdania o przebiegu epidemii mają być c. k. Starostwu przedkładane na przepisanych formularzach w okresach tygodniowych, przyczem tydzień liczy się od niedzieli rano do soboty wieczór. Po ukończeniu epidemii należy przedłożyć sprawozdanie końcowe, w którem należy wyszczególnić źródła zawleczenia choroby, procent śmiertelności, zarządzone i wykonane środki policyjno-sanitarne, przebieg choroby i inne szczególne uwagi.

Honoraryum lekarskie

powinno być odpowiedniem do naukowego stanowiska lekarza, oddalenia które ma przebyć, ilości odwiedzin, ciężkości choroby, trudności operacyi nareszcie położenia i zamożności leczonego.

Izby lekarskie (ustawa z dnia 22 grudnia 1891).

§. 1. W królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych zaprowadzają się „Izby lekarskie“ do reprezentowania stanu lekarskiego.

§. 2. Każdy lekarz, do wykonywania praktyki lekarskiej uprawniony, z wyjątkiem osób w §. 15. wzmiankowanych, o ile wyraźnie nie zrzecze się wykonywania praktyki, podlega postanowieniom ustawy niniejszej, winien zgłosić się do Izby lekarskiej, w której okręgu ma stałą siedzibę, uwiadamiając ją o zmianie mieszkania w przeciągu dni 14 i czynić zadość wymaganiom, z uprawnień Izby wynikającym.

Lekarze, którzy w celach praktyki lek. przenoszą się na czas dłuższy poza okręg swej Izby (lekarze zdrojowi i t. p.) winni uwiadomić o tem tak swoją Izbę, jak i tę, do której okręgu się udają.

§. 3. Izby lekarskie są powołane do naradzania się nad wszystkiemi sprawami, tyczącemi się wspólnych interesów stanu lekarskiego, zadań i celów, jakoteż godności i powagi powołania lekarskiego, rozwoju pieczy o zdrowie i urządzeń zdrowotnych, o ile w tym względzie lekarze są do współdziałania powołani i do wydawania uchwał w tych sprawach; nadto do znoszenia się w swoich sprawach z lekarzami w okręgu Izby, jakoteż z innemi Izbami lekarskiemi i do przedstawiania podań władzom swego okręgu reprezentacyjnego, a wniosków i życzeń za pośrednictwem przełożonej władzy administracyjnej krajowej c. k. Rządowi.

§. 4. Izby lekarskie są obowiązane w sprawach tyczących się ich zakresu działania dawać na wezwanie władz wyjaśnienia i opinie, wspierać władze w urządzaniu stosunków zdrowotnych, a w szczególności co się tyczy powszechnej dostępności pomocy lekarskiej i odpowiedniego rozmieszczenia lekarzy.

Nawzajem władze winny w stosownych okolicznościach nastręczać im sposobność do dawania opinii i wyjaśnień w sprawach pertraktowanych, a należących do zakresu działania Izb lekarskich.

Do rozpraw toczących się w krajowej Radzie zdrowia nad kwestyami zasadniczemi, wchodzącemi w zakres działania Izb lekarskich, mają być przyzywani delegaci Izb w przymiocie członków nadzwyczajnych.

§. 5. Każda Izba składa się najmniej z 9-ciu członków; dla każdego członka należy wybrać także zastępcę.

Celem dokonania wyborów dzieli się obszar reprezentacyi Izby na odpowiednią ilość grup wyborczych, z których każda ma obejmować lekarzy jednego lub kilku okręgów administracyjdych w taki sposób, aby z uwzględnieniem jednakowych stosunków każda grupa zawierała mniej więcej taką samą ilość wyborców.

Lekarze każdej grupy wyborczej wybierają po jednym członku Izby lek. i po jednym zastępcy, a to przez nadsyłanie głosów na kartkach, podpisem wyborcy opatrzonych do właściwej władzy administracyjnej powiatowej, która w dokonaniu wyborów pośredniczy i zebrane kartki z głosami przedstawia władzy administracyjnej krajowej.

§. 6. Od prawa wyboru i wybieralności są wyłączeni:

1) Wszyscy członkowie, którzy według istniejących ustaw są wyłączeni od wykonywania czynnego i biernego prawa wyborczego w gminie.

2) Ci, których Izba lek. uzna za pozbawionych prawa wyborczego, lub którym jej sąd honorowy wytoczy śledztwo.

§. 7. Za wybranych uważa się tych, którzy otrzymali najwięcej głosów, ważnie oddanych.

§. 8. Wyborów nie wolno nie przyjąć bez ważnych powodów; takowe służą na trzy lata.

§. 9. Izba wybiera ze swego grona na 3-letni okres wyborczy prezydyum, składające się z prezesa Izby, jego zastępcy i najmniej trzech, a najwięcej siedmiu członków prezydyum.

§. 10. Prezydyum Izby załatwia pod kierunkiem prezesa sprawy bieżące. Obowiązane jest przedstawiać Izbie lekarskiej regularnie co rok na walnem zgromadzeniu sprawozdanie rachunkowe, zwoływać takowe w razie potrzeby i wykonywać prace przygotowawcze.

§. 11. Prezydyum Izby urzęduje zarazem jako rada honorowa w przypadkach osobistych sporów, zażaleń i skarg lekarzy w Izbie reprezentowanych między sobą lub przeciw sobie we wszystkich sprawach, nie należących do kompetencyi przynależytych władz. Obowiązkiem rady honorowej jest także pośredniczenie między lekarzami okręgu w razie pomyłek i sporów, tyczących się sprawowania zawodu

Lekarze są obowiązani przed udaniem się na drogę zażalenia prosić Izbę o pośrednictwo.

Przeciw lekarzom, w Izbie reprezentowanym, którzyby swojem zachowaniem się wykroczyli przeciw godności stanu lek., lub uchybili obowiązkom swoim, jako członkowie Izby lekarskiej, rada honorowa ma prawo po stwierdzeniu istoty czynu przez prawidłowe zbadanie rzeczy uchwalać upomnienia, ostrzeżenia, w ponownych przypadkach nagany, a w razie znacznych uchybień naznaczać według przepisów regulaminu grzywny aż do 200 złr., nakoniec odbierać na pewien czas lub trwale prawo wyboru i wybieralności do Izby.

Przed wydaniem wyroku należy dać obwinionym sposobność do usprawiedliwienia się i nadto służy im prawo odwołania się do kraj. władzy administracyjnej, która ostatecznie orzeka.

§. 14. Nadzór zwierzchniczy nad Izbą lek. sprawuje administracyjna władza krajowa.

§. 15. Ustawa niniejsza nie stosuje się do lekarzy wojskowych, w czynnej służbie zostających, ani też do lekarzy na posadach przy rządowych władzach administracyjnych.

Kasy chorych.

Wedle ustawy z d. 30. marca 1888 i 4. kwietnia 1889 są obowiązani robotnicy do przymusowego ubezpieczania się na wypadek choroby.

Ubezpieczeni otrzymują w razie zachorowania bezpłatnie pomoc lekarską i lekarstwa — względnie, jeżeli potrzeba tego wymaga, mogą być pomieszczeni w zakładzie leczniczym na koszt kasy.

Istnieją kasy chorych: powiatowe, fabryczne, budowlane, związkowe i t. p.

Prócz robotników, z mocy ustawy do kasy należących, może do tychże (powiatowych) przystąpić każdy zamieszkały w jej okręgu, o ile nie przekroczył 35 roku życia.

Prawo do korzystania z pomocy kasy przysługuje każdemu jej członkowi z chwilą wpisania się — zaś osobom dobrowolnie do kasy przystępującym w 4 do 8 tygodni od wpisu.

Każda kasa chorych powiatowa ma swego lekarza (jednego, lub wedle potrzeby kilku).

Koszta leczenia członka kasy przez innego jak kasowego lekarza, będą przyznawane tylko w razie, jeżeli leczenie odbywało się za zgodą zarządu kasy, lub w przypadkach nagłych.

Choremu wystawia lekarz kasy kartkę, na której obok nazwiska i zatrudnienia chorego należy uwidocznić rodzaj choroby oraz liczbę dni, w których chory jest niezdolnym do pracy. Kartkę tę („Krankenschein") należy co tydzień wystawiać nową; w ostatniej zaznacza się dzień powrotu do pracy.

Jeżeli kasa nie wypłaca lekarzowi jego należytości, może tenże wnieść podanie do c. k. sądu powiatowego, w okręgu którego kasa się znajduje, z prośbą o wydanie kasie nakazu zapłaty.

Korespondencya między lekarzami.

powiatowymi a wolno praktykującymi jest wolną od opłaty pocztowej, gdy treść tejże tyczy się ściśle urzędowych rzeczy w przedmiocie zdrowia publicznego i jako taka na adresie jest oznaczona. (Rozp. 3. III. 1845).

Lekarze sądowi.

Wedle rozporządzenia Ministerstwa spraw wewn., sprawiedliwości i skarbu z d. 17. lutego 1855 (Dz. u. p. Nr. 33) o należytościach służby zdrowia:

§. 1. Za czynności ściśle sądowo-lekarskie należy się wedle taryfy I:

W sprawach cywilnych:

Za badanie niezdolności płciowej 2 złr. 50 ct., za orzeczenie pisemne 1 złr. 5 ct., za każdorazowe późniejsze odwiedziny $52\frac{1}{2}$ ct.

Za badanie cierpiącego na obłęd lub niedołęztwo umysłowe od 3 złr. 10 ct. do 4 złr. 20 ct., za orzeczenie pisemne od 2 złr. 10 ct. do 5 złr. 25 ct., za każdorazowe późniejsze odwiedziny 1 złr. 2 ct.

Za badanie obrażeń ciała 2 złr. 10 ct., za każdorazowe późniejsze odwiedziny $52\frac{1}{2}$ ct., za osobne orzeczenie pisemne 2 złr. 10 ct.

W postępowaniu karnem:

A) Co do zbrodni: po 1 złr. 5 ct. za badania w wypadkach zgwałcenia lub shańbienia, lubieżności nienaturalnej, stręczenia do nierządu; po 2 złr. 10 ct. za orzeczenie pisemne przy otwarciu lub ciężkiem uszkodzeniu ciała, za śledzenie narzędzia morderczego, badanie matki podejrzanej o spędzenie płodu, badanie podrzuconego, żywego noworodka, badanie ciężkich uszkodzeń ciała.

3 złr. 15 ct. za sądowe otwarcie zwłok; po 4 złr. 20 ct., za otwarcie zwłok noworodka wraz z próbą płucną, za użyte środki przy badaniu na trucizny, za badanie w przypadku podrzucenia noworodka, znalezionego nieżywym.

Za dochodzenie w przypadkach otrucia od 6 złr. 30 ct. do 10 złr. 50 ct.; za kierowanie i doglądanie dochodzenia i za osobne orzeczenie pisemne lekarzowi od 3 złr. 50 ct. do 5 złr. 25 ct.

Za badanie więźnia $17\frac{1}{2}$ ct.

B) Co do występków i przestępstw:

Badanie w przypadkach lekkiego obrażenia ciała 1 złr. 5 ct., ciężkiego 2 złr. 10 ct.

Po 1 złr. 5 ct. za: badanie położnicy w razie zatajenia porodu, badanie płodu niedonoszonego, badanie leku zakazanego źle przyrządzonego, zamienionego, lub sprzedawanego przez osoby nieuprawnione (w większej ilości po 4 złr. 20 ct.), badanie zaniedbanej choroby, badanie mamki lub akuszerki, badanie mięsa, napojów, naczyń.

Dodatkowo:

Za świadectwo choroby na żądanie sądu 1 złr. 5 ct.

Za obecność na głównej rozprawie sądowej za pół dnia 3 złr. 15 ct., za cały dzień 5 złr. 25 ct., za każde następne pół dnia 2 złr. 10 ct.

§. 2. Za inne czynności lekarskie, chirurgiczne i położnicze wedle taryfy II:

Za jednorazowe odwiedziny od osoby 17½ ct.

Zastosowanie cewnika u kobiet 35½ ct., u mężczyzn 52½ ct.

Za wydobycie ciała obcego z którejkolwiek z jam ciała ludzkiego 63 ct.

Za wyrwanie polipa w nosie 1 złr. 5 ct.

„ „ zęba 21 ct.

Za badanie i opatrunek rany 17½ ct.

„ szew przy zranieniach 35 ct.

„ podwiązanie naczynia 2 złr. 10 ct.

„ otwarcie ropnia 28 ct.

„ odprowadzenie zwichnięcia 1 złr. 68 ct.

„ złożenie złamanej kości 3 złr. 15 ct.

„ odjęcie ramienia, uda, ręki lub nogi 10 złr. 50 ct.

„ „ palca (u ręki lub stopy) 2 złr. 10 ct.

„ „ sutka 5 złr. 25 ct.

„ odprowadzenie uwięzgłej kiszki (taxis) 1 złr. 5 ct.

„ „ opadu odbytnicy, pochwy lub macicy 52½ ct.

„ przekłucie brzucha 2 złr. 10 ct.

„ „ puchliny moszen 1 złr. 5 ct.

„ cięcie cesarskie 5 złr. 25 ct.

„ badanie części płciowych kobiecych 17½ ct.

„ poród lekki 3 złr. 15 ct.

„ „ ciężki (obrót lub kleszcze) 5 złr. 25 ct.

„ pomoc przy poronieniu 1 złr. 5 ct.

„ „ przy krwotoku z macicy 1 złr. 52½ ct.

Jeżeli te czynności sprawuje chirurg, otrzymuje tylko połowę tych należytości.

Oprócz należytości tu podanych, otrzymuje służba zdrowia jeszcze dyety i koszta podróży. Lekarze zostający w służbie rządowej pobierają za czynności, dokonane po za miejscem swego urzędowania, należące im się dzienne i koszta podróży; inni lekarze mają liczyć za dyetę po 3 złr. 12 ct. (chirurdzy po 1 złr. 36 ct.), tudzież koszta podróży.

§. 3. Za czynności nadzwyczajne, w taryfach nie wyszczególnione, policza się kwotę odpowiednią (przyznaje sąd krajowy wyższy).

§. 4. Przyznane w taryfach wynagrodzenia wypłaca rząd bezpośrednio, jeżeli nie ma żądać zwrotu od osób trzecich.

UWAGI: 1) Przez należytość za odwiedziny rozumie się wypytanie chorego, ordynacyę i zapisanie recepty, jakoteż mniejsze badania ręką lub narzędziami, albo proste lekkie obandażowanie.

2. Za odwiedziny w nocy, t. j. od godziny 10 wieczór do godz. 5 rano wolno policzyć taksę podwójną.

6. Potrzebne ingredyencye, bandaże, narzędzia i inne rzeczy potrzebne, które raz tylko mogą być użyte, albo które

choremu mają być pozostawione do dalszego użycia, powinny być służbie zdrowia dostarczone lub wynagrodzone.

9. Asystencya płatna przy operacyi powinna być przez operatora wykazana.

11. W przypadku oparzenia, bardzo wielkich zranień itp. należy wymienić w rachunku każde ramię, udo itd. jako część osobną.

15. al. 6. W przypadkach oględzin pośmiertnych na zwłokach należy się każdemu z lekarzy cała taksa 5 złr.

Al. 7. Służbie zdrowia połowę dnia, spędzonego na komisyi, należy policzyć za dzień cały.

Używając lekarzy gminnych lub prywatnych, należy zawsze poświadczyć, że nie było pod ręką lekarzy, zajmujących posady publiczne.

Należytość za próbę płucną. Samo przedsięwzięcie bez przeszkody próby płucnej na to wskazuje, że sekcyonowane zwłoki nie mogą być uważane jako zgniłe w myśl taryfy z d. 17. II. 1855. (rozp. Min. sprawiedl. z d. 21. II. 1879).

Reskryptem minist. z 11. VIII. 1869 ustanowiono pewne przypuszczenia i okoliczności, przy zachodzeniu których **należytości za osobne orzeczenie** przyznać można — zatem w każdym przypadku szczegółowym należy rozważyć, czy te warunki zachodzą.

Lekarze wojskowi.

Rozporządzeniem z dnia 1. lipca 1881 wydało c. i k. Min. wojny polecenie, aby wszyscy c. i k. lekarze wojskowi, wykonujący praktykę lekarską u osób cywilnych, zgłaszali się u władz politycznych I. instancyi; niemniej oznajmiło, że lekarze wojskowi są obowiązani opłacać podatek od dochodu z tejże praktyki.

W myśl powyższego rozporządzenia mają c. k. starostwa prowadzić ewidencyę lekarzy wojskowych, zajmujących się praktyką lekarską u osób cywilnych (rozp. c. k. Namiestn. z 23. czerwca 1894).

Lekarze w zakładach prywatnych.

Właściciele i kierownicy prywatnych zakładów leczniczych mają przyjmować do badania, obserwowania i leczenia chorych, lub nawet tylko nadzorowania służby lekarskiej (w zakładach hydropatycznych) li tylko lekarzy dyplomowanych, do praktyki w kraju uprawnionych — i mają zawiadamiać o każdem przyjęciu lekarza pomocniczego c. k. starostwo najdalej do dni ośmiu.

C. k. Starostwo ma czuwać nad tem, aby właściwa Izba lekarska o osiedleniu się lekarza na czas sezonu kąpielowego była zawiadomioną (rozp. c. k. Namiestn. z 19. kwietnia 1895).

Lekarze zdrojowi.

Ci lekarze, którzy jak n. p. lekarze zdrojowi w celu praktykowania na dłuższy czas poza obrębem właściwej Izby lekar-

skiej się osiedlają, są obowiązani donieść o zmianie siedziby tak tej Izbie, do której należą, jak i tej, w okręg której się przesiedlają.

Z tego wyn'ka, że lekarze zdrojowi nie są równocześnie członkami kilku Izb, a tem samem mogą tylko w jednej Izbie wykonywać prawo czynnego i biernego wyboru.

Jeżeli lekarz osiadły celem czasowego wykonywania praktyki lekarskiej jeszcze nie należy do żadnej Izby lek. i nie ma stałej siedziby w obrębie jakiej innej Izby, do którejby według obowiązujących ustaw miał należeć, powinien być wcielony do tej Izby, w której okręgu czasowo się osiedlił.

(Rozp. Min. spraw wewn. z 18. stycznia 1894).

Lekarze miejscy

jeżeli leczą chorych na choroby epidemiczne swych miast z wyjątkiem miast o własnym statucie na pol cenie c. k. Starostwa mają prawo do wynagrodzenia (Reskr. Min. z 17 październ. 1882 L. 11825). C. k. Starostwo winno nie poruczać lekarzowi miejskiemu leczenia, ale zawezwać Zwierzchność gminną do udzielenia pomocy lekarski j chorym w myśl §. 3 ustawy z 30 kwietnia 1870 dz. p. p. L. 68 i przedkładania raportów tygodniowych. Podan'a lekarzy gminnych o udzielenie remuneracyi za leczenie chorych na choroby zakaźne w miejscu zamieszkania nie będą uwzględnione. (Reskr. Nam. z 30 marca 1885 L. 18732).

Leki.

Sprzedaż wszelkich środków leczn'czych jestdozwoloną tylko aprobowanym i koncesyonowanym aptekarzom (ok. nam. 27. VII. 1874. L. 34893 Dz. u. r. kr. Nr. 58 i ok. nam. z 15. III. 1879 L. 10346).

Leki złożone. Przepis sporządzania leków złożonych musi być podany przez samego wyrabiającego; świadectwa znawców lub wyniku rozbiorów chemicznych itp. nie mogą służyć jako dowód prawdziwego składu tych leków.

Przepisy sporządzania leków złożonych mają się znajdować w aptekach do przejrzenia przez lekarzy. Zarządzenie to ma na celu nie tylko odjąć lekom złożonym, przeznaczonym do sprzedaży, cechy leków tajemnych, których utrzymywanie na składzie i sprzedaż jest bezwarunkowo wzbronioną, lecz także ma być w ten sposób utworzoną kontrola, aby i w tym razie sprawdzić tożsamość sprzedawanego leku złożonego z tym, którego przepis sporządzenia przedłożono, gdyby na drodze chemicznego rozbioru lub badania farmakognostycznego i drobnowidowego nie dało się to z wszelką dokładnością uczynić (ok. nam. z 5. II. 1884. L. 7047).

Ogłaszanie leków. Ogłaszanie szalbierczych leków w publicznych gazetach, kalendarzach, pismach ulotnych itp. wraz z podaniem tych chorób, do których wyl czenia mają służyć — jest pod surową odpowiedzialnością aptekarzom i przemysłowcom wzbronionem.

Ogłaszania leków są tylko o tyle dozwolone, o ile nie stoją w przeciwieństwie z ustawą aptekarską a zatem, jeżeli nie zawierają ani rad udzielanych do leczenia choró , ani nieprawdziwych podań, niezgodnych z zasadami wiedzy lekarskiej lub aptekarskiej, ani też szalbierczych, przynęcających zachwalań (ob. nam. z 9. VII. 1890. L. 47187).

Środki silnie działające. Maxymalne dawki tych leków podane w farmakopei mają zastosowanie nie tylko przy podawaniu ich w jakikolwiek sposób na wewnątrz, ale stanowią także ogólną wskazówkę przy stosowaniu ich do użytku zewnętrzn. z uwzględnieniem zasad nauki lekarskiej o zdolności wchłaniania leków przez odpowiednie narządy ustroju.

Według rozp. min. z 12. XII. 1889, lekarz jest obowiązany dawkę leków, objętych tablicą dawek maxymalnych, wyszczególnić na recepcie także słowami. Jeżeli zaś pojedyncza, względnie dzienna dawka przekracza dawkę maxymalną, należy to wykrzyknikiem uwidocznić.

Recept w ten sposób nieoznaczonych, również jak recept niewyraźnie i nieczytelnie pisanych nie powinien aptekarz ekspedyować bez poprzedniego porozumienia się z lekarzem na recepcie podpisanym (ok. nam. z 16. III. 1892. L. 15437).

Środków silnie działających (wymienionych w tabeli IV. farmakopei wyd. VII.) nie wolno aptekarzom wydawać na jakikolwiek inny przepis, choćby nawet przez lekarza podpisany, jak tylko na receptę, według przepisu napisaną, w której ma być wyrażona oficyalna nazwa środka lekarskiego z podaniem ilości i dawki tegoż. (Ok. nam. z 17. X. 1887. L. 89000).

I. Dla przechowania środków s lnie działających wymienionych w tabl. I. i II. farmakopei wyd. VII., mają apteki sprawiać naczynia zaopatrzone szlifowanymi i na krzyż wyciętymi karbami.

2. Wszystkie naczynia podręczne (Standgefässe) służące do przechowania wyż wymienionych środków, mają być zaopatrzone na przedniej swej ścianie napisem, literami trwałymi, nie dającymi się zamazać lub wypalonymi w szkle, z oznaczeniem najwyższej dawki leku.

3. Przy ekspedycyi leków do zewnętrznego użytku należy oznaczać naczynia sygnaturami z papieru czerwonego, zaś do wewnętrznego użycia z papieru białego.

4. Lekarzom ordynującym zaleca się celem zapobieżenia zamianie leków w razie równoczesnego przepisywania recept na leki, służące do wewnętrznego i zewnętrznego użycia, które z powodu wydawania w podobnych naczyniach mogą dać powód do zamiany — zapisywać takie recepty na osobnych kartkach, podając zarazem wyraźnie sposó użycia leku a unikać ogólnikowego oznaczania: »jak wiadomo« itp.

5. Przy sumarycznem zapisywaniu leków na t. zw. wyciągach (extracta medicamentorum) należy w myśl powyższych przepisów zastosować odpowiednie środki celem zapobieżenia zamianie leków przez wyraźne oznaczenie ich przeznaczenia do zewnętrznego lub wewnętrznego użycia. (Ok. nam. 31. V. 1898. L. 47910).

Nieprawne zajmowanie się leczeniem.

§. 343 u. k. Kto nie odbywszy nauk lekarskich i nie będąc według przepisów prawa jako lekarz upoważniony do leczenia chorych, leczenie w sposób zarobkowy wykonywa lub zajmuje się niem za pomocą magnetyzmu zwierzęcego albo narkotyzacyi popełnia przekroczenie, ukarany być ma aresztem.

W miejscowościach, gdzie jest akuszerka egzaminowana, oraz w wypadkach, w których takową łatwo można sprowadzić podpadają karze grzywny lub aresztu osoby, zajmujące się bezprawnie z zawodu i za zapłatą wykonywaniem praktyki akuszeryjnej; w wypadkach, ustawą przewidzianych sprawa ma być oddana władzom sądowym. (Rozp. min. z 6. III. 1854. Dz. p. p. Nr. 57).

Nierząd.

Zwierzchności gminne obowiązane są pod odpowiedzialnością starać się o to, aby nierządnice wyśledzone przytrzymane i ukarane zostały. Wałęsające się nierządnice muszą być przez lekarzy rewidowane, a jeżeli są zarażone mają być do leczenia oddane, po wyzdrowieniu zaś do miejsca przynależności odstawione. (Najw. post. z 11 czerwca 1819). Ukaranie nierządnic pozostawione jest policyi miejscowej §. 509 u. k.

Norma ordynacyjna i dyspenzacyjna przy zapisywaniu leków na rachunek skarbu państwa.

§. 1. Lekarze zapisujący lekarstwa i obwiązki na koszt państwa, tudzież aptekarze, którzy je wydają, winni obznajomić się dokładnie z cenami, w obowiązującym cenniku podanemi.

§. 2. Należy się ograniczać do leków i obwiązek zawartych w obowiązującej pod porę farmakopei i w wydanym na ów czas cenniku lekarstw.

§. 3. Zapisywanie leków i obwiązek nieaptecznych, tylko wyjątkowo dozwolone, należy uzasadnić w recepcie.

§. 4. To, co się zapisuje, powinno być zawsze jak najprostsze i jak najtańsze tak pod względem środków, jak i postaci lekarstwa.

§. 5. Sole w wodzie rozpuszczalne, (o ile pod względem lekarskim nie zachodzi żadna obawa) należy zapisywać tylko za pierwszym razem w roczczynie; w razie ponowienia lekarstwa należy zapisywać samą tylko sol (do rozpuszczania w odpowiedniej ilości w naczyniu, pozostałem z pierwszej ordynacyi).

§. 6. Środki, które już w małych dawkach skutecznie działają, jeżeli zapisanie ich w roczczynie jest niemożebne, lub nie odpowiedziałoby celowi, należy zapisywać w postaci proszków podzielonych na osobne dawki, gdy zaś zapisuje się proszki ze środków działających dopiero w większych dawkach, należy unikać ile możności dzielenia na dawki

§. 7. Dodatek cukru nie powinien wynosić więcej nad 0·5 gr. na każdą dawkę. Cukru samego nie wolno z apteki zapisywać.

§. 8. Do proszków wolno zapisywać opłatki bezbarwne, zaś do leków płynnych na ilość aż do 200 gramów płynu najwięcej 20 gr. syrupu lub mel depuratum. Dolewanie cukru lub extractum liquiritiae nie jest dozwolone. Również nie wolno osładzać leków mocno gorzkich np. chininy środkami, nie pozwalającymi spodziewać się istotnego polepszenia smaku.

§. 9. Proste roztwory, napoje, nalewy i napary z tych środków, które w cenniku nie są większemi czcionkami wydrukowane, tudzież kataplazmy i gorczyczniki, powinny być robione ile możności w domu chorego według polecenia lekarza.

§. 10. Plastry należy kazać rozsmarować w aptece tylko wtedy, gdy tego ani sam chory, ani otaczające go osoby zrobić nie mogą.

§. 11. Na okłady należy używać zwyczajnie tylko wody. Do zrobienia kataplazmów należy używać farina placentae lini.

§. 12. Używanie pijawek należy ograniczyć do najkonieczniejszej potrzeby.

§. 15. Wszystkie szczegóły recepty powinny być napisane wyraźnie i czytelnie, a recepta ma być przez lekarza ordynującego podpisana.

§. 16. Przy taksowaniu lekarstw należy się trzymać ściśle postanowień §. 14 i 15 rozp. Minist. z 12. VII. 1889.

§. 17. Ceny naczyń liczy się najniższe z podanych w cenniku. O ile można używać torebek papierowych.

§. 18. Naczynia z poprzedniej ordynacyi pozostałe, należy odnieść do apteki; lekarze dopisują w tym razie na recepcie: ad vitrum adlatum a za nie aptekarzowi nie wolno liczyć należytości.

§. 19. Lekarze odstępujący bez usprawiedliwienia od powyższych przepisów poniosą wzrot naddatków.

§. 20. Te same przepisy obowiązują przy zapisywaniu i wydawaniu leków w służbie opieki publicznej nad ubogimi chorymi, w szpitalach i zakładach humanitarnych pod zarządem kraju lub gmin, oraz dla członków kas chorych.

Obdukcya.

Sądowe oględziny trupa i obdukcya, winny być uskuteczniene w każdym wypadku śmierci nienaturalnej. (Rozp. Min. spr. wewn. 28 stycznia 1860. Dz. u. p. 26).

Oglądacz zwłok.

Dla każdej miejscowości ustanowionym być ma oglądacz zwłok i tegoż zastępca, których reprezentacya gminna w porozumieniu z obszarem dworskim mianuje a c. k. Starostwo po uznaniu ich na podstawie zbadania przez c. k. lekarza powiat. za uzdolnionych zatwierdza i zaprzysięga.

Gminom położonym w 4 kilometrowym promieniu wolno ustanowić wspólnego oglądacza i zastępcę.

W miejscowościach, gdzie osiedlonym jest lekarz dyplomowany jakoteż w miejscowościach nie więcej jak 4 kilometry od siedziby jego oddalonych ustanowionym być ma oglądaczem lekarz. Każde ciało zmarłego bez wyjątku ma być oglądane i może tylko na podstawie karty pośmiertnej przez oglądacza wydanej w terminie na tejże oznaczonym, być pogrzebanem. W tym celu obowiązani są pozostali krewni, domownicy a w braku tych zarządca lub właściciel domu przy rzetelnem podaniu czasu zgonu donieść o tem bezzwłocznie oglądaczowi, który najdalej w 24 godzinach a w przypadkach nagłej śmierci natychmiast do oglądania przystąpi. W ostatnim przypadku tudzież w razie znalezienia ciała nieżywego lub przyjścia na świat dziecka nieżywego należy zarazem zrobić doniesienie przełożonemu miejscowemu. Ciała zmarłych w szpitalu publicznym ogląda lekarz szpitalny i wydaje kartki. Wynagrodzenie oglądacza zależy od umowy z dotyczącą gminą, która porozumie się w tym względzie z obszarem dworskim. Od stron nie wolno oglądaczowi pobierać żadnej opłaty. Gmina w porozumieniu z obszarem dworskim może za potwierdzeniem c. k. Starostwa ustanowić za oględziny mierne opłaty, od których jednak ubodzy są wolni. Opłaty uiszczane być winny wprost do kasy gminnej i stanowią fundusz na wynagrodzenie oglądacza. Przekroczenia tego rozporządzenia, o ile nie podpadają ustawie karnej, karane będą według cesarskiego rozporządz. z 20 kwietnia 1854 r. (Dz. u. p. Nr. 96). (Rozp. Nam. z 8 listop. 1879 r. L. 55225 dz. u. i r. kr. Nr. 86).

Kto przy oględzinach umarłego niedokładnie podaje czas śmierci i przyczyną się staje, iż zmarły wcześniej zostaje pochowanym lub do otwarcia zwłok oddanym jak tego przepisy do zapołeżenia pochowania i otwierania ciał pozornie tylko zmarłych dozwalają, karanym będzie aresztem od 1—6 miesięcy. §. 375 u. k.

Oglądacz zwierząt

przeznaczonych do ładowania i wyładowywania na stacyach kolejowych pobiera jako taksę po 10 ct. od sztuki t. j. ćwiartek, połówek lub całych, powyżej 50 sztuk po 5 ct. i zwrot kosztów za fiakra, jeżeli odległość wynosi do 2 kilometrów (Dz. u. kr. 1880 r. Nr. 31).

Organizacya publicznej służby zdrowia.

§. 1. Nadzór zwierzchniczy nad całą służbą zdrowia i sterownictwo spraw lekarskich należy do administracyi państwa.

§. 2. Do administracyi państwa należy w szczególności:

a) utrzymanie w naoczności osób, pełniących służbę zdrowia i ich nadzorowanie;

b) nadzór zwierzchniczy nad szpitalami, domami zdrowia, mamek, podrzutków, obłąkanych i t. p. zakładami, nad kąpielami i zdrojowiskami;

c) przestrzeganie ustaw, odnoszących się do chorób zaraźliwych, kwarantany, kontumacyi, handlu truciznami i lekami;
d) szczepienie ospy;
e) uregulowanie i nadzór stosunków aptekarskich;
f) zarządzanie obdukcyj sanitarno-policyjnych;
g) przestrzeganie ustaw względem oględzin zwłok, pogrzebów, cmentarzów, składów padliny.

§. 3. **Policya zdrowia** ob. str. nast.

§. 6. Dla wykonywania państwowego zakresu działania w sprawach zdrowia istnieją:

Najwyższa Rada zdrowia przy ministerstwie spraw wewnętrznych, krajowe rady i kraj. referenci zdrowia i weterynarze przy kraj. władzach politycznych, rządowi lekarze i weterynarze powiatowi przy starostwach, wreszcie urzędnicy zdrowia w miastach, mających własne statuta gminne.

§. 8. **Rządowemu lekarzowi powiatowemu** są przydzielone w okręgu jego urzędowania następujące sprawy:

a) Wykonywanie nadzoru nad sanitarno-policyjną działalnością gmin i nad personalem lekarskim w powiecie, przestrzeganie przepisów przeciw bezprawnemu wykonywaniu praktyki lekarskiej, tudzież przepisów względem handlu truciznami i lekami, nadzór nad zakładami leczniczymi, dobroczynnymi i wszelkimi innymi, podlegającymi nadzorowi we względzie sanitarno-policyjnym, nad łaźniami i zdrojowiskami, nad aptekami publicznemi i prywatnemi, wreszcie nad prowadzeniem rzemiosł, szkodliwych zdrowiu.
b) Lekarz powiatowy winien stawiać wnioski co do kierowania sprawami zdrowia powiatu w ogólności, a w szczególności podczas epidemij, w razie niebezpieczeństwa działać bezpośrednio pod własną odpowiedzialnością; stawiać wnioski względem koncesyonowania zatrudnień lekarskich, przedsiębrać poruczone mu dochodzenie sanitarno-policyjne; podczas rekrutacyi pośredniczyć na wezwanie odnośnych organów; wywiadywać się w swoim powiecie o ogólnym stanie zdrowia ludzi i zwierząt domowych, o szkodliwych przesądach, odnoszących się do chorób i ich leczenia; nakoniec przedkładać peryodycznie naukowo traktowane sprawozdanie o tem wszystkiem, co w jego okręgu pod względem sanitarno-policyjnym na uwagę zasługuje.
c) Winien objeżdżać swój powiat peryodycznie, a oprócz tego ile razy potrzeba, w każdym wypadku z osobna.
d) Jest obowiązany pełnić obowiązki lekarza sądowego za pobraniem przepisanych należytości.

§. 10. **Krajowa rada zdrowia** jest organem doradczym i wydającym opinie w sprawach zdrowia w kraju.

§. 11. Składa się z krajowego referenta zdrowia, z trzech do sześciu członków zwyczajnych, mianowanych przez rząd, tudzież z członków nadzwyczajnych, powoływanych z osobna do każdego wypadku.

Wydział krajowy może delegować do krajowej rady zdrowia dwóch członków zwyczajnych.

(NB. Izby lekarskie w Galicyi: krakowska i lwowska, wysyłają po jednym delegacie).

§. 12. Czas urzędowania członków zwyczajnych trwa trzy lata. Urząd członka krajowej rady zdrowia jest honorowym. Członkowie zwyczajni mają prawo podczas urzędowania używać tytułu: „c. k. radca zdrowia“.

§. 13. **Krajowy referent zdrowia:**

a) Czuwa nad wykonywaniem ustaw sanitarnych i rozporządzeń ze strony powołanych do tego organów, wykonuje nadzór nad wszystkiemi osobami, pełniącemi służbę zdrowia i odnośnymi gremiami, wreszcie nad wszystkimi zakładami zdrowia i zdrojowiskami leczniczemi.

b) Przedsiębierze objazdy peryodyczne i wypadkowo potrzebne.

c) Opracowuje akta władzy krajowej, należące do zakresu policyi zdrowia i bierze udział w odnośnych komisyach,

Wedle **ustawy z dnia 5. stycznia 1896 r.:**

§. 1—3. Dla służby sanitarnej przy starostwach ustanawia się koncepistów sanitarnych w X., lekarzy powiatowych w IX. i starszych lekarzy powiatowych w VIII. klasie rangi; z tych $^1/_5$ część przypada na X., $^3/_5$ cz. na IX., zaś $^1/_5$ cz. na VIII. kl. rangi. Obsada posad w X. i VIII. randze następuje przez mianowanie w drodze konkursu, w IX. randze z reguły przez posunięcie z X. rangi; posady te nadaje namiestnik.

§. 4. W charakterze personalu pomocniczego mogą być nadto przyjmowani asystenci sanitarni; liczba adjutów dla tychże nie może przekraczać połowy liczby koncepistów.

§. 5. Przy namiestnictwach ustanawia się inspektorów sanitarnych w VII. klasie rangi; w tymże charakterze mogą być powoływani prowizorycznie również starsi lekarze powiatowi na czas grożących epidemij.

Osiedlenie się.

lekarzowi dozwolone, gdziekolwiek zechce, za uwiadomieniem dotyczącej władzy politycznej I. instancyi. (24. IV. 1827).

Od czasu wprowadzenia w życie ustawy o Izbach lekarskich, każdy lekarz winien nadto zawiadamiać w 14 dniach Izbę lekarską, w której okręgu się osiedla.

Piekarnie (cukiernie, kuchnie restauracyjne itd.).

1. Budynek, w którym mieści się piekarnia, ma odpowiadać wszelkim przepisom policyjno-budowniczym, ogniowym i sanitarnym, zawartym w ustawie budowniczej, w miejscu obowiązującej.

2. Lokale przeznaczone do wyrobu ciasta mają być tak obszerne, aby na każdego robotnika przypadało najmniej 10 mtr.^{3} pustej przestrzeni; tak jasne, aby na 10 mtr.^{2} powierzchni podłogi lokalu przypadało najmniej 0·6 mtr.^{2} powierzchni okna.

3. Posadzki mają być jednolite (z asfaltu i betonu) bez spojów i szczelin.

4. Ściany i sufity mają być czysto wybielone lub biało pokostowane.
5 Wszystkie przestrzenie robocze mają być opatrzone dobrze działającemi wentylacyami.
6. Kominy mają być tak wysoko wyprowadzone, aby dym nie mógł dostawać się do sąsiednich mieszkań.
7. Należy dbać o jasne oświetlenie lokalu.
8. Izba dla robotników ma być odosobniona od pracowni; ma być jasna, sucha, w zimie ogrzewana, należycie wentylowana, czysto utrzymana. Na każdego robotnika ma przypadać najmniej 10 mtr.³ miejsca. W izbie tej mają się znajdować prycze, czystą słomą wypchane sienniki, wieszadła na odzież, umywalnia, mydło i ręczniki.
9. Do wyrobu ciasta można używać wody, przez c. k. lekarza powiat. za odpowiednią uznanej.
10. Naczynia na wodę do wyrobu pieczywa mają być z żelaznej pobielanej lub z cynkowej blachy i mają być pokrywami przykryte. Stoły robocze, koryta, dzieżki, półki, kobiałki itp. przyrządy do wyrabiania i przechowywania pieczywa, równie jak wszelkie ścierki i płachty mają być zawsze czyste.
11. Do wyrobu ciasta nie wolno dopuszczać osób na rany, gruźlicę płuc lub na choroby zakaźne cierpiących lub z tego rodzaju chorobami styczność mających.
Woźnicy rozwożącemu pieczywo nie wolno dotykać rękami pieczywa, przy wydawaniu tegoż przekupniom.
12. W lokalach roboczych nie wolno robotnikom przebywać na stołach, worach, piecu lub podłodze.
13. Nie wolno im pluć na podłogę a tylko do spluwaczek wodą napełnionych.
14. Robotnik ma być przy robocie czysto ubrany, na głowie ma nosić płócienną czapkę a przed rozpoczęciem roboty ma umyć ręce po łokcie.
15. W pracowni nie wolno używać tytoniu ani tabaki.
16. Urządzenie podwórza, śmietników, dołów kloacznych i wychodków musi odpowiadać wymogom miejscowej ustawy budowlanej. (Okóln. nam. 6. I. 1894. L. 32373).

Podejrzenie o popełnionej zbrodni.

Lekarze, chirurdzy, aptekarze, akuszerki i oglądacze zwłok zmarłych, gdy im się nadarzy przypadek, z którego wezmą podejrzenie o zbrodni lub wykroczeniu, obowiązani są o tem donieść władzy. Zaniedbanie doniesienia takiego karanem będzie jako przestępstwo kara pieniężną od 10—100 złr. (§. 358 u. k.).

Pojedynek.

Według ustawy karnej §. 158 i 165 tylko pojedynkujący i sekundanci są pociągani do odpowiedzialności, lekarz zaś wezwany do ewentualnej pomocy nie podlega żadnym przykrościom.

Policya zdrowia

na mocy ustaw gminnych przydzielona do własnego zakresu działania gmin, obejmuje: a) przestrzeganie przepisów sanitarno-policyjnych względem gościńców, dróg i placów, miejsc zgromadzeń publ., pomieszkań, kanałów, wód płynących i stojących, wody do picia, żywności i naczyń oraz publ. zakładów do kąpania; b) piecza o łatwość znalezienia pomocy w chorobie i połogu, tudzież o środki ratunku w nagłem niebezpieczeństwie życia; c) utrzymanie w naoczności podrzutków, głucho-niemych, obłąkanych i kretynów; d) utrzymanie i zakładanie trupiarni i cmentarzy; e) czuwanie nad targowicami bydła i transportami bydła; f) urządzenie i utrzymanie składów padliny. W poruczonym zakresie działania: a) wykonanie środków policyjno-sanitarnych w celu zapobieżenia chorobom zaraźliwym i ich rozszerzeniu się; b) przestrzeganie rozporządzeń i przepisów sanitarno-policyjnych względem pogrzebów; c) oględziny zwłok; d) współudział przy wszystkich czynnościach komisyjnych i oględzinach w obrębie gminy; e) bezpośredni nadzór nad składami padlin i oprawcami; f) peryodyczne składanie władzy politycznej sprawozdań zdrowotnych. (Ust. z 30 kwietnia 1870 r. dz. u. p. Nr. 68).

Położna.

Od 1 października 1897 obowiązują (w myśl rozp. minist. spraw wewn. z 10. X. 1897. Dz. u. p. Nr. 216) następujące przepisy służbowe dla położnych:

§. 1. Każda położna ma posiadać drukowany egzemplarz »przepisów«.

§. 2. Każda położna ma posiadać: 1) litrowy irrygator (szklany, gumowy lub blaszany, pobielany albo niklowany) z odpowiednim wężem i kurkiem gumowym, 2) dwie szklane kanki maciczne, 3) dwie gumowe kanki stolcowe z oliwką, 4) cewnik kobiecy z nowego srebra, 5) dwie szczoteczki druciane do czyszczenia kanek i cewnika, 6) nożyczki pępowinowe, 7) zapas tasiemek pępowinowych, 8) nożyczki do obcinania paznogci, 9) pilnik metalowy do paznogci, 10) szczoteczkę ze sierści (do czyszczenia rąk), 11) 50 gr. mydła, 12) zapas 150 gr. czystego karbolu, 100 gr. lysolu lub 50 gr. kresolu, we flaszkach z odpowiednim, nie dającym się zetrzeć napisem, 13) naczyńko szklane z podziałką na 10, 20, 30 i 50 gramów, 14) 50 gr. waseliny lub lanoliny, 15) 25 gr. kropli Hoffmana, 16) 25 gr. kropli cynamonowych, 17) 10 gr. nadmanganezianu potasowego, 18) ciepłomierze Celsiusza: do kąpieli i do mierzenia ciepłoty ciała, 19) 100 gr. waty Brunsa, 20) 1 metr batystu Billrotha 21) fartuch (aż pod szyję), 22) czysty ręcznik, 23) dziennik o przepisanych rubrykach, 24) podręcznik nauki położnictwa.

Przedmioty te należy mieć zawsze na pogotowiu i utrzymywać je w najlepszym stanie.

Środki żrące (karbol, lysol, kresol) mają być przechowywane w bezpiecznym schowku.

Środki lecznicze ma położna pobierać z najbliższej apteki na książkę.

§. 3. Położna podlega władzy politycznej I. instancyi (c. k. starostwu, magistratom miast o własnym statucie); nad jej zachowaniem czuwa bezpośrednio zwierzchność gminna, jakoteż praktykujący lekarze.

§. 4. Położna ma się przedstawić lekarzowi urzędowemu, przedłożyć swój dyplom i okazać przedmioty przepisane w §. 2. Ma się też zgłosić do naczelnika gminy (władzy policyjnej) i zawiadomić o każdej zmianie swego mieszkania, które ma być oznaczone odpowiednim szyldem.

Wreszcie jest obowiązana przedstawić się w przynależnym urzędzie parafialnym.

§. 5. Nie wolno położnej umieszczać w gazetach ogłoszeń innych, prócz tylko takich, które dotyczą jej uprawnionego wykonywania zawodu.

§. 6. Ma prowadzić życie uczciwe i skromne, a rodzącym nieść pomoc w każdej porze dnia, z całą gotowością i według najlepszej wiedzy.

§. 7. Nie powinna się wydalać z mieszkania bez naglącej przyczyny a w razie nieobecności w domu zostawić dokładną wiadomość, gdzieby ją łatwo można odszukać.

§. 8. Położna ma zachować zawsze największą czystość i unikać zetknięcia z osobami, cierpiącemi na choroby zakaźne. Przed dotknięciem pielęgnowanej niewiasty ma za każdym razem jak najstaranniej oczyścić swoje ręce i przyrządy mydłem i płynem odwietrzającym.

Powinna dbać o pielęgnowanie skóry na rękach a zwłaszcza o czyste utrzymanie paznogci.

Suknie ma nosić tylko takie, które się łatwo dają odczyścić (wyprać) z rękawami, dającymi się zakasać aż po łokcie.

§. 9. Położna, która doznała podejrzanego zanieczyszczenia ciała, bielizny lub odzieży, musi się poddać ścisłemu odwietrzeniu, zwłaszcza zaś (§. 10) swe ręce i przybory, za pomocą 3% rozczynu kwasu karbolowego, 3% lysolu lub 1% kresolu.

Ręce należy zmywać przynajmniej przez 3 minuty ciepłą wodą i mydłem przy użyciu szczotki, oczyścić paznogcie i zanurzyć ręce na 3 minuty w rozczynie odwietrzającym.

§ 11—13. Wezwana do rodzącej ma położna zbadać położnicę jak najtroskliwiej i to głównie zewnętrznie a unikać ile możności badania wewnętrznego.

Według wyniku badania ma pouczyć niewiastę w sposób oględny i zrozumiały, jak się powinna zachowywać. W razie zbliżającego się porodu ma położna zarządzić konieczne przygotowania i udzielić potrzebnej pomocy.

§. 14 Bez szczególnego pozwolenia władzy nie wolno położnej oddawać dla zarobku swego mieszkania obcym niewiastom do odbycia porodu.

O rozwiązaniu niewiasty, zaszłem w mieszkaniu położnej z powodu nagłego przypadku, ma zawiadomić bezzwłocznie zwierzchność gminną.

§. 15. Położnej, stykającej się z osobą chorą na chorobę zakaźną, nie wolno pielęgnować innej niewiasty ciężarnej, rodzącej lub położnicy aż do decyzyi lekarza ordynującego (względnie gminnego). W wyjątkowych nagłych wypadkach może udzielać pomocy, jednak dopiero po najściślejszej desinfekcyi ciała i odzieży.

§. 16. Położnej nie wolno oddalać się podczas porodu, nawet przy prawidłowym ma pozostać najmniej przez 3 godziny po odejściu łożyska. Z wyjątkiem nieodzownej konieczności wzbronionem jest, by położna udzielała pomocy równocześnie dwu rodzącym.

§. 17. Badanie i obsługa rodzącej ma się odbywać z zachowaniem możliwej czystości rąk położnej i wszelkich przy porodzie używanych przyborów.

§ 18. Przed porodem należy przeprowadzić odwietrzenie ciała rodzącej.

§. 19. Podczas porodu ma położna przestrzegać ściśle wskazówek naukowych; nie wolno jej przebijać pęcherza płodowego bez naglącej potrzeby.

§. 20—26. Przy podwiązaniu pępowiny, cuceniu omdlałego noworodka, oczyszczeniu oczu (zwłaszcza w przypadkach podejrzanych) przy odejściu części dodatkowych płodu, przy pielęgnowaniu noworodka i położnicy podczas połogu ma położna postępować wedle przepisów, zawartych w podręczniku położnictwa. Części dodatkowe płodu należy zagrzebać lub spalić.

§. 27. W razie niebezpieczeństwa życia noworodka (chrześciańskiego) ma dopełnić chrztu tegoż z wody, za zgodą rodziców (matki), o czem ma donieść przynależnemu proboszczowi.

§. 28. Położna ma wezwać lekarza w wypadkach nieprawidłowych lub grożących niebezpieczeństwem matce czy dziecku.

Przyzwaniu lub wyborowi lekarza przez chorą lub jej rodzinę, nie wolno się położnej sprzeciwiać; po przybyciu lekarza ma się zupełnie zastosować do jego wskazówek.

§. 29. W szczególności należy wezwać lekarza, w przypadkach następujących:

a) U ciężarnych: 1) zwężenie miednicy, 2) krwotoki, 3) podejrzenie choroby lub groźne objawy, 4) nagła śmierć ciężarnej, 5) uporczywe zaparcie moczu lub stolca.

b) U rodzących: 1) nieprawidłowe położenie płodu, 2) wypadnięcie rączki, nóżki lub pępowiny, 3) nieprawidłowości w budowie miednicy lub wielkości płodu (główki), 4) nieprawidłowe bóle porodowe i przewlekanie się porodu, 5) osłabienie tonów płodu, 6) krwotok, 7) poprzedzanie łożyska, 8) zatrzymanie łożyska (do godziny, w całości lub częściowe), 9) przedarcie międzykrocza, 10) poronienie, nieczasowy lub przedwczesny poród, 11) poród mnogi, 12) zniekształtnienie płodu, 13) jakiekolwiek groźne objawy zachorowania lub w nagłej śmierci rodzącej niewiasty.

c) U położnic i noworodków: zatrzymanie odchodów, cuchnienie tychże, krwotoki, jakiekolwiek chorobowe objawy.

§. 30. Położnej nie wolno leczyć ciężarnych, rodzących, położnic lub dzieci.

Tylko w razie zupełnej niemożebności sprowadzenia lekarza i widocznego niebezpieczeństwa, wyjątkowo dozwala się położnej wykonać obrót, wydobyć płód w położeniu miednicowem, odprowadzić wypadniętą pępowinę lub wypadłą obok główki rączkę, wydobyć zatrzymane łożysko.

Używanie instrumentów jest położnej bezwarunkowo zabronione.

§. 31. Położna ma donosić zwierzchności gminnej w sposób przepisany o każdym wypadku porodu, również o każdym porodzie, odbytym bez pomocy egzaminowanej położnej.

Położna ma być obecną przy ceremonii chrztu i zapisywaniu dziecięcia w metryce urodzin, celem świadczenia o właściwych datach, odnoszących się do urodzin.

§. 32. Położna ma zawiadomić władze o każdym wypadku uzasadnionego podejrzenia o dokonanem lub zamierzonem zabiciu lub spędzeniu płodu, albo i innej podobnej karygodnej czynności (§. 359 ust. kar.).

Położna dopuszczająca się tego rodzaju czynów, podpada ustawie karnej.

§. 33. Położna ma sumiennie przestrzegać powierzonych sobie tajemnic. Wezwana przez Władze polityczne lub sądowe ma zeznać szczerą prawdę.

§. 34. Martwych płodów, poronionych jaj płodowych i zaśniadów nie wolno niszczyć bez pozwolenia lekarza, ustanowionego do oglądania zwłok.

§. 35—36. Każda położna ma prowadzić dziennik i wykazy porodów.

§. 37. Za przekroczenia przepisów służbowych może być położna karaną przez władze polityczne grzywną lub aresztem (w myśl rozp. minist. z d. 30 IX. 1857. Dz. u. p. Nr. 198).

Pralnie przemysłowe.

1. Lokal ma być jak najczyściej utrzymany i opatrzony w nieprzepuszczalną posadzkę

2 Naczynia i przyrządy w pralniach używane mają być nieprzemakające, gładkie i łatwo czyścić się dające.

3. Osoby zajęte sortowaniem i moczeniem brudnej bielizny mają być ubrane podczas roboty w fartuch, który po skończonej pracy zdjąć a w miarę potrzeby wyprać należy. Wśród roboty nie powinny przyjmować żadnych pokarmów, a przed jedzeniem i po robocie winny obmyć twarz i ręce.

Nie szczepione lub szczepione dawniej, niż przed 15 laty mają być zaszczepione (względnie r wakcynowane).

4. Transport brudnej bielizny ma się odbywać w dokładnem zamknięciu i w ten sposób, aby brudna bielizna nie stykała się z bielizną praną.

5. Nie wolno przyjmować bielizny, pochodzącej od osób chorych lub zmarłych na choroby zakaźne bez poświadczenia wykonanej desinfekcyi.

W celach profilaktycznych należy wszystkie sztuki bielizny wygotować przed praniem przynajmniej przez kwadrans we wrzącej wodzie (100° C.).

Uwaga ta odnosi się zwłaszcza do bielizny do prania przyjmowanej z zakładów leczniczych, hotelów, domów zajezdnych, przytulisk itp. (ok nam. 23. IV. 1892. L. 27317).

Prostytucyjne lokale.

W tychże nie wolno wydawać żadnych napojów ani potraw z domieszką środków odurzających lub podniecających. (Rozp. Nam. z 3 lutego 1892 L. 14426).

Przewóz zwłok

i wydawanie im paszportów zależy od władz administracyjnych I instancyi t. j. od starostw i magistratów miast. Pozwolenia na rzeczony przewóz zwłok w ogólności, w szczególności zaś na wydobycie ich z grobu odmówić należy, gdy lekarz urzędowy w tej mierze zapytany oświadczy, że zachodzi obawa, aby to nie wpłynęło szkodliwie na stan zdrowia publicznego, lub na zdrowie osób przy tem zatrudnionych. Jeżeli przewiezienie albo wydobycie z grobu i przewiezienie zwłok może być dozwolone, będzie wydany w tej mierze na podstawie opinii lekarza urzędowego przepis policyjno-zdrowotny do wypadku zastósowany, a osoba z ramienia służby zdrowia wyznaczona dopilnuje osobiście, aby postąpiono według przepisu.

Pod względem trumien i zamknięcia w nich zwłok obowiązują następne przepisy: a) jeżeli przewóz ma trwać dłużej jak tydzień, zwłoki mają być zabalsamowane; b) jeżeli przewóz ma trwać 24 godzin i dłużej, zwłoki należy umieścić w podwójnej trumnie i przymocować je pasami; trumny mogą być z drzewa twardego wylane smołą, albo też metalowe. Trumna wewnętrzna powinna być zalana smołą lub zalutowana. Nadto trumnę drewnianą wstawia się w skrzynkę drewnianą. Jeżeli zwłoki mają być przewiezione nie więcej jak na milę, zwyczajna trumna może być uznana za dostateczną. Jeżeli przewozi się dalej jak na milę, należy użyć trumny podwójnej jak pod b).

W czasie wydobywania zwłok z grobu, wykonawca służby zdrowia ma przestrzegać: aby czynność odbywała się w czasie chłodnym i nie było obcych osób, aby obecni odwracali się od wyziewów wychodzących z grobu, aby powietrze oczyszczono, a wydobyte z grobu zwłoki niezwłocznie włożono do trumny. Na wozie jadącym ze zwłokami oprócz woźnicy ma być przewodnik, obowiązani są oni trzymać się ściśle drogi w paszporcie oznaczonej i nie wolno nigdzie stanąć bez potrzeby. O przybyciu zwłok na cmentarz miejsca przeznaczenia, należy uprzedzić gminę, aby wysłała osobę dla odebrania paszportu zwłok, tudzież świadectwa lekarskiego i dla sprawdzenia, czy opakowanie i trumny odpowiadają przepisom. Trumien w taki sposób przywiezionych nie wolno otwierać. (Rozp. Min. spr. wewn. d. 3 maja 1874).

Przewiezienie zwłok zmarłych w przebiegu ospy, szkarlatyny, tyfusu plamistego, dyfteryi, cholery, żółtej febry i dżumy do

innego im przynależnego miejsca grzebania może być dozwolonem dopiero po upływie roku od dnia śmierci z zastrzeżeniem wszelkich innych ostrożności. Przewóz zwłok osób zmarłych na inne choroby może być dozwolonym o ile lekarz urzędowy nie dostrzeże jakiej przeszkody, pod warunkiem, że zwłoki zawinięte będą w prześcieradło zmaczane w 5% kw. karbolowym a wszelkie inne wymogi co do transportu będą zachowane. (Rozp. c. k. Nam. z 3 lutego 1891. L. 82102).

Przewóz zwłok na kolejach (ob. rozp. min. handlu z 20 kwietnia 1889). Przewóz zwłok do Niemiec (ob. ok. nam. z 9 kwietnia 1890. L. 23529).

Przyczyna niezdolności do robienia testamentu.

§. 666 u. c. Wola spadkodawcy jest nieważną, jeżeli dowiedzionem będzie, iż nastąpiła w stanie szaleństwa. Niewątpliwość tego twierdzenia przez biegłych w sztuce lub przez urzędowe osoby, które o stanie umysłu spadkodawcy dokładnie się przekonały lub przez inne pewne dowody wykazaną być powinna.

Rachunki

za czynności komisyjne z polecenia c. k. Władzy politycznej sporządzane być mają na całym arkuszu przy dołączeniu allegatów a mianowicie: polecenia do wykonania czynności i potwierdzenia Zwierzch. gminnej z wykonania czynności (lekarze wolnoprakt.) a wreszcie w razie eksponowania do miejsca zarazy także wezwania przeznaczającego na ekspozyturę jakoteż odwołującego z tejże. Jeżeli polecenie załączonem zostało do rachunku z poprzedniego miesiąca, należy to w uwadze uwidocznić. Rachunek kosztów z całego miesiąca podróży ma być przedłożonym c. k. Starostwu najpóźniej do 1 l dni po upływie miesiąca, w którym czynność komisyjna miała miejsce. Rachunek ma być podpisany pełnem imieniem, nazwiskiem i godnością rachunkodawcy. Rachunki mają być sporządzane z osobna według rodzaju czynności, przyczem na czynność tego samego rodzaju choćby w kilku miejscowościach przedsiębraną, sporządzić należy jeden rachunek. Rachunki za s z c z e p i e n i e o s p y ochronnej mają być przedkładane na przepisanych formularzach. W rachunkach tych mają lekarze wymienić w rubryce pierwszej tylko te dnie, w których w podanej miejscowości szczepienie w rzeczywistości wykonali; za szczepienie wolno im jednak zaliczyć większe dyety i to odpowiednio do odległości i ilości zaszczepionych. Rachunek za szczepienie wraz z wykazami szczepienia ma być najpóźniej do końca października przedłożonym. (Rozp. Nam. z 26 maja 1880 do L. 56778 ex 1879).

Rany.

Wezwany do dania opinii lekarz powinien dobrze się zastanowić nad tem, czy to jest lekkie czy ciężkie uszkodzenie ciała, bo w przypadku gdy rana jest przyczyną niezdolności pełnienia

obowiązku, przynajmniej przez dni 20, sprawca podlega karze od 6 mies. do 5 lat, wtedy gdy przy lekkich uszkodzeniach ciała, areszt nie wynosi dłużej nad 1—6 mies.

Samobójstwo.

Lekarz wezwany zbadać powinien, czy wedle rodzaju śmierci, ilości, położenia lub ważności ran, można przypuścić, że zmarły sam so ie śmierć zadał.

Służba lekarska.

Czas służby lekarskiej (sekundaryatu) przy publicznych zakładach dobroczynnych i szpitalach, zostających pod nadzorem państwa, o ile schodzi się bez żadnej przerwy z objęciem stanowiska w publicznej służbie (zdrowia), ma być w swoim czasie policzony przy wymiarze emerytury, względnie pensyi wdowiej. (Rozp. ces. z 1. października 1862).

Wdowy i sieroty po lekarzu państwowym, zmarłym wśród pełnienia swych obowiązków podczas cholery, czy to z tej epidemii, czy z innej jakiej choroby, mają prawo do zaopatrzenia ze skarbu państwa, nawet choćby zmarły nie miał jeszcze dziesięciu lat służby.

Wdowy i sieroty po innych lekarzach, użytych przez władze państwowe przeciw cholerze i w tym charakterze zmarłych, mają równe prawa do zaopatrzenia, jak wdowy i sieroty po lekarzach państwowych. (Rozp. min. spraw wewn. z 6. maja 1856).

Toż samo odnosi się do rodzin lekarzy, zmarłych podczas epidemij tyfusowych, wszakże z zastrzeżeniem decyzyi w poszczególnych przypadkach ministerstwa spraw wewn. i min. skarbu. (Rpzp. min. z d. 8. maja 1857).

Służba zdrowia w gminach i obszarach dworskich.

Wedle ustawy z d. 2. lutego 1891.

§. 1. **Lekarze gminni lub okręgowi** mają być ustanowieni celem wykonania obowiązków sanitarno-policyjnych, nałożonych gminom (w §§. 3. i 4. ust. z d. 30. kwietnia 1870) ob. „policya zdrowia“ str. 70.

§. 2. Gminy, mające osobny statut gminny, jakoteż gminy, w których obowiązuje ustawa z d. 13 marca 1889 (Nr. 24. Dz. u. kraj.), mają własnym kosztem utrzymywać potrzebną ilość lekarzy gminnych (miejskich) tak, żeby na każde 15000 mieszkańców przypadał co najmniej jeden lekarz.

§. 3. Gminy, nie utrzymujące własnych lekarzy, będą łączone z gminami tego samego powiatu politycznego i z istniejącymi przy nich obszarami dworskimi w okręgi sanitarne.

Dla każdego okręgu sanitarnego będzie ustanowiony lekarz okręgowy.

§. 5. Utworzenie okręgu sanitarnego zależy od uchwały Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem

(c. k. krajową Radą zdrowia), na przedstawienie Wydziału powiatowego.

Wydział powiatowy przedstawia wniosek, czy i gdzie ma być utworzoną posada lekarza okręgowego.

Gdyby Wydział powiatowy mimo dwukrotnego wezwania przez Wydział krajowy takiego wniosku nie przedstawił, Wydział krajowy uskuteczni poruczone Wydziałowi powiatow. zadanie.

§. 7. Chcący otrzymać posadę lekarza gminnego lub okręgowego, muszą prócz dostatecznej fizycznej zdolności, posiadać następujące warunki:

1) Prawo obywatelstwa austryackiego,
2) dyplom doktora medycyny,
3) nieskazitelny charakter,
4) znajomość języków krajowych,
5) praktykę najmniej dwuletnią w zawodzie lekarskim.

Między kandydatami mają pierwszeństwo ci, którzy wykażą się dwuletnią służbą w szpitalu powszechnym po uzyskaniu dyplomu doktorskiego, albo egzaminem fizykackim.

Kandydaci ubiegający się o posadę lekarza gminnego o własnym statucie, muszą wykazać się egzaminem fizykackim.

§. 8. Lekarzy gminnych (miejskich) mianuje Rada gminna (miejska), lekarzy okręgowych Wydział powiatowy.

Tymczasowe obsadzenie posady nie może trwać dłużej nad jeden rok.

W miastach, mających osobny statut gminny, tudzież w miastach, podlegających ustawie z 13. marca 1889, lekarze gminni stale zamianowani, stoją na równi z urzędnikami miejskimi, stale mianowanymi.

Celem obsadzenia posady lekarza gminnego lub okręgowego należy rozpisać konkurs.

Mianowanemu lekarzowi należy wydać dekret i określić w nim dokładnie warunki nadania posady.

§. 11. Lekarze gminni pobierają z kasy gminnej płacę, ustanowioną przez radę gminną (miejską) a okręgowi pobierają nadto zwrot kosztów na podróże służbowe.

Płaca lekarza gminnego lub okręgowego nie może być niższą, jak 500 złr.

§. 14. Lekarze gminni i okręgowi są stałymi fachowymi organami, powołanymi do współdziałania przy wykonywaniu sanitarno-policyjnych obowiązków i mają z tego względu charakter urzędników publicznych. Obowiązki ich określi instrukcya.

Lekarzowi gminnemu lub okręgowemu nie wolno żądać ani przyjmować wynagrodzenia od stron za wykonanie czynności, wchodzących w zakres gminnej służby zdrowia.

Lekarze gminni (okręgowi) są obowiązani szczepić ospę w miejscu swej siedziby bezpłatnie, zaś po za obrębem tejże za poborem należytości, ustanowionej w miarę ilości szczepionych.

Politycznej władzy krajowej służy prawo zarządzać od czasu do czasu szczepienie ospy w okręgach sanitarnych przez lekarza powiatowego.

§. 15. Naczelnicy gmin (burmistrze), względnie Wydziały powiatowe nadzorują czynność urzędową lekarzy gminnych (okręgowych) i sprawują nad nimi władzę dyscyplinarną.

Dochodzenie dyscyplinarne należy wdrożyć, jeżeli lekarz zaniedbuje obowiązki urzędowe, lub gdy stał się winnym innych przekroczeń służbowych.

Kary dyscyplinarne są: nagana, grzywna (do 100 złr.), wreszcie usunięcie ze służby.

Zażalenia przeciw orzeczeniu dyscyplinarnemu będą rozstrzygane w toku instancyj autonomicznych.

§. 16. W gminach, mających własny statut, mają być ustanowione stałe **Komisye zdrowotne.**

Te mogą być ustanowione także i w innych gminach, tudzież dla okręgów lub dla całych powiatów.

Takie komisye mają na celu, jako organa fachowe doradcze, wspierać administracyę odnośnych gmin (okręgów sanit.) w wykonywaniu zdrowotnego zakresu działania i starać się o ulepszenie zdrowotnych urządzeń.

Skład i czynność tych komisyj określi odnośny statut.

§. 17. Każda gmina wraz z obszarem dworskim ma się postarać o to, aby w niej była zapewnioną dostateczna **pomoc położnicza** w ogóle, a w szczególności bezpłatna pom c akuszerki dla ubogich rodzących.

§. 18. Wszystkie gminy, które utrzymują własnych lekarzy, mają poczynić odpowiednie zarządzenia celem niesienia **natychmiastowej pomocy dla chorych**, potrzebujących przytułku i opieki, oraz dla rodzących, a mianowicie mają one utrzymywać w pogotowiu odpowiednio urządzony lokal dla chorych, opatrzony w najniezbędniejsze potrzeby ratunkowe i przewozowe.

§. 20. Nadzór zwierzchniczy, służący administracyi państwa w myśl postanowień z d. 30 kwietnia 1870 (Dz. p. p. Nr. 68) nad wszystkiemi sprawami zdrowotnemi, niniejszą ustawą nie zostaje naruszony.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy z d. 2. II. 1891. (Dz. u. i r. kr. Nr. 17).

Do §. 5. Przy oznaczaniu siedziby **lekarza okręgowego** należy mieć na uwadze możność należytego spełniania obowiązków i warunki stałego utrzymania się lekarza.

Na siedzibę lekarza okręg. należy wybrać taką miejscowość, z którejby ze względu na środki komunikacyjne najłatwiej mógł spełniać obowiązki służby sanitarnej.

Do §. 7. Dostateczną fizyczną zdatność starającego się o posadę lekarza gminnego lub okręgowego, należy udowodnić świadectwem, wystawionem lub potwierdzonem przez c. k. lekarza powiatowego.

Do §. 8. W ogłoszeniu konkursu na posadę lekarza gminnego, należy wymienić płacę i żądane warunki; na posadę lekarza okręg. nadto siedzibę, ilość gmin, tworzących okręg sa-

nitarny, zaludnienie tychże, wysokość ryczałtu na podróże służbowe, ewentualnie obowiązek utrzymywania apteki domowej.

Do §. 9. Lekarz gminny i okręgowy ma być zaprzysiężony.

Do §. 11. Lekarze gminni i okręgowi pobierają płacę w ratach miesięcznych z góry, ryczałt w ratach kwartalnych z góry.

Do § 14. Lekarz gminny (okręgowy) jest obowiązany w granicach swego okręgu służbowego, na wezwanie władzy i za ustanowionem wynagrodzeniem wypełniać sanitarne czynności urzędowe.

Do §. 17. Siedzibę **akuszerki okręgowej**, jej okręg służbowy i wysokość płacy oznacza Wydział powiatowy w porozumieniu z polityczną władzą powiatową.

Tenże rozpisuje konkurs z terminem najwyżej dwumiesięcznym i mianuje akuszerkę po zasięgnięciu zdania politycznej władzy powiat. co do kwalifikacyj kandydatek.

Płaca akuszerek gminnych lub okręgowych wynosi najmniej 100 złr. rocznie albo 2 złr. od każdego porodu u ubogich, albo 50 złr. rocznie i 1 złr. od porodu. (Rozp. nam. 30. VIII. L. 67596).

Obowiązki lekarza gminnego (okręgowego). Lekarz gminny (okręgowy) ma się jak najdokładniej zapoznać ze stosunkami gminy (okręgu) i starać się o usuwanie usterek sanitarnych.

W szczególności jest on obowiązany:

a) wpływać na usunięcie przeszkód w ruchu ludności na drogach i placach publicznych;
b) zwiedzać budynki publiczne (szkoły, hotele, karczmy, przytuliska, areszta, fabryki itd.);
c) dawać opinię przy budowie studni, kanałów, wodociągów, przy budowie szkół, zakładów dobroczynnych, kąpielowych i przemysłowych, przy zamieszkaniu nowych budowli;
d) zwracać uwagę na zanieczyszczenia wód płynących i stojących;
e f) nadzorować artykuły żywności, sprzedaż naczyń, zdrowiu szkodliwych, używanie barwików do barwienia pokarmów i napojów;
g) nadzorować sprzedaż mięsa i targowicę;
h) czuwać nad wyborem miejsc do kąpieli w rzekach i stawach;
i) udzielać bezpłatnej pomocy chorym ubogim z gminy (okręgu);
k) przepisywać leki dla ubogich na koszt gminy (obszaru dworskiego) wedle normy ordynacyjnej;
l) nadzorować akuszerki;
m) zaopatrzyć się w aptekę podręczną;
n) czuwać nad lokalami, przeznaczonymi dla chorych; nad utrzymaniem w dobrym stanie przyrządów ratunkowych i transportowych;
o) nieść pomoc lekarską w przypadkach nagłych;
p) utrzymywać ewidencye podrzutków, głuchoniemych, ciemnych, obłąkanych, matołków i kalek;
r) czuwać nad cmentarzami i trupiarniami;
s) interweniować w razie wybuchu choroby zakaźnej;
t) wykonywać osobiście w miejscu siedziby oględziny zwłok, w innych gminach dozorować oglądaczy;

u) brać udział w komisyach sanitarno-policyjnych;
v) brać udział w obradach Rady szkolnej miejscowej (na zaproszenie przewodniczącego) w sprawach, tyczących się hygieny szkolnej;
w) nadzorować prywatne zakłady lecznicze i domy porodowe;
x) przedkładać z końcem każdego roku statystyczne wykazy sanitarne; donosić o wszelkich przypadkowych uszkodzeniach cielesnych;
y) prowadzić dziennik czynności urzędowych, protokół zmarłych i zbiór normaliów;
z) zawiadomić naczelnika gminy w razie koniecznej potrzeby wyjazdu na czas nad 24 godzin.

Spędzenie płodu.

Kobieta przedsiębiorąca jakąkolwiekbądź czynność, sprawującą spędzenie jej płodu, lub sprowadzającą porodzenie w ten sposób, iż dziecię nieżywe na świat przychodzi, staje się winną zbrodni. Akuszerka, która jest sprawczynią spędzenia płodu, lub uczestniczką tego czynu, tudzież ta, która zaniedba zawiadomić władzę o powziętem podejrzeniu, że zbrodnię popełniono, podpada karze. Jeżeli spędzenie płodu usiłowanem było, lecz uskutecznionem nie zostało, wówczas ma być orzeczoną kara więzienia od $^1/_2$—1 roku; uskutecznione zaś spędzenie ulega karze ciężkiego więzienia od 1—5 lat. Zbrodni tej staje się winnym i ten, kto w jakimkolwiekbądź zamiarze wbrew wiedzy i woli matki spędzenie płodu jej sprawia lub sprawić usiłuje. Zbrodniarz takowy ulegnie karze ciężkiego więzienia od 1—5 lat; a jeżeli przez tę zbrodnię i matka narażoną została na niebezpieczeństwo śmierci lub uszczerbek w zdrowiu poniosła od 5—10 lat (ust. k. §. 144—148).

Poród przedwczesny sztuczny, w celu ratowania życia matki i dziecka, nie naraża lekarza na odpowiedzialność, lecz nie należy operacyi tej przedsiębrać inaczej, jak po odbytej naradzie lekarskiej.

Środki spożywcze.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewn. skarbu i rolnictwa z dnia 13 października b. r. Dz. u. p. Nr. 240 wprowadza w życie z końcem b. r. państwowe zakłady badania środków spożywczych ustanowione ustawą z dnia 16 stycznia 1896. Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897.

Rozporządzenie rzeczone jest ważnym krokiem na polu administracyi zdrowotnej i rzecz można, umożebnia dopiero sprężyste, celu świadome i skuteczne wykonywanie §. 30 ustawy zdrowotnej z dnia 30. X. 1870, Dz. u p. Nr. 68, który odnosi się do wykonywania kontroli nad środkami żywności, wodą do picia, naczyniami i t. p. prz z gminy we własnym ich zakresie działania.

Zadanie zakładów j st dwojakie: 1) wykonywują one badania środków żywności i przedmiotów na żądanie władz, sądów i organów, powołanych do kontroli w tej mierze, częścią

ustawą z dnia 16 I. 1896, częścią osobnemi ustawami krajowemi (które mają być dopiero wydane) i wydają opinie i orzeczenia o wyniku tego badania; upoważnione też są do dokonywania badań na żądanie stron prywatnych; 2) są zarazem zakładami naukowymi i dla wykształcenia praktycznego biegłych (ekspertów) w badaniu środków żywności. Winny także oddawać się badaniom czysto naukowym w zakresie znawstwa środków żywności.

Kierownik zakładu jest obowiązany na wezwanie sądu i władz administracyjnych delegować właściwych urzędników zakładu do rozpraw sądowych i komisyonalnych dochodzeń.

Dozwolone jest też zakładom w stósownych przypadkach zasięgać opinii fachowych znawców, n. p. w przypadkach badania produktów zwierzęcych, specyalnych wyrobów przemysłowych, produktów gospodarstwa rolnego itp.

Koszta badania oznaczone wyczerpującą taryfą ponoszą władze, strony na uiszczenie kosztów zasądzone, wreszcie osoby prywatne.

Rozporządzenie w mowie będące dopuszcza nadto na urządzenie w odpowiednich miejscowościach osobnych stacyj badania (Specielle Lebensmitteluntersuchungsstellen), których ustanowienie atoli zawisło od osobnego rozporządzenia Ministerstwa ogłoszonego w dzienniku ustaw państwa. Zadaniem tych stacyj będzie przedsiębranie badań i wydawanie orzeczeń tylko co do tych środków i przedmiotów, których szkodliwość z góry nie ulega wątpliwości, lub co do których ustawa normuje dokładnie sposób ocenienia szkodliwości. Stacye te nie mają wydzielonego terytoryalnego okręgu działania, lecz działają na żądanie władz lub stron fakultatywnie. Nie mniej dozwala rozp. na udzielenie znakomitym fachowcom charakteru państwowego analityka środków żywności, z prawem wydawania orzeczeń o wyniku badania pewnych specyalnych środków, n. p. wina, piwa, mleka itp.

Wprowadzenie w życie ustawy z dnia 16. I. 1896 o badaniu środków żywności z natury rzeczy wymaga wytworzenia zastępu ludzi fachowo wykształconych, którzyby zdolni byli spełniać w przyszłości skutecznie zadania ustawą zakreślone. Temu czyni zadość równocześnie ogłoszone rozporządzenia Ministerstwa spraw wewn. i oświaty z dnia 13. X. b. r. Dz. u. p. Nr. 241 ustanawiające porządek studyów i egzaminów tak zwanych biegłych (ekspertów) w badaniu środków żywności. Jest to nowa kategorya uczniów uniwersyteckich, względnie funkcyonaryuszy fachowych, specyalnie wykształconych i wyćwiczonych.

Świadectwo.

W celu zapobieżenia nadużyciom, jakich się dopuszczają strony prywatne ze świadectwami lekarskiemi, w świadectwach tych dokładnie ma być podany cel, w jakim takowe są wydane (Okólnik Nam. 14 marca 1877).

Fałszywe świadectwo. §. 199 u. k. Jeżeli zeznanie złożone w postępowaniu drobnostkowem przez stronę jest fałszywe,

uważać się ma jako fałszywe świadectwo przed sądem złożone. Nie stosuje się to jednak do oznajmień lub zeznań strony, które poprzedziły zeznanie jej jako świadka.

§. 307 u. k. Kto staje się winnym dania pomocy pod względem występku lub przekroczenia, ten przekroczenie popełnia i ukaranym ma być aresztem od 8—30 dni.

§. 198 u. k. Oszustwo staje się zbrodnią, albo z istoty czynu, albo z ilości wyrządzonej szkody.

Według §. 3 ustawy o włóczęgostwie nie wolno pod karą 10—100 złr. wydawać świadectw o nieszczęściu lub ubóstwie, któreby mogły być użyte do żebrania.

Świadectwa lekarskie potwierdzające szczepienie ospy i niezdolność uczęszczania czasowego do szkoły wskutek choroby są wolne od stempla. Inne mają być stemplowane marką na 50 cnt.

Szczepienie ospy.

Począwszy od 1890 roku odbywa się szczepienie co roku krowianką rodzimą. Lekarze, którym poruczone ma być szczepienie w pojedynczych gminach wyznacza c. k. Nam. w porozumieniu z Wydz. kr. na wniosek c. k. Starostwa względnie lekarza pow. Lekarze miejscy winni w miejscach zamieszkania wykonać szczepienie co roku bezpłatnie. Wykazy dzieci do szczepienia i rewakcynacyi przeznaczone udzieli c. k. Starostwo lekarzowi szczepiącemu w kwietniu. Szczepienie winien każdy lekarz w swym okręgu rozpocząć najpóźniej w maju. Najdalej na 14 dni przed rozpoczęciem szczepienia winien lekarz szczepiący przedłożyć c. k. Starostwu plan szczepienia w swoim okręgu w dwóch egzemplarzach. Lekarz szczp. może dokonać szczepi nia w dowolnym porządku, winien atoli w terminie szczepienia na czas zawiadomić Zwierzch. gminną przesyłając jej wykazy szczepić i rewakcynować się mających dzieci. Wykazy te zwróci mu naczelnik gminy przy szczepieniu. Podczas szczepienia obecnym być winien naczelnik gminy a względnie jego zastępca lub przełożony obszaru dworskie o a w miarę możności duszpasterz. Szczepienie odbywać należy w szkole lub w kancelaryi gminnej a w braku tychże w innem miejscu stosownem (nie w karczmie). Celem dokonania szczepienia udać się winien lekarz do każdej miejscowości, wyznaczając w miejscowościach rozległych po kilka miejsc zbornych. Do przysiółków nie więcej jak 1 klm. odległych nie wolno lekarzowi dojeżdżać, dzieci tamże szczepić się mające, mają być dostawione do gminy, do której przysiółek należy. W 8 dni po szczepieniu przedsięwziąść należy rewizyę i przy tej sposobności zaszczepić powtórnie te dzieci, u których szczepienie się nie przyjęło. Przy sposobności szczepienia przeprowadza się rewakcynacyę 10 letnich dzieci. Jeżeli rodzice z dziećmi do szczepienia przeznaczonemi nie stawią się na wezwanie lekarza lub okazują niechęć do szczepienia, należy zro ić o tem doniesienie do c. k. Starostwa, które zarządzi na koszt winnych lub gminy dalsze szczepienie. Lekarz przyjmujący na siebie czynności szczepienia, winien ją uskutecznić we wszystkich miejscowościach najdalej do końca października, inaczej traci prawo do wynagrodzenia. Po

skończonem szczepieniu najpóźniej do końca paździer. przedłoży lekarz przepisane wykazy (Nr. I. II. III. i V.) c. k. Starostwu wraz z wykazami parafialnemi. Rachunek ma być pod zagrożeniem nieuwzględnienia najpóźniej do 15 listopada c. k. Starostwu przedłożonym. Za szczepienie, rewizyę i rewakcynacyę pobierać będzie lekarz prócz kilometrowego także przynależne mu dyety. Należytość dyety jednodniowej przyznaną będzie lekarzowi, jeżeli: nie podejmując żadnej podróży zaszczepi, zrewakcynuje lub zrewiduje 60 osób,

podejmując	podróż	w odległości	1— 4	klm.	40	osób
»	»	»	4·1— 8	»	30	»
»	»	»	8·1—12	»	25	»
»	»	»	12·1—15	»	20	»
»	»	»	15·1—19	»	15	»
»	»	»	19·1—25	»	10	»
»	»	»	25·1—35	»	5	»

lub wreszcie odbędzie podróż 35·1—40 kilometrów.

W miarę większej ilości szczepionych i zrewidowanych w jednym dniu przysłuża lekarzowi prawo zarachowania należytości za 2, 3 lub więcej dni, jednak zawsze tylko w stosunku do oddalenia i ilości szczepionych lub zrewidowanych dzieci. Szczepiącemu lekarzowi wolno tylko dwukrotną bytność w każdej miejscowości zarachować a nadto czterokrotny powrót do miejsca zamieszkania. W razie oznaczenia kilku miejsc zbornych w jednej miejscowości, dostarcza gmina podwód bezpłatnie. Zdający rachunek ma w rachunku zarachować podróże od miejscowości do miejscowości w tym porządku w jakim są w poleceniu c. k. Starostwa podane. W odpowiedniej rubryce podać należy dzień rzeczywiście dokonanego szczepienia bez względu na to, czy dnie te następują po sobie w chronologicznym porządku. Do rachunku należy załączyć: a) polecenie c. k. Starostwa; b) potwierdzenie Zwierzch. gminnej z dokonanej czynności. Partykularze, które tych wymogów nie posiadają, będą zwrócone do przerobienia lub do podania powodów, dla których tymże zadość nie uczyniono. Jeżeli rachunko-zdawca wzbrania się rachunku przerobić, przerobi go c. k. lekarz pow. według obowiązującej normy. (Rozp. c. k. Nam. z 12 kwietnia 1890. F. 18936 w poroz. z Wydz. kr.).

Szczepienie z konieczności

wykonać należy w razie pojawienia się epidemii ospy w jakiej miejscowości bez względu na porę roku. Szczepić należy od domu do domu. Z powodu rocznego szczepienia ospy odpada potrzeba szczepienia z konieczności w miejscowościach przyległych do nawiedzonej ospą a szczepić jedynie w nawiedzonej. W rachunku za szczepienie z konieczności, liczyć należy jedynie dyety stosownie do ilości szczepionych, rewakcynowanych lub rewidowanych osób, a to wedle normy w rozp. Nam. z 12 kwiet. 1890. L. 18936 przyjętej, za 60 osób jeden dzień dyety, bez uwzględnienia odległości, bo szczepienie wykonuje się przy sposobności. Milowe należy liczyć za dojazd w rachunku za leczenie chorych na ospę, za powrót zaś w rachunku za szczepienie ze stosowną uwagą

w obu rachunkach. Rachunek w inny sposób sporządzony ma być zwrócony do przerobienia (Rozp. Nam. z 30 marca 1892. L. 7529). Szczepienie z konieczności wykonuje się krowianką z państw. zakładu krowiankowego w Wiedniu (VIII. Laudengasse 12) Rozp. Min. spr. wewn. z 4 sierpnia 1893 L. 19213.

Szkolnej hygieny zasady.

Izba szkolna nie powinna być głębszą jak 7 m., wysokość 4—4·5 m., oświetloną od strony lewej. Na każdego ucznia przypadać ma najmniej jeden metr² powierzchni, dla starszych 1·5², a przestrzeni 4—5 m³, dla starszych zaś 6—7 m³. Do odświeżania powietrza należy urządzić odpowiedni wentylator. Ciepłota w izbie szkolnej nie powinna przekraczać 20° C. ale też nie o wiele być niższą. Wychodki od budynku nie powinny być zbyt oddalone, deska stolcowa od 0·3—0·45 m. wysoka, najmniej 0·8 m. szeroka. Ławki w izbie szkolnej winny być rozmaitej wysokości. Wysokość siedzenia = $^2/_7$ części wysokości ciała, szerokość siedzenia = $^1/_5$ wysokości ciała. Ławki mają być opatrzone w oparcia. Brzegi płyty górnej i siedzenia powinny w kierunku poziomym schodzić się ze sobą i raczej nakrywać się jak być od siebie oddalone. Czas nauki dziennej nie powinien przekraczać 4 po sobie następujących godzin. Po każdych 2 godzinach nauki powinna być pół godziny pauza, podczas której salę przewietrzyć należy.

Szpitale.

§. 1. Szpitale uznane dotychczas za zakłady powszechne i publiczne zatrzymują ten swój prawny charakter i nadal.

§. 2. W przyszłości prawo powszechności i publiczności może być przyznane szpitalowi tylko ustawą krajową, jeżeli założyciel odstąpi aktem fundacyjnym na własność szpitalowi budynek wraz z całem urządzeniem i zabezpieczy całkowite utrzymanie szpitala w pierwszem półroczu, tudzież jeżeli Wydział krajowy uzna potrzebę szpitala we wskazanej miejscowości a c. k. Namiestnictwo orzeknie, że budynek i urządzenie szpitala odpowiadają wymogom sanitarno-policyjnym.

§. 4. Potrzeby szpitali publicznych i powszechnych, które Sejm za zakłady krajowe uznał, będą pokrywane przedewszystkiem z własnych funduszów tych szpitali; o ile źródła te okażą się niewystarczającemi, pokrywa potrzeby fundusz krajowy.

Wszystkie inne publiczne i powszechne szpitale mają się utrzymywać z własnych dochodów.

§. 6 Do szpitala ma być przyjęty każdy chory, u którego lekarz zakładu pod własną odpowiedzialnością stwierdzi potrzebę leczenia w szpitalu.

Nie mogą być przyjęte kaleki i osoby dotknięte chorobą nieuleczalną, jeżeli ich choroba nie przedstawia przemijającego pogorszenia wymagającego leczenia w szpitalu.

Podejrzani o chorobę umysłową mogą być chwilowo przyjęci na obserwacyę, dla skonstatowania choroby.

Do zakładu położnic mają być przyjmowane bezwarunkowo: rodzące i ciężarne, znajdujące się w nieprawidłowych warunkach ciąży lub w ostatnich tygodniach przed spodziewanym porodem; w innych szpitalach będą przyjmowane rodzące tylko wówczas, jeźli dla odbycia połogu innego przytułku nie mają.

Osoby dotknięte ostrą chorobą zakaźną mają być przyjmowane dopóty, dopóki władza polityczna uzna to za dopuszczalne. Chorzy tacy winni być umieszczani w odzielnych ubikacyach.

§. 10 Szpitale powszechne i publiczne zostają pod nadzorem i naczelnym kierunkiem Wydziału krajowego.

§. 11. Krajowe zakłady lecznicze mają własne, przez Sejm uchwalone statuty. Innymi szpitalami powsz. i publ. zawiadują komitety szpitalne, złożone a) z delegata Wydziału krajowego, b) prezesa Rady powiatowej (względnie naczelnika gminy), c) delegata Wydziału powiat. (wzgl. Rady gminnej), d) dyrektora szpitala.

§. 12. Odpowiedzialnym zwierzchnikiem służby lekarskiej, administracyjnej i gospodarskiej, tudzież wykonawcą uchwał komitetu, jest w każdym szpitalu publ. i powsz. dyrektor-lekarz.

W zakładach krajowych mianuje dyrektora cesarz; wszyscy inni lekarze we wszystkich szpitalach będą mianowani na podstawie konkursu przez Wydział krajowy.

§. 13. Lekarzami w szpitach pow. i publ. mogą być mianowani tylko doktorzy wszech nauk lek.; lekarzami kierującymi wykazujący się nadto najmniej dwuletnią praktyką kliniczną lub szpitalną (po doktoracie) tudzież poświadczeniem, że kandydat posiada biegłość w wykonywaniu operacyj chirurgicznych i położniczych.

Za powszechne i publiczne zostały uznane szpitale: w Białej, Bochni, Brodach, Brzeżanach, Drohobyczu Jaśle, Kołomyi, Lubaczowie, Podhajcach, Przemyślanach, Przemyślu, Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Sączu, Śniatynie, Sokalu, Stanisławowie, Stryju, Tarnopolu, Tarnowie, Wadowicach, Zaleszczykach, Żółkwi i w Żywcu.

Tajemnica lekarska.

Lekarz, chirurg lub akuszerka, którzy tajemnicę osoby ich pieczy powierzającej się, komu innemu oprócz władzy właściwej urzędownie o tem pytającej się wyjawiają, za pierwszym razem przestępstwa tego zabronieniem praktykowania na 3 miesiące, za drugim razem na rok, a za trzecim razem na zawsze ukaranymi będą §. 498 u. k.

Jeżeli aptekarz poznane z przyniesionych doń recept tajemnice chorego innym osobom wydaje, podlega karze 5—50 złr. a jeżeli jest to subjekt, to aresztowi od 1—14 dni. §. 499 u. k.

Trucizny.

Przemysłowcy uprawnieni do sprzedaży trucizn, mają posiadać wykaz wszystkich przemysłowców w Austryi do sprzedaży trucizn uprawnionych.

Aptekarzom wolno wydawać trucizny tylko na podstawie ordynacyi lekarskiej, dla chorych zaś zapisanie trucizn na zapas nie jest przedmiotem ordynacyi lekarskiej.

W lokalu dyspenzacyjnym sprzedaż trucizn nie może być wykonywaną; jeżeli zatem aptekarz chce się zajmować sprzedażą trucizn, to winien utrzymywać na ten cel osobny lokal, aby była usuniętą wszelka możliwość pomyłki, jakoteż wspólnego użytkowania sprzętów, naczyń, wag itp.

Aptekarzom nie posiadającym przemysłowego uprawnienia do sprzedaży trucizn, nie wolno zatem trudnić sie tą sprzedażą. (Ob. nam. z 29. III. 1886. L. 18625 i z d. 13. VII. 1886).

Ubezpieczenie robotników od wypadków.

Wszyscy robotnicy i urzędnicy przemysłowi zatrudnieni: 1) przy fabrykach i hutach; 2) przy przedsiębiorstwach kolejowych; 3) trudniący się przemysłowym przewozem ludzi na wodach śródziemnych i rzekach; 4) wybieraniem namulisk; 5) czyszczeniem ulic i budynków; 6) robotnicy składów towarów i drzewa; 7) zajęci przy przedsiębiorstwach teatralnych; 8) przy strażach pożarnych; 9) czyszczeniem kanałów; 10) kominiarze; 11) kamieniarze, studniarze i konstruktorowie żelaza; 12) robotnicy przy przedsiębiorstwach rolnych, używających motorów, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków. Przedsiębiorca przemysłowy ma donieść o rozpoczęciu przemysłu wprost zakładowi ubezpieczenia. (Ust. z 28 grudnia 1887 dz. u. p. Nr. 1 ex 1838 i ust. z 20 lipca 1894 dz. u. p. Nr. 169).

Umowa.

§. 879. U. C. Umowa jest nieważną, jeżeli jest zawarta pomiędzy lekarzem a chorym za podjęcie się leczenia.

Wody mineralne.

Sprzedaż wód mineralnych ma być zgłoszoną w c. k. Starostwie, które zarządza zbadanie miejsca, przeznaczonego do przechowywania i sprzedawania wody.

Wody sprowadzone mają być u kupców przynajmniej raz (na wiosnę) zbadane co do ich dobroci i prawdziwości; zepsute lub zwietrzałe mają być zniszczone. Sztucznym wodom mineralnym nie wolno dawać nazwy wód pochodzących ze źródeł mineralnych; nie wolno też sprzedawać lub przysyłać tychże w takich naczyniach i pod takiem zaopatrzeniem (kapsle, stępel, korek itp.), które są podobne do naczyń lub zaopatrzeń, używanych przy naturalnych wodach mineralnych.

Każdy kupiec ma obowiązek wymienić bezpłatnie sprzedaną wodę, która po otwarciu naczynia okazała się zepsutą. (Ok. nam. z 21. VI. 1877. L. 30521 i rozp. min. spr. wewn. z 24. IX. 1865. L. 16295).

Wody mineralne sztuczne.

Wyrób ich jest pozwolony pod zarządem egzaminowanego chemika lub farmaceuty (Dz. kr. W. k. 11 listop. 1847. L. 37279).

Wścieklizna.

Osoby pokąsane przez psa wściekłego a udające się do szpitala św. Łazarza w Krakowie celem poddania się leczeniu sposobem ochronnym Pasteura, mają być zaopatrzone w urzędowe poświadczenie, stwierdzające wściekliznę u psa oraz w certyfikat urzędowy, w którym ma być podane: 1) Imię i nazwisko lekarza lub weterynarza, oraz nazwa władzy, wystawiającej certyfikat. 2) Imię i nazwisko, wiek, stan, miejsce przynależności i zamieszkania osoby, dla której certyfikat wydano. 3) Data pokąsania. 4) Opis zwierzęcia, które skaleczyło. 5) Czy rana krwawiła. 6) Jak z raną postąpiono. 7) Imię i nazwisko oraz adres właściciela zwierzęcia. 8) Czy sekcya zwierzęcia lub badanie jego za życia wykazało wściekliznę. 9) Co się wogóle z tem zwierzęciem stało. 10) Czy jest wiadomem, że zwierzę samo zostało pokąsane i w jakim czasie przed zachorowaniem. 12) Czy zwierzę po zachorowaniu zmieniło się w wyglądaniu i zachowaniu się. 12) Czy zwierzę pokąsało inne zwierzęta i jakie? 13) Czy pokąsało też inne osoby i które.

Wypadki, w których ukąszenie wywołało tylko odcisk zębów, nie potrzebują leczenia metodą Pasteura (ok. nam. z 16. XI. 1894. L. 98196).

Ubogim osobom, udającym się do zakładu szczepienia przeciw wściekliźnie przysługują ułatwienia przy jeździe koleją. W tym celu mają osoby interesowane wykazać się legalnie wydanem świadectwem ubóstwa, stwierdzającem zarazem cel podróży. Ułatwienia przysługują także osobie, towarzyszącej pokąsanym w podróży (ok. nam.).

Osoby wysyłane do zakładu prof. Bujwida w Krakowie mają być zaopatrzone w odpowiednią kwotę pieniężną na pokrycie kosztów powrotu. (Ok. nam. 7. VII. 1898. L. 43730)

Wybory.

Prawo wybierania mają doktorowie fakultetu, którzy otrzymali stopień akademicki na jednym z uniwersytetów austryackich, magistrowie chirurgii i farmacyi. Dz. ust. kr. 1866. Nr. 19.

Lekarze ordynujący w szpitalach powszechnych są obieralni do Rady gminnej, chociaż mają powierzone sobie pełnienie służby zdrowia w gminie. Nam. 9 grudnia 1881. L. 1980.

Zakładów humanitarno-leczniczych (szpitali prywatnych) zdrojowych i kąpielowych

urządzenie może nastąpić tylko na podstawie uzyskanej koncesyi. Koncesyę udzielić można tylko takim zakładom, w których le-

czenie odbywa się według uznanych zasad nauki. W koncesyi należy położyć nacisk na to, że właściciel nie może w ogłoszeniach powoływać się na żadne metody lecznicze zostające w sprzeczności z naukowemi sposobami leczenia (metoda Kneippa) jak niemniej, że zaniechać ma wszelkich szalbierskich zachwalań. (Rozp. Min. z 2 marca 1892 do L. 14498. Rozp. Nam. z 18 marca 1892. L. 19794).

Zaniedbanie chorego.

§. 358. U. K. Gdy lekarz przyjąwszy na kuracyę chorego przekonanym zostanie, iż go z uszczerbkiem zdrowia zaniedbał, skazanym będzie na karę pieniężną od 50—200 złr. Jeżeli ztąd powstało ciężkie nadwerężenie, albo nawet śmierć chorego, będzie karany od 1 miesiąca do 1 roku.

Przeciw lekarzom, którzy wyjąwszy udowodnionego niepodobieństwa wzbraniają się udzielić pomocy choremu, władze administracyjne mają zarządzić śledztwo. Dekr. kanc. Nadw. 24 stycznia 1882. L. 5981.

Zawinienie lekarza przez nieumiejętność.

§. 356. U. K. Lekarz, który przy leczeniu chorego takie popełnił błędy, z których nieumiejętność jego stała się widoczną, winnym jest przekroczenia, jeżeli z tego powodu nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a jeżeli śmierć nastąpiła staje się winnym występku i dlatego wykonywania sztuki lekarskiej dopóty sobie wzbronionem mieć będzie, dopóki w nowym egzaminie nie dowiedzie, iż nabył brakujących mu wiadomości.

Dr. Leopold Kosiński.

SZEMATYZM LEKARSKI.

NACZELNE WŁADZE SANITARNE.

Przy ministerstwie spraw wewn.

Dr Kusy Emanuel, c. k. Radca ministeryalny.

NAJWYŻSZA RADA ZDROWIA

(K. k. oberster Sanitätsrath).

Przewodniczący:

Vacat.

Zastępca przewodniczącego:

Vogl August, r. d. Prof.

Członkowie zwyczajni:

Prof. Dr Albert Edw. r. d.
Prof. Dr Böhm Karol r. d.
Prof. Dr Braun Gustaw r. d.
Prof. Dr Drasche Antoni r. d.
Prof. Dr Gruber Maksymilian.
Prof. Dr Kratschmer Floryan, l. szt.
Prof. Dr Chrobak Rudolf r. d.
Prof. Dr Ludwig Ernest r. d.
Prof. Dr Polansky Stan.
Prof. Dr Weichselbaum Antoni.
Prof. Dr Widerhofer Herman r. d.
Dr Widersperg Gustaw.
Prof. Exner Zygmunt.
Dr Mucha Wiktor,

Członkowie nadzwyczajni:

Prof. Dr Gruber Franciszek.
Dr Hellmann Alojzy (Aptekarz).
Prof. Dr Inama-Sternegg Karol, sz. s.
Dr Daimer Józef.
Grüner Robert (Aptekarz).
Kremsl Alojzy (Aptekarz).
Sperk Bernhard (Weteryn.).

C. K. KRAJOWA RADA ZDROWIA.

Skład i zakres takowej, jako ciała obradującego i doradczego, oznaczony jest ustawą z dnia 30 Kwietnia 1870 r. dz. ust. p. Nr. 68 o organizacyi publicznej służby zdrowia.

Przewodniczący:

Czyżewicz Adam, Dr med. i mag. poł., c. k. prof. poł. i prym. szp. p. we Lwowie.

Zastępca przewodniczącego:

Opolski Wiktor, Dr med., prym. szp. p. we Lwowie.

Członkowie:

a) ze strony Rządu:

Dr Festenburg Edward.
Doc. Dr Schramm Hilary.
Prof. Dr Kadyi Henryk.
Prof. Dr Czyżewicz Adam j. w.
Dr Merunowicz Józef j. w.
Dr Widman Oskar, Dr med. i chir., prym. szp. p
Dr Opolski Wiktor j.w.

b) ze strony Wydziału krajowego:

Dr Merczyński Emil, Dr med.
Prof. Dr Ziembicki Grzegórz, Dr med., oper. szp. p.

c) Delegaci Izb lekarskich:

Dr Dietzius Adolf z Jarosławia (Iz. kr.),
Dr Festenburg Edward ze Lwowa (Iz. lw.).

Zastępcy:

Dr Jabłoński St. z Rzeszowa (Iz. kr.),
Dr Bylicki W. ze Lwowa (Iz. lw.).

WŁADZE SANITARNE w GALICYI.

Departament sanitarny c. k. Namiestnictwa galic. we Lwowie.

Dr Merunowicz Józef, c. k. radca Namiestnictwa, referent sanitarny krajowy.

Biuro sanitarne:

Dr Lachowicz Zdzisław, c. k. inspektora sanit.
Dr Barzycki Józef, c. k. insp. sanit., Radca cesarski.
Dr Josse Eug. as. asyst. sanit.
Dr Janikiewicz Stanisław ck. asyst. sanit.
Dr Gołębiowski Karol, konc. sanit.

Biuro weteryn.:

Timoftiewicz Ludwik, c. k. weteryn. kraj.
Harasymowicz Dyonizy, c. k. inspektor weterynar.
Bloch Józef, c. k. Koncepista weteryn.
Kruczkowski Sylwester ck. wet. pow.

Starsi lekarze powiatowi: (VIII ranga).

Dr Bieńczewski Aleks. Dr Biesadecki Jan. Dr Stanko Wojciech. Dr Skalski Władysław. Dr Zaleski Eustachy. Dr Werner Karol. Dr Gładyszowski Emil. Dr Wągrowski Karol. Dr Zawadziński Stanisław. Dr Janowski Ignacy. Dr Serkowski Bolesł. Dr Rosner Maksym. Dr Skibicki Adam. Dr Wurst Adolf. Dr Obtułowicz Ferdyn. Dr. Dembowski Mieczysław.

Lekarze powiatowi: (IX ranga).

Dr Lisiński Ludwik. Dr Kniehynicki Klemens. Dr Pietrzycki Antoni. Dr Bielański Gustaw. Dr Litwinowicz Orest. Dr Czyżewicz Władysław. Dr Marynowski Mieczysław. Dr Nycz-

Wincenty. Dr Berggrün Adolf. Dr Hordyński Andrzej. Dr Ciepielowski Kazimierz. Dr Frydman Zenon. Dr Dorożyński Jakób. Dr Lic Henryk. Dr Jendl-Sausenhofen Ignacy. Dr Filewicz Jan. Dr Dzikowski Zygmunt. Dr Wasylewski Tytus. Dr Jabłoński. Jacek Stanisław. Dr Hirschler Mieczysław. Dr Coghen Antoni. Dr Goldhaber Adolf. Dr Danielski Jan. Dr Kramarzyński Mieczysław. Dr Balicki Stanisław. Dr Sobolewski Franciszek. Dr Głowińs.ki Wincenty. Dr Witkowski Edward. Dr Kownacki Józef. Dr Loewy Alojzy. Dr Lebedowicz Emil. Dr Sciborowski Kazimierz. Dr Krzyżanowski Kalikst. Dr Bednarski Jan. Dr Schmidt Filip. Dr Kuhn Adolf. Dr Peters Józef. Dr Friedberg Józef. Dr Opieński Jan. Dr Momidłowski Walery. Dr Szajna Józef. Dr Gawlikowski Stanisław. Dr Warzycki Bronisław. Dr Słączka Antoni. Dr Teodorowicz Tadeusz. Dr Szczepański Włodzimierz.

Koncepiści sanitarni: (X ranga)

Dr Januszkiewicz Ignacy. Dr Pohorecki Władysław. Dr Nycz Henryk. Dr Stokłosiński Franciszek. Dr Borysiewicz Wiktor. Dr Karpiński Stanisław. Dr Żukotyński Franciszek. Dr Krzyszkowski Erazm. Dr Iwański Karol. Dr Bory Julian. Dr Hyżycki Cyryl. Dr Milewski Tadeusz. Dr Piotrowski Edward. Dr Fuchs Leon. Dr Biesiadzki Antoni. Dr Gołębiowski Karol.

Asystenci sanitarni:

Dr Haim Lieber. Dr Bąkowski Teofil. Dr Mosler Maksymilian. Dr Szaynowski Maryan. Dr Dolnicki Cyryl. Dr Kosiński Leopold. Dr Jastrzębski Aleksander. Dr Mossor Kazimierz. Dr Leon Tyszkowski. Dr Roman Małaczyński. Dr Eugeniusz Josse. Dr Józef Kurasiewicz. Dr. Józef Michalik. Dr Feliks Lic. Dr Teodor Soniewicki. Dr Aleksander Godłowski. Dr Stanisław Janikiewicz. Dr Roman Serkowski.

KRAKÓW.

IZBA LEKARSKA W KRAKOWIE

ukonstytuowana w dniu 17 Lipca 1896 r.

Prezes: Dr Józef Łazarski z Krakowa.
Wiceprezes: Dr Stanisław Ponikło z Krakowa.
Członkowie Wydziału: Dr Wincenty Świątek z Podgórza.
Dr Józef Walczyńskiz Tarnowa.
Del. do kraj. Rady zdrowia: Dr A. Dietzius z Jarosławia.
Zastępca: Dr Stanisław Jabłoński z Rzeszowa.

Członkowie Izby:

Dr Jan Gawlik ze Suchy.
Dr Tadeusz Kijas z N. Sącza.
Dr Rudolf Trzebicky z Krakowa.
Dr Jan Wain z Krosna.

Zastępcy:

Dr Aleks. Bossowski z Krakowa.
Dr Maks. Kohn z Krakowa.
Dr Jan Raczyński z Krakowa.
Dr Al. Zarewicz z Krakowa.
Dr Władysław Gedl z Wadowic.
Dr Tadeusz Płochocki z N. Sącza.
Dr Lud. Cwiklicer z Dobromila
Dr Szymon Bernadzikowski z Brzeska.
Dr Edward Segel z Rzeszowa.
Dr Fleszar Jan z Łańcuta.

Do Izby lekarskiej krakowskiej należą następujące powiaty: Biała (1), Bochnia (3), Brzesko (7), Brzozów (8), Chrzanów (11), Dąbrowa (14), Dobromil (15), Gorlice (18), Grybów (20), Jarosław (23), Jasło (24), Kolbuszowa (28), Kraków (31), Krosno (32), Łańcut (33), Limanowa (34), Lisko (35), Mielec (37), Myślenice (39), Nisko (41), Nowy Sącz (42), Nowy Targ (43), Pilzno (44) Podgórz (45), Ropczyce (51), Rzeszów (53), Sanok (55), Strzyżów (62), Tarnobrzeg (63), Tarnów (65), Wadowice (69), Wieliczka (70), Żywiec (76).

TOWARZYSTWO LEKARSKIE KRAKOWSKIE.

Tow. lek. krakowskie założone w roku 1867 na mocy statutu zatwierdzonego reskryptem c. k. Namiestnictwa z d. 12 marca. 1867 — obecnie obowiązuje statut z r. 1883. — Na mocy statutu zubożeli członkowie czynni, oraz wdowy i sieroty po członkach czynnych mają prawo zapomogi i pensyi stałej z funduszów Tow. lek. galicyjskiego.

Towarzystwo wydaje „Przegląd lekarski" — czasopismo tygodniowe założone w r. 1862 przez ówczesne Towarzystwo naukowe, gdy to ostatnie przeobrażone zostało na c. k. Aka-

demię Umiejętności, „Przegl. lek." przeszedł w r. 1873 na własność Tow. lek. krak. i od tego czasu staraniem onegoż wychodzi.

Tow. lek. krak. liczyło z końcem roku 1897 członków honorowych 14, czynnych 127, korespondentów 57.

Zarząd Towarzystwa spoczywa według §. 17 i 18 statutu w rękach komitetu, którego skład w r. 1898 jest następujący:

Prezes: Prof. Dr Jakubowski Maciej Leon.
Wiceprezes: Dr Bielański Gustaw.
Sekr. stały: Doc. Dr Sroczyński Franciszek.
Skarbnik: Dr Gwiazdomorski Jan.
Sekr. doroczny: Dr Górski Ksawery.
Bibliotekarz: Doc. Dr Ciechanowski Stanisław.
Przewodniczący kom. przemysł.: Prof. Dr Korczyński Edw.
Przewodniczący kom. sprawozd: Prof. Dr Trzebicky Rudolf.
Przewodniczący budowy własnego domu: Prof. Dr Mars Antoni
Przewodniczący kom. redakcyjnej „Przeglądu lekarskiego": Dr Kwaśnicki August.
Podskarbi komitetu redakcyjnego: Doc. Dr Raczyński Jan.

WYDZIAŁ LEKARSKI W KRAKOWIE

i zakłady tegoż.

Zakład anatomii opisowej.

(Ulica Kopernika, 12).

Dyrektor: Prof. Kazimierz Kostanecki. *Asystent I*: Dr Stanisław Kaczyński. *Asystent II:* Grzegórz Grzybowski. *Demonstrator:* Dr Bolesław Gerzabek.

Zakład fizyologiczny.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka).

Dyrektor: Prof. Napoleon Cybulski. *Asystent I:* Dr Stanisław Maziarski. *Asystent II*: Vacat. *Demonstrator*: Vacat.

Zakład chemii lekarskiej.

(Ulica Kopernika, 12).

Dyrektor: Prof. Aleksander Stopczański. *Asystent*: Dr Michał Sońkowski.

Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka).

Dyrektor: Prof. Dr Karol Klecki. *Asystent*: Dr Kazimierz Flis. *Demonstrator*: Witaliński W.

Zakład anatomii patologicznej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Tad. Browicz. *Asystent I*: Doc. Dr Julian Ignacy Nowak. *Asystent II*: Doc. Dr Stanisław Ciechanowski.

Zakład farmakologiczny.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Józef Łazarski. *Asystent*: Dr med. i Mag. farm. Ignacy Lemberger. *Demonstrator*: Adam Lubaczewski.

Zakład hygieny.

(Ulica Strzelecka, 7).

Dyrektor: Prof. Odon Bujwid. *Asystent*: Dr Józef Batko.

Zakład Weterynaryi.

(Ulica Kopernika, 8).

Dyrektor: zastęp. wet. m. Pappeé. *Asystent*: Majewicz E.

Zakład medycyny sądowej.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka).

Dyrektor: Prof. Dr Leon Wachholz. *Asystent*: Dr Horoszkiewicz Stef.

Klinika lekarska.

(Ulica Kopernika, 5.)

Dyrektor: Prof. Dr Edw. Sas Korczyński. *Asystent I*: Dr Wawrzyniec Kędzior. *Asystent II*: Dr Stanisław Kwiatkowski. *Asystent III*; Dr Wład. Maleszewski. *Elew I*: Dr Zygm. Wąsowicz. *Elew II*: Dr Józef Latkowski. *Elew III*: Dr Stanisław Kubisztal.

Klinika chirurgiczna.

(Ulica Kopernika, 40).

Zastępca Dyrektora i *Asystent I*: Dr Maksymilian Rutkowski. *Asystent II*: Dr Bolesław Riedmüller. *Asystent III*: Dr Jan Gawlik. *Elew I*: Dr Karol Kaczkowski. *Elew II*: Dr Stan. Droba.

Klinika okulistyczna.

(Ulica Kopernika, 40).

Dyrektor: Prof. Dr Bolesław Wicherkiewicz. *Asystent I*: Dr Kazimierz Majewski. *Aystent II*: Vacat.

Klinika położniczo-ginekologiczna.

(Ulica Kopernika 5).

Dyrektor: Prof. Henryk Jordan. *Asystent I*: Dr Stan. Dobrowolski. *Asystent II*: Dr Wiktor Stankiewicz. *Asystent III*: Dr Bruno Wojciechowski.

Klinika chorób dziecięcych.

(Ulica Strzelecka, 2.)

Dyrektor: Prof. Dr Maciej Leon Jakubowski. *Asystent*: Dr Ksawery Lewkowicz. *Elew*: Dr Sołtysik Mieczysław.

Pracownia położniczo-ginekologiczna.

(Ulca Gołębia, 11).

Dyrektor zast.: Prof. Dr Jordan. *Asystent*: Vacat.

Klinika chorób skórnych i wenerycznych.

(Szpital św. Łazarza).

Dyrektor: Prof. Dr Władysław Reiss. *Asystent*: Dr Stanisław Boczar.

Oddział laryngologiczny jako klinika laryngologiczna.

(tamże).

Dyrektor; Prof: Przemysław Pieniążek. *Asystent*: Doc. Dr Aleksander Baurowicz.

Oprócz powyżej wymienionych prof. dyrektorów zakładów należą do wydziału lekarskiego:

Profesorowie nadzwyczajni:

Stanisław Domański, p. n. *chorób nerw.* Walery Jaworski, p. n. *chorób wewn.* Stanisław Pareński, p. n. *chorób wewn.* Odon Bujwid. p. n. *chorób wewn.* Rudolf Trzebicky, n. p. *Chirurgii.* Stanisław Ponikło, tyt. prof. *u. chorób wewn.* Aleksander Zarewicz, n. p. *chorób skórn. i wener.* Karol Zuławski, *Psychiatrya.*

Docenci prywatni.

Aleksander Bossowski, *(Chirurgia).* Stanisław Braun, *(Położnictwo i Ginekologia).* Franciszek Sroczyński, *(Okulistyk).* Aleksander Rosner, *(Położnictwo i Ginekologia).* Aleksander Baurowicz, *(Laryngologia).* Jan Raczyński, *(Choroby dzieci).* Leon Kryński, *(Chirurgia).* Ludomił Korczyński, *(Choroby wewnętrzne).* Wincenty Łepkowski, *(Dentystyka).* Julian Ignacy Nowak, *(Anatomii patalogiczna).*, Stanisław Ciechanowski, *(anatomia patalogiczna).* Ludwik Switalski, *(Położnictwo i Ginekologia).*

C. K. ZAKŁAD POWSZECHNY DO BADANIA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH.

(Ulica Strzelecka 9. Telefon 303)

Dyrektor: Prof. O. Bujwid. *Nadinspektor:* Dr med. i filoz. Stanisław Bądzyński. *Inspektor:* Dr fil. Augustyn Wróblewski.

Adjunkt: Dr med. Leonard Bier. *Asystent:* Buraczyński chem. *Kancelista c. k. Namiestnictwa:* Karol Jedliński

SZKOŁA POŁOŻNYCH.

(w Szpitalu św. Łazarza).

Dyrektor: Zastępca Doc. Dr Aleksander Rosner. *Asystent*: Dr Julian Piotrowski.

SZPITALE I ZAKŁADY LECZN. W KRAKOWIE.

Szpital krajowy Św. Łazarza

(ul. Kopernika 17, Telef Nr 52, ilość łóżek 766).

Składa się z 9 oddziałów:

I *a* i I *b* chorób wewnętrznych,
II chirurgiczny,
III położniczo-ginekologiczny,
IV dla chorób ocznych,
V dla chorób kiłowo-skórnych,
VI dla umysłowo chorych,
VII dla chorób zakaźnych,
VIII dla chorób gardła i krtani.

W szpitalu mieści się klinika chorób skórnych i szkoła położnych.

Do **komitetu szpitala** należą:

Przewodniczący: Dr Weigel F. *Zast. przewodn.:* Dr Kohn M. *Członkowie:* Dr Ponikło St. Dr Jordan H., Nowacki, Skirliński. Bieńkowski. *Zastępcy członków:* hr. Mycielski, Dr Browicz.

Dyrektor: prof. Dr Ponikło Stanisław.

Prymaryusze: prof. Dr Jordan Henryk (oddział położn. ginekol.) Dr Krokiewicz Antoni (oddz. wewn. B.) Prof. Dr Pareński Stanisław, (oddz. wewn. A.) Prof. Dr Pieniążek Przemysław (oddz. laryng.). Prof. Dr Reiss Władysław, (oddz. klin. kiłowoskórny). Prof. Dr Trzebicky R., (oddz. chir.). Prof. Dr Wicherkiewicz Bolesław, (oddz. okul.). Prof. Dr Zarewicz Aleksander, (oddz. kiłowoskórny). Doc. Dr Żuławski Karol (oddz. dla umysł. chorych).

Sekundaryusze: Dr Gorski Franciszek Xawery. Dr Krzyształowicz Franciszek, Dr Siedlecki Jan, Dr Torczyński Teofil, Dr Jarosz Władysław, Dr Hirsch Dawid, Dr Münz Emil, Dr Kepler Paweł, Dr. Wachtel Zygmunt, Dr Smolarski Władysław, Dr Stahr Eliasz, Dr Sołtysik Mieczysław Jan, Dr Łopaciński Michał.

Praktykanci: Dr Batko Józef, Dr Berger Ludwik, Dr Biernaciński Franciszek, Dr Brajer St., Dr Brand Leon, Dr Czerny Schwarzenberg Edward, Dr Dika Hubert, Dr Doboszyński Ludwik, Dr Dobrzański St., Dr Dobrzyński Kazimierz, Dr Friedmann L., Dr Frommer A , Dr Gans Jan. Dr Gerzabek W., Dr Glaser H., Dr Gogulski Józef, Dr Himmelblau I., Dr Juras

Antoni, Dr Jaugustyn S., Dr Kaczyński Stanisław, Dr Karzlik Mieczysław, Dr Kostanecki S., Dr Królikowski Jan, Dr Kurkiewicz St., Dr Leinkram Z., Dr Liebeskind I., Dr Maszewski Stanisław, Dr Nowotny Franciszek, Dr Piasecki Eug., Dr Piotrowski Seweryn, Dr Ramer Salamon, Dr Scharf J., Dr Schudmak A., Dr Stankiewicz W., Dr Sternbach Dawid, Dr Supiński Edmund, Dr Szydłowski Michał, Dr Trembecki Hipolit, Dr Unsin Henryk, Dr Walkowski Jan, Dr Wróblewski W, Dr Ziarko Jan, Dr Żychoń Józef.

Szpital Braci Miłosierdzia na Ka imierzu

(ul. Krakowska 40, ilość łóżek 62).

Przełożony i zarządca: Bernatek Letus.

Lekarze: Dr Buszek J. fizyk m., Dr Filimowski Antoni, Doc. Dr Bossowski Al., (operator).

Szpital Św. Ludwika dla dzieci

(ul. Strzelecka 2, Telef. Nr 170 — łóżek 120)

utrzymywany przez towarzystwo „Opieki szpitalnej w Krakowie“ subwencyonowany przez kraj, składa się z kilku oddziałów, między tymi oddziały dla chorób zakaźnych, osobny oddział dla mamek i dzieci karmionych piersią. W szpitalu mieści się też uniwers. klinika chorób dzieci.

Dyrektor: Prof. Dr Jakubowski.

Operator (honorowy): Doc. Dr Bossowski.

Prymaryusz: Dr. Murdzieński Franciszek.

Sekundaryusze: Dr Grażyński Edward, Dr Poźniak Stanisław.

Szpital izraelicki na Kazimierzu

(ul. Skawińska 8, ilość łóżek 80).

Lekarze: Dr Jurowicz I., Dr Kirschner A., Dr Kohn M., Dr Landau J., Dr Wachtel Z.

Pryw. Dom Zdrowia Dra Jana Gwiazdomorskiego

(ul. Łobzowska, Telef. Nr 66)

Przyjmuje chorych obojej płci na wszelkiego rodzaju choroby, z wykluczeniem chorób zaraźliwych i umysłowych.

Pryw. Dom Zdrowia dla umysłowo chorych

Dra Karola Żuławskiego prof. psychiatryi w Uniw. Jagiell. (ul. Długa 82, Telef. Nr 159).

LWÓW.

IZBA LEKARSKA WE LWOWIE

ukonstytuowana w dniu 30 Lipca 1896 r.

Prezes: Dr Edward Festenburg ze Lwowa.
Wiceprezes: Dr Władysław Bylicki ze Lwowa.
Członkowie Wydziału: Dr Edward Mukowicz ze Lwowa.
Dr Wilhelm Pisek ze Lwowa.
Dr Hilary Schramm ze Lwowa.
Deleg. do kraj. Rady zdrowia: Dr E. Festenburg ze Lwowa.
Zastępca: Dr Władysław Bylicki ze Lwowa.

Członkowie Izby:

Dr Leon Ziemiański z Przemyśla.
Dr Karol Muszkiet z Żółkwi.
Dr Aleks. Wysocki ze Złoczowa.
Dr Wiktor Lechowski z Drohobycza.
Dr Aleks. Żukowski ze Stanisławowa.
Dr Józef Eckhardt z Tarnopola.
Dr Adolf Stoeckl z Czortkowa.
Dr Gabryel Sysak z Kołomyi.

Zastępcy:

Dr Grzeg. Zjembicki ze Lwowa
Dr Michał Świątkiewicz „
Dr Kazim. Trzciniecki „
Dr Czesław Uhma „
Dr Bazyli Kiebuziński z Przemyśla.
Dr Miron Jajus ze Sokala.
Dr Stanisław Sołtysik z Brodów.
Dr Feliks Kretschmer z Drohowyża.
Dr Alfred Biegelmajer ze Sambora.
Dr Mik. Podłuski z Bolechowa.
Dr Józef Eckhard z Tarnopola.
Dr Edw. Körner z Monasterzysk.
Dr Wład. Piaskiewicz z Kołomyi.

Do Izby lekarskiej lwowskiej należą następujące powiaty:
Bóbrka (2), Bohorodczany (4), Borszczów (5), Brody (6), Brzeżany (8), Buczacz (10), Cieszanów (12), Czortków (13), Dolinina (16), Drohobycz (17), Gródek (19), Horodenka (21), Husiatyn (22), Jaworów (25), Kałusz (26), Kamionka (27), Kołomyja (29), Kosów (30), Lwów (36), Mościska (38), Nadwórna (40), Peczeniżyn (44), Podhajce (47), Przemyśl (48), Przemyślany (49), Rawa (50), Rohatyn (51), Rudki (53), Sambor (55), Skałat (57), Sniatyn (58), Sokal (59), Stanisławów (60). Staremiasto (61), Stryj (62), Tarnopol (65), Tłumacz (67), Trembowla (66). Turka (69), Zaleszczyki (70), Zbaraż (73), Złoczów (74), Żółkiew (75), Żydaczów (76).

TOWARZYSTWO LEKARZY GALICYJSKICH.

Towarzystwo lekarzy galicyjskich liczyło w roku 1897 członków 414 należących do 20 sekcyj, z których najliczniejsza lwowska liczy 140 członków. Towarzystwo prenumeruje dla wszystkich swoich członków „Przegląd lekarski". Majątek Towarzystwa we wszystkich funduszach wynosił z końcem r. 1897 141.819 złr. 41 ct. Na pensye i zapomogi dla wdów i sierót po lekarzach wydało Towarzystwo w r. 1897, 4618 złr.

W skład Rady Zawiadowczej wchodzą:

Dr Merunowicz Józef, jako *prezes.*
Dr Lachowicz Zdzisław, jako *zast. prezesa.*
Dr Festenburg Edward Gerard, jako *skarbnik.*
Dr Uhma Czesław, jako *sekretarz.*

Dr Mukowicz Edward, Dr Świątkiewicz Michał, Dr Zgórski Kazimierz; Dr Bylicki Wł. i Dr Gluziński Wł. jako *delegaci Towarzystwa lekarskiego krakowskiego.*

SEKCYA LWOWSKA:

Prezes: Dr Machek Em.
Wiceprezes: Dr Gluziński Antoni
Sekretarz: Dr Hojnacki Wł.
Gospodarz: Dr Stachiewicz.
Członkowie biura: { Dr Papée J. / Dr Szulisławski A. }
Bibliotekarz: Dr Dębicki Kl.

WYDZIAŁ LEKARSKI WE LWOWIE

i zakłady tegoż.

Zakład anatomii opisowej.

(Ulica Piekarska, 24).

Dyrektor: Prof. Dr Henryk Kadyi. *Asystent:* Dr Leon Swieżawski. *Demonstrator:* Alfred Burzyński. Józef Markowski.

Zakład histologiczno-embryol.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Władysław Szymonowicz. *Asystent:* Dr Tadeusz Praschil.

Zakład fizyologiczny.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Adolf Beck. *Asystent I*: Dr Leon Feuerstein. *Asystent II*: Dr Hołobut.

Zakład chemii lekarskiej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Władysław Niemiłowicz. *Asystent*: Dr Jan Kreutz. *Demonstrator*: Zamadzki.

Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Jan Prus. *Asystent*: Vacat. *Demonstrator*: Janusz Niementowski.

Zakład anatomii patologicznej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Andrzej Obrzut. *Asystenci*: Dr J. Krzyszkowski, Dr Paweł Kuczera.

Zakład farmakologiczny.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Wacław Sobierański. *Asystent*: Dr Józef Krysakowski. *Demonstrator*: Gąsiorowski.

Zakład medycyny sądowej.

Zastępca Dyr.: Doc. Dr Włodz. Sieradzki. *Asystent*: Dr Klaysy Henryk.

Klinika lekarska.

(Ulica Pijarów).

Dyrektor: Prof. Dr Antoni Gluziński. *Asystenci*: Dr Julian Marischler, Dr Roman Rencki. *Elew*: Dr Stan. Eljasz-Radzikowski.

Klinika chirurgiczna.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Ludwik Rydygier. *Asystent I*: Dr Stanisław Krasowski. *Asystent II*: Dr S. Ruff. *Elew*: Dr Slęk Fr., Dr Herman, *asyst. pryw.*

Klinika dermatologiczna.

Dyrektor: Prof. Dr Włodzimierz Łukasiewicz. *Asystent*: Dr Hensel Stefan.

Klinika okulistyczna.

Dyrektor: Prof. Dr. Machek Emanuel. *Asystent*: Dr Bednarski A.

Klinika położniczo-ginekologiczna.

Dyrektor: Prof. Dr Antoni Mars. *Asystent I*: Dr Franc. Kosmiński *Asystent II*: Dr Ackermann Ad. *Elew*: Dr Dziewoński Władysław.

Oprócz powyżej wymienionych prof. dyrektorów zakładów należą do wydziału lekarskiego:

Prof. Dr Ziembicki Grzegórz, chirurgii. **Docenci**: Hilary Schram *(chir.)* Wiktor Wehr *(chir.)* Piotrowski Gustaw *(fizyol.)* Widman Oskar *(med. wewnętrzna)*. Barącz Roman *(chir.)*. Józef Wiczkowski *(med. wewn.)*. Gabryszewski Antoni *(chirurg.)*.

SZKOŁA POŁOŻNYCH.

Dyrektor: Prof. Ad. Czyżewicz. *Asystent*: Dr Adam Sołowij

SZPITALE I ZAKŁ. LECZNICZE WE LWOWIE.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Składa się: I) z 8 oddziałów przedstawiających razem 835 łóżek,
II) z zakładu położniczo-ginekolog. o 2 oddziałach, 140 łóżek.
III) z oddziału obserwacyjnego dla obłąkanych.

Dyrektor: Dr Bolesław Głowacki.

Prymaryusze: Prof. Dr Adam Czyżewicz (oddz. położniczy). Prof. Dr Emanuel Machek (od. oczny). Dr Wiktor Opolski (od. wew. II). Dr Józef Różański (od. kiłow-skórny m.) Dr Edward Sawicki (od. wewn. III). Dr Michał Swiątkiewicz (od kiłowo skórny ż.) Dr Oskar Widman (od. wew. I). Prof. Dr. Grzegorz Ziembicki (od. chirurg). Zastępca Dr Arnold W. (oddz. zakaźny).

Sekundaryusze: Dr Wincenty Arnold. Dr Izydor Fajersztein. Dr Fechter Tadeusz. Dr Stanisław Fibich. Dr Haisig Karol. Dr Kunzek Henryk. Dr Leńko Zenon. Dr Mach Andrzej. Dr Niemczynowski Tadeusz. Dr Pajączkowski Włodzimierz. Dr Papée Jan. Dr Pivel Edward. Dr Schmelkes Maksymilian. Dr Serbeński Waleryan Dr Stankiewicz Ferdynand. Dr Szulisławski Adam. Dr Zion Oswald.

Praktykanci szpitalni: Dr Beaurain Karol. Dr Czaczkowski Józef. Dr Długosz Zygmunt. Dr Dujanowicz Zygmunt. Dr Fels Izrael. Dr Gołąb Jan. Dr Garguliński. Dr Girus. Dr Harasowski Aleksander. Dr Hlebowicki Cypryan. Dr Hukiewicz Bazyli. Dr Jasiński Adam. Dr Kaczurba Stanisław. Dr Klaysy Henryk. Dr Kolmer Juliusz. Dr Kreutz Jan. Dr Kruszyński Władysław. Dr

Margulies Maks. Dr Meschel Józef. Dr Penzias Samuel Dr Polański Stanisław. Dr Reis. Dr Reizes Dawid. Dr Schutt. Dr Swiątkowski Jan. Dr Swiątkowski Stefan. Dr Wajgiel Eugeniusz. Dr Walsleben Teofil. Dr Węclewski Tadeusz. Dr Wernicki Kazimierz. Dr Wilczek. Dr Zajączkowski Juliusz. Dr Żuławski Józef Leon.

Prosektor Szpit.: Prof. Dr Obrzut.
Przełożony labor. chem. pat.: Doc. Dr Józef Wiczkowski.

Krajowy Zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

(ilość łóżek 560).

Dyrektor: Dr Neusser Gustaw.
Prymaryusz oddz. m. Dr Kohlberger Wł.
Prymaryusz oddz. k. Dr Maliszewski H.
Sekundaryusze: Dr Kruszyński K. Dr Woszczyński J.

Szpitalik dla dzieci św. Zofii

(łóżek 110).

Dyrektor: Dr Merczyński Teofil, Radca zdrowia.
Prymaryusz Oddz. chirurg.: Dr Schramm Hilary.
„ „ oczn.: Dr Kicki Tytus.
Stały **sekundaryusz**: Dr Czarnik.

Szpital żydowski

(180 łóżek).

Prymaryusz oddz. chirurg.: Dr Mehrer.
„ „ wewn.: Dr Ehrlich.
Sekundaryusze: Dr Mayer i Dr Korman (mieszka w zakł.).
Ambulatoryum: gynekol. — Dr Mayer, oczne — Dr Zion, uszne — Dr Reinhold, skórne — Dr Hescheles, dziecięce — Dr Lilien.

Lecznica powszechna

we Lwowie, Kręta L. 7.

Założona przez „Towarzystwo Lecznicy powsz. we Lwowie“.

Dyrektor: Dr Władysław Tatarczuch. *Zastępca Dyrektora:* Dr Bronisław Skałkowski. *Członkowie Wydziału:* Docent Uniw. Dr Barącz, Dr Gońka, Dr Szulisławski, Dr Wachtel. Docent Uniw.: Dr Wehr.

Lekarze ordynujący na oddziałach.

Oddział chorób wewnętrznych: Dr Pisek, Dr Wechsler. Docent. Uniw.: Dr Wiczkowski, Dr Zgórski.

Oddział chorób nerwowych: Dr Feuerstein, Prof. Uniw.: Dr Prus.

Oddział chirurgiczny: Docent Dr Barącz, Docent Dr Wehr.

Oddział ginekologiczny: Dr Hojnacki, Dr Sielski, Dr Skałkowski.
Oddział chorób dzieci: Dr Kucharski, Dr Szydłowski, Dr Wachtel.
Oddział chorób gardła i nosa: Dr Mahl, Dr Trzciniecki.
Oddział oczny: Dr Kicki, Dr Szulisławski.
Oddział dentystyczny: Dr Bieńkowski, Dr Gonka.
Oddział chorób wenerycznych i skórnych: Dr Kossak, Dr Tatarczuch.
Pracownia chemiczno-bakteryologiczna: Dr Arnold.

Pryw. Zakład dla obłąkanych i nerwowych

(żelazna woda).
Dr Dubińskiego — asystent Dr Swiątkowski Jan.

Pryw. Zakład wodoleczniczy i sanatoryum

Dra Majewskiego A. — Pl. św. Zofii 1.

Pryw. Zakład wodoleczniczy „Kiselka“

Dr Kowalskiego Edmunda.

ZAKŁADY KROWIANKOWE.

Prof. Dra Barańskiego, Prof. Dra Kretowicza i Prof. Dra Kubickiego.

SZPITALE PUBLICZNE I POWSZECHNE W GALICYI.

W Biały. Prymaryusz: Dr Bogdanik J. Sekundaryusz Dr Kapelusz E.
W Bochni, łóżek 54. Prymaryusz : Dr Oświecimski S. Sekundaryusz Dr Nodzyński B.
W Brodach, łóżek 67. Prymaryusz: Dr Sołtysik S. Sekundaryusz: Dr Schapira A.
W Brzeżanach. Prymaryusz: Dr Zauderer A. Sekundaryusz: Dr Kowenicki A.
W Drohobyczu, łóżek 80. Prymaryusz: Dr Kozłowski B. Sekundaryusz: Dr Eliasiewicz Z.
W Jaśle. Prym.: Dr Macudziński W. Sekund.: Dr Kadyi J.
W Kołomyji. Prym.: Dr Głaczyński W. Sekund.: Dr Lewicki Z.
W Lubaczowie. Prymaryusz: Dr Szymańskl H.
W Nowym Sączu, łóżek 52. Prym.: Dr Czapliński A. Sekundaryusze: Dr Zieliński E., Dr Ameisen M.
W Podhajcach. Prym.: Dr Choróbski A. Sekun.: Dr Landau A.
W Przemyślu. Prym.: Dr Madejski J. Sekundaryusze: Dr Keller D. Dr Ciechański A.
W Rzeszowie. Prym.: Dr Jabłoński St. Sekun.: Dr Elsner J. — Oddział okulistyczny, Dr Zagórski A.
W Samborze, łóżek 40. Prym.: Dr Biegelmayer A. Sekun.: Dr Chrząszczewski W.
W Sanoku. Prym.: Dr Nowak Z. Sekun.: Dr Stangenhaus J.
W Śniatynie, łóżek 20. Prymar.: Dr Ciszka Z.
W Sokalu, łóżek 40. Prym.: Dr Łuszczkiewicz J. Sekun.: Dr Jajus M.
W Stanisławowie, łóżek 120. Prym.: Dr Konkolniak J. Sekundaryusze: Dr Dobrucki G., Dr Rubinstein J.
W Stryju. Prym.: Dr Stahlberger T. Sekun.: Dr Czernecki J.
W Tarnopolu, łóżek 85. Prym.: Dr Eckhardt J. Sekun : Dr Kowenicki W.
W Tarnowie, łóżek 110. Prym.: Dr Starzewski J. Sekun.: Dr Baraniecki A.
W Wadowicach. Prym.: Dr Bukowski A.
W Zaleszczykach, łóżek 52. Prym.: Dr Sołowski J. Sekun.: Dr Blutreich J.
W Żółkwi, łóżek 80. Prym.: Dr Muszkiet K. Sekun.. Dr Sochacki L.
W Żywcu, łożek 80. Prym.: Dr Idziński W. Sekun.: Dr Benda M.

Spis lekarzy według miejsca zamieszkania.

Kraków.

Dr Aronsohn Jul., Starowiślna 6.
Badzyński J., Strzelcka 9.
Batko Józef, Strzelecka 9.
Baurowicz Aleks., Kolejowa 2.
Bernstein J., Szlak 10.
Bielański G., Studencka 3.
Biernaciński F., Dietla 103.
Berger Ludwik, Stolarska 6.
Bier Leonard, Radziwiłł. 7.
Blatteis Jakób, Kolejowa 12 (w lecie w Krynicy).
Bochenek A. Jagiell. 11.
Boczar St., Klin. ch. skórnych.
Bobkiewicz H., Mały Rynek 3.
Borzęcki Eug., Floryańska 37.
Bossowski Aleksander, Floryańska 35, Tel. 292.
Brajer St., Szp. ś. Łazarza.
Braudt L., św. Anny 3.
Braun Stanisław, Dietla 95. Tel. 221.
Brejter R.
Browicz Tadeusz, Krupnicza 5. Tel. 197.
Bujwid O., Kolejowa 3. Tel. 301.
Buszek Jan, Rynek A—B 39. Tel. 168.
Buzdygan Mikołaj, Bracka 8.
Cercha Maks., Szpitalna 19 Tel. 35, (w lecie w Krynicy).
Cholewicz Franc., ś. Jana 4.
Ciechanowski St., Karmelic. 25.
Cybulski Napoleon, Szczepańska 11.
Czerny Edw., Basztowa 18.
Doboszyński L., Karmelicka 35.
Dobrowolski S., Kl. poł. Tel. 27.
Dobrzański Stef., Dietla 95.
Dobrzyński Kaz. Zielona 16.
D. Domański St., Szczepańska 9. Tel. 108.
Droba Stan. Radziwiłł. 13.
Drożdż Bolesł., ul. św. Jana 11.
Eichhorn Ferdynand, Dietla 47. Tel. 120.
Filimowski Ant., Grodzka 39. Tel. 93.
Filipkiewicz Stefan, Kolej. 18. (w lecie w ciepl. Trencz.).
Flis Kazimierz, Coll. medic.
Fränkel Henr., Starowiślna 42.
Friedmann L., Szp. s. Łazarza.
Frommer Aron, „ „ „
Gans Jan, „ „ „
Gawlik Jan, Klin. chirurg.
Gerzabek W., Kopernika 12.
Gertler Norbert, Gertrudy 18.
Gettlich A., Pawia 14.
Glaser H., Szp. ś. Łazarza.
Gogulski J., Sławkowska 22.
Górski Ks., Mikołajska 11, (w lecie w Szczawnicy).
Grażyński Edward, Zielona 8.
Grzybowski G. Kopernika 12.
Gwiazdomorski J, Łobzowska 32 (Dom zdrowia). Tel. 67.
Haim Leopold, ś. Anny 9.
Harajewicz Jan, Podwale 14.
Himmelblau J., Szp. ś. Łazarza.
Hirsch Dawid, Krakowska 17.
Hirsch Herman, Zielona 7.
Horoszkiewicz. Kolejowa 12.
Jakubowski Maciej Leon, Podwale 10.
Jankowski St., Szlak 32.
Jarosz Wład., Rakowicka 1, (w lecie w Wysowy).
Jaugustyn S., Piotra Michał. 12.
Jaworski Walery, Kopernika 2.
Jordan H., Wiślna 5. Tel. 210.

D. Junger Jakób, Krakowsk. 3.
Juras A., Dietla 91.
Jurowicz Izydor, Stradom 17.
Kaczkowski K., Krowoders. 54.
Kaczyński St., Kopernika 12.
Kaufmann M., Floryańska 47.
Kazrlik M., Szp. ś. Łazarza.
Kędzior Wawrz., Klin. wewn.
Kirschner Aron, Dietla 55.
Klecki Karol, Karmelicka 42.
Kohn Maks., Pijarska 9, Tel. 171
Kopff Leon, Pijarska 9, (w lecie w Krynicy).
Korczyński Edward, Łobzowska 12. Tel. 310.
Korczyński Ludom., Sławkowska 10, (wlecie w Szczawn.).
Kostanecki K., Batorego 16.
Kostanecki, Nap. Strzelecka 7.
Koy St., Floryańska. Tel. 218..
Kozłowski M., Basztowa 9.
Kraft Kamil, Szp. ś. Łazarza.
Kramarzyński Kar., Pijarska 5.
Krokiewicz Antoni, Podwale 1.
Krongold Wilh., Dietla 49.
Kupczyk, Bracka 11.
Kubisztal E., Klin. wewn.
Kurkiewicz St., Starowiśl. 21.
Kryński L., Franciszkańska. 1.
KrzyształowiczF.,Pl.Matejki 3.
Kwaśnicki August, Basztowa 4 Tel. 252.
Kwiatkowski St., Klin. wewn.
Landau J, Grodzka 69. Tel. 267.
Landau Rafał, Dietla 67.
Langie Adam, Sławkowska 20.
Latkowski Karol, Garbarska 4.
Lax Jan, Jasna 5. Tel. 235.
Leinkram Zygm., Szp. ś. Łaz.
Lewkowicz Ks. Szpital św. Ludwika. Tel. 170.
Liebeskind J., Szp. ś. Łazarza.
Lustgarten Lud., Grodzka 60. Tel. 270.
Lustig Samuel, Krakowska 35.
Łazarski Józ., Dietla 97.
Łepkowski Winc., Straszewskiego 27 (dentysta). Tel. 239.
Łopaciński Mich., Mikołajsk. 2.
Łuniewski St. Klin. okul.
Majer Józef, Krupnicza 9.
Majewicz S., Kopernika 8.
D. Majewski Julian, Klin. okul.
Maleszewski Wł.. Klin. wewn.
Marcisiewicz Feliks, Wiślna 10.
Maszewski S., Długa 21.
Matzke H., (dent.) Szewska 19.
Mayzel Tad., Floryańska 55.
Mączka Tom., Floryańska 31.
Máziarski Stanisł., Coll. med.
Mendelsburg H., Wolska 17.
Mikucki Wł., Pańska 6. Tel. 55.
Münz Emil, Sławkowska 4.
Murdzieński Franciszek, Szpitalna 36. Tel. 102.
Nartowski M., Rynek gł. 43.
Nowak Julian, Dietla 97.
Nowotny Francisz., Zielona 20.
Panek S., Kl. ch. w.
Pareński Stan., Wielopole 4. Tel. 208.
Piasecki E., Niecała 9.
Piątkowski M., Szewska 15.
Pieniążek Przemysław, Bracka 10. Tel. 164.
Piepes Wilhelm, Grodzka 18.
Piotrowski A., Szp. ś. Łazarza.
Piotrowski Tymot., klin. chir.
Pi trowski S., Kolejowa 4.
Ponikło St., Bracka 5. Tel. 192.
Poźniak S., Wielopole 15.
Raczyński Jan, Rynek gł. 45. (A—B), Tel. 207.
Radecki P., Zwierzyniecka 9.
Ramer Sal.. Zielona 12.
Reiss Władysław, Basztowa 25.
Riedmüller Bol., Klinika chir.
Rosenblatt Em., Basztowa 25.
Rosner Aleksander, ś. Jana 3. Tel. 82.
Różecki Józef, Floryańska 24.
Rutkowski M., Kl. chir. Tel. 29.
Satkowski Zygm., Długa 31.
Schaitter I., Grodz. 62. Tel. 87.
Scharf J., Starowiśl. 33.
Schermant Józef, Stradom 23.
Schoengut Stefan, Wiślna 10.
Schuman Franciszek, (dent.) Stolarska 13.
Schneider Ludwik, Floryańska 34. Tel. 287.
Schwarz A., Floryańska 7. l. p.
Sciborowski Wład., Wolska 14 (w lecie w Szczawnicy).

D. Seifmann P., Bernardyńska 13.
Seńkowski Michał Koper. 12.
Siedlecki J., Rynek 45.
Silberstein Adolf, Agnieszki.
Skobel Stan., Rynek gł. 23.
Skórczewski Bol., Batorego 24, (w lecie w Krynicy).
Skrzyński S., Bracka 6.
Śliwiński M., Mały Rynek 4. Tel. 276, w lecie w Ryman.).
Słapa W., Kolejowa 4. Tel. 34.
Smolarski Wład., Długa 4.
Sokołowski H., św. Jana 16.
Sołtysik Jan, Szp. ś. Łazarza.
Sołtysik Miecz., Szp. ś. Ludw.
Spira Rafał, Jasna 10.
Sroczyński Fr., Floryańska 38.
Stahr Eliasz, Sebastyana 17.
Stankiewicz W., Szpital ś. Łaz.
Stanowski S., Szp. ś. Łazarza.
Stankiewicz Wiktor, Klin. poł.
Sternbach D., Kolejowa 3.
Stopczański Al., Kopernika 12,
Supiński E., Szpital ś. Łazarza.
Surzycki Józef, Franciszkańska 1. Tel. 156.
Süsskind A., Stradom 18.
Switalski Ludwik, Bracka 11.
Syrop Jak. (dent.), Grodzka 20.
Szewczyk Józ., Floryańska 13.
Szudmak Ansch. Szp. ś. Łaz.
Szymkiewicz K., R. gł. 26 (dent.)
Teichmann Aleks., Pańska 7.
Tokarski St., Kolejowa 7.
Torczyński T., Szp. ś. Łazarza.
Trzebicky Rudolf, Podwale 12. Telef. 81.
Trembecki H., Szp. ś. Łazarza.
Tuszyński F, Sławkowska 20.
Tyszecki Teofil, Pawia 8, (w lecie w Krynicy).
Unsin Henr., Sławkowska 23.
Urbanik R., Straszewskiego 2.
Wachholz Leon, Basztowa 25.
Wachtel Zygmunt, Grodzka 32.
Walkowski Jan, Długa 20.
Wąsowicz Z. Szpitalna 6.
Wicherkiewicz B., Wolska 11. Tel. 286.
Wilkosz A., M. Rynek 4. Tel. 217
Wiszniewski Ludwik, Szlak 40 Telef. 211.

D. Wodniecki Józ., Wielopole 6.
Wojciechowski Br, Klin. poł.
Wróblewski W., Franciszk. 4.
Zanietowski Józ., Batorego 1.
Zarewicz Al., Floryańska 40.
Zeitner J., Dietla 79 (w lecie w Swoszowicach).
Ziarko J., Szp. św. Łazarza.
Zoll Józef, Kolejowa 7. Tel. 254.
Żuławski K., Długa 82. Tel. 159.
Żychoń Józef, Pawia 6.
Żydłowicz Wł., Floryańska 22.

Dentyści:

Dr Łepkowski Wincenty, Straszewskiego 27.
Schuman Franc., Stolarska 13.
Matzke Henryk, Szewska 19.
Piepes Wilhelm, Grodzka 18.
Syrop Jakób, Grodzka 20.
Szymkiewicz Kazimierz, Rynek gł. 26.
Drd Łukaszewicz Karol, św. Tomasza 11 (róg sławkowskiej).
Drd Hrebenda Wł., Szpitalna 17.
Matuszewski Henr, Stolarska 13.
Dłużyński Jan, Floryańska 12.

Weterynarze:

W. Jackowski Józef, Grzegórzki w. m.
Klich Karol, w. p.
Papée Aleksander, w. m.
Rutkowski Kaz. w. p.

Lwów.

Dr Ackermann Adam Klinika położ.
Arnold Winc., Szpital powsz.
Aschkenazy Z., Wałowa 2, (w lecie w Krynicy).
Auerbach Em., Krakowska 14.
Bałłaban Teodor, Wałowa 7.
Barański B., Piastów 3.
Barącz Roman, Teatralna 11.
Barzycki J., Kraszewsk. 22.
Beck Adolf, Pańska 13.
Bednarski A., Klin. okul.
Beaurain K. Szp. p.
Berezowski K., Kraszewskiego 19 a.

D. Bett M., Kazimierzowska 39.
Bieńkowski B., dent., Kościuszki 8.
Bikeles Guttman, Kopernika 5.
Błotnicki T., Brajerowska 10.
Bohosiewicz Teodor, dentysta.
Bylicki Wład., Kościuszki 7.
Chądzyński Jan, Sobieskiego 4.
Chomin Ant., Zimorowicza 3.
Czaczkowski J., Zyblikiew. 37.
Czarnik St., Łyczakowska 46.
Czyżewicz Ad., Cłowa 2.
Dębicki Kl., ul. Piekarska 8, (w lecie w Iwoniczu).
Dekański Stan., Dworzec kol.
Dobiński Włodz., Puławs. 1.
Dubanowicz P., Ormiańska 33.
Dujanowicz, Szpital powsz.
Dukiet J., Kopernika 19. w lecie w Rymanowie).
Durst Adolf, św. Michała 3.
Dziewoński Wład., Klin. poł.
Ehrlich Dawid, Grodecka 58.
Elektorowicz Emil, Łyczak. 6.
Eliasz Radzikowski St., Kl. w. (w lecie w Zakopanem).
Fechter Tadeusz, Szpital p.
Feiersztein Iz., Słowackiego 6.
Felz Izrael, Trybunalska 4.
Feuerstein N., Janowska 9.
Festenburg E, Dominikańs. 11.
Fiałkowski Lud., Syxstuska 1
Fibich Stanisław, Fredry 3.
Frankowski W. Grodzickich 4.
Frenkl Henr., Pańska 15.
Fuchs F., dent., pl. Maryacki 9
Gabryszewski Ant., klin. chir.
Garguliński, Szpital p.
Głuchowski F., Kochanowsk. 1. D., (w lecie w Rabce).
Gluziński Lesław, Wałowa 14.
Gluziński Ant. (prof.), Krasickich 3.
Głowacki Bol., Batorego 24.
Gołąb Jan, Łyczakowska 134.
Gołębiowski K., Czarneckiego.
Gońka And., dent., Kopern. 4.
Gostyński Józef, Kościuszki 2.
Gross Karol, ul. Boimów 9.
Grabowski M. Zyblikiewicza 6.
Haisig Karol, Szpital pow.
Harasowski Aleks., Szpital.
D. Hellmann, Jagiellońska 16.
Henzel St., Brajerowska 16.
Herman Wł., Klinika chirurg.
Hescheles E., Kopernika 26.
Hlebowicki Cypryan, Szpital p.
Hojnacki Wł., Słowackiego 2.
Hoszard Franc., Kraszewsk. 4.
Hukiewicz Bazyli, Balonowa.
Janda Franc., Pańska 21,
Janikiewicz. S. Namiestn.
Jasiński Wł., Kurkowa 3.
Jasiński Adam.
Jaszczurowski Kaz., magistrat
Josse J., Namiestn.
Kaczorowski Bron., Akadem. 5.
Kaczurba Stan., św. Zofii 10.
Kadyj Henryk, ul. Zielona 15, (w lecie w Karlsbadzie).
Kaufman O., Kazimierz. 39
Kicki Tytus, Kopernika 3.
Klhysy H. Szpital pow.
Kobylański Ant., Strzelecka 2.
Kolner Julian, Szpital. p.
Korman J., Karola Ludw. 21.
Kosiński F., ul. Skarbk. 37.
Kośmiński Fr., Klin. poł.
Kossak Leon, Wałowa 29.
Kowalski Edm., Akademicka 11 (i Kiselka).
Kowalski Michał, Czarnieck. 1.
Kozierowski E., Kopernika 23.
Krasowski Stanisł., Klin. chir.
Kretz Bernard, Sobieskiego 9.
Kreutz Jan, Szpital p.
Krobicki Tad., Skarbkowska 2.
Kruszyński Władysław, Chorążczyzny 28.
Krysakowski J., Piekarska 24.
Krygowski T., ulica 3 Maja 10.
Krzyszkowski J., Piekarska 24.
Kucharski Piotr, pl. Akadem. 1.
Kunzek Henryk, Szpital p.
Kwiatkiewicz Stan., pl. Bernardyński 12.
Lachowicz Zd, pl. Trybunal. 1.
Landau F., Karola Ludwika 37
Lilien Norbert, 3 maja 10.
Lewin Adolf, Gródecka.
Lateiner Em., Kopernika 9.
Legeżyński Wik., Batorego 9.
Leńko Zenon, Szpital p.
Liekendorf Ign. Kurkowa 2 a

D. Löwenheck, Szpital.
Lukas Ad., l. sąd. Blachar. 8.
Ładniewski Sz. Barska 6.
Łopacki L., Chorążczyzna 13.
Łukasiewicz Włodzim., Kraszewskiego 5.
Mach Andrzej, Łyczakowska 8
Machek Em., Akademicka 11.
Mahl Jakób, Jagiell. 24.
Majewski Ad., Pl. św. Zofii 1.
Marischler Jul., Klin. Wew.
Mars Antoni, Kościuszki 18.
Mayer Józef, Halicka 15.
Margulies Maks, Gródecka 3.
Mehrer Henr., Jagiell. 13.
Merczyński Em., Kopernika 1.
Merunowicz Józef, c. k. Protomedyk, Zamoyskiego 18.
Meschel J., Sykstuska 31.
Mukowicz E., Brajerowska 6.
Niemczynowski Tad., Szp. p.
Niemiłowicz Wł., Zakł. ch. lek.
Obrzut Andrz., Zakł. anat. pat
Obtułowicz F., 3-go Maja 21.
Opolski Wiktor, Wałowa 13.
Ozarkiewicz Eug., Łyczak. 4.
Padalewski A., Akademicka 3.
Pająćzkowski W., Pl. Akad. 2.
Papée Jan, Piekarska 10.
Pawlikowski A., Chorążcz. 2.
Penzias Samuel, Bernsteina 10.
Piotrowski G., Akademicka 5.
Pisek Wilh., Jagiell. 12.
Pivel Edw., Dominikańska 4.
Pilewski Oskar, Kopernika 9.
Podlewski K., Chorążcz. 16.
Polański Stan., Szpital p.
Prus Jan, Kościuszki 7.
Praschill Tad., Piekarska 24.
Rapp Leon, Piekarska 15.
Reinhold Zygm., Sykstuska 23.
Reinhold Jon., Sykstuska 23.
Reis, Szpital powsz.
Reitzes D. j., Kazimierzow. 1.
Reitzes D., Skarbkowska 27.
Rencki Roman, Klin. wewn.
Roicki Ant., Sokoła 1.
Rosenzweig Leo, Sykstuska 6.
Rosner Jan, Cłowa 2, (w lecie w Franzensbadzie).
Rosner Ig.. l. m., Sykstuska 14.
Rożański J. Kraszewskiego 11.

D. Rubinstein N., Żółkiewska 51.
Ruff Salomon, Klinika chir.
Rydygier Lud., Kościuszki 16.
Sawicki E., Mochnackiego 10.
Schellenberg L., Batorego 9.
Schmelkes M., Kazimierz. 43.
Schmidt E., Akademicka 11.
Schneider Gustaw, Pańska 7.
Schramm Hilary, Sykstuska 22.
Schutt, Szpital powsz.
Selzer Józef, Sykstuska 4.
Serbeński Wal., Batorego 30.
Sielski Szczęs., Akademicka 8
Sieradzki A., Chorążcz. 14 B.
Sieradzki W., Zakł. med. sąd.
Silberstein S, Sykstuska 34.
Simon Fryd., Kochanowsk. 33.
Singer Menele, Kotlarska 1.
Skałkowski Bron., Kościuszki.
Smitowski M.. Sobieskiego 7.
Sobierański W., Zakł. farmak.
Sochanik S., pl. Bernardyńs. 15.
Sołowij, Mickiewicza 3.
Sochański J., Pańska 2.
Spalke Zygmunt, Grodzick. 4.
Stachiewicz T., Pl. Maryacki 8.
Stankiewicz Ferd., Pańska 27.
Stark J., Pl. Gołuchowsk. 3.
Stauber Zygmunt, Akadem. 16.
Stauber Sal., Skarbkowska 7.
Stein Maurycy, Szembeków 7.
Steinhaus Józef, Sykstuska 21.
Stella-Sawicki Jan, ins. szp Kurnicka 13.
Strojnowski E., Pl. Marya. 6 i 7.
Świątkiewicz M., Grodzick 1.
Świątkowski Jan, Zakład Dra , Dobińskiego. (Zelazna woda)
Świątkowski Stef., św. Zofii 1.
Swierzawski Leon, Zakł. anatomiczny.
Szuszkiewicz P., l. p. Pl. Kap. 3.
Szpilman Józef, dyr. szk. wet.
Sztembarth Celest., Bator. 26.
Szulisławski Ad., Kilińskiego 1.
Szydłowski Z, Akademicka 11.
Szymonowicz W., Piekarsk. 36.
Tabor Bron., Akademicka 20.
Tatarczuch W., Brajerowsk. 20.
Trzcieniecki K., Akadem. 11.
Tyszkowski Leon, Namiestn.
Uhma Czesław, Lindego 7.

D. Wachtel A., Kopernika 18.
Wajgiel Eug., Piekarska 5.
Wallach Don, Kar. Ludw. 35.
Walsleben Teod, Kar. Ludw. 3.
Węclewski T., Łyczaków 10.
Wolisch Alfred, Kościuszki.
Wechsler Emil, Wałowa 23.
Wehr Wiktor, 3-go Maja.
Weigel Józef, Akademicka 20.
Weiss Adolf, Akademicka 3, (dentysta).
Wernicki Józef, Kraszewskiego 5 (w lecie w Lubieniu).
Wernicki Kazim., Pańska 6.
Wiczkowski J., Kościuszki 4.
Widman O., pr. szp., Grodzickich 2.
Wilczek, Szpital p.
Zabłocki St., Sykstuska 34.
Zajączkowski J., Szp. powsz.
Zakrzewski J, Słowackiego 5.
Zakreys Franc., Grodecka 50 B.
Zavadil Teofil, Sykstuska 22.
Ziembicki Grzegorz, 3 Maja 5.
Zion Oswald, Sykstuska 21.
Zgórski Kazim, Kopernika 16
C. Beschloss M, Żółkiewska 29.
Chilf Sam., Sobieski 13.
Gabel Hil., Sobieskiego 26.
Grabscheid M., pl. Krakow. 10.
Krainer Eman., pl. Krakow. 7.
Kurzer Lazar, pl. Krakow. 25.
Latainer Leon, Karol. Ludw 16.
Letz Samuel, pl. Gołuchow. 15.
Lisowski M. den. pl., Trybun. 1.
Madeyski E., pl. Smolki 5.
Mark Sal., pl. Maryacki 8.
Zawirski Konst., Batorego 14.
Zrogowski Jan, Batorego 6.
W. Barański Antoni Prof., Chorążczyzna 24.
Błoch Józef. Sakramentek 4.
Harasymowicz D., Łyczak. 4.
Kubicki Leon, w. m. Sapieh.
Kretowicz Paweł, p. szk. w.
Kruczkowski S., Szumlań. 3.
Kulczycki Włodzim., Behma.
Królikowski S., Akademicka.
Lang Henr., Akadmicki pl I.
Markowski Tom. Piekarska 17.
Piotrowicz Stan., Akadem.
Sagan Andrzej, Blacharska 16.
D. Silberman Jak., Szkoła weter.
Sochaniewicz Teof., Sakram. 3.
Timoftiewicz L., Zaukowa 4.
Szpilman Joz. Dr. Prof. Akadem. wet.

1. Pow. Bialski.

D. Nycz Wincenty, Biała l. p.
Bogdanik Józ., „ pr. szp.
Kapelusz Eug., „ s. szp.
Kwieciński Maciej, „
Hess Ernest, „
Höschel K., „
Sroczyński Jul., „
Steuer Alfred, „
Długołęcki Ferd., Kęty l. m.
Dworzański Karol „
Garbusiński Sabin, „
Łucki Sas Julian, Oświęcim.
Schlank Maurycy „ l. m.
Slosarczyk Antoni, „
Wechsler Leopold, „
Keller Rajmund, Wilamowice
Miodoński Fr., Buczkowice.
C. Spelda Aleksander, Biała.

2. Pow. Bobrecki.

D. Dorożyński Jak., Bóbrka. l. p.
Bober Jan, Chodorów.
Gabryszewski Tad.. Bóbrka.
Jasilkowski Maryan, Strzeliska nowe.
C. Sochacki Fel., Chodorów l. k.
Handt Izydor „ l. m.
Roth Wolf, Bóbrka.
Sternberg Bern., Strzeliska.
W. Hammerman Tanchim.

3. Pow. Bocheński.

D. Pietrzycki Ant., Bochnia l. p.
Fränkel Józef, „
Górski Czesław, „ l. sal.
Nodzyński Bolesł., „ Sek. sz.
Oświęcimski S., „ pr. sz.
Roth Alojzy „
Gąsiorek Franc., Łapanów
Rutowski Klemens, Łąkta.
Majewski Tad., Niepołomice.
Olszewski Bronisł., Wiśnicz.
C. Wieselman Mor., Wiśnicz l. m.
Kohn F.
W. Olbrycht Piotr.

4. Pow. Bohorodczański.

D. Fuchs, L., Bohorodczany as. s.
Ferensiewicz M., „
W. Mikolaszek J. w. p.

5. Pow. Borszczowski.

D. Goldhaber A., Borszczów l. p.
Mosler Maks. „ as. san.
Kittner Jakób, „
Feuerstein Lejz., Korolówka
Altmann Zygm., Jezierzany.
Kraus Adam, Mielnica.
Krzyształowicz Aug., Skała.
Seidner Abraham, Skała.
Rosen Adolf, Uj cie Biskupie,
C. Pöller Herman, Skała.
W. Tychowski W., w. p.

6. Pow. Brodzki.

D. Sobolewski Fr., Brody l. p.
Aufrecht Ozyasz, „
Jung Wilhelm, „
Kalach Feliks, „
Horowitz Emil, „
Schapira Aleks., „ s. s.; l. m.
Sołtysik Stan., „ l. k., p. s.
Struminski Adam, „
Malsburg H., Toporów.
Zasacki St, Szczurowice.
Ustrzycki Julian, Podkamień.
Landesberg Mojżesz, 'Założce.
C. Grünfeld Iz., Brody l. m.
Nussbaum Melchior, Podkamień l. m.
Rager Izydor, Założce.
Rosenbaum Leon, Łopatyn l. m.
W. Lubliner L., w. p.

7. Pow. Brzeski.

D. Nycz Henryk, Brzesko l. p.
Bernacki Franc., „
Bernadzikowski Sz., „
Dyński H., „
Knauer W., Radłów.
Grzybczyk Stan., Szczurowa.
Łowczowski W., Wojnicz l. m.
Kisielewski Józef, Zaklicz. l. m.
Kluczyński Zbig., „
Janczy Fr, Czchów.
C. Czernek Henr., Wojn. l. m.
W. Kisiel D., w. p.

8. Pow. Brzeżański.

D. Skibicki Ad,. Brzeżany l. p.
Teitelbaum-Melech, „
Kowenicki Adam, „
Falk Bär, „
Uranowicz Tadeusz, „ l. m.
Zauderer Albert, „ pr. sz.
Barban Chaim, Kozowa.
För. ter Marek, Brzeżany.
Hordyński Stan, Narajów.
Długosz Zygmunt, Kozłów.
Fleischman Adolf, Kozowa.
C. Łucyk Jakób, Kozłów.
W. Sigal H., w. o.

9. Pow. Brzozowski.

D. Lic Henryk, Brzozów l. p.
Niziołek Paweł, „
Markiewicz, Dynów.
Benoni Ferdynand, „
Meth Sz., „
W. Małecki M., w. p.

10. Pow. Buczacki.

D. Hirschler Miecz.. Buczacz l. p.
Kroo Józef, „
Krzyżanowski Edw., „ l. m.
Nacht Fabiusz, „
Feller Aron, „
Mogilnicki, „
Kromer Józef, Koropiec l. o.
Sokal Majer, Jazłowiec.
Koerner Ed., Monasterzyska.
Bobek Jan, Potok Złoty.
C. Mosler Mojżesz, Buczacz.
Adler Szymon, Monaster. l. m
W. Maykowski H., w. p.

11. Pow. Chrzanowski.

D. Berggrün Alfr., Chrzanów l. p.
Klein Leon, „ l. m.
Rieser Adolf, „
Woynarowski Kaz.. „
Damski W., Jaworzno l. gór.
Hochbaum Oskar, Jaworzno.
Dura Józef, Krzeszowice l. s.
Schneck Karol, Szczak. l. f.
Steinkeller Hen., Trzebin. l. m.
Piórko A., Siersza.
Bednarski J., Alwernia.
Murczyński Wład., Bobrek.
W. Bogdan Grzegórz, w. p.

12. Pow. Cieszanowski.

D. Vacat. l. p.
Jüngst Wacław, Narol l. o.
Rosenblüth Ef., Lubaczów l. m.
Szymański Hen., „ pr. sz.
Müldner Józef, Oleszyce.
C. Rotter As., Cieszanów l. m.
W. Zagórski Antoni w. p.

13. Pow. Czortkowski.

D. Wągrowski K., Czortków l. p.
Bubeniczek Fr., „
Hausvater Jakób, „
Blaustein Józef, „
Stoekl Adolf, „
Lutyński L., Jagielnica l. fabr.
Rosenzweig Lejz., Jagielnica.
C. Oestersetzer Ad., Czortków.
W. Murko Dymitr w. p.

14. Pow. Dąbrowski.

Dr. Kramarzyński M., Dąbrowa l. p.
Millet Abraham, Dąbrowa.
Zaręba A., l. m. sąd. „
Rudnicki Karol, Szczucin l. m.
Przybyszowski W., Żabno.
C. Kluczycki Wit., Mędrzechów
W. Markowski Zygmunt.

15. Pow. Dobromilski.

D. Bieńczewski A., Dobromil l. p.
Cwiklicer Ludw., „ l. m. s.
Puchalski Szczep., „
Marynowski Józef, Bircza.
Górski Stan., Robotycze l. o.
C. Brauner Leon, Dobrom.
W. Stupnicki Antoni, w. p.

16. Pow. Doliniański.

D. Peters Józef, Dolina l. p.
Kotłowski Stan., „ l. m.
Kosterkiewicz J., „ l. s.
Wurzel Marceli, „
Nowak Józef, Wygoda l. f.
Berwid Bol., Rożniatów.
Sekanina Jan, Perehińsko.
Krzyształowicz A., Wełdzirz. l. o.
Podłuski M., l. m. i k. Bolechów
Blumenthal Jakób, „
C. Kujłowski L., l. s. Bolechów.
W. Fedorowicz Wł., Dolina w. p.

17. Pow. Drohobycki.

D. Janowski I., l. p. Drohobycz.
Kurasiewicz J. as. s. „
Antoniewicz Włodz. l. m. „
Feuerstein H., „
Pelczar Zenon, „
Tiegermann Em., „
Friedmann Henr., „
Eliasiewicz Z., s. sz. „
Kozłowski B., pr. sz. „
Lindenbaum, „
Wilder Izydor, „
Lechowski Wik. „
Schechner Mich., „
Stoklasa Józef, Podbuż.
Sobieszczański L., Medenice.
Kapellner Maks., Borysław.
Bermann Dawid, „
Löw Bernh., l. górn. „
Tenner Ignacy, Schodnica.
Dwernicki St., „
C. Kelhöfer Sam., Borysł. l. m.
Reich Baruch, l. m. Drohobycz
Rosenöhl Joach., l. k. „
W. Łucki Jan, w. p. „

18. Pow. Gorlicki.

D. Frydman Z. Gorlice l. p.
Bielewicz Feliks, „ l. m.
Frühling Marc., „
Kretowicz Walenty „
Neumann Eugen. „
Przesmycki Jan „
Wroński B., em. l. p. „
Katyński Ludwik, Biecz l. m.
C. Koller Jerzy, l. Gorlice
W. Biliński W., w. p. „

19. Pow. Grodecki.

D. Balicki Stan., Gródek l. p.
Tyszkowski L., „ as. sa.
Szponder, „
Udziela M., l. o. Janów.
C. Landau Ad., Gródek.
Schöps Ignacy, Janów.
W. Lille O., w. p.

20. Pow. Grybowski.

D. Jendel Saus. I., l. p. Grybów

D. Jakubowski A., l. m. Grybów.
Kurzyniec Wojciech, „
Mańkowski Kaz., Ciężkowice.
Potok H., „
W. Hirsch H., w. p.

21. Pow. Horodeński.

D. Milewski T., Horodenka k. s.
Palester Henr., „ l. m.
Kanafass Ozyasz, „
Roszko Antoni, „ l. sz.
Madejski Boles., Kopaczynce,
Bujalski Maryan, Obertyn.
Zalewski Kaz., Czarnelica l. o.
C. Burnatowicz R., Obertyn l. m.
W. Skuciński Jan, Horodenka w. p.

22. Pow. Husiatyński.

D. Pohorecki Wł., Husiatyn l. p.
Korolik Tomasz, „
Auerhahn Wilh. Chorostków.
Wilson Rysz., Kopeczyńce.
Safian Ł., „
Bradman A., „
C. Hładij Sz., Chorostk. l. m.
Margulies Elias, Husiatyn.
Rares Izydor, „ l. m.
Siebner Nath., Kopeczyńce
Sobelsohn Daw., Probużna l. m.
W. Nowicki Józef, Husiat. w. p.

23. Pow. Jarosławski.

D. Marynowski M., Jarosław l. p.
Dietzius Adolf, „ lek. m. kol.
Feldmann Marek, „
Friedwald Abr., „
Meissels Zygm., „
Mach S., „
Plech Aur., „
Rossberger Sal., „
Trzaskowski Jul., „
Turzański Grzeg. „ l. m.
Grossek Zenon, Moszczany.
Babka Wacław, Radymno.
Schmeidler Leon, „ l. k.
Malik Józef, „
Jastrzębski Walery, Sieniawa.
David M., „
Rodzoń Wład., Pruchnik.
C. Ackerbauer Schmerl., Jarosł.
Becher Salom., Jarosław.
C. Thalheim Joachim, Pruchnik l. m.
Morecki Pink., Sieniawa l. m.
W. Kwieciński St., Jarosł. w. p.

24. Pow. Jasielski.

D. Biesiadecki Jan, Jasło l. p.
Szaynowski Maryan, „ as. s.
Cieglewicz Stan., „
Hicner Aleks. „ l. m.
Kadyi Józef, „ s. sz.
Macudziński Wal., „ pr. sz.
Pawlicki Teodor, „
Gałuszka Józef, Kołaczyce.
Roth Józef, Krempna.
W. Pawlikiewicz Jan, Jasło w. p.

25. Pow. Jaworowski.

D. Hordyński A., Jaworów l. p.
Orski Jan, „ as. sa.
Gracka Józef. Krakowiec l. s.
Blech Bernard, Wielkie Oczy.
C. Bendel Zygm., Jaworów.
Gabel Rubin „
W. Bernstein Józ., „ w. p.

26. Pow. Kałuski.

D. Wurst Adolf, Kałusz l. p.
Kurowiec Jan „
Jastrzębski Julian, Wojniłów.
C. Kiczeles Herm., „ l. kol.
Finkelstein Maur. „ l. m.
W. Hryniewiecki Emil, Kałusz w. p.

27. Pow. Kamionecki.

D. Gawlikowski S., Kamionka l. p.
Stupnicki Wł., l. m. „
Nadel Rubin, „
Markstein Wilh., „
Czerkawski Jul., Dziedziłów.
Prebendowski S., Radziechów.
Pawluk Bazyli, „
Zaorski Bronisław, Busk.
C. Raps Maks., Kamionka.
Siegelbaum Jakób, Busk.
W. Kałkowski Józef, Kamionka w. p.

28. Pow. Kolbuszowski.

D. Ciepielowski K., Kolbusz. l. p.

D. Billig Eliasz, Kolbuszowa l. m.
Woś Michał, Sokołów l. m.
Bukowski Piotr, „
Dornfest Izydor, „
Szóstkiewicz St., Majdan l. m.
W. Wędrychowski J., Kolbuszowa w. p.

29. Pow. Kołomyjski.

D. Rosner Maks., Kołomyja l. p.
Głaczyński Wł., „ pr. sz.
Hulles Jakób „
Jaworski Bolesł „
Kobryński Włod., „
Lewicki Zenobiusz, „ s. sz.
Piaskiewicz Wł., „ l. m. i k.
Rosenheck Sal. „
Sysak Gabryel „
Silberstein Izydor, „
Kirchen Oskar, „
Maresch Bronisław, „
Morawski Mateusz, Gwoździec.
C. Berger, Kołomyja.
Reder Eman., „
Mazacz Jan, Kołomyja.
Terner Hersch „
Zaleski Antoni „
W. Machalski, „ w. p.

30. Pow. Kosowski.

D. Coghen Antoni, Kosów l. p.
Soniewicki Teodor „ a. s.
Tarnawski Apolin., „
Bażant Wacł., „ l. sal.
Frisch Józef, „
Skomorowski Jan, Kuty l. m.
C. Rudich Leon, Kosów.
Berger Adolf, Kutty.
W. Doetsch Fran. Kosów w. p.

31. Pow. Krakowski.

D. Bielański G., Kraków l. p.
Haim Leopold, „ a. s.
Komorowski B., Zwierzyniec.
Malinowski G., Czernichów.
Topoliński Henryk, Prądnik biały.
Ziarko Jan, Prądnik czerw.
Szydłowski M., Nowa wieś narod.
Królikowski Jan, Grzegórzki.
Staniszewski J., Liszki l. o.
W. Klich Karol, Kraków w. p.
Rutkowski K. „ „ „

32. Pow. Krośnieński.

D. Słączka Antoni, Krosno l. p.
Humiecki Mod., „
Kocay Aleks., „
Mazurkiewicz Dyon., „
Wain Jan, Krosno. „
Kropaczek Wilhelm, Dukla.
Lanes S., „
Reiss Karol, „ l. m.
Przysłopski Jakób, Korczyna
Rościszewski E., Iwonicz.
C. Horak Karol, Dukla.
W. Szydłowski Z., w. p.

33. Pow. Łańcucki.

D. Witkowski Edw., Łańcut l. p.
Fleszar Jan, „ l. m.
Sawicki Ant., Kańczuga.
Nidecki Apolin., Leżajsk l. m.
Zawilski Stanisław, „
Iłowiecki Mat., Przeworsk.
Koncewicz Jan „ l. m.
Smyczyński J., „
Tryniecki Bol., Grodzisko.
C. Arzt Ignacy, Łańcut l. sk.
W. Dulęba M., w. p.

34. Pow. Limanowski.

D. Ściborowski K., Limano. l. p.
Kruk Kazim., „
Czapliński W., Mszana dolna.
Brill Kryst., Ed. „
Wojtowicz Edmund, Mordarka.
Orzeł Józef, Ujanowice.
W. Atlas H., w. p.

35. Pow. Liski.

D. Jabłoński Jacek, Lisko l. p.
Robel Wiktor, Baligród l. m.
Jaremkiewicz Mich., Ustrzyki.
Heftler Natan, Ustrzyki.
Lenartowicz R., „
Kłuszyński Karol, Lisko.
Dulęba, Lutowisko.
C. Freysinger Józ., Lisko l. m.
Propst Jakób, Lutowisko l. m.
W. Audykowski M., w. p.

36. Pow. Lwowski.

D. Obtułowicz Ferd., Lwów l. p.
Kolhberger, Kulpark. s. sz.
Maliszewski H. „ pr. „
Neusser Gust. „ dyr. sz.
Woszczyński J., Kulpark. p. sz.
Kruszyński St. „ „
Trzciński B. Dublany.
Budzynowski Tad., Jaryczów.
Acker Sal., Szczerzec.
Stanowski K., l. f. Winniki.
C. Urich Salomon, Szczerzec.
W. Lang H, w. p.

37. Pow. Mielecki.

D. Warzycki Br., Mielec l. p.
Bąkowski Teofil, „ a. s.
Kijas Błażej, „ em. l. p.
Schney J., „
Staniszewski W., „
Sternberg Józef, „
Lorentski And., Radomyśl.
Cymbler Waler., „
Jarocki Piotr, „
C. Schabus Em., Mielec l. m.
W. Łukaszewski A., w. p.

38. Pow. Mościski.

D. Lebedowicz Em., Mościska l. p.
Rokossowski M., Sądowa W.
Kosz Kornel, Krukieniec l. o.
Langer Józef, Mościska.
Willer Abraham, Medyka.
C. Korner Wilh., Mościska l. m.
Raab Hen., Sąd. Wisznia l. m.
W. Grochowski H., w. p.

39. Pow. Myślenicki.

D. Schmidt F., Myślenice, l. p.
Konarzewski J., Sułkowice l. o.
Łodziński Wikt., Myśl. l. m.
Służewski K., Jordanów l. m.
Karaś A, Maków.
Uchacz Bł., Maków l. sk.
Zduń Józef, Skawa.
Korkowitz N., „
Zduń Jan, Raba wyżnia.
Lang Otokar, Rabka l. o.
W. Vergesslich J., w. p.

40. Pow. Nadworniański.

D. Szajna Józef, Nadwórna l. p.
Last Herman, Nadwórna.
Bogdański B., Delatyn l. m. i sał.
Polończyk, Delatyn.
Bibring Szym., Nadwórna.
Zamara Krzysztof, Delatyn.
C. Szczepkowski T., Nadwórna.
W. Nestajko Euz., Nadwórna w. p.

41. Pow. Niski.

D. Loewy Alojz., Nisko l. p.
Bresiewicz St., „ l. g.
Hernich Franc., Rudnik l. m.
Reik Jakób, Ulanów.
Hand Jonatan, „
C. Hand Saul, Ulanów l. m.
W. Piskorski Jan w. p.

42. Pow. Nowosądecki.

D. Filewicz Jan, N. Sącz l. p.
Czapliński St., „ pr. szp.
Kijas Tadeusz, „
Płochocki Tadeusz, „
Lehman Józef, „
Kosterkiewicz Franc. „
Kozubski L., l. k. „
Ameisen Maurycy, „
Zieliński Edward, „
Mohr Dawid, „
Richter Józef, „
Silberman Leon, „
Dziembowski Józef, Muszyna.
Łukasiewicz, Piwniczna.
Kmietowicz Fr., Krynica l. g.
Ebers Henryk, „
Roth Władysław, „
Chilewski Aleks., S. Sącz l. k.
Gawełkiewicz Leop. „ l. k.
C. Zauderer Maur., „
W. Sołtykiewicz Jan „ w. p.

43. Pow. Nowotarski.

D. Bednarski Jan. N. Targ l. p.
Schein Herman „ l. m.
Kołaczkowski J., „ (w lecie Szczawnicy).
Langsam Gutman, „
Hammerschlag R., Krościenko.
Chramiec And., Zakopane.

D. Chwistek Bronisł., Zakopane.
Piasecki Wenanty, "
Peterseim L., "
Florkiewicz Wład., "
Hawranek M., "
Kruszyński St., "
Janiszewski I., "
Tyszkiewicz Winc., "
Gaik Jan, Poronin.
Zatlokal R., Czarny Dunajec
W. Miziura Andrz., N. Targ w. p.

44. Pow. Peczeniżyński.

D. Dolnicki C., Peczeniżyn a. s.
Vincenz A., " l. okr.
Kummer L., Jabłonów l. okr.

45. Pow. Pilzneński.

D. Januszkiewicz I., Pilzno.
Biesiadzki A., " as. s.
Januszkiewicz I. (ojc.) "
Mydlarski Wład., "
Czerwiński Kaz., Brzostek.
Bentkowski Z., Dembica,
Nowak Wł., "
C. Benda A., "
Reiss E., "
W. Orzechowski Mar., w. p.

46. Pow. Podgórski.

D. Dembowski M., Podgórze l. p.
Aronsohn Sam., "
Dika Hubert "
Goldberger Izaak "
Kepler Paweł "
Pancewicz Izydor "
Smoragiewicz Kaz. " l. m.
Świątek Winc. " l. k
Nawrat Stanisł., Skawina.
W. Fertig Z., Podgórze, w. p.

47. Pow. Podhajecki.

D. Krzyżanowski K., Podh. l. p.
Choróbski Stan. " pr. s.
Salpeter, "
Landau Aron, "
Zirhoffer Karol, Wiśniowczyk l. o.
C. Sternschuss Henr., Podhajce.
W. Strutyński Julian, " w. p.

48. Pow. Przemyski.

D. Dzikowski Z., Przemyśl l. p.
Godłowski Z., " a. s.
Ciechański A., " s. szp.
Doliński M., "
Grabscheid Mojż., "
Keller Maurycy, "
Kiebuziński Baz., "
Katz Oskar, "
Oller Michał, "
Kutna Samuel, "
Lityński Luc., " l. k.
Madejski Józef, " pr. szp.
Mannheim M., " l. k. ch.
Michalik Franc., "
Pordes M., "
Schoeffer F., (dent.). "
Szyszkowski Mich., "
Smolarski Zygm., " l. m.
Trybulec Franc., "
Ziemiański Leon, "
Salay Przem., "
Ruczka Stan., Niżankowice.
C. Chilf Joach., Przemyśl (dent.).
Schnitzer, " "
Biber Maur., " sek. szp. i więz.
Salwer Joachim, "
Talheim Joachim, "
W. Fried Ferd., " w. p.

49. Pow. Przemyślański.

D. Hyżycki C., Przemyślany k. s.
Markiewicz D., "
Trelski Mikołaj, Świrz l. o.
Szarkowski A., Dunajów l. o.
Barbag Herman, Przemyślany.
Moch Jan, Gliniany.
Mendlowski Wł., "
C. Kostmann I., Przemyślany l. m.
Kümmermann Sal., Gliniany.
Sternberg Józef, Przemyślany.
W. König Pinkas, " w. p.

50. Pow. Rawski.

D. Lisiński Ludw., Rawa l. p.
Dadlez Julian, "
Ożarowski Sanisław, Uhnów.
Miczulski Antoni, Niemirów.
Jaciów Mikołaj, Magierów.

C. Elner Mark., Niemir. l. m.
Herold Izydor, Rawa.
Hirsch Henryk, Lubycza.
Kibitz Bernard, Uhnów.
Kibitz Natan, Rawa.
W. Szymański Antoni, w. p,

51. Pow. Rohatyński.

D. Wasylewski Tyt., Rohatyn l.p.
Schaff S., „
Terlecki Ant., „ l. m.
Porycki Bronisł., Bukaczowce.
Halarewicz B., Bołszowce l. m.
Gwozdecki Teofil, Lipica d. l.o.
Hanakowski Włodz., Bursztyn.
C. Goldschneider Jak., „
W. Weissberg Abr. Rohatyn w p.

52. Pow. Ropczycki.

D. Sczepański Włod., Ropcz. l. p.
Białkowski Wład. „
Roller Fryderyk, „ l. m.
Sędzielowski Fr. Sędziszów.
Kronfeld Herman, „
Kolosiński A., „
Trzciński T., „
C. Sztolzenberg Kar., „
W. Panek Jan, Ropczyce w. p.

53. Pow. Rudecki.

D., Piotrowski E., Rudki k. san.
Sniežek Ludwik, „
Maciulski Józef, Kołbajówce.
Jakliński Leon, Komarno l. sk.
Blauer Teodor, „
W. Weissberg Adolf, Rudki w. p.

54. Pow. Rzeszowski.

D. Danielski Jan, Rzeszów l. p.
Bujniewicz Jakób. „
Elsner Józef „
Fiałkowski Wojc., „
Jabłoński Stan., „ pr. sz.
Kraus Herman, „
Herz Emanuel, „
Segel Edward, „
Zagórski Ad., „ l. m.
Koepel Henryk. „
Teller Józef, „
Sieniewicz Mich. Błażowa l. m.
Solecki J., Tyczyn.
D. Dobrowolski Adam, Głogów
C. Bernfeld Leon, Tyczyn l. m.
Herzum Józ., Głogów l. m.
Reiner Iz., Rzeszów.
Rotter Herm., „
W. Rasp Karol, Dr med Rzeszów w. p.

55. Pow. Samborski.

D. Skalski Wł., Sambor l. p.
Biegelmayer Alf., „ p. s.
Chrząszczewski Woj., „
Ciuk Aleksander, „
Dębicki Karol, „
Klauber Adolf, „
Markiewicz Henryk, „
Ortyński Włodzim., „
Waligórski Czesław, „
Kędzierski Wład., Topolnica.
Jessyp Aleksy, Sambor.
Dreifach Izydor, Łąka.
C. Bardasch Maurycy Sambor.
W. Rożankowski Jan, „ w. p.

56. Pow. Sanocki.

D. Czyżewicz Wład., Sanok l. p.
Nowak Z., „ pr. s.
Drewiński M., „ l. szp.
Edelheit Zygmunt „
Kozłowski Emil, „ l. m.
Zaleski Karol, „ l. w.
Lemer Tytus „
Krynicki Józef „ l. m.
Herzig Fryderyk.
Stangenhaus, „ s. szp.
Wiktor M. „ „
Hendrychowski Stan. Jaśliska.
Bielecki Ign., Rymanów.
Eisenstein Joachim, „
Galant Józef, Zagórz l. k.
Jodłowski Jan, Zarszyn.
C. Atlas Sal., Bukowsko l. m.
W. Szczerba Jan, Sambor w. p.

57. Pow. Skałacki.

D. Iwański Karol, Skałat l. p.
Mizes Izydor, „
Wojtkowski Jan, „
Sereth Izydor, Grzymałów.
Schmetterling Ad., „
Dawid Salom., Podwołoczyska.

D. Türkel Sam., Podwołoczyska.
Swiderski Bruno, „
Gottfried Mojżesz, Skałat.
Pilecki Z. Tarnoruda.
C. Bardach T., Touste.
Berger Eliasz, Podwołocz.
Starwer Maurycy, Skałat.
Metal Izaak, Podwołocz. l. m.
W. Przykopa Rudolf, Skałat w. p.

58. Pow. Śniatyński.

D. Werner Karlo, Śniatyn l. p.
Lic Feliks, „ a. s.
Senensieb Marek, „
Ciszka Edmund, „ pr. sy.
Langbang Boruch, „
Mehrer Izydor, „ l. m.
C. Pomeranz Izydor, „
Berger Aron, „
W. Janonicz Stefan, „ w. p.

59. Pow. Sokalski.

D. Głowiński Winc., Sokal l. p.
Jajus Miron, „ l. m.
Łuszczkiewicz J., „
Urech Marek, „
Maciejowicz Stefan, Waręż.
Piżl Bronisław, Tartaków.
Frostig Henryk, Bełz.
Ławrowski Włodz., „
Feuerstein El., Krystynopol l. m.
C. Pordes Sal., Krystynopol.
Blum Zygmunt, Bełz.
W. Eitelberg Br., Sokal w. p.

60. Pow. Stanisławowski.

D. Teodorowicz T., Stanisł. l. p.
Jastrzębski Aleks. „ as. s.
Berghof Feliks. „
Boral Henryk „
Birer Jakób, „
Chołowiecki Leon., „
Csessnak Julian „
Dawidowicz Emil, „
Dobrucki Gustaw, „ s. sz.
Drzewicki Stefan, „
Frucht Marek, „
Gembarzewski Z., „
Goldhaber Jak. „ l. k. ch.
Hacker Dawid, „
D. Konkolniak Grz., Stanisł. p. s.
Kopaczyński Wład. „ l. z. k.
Lachawiec Apol., „
Ochsenhorn Mojż., „
Ostafiński Maryan, „
Majewski A. „ l. k.
Raczyński A. „ dent.
Rosmarin Józef, „
Rosenbaum Jerzy, „
Rubinstein Jakób, „
Scherp Dawid, „
Stefanicki Jan, „ dent.
Sztenzal Bernard „
Wnękowicz St., „
Żukowski Aleks. „
Zins Mojżesz, Halicz, l. m.
Mołczkowski Dyon.. „ l. k.
Orzechowski Józ., Maryampol
Głuszkiewicz W., Mikuliczyn.
C. Blaustein Edw. Stanisławów.
Grader Maur., „
Löwner Abraham „
Hoffman Jan, „
Klaar Szymon „ l. k.
Rosenbaum Max., „
W. Grodecki Miecz., „ w. p.

61. Pow. Staromiejski.

D. Stokłosiński Fr., l. p.
Mężyk Jan, Chyrów lek. zakł. wychow. OO. Jezuitów. l. m.
Cieszewski W., Stara Sól.
C. Obuszkiewicz Stanisł., Stare miasto l. m.
W. Raff Herman, Stare Miasto. w. p.

62. Pow. Stryjski.

D. Serkowski Bol., Stryj l. p.
Michalik Józef, „ as. san.
Kronenberg K., „ k. s.
Jeż Andrzej, „ l. m.
Stahlberger Teodor „
Meisels Jul., „
Jeger Izak, „
Czarnecki Julian, „
Papieski Antoni, „
Lippel Jakób, „
Peczenik Leon, „
Michalski Wiktor, Skole.
Friedländer Mendel, „

D. Mironowicz Kor., Skole l. s.
Nunberg Leon, Synowódzko górne l. okręg.
Zopoth Artur, Morszyn.
C. König Iz., Stryj sek. szp.
Rosenberg Nach., Stryj.
Temple Dym., Stryj l. m.
Kräuterblüth Jak., Skole.
W. Smoluchowski Jan, w. p.

63. Pow. Strzyżowski

D. Krzyszkowski E., Strzyż. k. s.
Taub Samuel, „
Karabiński Edm., „
Patryn Józef, „
Szczepański Tytus, „
Natter Wiktor, Frysztak.
C. Spiegel Em., „
W. Pilch Ant., Strzyżów w. p.

64. Pow. Tarnobrzeski.

D. Momidłowski W., Tarnob. l. p.
Machalski Leon, „
Orzechowski Leonard. „
Verstaendig Eliasz, „ l. m.
Radziński K., Rozwadów.
Dumaire Wł., „
Hochstim Adolf, „
Meller Jakób, Baranów.
Kuzniar W., Grębów l. o.
C. Hellmann Tob., Tarnobrzeg.
W. Nowak Jan, „ w. p.

65. Pow. Tarnopolski.

D. Gładyszowski E., Tarnop. l. p.
Mossor Kazimierz, „ as. s.
Eckhard Józ., „ p s
Gold Jakób, „
Leiblinger Izyd., „ l. n.
Kowenicki Walery „
Moszkowicz Jak. „
Frisch Julian „
Ochsenhorn Chaim.
Münzer Maks., „
Rosenfeld A., „ p. s. ż
Swistuń Atan., „
Witoszyński Włodz. „
Weissberg Zygm., „
Brudziński Ludw., Mikulińce
Koller Bolesław, „
Błoch Fr. „
C. Brauner Izydor, Tarnop. s. sz
C. Planer Jakób,
Stein Adolf (dentysta).
W. Rohr H,, Tarnopol w. p.

66. Pow. Tarnowski.

D. Stanko Wojc., Tarnów. l. p.
Kosiński L., „ a. s.
Ader Antschel, „
Baraniecki R., Tarnów s. szp.
Eberson Maurycy, „
Izrael Foebus, „
Glaser Leopold, „
Glücksman Leon, „
Trammer Abrah,, „
Walczyński Józef, „ l. m.
Kowalski Henr., „
Metzger Jan, „ l. m.
Ozimek S., „
Pilzer Herman, „
Rogalski Wł., „ s szp.
Schützer Leon, „ l. s. i.
Skowroński Wł., „
Starzewski Józef, „ pr. s.
Zbigniewicz Jan, „
Kalisz Al., l. m. Tuchów
Starachowicz Jan, „
Sędzimir Cz., Ryglice.
W. Sikorski Narcyz, w. p.

67. Pow. Tłumacki.

D. Litwinowicz Orest, Tłum l. p.
Hovurka Ant., l. f.
Richter Arnold, Tłumacz l. m.
Blumenblatt L., Tyśmienica.
Laszkiewicz J., l. o. Niżniów.
Regiec Jan, Ottynia.
Pertak Henryk, „
C. Philip Herman, „ l. k.
Pomeranz Filip, Tyśmienica.
W. Gałek J., Tłumacz w. p.

68. Pow. Trembowelski.

D. Kuhn Adolf, Trembowla l. p.
Olpiński Jul., „
Glücksmann Natan, Budzanów.
Byliński Józef, Janów.
Deutsch Z., Trembl. l. k.
Mrazek Bronisław, Struszów.
C. Fischer Leon, Trembowla.
Hrazdilek Ed., Strusów.
Neustein Joach., Tremb. l. m.
W. Cielenkiewicz, „ w. p.

69. Pow. Turczański.

D. Karpiński St., Turka l. p.
Sękiewicz Fr, „
Zadurowicz E., „
C. Kelhofer Sal., „
W. Bardach Z., „ w. p.

70. Pow. Wadowicki.

D. Zawadziński S., l. p. Wadow.
Bukowski August, „
Gedl Władysław, „
Opydo Franciszek, „
Zborowski Józef, Andrychów.
Żędzianowski Stan., „ l. m.
Wiktor Michał, „
Landau Schachna, „
Lewandowski, Tłuczan.
Tarchalski Józ., Zator. l. m.
Nikloborc Jan, Zebrzydowice.
Łopaczyński E., Lanckorona.
C. Erychleb Jan, Kalwarya.
Weczerka August, Wadowice.
W. Zörner Ferd., „ w. p

71. Pow. Wielicki.

D. Kownacki J., Wieliczka l. p.
Podobiński Ant., „ l. m.
Steiner Stan. „ l. sal.
Szpitzel Jakób, „
Berger Maksymil., Dobczyce.
Mikołajski S., „
Morawiecki Józef, Gdów.
W. Waśniewski Jan, Wieliczka w. p.

72. Pow. Zaleszczycki.

D. Friedberg J.. Zaleszczyki l. p.
Blutreich Izaak, „
Sołowski Jan, „ p. sz.
Kittner Jakób, „
Fegler Sumorok, „
Gilnreiner Michał, Uścieczko.
C. Reischer Ignacy, Zaleszczyki sek. sz. i l. m.
W. Banach A., Zaleszcz. w. p.

73. Pow. Zbarażki.

D. Żukotyński Fr, Zbaraż k. s.
Berger Michał, „ l. m.
Biliński Włodz., „
D. Baczyński Eust. Nowe sioło.
C. Mantel Maur., Zbaraż l. sz.
Reisner Wilh., „ l. m.
W. Horodnicki Mikołaj w. p.

74. Pow. Złoczów.

D. Zaleski Eust., Złoczów l. p.
Serkowski R. „ a. s.
Gold Józef, Złoczów
Heyne Bolesław „ l. m.
Stein Eliasz „ l. k.
Wysocki Aleks., „ p. s.
Bendel Samuel, „
Laufer Maurycy, Gołogóry.
Piotrowski Tomasz, Olesko.
Skórski Marj., Zborów l. m.
Sturm Leon, „
Mazanek Ignacy, Sassów.
C. Aderschläger Izaak, Biały Kamień l. m.
Hirschhorn F., Jezierna l. m
Fuchs Mojż., Olesko l. m.
Raps Mayer, Pomorzany l. m.
Petersil Józef, Zborów.
Bienenwald S., Sasów l. m.
Tischner Dion, Złoczów s. sz.
Deutsch Hen., „ l. m.
Eskreis Markus „ s. sz.
W. Dorożyński T., „ w. p.

75. Pow. Żółkiewski.

D. Opieński Jan, Żółkiew l. p.
Drzymalik Sylw., „
Muszkiet Karol „ p. sz.
Fruchtman Fryd., „
Sochacki Leon, „
Wyrzykowski K. „
Finkel Herman, Kulików.
Gawacki Karol, Żółtańce.
Olejnik Mich., Mosty Wielkie.
Newestiuk Jakób, „ „
Borzemski Antoni, Dobrosin.
C. Elner Sal., Żółkiew s. sz.
W. Urich Leop., „ w. p.

76. Pow. Żydaczowski.

D. Bory Jul., Żydaczów k. san.
Grabscheid, „
Kraetschmar Fel., Drohowyż.
Mihowicz B., Rozdół.
Rawski Tad., „

Gozdecki Józ., Żurawno l. m.
Roth Salomon, „
C. Sakler Elias, „ l. m.
Wehrn Leon, Mikołajów l. m.
W. Koniński K., Żydaczów w. p.

77. *Pow. Żywiecki.*

D. Kniehynicki Kl. Żywiec l. p.
Idziński Wiktor, „ l. szp.
Seidler Antoni, Żywiec l. sk.
Benda Maryan, „
Gawlik Jan, Sucha l. sk. i kol.
Pisek H., „
Janota Rud.. Węg. górka.
Blumenfeld Joa., Zabłocie.
Grodecki F. Jeleśna.
C. Klein Ad., Rajcza l. sk.
W. Proskurnicki A., Żywiec w. p.

Lekarze Polacy w księstwie Cieszyńskiem.

A) Pow. Bielski.

D. Offner E. w Bielsku.
Jekeles, Bystra.
Czop w Jaworzu.
Medwey „
Rybak Leon w Strumieniu.
Pick Lud. „ „

B) Pow. Frysztacki.

D. Knapczyk A. w Boguminie.
Dobija Fr w Szonychlu.
Seidl Wacł. w Lutyni.
Michalik St. w Rychwałdzie.
Wieluch Jan w Frysztacie.

C) Pow. Cieszyński.

D. Sikora Józ. w Jałbonkowie.
Hnatyszak Anan. w Cieszynie.
Kotulecki Jan „ „
Olszak Wacł., Karwina.

ALFABETYCZNY SPIS LEKARZY.

Skrócenia przy końcu nazwisk:
Kr. oznacza **Kraków.**
L. „ **Lwów.**
Numera odnoszą się do powiatów.

Acker S. 36
Ackermann A. **L.**
Ader A. 65
Altmann Z. 5
Ameisen M. 42
Antoniewicz W. 17
Arnold. W. **L.**
Aronsohn I. **Kr.**
Aronsohn S. 45
Aschkenazy Z. **L.**
Auerbach E. **L.**
Auerhahn W. 22
Aufrecht O. 6

Baczyński E. 73
Bądzyński J. **Kr.**
Babka W. 23
Balicki S. 19
Bałłaban T. **L.**
Baraniecki R. 66
Barański B. **L.**
Barącz R. **L.**
Barbag H. 49
Barb L. 59
Barzycki J. 53
Batko J. **Kr.**
Bażant W. 30
Bąkowski T. 37
Baurowicz A. **Kr.**
Beaurain K. 43.
Beck A. **L.**
Bednarski A. **L.**
Bednarski J. 11.
Bednarski J. 43
Benda M. 77
Bendel S. 74
Benoni F. 9
Bentkowski Z. 45
Berezowski K **L.**
Berger L. **Kr.**
Blaustein J. 13
Bier Leonard **Kr.**
Berger M. 73
Berggrün A. 11
Berghof F. 60
Bermann D. 17
Bernaciński **Kr.**
Bernacki F. 7
Bernadzikowski S. 7
Bernstein J. **Kr.**
Berwid B. 16
Bett M. **L.**
Białkowski W. 52
Bibring S. 40
Bielański G. **Kr.**
Bielecki J. 55
Bielewicz F. 18
Biegelmajer A. 55
Bieńczewski A. 15
Bieńkowski W. **L.**
Biliński W. 73
Bierer J. 60
Biesiadecki J. 24
Biesiadzki A. 45
Bikeles G. **L.**
Biliński Miecz. 51
Billig E. 28
Blauer T. 53
Blech B. 25
Blatteis J. **Kr**
Blumenfeld J. 77
Blumenblat L. 67
Blutreich J. 72
Błoch Fr. 65
Błotnicki T. **L.**
Bobek J. 10
Bober J. 2
Bobkiewicz H. **Kr.**
Bochenek A. **Kr.**
Boczar S. **Kr.**
Bogdanik. 1
Bogdański W.
Bogdański B. 40
Bohosiewicz T. **L.**
Boral H. 59
Borzęcki **Kr.**
Borzemski A. 75
Bory J. 75
Borysiewicz W. 16
Bossowski Al. **Kr.**
Brajer **Kr.**
Brand L. **Kr.**
Brandman A. 22
Braun S. **Kr.**
Brejter **Kr.**
Bresiewicz S. 41
Brill K. 34
Broniowski A.
Browicz T. **Kr.**
Brudzewski K. **Kr.**
Brudziński L. 65
Byliński J. 65
Bubeniczek F. 13
Budzynowski W. 36
Bujalski M. 21
Bujwid O. **Kr.**
Bujniewicz J. 54
Bukowski A. 70
Bukowski P. 28
Buszek J. **Kr.**
Buzdygan M. **Kr.**
Bylicki W. **L.**

Cercha M. **Kr.**

Chądzyński J. L.
Chilewski A. 42
Cholewicz F. Kr.
Chołowiecki 60.
Chomin A. L.
Choróbski S. 47
Chramiec A. 43
Christ 43
Chrząszczewski. 55
Chwistek Br. 43
Ciechanowski Kr.
Ciechański A. 48
Cięglewicz S. 24
Ciepielowski K. 28
Cieszewski Wł. 61.
Ciszka E. 58.
Ciuk A. 55
Coghen A. 30
Csessnak J. 60
Cwiklicer L. 15
Cybulski N. Kr.
Cymbler W. 37
Czaczkowski J. L.
Czapliński S. 42
Czapliński W. 34
Czarnecki J. 62
Czarnik S. L.
Czerkawski J. 27
Czerny E. Kr.
Czerwiński K. 45
Czyżewicz A. L.
Czyżewicz W. 56

Dadlez J. 50
Damski W. 11
Danielski J. 54
Dawid S. 57
Dawid M. 23
Dawidowicz E. 60
Dębicki K L.
Dębicki K. 55
Dekanski S. L.
Dembowski M. 46
Deutsch Z. 68
Dietzius A. 23
Dika H. 46
Długołęcki F. 1
Długosz Z. 8
Dobiński W. L.
Doboszyński L. Kr.
Dobrowolski A. 54
Dobrowolski S. Kr.
Dobrucki 60
Dobrzański S. Kr.
Dobrzyński R. Kr.
Doliński M. 48
Dolnicki C. 44
Domański S. Kr.
Dornfest J. 28
Dorożyński J. 2
Dreifach I. 55
Drewiński M. 56
Droba St. Kr.
Drożdż B. Kr.
Drzewicki S. 60
Drzymalik S. 75
Dubanowicz P. L.
Dukiet J. L.
Dujanowicz L.
Duleba. 35
Dumaire W. 64
Dura S. 11
Durst A. 26
Dyński 7.
Dwernicki S. 17
Dworzański K. 1
Dziembowski J. 42
Dziewoński W. L.
Dzikowski Z. 47.

Ebers H. 42
Eberson M. 66
Eckhard J. 65
Edelheit 56
Ehrlich D. L.
Eichhorn F. Kr.
Eliasiewicz Z. 17
Eliasz S. L.
Elektrowicz E. L.
Ellinger St. 34.
Elsner J. 54.

Falk K. 8
Fechter T. L.
Feldmann M. 23
Ferensiewicz M. 4
Festenburg E. L.
Feuerstein E. 59
Feuerstein H. 17
Feuerstein L. 5
Feuerstein N. L.
Fajersztain I. L.
Feller A. 10
Fels I. L.
Fiałkowski L. L.
Fiałkowski N. 54
Fibich S. L.
Filewicz J. 42
Filimowski A. Kr.
Filipkiewicz S. Kr.
Finkel H. 75
Fleischman A. 8
Fleszar J. 33
Flis Kr.
Florkiewicz W. 43
Förster M. 8
Fraenkel J. 3
Fraenkel L.
Frankowski W. L.
Fränkel H. Kr.
Friedländer M. 62
Friedberg J. 72
Friedmann H. 17
Friedman L. Kr.
Friedwald A. 23
Frisch Jul. 65
Frommer Kr.
Frostig H. 59
Fruchtmann F. 75
Frucht 60
Frühling M. 18
Frydmann Z. 18
Fuchs F. L.
Fuchs L. 4.

Gabryszewski A. L
Gabryszewski T. 2
Gaik J. 43
Galant J. 56
Gans J. Kr.
Garbusiński S. 1
Garguliński L.
Gałuszka J. 24
Gąsiorek F. 3
Gawałkiewicz L. 42
Gawlik J. Kr.
Gawlik J. 77.
Gawlikowski St. 27
Gawroński A. 19
Gerzabek Kr.
Gertler N. Kr.
Gedl W. 70
Gembarzewski Z. 60
Gettlich A. Kr.
Gilnreiner M. 72
Glaser L. 66

Glaser H. Kr.
Gładyszowski E. 65
Głuchowski F. L.
Gluziński A. L.
Gluziński L. L.
Glücksmann N. 68
Glücksmann L. 66
Głaczyński W. 29
Głowacki B. L.
Głowiński W. 59
Głuszkiewicz W. 60
Gold J. 74
Gold J. 65
Godłowski A. 48
Gogulski J. Kr.
Goldberger I. 46
Goldhaber A. 5
Goldhaber I. 60
Gołąb J. L.
Gołębiowski K. L
Gońka A. L.
Górski C. 3
Górski Ks. Kr.
Górski S. 15
Gostyński J. L.
Gotfried M. 57
Gozdecki J. 76
Grabowski M. L.
Grabscheid M. 48
Grabscheid 76
Gracka J. 25
Grażyński E. Kr
Grodecki F. 71.
Gross K. L.
Grossek Z. 23
Grzybczyk S. 7
Grzybowski Kr.
Gumowski F. 20
Gwozdecki T. 51
Gwiazdomorski J. Kr.

Hacker D. 60
Haim L. Kr.
Halarewicz B. 51
Hand J. 41
Hammerschlag R. 4?
Haisik K. L.
Harajewicz J. Kr.
Harasowski A. L.
Hausvater J. 13.
Hanakowski W. 51
Hawranek M. 43
Heftler N. 35
Hellmann. L.
Hendrychowski T. 56
Henzel St. L.
Herman W. L.
Hornich F. 41
Herz E. 54
Herzig F. 56
Hess E. 1
Heszeles E. L.
Heyne B. 74
Himmelblau J. Kr.
Hicner A. 24
Hirsch D. Kr.
Hirsch H. Kr.
Hirschler M. 10
Hlebowicki C. L.
Hochbaum O. 11
Hochstim A. 64
Hojnacki W. L.
Hordyński A. 25
Hordyński S. 8
Horoszkiewicz Kr.
Horowitz E. 6
Höschel K. 1
Hoszard F. L.
Hovurka A. 67
Hukiewicz B. L.
Hulles J. 29
Humiecki M. 32
Hyżycki S. 49

Jabłoński J. 35
Jabłoński S. 54
Jaciow M. 50
Janczy Fr. 7.
Janiszewski T. 43
Jajus M. 59
Jakliński L. 53
Jakobi L. 61
Jakubowski A. 20
Jakubowski M. Kr.
Jasilkowski M. 2
Jangustyn St. Kr.
Janda F. L.
Janikiewicz St. L.
Janiszewski T 43
Jankowski S Kr.
Janota R. 77.
Janowski J. 17
Januszkiewicz J. o. 45
Januszkiewicz J. s. 45
Jaremkiewicz M. 35.
Jarocki P. 37
Jarosz St. 7
Jarosz W. Kr.
Jasiński W. L.
Jasiński A. L.
Jastrzębski A. 60
Jastrzębski J. 26
Jastrzębski W. 23
Jaszczurowski K. L.
Jaworski W. Kr.
Jaworski B. 29
Jeger I. 62
Jekeles L. L.
Jendl J. 20
Jessyp A. 55
Jeż A. 62
Jdziński W. 77
Jłowicki M. 33
Jodłowski J. 56
Jordan H. Kr.
Josse J. L.
Junger J. Kr.
Jung W. 6.
Jüngst W. 12
Juras Kr.
Jurowicz J. Kr.
Jwański K. 57.
Jzrael F. 66

Kaczorowski B. L.
Kaczyński S. Kr.
Kaczurba S. L.
Kaczkowski K. Kr.
Kaden K.
Kadyj J. 24
Kadyj H. L.
Kalach F. 6
Kalisz A. 66
Kanafas O. 21
Kapellner 17
Kapelusz E. 1
Karaś A. 39
Karpiński S. 69
Katyński L. 18
Katz 48
Kaufmann M. Kr.
Kaufmann O. L.
Kazrlik Kr
Kędzior W. Kr.
Kędzierski W. 55

Keller M. 48
Keller R. 1
Kepler P. 46
Kicki T. **L.**
Kiebuziński B. 48
Kijas B. 37
Kijas T. 42
Kirschen 29
Kirschner A. **Kr.**
Kisielewski J. 7
Kittner J. 72
Kittner J. 5.
Klauber A. 54
Klecki K. **Kr.**
Klein L. 11
Kluczyński Z. 7
Kłaysy H. **L.**
Kłuszyński K. 35
Kmietowicz F. 42
Knauer 7.
Kniehyniecki K. 77
Kobryński W. 29
Kobylański A. **L.**
Kocay 32
Koepel H. 54
Koerner E. 10
Kohn M. **Kr.**
Kolasiński A. 52
Kolberger 36
Koller B. 65
Kollmer J. **L.**
Kołączkowski J. 42
Komorowski B. 31
Konarzewski J. 39
Koncewicz J. 33
Konkolniak G. 60
Kopaczyński W. 60
Kopff L. **Kr.**
Korczyński E. **Kr.**
Korczyński L. **Kr.**
Korkowitz N. 39
Korolik T. 22
Korman J. **L.**
Kosterkiewicz F. 42
Kosterkiewicz A., 16
Kosiński F. **L.**
Kosiński L. 60
Kośminski F. **L.**
Kossak L. **L.**
Kostanecki A. **Kr.**
Kostanecki **Kr.**
Kosz K. 38
Kotłowski S. 16
Kowenicki W. 65
Kowalski H. 60
Kowalski E. **L.**
Kowalski K. **L.**
Kowenicki A. 8
Kownacki J. 71
Koy S. **Kr.**
Kozierowski E. **L.**
Kozłowski B. 17
Kozłowski M. **Kr.**
Kozłowski S. **Kr.**
Kozłowski E. 56
Kozubski L. 42
Kraft K. **Kr.**
Kraetschmar F. 76
Krauss A. 5
Kraus H. 54
Kramarzyński M. 14
Kramarzyński K. **Kr.**
Krasowski S. **L.**
Kretowicz W. 18
Kretz B. **L.**
Kreutz J. **L.**
Krobicki T. **L.**
Krokiewicz A. **Kr.**
Kromer J. 10
Królikowski J. 31
Kronfeld H 52
Krongold W. **Kr.**
Kronenberg K. 62
Kroó J. 10
Kropaczek F. 32
Kruk K. 34
Kruszyński St. 43
Kruszyński W. **L.**
Krygowski T. **L.**
Krynicki J. 56
Kryński L. **Kr.**
Krysakowski **L.**
Krzyszkowski E. 63
Krzyszkowski J. **L.**
Krzyształowicz A. 16
Krzyształowicz. 5
Krzyształowicz F. **Kr**
Krzyżanowski E. 10
Krzyżanowski T. 47
Kubisztal **Kr.**
Kucharski P. **L.**
Kuhn A. 68
Kummer L. 44
Kupczyk **Kr.**
Kunzek H. **L.**
Kurasiewicz J. 17
Kurkiewicz St. **Kr.**
Kurowiec J. 26
Kutna S. 48
Kurzyniec W. **Kr.**
Kuźniar W. 64
Kwaśnicki A. **Kr.**
Kwiatkiewicz S. **L.**
Kwiatkowski St. **Kr.**
Kwieciński M. 1.

Lachawiec A. 60
Lachowicz Z. **L.**
Landau A. 47
Landau F. **L.**
Landau J. **Kr.**
Landau S. 70
Landau R. **Kr.**
Landesberg M. 6
Lang O. 39
Langbank B. 58
Langer J. 38
Langie A. **Kr.**
Langsam 43
Last S. 40
Laszkiewic z A. 67
Lanes S. 32
Lateiner E. **L.**
Latkowski K. **Kr.**
Laufer M. 74
Lax J. **Kr.**
Lebedowicz E. 38
Lechowski W. 17
Legeżyński W. **L.**
Lehmann. 42
Leiblinger J. 65
Lemer T. 56
Leinkram Z. **Kr.**
Lenartowicz R. 35
Leńko Z. **L**
Lewandowski J. 70
Lewin A. **L.**
Lewkowicz Ks. **Kr.**
Lewicki Z. 29
Lic F. 58
Liebeskind **Kr.**
Lilien N. **L.**
Loewy A. 41
Lic H. 9
Lickendorf I. **L.**
Lindenbaum 17

L'ppel J. 62
Lisiński L. 50
Litwinowicz O. 67
Lityński L. 48
Lorentski A. 37
Löw B. 17
Löwenheck S. L.
Lukas A. L.
Lustig S. Kr.
Lustgarten L. Kr.
Lutyński L. 13.

Ładniewski Kr.
Ławrowski 59
Łazarski J. Kr.
Łepkowski W. Kr.
Łodziński W. 39
Łuniewski Kr.
Łopaciński M. Kr.
Łopaczyński E. 70
Łopacki L. L.
Łowczowski W. 7
Łucki J. 1
Łukasiewicz W. L.
Łukasiewicz W. 42
Łuszczkiewicz J. 59

Mach S. 23
Mach A. L.
Machalski L. 64
Machek E. L.
Maciejowicz 59
Maciulski J. 53
Macudziński W. 24
Mączka T. Kr.
Madejski B. 21
Madejski J. 48
Mahl J. L.
Majer J. Kr.
Majewicz S. Kr.
Majewski T. 3
Majewski A. 60
Majewski A. L.
Malinowski G. 31
Maliszewski H. 36
Malsburg H. 6
Małaczyński R. L.
Matzke H. Kr.
Mannheim M. 48
Mańkowski K. 20
Marcisiewicz F. Kr.
Marek A. 26
Maresch 29
Margulies M. L.
Marischler J. L.
Markiewicz J. 9
Markiewicz D. 49
Markiewicz H. 55
Markstein W. 77
Mars A. L.
Marynowski J. 15
Marynowski M. 23
Maszowski Kr.
Maziarski St. Kr.
Meyer L.
Mayer J. 19
Mayzel T. Kr.
Mazanek J. 74
Mazurkiewicz D. 32
Mehrer H. L.
Mehrer J. 58
Meisels J. 62
Meissels Z. 23
Meller J. 64
Mendlowski W. 49
Mendelsburg H. Kr.
Merczyński E. L.
Merunowicz J. L.
Meschel J. L.
Meth S. 9
Metzger J. 66
Mężyk J. 61
Michalik Fr. 48
Michalik J. 62
Michalski W. 62
Miczulski J. 50
Mihowicz Br. 76
Mikołajski S. 70
Milewski T. 21
Millet A. 14
Miodoński Fr. 1
Mironowicz K. 62
Mieses I. 57
Moch J. 49
Mogilnicki 10
Mohr D. 42
Mołczkowski D. 60
Momidłowski S. L.
Momidłowski W 64
Morawiecki J. 71
Morawski T. 29
Mosler M. 5
Mossor K. 65
Moszkowicz J. 65
Mrazek B. 68
Mukowicz E. L.
Müldner J. 12
Müller R. L.
Münz E. Kr
Münzer M. 65
Murczyński W. 11.
Murdzieński F. Kr.
Muszkiet K. 75
Mydlarski W. 45.

Nacht F. 10
Nadel R. 27.
Nartowski M. Kr.
Natter W. 63
Nawrat S. 46
Neumann E. 18
Neusser G. 36
Newestiuk J. 75
Nidecki A. 33
Niemiłowicz W. L.
Niemczynowski T. L
Nieszkowski Z. 42
Nikliborc J. 70
Niziołek P. 9
Nodzyński B. 3
Nowak Jul. Kr.
Nowotny Fr. Kr.
Nowak Wład. 45
Nowak J. 16
Nowak Z. 55
Nunberg L. 62
Nycz W. 1
Nycz H. 7

Obrzut A. L.
Obtułowicz F. L.
Ochsenhorn M. 60
Ochsenhorn Ch. 65
Olejnik M. 75
Oller 48
Olpiński J. 68
Olszewski B. 3
Opieński J. 75
Opolski W. L.
Opydo F. 70
Orski J. 25
Ortyński 55
Orzechowski J. 60
Orzechowski L. 64
Orzeł J. 34
Ostafiński M. 60

Oświecimski S. 3
Ożarkiewicz. E. L.
Ożarowski 50
Ozimek S. 66.

Padalewski A. L.
Pajączkowski W. L.
Palester H. 21
Panek Kr.
Papee J. L.
Pancewicz J. 46
Papieski A. 62
Pareński S. Kr.
Patryn J. 63
Pawłicki T. 24
Pawlikowski A. L.
Pawluk B. 27
Peczenik L. 62
Pelczar Z. 17
Penzias S. L.
Pertak M. 67
Peters J. 12
Peterseim 43
Piasecki E. Kr.
Piasecki W. 43
Piaskiewicz W. 29
Piątkowski M. Kr.
Pieniążek P. Kr.
Piepes W. Kr.
Pietrzycki A. 3
Pilecki Z. 57
Pilewski O. L.
Pilzer H. 66
Piotrowski A. Kr.
Piotrowski E. 53
Piotrowski G. L.
Piotrowski J. Kr.
Piotrowski S Kr.
Piotrowski T. 74
Piórko A. 11
Pisek W. L.
Pisek H. 77
Pivel E. L.
Piżl B. 59
Plech A. 23
Pluciński M. 36
Płochocki T. 42
Podlewski K. L.
Podłuski M. 16
Podobiński A. 71
Pohorecki W. 22
Polański St. L.
Polończyk 40
Ponikło S. Kr.
Pordes M. 48
Porycki B. 51
Potok H. 20
Poźniak M. Kr.
Praschil I. L
Prebendowski S. 27
Prus J. L.
Przesmycki J. 18
Przybyszowski 14
Przysłopski J. 32
Puchalski S. 15

Raczyński J. Kr.
Raczyński A. 60
Radecki P. Kr.
Radziński K. 64
Ramer S. Kr.
Rapaport J. L.
Rapp L. L.
Rawski 76
Reices D. L.
Reik J. 41.
Reinhold J. L.
Reinhold Z. L.
Reiss K. 32
Reis L.
Reiss Wł. Kr.
Regiec J. 67
Reitzes D. L.
Rencki R. L.
Richter A. 67
Richter J. 42
Riedmüller B. Kr.
Rieser 11
Robel W. 35
Rodzoń W. 23.
Roglski W. 66
Roicki A. L.
Rokossowski W. 38
Roller F. 52
Rościszewski E. 32.
Rosen A. 5.
Rosenbaum 60
Rosenblatt E. Kr.
Rosenfeld A. 65
Rosenzweig L. L
Rosmarin 60
Rosner Al. Kr.
Rosner Ig. L.
Rosner J. L.
Rosner M. 29
Rosenblüth E. 12
Rosenheck S. 29
Rosenzweig J. 13
Rossberger S. 23
Roth J. 24
Roszko A. 21
Roth A. 3
Roth S. 76
Różecki J. Kr.
Rożański J. L.
Rubistein J. 60
Rubinstein B. L.
Ruczka S. 48
Rudnicki K. 14
Ruff St. L.
Rutkowski Kr.
Rutowski K. 3
Rydygier L. L.

Safian L. 22
Salay 48
Salpeter 47.
Satkowski Z. Kr.
Sawicki A. 33
Sawicki E. L.
Sawicki J. L.
Schaitter J. Kr.
Schaff S. 51
Scharf I Kr.
Schapira A. 6
Schechner 17.
Schein H. 43
Schellenberg L. L.
Scherp D. 60
Schermant J. Kr.
Schlank M. 1
Schmeidler L. 23
Schmelkes M. L.
Schmetterling A. 57.
Schmidt E. L.
Schmidt F. 39
Schoeffer F. 48
Schneck K. 11
Schney 37
Schneider L. Kr.
Schöngut S. Kr.
Schorsch J. 29
Schramm H. L.
Schumann F. K.
Schutt E. L.
Schützer L. 66

Schwarz A. Kr.
Sciborowski K. 34
Sciborowski W. Kr.
Sędzielowski F. 52
Sędzimir C. 66
Segel E. 54
Seidler A. 77
Seidner A. 5
Seifmann P. Kr.
Sekanina J. 16.
Selzer J. L.
Senensieb M. 58
Senkowski M. Kr.
Serbeński W. L.
Sereth J. 57
Serkowski B. 62
Serkowski R. 74
Siedlecki J. Kr.
Sielski S. L.
Sieniewicz M. 54
Sieradzki A. L.
Sieradzki W. L.
Sękiewicz F. 69
Siewierski P. Kr.
Silbermann A. Kr.
Silbermann L. 42
Silberstein J. 29
Silberstein S. L.
Simon F. L.
Singer M. L.
Skalski W. 55
Skałkowski B. L.
Skibicki A. 8
Skobel S. Kr.
Skomorowski J. 30
Skórczewski B. Kr.
Skórski M. 74
Skowroński W. 66
Skrzyński S. Kr.
Slączka A. 32
Sliwiński M. Kr.
Slosarczyk A. 1
Słapa W. Kr.
Służewski K. 39
Smitowski M. L.
Smolarski W. Kr.
Smolarski Z. 47
Smorągiewicz K. 46
Sniežek L. 53
Sobierański W. L.
Sobieszczański L. 17
Sobolewski F. 6

Sochacki Leon 75
Sochanik S. L.
Sochański J. L.
Sokal M. 10
Sokołowski H. Kr.
Solecki J. 54
Sołowski J, 72
Sołtysik M. Kr.
Sołtysik Kr.
Sołtysik S. 6
Soniewicki T. 30
Spalke Z. L.
Spira R. Kr.
Spitzel J. 71
Sroczyński J. 1
Sroczyński F. Kr.
Stachiewicz T. L.
Stahlberger T. 62
Stahr E. Kr.
Stangenhaus 56
Staniszewski J. 31
Staniszewski W. 37
Stankiewicz F. L.
Stankiewlcz Kr.
Stankiewicz W. Kr
Stanko W. 66
Stanowski K. 36
Stanowski Kr.
Starachowicz J. 66
Stark J. L.
Stark W. L.
Stauber S. L.
Stauber Z. L.
Starzewski J. 66
Stauber Z. 29
Stefanicki J. 60
Stein E. 74
Stein M. L.
Steiner S. 71
Steinhaus J. L.
Steinkeller H 11
Stenzel B. 60
Sternbach D. Kr.
Sternberg J. 37
Steuer A. 1
Stoeckl 13
Stoklassa J. 17
Stokłosiński F. 61
Stopczański A. Kr.
Strojnowski E. L.
Strumiński A. 6
Stupnicki W. 27

Sturm L. 74
Sumorok K. 72.
Surzycki J. Kr.
Supiński E. Kr.
Süsskind A. Kr.
Swiątek W. 46
Swiątkiewicz M. L.
Swiątkowski J. L.
Switalski L. Kr.
Świątkowski S. L.
Swierzewski L. L.
Swiderski B. 57
Swistuń A. 65
Syrup J. Kr.
Sysak G. 29
Szajna J. 40
Szajnowski M. 24
Szarkowski 49
Szewczyk J. Kr.
Szpilmann J. L.
Szponder W. 19
Szymański H. 12
Szymkiewicz K. Kr.
Szymonowicz W. L.
Szyszkowski W. 48
Szczepański W. 52
Szczepański T. 63
Szołajski J. 63
Szostkiewicz S. 28
Sztembarth C. L.
Szudmak A. Kr.
Szulisławski R. L.
Szuszkiewicz P. L.
Szydłowski Z. L.
Szydłowski M. 31

Tabor B. L.
Tarchalski J. 70
Tarnawski A. 81
Taub S. 63
Tatarczuch W. L.
Teller J. 54
Teichmann A. Kr.
Teitelbaum M. 8
Tenner J. 17
Teodorowicz T. 60
Terlecki A. 51
Tiegermann Em. 17
Tokarski St. Kr.
Torczyński T. Kr.
Trammer A. 66
Trelski M. 49

Trembecki H. Kr.
Trybulec F. 48
Topoliński H. 31
Trzaskowski B. 23
Trzciniecki K. L.
Trzciński B. 36
Trzciński P. 52
Trzebicky R. Kr.
Tryniecki B. 33
Turzański G. 23
Tuszyński F. Kr.
Türkel S. 57
Tyszecki T. L.
Tyszkiewicz W. 43
Tyszkowski L. 19

Uchacz B. 39
Udziela M. 19
Uhma Cz. L.
Unsin H. Kr.
Uranowicz T. 8
Urbanik R. Kr.
Urech 59
Ustrzycki J. 6

Verstaendig J. 64
Vincenz A. 44

Wachholz L. Kr.
Wachtel A. L.
Wachtel Z. Kr.
Wajgel E. L.
Wągrowski K. 13
Wątorek A, L.
Wain J. 32
Walczyński J. 66
Waligórski C. 55
Walkowski J. Kr.
Wallach D. L.
Warzycki B. 37
Wasylewski T. 51
Wąsowicz Z. Kr.
Wechsler E. L.
Wechsler L. 1
Wehr W. L.
Weigel J. L.
Weiss L. L
Weissberg Z 65
Wenclewski T. L.
Werner K. 58
Wernicki J. L.
Wernicki K. L.
Wicherkiewicz B. Kr.
Wiczkowski J. L.
Widmann O. L.
Wiktor M. 56
Wilczek L.
Wilder I. 17
Wilkosz A. Kr.
Willer A. 38
Wilson R. 22
Wiszniewski L. Kr.
Witoszyński W. 65
Witkowski E. 33
Wnękowicz S. 60
Wodzicki J. Kr.
Wciechowski B. Kr.
Wojtkowski J. 57
Wójtowicz E. 43
Wolański K. 60
Wolisz A. L.
Woś M. 28
Woszczyński J. 36
Woynarowski K. 11
Wroński B. 18
Wróblewski W. Kr.
Wurzel 16.
Wurst A. 26
Wyrzykowski K. 75
Wysocki A. 74

Zabłocki S. L.
Zadurowicz E. 58
Zagórski A. 53
Zajączkowski J. L.
Zakreys F. L.
Zakrzewski J. L.
Zaleski E. 74
Zaleski K, 21
Zamara K. 40
Zanietowski J. Kr.
Zaorski B. 27
Zaremba A. 11
Zarewicz A. Kr.
Zasacki S. 6.
Zatlokal R. 43
Zauderer A. 8
Zavadil T. L.
Zawadziński S. 70
Zawilski S. 33
Zbigniewicz J. 66
Zborowski J. 70
Zduń J. 39 (ojc.)
Zduń J. 39 (syn)
Zeitner J. Kr.
Zgórski K.
Ziarko J. 31
Zieliński E. 42
Zieliński T. 17
Ziembicki G. L.
Ziemiański L. 48
Zins Mojżesz 60
Zion O. L.
Zirhoffer K. 47
Zoll J. Kr.
Zopoth A. 62
Zrogowski 22

Żędzianowski S. 70
Żukowski A. 60
Żuławski K. Kr.
Żurawski T. 33
Żukotyński J. 73
Żychoń J. Kr.
Żydłowicz W. Kr.

SPIS CHIRURGÓW.

Ackerbauer S. 23
Aderschläger J. 74
Adler S. 10
Arzt J. 33
Atlas S. 55

Bendl Z. 25
Bardach T. 57
Bardasz M. 55
Becher S. 23
Benda A. 45
Bendel Z. 25
Berger A. 30
Berger A. 58
Berger E. 57
Berger 29

Bernfeld L. 5
Beschloss M. L.
Biber M. 48
Bienenwald S. 75
Blum Z. 59
Brauner J. 65
Brauner L. 15
Burnatowicz R. 21

Chilf J. 48
Chilf S. L.
Czernek H. 7

Deutsch H. 74

Elner M. 50
Ellner S. 75
Erychleb J. 70
Eskreis M. 74

Feuerstein M. 40
Finkelstein M. 26
Fischer L. 68
Freysinger J. 5
Fuchs M. 74

Gabel H. L.
Gabel R. 25
Goldscheider J. 51
Grabscheid M. L.
Grader M. 60
Grünfeld J. 6

Hand S. 41
Handt J. 2
Hellman T. 64
Herold J. 50
Herzum J. 54
Hirsch H. 50
Hirschhorn F. 74
Hladij S. 22
Hoffman J. 60
Horak K. 32
Hrazdiłek E. 68.

Kelhofer S. 69
Kehlhoffer S. 17
Kibitz B. 50
Kibitz N. 50

Kiczales H. 26
Klaar S. 60
Klein D. 77
Kluczycki W. 14
Koller J. 18
König J. 62
Korner W. 38
Kostmann J. 49
Kräuterblüth J. 62
Kreiner E. L.
Kujłowski L. 19
Kurzer L. L.

Landau A. 19
Lateiner L. L.
Letz S. L.
Lisowski M. L.
Loewner 60
Łucyk J. 8

Madejski E. L.
Margulles E. 22
Mantel M. 73
Mark S. L.
Markl J. 59
Mazacz 29
Metal J. 57
Morecki P. 23
Mosler M. 10

Neustein J. 68
Nussbaum M. 6

Ostersetzer A. 13

Philipp H. 67
Plahner J. 65
Pöller H. 5
Pomeranz F. 58
Pomeranz J. 67
Pordes S. 59
Probst J. 35.

RaabH . 38
Rager J. 6
Raps M. 74
Rares J. 22
Reich B. 17
Reiner J. 54

Reischer J. 72
Reisner W. 72
Reiss E. 45
Rosenbaum L. 6
Rosenbaum M. 60
Rosenberg N. 62
Rosenkranz M. L.
Rosenöhl J. 17
Roth W. 2
Rotter A. 12
Rotter H. 54
Rudich L. 30

Sakler E. 76
Salver J. 48
Schabbus E. 37
Scheps J. 19
Schnitzer P. 48
Siebner N. 22
Siegelbaum J. 27
Sobelsohn D. 22
Sochacki F. 2
Spelda A. 1
Spiegel E. 24
Starwer M. 57
Sternberg B. 2
Sternberg J. 49
Sternschuss H. 47
Stolzenberg K. 52
Szczepkowski T. 40

Temple D. 62
Terner H. 29
Thalheim J. 48
Tischner D. 74

Urich S. 36.

Weczerka A. 70
Wehrn L. 76
Weiss J. L.
Wieselmann M. 3.

Zaleski A. 29
Zauderer M. 42
Zawirski K. L.
Zrogowski J. L.

Czasopisma polskie lekarskie.

Gazeta lekarska wychodzi w Warszawie (tygodnik). Redaktor: Dr Gajkiewicz Wł., Marszałkowska 115. Wydawca: Dr Kondratowicz St., Marszałkowska 119. Przedpłata w Warszawie rocznie 7 rubli, za granicą 8 rubli.

Kronika lekarska wychodzi w Warszawie (tygodnik). Redaktorowie: Dr Hewelke Otto i Dr Zawadzki Józef. Biuro Redakcyi: Chmielna 14. Biuro Administracyi: Marszałkowska 99. Przedpłata w Warszawie rocznie 7 rubli za granicą 8 rubli.

Krytyka lekarska wychodzi w Warszawie (w d. 1 każdego miesiąca). Redaktor Dr Kramsztyk Z., Nowosenatorska 8. Administracya: Dr Popławska Stanisława, Wilcza 12. Przedpłata w Warszawie rocznie 4 ruble, za granicą 5 rubli.

Nowiny lekarskie. Organ Wydziału lekarskiego Towarzystwa przyjaciół nauk Poznańskiego, wychodzi na początku każdego miesiąca w Poznaniu, staraniem Komitetu redakcyjnego. (Dr Chłapowski, Drobnik, Jaruntowski, Koehler, Panieński, Święcicki, Szuman, Wicherkiewicz). Biuro Redakcyi: Poznań, ul. Wiktoryi 27. Biuro Administracyi: Poznań, ul. św. Marcina 711. Przedpłata w Niemczech 12 marek, w Austryi 7 złr. w. a., w Królestwie Polskiem i Rosyi 6 rubli.

Pamiętnik Towarzystwa lekarsk. Warszawskiego wychodzi w 4 kwartalnych zeszytach, obejmujących przeszło 15 ark. druku z drzeworytami i tablicami. Cena Pamiętnika wynosi rocznie 3 ruble. Prenumerować można w redakcyi Pamiętnika, Szpitalna 3, oraz we wszystkich księgarniach. Redaktor: Dr Władysław Janowski.

Przegląd chirurgiczny pismo poświęcone wyłącznie: chirurgii, oftalm., otiat., laryng., akusz., ginek., syfili. i derm.. wychodzi zeszytami objętości 10 arkuszy druku w bezterminowych odstępach czasu. Cena roczna: w Warszawie rs. 10, na prowincyi rs. 12. Cena pojedynczego zeszytu rs. 2 kop. 50. Redakcya: Dr Krajewski, Aleja Jerozolimska Nr. 66. Administracya: Dr Karczewski, ulica Żórawia Nr. 15.

Przegląd dentystyczny wychodzi w Warszawie raz na miesiąc. Redaktor: Dzierżawski B., Aleja Jerozolimska 23. Przedpłata w Warszawie rocznie 4 ruble, za granicą 5 rubli.

Przegląd lekarski organ Towarzystw lekarskich Krakowskiego i Galicyjskiego wychodzi w Krakowie co Sobotę. Redaktor główny: Dr Kwaśnicki August, Basztowa 4. Administrator: Doc. Dr Raczyński Jan, Rynek gł. 45 (A-B). Przedpłata wynosi w Austryi 8 złr. 80 ct., w Królestwie Polskiem i Rosyi 6 rubli w Niemczech 14 marek rocznie.

Zdrowie miesięcznik poświęcony Hygienie publicznej i prywatnej. Redaktor: Dr Polak J. Biuro Redakcyi i Administracyi: Warszawa, ul. Świętokrzyska 25. Przedpłata w Rosyi wynosi 4 ruble, z przesyłką 5 rubli, w Austryi 6 złr. w. a., w Niemczech 10 marek.

Lekarze Polacy ordynujący w miejscach kąpielowych.

Abbazia: Dr Ebers od 1. XI do 30. IV (pensyonat otwarty cały rok).
Baden pod Wiedniem: Dr Kümmerling.
Biaritz: Dr Bohdanowicz.
Birsztany: Dr Zahorski.
Bojarka: Dr Sadowski.
Busko: Dr Majkowski, Dr Dymnicki, Dr Grabowski, Dr Radziszewski, Dr Sulimirski.
Bystra: Dr Jekeles. (Sanatoryum, hydroelektroterapia).
Ciechocinek: Dr Arnstein, Dr Osterblum, Dr Certowicz, Dr Ciągliński, Dr Górski, Dr Ruppert.
Cieplice czeskie: Dr Hanakowski.
Cieplice Trenczyńskie: Dr Filipkiewicz.
Czarniecka Góra: Dr Misiewicz, Dr Wojciechowski.
Druskieniki: Dr Bujakowski.
Elster: Dr Błociszewski.
Eichwald: Dr Kuryś.
Eggenberg: Dr Ortyński.
Francensbad: Dr Karol Dębicki, Dr Jan Rosner, Dr Kittel.
Gleichenberg: Dr Bulikowski.
Gries przy Bozen: Dr Nazarkiewicz („Pension Sonnenhof".
Grodzisko: Dr Tokarski.
Inowrocław: Dr Krzymiński, Dr Przybyszewski, Dr Rakowski.
Iwonicz: Dr Klemens Dębicki, Dr Rościszewski.
Jastrzębie (Königsdorf-Jastrząb): Dr Witczak.
Jaworze-Ernsdorf: Dr Medwey, Dr Czop.
Karlsbad: Dr Hassewicz, Dr Hochberger, Dr Kaufmann (syn), Dr Kretowicz, Dr Maleszewski Dr Stiche, Dr Töpfer, Dr Tugendhat.
Kiselka: Dr Kowalski.
Kissingen: Dr Chłapowski.
Kołobrzeg: Dr Weissenberg.
Kraljewica: Dr Grodecki.
Krasnobród: Dr Skłodowski.
Krynica: Dr Aronsohn, Dr Askenazy, Dr Blatteis, Dr Cercha, Dr Ebers (pensyonat) Dr Garbusiński, Dr Glücksmann, Dr Kmietowicz, Dr Kopff, Dr Lorentski, Dr Roth, Dr Skórczewski, (Zakład dyet. z pens.) Dr Tyszecki, Dr Wąsowicz.
Krzeszowice: Dr Dura.
Landeck: Dr Ostrowicz, Dr Pomorski.
Lubień: Dr Wernicki (syn).
Maryenbad: Dr Harajewicz, Dr Kaufmann, Dr Prager.
Meran: Dr Binder, Dr Brühl (zimą).
Morszyn: Dr Zopoth.
Nałęczów: Dr Chmielewski, Dr Sacewicz, Dr Chełchowski, Dr Puławski.
Nauheim: Dr Jankowski.
Nizza: Dr Tymowski.
Norderney: Dr Panieński.
Nowe-Miasto: Dr Biliński, Dr Skowroński.
Odesa (Limany): Dr Jachimowicz.
Ojców: Dr Niedzielski.
Pochulanka (koło Dynaburga): Dr Aronet i Dr Noiszewicz (okulista).
Rabka: Dr Kaden, Dr Lang.
Reichenhall: Dr Z. Goldschmidt.
Reinerz: Dr Stan.
Rymanów: Dr Dukiet, Dr Jodłowski, Dr Regiec, Dr Śliwiński.
San Remo: Dr Ostrowicz (zimą).
Sassów: Dr Mazanek.
Sławuta: Dr Dobrzycki, Dr Dzierzbicki, Dr Przesmycki.
Solec: Dr Daniewski, Dr Kosicki.

Swoszowice: Dr Zeitner.
Szczawnica: Dr Cholewicz, Dr Górski, Dr Hammerschlag, Dr Kołaczkowski (pensyonat i zakład wodolecz.). Dr L. Korczyński, Dr Kruszyński, Dr Ściborowski. Dr Singer.
Truskawiec: Dr E. Krzyżanowski, Dr Pelczar, Dr Plech, Dr Steinhaus.
Vichy: Dr Biernawski,
Wiesbaden: Dr St. Błociszewski.
Wysowa: Dr Jarosz.
Zakopane: Dr Chramiec (zakład wodoleczn. i pens.), Dr Łepkowski (dent.), Dr Chwistek (pensyon.), Dr Gaik, Dr Eliasz Radzikowski, Dr Hawranek, Dr Janiszewski, Dr Piasecki (pensyonat i zakład wodol.), Dr Peterseim, Dr Tyszkiewicz.
Żegiestów: Dr Brühl.

SKALA STEMPLOWA.

SKALA I.

na weksle.

						zlr. ct.
			Do	75	zlr.	—·05
nad	75	zlr.	„	150	„	—·10
„	150	„	„	300	„	—·20
„	300	„	„	450	„	—·30
„	450	„	„	600	„	—·40
„	600	„	„	750	„	—·50
„	750	„	„	900	„	—·60
„	900	„	„	1050	„	—·70
„	1050	„	„	1200	„	—·80
„	1200	„	„	1350	„	—·90
„	1350	„	„	1500	„	1·—
„	1500	„	„	3000	„	2·—
„	3000	„	„	4500	„	3·—
„	4500	„	„	6000	„	4·—
„	6000	„	„	7500	„	5·—
„	7500	„	„	9000	„	6·—
„	9000	„	„	10500	„	7·—
„	10500	„	„	12000	„	8·—
„	12000	„	„	13500	„	9.—

Od każdych zaś następnych 1500 zlr. o 1 zlr. więcej, przyczem jednak kwoty poniżej 1500 zlr. uważane będą za pełne.

SKALA II.

kwity i dokumenta w sprawach prawnych.

						zlr. ct.
			Do	20	zlr.	—·07
nad	20	zlr.	„	40	„	—·13
„	40	„	„	60	„	—·19
„	60	„	„	100	„	—·63
„	100	„	„	200	„	—·93
„	200	„	„	300	„	—·24
„	300	„	„	400	„	1·25
„	400	„	„	800	„	2·50
„	800	„	„	1200	„	3·75
„	1200	„	„	1600	„	5·—
„	1600	„	„	2000	„	6·25
„	2000	„	„	2400	„	7·50
„	2400	„	„	3200	„	10·—
„	3200	„	„	4000	„	12·50
„	4000	„	„	4800	„	15·—
„	4800	„	„	5600	„	17·50
„	5600	„	„	6400	„	20·—
„	6400	„	„	7200	„	22·50
„	7200	„	„	8000	„	25·—

Nad 8000 zlr. od każdych 400 zlr. opłaconą być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po zlr. 1 ct. 25, przyczem sumy niżej 400 zlr. uważają się jako pełne.

SKALA III.

ugody pożyczkowe, kontrakty służbowe, kwity na wygrane loteryjne.

						zlr. ct.
			Do	10	zlr.	—·07
nad	10	zlr.	„	20	„	—·13
„	20	„	„	30	„	—·19
„	30	„	„	50	„	—·32
„	50	„	„	100	„	—·63
„	100	„	„	150	„	—·94
„	150	„	„	200	„	1·25
„	200	„	„	400	„	2·50
„	400	„	„	600	„	3·75
„	600	„	„	800	„	5·—
nad	800	zlr.	Do	1000	zlr.	6·25
„	1000	„	„	1200	„	7·50
„	1200	„	„	1600	„	10·—
„	1600	„	„	2000	„	12.50
„	2000	„	„	2400	„	15·—
„	2400	„	„	2800	„	17·50
„	2800	„	„	3200	„	20·—
„	3200	„	„	3600	„	22·50
„	3600	„	„	4000	„	25·—

Nad 4000 zlr. od każdych 200 zlr. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 zlr. 25 ct., przyczem sumy niżej 200 zlr. uważają się jako pełne.

ŻEGIESTÓW

Zakład zdrojowo-kąpielowy nad Popradem

miejscowość odsłonięta tylko od południa, wyniesiona 486 mtr. nad poziom morza.

Stacya kolei żelaznej, poczta i telegraf w miejscu.

Najsilniejsza szczawa żelazista, kąpiele borowinowe, mineralne, popradowe i hydropatyczne, znakomita górska stacya klimatyczna, mleko, żentyca.

Pora kąpielowa trwa od 20 Maja do końca Września.

Wskazania lecznicze:

Zboczenia w odżywieniu i przemianie pierwiastków, choroby układu nerwowego, dróg oddechowych, przewodu pokarmowego, narządu moczo-płciowego, **choroby kobiece,** przewłoczne zatrucia (Rtęcica, alkoholizm, morfinica), przewłoczne choroby zakaźne.

Woda Żegiestowska przyjemna jako napój zastępuje Franzensbadską

jest do nabycia we wszystkich składach wód mineralnych i aptekach tak w Galicyi, jak i w Królestwie Polskiem.

Wysyłka rozpoczyna się z dniem 15 Marca i trwa aż do zimy.

Skrzynia zawierająca 40 flaszek kosztuje na dworcu w Żegiestowie **7** Złr. **50** ct., skrzynia o 20 flasz. **4** Złr.

Woda Żegiestowska zawiera w 1000 częściach:

Dwuwęglanu **litowego**	0,0266
„ **wapniowego**	1,7113
„ **żelazowego**	0,051115
Kwasu węglowego istotnie wolnego	2,9649

Wszelkich bliższych wyjaśnień udziela na żądanie *Zarząd Zakładu.*

Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.

Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.

Polecone przez

Towarzystwo lekarskie w Krakowie

Mleko wielokrotne

krakowskie

oraz

mleko dla niemowląt

prof. dra Gaertnera

wyłącznie wyrabia

E. DOBRZYŃSKA.

Składy w Krakowie.

1) Mleczarnia E. Dobrzyńskiej, ul. Sławkowska 12.
2) Taż mleczarnia, plac WW. Świętych 10.

We Lwowie.

1) Przechodni dom Andriolego.
2) Pańska 19.
3) Grodecka 93.

Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.

Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.

Roczne zestawienie.

Miesiąc	Przychód		Rozchód	
Styczeń . . .				
Luty				
Marzec . . .				
Kwiecień . .				
Maj				
Czerwiec . .				
Lipiec				
Sierpień . . .				
Wrzesień . .				
Październik .				
Listopad . .				
Grudzień . .				
Razem . . .				